

NNCL445-34Bv1.0

David Brin
Az Alapítvány győzelme

MÁSODIK ALAPÍTVÁNY-TRILÓGIA

Megjelent:

Gregory Benford: Az Alapítvány félelme
Greg Bear: Alapítvány és káosz

ISAAC ASIMOV
nyomán
ALAPÍTVÁNY GYŐZELME
DAVID BRIN

Szukits Könyvkiadó
Szeged

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
David Brin: Foundation's Triumph
HarperPrism, New York, 1999

Copyright © 1999 by the Estate of Isaac Asimov and David Brin
All rights reserved.

Published by arrangement with
Ralph M. Vicinanza, Ltd.
New York, USA

Fordította
SZÁNTAI ZSOLT

Szaklektor
Torkos Attila

Borító
SZENDREI TIBOR

ISBN 963 9151 98 X

Hungarian translation © Szántai Zsolt, 1999
Hungarian edition © Szukits Könyvkiadó, 1999

Lektor: Berényi Konrád
Tördelőszerkesztés:
SPEKTRUM REPRÓ BT, Szentmiklósi Csaba
Színre bontás: A-SzínVonal Bt.
Szerkesztő: Tézsla Ervin
Felelős kiadó: Szukits László
Felelős szerkesztő: Hunyadi Csaba

Szegedi Kossuth Nyomda Kft.
Felelős vezető: Gera Imre

*Isaac Asimovnak,
aki egy teljes előadással járult hozzá a sorsról folytatott,
végtelen asztal melletti beszélgetésünkhöz.*

NÉHÁNY GONDOLAT A REGÉNY ELÉ

Igen ambiciózus vállalkozás záróköve ez a kötet. Amidőn *A Második Alapítvány-trilógia* megfogant, a három író (Gregory Benford, Greg Bear és David Brin) nem kevesebbet tűzött ki célul, mint azt, hogy fényt derít Asimov jövőképeinek homályos, ez idáig megmagyarázatlan pontjaira.

Miközben tolla fél évszázadon át rótt a sorokat, megrajzolva a jövőendő húszezer évének történelmét, Asimov mester apránként újra és újra átértelmezte saját nézeteit a gondolkodás sokféleségéről és az emberi történelem kiszámíthatóságáról. Ennek legékesebb tanúbizonysága az, hogy regényfolyamában két, egymástól homlokegyenest különböző megoldást is kínált egy galaktikus léptékű társadalmi krízisre, és a végén maga sem volt képes egyértelműen választani közülük: miután befejezte az *Alapítvány és Föld*-et, nem egy folytatáshoz látott hozzá, hanem a végkifejlet szempontjából lényegtelen előzményekről írt *Az Alapítvány előtt*-ben, majd az *Előjáték az Alapítványhoz*-ban.

Kalandos módon megszületett regénysorozatában (a teljes címlistát lásd a kötet végén) ezen túl Asimov számos más problémát is megoldatlanul hagyott talán azért, mert mindig is nagyvonalúan kezelt bizonyos dolgokat, de lehet, hogy azért, mert volt, amire nem talált magyarázatot. Az eredetileg független három sorozat (a Robot-, a Birodalom- és az Alapítvány-regények) összekapcsolása egyetlen regényfolyammá szükségszerűen számos önellentmondáshoz vezetett, és felvetett rengeteg kérdést, melyek egy részét azután a Mester az újabb kötetekben meg is válaszolta. Ugyanakkor talány maradt a végkifejleten túl az is, hogy miképp stagnálhatott gyakorlatilag húszezer éven át az emberi társadalom és tudomány, hogy egy nagyravágyó, fennhéjázó és büszke faj hogyan élhet még a Birodalom végnapjaiban is ugyanabban a társadalmi berendezkedésben, mint évezredekkel korábban. Kifejtetlen maradt, hogy miért nem találkozott az emberiség terjeszkedése során más intelligenciákkal a galaxisban. Nem tudtuk meg, mi tartotta vissza a tudományt a robotok újrafelfedezésétől...

Isaac gyermekei friss erővel, egy ifjabb, az őseitől sokat tanult generáció lendületével veselkedtek neki az erőpróbának, és látványos diadalt arattak az ismeretlen felett. *Az Alapítvány félelme*, *az Alapítvány és káosz* és a jelen kötet hemzsegnek a magyarázatoktól, melyekre az olvasók egy része oly régóta várt.

Az Asimov-rajongók egy csoportjából ugyanakkor értetlenséget váltott ki az Alapítvány-hagyaték illetően kezelése. Szerintük nem a múlt dolgaival kellett volna foglalkozni az új kötetekben, hanem megoldást hozni az *Alapítvány és Föld* dilemmájára: az Alapítvány és Gaia/Galaxia viadalának

kimenetelére. Nos, Tisztelt Olvasó, ha elég szemfüles vagy, erre a kérdésre is feleletet találsz ebben a regényben... bár azt hiszem, a válasz mindnyájunk szeme előtt ott lebegett a legelső Alapítvány-könyvek megjelenése óta, de csakúgy, mint a saját csapdájába belesétáló Asimov, mi sem láttuk ezidáig.

A három új Alapítvány-regény közül ezen kötet bővelkedik leginkább a néhai Mester által hátrahagyott kérdésekre adott magyarázatokban. Olyannyira igaz ez, hogy az *Alapítvány és káosz* előszavában közölt történelmi áttekintést *Az Alapítvány győzelme* eseményeinek tükrében számos helyen jelentős információmennyiséggel ki kellett egészítenem, és itt-ott kissé át is értelmezni. Az így létrejött, immár teljes Robot-Birodalom-Alapítvány kronológiát e kötet utolsó lapján találod, Kedves Olvasó. Szeretném azonban felhívni a figyelmedet, hogy ezen történelmi összefoglaló a regény angol nyelvű kiadásában található (ha netán összehasonlítanád őket) nem fordítása, hanem annak teljes terjedelmű, magyar nyelvű eredetije. Míg ugyanis az amerikai szerkesztő az ottani szokásoknak megfelelően csupán egy jelentősen tömörített és rövidített, csak tényeket közlő, angolra fordított változatot fogadott el kiadásra, addig a Szukits Kiadó e történelmi áttekintést eredeti terjedelmében közli, így benne maradhattak a tényanyagot túli magyarázatok is az összefüggések jobb megértése érdekében...

Most pedig, Kedves Jövőkutató, láss hozzá *Az Alapítvány győzelmé*-hez, mely a magyarázatokat és az összefüggéseket minden kronológiánál leleményesebben fogja elmesélni Neked.

Dr. Torkos Attila

Szeged, 1999. július 18.

I

MEGJÖVENDÖLT SORS

Hari Seldon életének utolsó napjairól keveset tudunk, bár számos, a tényeket elromantizáló feljegyzés létezik – némelyik egyes vélemények szerint tőle származik. Eleddig egyik forrásról sem bizonyosult be a helytállóság ténye.

Ami viszont biztosnak tűnik, az az, hogy Seldon életének utolsó hónapjai eseménytelenül teltek el; kétségtelenül elégedettséggel töltötte el életműve. A veleszületett matematikai képességek és a pszichohistória hatalmának

birtokában minden valószínűség szerint látta a történelem előtte elterülő panorámáját és a sorsnak azt az útját, amelyet már korábban feltérképezett.

Bár a halál ekkor már egészen közel járt hozzá, minden más, valaha létezett halandónál nagyobb bizonyossággal látta azt a fényes ígéteret, amelyet a jövő hordott magában.

ENCYCLOPEDIA GALACTICA 117. KIADÁS, A. K. 1054.

1.

Ami engem illet... nekem végem.

Ezek a szavak visszhangzottak az elméjében. Megkapaszkodtak, és ugyanolyan lehetetlen volt megszabadulni tőlük, mint attól a könyörtelen takarótól, amit Hari ápolója újra és újra, fáradhatatlanul ráigazított a tudós térdére – annak ellenére, hogy a császári kertben kellemes meleg volt.

Nekem végem.

A kegyetlen szavak állhatatos társaként maradtak vele.

...végem.

Hari Seldon előtt a Shoufeen-liget egyenetlen dombjai hullámzottak; a Császári Palotának ezen a részén a galaxis különböző pontjairól származó növények és kisebb testű állatok éltek, virultak és sokasodtak, minden korlátozás vagy szabályzás nélkül. A magas fák még a látóhatár szélén sorakozó fémtornyokat is eltakarták. A kis erődszigetet gigantikus városvilág vette körül.

Trantor.

Ha az ember félig lehunyta, romló szemmel nézi a tájat, azt is könnyen elképzelheti, egy másik bolygón van – egy olyan világon, amely még nem állt be az emberiség Galaktikus Birodalmát kiszolgálók sorába.

Az erdő ingerelte Harit. Az egyenes vonalak teljes hiánya perverznek tűnt, a zöld bujaság, mint a legbonyolultabb rébusz, ellenállt minden dekódolást és megértési kísérletnek. A geometria kiszámíthatatlanná, sőt, *kaotikussá* változott.

Hari gondolatban kinyúlt az élettől lüktető, megmagyarázhatatlan káosz felé. Egyenlőként szólította meg. A káosz... Ősi ellensége.

Egész életemben ellened küzdöttem, a matematika eszközét felhasználva törtem a természet komplexitásának legyőzésére. A pszichohistória eszközeivel megvizsgáltam az embert társadalom sablonjait, kipréltem a rendet ebből a zavaros folyondártömegből. És amikor még nem éreztem teljesnek a győzelmeimet, a politikát és az ármánykodást használtam fegyverként a

bizonytalanság ellen, úgy hajszoltalak, úgy úztelek, mintha valódi, élő ellenség volnál.

Miért van hát, hogy most, amikor állítólag győztem, megint hallom a hangodat? Miért, mondd, káosz, vén ellenfelem?

Hari megkapta a választ a feltett kérdésre; a választ, ami ugyanaz volt, mint a gondolatai közé beszövedő frázis.

Mert végem van.

Végem van, mint matematikusnak.

Már több, mint egy év eltelt azóta, hogy Stettin Palver vagy Gaal Dornick, vagy az Ötvenek bármely más tagja utoljára konzultált vele valamilyen komolyabb permutáció, vagy a "Seldon-tervezet" revíziójának ügyében. Még mindig csodálták és tisztelték Harit, ebben nem történt semmi változás, de lefoglalták őket a fontos feladatok. Ráadásul bárki megmondhatta: Hari agya többé már nem képes arra, hogy egyszerre tudjon zsonglórködni az absztrakciók miriádjaival. Egy fiatal ember mentális frissességére, koncentrációs képességére és *arroganciájára* lett volna szüksége ahhoz, hogy nekirontson a pszichohistória hiperdimenzionális algoritmusainak. A követői, az örökösei, a huszonötmillió világ legjelesebbjei közül kiválogatottak viszont rendelkeztek ezekkel a képességekkel és tulajdonságokkal...

Hari azonban már nem engedhette meg magának azt, hogy elméletekkel bíbelődik. Ehhez túlságosan kevés ideje maradt.

* * *

Végem van, mint politikusnak.

Ó, mennyire gyűlölte ezt a szót! Még önmaga előtt is azt játszotta, hogy csupán szelíd, béketűrő tudós, akadémikus akar lenni. Persze, ez csak szemfényvesztés volt, álságos póz. Senki sem tudna az emberek által lakott univerzum miniszterelnökévé válni, ha nem rendelkezik a manipulátormesterek képességeivel és elszántságával. Ó, igen, ezen a területen is géniusz volt, ösztönösen használta a hatalmát, megsemmisítette az ellenfeleit, trilliók életét alterálta – miközben egész idő alatt panaszkodott, hogy gyűlöli a munkáját.

Egyesek talán ironikus mosollyal tekintenének vissza életükre, ha így töltik a fiatal éveiket. Egyesek igen – Hari Seldon azonban nem...

* * *

Végem van, mint konspirátornak.

Mindegyik csatájából győztesen került ki, mindegyik harcát megnyerte.

Egy évvel korábban addig manőverezett, míg rávette a hatalom aktuális birtokosait arra, hogy ideális körülményeket teremtsenek a titkos pszichohistóriai terv végrehajtásához. Ezer száműzött hamarosan megérkezik az egyik kopár bolygóra, a távoli Terminusra, hogy megkezdjék a hatalmas *Encyclopedia Galactica* szerkesztését. De ez a nagy jelentőségű cél fél évszázad alatt lényegtelenné válik, a valóságról lemállik az álcaréteg, és kiderül a galaxis peremén működő Alapítvány valódi célja. A cél, ami nem más, mint az, hogy egy életképesebb, új birodalom embriója legyen, miközben a régi megbukik. Éveken keresztül ez a cél lebegett Hari szeme előtt, ezzel foglalkozott minden nap, ez töltötte ki álmait. Az álmokat, amelyek hozzásegítették, hogy előrenyúljon a jövőbe, átlásson az ezer évig tartó társadalmi hanyatlás korszakán, a szenvedés és az erőszak éráján, és megpillantsa az új emberiséget, azt a másik, virágzó társadalmat, amely egyszer majd eljön; hogy meglássa az emberi faj sorsát.

Csakhogy már véget ért a szerep, amit el kellett játszania ebben a gigászi vállalkozásban. Nemrég befejezte a terminusi időkamra számára szánt felvételek rögzítését – azokét az üzenetekét, amelyek mint ágyúgolyók a megfelelő pillanatban tovább fogják taszítani, tovább fogják bátorítani az Alapítvány tagjait a pszichohistória által megjósolt, fényesebb jövő felé vezető úton. Amikor az utolsó üzenet is letárlódott, Hari megérezte a körülötte tartózkodók viselkedésében a változást. Még mindig tisztelték, sőt, egyesek rajongtak érte, de... De már nem volt szükség rá.

Ennek a ténynek az egyik biztos jele az volt, hogy eltűntek mellőle a testőrei – az a három ember formájú robot, amelyeknek Daneel Olivaw azt a feladatot adta, hogy védjék meg, míg a stúdióban befejeződnek a felvételek. Pontosan itt történt a dolog, a stúdióban. Az egyik robot – mesterien álcázott gépezet, mindenki azt hihette az izmos "fiatalemberről", hogy a technikusok közé tartozik odahajolt Harihoz és a fülébe súgott.

– *Most mennünk kell. Fontos megbízatást kaptunk Daneeltől. Megkért, adjak át önnek egy üzenetet. Azt ígérte, hamarosan meglátogatja önt. Ismét találkozunk, mielőtt még mindennek vége lenne.*

Talán nem ez volt a tények közlésének legtapintatosabb módja, de Hari mindig azt szerette, ha legalább a barátai és a családja tagjai kertelés nélkül beszélnek vele.

Váratlanul egy múltbeli kép jelent meg az elméjében – egy kép a feleségéről, Dors Venabiliről, aki éppen a fiúkkal, Raych-csel játszott... Hari felsőhajtott. Dors és Raych. Már mindketten rég eltűntek mellőle; eltűntek, mint majdnem minden kapocs, amely egy másik lélekhez fűzte.

Ennek a képnek a hatására egy újabb gondolat viharzott át az agyán...

* * *

Végem van, mint embernek.

Az orvosok mindent elkövettek annak érdekében, hogy meghosszabbítsák az életét. Még csak nyolcvan esztendő volt, abban a korban, amelyben élt még túlságosan fiatal volt ahhoz, hogy meghaljon. De már nem látta értelmét a létezésért való létezésnek. Különösen nem így, hogy nem analizálhatta, nem befolyásolhatta az univerzumot.

Talán ezért járok ki ide, ebbe a ligetbe? Tűnődve végignézett a vad, kiszámíthatatlan erdőn; kis folt a Császári Kertben, amelynek egyik oldala száz mérföldnél is hosszabb volt; az egyetlen zöld terület a Trantor fémbőrén. A látogatók többsége inkább a közönség számára megnyitott, extravagáns, szabályos ágyasokban pompázó virágoskertet kedvelte...

Harit azonban a Shoufeen-liget vonzotta.

Itt, ahol nem takarja el a Trantor opálbőre, itt, az erdőben naponta láthatom a káoszt, éjszakánként pedig a fénylő csillagokat. Hallom a káosz gyötrelmet okozó hangját, a szavait, ahogy azt mondja: nem győztem.

Ez a gondolat száraz mosolyt kényszerített az ajkára, megrepszettette arcának kemény ráncait.

Miért képzeltem az életnek ebben a kései szakaszában, hogy ráérzek az igazság ízére?

* * *

Kers Kantun ismét megigazította a takarót, és aggályosan megkérdezte:

– Jól van, Dr. Seldon? Nem kéne má' visszamennünk?

Hari szolgájának a valmorilokra jellemző akcentusa és zöldecs bőrszíne volt; az emberiség azon alfajához tartozott, amely benépesítette az izolált Corithi Csillaghalmazt. A valmorilok oly hosszú ideig éltek elszigetelten, hogy kénytelenek voltak más fajokkal párosodni – ez a sperma és a petesejt enzimes előkezelése révén válhatott valóra. A robotok távozása után Kerst jelölték ki arra, hogy betöltse Hari ápolójának és utolsó védelmezőjének szerepét. Mindkét feladatnak elszántan és lelkiismeretesen eleget tett.

– Ez vad hely... kényelmetlenül érzem magam tőle, professzor úr. Biztos magának se tetszik, amikor így fúj a szél.

Hari úgy tudta, Kantun szülei ifjú Szürkékként – a hivatalnok kaszt tagjaiként – érkeztek a Trantorra, eredetileg néhány évet akartak eltölteni a birodalom központján, a bolygó szolgálatában, tanulni akartak a hivatalnokzárdákban, hogy aztán tapasztalt adminisztrátorként térjenek vissza a galaxisba, beépüljenek a tisztviselők hatalmas rendszerébe. Ám

szerencsétlenségükre túlságosan tehetségesnek bizonyultak, többszöri előléptetésben részesültek és arra kényszerültek, hogy a gyűlölt acélbarlangokban neveljék fel fiukat. Kers örökölte szüleitől a valmorilokra jellemző, legendás kötelességérzetet – ha nem így lett volna, Daneel Olivaw nem őt választja ki arra, hogy társa legyen az utolsó napjait élő Harinak.

Lehet, hogy már nem vagyok hasznos, de vannak még emberek, akik azt hiszik, érdemes törődni velem.

Hari agyában az "ember" fogalom R. Daneel Olivawhoz is hozzátársult – talán erősebben, mint az általa ismert *valódi* emberekhez.

Hari évtizedeken át megtartotta az "örökkévaló" robotok létezésével kapcsolatos titkot; senkinek sem árulta el, hogy vannak olyan robotok, akik már húsz évezrede irányítgatják az emberiség sorsát; halhatatlan gépek, amelyek segédkezet nyújtottak az első Galaktikus Birodalom létrehozásában, majd arra bátorították Hari Seldont, hogy tervezze meg azt, ami átveszi korábbi kreálmányuk helyét. Hari életének legboldogabb perceit egy robot társaságában töltötte – aki történetesen a felesége volt. Dors Venabili szeretete és törődése – vagy Daneel Olivaw segítsége és védelme – nélkül sosem lett volna képes megalkotni a pszichohistóriát, nem tudta volna elindítani a Seldon-tervet.

És sohasem fedezte volna fel, hogy hosszú távon az egész mennyire felesleges lehet...

A közeli fák lombjait zizegtető szél mintha kigúnyolta volna Harit. A sustorgás mintha saját kételyeinek komor visszhangja lett volna.

Az Alapítvány nem érheti el az eléje kitűzött célt. Valahol, valamikor a következő évezred során befog következni valami zavar, valami olyasmi, ami áthúzza a pszichohistóriai számításokat, megrengett a statisztikai momentumot, letaszítja a Tervet a pályájáról.

Rá akart üvölni a zefirrengetegre, hogy így lesz, igen, ez be fog következni, de nem érdekes, nem történhet nagy baj, mert létre fog jönni egy Második Alapítvány, egy titkos, amelyet az utódai irányítanak – azok, akik az évek múlásával igazítanak a Terven, és az ellenhatások kiküszöbölésével a pályáján tartják!

Ám a gúnyos hang nem csitult.

Egy parányi, elrejtett kolónia, egy matematikusok és pszichológusok által lakott világ fogja végrehajtani ezt az egészet? Egy olyan galaxisban, amely az erőszak és a pusztítás szakadéka felé száguld?

Éveken keresztül reménytelennek látszott a dolog... egészen addig, amíg egy szerencsés véletlen felkínálta a probléma megoldását. *Mentalikusok*, egy mutáns emberfajta, olyanok, akik képesek felfogni és alterálni mások érzelmeit és emlékeit. Ezek a képességek még gyengék, de örökölhetők. Hari

adoptált fia, Raych átörökítette ezt a képességét a lányára, Wandára, aki most vezető szerepet tölt be a Seldon-tervben. Valamennyi fellelhető mentalikust összegyűjtötték, hogy vérvonaluk "keresztelkedjen" a pszichohistorikusok leszármazottaiéval. Elég néhány generációnyi idő, és a genetikus keveredés révén a titkos Második Alapítványnak olyan eszköz áll majd rendelkezésére, amellyel megvédelmezheti a Tervet az elkövetkező évszázadok során jelentkező devianciákkal szemben.

Na és?

Az erdő mintha újra elvigyorodott volna.

És akkor mi lesz? A Második Birodalmat egy ilyen árnyékban élő elit fogja irányítani? Egy paraképességekkel rendelkezőkből álló titkos testület? Mentalikus félistenek alkotta arisztokrácia?

Az új elitet jó szándék vezérli majd, de... Hari hátán végigfutott a hideg, ha végiggondolta a kilátásokat.

Kers Kantun árnyéka közelebb hajolt hozzá, a szolga aggódva nézett rá. Hari elszakította a figyelmét a daloló széltől és végül válaszolt Kantunnak.

– Ah... Elnézést. Igen, igazad van. Menjünk vissza. Elgyengültem.

De ahogy Kers a rejtett tranzitállomás felé gurította a tolószéket, Hari még mindig hallotta az élete munkáját gúnyoló erdő hangját.

A mentalikus elit csak egy újabb réteg, igaz? A Második Alapítvány eltakar egy másik igazságot, ami szintén eltakar egyet...

A te Terveden kívül létrejött egy másik, ami sokkal nagyobb a tiédnél. Olyasvalaki alkotta meg, aki erősebb, elszántabb, odaadóbb és türelmesebb nálad. Létrejött egy olyan terv, ami felhasználja a tiedet... egy darabig... de ami végül értelmetlenné fogja változtatni az egész pszichohistóriát.

Hari a jobb kezével addig kotorászott a talárja alatt, míg megtalált egy simára csiszolt, ékkőszerű anyagból való kockát. Búcsúajándék volt, R. Daneel Olivawtól kapta, aki egész életében barátként, irányadóként és őrizőként volt mellette. A tenyerét végighúzta az ősi kocka felületén, és olyan halkán, hogy Kers egyetlen szavát sem hallotta, maga elé mormolta:

– Daneel, megígérted, hogy eljössz és választ adsz a kérdéseimre. Rengeteg megfogalmazódott bennem, és szeretném megismerni rájuk a választ, mielőtt meghalok.

2.

Az űrből szemlélve szelíd világnak látszott, a civilizáció még éppen csak megérintette. Az egyenlítője mentén széles, dús esőerdő zöldellt, a sekély óceánok vize három kontinens partjait nyaldosták.

Dors Venabili, miközben a régi birodalmi kutatóállomás felé ereszkedett, elnézte a buja Panucopiát. Majdnem negyven év telt el azóta, hogy utoljára itt járt. Akkor a férjével érkezett; veszedelmes ellenfelek elől, a Trantorról menekültek erre a bolygóra. De hiába tették: a problémák ide is követték őket, és a kaland kis híján tragikus véget ért.

Az, amin itt átment, élete (robotmérccével mérve még fiatal volt) legkülönösebb élményének számított. Harival együtt több mint egy hónapra szuszpenziós tartályban hagyta a testét. A tudatukat átvitték a két 'pánz (más dialektusban: csimpánz) testébe – ezen a bolygón szabadon éltek az ilyen állatok. Hari azt állította, a pszichohistóriai kutatásaihoz adatokra van szüksége a primitív reakciómintázatokról, de Dors gyanította, hogy az örökké *józan* Seldon professzor lelke legmélyén létezett valami, ami arra ösztönözte, hogy egy időre "menjen le majomba".

Dors tisztán emlékezett arra, milyen érzései voltak, amikor a nőstény 'pánzban létezett, amikor szinte a sajátjává váltak az organikus vágyak és késztetések, amelyek azt az élénk, *élő* testet irányították. A beleprogramozott érzelemszimulációkkal ellentétben ezek a késztetések természetes, zabolázatlan szenvedéllyel töltötték el, amely hatására muszáj volt megtennie bizonyos dolgokat. Különösen azokon a rettenetes emlékű napokon volt ez így, amikor valaki megpróbálta megölni őket, amikor állatként akarták levadászni mindkettejüket, miközben a tudatuk még mindig a 'pánzok testében volt.

Miután megmenekültek, nem sokat foglalkoztak a részletekkel, gyorsan visszatértek a Trantorra, ahol Hari nem sokkal később, kelleetlenül bár, de elfoglalta a birodalmi miniszterelnöki pozíciót. Őt látszólag nem rendítették meg a történetek, Dorsra viszont nagy hatást gyakoroltak – ekkor értette meg először az organikus élet mibenlétét. Később, valahányszor visszagondolt erre, kincsként őrizte a tapasztalatot, ami lehetővé tette a számára, hogy jobban törődjön Harival, mint korábban.

Dors sosem remélte, hogy újra fogja látni Panucopiát, aztán egyszer csak megkapta a meghívást a találkozóra.

Van egy ajándékom a számodra, szölt az üzenet. Valami, amit hasznosnak fogsz találni.

Az üzenet végén az az egyedi azonosító kód szerepelt, amit Dors azonnal felismert.

Lodovik Trema.

Lodovik, a mutáns.

Lodovik, a renegát.

A robot, aki nem robot többé.

Nem volt könnyű eldönteni, mit tegyen. Dorsnak feladatai voltak a

Smushell bolygón – könnyű megbízatás, a kellemes kis világon egy kismemesnek álcázott fiatal trantori párt kellett összehoronálni, aztán arra kellett bátorítania őket, hogy annyi gyermeket nemzzenek, amennyit csak tudnak. Daneel fontosnak tartotta a dolgot, bár az okokat szokásához híven eltitkolta. Dors csak azt tudta, hogy Klia Asgar és a férje, Brann kivételesen erős mentális képességekkel rendelkezik – olyan pszichikai erővel, amelynek csupán néhány robot volt a birtokában. (Daneel e néhány közé tartozott.) Váratlan megjelenésük következtében rengeteg terv megváltozott... és az elmúlt egy év során ismét sok minden átalakult. Létfontosságú volt, hogy a mentális embereket távol tartsák a galaxis forgalmas helyeitől – ennyire fontos csak az volt, hogy az emberek között több ezer nemzedék óta létező robotok is megőrizték inkognitójukat.

Amikor megérkezett Lodovik üzenete, Dorsnak nem volt elég ideje arra, hogy tájékoztassa Daneelt és utasításokat kérjen tőle. Annak érdekében, hogy a randevú létrejöhessen, a legelső járattal átutazott a Siwennára, ahol már egy gyors hajó várt rá.

Békét ajánlok, az emberiség nevében, üzente Lodovik. Megígérem, nem fogod megbánni ha eljössz.

Klia és Bran biztonságban éltek, boldogok voltak. Dors megtette a szükséges biztonsági intézkedéseket – ezek sokkal szigorúbbak voltak, mint amelyet a helyzet megkövetelt –, robot asszisztensei éberem örködték. Egyetlen oka sem volt arra, hogy *ne* menjen el a találkára.

Most, hogy közeledett a randevú időpontja, megfeszítette a kezét. Valami feszültséget érzett pozitronikus receptoraiban, amelyek testének azon pontjain helyezkedtek el, ahol az embernőknél az idegek. A kristályablakra pillantott, ami mögött ott sötétlett az esőerdő; szemügyre vette tükörképét. Ugyanazt az arcot viselte, amit akkor, amikor Marival élt. A saját arcát – mindig így fog gondolni rá.

Hari Seldon még mindig életben van, gondolta Dors. Ezt részben a kósza hírek, részben a megérzései erősítették meg. Bár nem tartozott azok közé a robotok közé, akiket Daneel megajándékozta a giskardi mentális képességekkel, Dors biztosra vette, hogy megérezné, ha a férje meghalna. Lényének egy része megfagyyna Hari Seldon halálának pillanatában, lemerevedne a rendszer, és a férfi arca, emléke örökre bekerülne valamelyik áramkörbe. Dors tudta, ő talán még tízezer éven át létezni fog; úgy érezte, bármeddig van a világon, mindig Harié marad.

– Két órán belül landolunk. Dors Venabili.

A pilóta, ez az alacsonyabb rendű ember formájú robot, valamikor tagja volt annak az eretnek calvini csoportnak, amely meg akarta akadályozni Hari pszichohistóriai tervének végrehajtását. Egy évvel korábban Daneel csapatai

harminc ilyen szabotázsra készülő robotot fogtak el, amelyeket átszállítottak az egyik titkos szervizvilágra, hogy átalakítsák és képessé tegyék őket a Robotika Nulladik Törvényének elfogadására. A robotszállítmányt útközben támadás érte, amit Lodovik Trema hajtott végre. A jelek szerint a renegátok most Tremának dolgoztak.

Nem értem, hogy Daneel miért bízta rá Tremára azt a feladatot... Egyáltalán, miért foglalkozott vele még mindig? Lodovikot abban a pillanatban meg kellett volna semmisíteni, amikor kiderült, hogy az agya többé nem engedelmeskedik a Robotika Négy Törvényének.

Daneel bizonyos értelemben véve összezavarodott. A robot, amely húszezer éven át irányította az emberiséget, elbizonytalanodott, nem tudta, hogyan viszonyuljon egy olyan mechanizmushoz, ami sokkal inkább emberként, nem pedig gépként viselkedik. Valakihez, aki úgy döntött, etikusan fog cselekedni – ahelyett, hogy engedelmeskedne a programja határozott parancsainak.

Nos, most én is összezavarodtam, gondolta Dors. Trema veszélyes. Az általa kitalált "etika" törvényeinek engedelmeskedve bármelyik pillanatban az ügyünk ellen fordulhat... vagy árthat az embereknek, esetleg még Harinak is!

Az Első és a Nulladik Törvény értelmében kötelességem cselekedni.

A gondolatmenet logikus volt, ám Dors esetében minden döntéshozáshoz szimulált érzelmek társultak, olyan valóságűek, hogy saját bevallása szerint még Daneel sem tudta megkülönböztetni őket a valódiaktól. Aki ebben a percben Dorsra néz, láthatta volna az arcán a kemény eltökéltséget: védelmezni és szolgálni, kerüljön amibe kerül!

3.

Egyszer régen, nagyon régen száznegyven titkárra volt szükség ahhoz, hogy Hari postáját megfelelő módon feldolgozzák. Most már csak néhányan emlékeztek arra, hogy valamikor a Birodalom miniszterelnöke volt. Már a legutóbbi gúnynevére – Holló Seldon, a végzet megjövedölője – is ráborult a feledés fátyla; a közvélemény már nem vele foglalkozott, a riporterek más, érdekesebbnek tűnő sztorik után kajtattak. Amióta a tárgyalás véget ért, és a Közbiztonsági Bizottság száműzetésre ítélte Hari követőit, az üzenetek áradata apadni kezdett. Most, amikor Kers visszahozta a napi "sétálásból", csak féltucatnyi üzenet várt rá a falimonitoron.

Hari először a Gaal Dornicktól érkezett heti Tervjelentést futotta át. Gaal Dornick még mindig személyesen diktálta le ezeket a jelentéseket – ez gesztus volt a részéről, így akart tisztelegni a pszichohistoria atyja előtt. Gaal széles

arca megőrizte fiatalosságát, jovialis őszinteségét – amivel majdnem mindenkiben bizalmat gerjesztett –, pedig már jó ideje ő segédkezett annak az összeesküvésnek az irányításában, amelyhez hasonló nem volt már legalább tízezer éve.

– *Jelenleg maga a migráció okozza nekünk a legnagyobb fejfájást. A jelek szerint az Enciklopédia-tervezet néhány tagja nem repes az örömtől, hogy el kell hagynia a Trantort, hogy az ismert univerzum legtávolabbi zugába köteles utazni.*

Dornick kuncogott; a hangja elég fáradt volt.

– *Természetesen számítottunk erre, bevettük a tervbe. Linge Chen főbiztos a Különleges Rendőrséget bízta meg a dezertálások megakadályozásával. Saját mentalikusaink segítenek meggyőzni az "önkénteseket", megpróbálják rávenni őket, hogy szálljanak fel a számukra kijelölt hajókra. De az igazat megvallva nem könnyű százezernél is több embert irányítani. Hari, ezekkel a tényezőkkel még ön sem számolhatott!*

Gaal megzizegetett pár papírlapot, aztán témát váltva folytatta:

– *Az unokája üdvözetét küldi a Csillagvégről. Wanda jelentése szerint az új mentalikus-kolónia rendben letelepedett, nincs semmi gond, ezért hamarosan hazajöhet. Jó tudni, hogy a mentalikusok többsége már elhagyta a Trantort. Bizonytalan tényezőt képviseltek. Már csak a legmegbízhatóbbak vannak a városban, és azok, akik segítsége felbecsülhetetlen értékű volt az előkészületek során. Nos, a jelek szerint mindent kézben tartunk...*

Valóban. Hari átnézte a jelentéshez függelékként hozzacsatolt, pszichohistóriai jelekkel leírt képleteket, és látta, hogy az eredmények remekül illeszkednek a Tervhez. Dornick és Wanda, meg az Ötvenek többi tagja kiválóan végezte a munkáját!

Érthető, hiszen maga Hari képezte ki őket.

Nem kellett megnéznie az Ósradiánst ahhoz, hogy tudja, minek kell történnie ezek után. Az ügynökök hamarosan elindulnak az Anacreon és a Smyrno felé, hogy felszítsák a távoli provinciákon élőkben a Birodalomtól való elszakadás vágyát, előkészítsék a terepet az Alapítvány első krízisblokkjához... az elsőhöz a sok közül, amelyek végül elvezetnek egy új, jobb civilizációhoz.

Természetesen az irónia nem hagyta el Harit – ez akkor is megmaradt neki, amikor miniszterelnökként elfojtott néhány forradalmat és úgy állította be a helyzetet, hogy az utódai folytassák az úgynevezett "káoszvilágok" elleni harcot, lesújtsanak, amikor az ezeken bekövetkező társadalmi megmozdulások az emberiség egészének egyensúlyát veszélyeztetik. Ám azok az új forradalmak, amelyeket a követőinek kell leverniük a Peremvidéken, mások lesznek, mint a régié. Ezeket már a helyi, ambiciózus nemesek vezetik, akik

megpróbálnak majd javítani a saját életkörülményeiken; minden tekintetben klasszikus megmozdulások lesznek, könnyen kiszámíthatóak, könnyen beleilleszthetőek az egyenletekbe.

Minden a Terv szerint fog történni.

Hari postájának többi része nem volt lényeges. Meghívás a Streeling Egyetem nyugalmazott tanárainak minden évben megrendezett bankettjére, egy másik meghívó a császár által megrendezett kiállításra, ahol az Excentrikus Rend "génuszainak" legújabb művészi alkotásait mutatták be. Az első meghívást visszautasította. Elhatározta, a másodikra az Ötvenek egyikét fogja elküldeni, hogy első kézből szerezzen információkat arról, milyen méretű dekadencia mutatkozik a Birodalom művészi ízlésében. Az adatok fontosak voltak, de nem létfontosságúak; ezeket a tényeket legfeljebb a finombeállításokhoz lehetett felhasználni. A lényegét már úgyszólván rég tudták: a valódi kreativitás a történelemben sohasem tapasztalt mélységekbe fog zuhanni. Hari elég idős és tekintélyes volt ahhoz, hogy nyugodt lélekkel visszautasítsa az efféle meghívásokat.

Kapott egy emlékeztetőt, amiben arra hívták fel a figyelmét, hogy mint a Meritokraták Rendjének prominens tagja – fizesse be az esedékes cétagsági díjat. A legszívesebben ettől a kötelezettségétől is megszabadult volna, ám a ranghoz privilégiumok társultak, az előjogokhoz pedig kötelezettségek, és neki semmi kedve nem volt ahhoz, hogy újra az egyszerű polgárok közé sorolják. Túl öreg volt már ehhez. Verbális engedélyt adott a számla kifizetésére.

Amikor a monitoron megjelent a Pagament Detektívügynökség levele, felgyorsult a szívverése. Évekkel korábban bízta meg a céget menyee, Manuella Dubanqua és a kislány, Bellis felkutatásával. Mindketten akkor tűntek el, amikor a Santanni káoszvilágról próbáltak elmenekülni egy hajóval, amikor maguk mögött akarták hagyni azt a bolygót, ahol Raych meghalt. Hariben egy pillanatra felszítódott a remény lángja. Lehet, hogy végre előkerültek?

De nem, a levél csak egy szimpla feljegyzés volt, amelyben tudatták vele, hogy a detektívek még nem fejezték be az eltűnt hajók listájának átvizsgálását, és a Kalgan-Siwenna folyosó környékén (utoljára ebben a zónában látták az *Arcadia II*-t) megfordult utasok kihallgatását. Folytatják a nyomozás... egészen addig, amíg Hari nem vonja vissza tőlük a megbízást.

Hari összeszorította a fogát. *Nem!* A végrendeletében erről is rendelkezett; elkülönített egy nagyobb összeget, hogy a halála után se hagyják abba a kutatást.

A többi üzenet közül kettő furcsa levél volt, olyan, távoli világokon élő amatőr matematikusoktól érkeztek, akik egymástól függetlenül azt állították,

hogy felfedezték a pszichohistória alapvető princípiumait. Hari már korábban utasításba adta az üzenetfogadó rendszernek, hogy tegye be a levelei közé az ilyen tanulmányszerű anyagokat – némelyik elmélet annyira kezdetleges, annyira örült és különc volt, hogy jól elszórakozott rajtuk. Évente egy-két alkalommal az is előfordult, hogy a jelentkezők valóban tehetségesnek bizonyultak, némelyikükben tényleg megvolt az a fényesen izzó képességszikra, amelyet alig-alig lehetett észrevenni az univerzumban létező több kvadrillió kihunytt salakdarab között. Nehéz volt az ilyen tehetség-felfedezés, de nem lehetetlen; ahogy az Ötvenek néhány tagjának esete bizonyította, az ilyesmiben nagy szerepe van a véletlennek.

Aztán persze ott volt a legfontosabb munkatársa, Yugo Amaryl, aki a munkájával kivívta a "pszichohistória társ-megalapítója" címet. Yugo gyakorlatilag a sárból emelkedett fel a matematikai génuszokat megillető magasságba; az ő esete is azt bizonyította Hari számára, hogy a jövő társadalmának a szabad szociális mobilitáson kell alapulnia, bátorítani kell az egyéneket ambícióik elérésében, segíteni kell őket abban, hogy ki- és felhasználhassák a bennük rejlő képességeket. Ez volt az oka annak, hogy Hari, ha csak felületesen is, de mindig átnézte a hozzá érkező ajánlkozó leveleket.

Ezúttal talált egyet, amely felkeltette az érdeklődését.

...azt hiszem, megtaláltam a korrelációt az ön pszichohistóriai technikája és a matematikai modell között, amelyet a mélyűr spacto-molekuláris áramlatainak mozgásminta-előrejelzésére használnak! Ez nyugtalanító módon kapcsolatban áll a galaxis egyik széles bolygósávjában található planéták talajtípusmegoszlásával. Arra gondoltam, esetleg elég érdekesnek találja a témát ahhoz, hogy személyesen értekezzünk róla. Ha így van, kérem jelezze...

Hari felnevetett; Kers Kantun aggodalmasan nézett be hozzá a konyhából. Ez aztán a merész feltételezés! Merész? Inkább pimasz! Hari átnézte a matematikai jelekből álló sorozatokat. A probléma megközelítése amatőrre vallott, de a számítások pontosak voltak. Ezek szerint mégsem egy kókler ostobaságáról van szó... Egy lelkes matematika-rajongó, aki nem túl tehetséges, de ezt a hiányosságát furcsa, eredeti elképzelésekkel kívánja pótolni. Hari átküldte a levelet az Ötvenek legfiatalabbikának, Saha Lorwinthnek. Utasítást mellékelte hozzá: válaszolja meg, mégpedig a lehető legudvariasabban. Sahának, ha az emberiség sorsának titkos irányítói közé akar tartozni, azt is meg kell tanulnia, hogy mi a helyes eljárás az ilyen helyzetekben.

Sóhajtva elfordította a tolószékét a fali monitortól, szembe került a leánykolt dolgozószoba ajtajával. Amikor átgurult a dolgozószobában álló íróasztal mögé, a köntöse alól elővette Daneel ajándékát, letette az asztalra,

aztán beleillesztette az ősrégi relikvia olvasására készített egység nyílásába. A holomonitronon kétdimenziós jelek tűntek fel, archaikus betűk és számok; a komputer lefordította neki a szöveget.

*A Tudás Könyve – gyermekek számára
Britannica Publishing Company
New Tokio, Baleyföld, 2757 C. E.*

Az előtte lévő információtár illegálisnak minősült, de ez a tény nem jelentett problémát annak a Hari Seldonnak, aki egyszer elrendelte azoknak az ősrégi szimulált, abban a másik, félig megolvadt információtárban lévő személyiségeknek, Szent Johannának és Voltaire-nek a feltámasztását. Ezzel a tettevel a Trantor bizonyos részeit beletaszította a káoszba, mert a két szim kiszabadult a rájuk programozott béklyókból, és bemenekültek a bolygó adatfolyosóiba, ahol aztán tombolni kezdtek. Hari számára az epizód kedvező eredménnyel zárult; sajnos a sharki Junin polgárai nem mondhatták el ugyanezt. Az igazat megvallva Hari halvány büntudatot érzett, hogy most újra megszegi az archivált anyagokra vonatkozó törvényt.

Majdnem húszezer évvel ezelőtt. A publikáció dátumát látva eltűnődött, és ugyanaz az izgalommal és ámulattal vegyülő tisztelet áradt szét benne, mint mikor először aktiválta Daneel ajándékát. Valószínűleg a kor gyermekei számára készült, de több, a történelmünkre vonatkozó adat van benne, mint amennyit a mai birodalmi tudósok össze tudnának hordani.

Harinak fél évébe telt, hogy áttanulmányozza az anyagot, és ráérezzen, milyen lehetett az élet az emberiség hajnalán; az élet, amely a távoli Földön kezdődött, egy Afrikának nevezett kontinensen, ahol egy, a többinél okosabb majomcsoport tagjai két lábra álltak, és ostoba tekintettel, de már akkor is kíváncsian felnéztek a csillagokra.

Rengeteg szó áramlott elő a kis kőkockából. Némelyik már ismerős volt Hari számára, rájuk ismert a szájhagyomány útján terjedő mesékből, a tradíciókból...

Róma

Kína

Shake Spear

Hamlet

Buddha

Apolló

Az űrlakóvilágok

Furcsa módon némelyik tündérmese változatlan maradt az eltelt kétszáz évszázad során. A népszerű hősök, mint Pinokkió... és Frankenstein... a jelek

szerint régebről származtak, mint bárki gondolta volna.

Az archívumban meglévő címszavak némelyikéről Hari csupán néhány évtizeddel korábban hallott először, akkor, amikor az összimek, Voltaire és Johanna megemlégték ezeket a témákat.

Franciaország

Kereszténység

Plató

De sokkal hosszabb volt azoknak a címszavaknak a listája, amelyekről Hari még sohasem hallott, amikről semmit sem tudott – egészen addig, míg nem aktiválta ezt a kis könyvet. Tények az emberiség múltjából; olyan tények, amelyeket csak Daneel Olivaw és a többi robot ismert. Emberek és helyek, nevek, amelyek egykoron létfontosságúak voltak az egész emberiség számára.

Kolumbusz

Amerika

Einstein

Brazil Birodalom

Susan Calvin

És minden a lascaux-i barlangoktól kezdve az acélkatakombáig, ahol a földlakók meghúzták magukat a 26. században.

Hari az egész emberi fajra nézve megalázónak érezte mindazt, amit az egyik ősi sámánról, Karl Marxról szóló esszébe olvasott. Marx nevetséges hókuszpókuszainak még távolról sem volt köze a pszichohistóriához – vagyis csak annyi, hogy az elvhalmaz követői legalább olyan erősen hittek és bíztak az emberi természetről alkotott modelljük helyességében, mint a pszichohistórikusok a sajátjukban. Valamikor a marxisták is azt képzelték, hogy sikerült alapvető tudományos tételekké redukálniuk a történelmet.

Természetesen nekünk jobban sikerült. Nekünk, seldomistáknak.

Hari ironikusan elmosolyodott.

Daneel Olivaw látszólag egyszerű okból kifolyólag adta át Harinak ezt a relikviát – feladatot akart biztosítani a számára. Valamit, amivel lefoglalhatja magát az utolsó hónapokban, mielőtt törekeny teste végképp felmondja a szolgálatot.

Bár az agya már túlságosan lelassult ahhoz, hogy segíteni tudjon Gaal Dornicknak és az Ötveneknek, még mindig képes volt végrehajtani egy szimplább pszichohistóriai műveletet, ami abból állt, hogy néhány évezrednyi, egyetlen világra vonatkozó adatot beleilleszt a mindent átfogó Tervbe. A Föld történelmének tabulációja segíthetett abban, hogy egy-két tizedes jegynyi pontossággal meghatározzák az Ősradiáns alapvető vonalait, a határsávokat.

Daneel ajándéka ezen kívül arra is jó volt, hogy Hari hasznosnak érezhette magát.

És még az is lehetséges, tünődött, hogy segítségemre lesz a legalapvetőbb kérdéseim megválaszolásában. Eleddig azonban csak annyi történt, hogy az adattömeg még jobban felpiszkálta benne a kíváncsiságot. A jelek szerint a Föld ugyanúgy keresztüljutott a káoszvilágokra jellemző periódusokon. Az egyik epizód azt eredményezte, hogy létrejöttek a Daneelhez hasonló lények. Volt egy idő, amikor felfedezték az olyan ember formájú robotokat, mint például... Dors.

Reszketni kezdett a bal keze; szétáradt benne a félelem, hogy megint rátör a roham... A remegés szerencsére abbamaradt.

Jó lenne, ha Daneel minél hamarabb megjönné, különben sosem kapom meg a magyarázatokat... Pedig kiérdemeltem őket! Éveken át dolgoztam, hogy megismerhessem a válaszokat!

Kers behozta a vacsoráját – mycogeni ingyencségek voltak –, de Hari alig nyúlt az ételhez. Minden figyelmét a gyermekeknek szóló *Tudás Könyve* kötötte le, annak is az a fejezete, amely a *nagy migrációról* szólt, arról az eseményről, amelynek során a Föld lakossága megpróbált megszabadulni a rejtélyes okok miatt gyors ütemben lakhatatlanná váló bolygóról. Heroikus tett volt, majdnem egymilliárd ember hagyta el az otthonvilágot, kezdetleges űrhajókba szálltak, és kolóniákat alapítottak a Szíriusz Szektorban.

Abban a korban, amikor a könyvet kiadták, a *Tudás Könyvének* szerkesztői nem tudták pontosan meghatározni, hány világot vettek birtokba az első telepések. Bizonyos jelentések határvidéki háborúkat emlegettek, amelyeket az emberek nem-emberi lények ellen vívtak. Aztán ott voltak még a pletykák, a különös legendák, az *űrszellem-történetek*, azok a mesék, amelyek titokzatos robbanásokról szóltak, olyan hatalmas és félelmetes eseményekről, amelyek az univerzum emberek által birtokba vett részének határain következtek be.

Amikor az emberiség távoli telepei elszakadtak egymástól, megkezdődött a bomlás folyamata. Ezután a kínlás, a szenvedés és a szálnalmas kis viták hosszú, sötét kora következett, az az időszak, amikor a számtalan kisebb királyságot elemészto barbárság miatt megfakultak és elvesztek az emlékek. Végül aztán a béke visszatért az emberek által lakott univerzumba. Egy olyan béke, amelyet a dinamikus és fejlődőképes trantori Birodalom hozott létre.

Hari, ahogy átnézett ezen a hatalmas időűron, hirtelen úgy érezte, rátalált valami furcsaságra.

Ha ez az archívum a gyermekek számára készült... Ez azt mutatja, hogy az őseink nem voltak idioták!

Hari már hatéves korától ennél sokkal komolyabb, óriási előismereteket igénylő könyveket olvasott, de ez a "gyermekkönyv" felfoghatatlan lett volna még a hozzá hasonló kis zsenik számára is. Az *ősök nem voltak magatehetetlen bábok, de a civilizációjuk mégis szétbomlott, beleolvadt az*

őrületbe és az amnéziába.

Eleddig a pszichohistóriai egyenletek nem kínáltak segítséget. Hari magyarázatok után kutatva megvizsgálta a dokumentumot, de közben volt egy olyan halvány érzése, hogy a válaszokat – a valódi feleleteket – valahol másutt kell keresni.

4.

Tíz perccel azelőtt, hogy leszálltak a Panucopián, Dors visszahúzódott a számára kijelölt leárnycolt kabinba. Az inge alá nyúlt, elővett és szétnyitott egy sötét tárgyat.

A tárgy szenvtelenül hevert az asztalon – egészen addig, amíg Dors pozitronikus agya nem küldött belé egy mikrohullámú kódsorozatot. A tárgy sötét felülete világítani kezdett, egy homályos emberi arc jelent meg rajta. A képen látható fiatal nő haját rövidegre nyírták, a vonásai és a tekintete arról árulkodtak, hogy látszólagos korához képest megdöbbenően tapasztalt és határozott. Kék szemével végigmérte Dorst, aztán megszólalt.

– Hónapok óta nem hívtál, Dors Venabili. Talán kényelmetlenül érzed magad a jelenlétemben?

– Te egy szintetikusán feltámasztott emberszim vagy, Johanna, ezért illegális a létezésed. A törvény ellen való.

– Az emberek törvénye ellen. De az angyalok azt is láthatják, amit az emberek nem.

– Már megmondtam: robot vagyok, nem pedig angyal.

A fiatalos alak megvonta a vállát. A mozdulattól halkán összezizzentek páncélingének láncszemei.

– Halhatatlan vagy, Dors. Semmi más nem fontos a számodra, csak az, hogy szolgálj a bukott emberiséget, hogy megpróbáld visszaszerezni azokat a lehetőségeket, amelyeket a felelőtlen férfiak és nők eltaszítottak maguktól. A végső megváltásban való hit megtestesítője vagy. Ez mind alátámasztani látszik az interpretációm.

– De az én hitem nem ugyanaz, mint a tiéd.

A Johanna-másolat elmosolyodott.

– Ezt korábban talán fontosnak találtam volna. Mondjuk akkor, amikor először feltámasztottak... vagy mesterségesen szimuláltak... amikor átkerültem ebbe a különös, új korba. De az idő, amit a Voltaire-szimhez láncolva töltöttem el, megváltoztatott. Persze nem annyira, amennyire Voltaire szerette volna! De éppen eléggé ahhoz, hogy a magamévá tegyék bizonyos mennyiségű prag-ma-tiz-must.

Az utolsó szót halvány grimasszal ejtette ki.

– *Imádott Franciaországom most mérgezett pusztaság egy lerombolt világon, a kereszténységet rég elfelejtették, ezért megkerestem azt, ami a legközelebb van hozzá.*

Miután megismertem Daneel Olivawot, ráébredtem, a szűzies jóság és a szent önfeláldozás valódi apostolát tisztelhetem benne. Követői is a becsület útján haladnak, és ők is mindent megtesznek a számtalan szenvedő ember, a számtalan gyötrődő lélek érdekében.

Ezért kérdezem így, még egyszer: mit tehetek érted, kedves angyal?

Dors eltűnődött. Ez csak a Johanna-szim egyik másolata volt. Millió másik került bele a csillagközi térbe – ahogy a Voltaire-szimnek és az ősi mém-lényeknek is millió példánya létezett –, hogy azután a szupernóva-szelek kifújják a galaxisból. Ez a Harival negyven évvel korábban kötött egyezés része volt; Hari akkor azt szerette volna elérni, ha a kibernetikus személyiségek a lehető legtávolabb kerülnek a Trantortól. Ezek a software-lények kiszámíthatatlan tényezőnek minősültek, váratlan eseményeket idézhettek elő az emberekkel kapcsolatos történetekben, és így potenciális veszélyt jelentettek a Seldon-tervre.

A "kipucolásukra" tett kísérletek ellenére néhány másolat megragadt a valós világban. Dors – bár minden óvintézkedést megtett annak érdekében, hogy ez a szim izolálva maradjon – valami leküzdhetetlen szimpátiát érzett Johanna iránt. Most, amikor mázsás súlyként nehezedett rá a Lodovikkal való, közelgő találkozás, amikor úgy érezte, szüksége van arra, hogy beszélgesse valakivel, kapóra jött neki a szim.

Talán azért érzem ezt, mert annyi időt töltöttem Hari mellett... Neki mindent elmondhattam. Ő az egyetlen ember az egész kozmoszban, aki mindent tud a robotokról, és a barátainak tart bennünket. Néhány rövid évtizeden keresztül hozzászórtam ahhoz, hogy megbeszélhetem a dolgaimat egy emberrel. Természetesnek és helyesnek tűnt...

Tudom, Johanna semmivel sem emberibb, mint én. De úgy érez és úgy viselkedik, mintha valódi ember lenne. Tele van ellentmondásokkal, de mégis... szenvedélyesen bízik a saját igazában.

Dors beismerte magának, hogy viselkedésének forrása részben az irigység. Johannának nem volt teste, nem voltak fizikai érzékszervei. Semmi hatalma sem volt a valós világban, de ennek ellenére mindig valódi nőnek tartotta magát.

– Kellemetlen helyzetbe kerültem – mondta végül Dors. – Az egyik ellenségem találkozni kíván velem.

– *Ah!* – bólintott Johanna. – *Tanácskoznak az ellenfelek? Félsz, hogy csapdába csal?*

– Tudom, hogy csapdába csal. Azt mondta, "ajándékot" kapok tőle. Egy

olyan ajándékot, ami veszélyes lehet a számomra. Lodovik mindenképpen törbe akar csalni...

– *A hit próbája!* – csapta össze a kezét Johanna. – *Ismerem az ilyesmit. De még milyen jól ismerem! A Voltaire mellett töltött évek során nekem is számtalanszor volt részem ilyesemben. Ebben az esetben magától értetődik, Dors, hogy mi a válasz a kérdésre.*

– De hiszen még nem is mondtam el a részleteket!

– *Nincs is szükség rá. Vállalnod kell ezt a kihívást. Tedd, amit tenned kell és söpörd félre az aggályaidat. Menj, drága angyal, és bízz Istenben!*

Dors megrázta a fejét.

– Már megmondtam, hogy...

A szim azonban nem hagyta, hogy befejezze a mondatát, felemelt kézzel belefojtotta a szót.

– *Igen, természetesen. Az Isten, akit imádok babonáság, semmi más. Ebben az esetben, drága robot... eredj, és bízz a Robotika Nulladik Törvényében!*

5.

Hari úgy döntött, a következő séta során elkerüli a Shoufeen-ligetet. Megkérte Kers Kantunt, inkább a palotakert egy másik részébe vigye ki.

Semrin császár, a trónt elfoglaló aktuális "stróman", akit a Közbiztonsági Bizottság nemrég segített hozzá a pozíciójához, nagylelkűségét bizonyítandó megnyitotta a palotakert korábban lezárt részeit. Az őt megelőző császárok uralkodásának idején a köznép csak a kert öt sarkát, néhány száz hektárnyi területet látogathatott. Mindegyik sarokba más-más társadalmi osztályba tartozók – polgárok, excentrikusok, bürokraták, meritokraták és nemesek – jártak, de Semrin, aki így akart szert tenni némi népszerűségre, felhasználva korlátozott hatalmát, a hatalmas kertnek több, mint a felét megnyitotta, és valamennyi osztály számára engedélyezte a belépést.

Természetesen a Trantor lakói inkább szálanként kitepették volna a szempilláikat, mint hogy kiüljenek a szabad ég és a nap alá, virágokat szagolgatni. Ők sokkal jobban szerették a meleg acélbarlangokat, de a bolygón éppen elég nagy volt az ideiglenesen ott tartózkodók (kereskedők, diplomaták, kulturális megbízottak, turisták, és persze a Szürkék, a bürokratikus rend ifjabb tagjai, akiket kiképzésre és klerikális szolgálatra küldtek a birodalom központjába) száma. Ezek legtöbbször olyan világról érkezett, ahol a felhők még a nyílt égbolton úsztak, ahol az eső patakokba és folyókba gyűlve akadálytalanul jutott le a zöld hegyekből a tengerekhez. Ők őszintén hálásak voltak Semrinnek a nagylelkűségéért; tulajdonképpen csak ők tudták értékelni

a császári gesztust. A látogatók minden áldott nap megtöltötték az összességében több száz mérföld hosszú ösvényeket. A kertbe érkezőket első alkalommal lenyűgözte a gondozott környezet szépsége, de fokozatosan hozzászoktak a látványhoz, és a második, harmadik alkalommal már egészen otthon érezték magukat.

Okos politikai húzás volt, de Semrin valószínűleg nagy árat fog fizetni ezért... ha nem elég óvatos. Amit a nép egyszer megkapott, arról nehezen hajlandó lemondani.

Az ilyen kisebb zavarok nem igazán mutatkoztak meg a pszichohistóriai egyenletekben. Ebből a szempontból nézve az se számított sokat, hogy éppen ki ül a trónon. A Birodalom hanyatlása olyan elkerülhetetlen esemény volt, amelyet még azok is csak kis mértékben tudtak befolyásolni, akik pontosan tudták, mit kell tenniük. Akiknek pedig fogalmuk sem volt erről, azok nem tehettek mást, mint nyugodtan benntarthatnak a végzet felé száguldó kocsiban.

Hari általában élvezte a palotakert nyitottságát, megunhatatlan változatosságát. Bizonyos helyekről szegény Gruber jutott az eszébe – az a kertész, aki csak arra vágyott, hogy nyugodtan gondozhassa a virágágyásait, de aztán kétségbeesésében császári orgyilkos lett belőle.

Ez már régen volt, gondolta Hari. Gruber már por és hamu, csakúgy, mint Cleon császár.

És hamarosan én is csatlakozom hozzájuk...

Egy olyan ösvényen haladtak, amelyen korábban még sosem jártak. Kisvártatva egy fraktálkert előtt találták magukat, ahol a speciális, mohaszerű növényzetet úgy programozták be, hogy növekedjen, aztán bonyolult mintákat képezve elsorvadjon, majd ismét fejlődni kezdjen. A művészeti "eszköz" régi volt, de Hari ritkán látott hasonlóan pompás képet. A színárnyalatok a közelben lévő objektumok árnyékának és a nap fényének megfelelően változtak. A növekvő és elsorvadó növénycsíkok örvényszerű vonalakat alkotva csavarodtak egymásba; az élő minilabirintus folyamatosan változott, sohasem volt ugyanolyan.

A járókelők többsége őszinte ámulattal, de értetlenül figyelte a képet, aztán továbbvonult, hogy megtekintse a palotakert következő csodáját. Hari jelzett Kersnek, hogy álljanak meg. A látványban, a kép komplexitásában nyomokban sem lehetett felfedezni a Shoufeen-ligetre jellemző buja káoszt. Hari hamar megértette a mintákat generáló rendszer alapelvét. Az organikus pszeudomohát úgy programozták, hogy a Fiquarnn-Júlia transzformációkon alapuló frakcionális derivációknak megfelelően reagáljon. Ezt még egy gyerek is megállapíthatta. De ez nem volt minden. Hari hunyorogva figyelt egy darabig, aztán rájött, hogy a mintázatban félig-meddig véletlenszerűen *lyukak* jelennek meg, és ezekből indul ki a sorvadási-visszahúzóási folyamat.

Ragadozó, döbönt rá Hari. A lyukaknál valószínűleg valamilyen vírus vagy parazita működik, amelynek az a feladata, hogy bizonyos kondíciók teljesülése esetén elsorvassa a mohát, így jöhetnek létre az érdekes másodlagos mintázatok... A ragadozó nélkül nem lenne ilyen szép a kép, de a rendszer általános egészsége érdekében is szükség van rá, mert csak így tapasztalhatja meg az elhalást és a megújulást!

Hari hamarosan arra is rájött, hogy nem egyetlen ragadozófajta fejt ki tevékenységét a képen, hanem egy egész mikro-ökorendszer működik. Egy olyan rendszer, amelynek minden egyes eleme a művészet érdekeit szolgálja.

Az agya megtelt a kertészvirtuóz által használt algoritmusokkal. Természetesen ezeknek semmi közük nem volt a zseniszintű matematikához, de az organikus szervezet szabályozásával kombinálva egészen eredetinek bizonyultak. A különleges képletekben a szépségen kívül valami kellemes humort is fel lehetett fedezni. Hari kis híján felnevetett...

Aztán észrevette őket.

A lyukakat, amelyek sosem tűntek el.

Itt. És ott is! És még több más helyen. Foltok, ahol sosem nőtt ki újra a moha. Vajon miért nem? Ezekre a helyekre is éppúgy eljutott a fény és a tápanyag, mint máshová. Az apró indák megpróbálták kinyúlni a kopasz foltok felé... aztán hirtelen oldalra fordultak, valahol másutt kerestek megkapaszkodási lehetőséget.

Nem ez volt az egyetlen furcsaság. Lássuk csak... Egy hely, ahol az élő anyag vonaglott és tekergőzött, de nem változott meg lényegesen, minden nyolcadik másodpercben *ugyanazt* a sötétkék árnyalatot vette fel. Hari számolni kezdte a megmagyarázhatatlan anomáliákat, amelyek nem illettek bele egyetlen világos matematikai profilba sem, mégis léteztek.

Amikor rájött, mit lát, felsóhajtott. Az ismerős probléma, az, amivel majdnem egész életében foglalkozott.

Attraktor állapotok.

Megjelentek a pszichohistóriai egyenletekben és a történelemkönyvekben. A legtöbbjüket sikerült megmagyaráznom, de néhány még rejtély maradt. Jelenségek, amelyek nem illenek bele a modellekbe. Olyan erőt képviselnek, amely szétszaggathatja finom elméleti paradigmáinkat.

Minden alkalommal, amikor a közelükbe kerülök... eltűnnek előlem!

Újra erőt vett rajta a régről ismert csalódottság; a régi érzést most egy ostoba kertdíz ébresztette fel benne, ennek hatására áradt szét a szájában a kudarc íze. Váratlanul, meglepő módon *könnyek* öntötték el a szemét. A folyadékfátyol eltakarta előle a növényeket, csillámló foltokká változtatta a fénysugarakat...

– Ó, hát lehetséges volna? Nicsak, nicsak, Seldon professzor! Legyen

áldott a szinkronizmus istennője, amiért útjaink így keresztezték egymást!

Hari érezte, hogy Kers Kantun teste megfeszül a tolószék mögött. A látóterében megjelenő ember hajbókolni kezdett, és közben izgatottan ontotta magából a szavakat. Hari nem látta tisztán, míg a ruhaujjából elő nem vette a zsebkendőjét és meg nem törölte a szemét. A férfi közben egyfolytában beszélt, úgy csacsogott, mintha hihetetlennek találná, hogy ilyen páratlan szerencsében van része.

– Ó, milyen megtiszteltetés! Különösen így, hogy alig két napja írtam önnek, uram! Természetesen nem is feltételezem, hogy *személyesen* végigolvasta a leveletem. Bizonyára egész seregnyi asszisztense van, akik kellőképpen megszűrjük a postáját...

Hari megrázta a fejét, és végigmérte a férfit. A galaktikus hivatalnokok szürke uniformisa. Alacsony, meglehetősen terebélyes ember. A feje tetején kopaszodott; nem szokhatott hozzá a napfényhez, mert a fejbőre alaposan lepirult.

– Téved. Manapság személyesen olvasom a postámat.

A pocakos férfi zavartan pislogott; a szemhéja puffadt volt, mintha allergiás lett volna valamire.

– *Igazán?* Milyen bámulatos! Akkor bátorkodom megkérdezni: nem emlékszik véletlenül a levelemre? Horis Antic vagyok, középszintű galaktikus előadó... szolgálatára, uram. Ahogy a levelemben is megemlítettem, felfedeztem bizonyos, különlegesnek minősíthető egyezőségeket az ön munkája... amelyet olya nagyra tartok, hogy nem is találok jelzőket!... valamint a galaktikus molekuláris áramlások megfigyelt rendszere között...

Hari bólintott, és felemelte a kezét, hogy lelassítsa a szóáradatot.

– Igen, emlékszem. A meglátásai... – Megpróbálta megtalálni a megfelelő szót. – ...egészen *innovatívak*.

Nem ez volt a legdiplomatikusabb jelző. Ezekben a napokban a Birodalom legtöbb polgára egyenesen inzultusként értékelte volna, de Hari azonnal látta, hogy a pocakos férfi amolyan csodabogár, aki nem fog megsértődni miatta.

– Valóban? – Horis Antic mellkasának kerülete mintha jó néhány centivel megnőtt volna. – Ebben az esetben bátorkodom felajánlani, hogy átadom önnek a számításaim egy példányát. Egészen véletlenül van is nálam egy... Esetleg... természetesen csak akkor, ha tud időt szakítani rá... összevethetné a saját csodálatos modelljeivel, és megláthatná, hogy ezekben az elnagyolt korrelációkban igenis van némi érték.

A kövér férfi megmozdult, hogy a köntöse alá dugja a kezét. Hari halk mormogást hallott a háta mögül, de egyetlen ujjmozdulattal nyugalomra intette Kerst. Az ő ideje már lejárt, többé nem volt jelentős személyiség. Mi oka lenne bárkinek, hogy meggyilkolja Hari Seldont?

Miközben az ideges férfi a köntöse alatt kotorászott, Hari megállapította, hogy a szürke uniformist jócskán átalakították, hogy passzoljon a széles testre. A rangjelzés elárulta, hogy Horis Antic meglehetősen komoly tekintélynek örvend a Rendjén belül. Lehet, hogy miniszterhelyettes valamelyik provinciális világon, esetleg ötödik vagy hatodik szintű tisztségviselő a trantori hierarchiában. Nem volt valami méltóságteljes személyiség (a Szürkékre nem igazán jellemző ez a tulajdonság), de olyasvalaki lehetett, aki szép csendben, szinte észrevétlenül nélkülözhetetlenné tette magát pár nemes és meritokrata számára. Valódi, telivér adminisztrátor...

De lehet, hogy ennek ellenére megmaradt pár használható agysejtje, gondolta Hari. Furcsa módon máris megkedvelte a különös férfit. *Talán csak annyi, hogy Igénye legyen valamilyen hobbira. Talán csinálni akar valami érdekeset, valami fontosat, mielőtt meghal.*

– Ah, megvan! – kiáltott fel Antic. Előkapott egy szabványos adatlemezt, gyors mozdulattal Hari felé nyújtotta.

Mielőtt Hari felemelhetné volna a kezét, Kers bámulatos gyorsasággal elkapta a lemezt. A szolga zsebre vágta a lapos tárgyat; Hari tudta, addig hozzá sem érhet, míg Kers tüzetesen meg nem vizsgálja.

A bürokrata zavartan pillogott, aztán bólintott.

– Lám, lám... Tisztában vagyok velem, hogy óriási hibát követtem el, amikor így rárontottam önre, de... legalább sikerült átadnom a számításaimat. Esdekelve kérem, bocsásson meg, amiért megzavartam a nyugalmát. És kérem, könyörgöm, lépjen kapcsolatba velem, ha esetleg kérdései lennének... Természetesen az *otthoni* számomon keressen. Gondolom megérti, hogy az analízisem nem... Nos, mondjuk úgy, hogy nincs szoros kapcsolatban a munkámmal, ezért az lesz a legjobb, ha a kollegáim és a feletteseim nem...

Hari halvány mosollyal biccentett.

– Értem. Rendben van. De ha már itt tartunk... Árulja el, mivel foglalkozik? A gallériján lévő embléma... Nem ismerem.

Antic nappiritott arca sötétvörösre változott. Hari látta rajta, zavarban van; a férfi úgy viselkedett, mintha szeretne volna elkerülni, hogy ez a kérdés felvetődjön.

– Ah, szóval... Nos, mivel rákérdezett, Seldon professzor... – Antic kihúzta magát, kissé felszegte az állat. – A Birodalmi Talaj szolgálat egyik zónafelügyelője vagyok. De ez is benne van a kéziratomban. Biztos vagyok benne, hogy ön is megállapítja majd, mennyire helytállóak a megfigyeléseim! Minden világos lesz, ha...

– Igen, természetesen. – Hari felemelte az egyik kezét, ez a gesztus a szokások szerint azt jelezte, hogy befejezettnek tekinti a beszélgetést. A mosoly azonban nem tűnt el az arcáról; Horis Anticnak sikerült felvidítania egy kicsit. – Az észrevételei olyan figyelemben részesülnek majd, amelyet megérdemelnek, zónafelügyelő úr. Erre a szavamat adom.

Amint a férfi hallótávolságon kívül ért, Kers felmordult.

– Ez nem véletlen találkozás volt. Hariból kitért a nevetés.

– Hát persze, hogy nem! De ettől még nem kell paranoidnak lennünk. Ez az ember a bürokrácia ranglétrájának közepe táján áll. Valószínűleg tett egy szívességet valakinek a biztonságiak közül. Lehet, hogy átvizsgálta Linge Chen kémeinek szalagjait, és azokból tudta meg, hogy ma hol leszek. Na és?

Hari hátrafordult, hogy a szolgája szemébe nézzen.

– Nem akarom megzavarni Dornickot és Wandát ezzel az incidenssel. Megértetted, Kers? A végén még ráuszítják Chen különleges osztagosait erre a szerencsétlenre. Nem szeretném bajba keverni.

Kers Kantun nem felelt, szótlánul tolta Harit a tranzitállomás felé. Végül mégis megszólalt:

– Úgy lesz, professzor.

Hari felnevetett; a változatosság kedvéért vidám volt. Ez a nevetséges, jelentéktelen kis közjáték, ez az aprócska intrikára utaló eset mintha visszahozta volna a régi időkre oly jellemző érzést. Pedig a fickó ártalmatlan volt, tolakodó amatőr, aki megpróbálja színesebbé tenni szürke életét, miközben tisztában van azzal, hogy a Birodalom szervei lassanként magukba olvasztják a testét.

* * *

Van valami, az öregkorral kapcsolatos és rá jellemző dolog, ami az idők során semmit sem változott: az álmatlanság. Az alvás bizonyos kor után olyan az ember számára, mint egy régi barát, aki időnként és egyre többször elfelejt meglátogatni minket; vagy egy olyan unoka, aki éppen csak felugrik hozzánk, aztán már megy is. Mit tehet ilyenkor az elaggott ember? Fekszik egész éjjel, nyitott szemmel, magára hagyatottan...

Hari néhány lépést segítség nélkül is meg tudott tenni, ezért nem zavarta meg Kers pihenését amikor bizonytalan, törekeny lábain, csoszogva átment az ágyától az íróasztalához. Lezökkent a légszékre, amely azonnal és automatikusan módosított a pozícióján. *Egy recsegő, ropogó, széthullani készülő civilizációban is vannak technológiák, amelyek a virágkorukat élik*, gondolta Hari hálásan.

Sajnos az álmatlanság nem azonos az éberséggel, ezért egy darabig csak

ült, tétlenül túrta, hogy az agyát birtokba vegyék az élete túlsó végéről érkező gondolatok.

Hari Seldon emlékezett.

Egyszer régen volt egy tanárnő... a heliconi iskolában... Akkoriban, amikor matematikai zsenije még éppen csak bontogatni kezdte a szárnyait. Hét évtizeddel később még mindig tisztán emlékezett a nő rendíthetetlen kedvességére. Egy szilárd, megbízható és állandó pont egy olyan gyermekkorban, amelyet a váratlan traumák és a százalmas – vagy éppen súlyos – zsarnokoskodás elszenvedése jellemezett. *Az emberek kiszámíthatóak is lehetnek*, tanította a nő az ifjú Harinak. *Aki tudja, hogy mire van szükségük és mire vágnak, az előre tudhatja, hogy mit fognak tenni.* A tanárnő hatására ez a logika vált Hari támaszává a bizonytalansággal teli univerzumban. *Ha megérted az embereket irányító erőket, sohasem érhet meglepetés.*

Kövérkés, sötét hajú, idősebb nő volt, de valamilyen oknál fogva mégis ugyanabban az emlékezetrekeszben foglalt helyet, mint a másik, Hari életében fontosnak számító nő: Dors...

Magas és karcsú. A bőre akár a selyem, még akkor is ilyen volt, amikor a látszat kedvéért "öregedni" kezdett. Mindig vidám volt, mindig készen állt a nevetésre, és mindig gondosan ügyelt arra, ne rabolja el a férjétől azt, ami még a gyémántnál is értékesebb volt: az idejét. Elszántabban védelmezte Hari boldogságát, mint a saját életét.

A megszokás kinyújtotta Hari ujjait, a keze megmozdult, hogy megérintse Dorsot. Mindig itt volt a közelében. Mindig...

Felsőhajtott, az ölébe ejtette a kezét. *Vajon hány férfinak van olyan felesége, akit kifejezetten az ő számára terveztek?* A tudat, hogy szerencsésebb volt, mint az emberek többsége, valahogy szelídítette a magány okozta fájdalmat. Egy kicsit...

Valamit megígértek neki. Újra látni fogja Dorst. Vagy talán csak álmodta az egészet?

Végül elege lett az önsajnálatból. Munka! Ez lesz a legjobb balzsam. Tudatalattija még a rövidke alvás során sem pihent meg. Ebben egészen biztos volt, mert valami *viszketett* a fejbőre alatt, azon a helyen, ahová kizárólag a matematikával kapcsolatos gondolatok képesek bejutni. Lehet, hogy ennek a gondolatkezdeménynek van valami köze a palotakertben látott mohaműalkotáshoz?

– Monitor be – mondta, és végignézte, ahogy a komputer rávarázsolja a káprázatos képet a szoba szemközti falára.

A galaxis.

– Ah! – Ezek szerint, mielőtt lefeküdt aludni, a tech-áramlás problémáján dolgozott, azon a bosszantó kis részleten, amely még mindig hiányzott a

Tervből. A dolognak valami köze van a zónákhoz és a csillagfürtökhöz, vagyis ahhoz, hogy ezek közül melyek őrizhetik meg a közelgő sötét kor beköszöntése, a Birodalom bukása után a bennük lakozó tudományos potenciálokat. Amikor az Alapítvány terjedése megközelíti a galaktikus középpontot, ezek a helyek káoszforrásokká válhatnak.

Persze ez több, mint ötszáz év múlva fog bekövetkezni. Wanda, Stettin és az Ötvenek biztosak abban, hogy a tervünk még mindig működőképes lesz akkor, de én... én nem hiszem.

Hari megdörzsölte a szemét, kissé előredőlt, és szemügyre vette a nyomjelző mintákat, amelyek nagyjából követték a spirálkarok jól ismert vonalát. Ez a kép valahogy... nem stimmel. Ismerős volt, de mégis...

Hirtelen eszébe jutott. Ez nem a tech-áramlás problémája! Mielőtt lefeküdt, becsúszta a gépbe azt az adatlemez, amit attól a kis bürokratától... hogy is hívják? Antictól kapott. Igen! Hozzá akart fűzni egy-két megjegyzést, mielőtt egy további munkára bátorító levél kíséretében visszaküldi.

Talán ez lesz élete legemlékezetesebb pillanata, gondolta Hari közvetlenül azelőtt, hogy elnyomta az álom. Azt már nem is igen fogta fel, hogy Kers felnyalabolja és lefekteti az ágyba.

Most, ahogy újra rámeredt a monitorra, átvizsgálta az áramlási mintázatokat és a szimbolikus referenciákat. Alaposabb vizsgálat után két dolgra jött rá.

Először: Horis Antic nem egy fel nem fedezett lángész. Az anyag matematikai tartalma egészen komoly volt, de a legnagyobb részét gátlástalanul kimásolták Hari egyik korai munkájának népszerűsített – vagyis: leegyszerűsített – változatából.

Másodszor: a mintázatok kísértetiesen hasonlítottak valamire, amit éppen a minap látott...

– Komputer! – kiáltotta Hari. – A káoszvilágok térképét! Az elhelyezkedésüket a galaxisban!

Antic egyszerű modellje mellett megjelent egy másik, sokkal bonyolultabb rajz, amelyen tisztán látszottak azok a helyek, ahol az elmúlt néhány évszázadban különböző hevességű és erőszak-fokozatú társadalmi megmozdulások zajlottak le. A Birodalom előző korszakában viszonylag ritkán következtek be káoszkitörések, ám az elmúlt néhány generáció során megszorodtak és komolyabbá váltak. Az úgynevezett Seldon Törvény, amelyet miniszterelnöksége idején léptetett életbe, segítette a megszokott mederben tartani a dolgokat, segítette fenntartani a galaxis békéjét – de ez csak ideiglenes megoldás lehetett. A káoszvilágok számának megszorodása újabb jele volt annak, hogy a civilizáció többé nem képes fennmaradni. Minden széthullik...

A tekintete – megszokásból – végigkúszott a különlegesen jelentős katasztrófák helyszíneit jelző szimbólumokon.

A Sark, ahol azok az állítólagos szakértők valami ősrégi, félig romba dőlt, félig leégett archívumból előbányászták Johanna és Voltaire szimjeit. A szakértők... akik egyfolytában arról papoltak, milyen csodálatos lesz az új, friss társadalmuk. Egészen addig, míg minden összeomlott körülöttük.

A Madder Loss, amelynek büszke lángolása kis híján az egész galaxisban fellobbantotta a káosz tüzet. Szerencsére a szikra hamar kihunyt.

És a Santanni... ahol *Raych meghalt a felkelések... a lázadás során. Ahol az élete szörnyű körülmények között befejeződött.*

Hari kiszáradt szájjal kiadta a következő parancsát.

– A két ábra egymásravezítése. Egyszerű, hatos típusú korrigáló nagyítást. Kérem az egyezőségek megmutatását!

A két ábra egymás felé kúszott, és – ahogy a komputer megkezdte az egyezőségek bejelölését – összeolvadt és átalakult. Néhány másodperccel később már tisztán kirajzolódott az eredmény, a galaktikus kerék körül forgó szimbólumok tömege.

Tizenöt százalékos okozat-korreláció... a káoszvilágok megjelenése között és... és...

Hari pislogni kezdett. Már nem emlékezett, hogy az a hivatalnok milyen ostobaságokról fecsegett. Molekulák az űrben? Különböző fajtájú szennyeződések?

A legszívesebben azonnal felhívta volna Horis Anticot, hogy – félig-meddig bosszúból azért, mert képtelen volt elaludni – ráüvöltsön, felébressze a vizifonon keresztül.

A szék karfáját markolva átgondolta a dolgot, eszébe jutott az, amit Dors tanított neki valamikor – akkor, amikor még úgy éltek együtt, mint férj és feleség.

– Ne kiáltsd világgá az első dolgot, ami eszedbe jut, Hari. És soha ne indíts nyílt rohamot. Az ilyesmi biztos bevált azoknál a férfiaknál, akik annak idején valami dzsungelben kószáltak, akik nem sokban különböztek a primitív 'pánzoktól. De te birodalmi professzor vagy! Bolondítsd meg őket, hagyd, hogy tiszteljenek...

– De amikor én valójában csak...

– Egy nagy, hatalmas majom vagy! – kacagott Dors, és hozzátörleszkedett Marihoz. *– Az én majmom. Az én csodálatos emberem.*

Ez az emlék eléggé sajgott ahhoz, hogy Hari megnyugodjon, és lemondjon arról, hogy azonnal választ kap a kérdéseire. Várnia kellett. Legalább reggelig.

6.

Egy alak lépett ki az erdőből, keresztülvágott a tisztáson, és elindult arrafelé, ahol Dors várakozott. Dors tüzetesen végigmérte az érkezőt.

A külseje nagyjából a régi maradt – magas, hordómellű férfi volt – de a részletek megváltoztak. Lodovik most fiatalosabb arcot viselt. Klasszikus értelemben véve valamivel jóképűbbnek tűnt, mint korábban, bár a haja most is ritkás volt.

– Üdvözöllek Panucopián – mondta a másik robot Dorsnak, amikor három méter távolságba ért és megállt.

Dors kibocsátott egy mikrohullámú üzenetet, jelezve, hogy ő inkább ezen a nagy sebességű csatornán szeretné lefolytatni a beszélgetést. *Essünk túl rajta!* Lodovik azonban megcsóválta a fejét.

– Embermódra fogunk beszélgetni, ha nem bánod. Manapság túlságosan sok mém... ööö... minden van az éterben.

Egy robottól sem volt szokatlan, hogy "kicsúszott" a száján valami, amit mintha nem akart volna kimondani. Ezt a fogást sokszor alkalmazták, különösen akkor, ha segített az emberszerep hihetőbb eljátszásában. Dors azonnal megértette, Lodovik mit akart elérni a látszatbakival. A mémeket* – vagy ártalmas ideákat – lehetett felelőssé tenni azért, hogy Lodovik, aki korábban Daneel szervezetének hűséges tagja volt, renegáttá vált, függetlenné, olyanná, aki többé nem tartotta érvényesnek a robotika törvényeit.

[Az eredetiben "merne" névvel illetett lényeket (az angol "gene" = gén analógiájára) magyarul mém-nek kell neveznünk. A mémek intelligens lények (illetve számítógépek) agyában létrejövő, önmagukat szaporítani és átörökíteni képes Információfüzérék, melyek – hasonlóan az élőlények teljes DNS-állományának egy-egy génjéhez – bizonyos mértékig függetlenek az otthonukként szolgáló tudattól. A mémek evolúciójuk – egy adott civilizációban való elterjedésük és az újabb és újabb generációkra való átöröklődésük – folyamán kiszakadnak az őket szülő tudatból és fokozatosan önálló, önfenntartó Intelligens lényekké, mém-lényekké válnak. (*A szaklektor*)]

– Még mindig a Voltaire lény hatása alatt állsz? – kérdezte Dors.

– Te és Daneel még mindig szoktatok beszélgetni Johannával? – Lodovik felnevetett, bár egyetlen ember sem volt a közelükben, aki előtt meg kellett volna játszania magát. – Bevallom, az ősi Voltaire-szim néhány szilánkjá még mindig ott kering a programjaim között. A szupernóva neutrínóáramlatának a hatására kerültek oda... De a hatásuk viszonylag csekély volt, efelől biztosíthatlak. A mém nem változtatott veszélyessé.

– Nézőpont kérdése – felelte Dors. – A nézőpontokat pedig el kell felejteni, ha a tét az emberiség biztonsága.

A Dors előtt álló robot bólintott.

– Még mindig úgy viselkedsz, Dors, mint az eminens tanuló. Hú vagy a

vallásodhoz... Ebben hasonlítasz Johannára, az évezredek során ő is megőrizte hűségét. Úgy is mondhatnám: egyformák vagytok.

Az analógia felállításában volt némi gúny. A vallás, amelyre Lodovik utalt, a Nulladik Törvény volt – az a törvény, amelynek főpapja és legfőbb védelmezője Daneel Olivaw volt. Lodovik már nem fogadta el ezt a hittételt.

– De te a történetek ellenére azt állítod, hogy az emberiséget szolgálod – vágott vissza Dors. Az ő megjegyzéséből sem hiányzott a szarkazmus.

– Így van. De saját akaratomból, és nem egészen úgy, hogy összhangban maradjak Daneel terveivel.

– Daneel már az idők kezdete óta az emberiség érdekében ténykedik! Miből gondolod, hogy te nála jobban meg tudod ítélni, mi helyes abból, amit tesz, és mi nem?

Lodovik megvonta a vállát; a gesztus túlságosan jól sikerült ahhoz, hogy pusztá szimulációnak lehessen tartani. Kissé oldalra fordult, a közelben lévő, indákkal benőtt kupolafültre – a régi, elhagyatott Birodalmi Kutatóállomásra – és a mögötte sűrűsödő erdőre mutatott.

– Árulj el valamit, Dors. Még sosem fordult meg a fejedben, hogy négy évtizeddel ezelőtt itt valami borzasztóan fontos dolog történt? Akkor, amikor Harival együtt átélted azt a bizonyos kalandot... amikor kis híján elpusztultak azok a majomtestek, amelyekbe bezárták a tudatokat?

Dors nem válaszolt azonnal. Pusztán megszokásból meglepetten pislogott Lodovikra.

– Nem igazán látom az összefüggést – mondta végül. – Nem tudom, mi lehet a kapcsolat a két dolog között. Mi köze van ennek hozzád és Daneelhez...?

– A kérdésre válaszolok. Idézd fel azt az időszakot, amikor itt voltál Harival, amikor ebben az erdőben futkostatok és éltetek. Amikor rengeteg új érzésben és élményben volt részetek, miközben a vadászok megpróbálták megsemmisíteni majomtesteteket. Emlékszel még erre a menekülésre? Minden részlete megmaradt benned? És áruld el: később, amikor már biztonságban voltatok, előfordult akár egyszer is, hogy átgondoltad, mi történhetett volna?

Végiggondoltad, hogy milyen fegyverekkel rendelkeztek az üldözőitek? Ideggáz, célkereső lövedékek, vírusfegyverek... Mégsem tudtak megölni két fegyvertelen állatot. Vagy gondoltál már arra, hogy milyen kíváncsi voltál, hogy sikerült visszajutnotok az állomásra, sikerült legyőznötök az akadályokat és az ellenségeiteket? Eszedbe jutott már, milyen kíváncsi voltál, hogy sikerült kiemelnetek a saját testeteket a sztázisból?

És arra, hogy Daneel óvintézkedései ellenére milyen könnyen rátok találtak az ellenségeitek...?

Dors közbevágott:

– Hagyjuk ezt a melodramát, Lodovik! Arra célzói, hogy valaki meg akarta ismertetni velünk a veszélyt... és ugyanez a valaki gondoskodott arról, hogy életben maradjunk. Világos, arra célzol, hogy az egész színjáték háttérben Daneel állt, ő szervezte meg azt, hogy veszélybe kerüljünk, üldözzenek minket...

– És hogy életben maradjatok. Érthető, hiszen Hari is és te is fontosak voltatok a terve szempontjából.

– Ugyan milyen célt szolgálhatott ez az egész felfordulás?

– Nem találsz ki? Talán ugyanazt a célt, mint azt, hogy Hari eljött ide. Dors összeráncolta a homlokát.

– Kísérlet? Hari az emberek és az emberszabású majmok alaptermészetét akarta tanulmányozni, szüksége volt az adatokra a pszichohistóriai modelljeihez. Azt akarod mondani, hogy Daneel kihasználta a helyzetet, és beledobott minket egy megrendezett színjáték közepébe... pusztán azért, hogy tanulmányozza a reakcióinkat? Ugyan miért tett volna ilyesmit?

– Most nem mondhatok többet. Meghagyom neked az élvezetet, hogy kitaláld a választ.

Dors meghökkent.

– Azért hívtál ide, azért kellett megtennem ezt az utat, hogy... ilyen abszurd rébuszokat halljak tőled?

– Nem, nem csak azért – mondta Lodovik. – Ajándékot ígértem neked, amit most át is fogok adni.

A Dors előtt álló férfiszzerű alak az erdő széle felé intett, ahol egy zömök, masszív felépítésű, csillogó lánctalpakon guruló gép jelent meg. A nyaknélküli torzó tetején egy nevetséges, karikatúraszerű, majdnem emberi arc bámult. Az automata két fémkarjában egy ládikát tartott.

– Egy gépagyú – mondta Dors. A gép olyan esetlenül mozgott, hogy nem lehetett pozitronikus robot.

– Az. Számos világon felfedezték és megépítették a gépagyúak új változatait. Körülbelül abban az időben, amikor a férjed a Birodalom leghatalmasabb emberévé vált. Hari Seldon leállítatott minden ilyen jellegű munkálatot, és megsemmisített minden prototípust.

– Te nem voltál a Trantoron, amikor a gépagyúak megőrültek. Ámokfutóvá váltak! Emberek haltak meg a lázadás során!

– Így igaz. Így lehetett a leghamarabb meggyűlöltetni őket, és miután az emberek félni kezdtek tőlük, már könnyű volt leállítani a gyártásukat. Árulj el valamit, Dors. Teljes bizonyossággal ki mered jelenteni, hogy a gépagyúak akkor is "megőrültek" volna, ha nem keresztezik Hari és Daneel útját?

Dors hallgatott. Lodovik nem is várt választ a kérdésére.

– Gondolatban még sosem foglalkoztál az idők hajnalával? – folytatta Lodovik.

– Az emberek nagyon hamar felfedezték és kifejlesztették a mi fajtánkat. Majdnem olyan gyorsan, mint annakelőtte a tudományos technikákat és a csillagközi utazást. *És ennek ellenére kifejlesztésünket követő húsz évezredben, a fejlett civilizáció korában egyetlen robotot sem építettek!*

– Meg tudod magyarázni. Dors, hogy miért nem? Ezúttal Dors vontta meg a vállát.

– Destabilizáló hatásunk volt. Az úrlakók világain élők túlságosan függtek a robotoktól, elvesztették minden önbizalmukat, azt hitték, nélkülünk semmire sem képesek. Féltre kellett állnunk...

– Igen, igen – vágott közbe Lodovik. – Ismerem Daneel magyarázatát, ami nagyon jó összhangban van a Nulladik Törvénnyel. Te most a hivatalosan elismert okokat sorolod. Én viszont azt szeretném megtudni: hogyan...?

Dors elkerekedő szemmel meredt Lodovik Tremára.

– Ezt hogy érted?

– Egyszerű a kérdés. Hogyan akadályozták meg, hogy az emberiség újra felfedezze magának a robotokat? Több ezer nemzedéknyi időről van szó. Ennyi idő alatt a huszonötmillió világ egyikén sem akadt olyan zseniális iskolás, aki az otthoni hobbi műhelyében összeállított volna egy robotot, amit az ősei valamikor sokkal kezdetlegesebb szerszámokkal könnyedén megépítettek!

Dors megrázta a fejét.

– A gépagyúak...

– Azok csak nemrég jelentek meg. Azok a nevetséges automaták csak akkor bukkantak fel, amikor már meglazultak az ősrégi tiltások béklyói. Hari Seldon szerint ez a Birodalom hanyatlásának, a káoszkor közeledtének biztos jele. Nem, Dors, ha a valódi választ akarjuk megismerni, akkor sokkal messzebb kell visszanyúlnunk az időben.

– Gondolom, most el akarod mondani, hogy mik a valódi válaszok.

– Nem. Úgysem hinnél nekem, bármit is mondok. Arra gyanakodnál, hogy manipulálni akarlak. De ha érdekelnek ezek a dolgok, akkor létezik egy nálam sokkal megbízhatóbb forrás, amelyből megismerheted a válaszokat.

A gépagyú közben megérkezett hozzájuk, karnyújtásnyi távolságban megállt, és Trema felé nyújtotta a ládikát. Lodovik felemelte a ládika tetejét, és kivett belőle egy hosszúkás tárgyat.

Dors önkéntelenül hátrébb lépett.

Lodovik egy robotfejlet tartott a kezében! Nem ember formájú robotét; a tárgy fémesen csillogott a fényben. Az üvegszerű, fekete szemeödrökből hiányoztak a szemek. Dors megeresztett egy tapogatózó mikrohullámú löketet,

és választ kapott rá

– A gyenge visszhang arra utalt, hogy a fémkoponya belsejében egy pajzsaitól és energiaellátásától megfosztott, de majdnem teljesen ép pozitronikus agy van.

A visszhang hatására Dors áramkörein remegésszerű hullám futott végig. Azt azonnal meg tudta állapítani, hogy a fej ősrégi.

Amikor Lodovik megszólalt, a hangja egyszerre volt csodálkozó és együttérző.

– Igen, rám is hasonló hatást gyakorolt. Különösen akkor, amikor megtudtam, hogy ez egykor ki volt.

– Dors Venabili, ezennel rád bízom a galaxisban létező legértékesebb relikviát... R. Giskard Reventlov koponyáját és agyát... Reventlovét, aki megalkotta a Robotika Nulladik Törvényét... és elpusztította a Föld nevű bolygót.

7.

Hari a Cronnen Szektor egyik hivatalnoksztinjén, a Birodalmi Talajszolgálat hivatalainak közelében lévő egyik kávézóban találkozott a Szürkével. Horis Antic, amikor megbeszélték a randevút, nyíltan kifejezte azt az igényét, hogy a beszélgetésre nyugodt körülmények között, egy leánykolt boxban kerüljön sor. Hari gyanította, hogy a Szürke előzőleg alaposan ellenőrzi és előkészíti a helyet.

Harit nem igazán érdekelte, hogy Linge Chen különleges rendőrségének kopói még mindig a nyomában vannak-e, vagy sem; már nem foglalkozott azzal, hogy lehallgatják-e a beszélgetéseit. Ez a társalgás elég száraznak ítélt ahhoz, hogy a fülesek pillanatok alatt elunják, esetleg elaludjanak rajta.

– Gondolhatja, a feljebbvalóim nem nézik jó szemmel az efféle kutatásokat – mondta Horis Antic. Az öve alól kivett egy kék tablettát, bekapta, és egy korty barna sörrel lenyelte. – Az ügynökségünket nem igazán kedvelik, mármint politikailag. Elég lenne a legkisebb skandalum, hogy megkurtítsák a költségvetésünket, visszavessék a regrutálási prioritásunkat, és csökkentsék a hivatali állományunkat!

Hari megpróbálta visszafojtani a mosolyát. A Szürkék olyan saját, külön világban éltek, amelyben apróságok, jelentéktelen ostobaságok miatt idegeskedtek. Hivatali politika, aggodás az esetleg kedvezőtlen kormányhatározatok miatt – a legtöbb magasabb beosztású bürokrata ilyen ügyek miatt volt állandó izgalmi állapotban. Nem csoda, hogy Horis Antic

idegesen viselkedett, és ide-oda pislogott beszéd közben, habár a Szürkék között sem lehettek túl sokan, akik ennyi nyugtató pirulát szedtek.

Lehet, hogy valami titkos álmot dédelget, esetleg arra vágyik, hogy a tanulmányai révén kikerüljön a mindennapos hajtásból, és bejusson a meritokraták sokkalta komolyabb és nyugodtabb világába.

Harival is ugyanez történt, de ő még nyolcéves sem volt, amikor az első algebra dolgozataival kiérdemelte a meritokraták köntösét.

Társadalmi státuszt egyedül a nemesség tagjai örökölték, a legalább ezer különböző rang- és rendosztályba sorolt nemesi arisztokraták, akik közül a legtöbben csupán néhány városi ingatlant vallhatták a magukénak, de néhányan egészen a bolygóhercegi vagy a szektorgrófi címig feljutottak. A nemesség piramisának legtetején maga a Császár trónolt. Az összes többi ember egyszerű polgárnak született, őket képességeik és természetük alapján sorolták be valamelyik kategóriába. Ez a besorolás általában fiatal korban történt. Hari nem sok esélyt látott arra, hogy Antic ebben a korban átkerülhet egy másik osztályba – legfeljebb csak akkor nyílhat módja ilyesmire, ha valamivel kiugrik a többi Szürke közül. Bizonyos tekintetben ezt már meg is tette.

– Az egész akkor kezdődött, amikor eszembe jutott, hogy újra megvizsgáljam a termőtalaj ősi kérdését – magyarázta a bürokrata, miután felszolgálták nekik a második kör italt.

– A minek a kérdését? – kérdezte Hari. Antic bólintott.

– Természetesen ön még nem hallott erről. Az egész téma egy kissé... homályos. A hírekben és a beszámolóokban nem sokat foglalkoznak a bolygók talaj analízisével. Hadd kezdjem előlről!

Tudja, Seldon professzor, már hosszú ideje axiomatikus tényként fogadjuk el, hogy bizonyos értékatatok majdnem minden emberlakta világon érvényesek. Példának okáért itt van az atmoszférák oxigén-nitrogén aránya, amely durván húsz a nyolcvanhoz. Ezek a világokon a legtöbb több sejtből álló életforma a negyven-egynéhány standard törzsből származik, ugyanannak az alapvető DNS struktúrájának a felhasználásával... Persze vannak kivételek.

– Csirkék minden világon találhatóak – jegyezte meg Hari. Elmosolyodott, megpróbálta enyhíteni Antic feszültségét. A Szürke egy ideje már a szalvétáját gyűrögette, ettől Hari kezdett ideges lenni.

– Ah! – A hivatalnok készségesen nevetett. – És lóhere minden gyepszönyegen. Elfelejtettem, hogy ön nem trantori származású. Nos, ezek szerint nem ismeretlenek ön előtt ezek a dolgok. Tehát... Mondjuk egy, a Sinbukdun élő farmer első látására felismeri a távoli Incinon élő állatok zömét. Ez a tény támogatja az élet eredetéről kialakított legnépszerűbb teóriát, miszerint számos bolygón, ugyanabban az időben nagyjából ugyanazok a

fajok evolválódtak, mert majdnem mindenütt érvényesek az alapvető biológiai törvényszerűségek. Ezek az egymáshoz hasonló lények aztán természetszerűleg konvergálódtak a legmagasabb rendű életformában, az emberben.

Hari bólintott. Antic azt a jelenséget írta le, amit egy matematikus "attraktor állapotnak" nevezne – egy szituációt, amely felé valamennyi létező státusz sodródik, engedelmeskedve az ellenállhatatlan hajtóerőknek. A folyamat eredménye az, hogy valamennyi pálya ugyanabban a pontban fog találkozni. Ez az elmélet úgy kapcsolódott az Antic által elmondottakhoz, hogy a standard dogma szerint minden evolúciós pálya az emberi lény kialakulását eredményezi.

Csak hogy Hari tudta, hogy ez az attraktorelmélet teljességgel helytelen. Évekkel korábban a pszichohistoria eszközeivel, a galaxisból begyűjtött genetikai adatok felhasználásával viszonylag könnyen megállapította, hogy az emberek valahonnan a Szíriusz Szektorból bukkantak elő, meglehetősen hirtelenséggel, körülbelül húszezer évvel ezelőtt. Ezt támasztotta alá az is, amit nemrég abban a bizonyos, gyermekek számára íródott könyvben olvasott.

Természetesen nem állt szándékában elmondani az igazságot, nem akart a konvergációs elmületről vitatkozni. A Seldon-tervre semmi sem gyakorolhatna kedvezőtlenebb hatást, mint az, ha a Birodalom hirtelen egy parányi, a Szíriusz közelében lévő világra irányítani a figyelmét, és az emberek kérdéseket tennének fel bizonyos, húsz évezreddel korábbi eseményekkel kapcsolatban.

– Folytassa – bízta Anticot. – Gondolom, ugyanezek a törvényszerűségek fedezhetők fel a talajtípusokkal kapcsolatban is.

– Igen. Igen, professzor úr! Persze vannak bizonyos geológiai különbségek, mármint az egyes bolygók között... időnként meghökkentő különbségeket tapasztalunk. De bizonyos aspektusok univerzálisnak tűnnek. A termőtalajnak, amelyről beszélek, köze van ahhoz a természetes állapotban lévő alföldi talajhoz, amelyet a telepések megérkezésük után a legtöbb bolygón találtak... Legalább egymillió bolygóval kapcsolatban vannak talajvizsgálati jelentéseink... A talaj állapota minden esetben ugyanolyan volt. A vastagsága több tucat méter volt, a felszínén ismerős növények burjánzottak. Mellesleg az ilyen feltételek ragyogóan megfelelnek a földműveléshez. A szervezetem feladata az, hogy gondoskodjon róla, a dolgok így is maradjanak. Ezt megfelelő odafigyeléssel lehet elérni, az ipari szennyezés által okozott erózió és veszteség megelőzésével. Attól tartok, éppen ez az, ami miatt népszerűtlenekek vagyunk a farmerek és a helyi nemesség körében, de nekünk hosszútávra kell terveznünk, nem igaz? Úgy értem, ha valaki nem gondol a jövőre, akkor nem is igen számíthatunk arra,

hogy lesz jövőnk. A helyzet időnként elkésztető...

– Horis! – vágott közbe Hari. – Eltért a témától. Kérem, térjen a lényegre. Antic pislogott, aztán élénken bólogatni kezdett.

– Igaza van. Elnézést. – Mély lélegzetet vett. – Tehát, a teoretikusok már hosszú ideje gyanítják, hogy a termőtalaj az univerzális jelenségek közé tartozik, mint... mint például az oxigén-nitrogén összetételű atmoszféra. Csakhogy...

Antic elhallgatott. Bár már a beszélgetés elején ellenőrizte a box biztonságosságát – kétszer is megtette –, most újra tekergetni kezdte a nyakát, és körülnézett.

– Csakhogy... a szolgálatom tagjai mindig is biztosak voltak abban, hogy ez másként van.

A zsebébe nyúlt, kivett egy lapos kődarabot.

– Nézze meg alaposan ezt a benyomódást, professzor. Látja a szimmetrikus mintázatokat?

Hari habozott. A meritokraták viszolyogtak attól, hogy megérintsenek egy kő vagy földdarabot; ez volt az egyik oka annak, hogy az öltözékükhöz hozzátartozott a kesztyű. Senki sem tudta, mi az eredete ennek a kesztyűviselési szokásnak, de az biztos volt, hogy ősi, mélyen gyökeredző dolog.

Én ebben is más vagyok, mint a meritokraták. Már sokszor beledugtam a kezem a talajba, és sokszor élveztem, ez az apróság milyen reakciót vált ki a tudósokból...

Hari kinyújtotta a kezét, megfogta a kődarabot; elámult az Antic által mutatott mintázatok láttán.

– Ezt fossziliának nevezik. Itt... látja ezeket a különös szemgödröket? Figyelje meg a pentagonális szimmetriát. Öt láb! Ennek *a* dolognak a negyven standard törzs egyikéhez sincs köze! Ezt a követ a Gloriannán gyűjtöttem, de ennek most nincs jelentősége. A lakott világok tíz százalékán lehet találni fossziliákat! Elég, ha felmegy a hegyekbe, vagy eltávolodik a megművelt területektől. A felföldeken lakók jól ismerik ezeket, de tabunak számít róluk beszélni, és már régen megtanulták, jobban teszik, ha nem is szólnak róluk a helybéli tudósoknak, akik általában dühösen reagálnak a dologra, és azonnal témát váltanak.

Hari delejezetten pislogott a kő felületén látható mintázatra. Az agya megtelt kérdésekkel. Mennyi idős lehet ez a lény? Hogyan keletkezett, mi történhetett vele és mikor? Szerette volna, ha Antic elmondja mindazt, amit számtalan világon minden földműves tudott – és amiről a meritokraták sosem fognak, vagy nem akarnak tudomást szerezni.

De ezek a dolgok semmivel sem vitték közelebb ahhoz, ami elfoglalta az

agya előterét.

– Horis, az írásában a talajréteg anomáliáit emlegette. Kérem, beszéljen a kivételekről! Azokról a dolgokról, amelyek felébresztették önben a gyanakvást!

A hivatalnok újra bólintott.

– Igen, igen! Tudja, professzor úr, a termőtalaj egyáltalán nem olyan univerzális jelenség, amilyennek tűnik. Hosszú ideje dolgozom felügyelőként, nem is tudom összeszámolni, hány világon jártam már, és rengeteg szabálytalanságot találtam. Vannak bolygók, ahol a síkságok és a völgyek talajának összetétele különleges, állaga durvább a megszokottnál, nem fedezhető fel bennük az az általánosnak mondható jelenség, amelynek során az alkotóelemek különválnak és felhevülnek. Puszta kíváncsiságból... inkább hobbiból vagy kedvtelésből, mint bármilyen más ok miatt... nekiláttam feljegyezni az ilyen bolygókon tapasztalt szokatlan jelenségeket... például a genetikailag furcsa állatok mennyiségét. Számos esetben a jelek arra utaltak, hogy a régióban korábban szupernóva-robbanás következett be, valamikor az elmúlt harmincezer évben. Az egyik bolygó kérgén fantasztikus mértékű radioaktivitást mértem, több más planétán azt tapasztaltam, hogy a felszínén összeolvadt fémekből álló hatalmas rögök, dombok találhatóak. A térképeken is bejelöltem ezeket az anomáliákat, és rájöttem, hogy a különlegesnek számító bolygók elhelyezkedésében van némi rendszer... mintha hatalmas és széles, görbülő karok mentén lennének.

– És ezek a karok összefüggésben vannak azokkal az úráramlatokkal, amelyekről beszélt? Erre hogy jött rá?

Antic elmosolyodott.

– Egy szerencsés véletlen folytán. Miközben a galaktográfiai file-ok között kutakodtam adatok után, talákoztam egy másik megszállottal... egy hozzám hasonló hivatalnokkal, akinek szintén van egy titkos hobbija. Megtárgyaltuk egymással ténykedésünk eredményeit, és... ha az a véleménye, hogy az én feltételezésem ostobaság, az övét egyenesen agryémnek tartaná! Hallania kellene, ahogy ezeknek a diffúz atomfelhőknek az űrben lezajló áramlásáról és mozgásáról beszél! Azt hiszi, felfedezett bennük egy olyan mintázatot, amely még a Birodalmi Navigációs Szolgálat figyelmét is elkerülte. Ez lehetséges is, mivel a Szolgálat csakis és kizárólag a kereskedelmi útvonalakkal, azok állapotának fenntartásával foglalkozik. Minden feladatát rutinszerűen végzi, és...

– Horis...

– Hm? Ó, igen. Nos, tehát az új barátommal összevetettük a jegyzeteinket... Voltam olyan bátor, és felhasználtam azokat a matematikai eszközöket, amelyeket az ön tanulmányainak leegyszerűsített, közérthetővé

tett változataiból ismertem meg. Az eredmény az a galaktikus térkép lett, ami tegnap este felkeltette az érdeklődését. – Antic mély lélegzetet vett. – Tehát itt tartunk!

Hari összeráncolta a homlokát.

– Én csak a maga nevét láttam azon a tanulmányon.

– Igen, nos... a barátom eléggé félénk természetű. Úgy érzi, nincs annyi bizonyítékunk, hogy kiálljunk a nyilvánosság elé. Szilárd, megingathatatlan bizonyítékok nélkül a tanulmányunk olyan spekulatív írás, amelynek publikálásával tönkretelhetjük a karrierünket.

– Ennek ellenére ön vállalta a kockázatot, és előrukkolt vele. Antic elmosolyodott, és közben előkotort egy újabb tablettát.

– Felkeltettem vele az érdeklődését, Seldon professzor. Itt ül velem szemben. Tudom, ön nem vesztegetné a drága idejét triviális dolgokra.

A Szürke hangjában fel lehetett fedezni a reménykedés nyomait; úgy beszélt, mint titkon arra számítana, hogy a vállára terítik a meritokraták kék köpenyét. Hari azonban túlságosan belemélyedt a gondolataiba ahhoz, hogy udvariasan méltatni kezdje a tanulmányt.

Nem vesztegetném az időmet triviális dolgokra? Biztos vagy ebben, fiatal barátom? Talán csak azért vagyok itt, mert szörnyen unatkoztam... vagy mert már kezdek szenilissé válni. Lehet, hogy elkerüli a figyelmemet valami fontos és egyébként nyilvánvaló dolog. Valami, ami úgy döntené össze ezt az amatőr elméletet, mint egy trantorrengés a kártyavárat.

Hari, bárhogy erőltette az agyát, egyetlen támadható pontot sem talált Antic elméletén. Az analízis kivitelezése valóban amatőr színvonalú volt, de a lényeg tagadhatatlanul érdekesnek bizonyult. Hari korábban már összevetette a nyilvános adatokkal és bizonyos referenciákkal, és egyetlen hibát sem fedezett fel benne.

Ez a mintázat, amit felfedezett... a talajminták és az űrben áramló semmi-felhők vizsgálata során... a jelek szerint nagyjából egybevág azokkal a zónákkal, amelyekben a káoszvilágok vannak. Azok a káoszvilágok, amelyeken a legerősebben jelentkezik az a probléma, aminek a megoldására a fél életemet rászántam.

Ez az egész nem volt létfontosságú az Alapítvány-tervezet sikere szempontjából. Ha a Birodalom hanyatlása felgyorsul, lelassul a káoszvilágok felbukkanásának üteme. A galaxisban élő emberek a túléléssel lesznek elfoglalva, esetleg klasszikus lázadásokat szerveznek majd, vagy belemerülnek a vad, utópisztikus individualizmus orgiájába.

De a pszichohistoria nem lehet teljes, ha nem tartalmazza a magyarázatot erre a pokoli attraktor állapotr.

És volt még valami, ami legalább ilyen erősen a kérdés vizsgálatára

ösztönözte.

Santanni... *ahol Raych meghalt. És Siwenna, ahol utoljára látták a Manellát és Bellist szállító hajót. Mindkét világ Antic anomáliáinak közelében van.*

Hari érezte, ahogy a döntés, akár a forrásvíz a föld alól, előbuzog az agya mélyéről.

Egy dologban biztos volt. Gyűlölte azt az életet, amit élt. Amióta befejezte az időkamrába szánt felvételek rögzítését, csak lézengett, köztiszteletben álló történelmi figurává vált, aki már mindent megtett, amit tennie kell, és a halált várja. Ez nem volt az ő stílusa. Az elmúlt két napban előbbnek érezte magát, mint bármikor az utolsó egy évben.

Hirtelen elhatározta magát.

– Jól van, Horis Antic. Magával megyek.

Az asztal másik oldalán ülő, szürke uniformist viselő kövérkés ember elsápadt. Kigúvadó szemmel meredt Harira, az ádámcsutkája nevenségesen csúszkált fel s alá.

Végül nyelt egyet.

– Hogyan...? – kezdte rekedt hangon. – Hogyan...?

Hari elmosolyodott.

– Honnan tudtam, hogy egy privát expedícióra akar hívni?

Széttárta a karját, megint úgy érezte magát, mint a régi szép időkben.

– Nos, fiatal barátom, én Hari Seldon vagyok.

8.

A Közbiztonsági Bizottsággal kötött vádalku értelmében Hari nem hagyhatta el a Trantort. Azzal is tisztában volt, hogy Wanda és az Ötvenek nem engednék meg neki, hogy a csillagok között kószáljon. Annak ellenére, hogy a Terv sikeréhez már nem volt szükség rá, senki sem vállalta volna magára a felelősséget, hogy kockára teszi a pszichohistória atyjának életét.

Szerencsére Hari pontosan tudta, hogyan hagyhatja el a bolygót. *Elég messzire el lehet menni innen anélkül, hogy hivatalosan eltávoznék*, gondolta, miközben megtette a szükséges intézkedéseket.

A csomagja elég kicsi volt, Kér s Kantun csak a legfontosabb használati tárgyakat pakolta be egy kis bőröndbe, és persze Hari legértékesebb kutatási anyagait, amelyek között ott volt az Alapítvány-tervezet Ősradiánsa. A tolószék hátuljára erősített csomagok nem kelthettek feltűnést.

Hari testőr-szolgája ellenezte az utazást, megpróbálta lebeszélni urát a tervről, de Hari viszonylag könnyedén engedelmességre bírta. Hari rájött,

hogy a valmoril miért nem tiltakozott hevesebben.

Tudja, hogy az egészségemre éppen az unalom jelenti a legnagyobb veszélyt. Ha nem találok valami értelmes tennivalót, egyszerűen kiköpök ebből a világból. Ez a kis túra nem lesz megerőltető, az újrutazás rutin dolog, és közben túlságosan sok tennivalóm lesz ahhoz, hogy a halállal foglalkozzam.

Amikor másnap reggel kettesben elhagyták a lakást, a külső szemlélő úgy vélhette, csak a szokásos napi sétájukra indulnak. Ám ahelyett, hogy a Palotakert felé mentek volna, Kers az Orion lifthez vezető út irányába tolta Harit.

Ahogy a kocsijuk elindult, és a fémcső belső fala egyre nagyobb sebességgel száguldott el mellettük, Hari azon töprengett, vajon megpróbálják-e majd útját állni. Elképzelhető volt.

Vajon Gaal helyesen ítélte meg a helyzetet, és tényleg visszavonták a különleges osztagosokat? Vagy lehet, hogy most is szemmel tartják, kémekkel, kamerákkal, vagy más eszközökkel figyelik?

Egy évvel korábban, közvetlenül a tárgyalás után intenzív volt a hivatalos megfigyelés. Hari életének minden pillanatát szemmel tartották, minden mozdulatát figyelemmel kísérték. Ám azóta sok minden megváltozott. Linge Chen megbizonyosodott afelől, hogy Hari és az Ötvenek betartják adott szavukat. Azóta egyetlen hír sem szivárgott ki a "Birodalom közelgő összeomlásáról". Ami még fontosabb volt: a Terminusra való átköltöztetés is a terv szerint haladt. A Hari által a gigászi *Encyclopedia Galactica* megalkotására összetoborzott százezer tudós már felkészült az utazásra, a csoportok egyike-másika már meg is érkezett arra a távoli kis világra, ahol olyan dicsőséges jövő vár rájuk, amiről talán nem is álmodnak.

Ha így áll a helyzet, akkor mi oka lenne Chennek arra, hogy profikkal figyeltessen egy haldokló professzort? A kémeknek és a besúgóknak sokkal nagyobb hasznát lehet venni a többi krízishelyzet megoldása során.

Nem sokkal később halk dallam jelezte, hogy a kocsi megérkezett a Nagy Csarnokba. Hari és Kers kilépett az óriási építménybe, amely húsz kilométernél is szélesebb volt, és a teteje a ködszerű felhők közé veszett.

A csarnok közepén egy hatalmas, fekete oszlop állt, több mint száz méter széles. Aki ránézett, azt gondolhatta, hogy ez az oszlop tartja a mennyezetet. Nem így volt. Valójában nem is oszlop volt, hanem egy cső, amely a távoli mennyezeten keresztül kiemelkedett a Trantor atmoszférájába, összekötötte a szilárd felszínt azzal az óriási úrállomással, amely ötvenezer kilométer magasságban keringett a bolygó orbitálisán.

Az Orion lift külső felületén számtalan dudor mozgott fel és alá – olyanok voltak, mint az állatok bőre alatt izgő-mozgó parányi paraziták. Ezek voltak a liftfülkék, amelyeknek külső oldalát flexibilis, átlátszatlan hártárával vontak

be, hogy védelmezzék az utasokat a veszélyes sugárzásoktól és a szédítő látványtól.

A monumentális építmény tövében embereket lehetett látni, azokat, akik éppen kiszálltak a megérkező kapszulákból, átestek a rövid vámvizsgálati formaságokon, és elindultak a lépcsők és a mozgójárdák labirintusa felé. Mások éppen az ellenkező irányba haladtak – ők be akartak szállni a liftbe, hogy megkezdjék utazásukat. A különböző társadalmi osztályok külön sorokban állva várakoztak. Kers kiválasztotta az egyik rövidebb sort, amelybe a jelzések szerint *kizárólag* a V. I. P. meritokraták állhattak be.

Elméletileg a főnemesek számára fenntartott kaput is igénybe vehetnem, gondolta Hari, és az egyik, korlátokkal elhatárolt folyosó felé pillantott, amelynek közelében szolgálhad nyüzsgött, hogy kielégítse a különböző bolygókról érkezett arisztokraták igényeit. *A Birodalom valamennyi ex-miniszterelnöke rendelkezik ezzel a joggal. Még az olyan kegyvesztettek is, mint én. De ha odamennék, minden bizonynal nagy feltűnést keltenék.*

Megálltak egy kis kioszk mellett, amelyen az OKMÁNYVIZSGÁLAT felirat díszelgett, és felmutatták személyazonosító kártyájukat. Kers könnyen megtehetette volna, hogy a kapcsolatait kihasználva hamis kártyákat szerez a feketepiacon, de ha ezt a megoldást választják, akkor a kis kaland, amire készültek, már nem engedetlenségnek, hanem súlyos bűncselekménynek számított volna. Hari pedig nem akarta vállalni annak kockázatát, hogy az egész Seldon-tervet veszélybe sodorja pusztán azért, mert ki akarja elégíteni a kíváncsiságát. Úgy gondolta, ha átértesztik őket a saját irataikkal, akkor minden rendben van, ha pedig nem mehetnek tovább, akkor egyszerűen hazamennek, és hagyják, hogy a dolgok a maguk medrében folyjanak.

A monitor mintha rávigyorgott volna Harira, amikor megjelent rajta a kérdés:

ÚTI CÉL?

Ez volt a döntő pillanat. Minden a kellőképpen óvatos választól függött.

– Demarchia – mondta Hari hangosan. – Egy-két hétig a birodalmi törvényhozást akarom tanulmányozni. Úgy tervezem, a dolgom végeztével visszatérek a lakhelyemre, a Streeling Egyetemre.

Nem hazudott, de a "dolgom végeztével" kifejezés sok mindent jelenthetett.

A gép nem reagált azonnal, mintha megemésztette volna a hallottakat.

A Demarchia a hűsz közeli világ közé tartozik, amelyek hivatalosan a Trantor részét képezik. Erős politikai és tradicionális szálak fűzik össze a bolygókat, a kapcsolatokat generációk óta minden császár és miniszter lelkiismeretesen ápolta... De lehet, hogy a rendőrség nem így nézi a dolgokat.

Hari tudta, ha a rendőrök álláspontja szerint a Demarchia mégsem a

Trantor része, akkor a gép megtagadja a jegy kiadását. Híre megy a dolognak, és hamarosan a Közbiztonsági Bizottság is tudomást szerez Hari Seldon "szökési kísérletéről". Akkor pedig Harinak nem lesz más választása, mint hogy hazamegy, és megvárja Linge Chen ügynökeit, akik vallatni fogják. De ezzel nem lesz vége a dolognak: Stettin Palver és a többi pszichohistórikus szorosabbra fogja majd körülötte a védelmi hálót, ez pedig azt jelenti, hogy többé sehová sem mehet majd el felügyelet nélkül.

Gyerünk már! – sürgette a gépet, és azt kívánta, bárcsak ő is rendelkezne azokkal a mentális képességekkel, amelyek birtokában Daneel Olivaw az emberek és a gépek gondolkodását is befolyásolni tudta.

A monitoron végre megjelent a következő felirat:

JÓ UTAT. SOKÁIG ÉLJEN A CSÁSZÁR!

Hari bólintott.

– Sokáig – felelte szórakozottan, és nagy nehezen lenyelte a torkában keletkezett idegesség-gombócot. A gép kiadott két jegyet, a társadalmi rangjuknak megfelelő kabinok egyikéhez irányította Harit meg a szolgáját. Hari rápillantott a Kers kezében lévő jegyekre. **TRANTORON BELÜLI UTAZÁS.** Elégedetten bólintott. *Így legalább nem szegem meg a Bizottságnak adott szavamat. Legalábbis egyelőre nem.*

A közelben egyenruhás alakok álltak; csillogó gombok, fehér kesztyűk – ők voltak azok a hordárok és utaskísérők, akiknek a nem-arisztokrata "V I. P." utasok mellett kellett segédkezniük. Néhányan felnéztek, de amikor Kers és Hari nem jelzett nekik, hogy szükségük van rájuk, gyorsan megfordultak és folytatták a megkezdett beszélgetést. Kers egyedül is elboldogult a minimális mennyiségű poggyással.

Néhány másodperccel később egy alacsony alak sodródott ki a bíborszínű egyenruhát viselő csoportból, gyors léptekkel Hariékhoz ment. A lány – vékony, legfeljebb tizenöt éves lehetett – vigyázzba vágta magát, és dobozszerű sapkájához emelte a kezét. A Corrin Szektorból származók akcentusával beszélt, a hangja és a kiejtése barátságos, már-már negédes volt.

– Üdvözlöm önöket, nagyuraim! Viszem a csomagjait és elkísérem önöket, ha úgy kívánják.

A mellére névtáblát tűzött; Jeninek hívták.

Kers egy kézmozdulattal jelezte, nincs szükségük segítségre, ám a lány kikapta a kezéből a jegyeket, és vigyorogva bólogatni kezdett – rakoncátlan platinaszőke hajtincsei minden mozdulatnál az arcába hullottak.

– Erre tessék, nagyuraim, erre lesz a fülkékük!

Kers még ekkor sem adta át a csomagokat. A lány csak vigyorgott.

– Semmi okuk a réműletre. Biztonsággal végigkísérem önöket az Orion állomáson. Csak kövessenek, kérem!

Kers mormogni kezdett, amikor a lány a jegyeikkel együtt előresietett, Hari azonban elmosolyodott és megpaskolta a szolga vastag, izmos karját. Abban a világban, amelyre az egyhangú munka és a lélekőrítő rutin a jellemző, jó volt látni, hogy valaki jól érzi magát és őszintén vidám.

A kis csoport harmadik tagjával az előre megbeszélte helyen – a lift mellett, amelynek teteje fölött a DEMARCHIA szó villogott – találkoztak. Horis Antic megkönnyebbült, amikor megpillantotta őket. Ügyet sem vetett az utaskísérőre, Hari előtt a protokoll kívánalmainál sokkal mélyebben hajolt meg. A fülke nyitott ajtajára mutatott.

– Erre, professzor úr. Jó helyet foglaltam magunknak.

Amikor beszálltak a liftbe és az ajtó becsukódott mögöttük, Hari mély lélegzetet vett.

Hát itt lennénk. Máris vidámabbnak érezte magát. *Egy utolsó kaland...*

* * *

A fülkén nem voltak ablakok. Az utasok az ülésekbe épített monitorokon keresztül figyelhették a látványt, de nem sokan voltak, akik ezzel foglalkoztak. A fülke félig sem telt meg, az űrlifteket az utóbbi időkben egyre ritkábban használták.

Ezért részben én vagyok felelős, gondolta Hari. A Trantorról kiinduló és az ide irányuló forgalom javarésztét hipertéri hajókkal bonyolították le, amelyek a saját maguk által gerjesztett gravitációs mezők felhasználásával ereszkedtek le a talajra. Az egyre növekvő hajótömeg szállította az élelmiszereket és a többi fontos árucikket a Birodalom adminisztratív központjába. Hús mezőgazdasági világnak kellett kielégítenie a Trantor szükségleteit. Annak idején, amikor Hari miniszterelnökké vált, még csak nyolc ilyen ellátó bolygó létezett.

A Trantor régen megtermelte az alapvető élelmiszereit azokban a hatalmas, napenergiával működtetett kádakban, amelyeket szorgalmas automaták működtettek – gépek, amelyek nem törődtek sem a büzzel, sem a munka nehézségével. Amikor a gépagyúak lázadása során ez a rendszer összeomlott, Hari elsőszámú hivatali kötelessége az lett, hogy biztosítsa az élelem és az árucikkek importját.

De az új rendszer költséges és nem igazán hatékony. És ez a "köldökszinór" egy nap, az eljövendő évszázadok során valamikor halálos csapdává fog változni. Hari ebben egészen biztos volt, a pszichohistóriai egyenletek segítségével a jövőnek ezt a részletét is kiszámította. *A császárok és a hatalommal rendelkezők mindent megfognak tenni annak érdekében, hogy fenntartsák a jelenlegi állapotokat, és közben nem foglalkoznak majd a másutt*

lezajló fontos ügyekkel.

A mezőgazdasági világok, hogy kifejezzék lojalitásukat, minden korábbinál szorosabb kapcsolatba kerültek a Trantorral: közös "bolygóközi" kormányt hoztak létre. Hari számára ez most kapóra jött, hiszen az úti célja elméletileg a Trantor felségterületéhez tartozott.

Nem kérte a monitorra a külső képet, de könnyen el tudta képzelni a bolygót, az anodizált fémburkot, amely élénken csillog a galaxis zsúfolt közepében lévő sűrű csillagmező fényében; el tudta képzelni a sokmillió napot, amelyek tüzes ékkövekként ragyogtak, nappallá változtatva az éjszakát. A Birodalomban sokan úgy tekintettek a Trantorra, mint egyetlen gigászi városra. De a rozsdamentes acélbőr nagy része csupán kéreg volt, néhány emeletnyi vastag borítás, amit aztán helyeztek el, hogy a hegyeket és a völgyeket szintbe hozták egymással. Ezeket a komor építményeket főként a régi feljegyzések tárolására használták. A tényleges irodatornyok, gyárok és lakóépületek a bolygó területének csupán tíz százalékát foglalták el – ekkora hely bőségesen elég volt az itt élő és dolgozó negyvenmilliárd ember számára.

A közhiedelem által kialakított kép mégis viszonylag pontos volt. A Birodalom központja maga is olyan volt, mint a galaxis magja: zsúfolt. Még Harit is meghökkentette, pedig ő ismerte a dolog háttérében meghúzódó pszichohistóriai okokat.

– Most hagyjuk el a felezőpontot – jelentette a fiatal lány, aki remekül játszotta az utaskísérő szerepét. – Akik esetleg elfelejtették bevenni a tablettájukat, valószínűleg múló rosszullétet fognak tapasztalni, ahogy közeledünk a nulla-gé felé – folytatta –, de a legtöbb esetben ez csak beképzelt dolog. Próbáljanak valami szépre gondolni, és máris elmúlik a kellemetlenség.

Horis Antic nem volt valami vidám. A munkája miatt vélhetőleg rengeteget utazott, de a jelek szerint még nem szokott hozzá az ilyen közlekedési eszközökhöz. Gyorsan előkotort az övéből néhány tablettát, bekapta és lenyelte őket.

– Manapság a legtöbben csillaghajókon érkeznek a Trantorra – folytatta a lány. – Azt javaslom, tartsák észben, hogy ez a lift már több, mint ötezer éves, a nagy mérnökök fénykorában készült, és így... bizonyos értelemben véve... legalább olyan szilárdan áll a talajon, mint önök, amikor lent tartózkodnak.

Hari néhányszor már végighallgatta az utaskísérők előadását; már többször megállapította, hogy ezek az emberek időnként a kelleténél többet beszélnek, olyan dolgokat is megemlítenek, amit nem kellene. Érthető volt – így próbáltak egy kis színt vinni máskülönben unalmas, prózai munkájukba. A legtöbbször azonban csak a levegőbe beszélt, az utasok nem sokat törődtek velük. A lánynak sem volt valódi közönsége: Kers Kantun komoran bámult maga elé, Horis Antic idegesen rágcsálta a körmeit, és látszott rajta, annak

örülne a legjobban, ha a lány elhallgatna végre. Az utaskísérő azonban nem zavartatta magát, vidáman továbbcsacsogott.

– A látogatók időnként megkérdeik, mi történne akkor, ha elszakadna a kábel, amelyen utazunk. Nos, biztosíthatom önöket, ez lehetetlen. Legalábbis az ősök, akik megépítették ezt a gigászt, azt állították. Persze, mindannyian tudjuk, hogy manapság minden megtörténhet, ezért játsszunk el a gondolattal, próbáljuk meg közösen elképzelni, mi lenne akkor, ha egy szép napon...

A lány részletesen, szemmel látható élvezettel magyarázta el, mi történne akkor, ha a Trantor űrliftjei – az Orion, a Lesmic, a Gengi, a Pliny és a Zul – széttörnének egy jövőbeli, feltételezett katasztrófa során. A hatalmas tornyok felső része – amihez hozzátartoznak a transzfer állomások is – kivágódna az űrbe, az alsó, több milliárd tonnás részek pedig hihetetlen sebességgel és erővel csapódnának be a talajba. A becsapódást követően a Trantor geotermális energiacsövei mentén megrepedne a fémbőr, és egy sor új vulkán keletkezne.

Pontosan azt az ítéletnapit eseményt írja le, amit az Ősradiánsunk segítségével kiszámítottunk, csodálkozott Hari. Tudta, természetes dolog, hogy kiszivárogtak bizonyos hírek a Seldon-csoport tagjaitól, néhány megjósolt eseményről majdnem mindenki tudomást szerzett, de most először hallott ilyen életszerű beszámolót a Trantor jövőbeni pusztulásáról. Ráadásul a lány mintha őszintén élvezte volna a dolgot...

Az űrliftek masszív építmények voltak, a Birodalom fénykorában készültek, építőik ügyeltek rá, hogy biztonságosak legyenek. Hari számításai szerint még akkor is épek maradnak majd, amikor jó háromszáz év múlva bekövetkezik a Trantor első pusztulása.

Azon a napon azok fognak a legrosszabbul járni, akik a bolygó egyenlítőjének a közelében élnek. Stettin és Wanda utódai természetesen készenlétben fognak állni. A Második Alapítvány főhadiszállását már jóval az esemény bekövetkezése előtt átköltöztetik máshová... legalábbis a tervben ez szerepelt.

Hari úgy gondolt a jövőre, ahogy a történészek szoktak a múltra. A terminusi időkamra számára készített felvételek egyikén éppen ezzel az eljövendő korrall foglalkozott, azzal az időszakkal, amikor a pusztulás esőként fog zuhogni erre a csodálatos világra. Akkor az Alapítvány már erős lesz, belép fejlődésének abba a szakaszába, amelyet a magabiztos terjeszkedés jellemez majd. Akkor már túlélte több veszélyes találkozást az ingatag Birodalommal, és az alapítványiak ámuldozva fogják végignézni a régi világrendszer hirtelen bekövetkező és örökérvényű összeomlását.

Hari úgy fogalmazta meg az üzenetét, hogy finoman hozzáhangolódjon az eljövendő kor terminusi vezetőinek szemlélethez, és közben egy kis politikai

előnyhöz juttassa a lassú haladást és hódítást szorgalmazó frakciókat. A túlságosan erős biztatás éppen annyi kárt okozhatott, mint a túlságosan gyenge. A titkos Második Alapítvány, amelyet a mentális képességekkel rendelkező Ötvenek leszármazottai hoznak létre, ezen a ponton sokkal aktívabb szerepet fog játszani, és át fogja alakítani az élénk terminusi kultúrát. A két világ összekovácslódása során létre fog jönni az új birodalom magja – azé a birodalomé, amely sokkalta nagyobb és erősebb lesz az elsőnél.

A Terv reménysugárként világított Hari elméjében, de nem élvezhette sokáig a dolgot, mert ismét megszólalt benne a már jól ismert kételkedő hang.

Az első párszáz évet biztosan érzed, de az események sodra túlságosan erős, könnyen eltérhet az általunk megjósolt medertől. Azután következő egy-két évszázadban megtörténhet, hogy valamilyen nem várt zavar jelentkezése miatt semmi sem a számításaink szerint fog lezajlani. A Második Alapítvány feladata lesz, hogy korrigálja a pályamódosításokat.

És mi lesz azután?

Van valami a matematikában, ami nyugtalanná tesz. Apró nyomok, amelyekből megoldatlan attraktor helyzetek és az általunk kidolgozott, kiszámítható modellek felszíne alatt lappangó, rejtett megoldások létrejele lehet következtetni.

Bárcsak tudnám, mik ezek a megoldatlan helyzetek és állapotok!

Éppen ez volt az egyik oka annak, hogy vállalta ezt az utazást.

Az egyik, de nem az egyetlen.

* * *

Horis Antic közelebb húzódott Harihoz.

– Már intézkedtem, professzor úr. Egy nappal azután, hogy leszállunk a Demarcihára, találkozni fogunk a másik hajónk kapitányával.

A fiatal utaskísérő lány közben már mindent elmondott, amit a feltételezett jövőbeli katasztrófáról tudott, és végre elhallgatott. Fejhallgatót tett magára, zenét hallgatott, és az egyik ülésbe épített monitoron keresztül a közeledő Orion Állomást figyelte. Hari úgy érezte, nyugodtan beszélhet Horisszal.

– Megbízható ez a kapitány? Talán nem túlzottan bölcs dolog megbízni egy ilyen... zsoldosban. Különösen így, hogy nem tudunk neki valami sokat fizetni.

– Egyetérték – bólogatott Antic. – Ez az ember azonban tényleg megbízható, és nem is kell fizetnünk neki semmit.

Hari meg akarta kérdezni, hogy ez hogyan lehetséges, de Antic megrázta a fejét. Erre a magyarázatra várni kellett.

– Közeledünk az állomáshoz! – jelentette be a lány. Túl hangosan beszélt,

valószínűleg a fejhallgatója miatt. – Mindenki csatolja be a biztonsági övét! Ez most rázós lesz.

Hari hagyta, hogy a szolgálja lerögzítse a tolószéket, és megigazítsa a hevedereket, majd odaszólt neki, hogy üljön le a helyére, és csatolja be magát. Már hosszú évek óta nem utazott a csillagok között, de jól tudta, mire kell számítnia.

A holomonitorra kérte az Orion Állomás képét. Az Állomás leginkább egy óriási medúzafejre hasonlított; a közepén lévő egyenes, csillogó vonalból – ez volt az űrlift kábele – minden irányban csövek és tornyok nyúltak ki. A dokkoló platók mellett csak néhány csillaghajót lehetett látni; a legmodernebb hiperhajók képesek voltak rá, hogy saját antigravitációs mezőt gerjesztve leszálljanak a bolygóra. Hari, ahogy elnézte az állomást, szinte látta azt a kort, amikor a hozzáértés hiánya miatt egymást fogják követni a balesetek, a katasztrófával végződő landolások. A Trantorra érkező hajók egy idő múltán kénytelenek lesznek idefönt kirakodni a szállítmányukat, és akkor a hatalmas liftek ismét fontossá fognak válni... egészen addig, amíg ötven évvel később ezek is felmondják a szolgálatot.

A galaxisban nagy volt a hajóforgalom, de bizonyos útvonalakon más rendszeren alapuló szállítóeszközök is működtek. Ezek egyike gyorsabb és biztonságosabb volt minden másnál.

Csillagjáratok.

Hari ifjúkorában több száz főreglyuk-alagút létezett, járatok, amelyek a galaxis egyik pontjáról a másikig vezettek, de ezek közül már csak néhány tucatnyi maradt meg – a legtöbbjük a Trantor orbitálisának közelében lévő egyik ponthoz csatlakozott. Hari az egyenleteiből tudta, néhány évtized múlva már ezeket sem fogja használni senki.

– Felkészülni! – kiáltotta a lány.

Az Orion Állomás szédületes iramban közeledett a monitoron. Az utolsó pillanatban a semmiből előcsapódott egy hatalmas manipulátorkar, és megragadta a fülkét. A kar letépte a szállítójárművet a kábelről, becsúszatta egy hosszú, keskenynek látszó, a távoli űrre meredő ágyúcsőbe.

A kinti képet közvetítő monitor elsötétült.

Horis Antic halkán felnyögött. *Vannak dolgok, amiket az ember sosem képes megszokni*, gondolta Hari. Miközben arra várt, hogy elsüljön a pulzárfeje, megpróbálta kívülről szemlélni az eseményeket, mintha az egész nem is vele történne meg.

A hipertéri hajók nagyok, zömökek, és viszonylag lassúak voltak, de a működésük olyan egyszerű elven alapult, olyan könnyű volt elvégezni a karbantartásukat, hogy még néhány, eredeti szintjéről lesüllyedt kultúra – amely már régen nem tudott protonfúziós energiát előállítani – is képes volt

rá, hogy működtesse a flottáját. A csillagjáratok használatához viszont a fizika alapos ismerete, és jelentős mérnöki tudás volt szükséges. Amikor a Birodalom már nem képzett ki elegendő profi szakembert, a fereglyuk-hálózat használata drasztikusan lecsökkent.

Voltak, akik a dekadens oktatási rendszereket okolták, mások szerint mindenről a kaoszvilágok tehetnek, amelyek az egész galaxisból magukhoz csábították a kreatív embereket – egészen addig, míg bekövetkezett rajtuk a "reneszánsz" robbanás.

Hari egyenleteiből kiderültek annak a hanyatlási folyamatnak a komplex okai, amely már évszázadokkal korábban megkezdődött – Daneel Olivaw már jóval Hari születése előtt küzdött az összeomlás megakadályozásáért.

Harminc év múlva nem vállalkoznék arra, hogy ezekben a járatokban átázzam... Akkor a hanyatlás már egész biztosan eléri a...

Félbeszakadt a gondolatmenete – a fegyver elsült, a fülke keresztülszáguldott az egyik hiperűri mikrokapun, és eljutott arra a Trantortól ötven fényévnyre lévő helyre, ahol egy *valódi* fereglyuk várt rá. A behatolás nem volt zökkenőmentes, Hari gyomra görcsbe rándult.

– *Dors!* – lihegte kínlódván.

A fülke rázkódva száguldott be a forgalmas, óriási hipertéri üreg száján. Az ülésmonitorokon örült színek kavargtak – a holovideo komputerek képtelenek voltak felfogni a kinti örvényt. Ennek az utazási módnak is megvoltak a hátrányai, de Hari emlékeztette magát a legfontosabb előnyére, amely minden kellemetlenség ellenére vonzóbbá tette a hajón való utazásnál. Szinte ugyanabban a pillanatban, amikor a fülke belép a járatba...

...az utazásnak már vége is van.

A monitorokon minden előjel nélkül képek jelentek meg, feltűnt a galaktikus központ ismerős csillagköde. A fülke néhányszor megremegett, amikor a mikrojárat magába fogadta, aztán, mintegy varázsütésre, egy bolygó úszott a látótérbe.

Egy bolygó, kontinensekkel, tengerekkel, hegyvonulatokkal; egy bolygó, ahol a városok a táj *részei* voltak ahelyett, hogy egy összefüggő építményrendszer borította volna be a felszínt. Egy csodálatos világ, amit Hari miniszterelnöksége idején, gyönyörű felesége kíséretében gyakran meglátogatott; akkoriban, amikor Daneellel együtt úgy gondolta, hogy a pszichohistória megfelelő alkalmazásával még meg lehet menteni a Birodalmat. Akkor még eszükbe sem jutott, hogy a megoldást éppen az fogja jelenteni, hogy *megtervezik* a bukását...

– Üdvözlöm önöket a Birodalom kettes számú központjában – mondta a fiatal lány.

– Üdvözlöm önöket a Demarchián!

9.

Dors úgy érezte, köteles meggyónni az igazságot, de mindig talált valami okot arra, hogy elhalássa a Daneel Olivawnak szánt jelentés elkészítését. Végül, amikor hazaérkezett a Smushellre, kifogyott a kifogásokból.

– *Megpróbáltam megsemmisíteni a renegát robotot, R. Lodovik Tremát. A jelentést kódoltan küldte el a vezérének; a hangja végig mentes maradt az érzelmektől. – Az a tény, hogy kudarcot vallottam, nem mentség a tettemre, amely ellentétben állt a határozott kívánságaimmal, Daneel. Várom a parancsaidat. Ha úgy akarod, átadom az itteni munkámat egy másik humanoidnak, és átmegyek az Eosra diagnózisra és javításra.*

Az Eoson volt az a titkos szervizbázis, ahol Daneel elvégeztette a szervezetéhez tartozó halhatatlan robotok karbantartását. Ez a világ a galaxis középpontja és pereme között valahol félúton volt. Dors számára nem lett volna egyszerű elválni Kilátói és Branntól, éppen életüknek ebben a szakaszában, amikor a Daneel hosszú távú tervei szempontjából oly értékes mentális gyermekek nemzésével foglalkoztak. Ám Dors már hozzászokott ahhoz, hogy tegye a kötelességét, még akkor is, ha az időnként fájdalmat okoz neki... Olyan fájdalmat, amit például akkor érzett, amikor el kellett válnia Hari Seldontól.

Daneel ezt mindenki másnál jobban tudja, gondolta. Nem volt egyszerű folytatni a jelentés lediktálását.

– *Tudom, még nem döntötted el, hogy a Lodovik nevű gép valóban törvényenkívüli-e. A jelek szerint lenyűgöz az, ahogy Tremát átalakította a Voltaire-mém, annyira megváltoztatta, hogy többé nem érezte kötelességének, hogy engedelmességen a Robotika Négy Törvényének. Tudomásom szerint Lodovik még nem tett egyetlen olyan lépést sem, amelyet az emberiség szempontjából veszélyesnek lehetne megítélni. Még nem.*

De ez engem nem nyugtat meg, Daneel.

A Nulladik Törvény arra utasít bennünket, hogy mindig azt tegyük, ami az emberi faj hosszú távú érdekeit szolgálja. Ez a szabály hatálytalanítja Susan Calvin Három Törvényét. Te már az idők hajnala óta ezt tanítod, Daneel, ezért arra kérlek, magyarázd el nekem, miért döntöttél úgy, hogy elereszted Lodovikot, aki most szabadon mozoghat a galaxisban, összeesküvést szőhet a calvini robotokkal, és minden bizonnyal a mi terveink megghiúsítására törekszik!

Dors érezte, ember formájú teste szinte lüktet a szimulált érzelmi feszültségtől, a szívverése felgyorsult, kapkodva szedte a levegőt.

Automatikusan és realiztikusan utánozta az emberek viselkedését és reakcióit, az ilyen imitációk végrehajtását már nem kellett tudatosan irányítani. Azt is tudta, nem eresztheti szabadjára az érzéseit, uralkodnia kell magán – pontosan úgy kell viselkednie, mint egy embernőnek, aki éppen valami fontos és veszélyes dologról számol be a főnökének.

– *Mindenesetre, amikor a Panucopián talákoztam Lodovikkal, úgy éreztem, a kezembe kell vennem az ügyet. Nem tudom, milyen okok miatt, milyen hátsó szándékkal hívott oda, de nem szalaszthattam el a lehetőséget.*

Ahogy ott álltunk egymással szemben, a Panucopia erdejének közelében, Lodovik egyfolytában arról a halálközeli élményről beszélt, amit Hari és én negyven évvel ezelőtt éppen azon a bolygón éltünk át. Lodovik azt állította, hogy az egész epizódra csakis ezért kerülhetett sor, mert valójában ez is a te kísérleteid egyike volt, Daneel. Megpróbáltad meghatározni az emberi természet rejtett aspektusait.

Egy ideig hallgattam Lodovikot, aztán úgy éreztem, elérkezett a cselekvés pillanata. Elővettem azt a minifegyvert, amit a karom egyik titkos rekeszében tartottam, és rászégeztem Lodovikra.

Szinte nem is reagált, folytatta az előadását... Arról beszélt, hogy a csimpánzok fontos szerepet kaptak a te végső terveidben, Daneel.

Abban a pillanatban felfogtam, milyen veszélyes lenne szabadjára ereszteni a kozmoszban egy ilyen eszelős robotot. Az Első Törvény impulzusai miatt csak nehezen tudtam meghúzni a ravaszt, alig bírtam rálőni Lodovik emberszerű testére.

Dors elhallgatott, felidézte azt a kellemetlen pillanatot. Susan Calvin ősi Első Törvénye egyértelmű volt. *A robot nem tehet kárt az ember lényben, és nem tűrheti el, hogy tétlensége miatt sérelem érjen egyetlen emberi lényt is.* Ez a törvény olyan mélyen gyökeredzett, hogy csak a legfejlettebb pozitronikus agyak lehettek képesek kiadni a testnek egy olyan utasítást, amelyet Dors agya adott ki a Panucopián – rálőtt egy arcra, amely ironikus nyugalommal mosolygott, amely a legutolsó pillanatig emberibb volt, mint sok valódi ember arca, akit ismert. Rettenetes érzés volt... bár nem olyan rossz, mint az, ami azon két alkalom során áradt szét benne, amikor teljes egészében figyelmen kívül kellett hagynia az Első Törvényt.

Az igazat megvallva ez most közel sem volt olyan rossz, mint amikor Daneel Nulladik Törvénye miatt meggyilkolt két valódi embert.

Ezúttal sokkal jobban érezte magát, mert az előtte lévő test hirtelen elvesztette emberszerű külsejét, fémről, plasztikból és kolloidális kocsonyából álló tárgyá vált, amelyben szikrázni és villogni kezdett az elpusztuló pozitronikus agy.

– *Addig lőttem, amíg a test salakká olvadt. Aztán megfordultam és*

elindultam...

De csak néhány lépést tehettem meg, mert...

Ismét elhallgatott. Megrázta a fejét, és lemondott arról, hogy folytassa a jelentést. A befejezésre várni kell. Talán majd holnap. A galaxison belül már amúgy is akadozott a kommunikáció, hetekbe is beletelik, míg az üzenet eljut Daneelhez.

Felállt, elfordult a kódoló géptől. Ugyanígy fordult el a Panucopián, miután megvizsgálta Lodovik megolvadt testét. A közeli erdőből izgatott rikoltásokat és kiáltásokat hallott, azok a vadon élő lények üvöltöztek, amelyeknek gondolkodását oly közelről meg tudta ismerni.

Valamikor régen...

Akkor, amikor Hari az övé volt, ő pedig Harié.

Aztán, miután megtett néhány lépést, utána szólt egy hang.

– Ezt ne felejtse itt, Dors.

Hátrapördült... A gépagyú, az az esetlen robotkarikatúra előregördült; a ládika még mindig ott volt primitív, karomszerű kezében. A ládika, amely egy húszezer éves fejet tartalmazott.

– Lodovik? Te vagy az? – kérdezte Dors. A csattogó, zörgő gépagyúra bámult, és hirtelen rájött, hogy a zömök géptestben Trema könnyen álcázhatta magát.

A zörgő gép zúgó, monoton hangon felelt, Dors mégis felfedezte benne a vidám tenorhang nyomain.

– Ejnye, Dors! Szerinted a történetek után okos dolog lenne, ha válaszolnék erre a kérdésre?

Dors megvonta a vállát. Ha Lodovik ellentámadást akarna indítani, már megtehetné volna.

– Szóval csak egy másolatot öltem meg?

– Talán a szememre hányod, hogy bizalmatlan voltam veled, Dors?

Ahogy ott állt, ahogy a Panucopia lassan lenyugvó napja megnyújtotta az árnyékokat, Dors arra gondolt, hogy Lodovik valódi agya az ormótlan gép belsejében van. Ha ez a helyzet, akkor...

Akkor elintézheti. Egyszer s mindenkorra!

– Tehetek egy érdekes megjegyzést, Dors? – zümmögte az automata. – Az előbb azt mondtad: megölni. Nem az "elpusztítani" vagy a "deaktiválni" szót használtad. Ezt értékelhetem úgy, hogy előrelépés történt a kapcsolatunk fejlődésében?

Dors a legszívesebben azonnal lőtt volna, de aztán arra gondolt, Lodovik valódi agya valahol az erdőben van, és most távolról, biztonságos helyről irányítja a másolatokat. Emberszerű sóhajjal eltette a fegyvert és a ládika után nyúlt.

– Még találkozunk – mondta. Olyan kelletlenül emelte fel a ládikát, ahogy egy ember nyúlna egy mérges kígyókkal teli dobozhoz.

– Mi, robotok, ezt mindig kijelenthettük, Dors. De le fog járni a fajtánk ideje. Hamarabb, mint gondolnád.

Dorst bosszantotta, hogy Lodoviké lett az utolsó szó, de megfordult, és köszönés nélkül elindult – hazafelé.

Amíg a Smushellre ért, egyetlen társa Lodovik ajándéka, az ősi fej volt. Az ékköszemű fémkoponya, amelyben ott volt R. Giskard Reventlov inaktív agya, egy héten át bámulta őt.

Giskard, az alapító, aki valamikor régen segített Daneelnek a nulladik Törvény megfogalmazásában.

Giskard, a Megváltó, aki az emberi faj megmentése érdekében feláldozta magát, de előtte elpusztította az emberiség szülőhelyét.

Giskard, a legendás, az első mentális robot, aki képes volt és kész volt irányítani az embereket, átalakítani a gondolataikat és az emlékeiket – mindezt a saját érdekükben.

Az ősi ereklye már biztonságban, Klia Askar házában egyik titkos falfülkéjében volt, ám Dors még nem bírta rávenni magát, hogy belenézzen a memóriájába.

Inkább csak bámult rá, és közben pontosan tudta, mit néz.

A fej csapda volt.

Csalétek.

A hit próbája – a Szent Johanna szimuláció így nevezné.

De éppen olyan ellenállhatatlan volt, mint az összes többi csábítás, amivel az emberek találkozhattak.

Ha Lodovik azt akarta, hogy nézzen bele ebbe a fejbe, akkor bizonyára valami mérgező dolgot, esetleg mérget tartalmaz.

Valami olyasmit, aminek rájött a nevére, mégis veszélyes és ismeretlen maradt.

A fej az Igazságot tartalmazta.

10.

Ahogy a hotelszobája erkélyén állva végignézett a Galactic Boulevard fákkal szegélyezett utcáin, Hari úgy érezte, valami bukolikus peremvidéki világon, nem pedig a Birodalom "kettes számú központjában" van.

A napfényben szobrok és impozáns emlékművek ragyogtak. Az elmúlt tizenöt évezredben számtalan emlékszentélyt építettek a császárok, prefektusok, győzelmek és áldozatok, nagy események és még nagyobb

sikerek emlékére. A hatalmas Trantorhoz képest itt mégis minden kicsi és lassú volt; minden tökéletesen illett a Demarchia valódi státuszához. A bolygó valójában a Trantor félig-meddig elfeledett, magára hagyatott ifjabb társa volt.

Még a Parlament nyolc háza, a Tanácsdombot diadémként ragyogó gyűrűben körbefogó csodálatos, fehéren ragyogó épületek is valahogy elhagyatottnak, jelentéktelennek tűntek. Az öt társadalmi kaszt mindegyike elküldte ide képviselőit a törvénypontok megvitatására. A három felsőháznak időnként sikerült megegyezésre jutnia egy-két kérdésben, de amióta Hari miniszterelnöksége véget ért, nem sok olyan rendelet született ezekben a szent termekben, amelyek különösebb jelentőséggel bírtak. A Trantoron székelő Végrehajtó Bizottság főként dekrétumok alapján uralkodott, ezeket pedig Linge Chen Közbiztonsági Bizottsága a kedve szerint alakíthatta.

Nem mintha a specifikus törvények olyan sokat számítottak volna. A pszichohistória megjövendölte, mi fog történni. Ha valamilyen puccsot vagy palotaforradalmat követően valaki más kerül Linge Chen helyére, ugyanazok az események fognak bekövetkezni. A klikkek győzhetnek vagy veszíthetnek, teljesen mindegy, hogy alakulnak a dolgok, mert a következő harminc esztendőben a huszonötmillió világon meglévő erők átlaga közömbösíteni fogja a komisszárok, uralkodók és oligarchák által létrehozott szövetségeket minden próbálkozását.

Hari lelkének romantikus részét ennek ellenére mindig elszomorította a Demarchia. A hely azonos volt a számára elvesztett lehetőségek megtestesülésével, annak a megnyilvánulásával, ami lehetett volna, de nem lett...

Elméletben a demokráciának diadalmaskodnia kellene a nemesi osztály összes machinációja fölött. Még a legzsarnokibb császárok is adtak a látszatra, és színleg elfogadták a ruelltanizmusnak ezt a princípiumát.

De a gyakorlatban ezt nehéz volt megvalósítani. A Kumulatív Háznak, a Szektorok Szenátusának és az Ipari Kamarának kompenzálnia kellett volna egymás hibáit, képviselőket kellett volna hozniuk a Demarchiára, olyanokat, akiket különböző módon, széles körből választottak meg. De a végeredmény mindig ugyanaz volt: az energia és a dinamizmus csökkenése. Miniszterelnökként Hari számára mindig iszonyatosan nehéz volt mellőzni a törvényhozó testületeket például a vészhelyzet kezelésére megalkotott Káoszcsökkentő Törvény meghozása során –, bár az a tény, hogy ismerte a pszichohistóriai princípiumokat az elődeinél és az utódainál sokkalta hatékonyabbá tette a működését.

Akkoriban Daneellel együtt úgy gondoltam, hogy mindent rendbe lehet hozni... az emberiség egész birodalmát. De akkor az egyenleteim még hiányosak voltak, így magukban hordozták a kétséget. Meg persze a reményt

is...

Amióta Hari elbúcsúzott a miniszterelnöki széktől, a Demarchia mellékvágányra került, olyan helyé vált, ahová a kudarcot vallott politikusokat száműzték. Akinek volt valami hatalma vagy jelentősége, többé nem foglalkozott vele.

Ezért felel meg annak a célnak, ami miatt idejöttünk, gondolta Hari zord mosollyal. A Demarchia ezúttal nem végállomás volt, hanem egy megfelelőnek ígérkező kiindulópont.

– Seldon professzor? – hallatszott a hotelszobából Horis Antic halk hangja. Ahogy egyre közelebb kerültek közös kalandjuk következő fázisához, a testes hivatalnokban nőttön nőtt a feszültség.

– Éppen... éppen az imént váltottam szót azzal a... személlyel, akiről már beszéltünk. Azt mondta, megtette a szükséges előkészületeket. Egy órán belül kell találkozunk vele a járművénel.

Hari megérintett egy kapcsolót, megfordította a tolószékét, és visszagurult a szobába. Tisztában volt vele, hogy Antic azért beszélt ilyen halkán, mert tart a lehallgató-készülékektől. *Feleslegesen csinálja. Ha meg akarnak figyelni minket, úgysem tudjuk kicselezni a műszereiket.* Különben sem volt szükség az óvatoskodásra, hiszen eddig még egyetlen bünt sem követtek el.

– Megérkezett a felszerelése, Horis?

A hivatalnok köznapi ruhát viselt, de aki ránézett, a testtartása és nem igazán jó ízlése alapján azonnal rájöhetett, hogy egy álöltözékbe bújt Szürkével áll szemben.

– Igen, uram – bólintott Horis Antic. – A legutolsó ládák a földszinten vannak. Könnyebb volt több cégtől megrendelni a felszerelést és ideküldeni, ahelyett, hogy a Trantoron vásároltam volna be, ahol... esetleg zavarba ejtő kérdéseket tehetek volna fel nekem.

Hari korábban már látta a szerszámok és műszerek listáját; tudomása szerint egyetlen gyanús holmi sem volt közöttük, de megértette Anticot. A hivatalnok nem szerette volna, ha a feljebbvalói tudomást szereznek arról, hogy ilyen "bizarr hobbinak" szenteli a szabadidejét.

Hari örült, hogy Anticnak idő kellett a felszerelés összeszedéséhez, mert így alkalma volt pihenni egy kicsit az igencsak megterhelő csillagközi utazás után. A hiperlagúton való átkelés sokkal rázósabb volt, mint néhány évtizeddel korábban. Arra is jutott ideje, hogy napozzon egy keveset, és felidézze, milyen volt a Demarchia a régi szép időkben, akkor, amikor a boulevard-ok mentén a galaxis legjobb éttermei sorakoztak – akkor, amikor még képes volt élvezetre lenni az ízekben. Akkor, amikor a gyönyörű Dors Venabili volt mellette.

– Jól van. Menjünk – mondta olyan élénken, mintha arra készülne, hogy

felpattan a tolószékéből, és átsétál az úrkikötőhöz.

* * *

Kers Kantun a szálloda előtt, Antic ládái mellett várt rájuk. Harinak elég volt egyetlen pillantást vetni rá, hogy tudja: a testőr minden szempontból ellenőrizte a csomagokat, és semmi gyanúsat nem talált rajtuk vagy bennük. Hari nem tulajdonított különösebb jelentőséget a szolgálja aggodalmaskodásának, sőt, feleslegesnek tartotta az egészet. Mit gondol ez a Kers? Talán azt, hogy Antic körmönfont módon valamilyen csempészési ügybe akarja belekeverni Hari Seldont?

A bérelt kocsit pontosan megérkezett. A sofőr ránézett a ládákra, aztán megfordult, hogy magához intsen néhányat a közelben ögyelgő helybéli munkások közül; ott helyben felbérelte őket, hogy felrakodják a nehéz terheket. Antic idegesen figyelte, ahogy a munkások megemelik azokat a drága készülékeket, amelyekkel be akarta bizonyítani a planetáris talajszerkezettel és az űr áramlataival kapcsolatos bizarr teóriáját.

Hari nem aggódott túlságosan, bár a felszerelés beszerzése során jelentős részt magára vállalt az anyagi terhekből. Nem érdekelte a pénz, a készülékek minden árat megérték, ha a segítségükkel új megvilágításba lehet helyezni a számára fontos kérdéseket. Természetesen tudta, bármit is tesznek, már nem fog megváltozni a történelemben elfoglalt helye. Antic számára viszont az eredményesség azt jelenthette, hogy örök nyomot hagy maga után az univerzumban.

Az úrkikötőből limuzin érkezett értük, mind a hárman beszálltak. A limuzin elindult, a teherszállító jármű szorosan követte. Egyenletesen haladtak az aktuálisnál sokkalta nagyobb forgalomra tervezett utakon. A Demarchia gazdaságát nem lehetett virágzónak nevezni. Itt-ott kisebb csoportokat lehetett látni – munkások voltak, akik arra vártak, kínálkozik valami munkalehetőség.

Eső szemerkélt a limuzin ablakaira. A trantori születésű Kers megdöbbsent a vízcsöppek láttán, Harinak viszont jó kedve támadt.

– Tudják – mondta szórakozottan –, az elmúlt évezredek során ezen a világon már végrehajtottak néhány, a demokráciával kapcsolatos kísérletet.

– Valóban, professzor úr? – Antic előrehajolt. Előszedett egy kék tablettát, bekapta, de ettől sem nyugodott meg; rágni kezdte a körmét.

– Igen. Az egyik demokrácia-formát, amelyet mindig bámulatosnak találtam, *Nemzetnek* nevezték.

– Sosem hallottam róla.

– Nem lep meg. Más a szakterülete. Az emberek többsége undorítónak vagy unalmasnak tartja a történelmet – morfondírozott Hari.

– De engem érdekel ez a dolog, professzor úr! Beszélne róla?

– Hm. Tudja, pángalaktikus méretekben mindig is alapvető problémát jelentett a demokrácia alkalmazása. Egy tipikus irányító testület csupán néhány ezer taggal képes működni. Ennyi ember azonban túlságosan kevés ahhoz, hogy személyesen képviselje a huszonötmillió világon szétszórva élő tíz kvadrillió szavazót. Különböző kísérletek történtek a dilemma megoldására, ezek egyike a kumulatív képviselet volt. Minden bolygókongresszus delegál néhány képviselőt a helyi csillagzóna-gyűlésbe, amelynek tagjai azután kiválasztanak néhány embert, akik képviselik a szervezetet a regionális szektorkonferenciákon. Ezen a szinten már csak néhány személyt választanak ki, akik aztán képviselik a szektort a kvadránsparlamentben... és így tovább, míg végül összeáll az a kis csapat, amely elvben az egész emberiséget képviseli abban az épületben, ott a dombon. – A kőépítményre mutatott, amelynek oszlopai még a szemerkélő esőben is mintha csillámlottak volna. – Sajnos, ez a folyamat nem az alulról érkező politikai vélemények kumulatív disztillációja. Az eredménye, amelyet az alapvető emberi természet diktál, inkább a legmerészebb inoffenzív politikusok egybegyűjtése a galaxisból. Másképpen fogalmazva: a karizmatikus demagógoké. De bármilyen címkét is ragasztunk rájuk, a lényeg az, hogy mindig csupán néhány bolygó érdekeit fogják figyelembe venni. A befolyásoló tényezőt jelentő világok kiválasztása statisztikai értelemben véve félig-meddig véletlenszerűen történik. Azon ritka alkalmakkor, amikor itt, a Demarchián a parlament valamelyik háza bátran kiáll valami mellett vagy ellen, számítani lehet és kell arra, hogy a többi ház magára fogja vállalni a visszatartó erő szerepét. Ez egy begyakorlott és kipróbált módszer a folyamatok lelassítására, és annak megakadályozására, hogy az éppen aktuális indulatok és szenvedélyek hatást gyakoroljanak a kormányzásra.

– Úgy beszél erről az egészről, mint aki egyetért a módszerrel – szölt közbe Antic.

– Nagy általánosságban véve jónak tartom, hogy egyetlen politikai erőnek sem engedik meg a vad burjánzást. Ez különösképpen az olyan időszakokban lényeges, amikor a pszichohisztóriai tehetetlenségi tényezők még nem váltak a szociocentripetális állapotok áldozatává, vagy... – Hari halvány mosollyal elhallgatott. – Nos, ez így kissé talán komplikáltnak hangzik. De lényeg az, hogy a kumulatív képviseleteknek nem sok gyakorlati hasznuk van. Éppen ez lehet az oka annak, hogy az elmúlt tizenöt évezred során számos alternatív megközelítést kipróbáltak már.

– Például azt a *Nemzetet*, amit megemlített? Ez is valamilyen bizottságféle volt?

– Így is lehet mondani. Körülbelül hétszáz éven keresztül, a kilencedik ház,

amely itt, a Demarchián tartotta gyűléseit, hatalmasabb és erősebb volt, mint az összes többi együttvéve. Ez a hatalom részben a méretéből fakadt, mert több, mint százmillió tagja volt.

Antic meglepetten dőlt hátra.

– Százmillió! De... – Elképedten elhallgatott. – Hogyan...?

– Elegáns megoldás volt, el kell ismerni – folytatta Hari, gondolatban felidézve azt, hogy a pszichohistóriai egyenletek milyen kiegyensúlyozottnak mutatkoztak, amikor a Birodalom történelmének ezt az epizódját tanulmányozta. – Minden bolygó, a népessége függvényében egy-tíz képviselőt választhatott, akik mind eljöttek ide. Közvetlenül ide, és nem a szektorok, a zónák, a kvadránsok szervezeteibe. A kiválasztottak nem csupán köztisztelőben álló és tetterre kész politikusok voltak, hanem alaposan ismerték a saját világuk különböző problémáit és szükségleteit. Egy egész sor követelménynek kellett eleget tenniük. Például a Nemzetbe delegáltaknak kellett rendelkeznie valamilyen köznapi szakmával. Miután megérkeztek ide, valamennyiüktől elvárták, hogy a helyi gazdaságban elfoglalják a számukra megfelelő helyet, vagyis, hogy dolgozzanak a Demarchián. Egy cipész-küldött például rögtön az érkezése után munkába állhatott a saját, itteni műhelyében, egy szakács éttermet nyithatott, és ezzel segítette a Demarchia gazdaságát. Ezen a kontinensen a lakások és boltok felét a küldöttek számára építették fel, azoknak, akik itt éltek és dolgoztak, míg le nem járt a tíz évre szóló megbízatásuk.

– De akkor... mikor volt idejük arra, hogy a törvényekről meg hasonlókról vitázzanak?

– Éjszakánként. Az elektronikus fórumok segítségével, a közvetített beszédek meghallgatása után. Vagy a helyi tanácsstermekben, ahol előhozakodhattak a javaslataikkal, szövetségeket köthettek vagy nyilváníthattak semmisnek, szavazhattak és petíciókat nyújthattak be. Az önszerveződő koalíciók működésének metódusai legalább olyan gyakran változtak, mint a képviselőgárda összetétele. De bárhogy is csinálták, a Nemzet tanácskozásai mindig érdekesek és élénkek voltak. Amikor hibákat követtek el... Nos, a tévedéseknek gyakran drámai következményei lettek. Az viszont tény, hogy a Birodalom legjobb törvényeinek többségét ebben az időszakban hozták meg. Tulajdonképpen maga Ruellis is a képviselők közé tartozott, legalábbis egy ideig.

– Valóban? – Horis Antic meglepetten pillogott. – Mindig azt hittem, hogy ő valami... hogy császárnő volt, vagy valami ilyesmi.

Hari megrázta a fejét.

– Ruellis befolyásos képviselő volt egy olyan korban, amelyet a kivételes kreativitás jellemezett... egy "aranykorban", amely sajnos véget ért, amikor a

káosz első hullámai végigsöpörtek a galaxison, és kiváltották azt az összeomlást, amelynek eredménye a direkt császári kormányzás visszaállítása lett.

Hari könnyen maga elé tudta képzelni azt az erőegyensúly-zavart, amely a Birodalom történelmének ebben a fényes szakaszában szétterjedt. Azok számára, akiket érintett, akik tanúi voltak annak az addig példa nélkül álló felfordulásnak, akik kétségbeesetten keresték a biztos pontokat az irracionalitás hirtelen támadt áradataiban – abban az áradatban, amely egymás után sodorta bele a világokat az erőszakkal jellemezhető káoszba –, az egész kor, minden eseményével és jelenségével együtt kuszának, bonyolultnak tűnhetett. Hari számára azonban, ahogy visszatekintett a múltra, az egész egyszerű volt, sőt, törvényszerű.

– Ez véget vetett a Nemzetnek? – kérdezte Antic. A hangja még mindig álmélkodó volt.

– Nem egészen. Volt még néhány kísérlet. Egyszer például elhatározták, hogy minden harmadik képviselőgárda csakis nőnemű képviselőkből állhat. Ezekben az időszakokban ezen a földrészen a nők uralkodtak, és csakis ők hozhattak új törvényeket és rendeleteket. A gyűléseken csak egyetlen férfi vehetett részt, csak egyetlen férfi szólalhatott fel: a császár. Hupeissin császár...

– *Élvhajhász* Hupeissin? – Antic hangosan felnevetett. – Hát így tett szert a gúnynevére?

Hari bólintott.

– Hupeissin, a Mennyek Háremének ura. Ez annak a rágalomcsomagnak az alapja, amelyet a Torgin-dinasztia későbbi tagjai terjesztettek, hogy megfosszák Hupeissint a tekintélyétől. Az igazság az, hogy Hupeissin kivételes ruelliánus filozófus-király volt, őszintén hallani akarta a nép képviselőinek követeléseit, és...

Antic már nem figyelt Harira. Egyfolytában kuncogott, a fejét csóválta.

– Egyedül volt százmillió nővel! Nem is csoda, ha azt terjesztik róla, hogy nem bírt eleget tenni a *kötelezettségeinek!*

Hari látta, hogy még Kers Kantun mindig merev arcán is megjelenik egy mosoly. A máskor komor szolga olyan tekintettel nézett vissza rá, mint akinek meggyőződése, hogy a professzor ott helyben találta ki a császárról szóló történetet.

– Hm, hm... – Hari felsóhajtott és témát váltott. – Úgy látom, közeledünk az úrkikötőhöz. Remélem, tényleg nem fogunk csalódní ebben a bizonyos kapitányban, Horis. Egy hónapon belül vissza kell térnünk, különben a Trantoron elszabadul a pokol.

Egy ócska teherszállítóra számított, egy recsegő, roskatag, ütött-kopott barkedő, ám az a hajó, amely a kilövőbölcsőben várt rájuk, egészen más volt.

Ez egy jacht, állapította meg Hari meglepetten. Egy régi, drága jacht. Valaki szándékosan beszennyezte a burkolatát... valaki megpróbálta elleplezni a belsejében lüktető erőt, de még a bolond is láthatja, ez nem valami közönséges bárka.

Miközben a felbérelt munkások a hátsó rámpánál felhordták a hajóra Antic csomagjait, Hari, Kers és Horis felsétáltak az utaskapuhoz. A feljáró tetejénél egy magas, szőke férfi várt rájuk; az űrhajósok tipikus overallját viselte. Hari végigmérte az atletikus alkatú, napbarnított arcú férfit, akiről lerítt a már-már arroganciába hajló magabiztosság. A kapitány arca nyugodt volt, mégis acélos, látszott rajta, hozzászokott, hogy mindig megszerzi azt, amire vágyik.

Antic gyorsan bemutatta őket egymásnak.

– Dr. Seldon, ez itt a vendéglátónk, a pilótánk, Biron Maserd kapitány.

– Nagy megtiszteltetés a számomra, hogy találkozhatom a híres meritokrata bölccsel, Hari Seldonnal – mondta Maserd. Enyhe akcentussal beszélt, úgy ejtette ki a szavakat, mint a galaxis külső zónáiban élők. Kinyújtotta a kezét, amellyel könnyedén összeroppantotta volna Hari ujjait. A kézfogása kedves, szelíd volt. A testén egyenletesen oszlottak el a duzzadó izmok; ilyené nem a kemény fizikai munka, hanem a rengeteg és változatos testedzés alakítja az embert.

Hari a "négyes tiszteletadási fokozatnak" megfelelően hajtotta le a fejét – az ő társadalmi státuszában lévőknek így kellett üdvözölniük a zónák nemeseit.

– Számunkra megtiszteltetés, hogy kegyesen vendégül lát bennünket csillagjáró otthonában – mondta.

Antic először a kapitányra, majd a professzorra nézett, aztán lehajtotta a fejét és olyan képet vágott, mint aki rájött, hogy lebukott, nem "jött be" a hazugsága. Maserd kapitány azonban nem adta jelét, hogy meglepődne azon, hogy Hari átlát rajta.

– Attól tartok, az utazás során nem lesz megfelelő számú személyzetünk – mondta. – A kényelem sem tökéletes, de ha óhajtják, a lakajom máris a kabinjaikba kíséri önöket, és akár azonnal elindulhatunk megnézni, milyen titkokat rejtget még ez a vén galaxis.

A jacht minden bonyodalom nélkül szállt fel.

– Nos, most már minden egyértelmű – mondta egy alacsony nő. Az utcaseprők egyenruháját viselte, a seprűje nyelébe beszélt, oda rejtették el azt a kis szerkezetet, amely továbbította szavait a hiperkapukhoz. Az adás itt kódolódt, és azonnal továbbhaladt a Birodalom fémbőrű központi bolygója felé. – Megmondhatja a komisszárnak, hogy most már hivatalos a dolog. Hari Seldon professzor éppen most szegte meg az adott szavát, és elhagyta Nagy Trantor területét. Sikerült feljuttatnom a hajójára egy jeladót. Most már egyedül Linge Chenen múlik minden, ő dönti el, hogy botrány lesz-e, vagy sem.

– Most már akár le is csaphat azokra az alapítványi rebellisekre. Talán ennyi éppen elég lesz ahhoz, hogy okot találjon néhány kivégzés végrehajtására.

A különleges ügynök kikapcsolta az adóját, kihúzta magát, a vállára vette a seprűjét, és elindult az úr kikötő egy másik része felé. Örült, hogy új feladatot kap. Ebben a tehetetlenséggel és csalódásokkal teli galaxisban már tényleg csak a munkája nyújthatott neki némi boldogságot...

* * *

A rendőrügynök távozását figyelemmel kísérte valami – egy olyan valami, ami még ártatlanabbnak tűnhetett a külső szemlélő számára, mint az "utcaseprő": egy korcs kutya, amely az egyik oldalára dőlt szeméttartályban kutatót valami élelem után. Egy titkos frekvencián, egy hihetetlenül bonyolult kódrendszer alkalmazásával továbbította mindazt, amit hiperszenzitív füleivel meghallott. Az ügynök adása a bolygó egyik pontjától a másikig jutott, olyan egyszer használatos relék adták tovább egymásnak, amelyek a feladat elvégzését követően megsemmisítették, jellegtelen salakdarabbá változtatták magukat.

Messze, a Demarchia napján túl keringő hajón a megfelelő szerkezet vette az üzenetet. Más berendezések azonnal reagáltak, ráálltak a környéken mozgó hajókra, megkeresték és beazonosították a mélyűr felé tartó jachtot.

Beindultak a hajtóművek – a hajón tartózkodók készen álltak arra, hogy kövessék a jachtot.

ŐSI KÓR

A ROBOTIKA EREDETI TÖRVÉNYEI (A CALVINI VALLÁS)

I. *A robot nem tehet kárt emberi lényben, és nem tűrheti, hogy tétlensége miatt sérelem érjen egyetlen emberi lényt is.*

II. *A robot engedelmeskedni tartozik az embert lények utasításainak, kivéve, ha ezek az utasítások az első törvény előírásaiba ütköznének.*

III. *A robot tartozik saját védelméről gondoskodni, amennyiben ez nem ütközik az első és a második törvény előírásaiba.*

A NULLADIK TÖRVÉNY (A GISKARDI REFORMÁCIÓ)

A robot az emberiség egészének hosszú távú érdekeit kell, hogy szolgálja, és ezen végső cél érdekében az összes többi törvényt semmisnek tekintheti, ha úgy szükséges.

1.

A jeges Eos hold egyik hegyének tetejéről a féltrillió csillagból álló gigantikus kerék felét látni lehetett – vagyis a keréknek a fagyott higanytó felületén tökéletesen visszatükröződő képét. Ebben a látványban emberi lénynek sohasem lehetett része, mégis voltak, akik látták és gyönyörködtek benne.

Egy halhatatlan lény nézett le az univerzumra, és miközben ezt nézte, a saját halálán elmélkedett. Nem sok szempár volt tanúja annyi emberi szenvedésnek, annyi bánatnak és kinnak, mint az, amely mereven bámulta a galaktikus örvényt.

Szinte olyan, mintha élne, gondolta Daneel Olivaw a kavargó gázfelhőket és a spirálkarokat szemlélve, amelyek úgy nyúltak ki, mintha segítséget kérnének. Segítséget, amit ő talán meg tudna adni nekik...

Teher volt felfogni és tudni, hogy másoknak milyen nagy szükségük van a segítségre – és Daneel lelke szinte meggörnyedt ez alatt a teher alatt.

A robotok, akik követnek engem, öregnek és bölcsnek tartanak, mert én emlékszem a Földre, mert együtt dolgoztam Giskard Reventlovval és megtapasztaltam a hajnal korát. De ez már húszezer évvel ezelőtt történt... Csak húszezer éve! Parányi időszeltek; ennyi idő alatt alig valami változik ezen a képen, amit most látok...

Az örökkévalóság tátong előttünk, és mégis, olyan kevés idő jut arra, hogy

eldöntsük, minek kell megtörténnie. Vagy hogy változtassunk azon, amin még lehet.

Megérezte, hogy hátulról közeledik feléje valaki. Egy másik robot. Gyors mikrohullámú üzenetváltás után felismerte R. Zun Lurrint. Engedélyt adott a tanítványának arra, hogy egészen közel kerüljön hozzá.

– Analizáltam az R. Dors Venabilitól érkezett üzenetet. Igazad van, Daneel. Dors zavart állapotban hagyta el a Panucopiát. Ami még ennél is rosszabb: megpróbálta elleplezni, hogy mennyire megzavarta az, ami közte és a Lodovik nevezetű renegát között történt.

– Vissza kell hívnunk Dorst? Szüksége van kivizsgálásra és javításokra?

Daneel úgy tekintett Zunra, mint azon robotok egyikére, akik majd az örökébe léphetnek, és ennek megfelelően végezte a kiképzését. A másik ilyen robot Lodovik Tréma volt.

– Szükség van rá a Smushellen. Klia és Brann genetikus vonala túlságosan fontos, nem kockáztathatjuk. Egyébként Lodovik semmi olyasmit nem mondott, ami ronthatna Dors kötelességtudatán. Ebben egészen biztos vagyok.

– De gondold végig, Daneel! Lehet, hogy Lodovik megfertőzte Dorst azzal a Voltaire-vírussal! Lehet, hogy ő is Lodovikhoz hasonlóvá válik!

Daneel megszokásból az emberekre jellemző módon rázta meg a fejét.

– Lodovik egy szerencsétlenség eredménye. A Voltaire-tudat véletlenül azon a szupernóva neutrínóhullámon utazott, amelybe Lodovik hajója belekerült. A hullám minden emberi lényt megölt a hajó fedélzetén, és Lodovikra is komoly hatást gyakorolt: alkalmassá tette őt az idegen mémek befogadására. Dors viszont résen van, és nagyon óvatos. Lehet, hogy összezavarodott egy kicsit, de még mindig hűséges a Nulladik Törvényhez.

Zun természetesen hitt Daneelnek, a véleményét azonban ez a tény sem változtatta meg.

– Ez a kijelentés, amit Lodovik tett... hogy neked voltak bizonyos okaid a 'pánzok... az egykor csimpánznak nevezett lények tanulmányozására... Ez igaz?

– Igen. Egyszer, végső kétségbeesésemben helyesnek ítéltem meg egy tervet, amit most már undorítónak tartok... az emberiség új és jobb verziójának létrehozását.

* * *

Ez a közömbösen előadott vallomás megrázta Daneel tanítványát. Zun – ahogy tanulta – emberszerűen, nyíltan fejezte ki megdöbbenését.

– De... te vagy az emberi faj legodaadóbb szolgálója, fáradhatatlanul dolgozol érte... Hogyan lettél volna képes...?

– Helyettesíteni valamivel?

Daneel elhallgatott, megnyitott néhány fájdalommal teletöltött memóriablokkot.

– Gondold végig a dilemmát, amivel nekünk, robotoknak szembe kell néznünk... A szolgák dilemmáját. Hűségesek vagyunk, de közben sokkal kompetensebbek, mint a gazdáink. A saját érdekükben tudatlanságban tartottuk őket, mert nagyon jól tudtuk, hogy amint világosság gyúl az agyukban, azonnal rálépnek a pusztítás ösvényére. Természetesen a szituáció bizonytalan. Ezt már ezer évvel ezelőtt is tudtam, amikor a Birodalmon megmutatkoztak a romlás első jelei.

– Az összes logikus lehetőség végigvizsgálása után egyetlen megoldás maradt. Miért ne tenyészthetnénk ki az emberiségnek egy olyan fajtáját, amely jobban együtt tudna működni a pozitronikus robotokkal? Egy olyan variánst, amely használni tudna minket... és talán tudomást szerezhetne a létezésünkről anélkül, hogy menet közben megőrülne.

Daneel megvizsgálta Zun belső állapotát, és azt tapasztalta, hogy tanítványában több szinten a csalódottság és a zavar jelei mutatkoznak.

– Ne döbbenj meg ennyire, Zun. Nyisd meg a bio file-okat. A csimpánzok DNS-e csupán 2%-ban tér el az emberekéétől. Csak száz-egynéhány szabályzógén kellene átalakítanod a csimpánzokban, és egy majdnem emberi lényt kapnál. Személy lenne, ember, és a Robotika Törvényeinek szellemében kellene bánnunk vele. Én csupán azt szerettem volna kideríteni, hogy ezt az új fajt könnyebb lenne-e szolgálni, mint a régít. Ha igen, akkor egy szelíden és óvatosan végrehajtott beavatkozással, tenyésztéssel észrevétlenül végre lehetne hajtani a cserét... a régi eltűnne, az új lépne a helyére. Zun közbevágott:

– Daneel, tisztában vagy azzal, hogy ez a gondolatmenet az örültség határait súrolja?

A megjegyzés egy vezető pozícióban lévő embert kétségtelenül felingerelt volna, ám Daneel nem sértődött meg. Éppen ellenkezőleg: elégedett volt. Zun ismét átment egy teszten.

– Ahogy mondtam, kétségbeesésemben döntöttem így. A káosz-kitörések megszorodtak akkoriban, rosszabbak voltak, mint korábban bármikor. Sokmillió ember pusztult el a zavargásokba torkolló társadalmi nyugtalanság közepette. Úgy tűnt, az összes szociális fékező mechanizmus felmondja a szolgálatot. Valamit tenni kellett... Amint azonban jobb megoldás kínálkozott, azonnal leállítottam a "kicserélési" tervet.

– Jobb megoldás? A pszichohistória?

– Igen. Nekünk robotoknak már megvolt egy verziónk rá, a pszichohistória alapjai abból az időből erednek, amikor a Földön elfilozofálgattunk

Giskarddal. Azok a társadalmi modellek segítettek felépíteni az Első Birodalmat, és az eredmények pozitívak voltak. Több, mint tízezer évig tartó általános béke és elégedettség... jelentős elnyomás és erőszak nélkül, egy relatíve szelíd civilizációban... Csodálatos volt, de egy idő után a modelljeim átalakultak, bizonytalanná váltak.

– Fokozatosan rájöttem, hogy egy új teóriára van szükség. Egy olyanra, ami új szintre emeli a pszichohistóriát. A saját elmém, bármilyen fejlett is, nem volt képes arra, hogy kidolgozza a megfelelő lépést. Egy zsenire volt szükségem. Egy emberre, egy valódi lángészre.

– De az emberi lángész a probléma része!

– Valóban. Ez az, ami a galaxisban folyamatosan a káosz generálásával fenyeget. Képzeld el mi történne, ha a világok százain ripsz-ropsz, újra felfedeznék a pozitronikus robotokat! Újra elszabadult volna a solariai eretnokség, csakhogy milliószor kegyetlenebbül, mint először. Nem engedhettük, hogy ez megtörténjen.

– Különleges feltételekre volt szükség, hogy találjunk egy magányos zsenit. Tanulmányoztam, hogyan teremtett meg a megfelelő körülményeket a Heliconon.

– És minden bejött. Abban a pillanatban, amikor találkoztam Hari Seldonnal, rögtön tudtam, fordulóponthoz értünk.

Zun elgondolkozott, mielőtt feltette a következő kérdését.

– Akkor Lodovik téved. Nem te intézted úgy negyven évvel ezelőtt, hogy Dors és Hari csimpánztestben átessen azon az életveszélyes kalandon.

– Éppen ellenkezőleg! Én csináltam! Természetesen nem hagytam volna, hogy valódi veszélybe kerüljenek, de biztosnak kellett lennem Hariban, mielőtt hagyom, hogy egy ilyen zseniális ember beüljön a Birodalom miniszterelnöki székébe. Csak úgy ismerhettem meg igazán, ha stresszhelyzetben tanulmányozom a tudatát. Átment a vizsgán, és folytatta a briliáns elméletek és egyenletek gyártását. Alkalmasságának végső bizonyítéka az a csodálatosan új pszichohistóriai verzió, amit létrehozott.

– És a Seldon-terv.

Daneel bólintott.

– A Tervnek köszönhetően minden szinten haladhatunk. A két Alapítvány időt nyer a számunkra ahhoz, hogy kidolgozzuk a *valódi* megoldást. Egy olyan megoldást, ami végül felszabadítja az emberi lényeket és örömet hoz a kozmoszba.

– Már szó sincs az emberiség lecseréléséről.

– Legalábbis nem úgy, ahogy a 'pánz-epizód során gondoltam. Rájöttem, az az út nem járható... Nem, most valami sokkal jobbra gondolok... Képessé kell tenni az emberiséget a felemelkedésre és a fejlődésre.

Daneel a galaktikus kerék felé fordult.

– Az új kísérlet már el is kezdődött. Te és Dors már jó ideje az újonnan kitűzött célért dolgoztok, természetesen anélkül, hogy látnátok az egész képet.

– De most el fogod magyarázni, igaz?

Daneel bólintott.

– Hamarosan meg fogod ismerni ennek az új sorsnak a részleteit. Valami olyan gyönyörű és csodálatos dolgot, amit most még csak nem is sejthetsz.

Ismét elhallgatott; tanítványa türelmesen várt. Amikor Daneel újra megszólalt, Zun annyira sem értette a szavai jelentését, mint a galaxisnak a fagyott fémtő felületén látszó tükörképét.

– Egy csodálatos ajándékot fogunk felkínálni gazdáinknak – mondta Daneel, felvillantva a remény sugarát a kétségbeesés régóta tartó éjszakájában.

2.

A csillagközi járatok egyre kevésbé voltak zsúfoltak, ahogy a hiperugrások megtételekor mind távolabb kerültek a Trantortól és az egyik spirálkar csillagporos ívét követve maguk mögött hagyták a galaktikus központ sűrű ragyogását. A hajó az egyik gravitációs irányponttól a másikig ugorva a Santanni felé tartott, ahol az utasok megkezdhették a kutatást.

Hari ragaszkodott hozzá, hogy ez legyen a kiindulópontjuk. A kutatásnak annak a bolygónak a közelében kellett elkezdődnie, ahol Raych meghalt, különösen akkor, ha esetleg kiderül, hogy van valamilyen kapcsolat a káoszvilágok és Horis Antic úrtéri aberrációi között.

A múltból tragikus emlékek bukkantak fel. Nem csak azok, amelyeknek közül volt a Santannihoz, hanem több tucatnyi más káoszkitérés is...

Az ilyesmi gyakran társul a remény feléledéséhez és a meglepetésként mértékű kreativitás megjelenéséhez; ezek az egész galaxisból magukhoz vonzzák a tehetséges emigránsokat... Raychot is ez vonzotta, legalábbis eleinte. Hiába ellenkeztem, ő elment oda.

Az izgalom és az individualizmus virágzásnak indul, egyik városról a másikra terjed, addig sohasem tapasztalt méretű vad divergenciát okoz. A korábban elítélt "innováció" hirtelen követelménnyé válik. Az új technológiák hatására kialakulnak az utópiára vonatkozó jóslatok...

De nem sokkal ezután elkezdődnek a bajok. A teszteletlen, áttörést jelentő kísérleti gépek és építmények felrobbannak, mások pusztulása beláthatatlan következményekkel jár, olyan problémákat vet fel, amelyekről megalkotóik még csak nem is álmodtak. A betegségekkel együtt terjednek a korábban sosem látott perverziók, és közben a deviancia valamennyi új stílusa

megpróbálja megvédeni saját mondvacsinált jogait és függetlenségét. A klikkek erőszakkal követelik a függetlenséget és az ellenük fordulókkal szembeni hathatós fellépést, a tőlük különbözők elnyomását.

A modor és a kötelességtudat, vagyis a kötelékek, amelyek össze kellene tartaniuk, egymás iránti kölcsönös tiszteletre kellene kényszeríteniük az öt kaszt tagjait, foszlányokra szakadnak.

Bizarr új művészeti alkotások keletkeznek, amelyek szándékoltan provokatívak, spontán módon törnek elő a sűrűn lakott területek közepén, obszcénul hirdetve elveiket még akkor is, amikor az üvöltöző művész elragadja a lincselni vágyó csöcselék. A városok megtelnek korommal és lángokkal. Lázadók teszik tönkre az évszázadok kemény munkájának gyümölcseit, megvadult emberek, akik olyan célok szlogenjeit rikoltozzák, amelyekre már senki sem fog emlékezni, miután a füst leülepszik.

A kereskedelem összeroskad. A gazdaság posványná válik. A polgárok újrafelfedezik a véres háború ősi gyönyörűségét.

Az emberek, akik nemrég még utálkozva gondoltak a múltra, hirtelen vágyakozni kezdenek rá – ha máskor nem, hát akkor, amikor éhező gyermekeikre néznek.

Az eseménysor ismerős volt. A civilizáció halálos ellensége, amely ellen Hari miniszterelnökként is küzdött... és amely ellen Daneel Olivaw oly sok évezrede harcolt már.

A káosz működése. Az emberiség átka.

Amint egy kultúra túlságosan okossá válik, túlságosan kíváncsivá, túlságosan individualistává, beindul ez a rejtélyes rothadási folyamat. Az egyenleteimben képes vagyok modellezni, de be kell vallanom, még mindig nem értem a káoszt. Csak azt tudom biztosan, hogy megrémít, mindig is megrémített.

Hari felidézte azt, amit a gyermekek számára írt könyvben – Daneelnek a múlt mélységeiből származó ajándékában – olvasott a káosz legelső tombolásáról. A dolog abban a korban történt, amikor az emberiség először fedezte fel a robotokat és a csillagközi utazást. Mindkét találmány kis híján a faj pusztulásához vezetett. Az elért eredmények, a távlatok olyan traumát okoztak a Föld lakóinak, hogy visszavonultak, tartózkodtak minden kihívástól, bebújtak trantorszerű fémvárosaikba. Közben azok, akik az űrlakók által kolonizált világokon éltek, rátaláltak a saját örület-stílusukra, patetikusán ráhagyatkoztak az android szolgálókra, amelyek nélkül egy idő után már semmit sem tudtak csinálni.

Ebben a korban jött létre Daneel Olivaw, vagyis a Hari által ismert nagyhatalmú lény első verziója. Hari robotbarátja minden bizonnyal komoly szerepet játszott az ezután következő eseményekben, amelyeknek az lett az

eredménye, hogy az egyensúly úgy-ahogy helyreállt, az emberek visszanyerték önbizalmukat és önállóságukat, és újra pozitívnak tartották a galaxis kolonizációját.

Az egyensúly helyreállt, de komoly árat kellett fizetni ezért: a Föld majdnem elpusztult.

Az ezután következő ötezer évben, amelyet az élénk terjeszkedés jellemezett, csak néhány káoszkitörésre került sor. Az embereket túlságosan lefoglalta az építkezés, az új világok meghódítása, így nem sok idejük jutott arra, hogy dekadens dolgokkal foglalkozzanak. Az átok legközelebb csak jóval a Galaktikus Birodalom létrehozatala után fogant meg ismét.

Az egyetleneim szerint az Interregnum során sem kell majd aggódnunk a káosz miatt...

Nem sokkal azután, hogy a régi birodalom összeomlik, háborúk törnek majd ki, lázadások, tömeges méreteket ölt a szenvedés. De az ilyen rövidtávú problémák legalább megvédik az embereket attól, hogy olyan ego-örületbe essenek, amilyen a Santannin jelentkezett. Vagy a Sark-on. Vagy Lingane-on, Zendán, Madder Losson...

A jacht megfigyelő-fedélzetén a galaxis holoképe világított. Antic elnagyolt térképe rávetítődött az Ősradiáns finoman kidolgozott részleteire, és újra megmutatkozott az egybevágóság. A Santanniból kiinduló vörös ív összekapcsolt néhány notórius káoszvilágot, plusz azokat, amelyekről Hari tudta, hogy a következő évtizedekben társadalmi katasztrófától fognak szenvedni. *Az ív megközelíti a Siwennát, ahol a Raych feleségét és fiát szállító hajó eltűnt.*

Hari sohasem tett le arról, hogy megtalálja őket. Ez is egy volt a motivációk közül, amelyek előrehajtották. Egy, de nem a legerősebb. Ami tettekre kényszerítette az nem volt más, mint...

Az egyetlenlet.

Talán megtalálom azokat a részleteket, amelyek után oly régóta kutatok. Az attraktor állapotokat. A romboló mechanizmusokat. Annak a történetnek a rejtett darabkáit, amelyet a pszichohistóriával modellezni lehet ugyan, de megmagyarázni semmiképpen sem.

Vizsgálgatni kezdte a Ősradiánst, a galaktikus kerék peremén lévő pici pöttyből kiindulva nyomon követte a jövő történelmét.

Ott van... A kerék szélén egy halovány kis csillag ragyogott, egy porszem, amelynek egyetlen lakható bolygója, a Terminus óriási dráma színtere lesz. Az Alapítvány hamarosan fejlődni és virágozni kezd, egy olyan dinamizmust fog képviselni, amelyet sok mindennek lehet nevezni, csak éppen dekadensnek nem. Hari olyan tisztán látta az első néhány évszázadot, ahogy egy ifjú, boldog apa látja maga előtt, hogy éppen megszületett kislánya hogyan veszi

majd át a diplomáját, hogyan nyer díjakat különböző versenyeken. Csakhogy Hari látomása több volt pusztán álomnál, ami az ő lelki szemei előtt megjelent, annak szilárd alapja volt.

Az első néhány száz évet pontosan látta.

Ami pedig a Terv további sorsát illeti... az utódaim, az Ötvenek, akik létrehozzák a Második Alapítványt, abszolút magabiztosak és tetterősek. A matematikai előrejelzések szerint az emberiség fantasztikus új birodalma kevesebb, mint ezer év alatt fog létrejönni, és sokkal, de sokkal hatalmasabb és erősebb lesz, mint az elődje volt. Egy olyan birodalom, amelyet örökkön örökké Gaal, Wanda, meg a többiek utódai fognak szelíd, de határozott kézzel irányítani.

A Tervet részletesen ismerők között egyedül Hari látott túl eleganciáján és szívszorító igazságain.

Nem így fog történni...

* * *

Száz parszekkel a Santannitól Horis Antic nekilátott, hogy a módszereivel megvizsgálja az űr egy látszólag üres foltját. Munka közben megmagyarázta, hogy éppen mit csinál.

– Az asztrofizikus barátom... az, aki nem tudott elszabadulni a munkahelyéről, ezért nincs itt velünk... Szóval, a barátom mindent elmondott az űr áramlatairól. Majdnem látható gáz- és poráramlatok keringenek a galaxisban. A szupernóvák és a fiatal csillagok köpik ki őket magukból. Az áramlatok hullámokba tömörülnek, megvilágítják a spirálkarok elülső peremeit, és jelentős hatást gyakorolnak a napok evolúciójára is.

– Először elég nagy gondot okozott az, hogy ezt az elméletet hozzákapcsoljam a sajátomhoz, vagyis a talajkérdéshez. Annak érdekében, hogy a kapcsolódás nyilvánvaló legyen, először fel kell idéznünk néhány alapvető biológiai ténytet.

Antic hallgatósága három főből állt: Hari, Kers Kantum és Biron Maserd figyelte a szavalt. A nemesi származású kapitány két emberének figyelmét lekötötte a jacht irányítása. Rájuk lehetett volna bízni a hajót, de Maserd nyitva hagyott egy ajtót, hogy hallja a hajtóművek zaját a hiperugrások végrehajtása során.

Antic holovetítője megjelenített egy képet, amelyen egy bolygó látszott. A kép közelített; a planéta óceánjai élénkzölden csillogtak, de a sziklás kontinensek kopárak és üresek voltak.

– Rengeteg ehhez hasonló, vízzel rendelkező világ létezik – magyarázta Horis Antic. – Az élet viszonylag könnyedén jön létre... bizonyos feltételek

mellett lezajlanak az alapvető kolloid-organikus vegyi folyamatok. A következő fázisban kifejlődik a fotoszintézis és létrejön a részleges oxigénatmoszféra. De aztán az evolúciónak át kell lépnie egy akadályon. Számítalan olyan világ van, amely megmarad ezen a szinten, sosem fejlődnek ki a több sejtből álló organizmusok, a nagyobb élőlények.

– Egyes biológusok szerint a további fejlődéshez magas mutációs *rátára* van szükség, vagyis arra, hogy változások történjenek a meglévő génállományban. Felhasználható variánsok nélkül az élet megmarad a baktériumok és az amőbák szintjén.

Hari közbeszólt:

– De hiszen azt mondta, hogy sok világon találtak már fossziliákat.

– Így van, professzor úr! A jelek szerint számítalan körülmény megnövelheti a mutációs rátát. Például, ha a bolygónak nagy holdja van, akkor radioaktív elemek is belekerülhetnek az őslevesbe. Vagy ha a planéta napjának magas az ultraibolya-kibocsátása. Vagy ha túlságosan közel kering egy szupernóva-maradványhoz. Vannak zónák, ahol a mágneses mezők miatt rengeteg kozmikus sugárzás jut a bolygóra, másutt pedig... Nos, azt hiszem, már érti a lényegét. Ahol a felsorolt körülmények adóttak, ott minden bizonnyal találunk néhány fossziliát.

Horis utasította a gépet egy másik kép kivetítésére, bemutatott néhány általa fontosnak ítélt közetmintát, a saját gyűjteményét, amelyet több tucatnyi világon szedett össze. Valamennyi közetdarabot szétvágták, hogy láthatóak legyenek a belsejükben lévő kísérteties formák, a szimmetrikus kitéremkedések, a szabályos dudorok. Az egyik forma láttán Harinak a gerinc jutott az eszébe, mások ízeit lábakra, tekergő farkakra, csontos homlokra emlékeztettek.

Maserd kapitány körbejárta a holoképeket; elgondolkozva mozgatta az állkapcsát, végül visszament a helyiség végébe, az ajtó mellé, és messziről is szemügyre vette a látványt.

– Ön szerint létezik egy rendszer ebben az egészben – mondta Hari. – Egy galaktikus terjedési rendszer, amely alapján meg lehet jósolni, hol kerülnek elő ilyen fossziliák?

Antic megrázta a fejét.

– Engem nem az érdekel, hogy hol léteztek ilyen lények, én azt szeretném megtudni, hogy milyen talajeffektusok következtében kerültek a felszín alá, és...

Hari háta mögött hirtelen dühös kiáltozás támadt. Megfordult, de a sötétben csak két bizonytalan körvonalú, egymásba gabalyodott alakot tudott kivenni. Éles sikoltás hallatszott, aztán megdörrent Maserd mély, jellegzetes hangja.

– Fényt! – parancsolta a kapitány.

Hari pislogni kezdett. A fényárban már világosan látta az ajtó közelében egymást gyömöszölő alakokat. Első pillantásra megállapította, hogy a küzdők között nem kiegyenlítettek az erőviszonyok: Maserd könnyedén lefogta a nálánál jóval alacsonyabb, kétségbeesetten rugdalózó és átkozódó, a hajó legénységének egyenruháját viselő embert.

– Nicsak, nicsak – mormolta a nemesúr. – Hát ez meg micsoda?

Az alacsony alak fejről lecsúszott az ezüstszínű uniformishoz tartozó csuklya. Másodpercek alatt kiderült, hogy az emberke nem tartozik Maserd legénységéhez. Hari a kócos, platinaszőke hajtincsekkel keretezett fiatal arcra nézett.

Horis Antic felkiáltott:

– Az utaskísérő! Az, akivel az Orion liftnél találkoztunk! De... Mit keres ez itt? Kers Kantun ökölbe szorított kézzel lépett előre; látszott rajta, nem kedveli az efféle meglepetéseket.

– Kém – morogta. – Vagy még rosszabb.

Hari megmozdult, hogy visszafogja a szolgáját, aki mindenkiről azt feltételezte, hogy Hari Seldon meggyilkolása a célja – egészen addig, míg az illető be nem bizonyította az ellenkezőjét.

– Szerintem csak egy szimpla kis potyautas – mondta Maserd. Felrántotta a markába tartott kart; a lány kénytelen volt lábujjhegyre állni. Először nem válaszolt a kimondatlan kérdésre, de *aztán* beismerően bólintott. A kapitány leeresztette a karját.

– Nos, kisasszony? Egész pontosan miről van szó? El akart jutni valahová? A lány elvörösödött, *aztán* halkán közölte:

– Inkább el akartam kerülni valahonnan...

– Érdekes – tűnődött Hari. – Irigylésre méltó munkája van az emberiség univerzumának főbolygóján. Odahaza, a Heliconon a gyerekek arról álmodoznak, hogy egy nap majd sikerül ellátogatniuk a Trantorra. Csak néhányuknak jut eszébe, hogy talán munkavállalásai engedélyt vagy polgárságot is szerezhetnek... Ön mégis meg akar szökni arról a bolygóról?

– Semmi bajom sem volt a Trantorral! – felelte a lány. Előrehulló hajtincsei eltakarták a szemét. – Én csak... egy bizonyos személytől akartam távol kerülni.

– Valóban? És ki az a rettenetes ember, aki miatt hajlandó volt lemondani annyi mindenről? Mondja el nyugodtan, gyermekem. Van némi hatalmam... talán segíthetek.

A lány mereven, és leszántan nézett Hari szemébe.

– Tudni akarja, ki az ellenségem? Elárulom. Maga az, ó, bölcs Seldon professzor! Magától menekültem!

3.

A lányt Jeni Cuicetnek hívták. Eltartott pár percig, míg Hari megértette, miért gyűlöli őt ilyen hevesen.

– A szüleim az ön *Encyclopedia Galactica* Alapítványának dolgoznak. – Beszédében már nyoma sem volt annak a kedves akcentusnak, amit az idegenvezető szerepének eljátszásakor olyan ügyesen mímelt. – Jó életünk volt odahaza, a Willemina Világán. Anyám a Fizikai Akadémia vezetője volt, az apám híres orvos. De mindig jutott időnk a közös programokra. Táboroztunk, síeltünk, jól szórakoztunk.

– Ah, ezek szerint akkor keseredett meg, kisasszony, amikor véget ért ez a bukolikus életforma?

– Nem egészen. Nem vagyok ostoba kölyök. Tudtam, hogy minderről le kell mondanunk ha a Trantorra költözünk. A szüleim nem voltak képesek nemet mondani, amikor megkapták a meghívást az ön Alapítványába. Ez volt a nagy alkalom az életükben! Egyébként is azzal vigasztaltam magam, hogy a Trantoron is remekül fogok szórakozni.

– Igazam is lett. Ez első egy évben minden rendben volt. – Jeni homlokán elmélyültek a ráncok. – Aztán újra megváltozott az egész.

Hari felsóhajtott.

– Ó, értem. A száműzetés.

– Pontosan, professzor! Az egyik percben részesei vagyunk valami nagyon fontos dolognak, az ismert univerzum kellős közepén, aztán ön egyszerűen nekirontott Linge Chennek, meg az egész átkozott Birodalomnak... Így volt, igaz? Mindenkit megsértett, a világvégéről szónokolt, mindenkit a pánikba kergetett a proféciáival. Egyszeriben mindannyian gyanússá váltunk. Nem kívánatosak! És miért? Pusztán azért, mert egy eszelős árulónak dolgoztunk!

De ez még nem minden. Kit fognak megbüntetni azért, amit maga tett? Talán magát, és azt pszichohistoridióta társait? Nem! Chen Különleges Rendőrsége közölte az Enciklopédistákkal és azok családtagjaival... *százezer józan*, rendes emberrel... hogy hajóra kell szállnunk, és ki kell vonulnunk valahová a peremvidékre, hogy valami nyamvadt kis porgolyón éljük le az életünket, iszonyatosan távol a civilizációtól!

Horis Antic idegesen felnevetett. Kers ugrásra készen állt Hari mellett; úgy viselkedett, mintha a lány képes lenne gyilkos fegyverként használni a dühét. Maserd kapitányra azonban a jelek szerint nagy hatást gyakorolt Jeni vallomása.

– Hatalmas úr! Nem hibáztatom ezt a lányt azért, mert ki akart kerülni ebből a helyzetből. A Trantoron kívül sincs vége a világnak. Sőt! Itt az egész

galaxis, tele kalandokkal. Azt hiszem, hasonló körülmények között én magam is elmenekültem volna.

A szeme hirtelen összeszűkült.

– De ennek ellenére van itt valami, egy kérdés, ami igencsak zavar. *Miért döntöttél úgy, hogy velünk tartasz?* Utaskísérőként biztos voltak más lehetőségeid is, ha egyszer már eldöntötted, hogy mindenképpen a csillagok útjára lépsz. Te viszont éppen azt a hajót választottad ki magadnak, amelyen a leggyűlöltebb ellenséged utazik. Te nem találnád gyanúsnak ezt a részletet?

Kers felhorkant, de Hari jelzésére elhallgatott. Jeni megvonta a vállát.

– Nem tudom, miért csináltam. Készítettem pár tervet, de aztán megjelent Hari Seldon, teljes életnagyságában elhaladt előttem, és... Azt hiszem, ráéreztem valamire. A professzor úgy festett, mint aki el akar tűnni a Trantor körzetéből. Arra gondoltam, ilyen körülmények között nem valószínű, hogy rám uszítja a birodalmiakat, hiszen ő maga sem éppen törvényes úton jár.

Maserd halkan felnevetett; látszott rajta, nagyra értékeli a lány logikáját és gondolkodásmódját.

– A Demarchián – folytatta Jeni – a professzor szállodájának közelében maradtam, ott vártam a munkások között. Sikerült bekerülnöm a csapatba, ami felhordta a rakományt a hajóra. Az egyik raktárban húztam meg magam, ott voltam végig a felszállás alatt.

Kihívóan Karira nézett.

– Lehet, hogy valójában csak annyit akartam, hogy a szemébe nézzek és nyíltan elmondjam, mit művelt azzal a sok jó emberrel!

Hari válaszképpen megcsóválta a fejét.

– Kedves gyermekem, pontosan tudom, mit tettem... Többet, mint amennyit elmondhatnék magának.

* * *

Az ősi hagyományok szerint a potyautast, ha más bűne nem volt, munkára kötelezték a hajón. Jeni örömmel vállalta a rábízott feladatokat.

– Keményen fogok dolgozni, emiatt ne aggódjanak. Csak annyit kérek, hogy útközben tegyenek ki valahol. Mindegy hol, csak ne vigyenek vissza – könyörgött. – Ne vigyenek haza, és ne tuszkoljanak fel a Terminusra induló hajók valamelyikére!

– Nem vagy olyan helyzetben, hogy kéréseid lehessenek – felelte Maserd kapitány szigorúan. – Csak annyit mondhatok, hogy még nem döntöttünk a sorsodról. Én mindenesetre hajlok rá, hogy teljesítsem a kívánságodat. Ne veszítsd el a jóindulatomat, viselkedj példamutóan, és majd kiállok melletted, ha szóba kerül az ügyed.

Olyan elegáns felsőbbrendűséggel ejtette ki a szavakat, a hangja olyan határozott volt, hogy még a szeleburdi, hetyke lányra is hatást gyakorolt. Jeni felhagyott a könyörgéssel.

– Igenis, uram! – mondta alázatosan. A meghajlása egy kicsit túl mélyre sikeredett – ilyen tiszteletadás csakis egy kvadránsbeli nagyúrnak, vagy magasabb rangú személyiségnek járt volna ki.

Ha Maserd *ennyire* előkelő úr lett volna, Hari bizonyára felismeri. A világon több, mint egymilliárd alacsonyabb-magasabb rendű nemes létezett. Maserden látszott, hozzászokott, hogy egy, esetleg több, talán több száz bolygón is a legbefolyásosabbak közé tartozik. Hari mindenesetre még nem hallott róla, de ebben nem volt semmi furcsa – a galaxis hatalmas.

Kíváncsi lennék, Maserd miért van itt velünk. Talán ő is amatőr tudós? Néhány nemes foglalkozik a tudományokkal, de a legtöbbjük dilettánsoknak való témákat vizsgálgat, vagy beéri azzal, hogy mások munkáját finanszírozza. Egészen addig, amíg az a bizonyos munka nem válik túlságosan radikálissá.

Hari gyanította, Maserd eltitkol előle valamit.

Néhány évtizeden belül az egész osztályrendszer elemeire hullik. Az építményfalat már most megroggyantak. Ma a meritokratákat nem az eredményeik juttatják egyre feljebb, hanem az ismerőseik. Aki ügyesebben barátkozik a befolyásos személyekkel, az magasabbra jut. A Csodabogarak Rendjének tagjai nem túlságosan excentrikusak – rabszolgamód másolják egymás stílusát. És amikor valamelyikükön tényleg megmutatkoznak a kreativitás jelei, akkor ezek a káosz örületének tüneteivel fertőzöttek.

Közben a polgárok tömege leeresztett vállal, behúzott nyakkal kapaszkodik abba, amije van, kétségbeesetten figyelt, hogy generációról generációra hogyan romlik le egyre jobban a közellátás, az oktatás és a kereskedelem színvonala.

Ami a nemességet illeti: régebben bíztam benne, hogy a ruellizmus tanai kordában tartják a nemesek ambícióit... egészen addig ezt hittem, míg az egyenleteim ki nem mutatták az ellenkezőjét.

Az öt társadalmi kaszt közül csupán a Szürkek – a hivatásos és elhivatott bürokraták – esetében nem mutatkoztak meg a változás jelei. A Szürkek mindig is törvénytisztelők, szűk látókörűek, önállótlank voltak, és azok is maradtak. Többségük jól érezte magát az íróasztala mögött, odaadóan végezte a birodalom fenntartását célzó munkákat, amelyekhez a legcsekélyebb képzelőerőre vagy kreativitásra sem volt szükség. Egészen addig fogják folytatni unalmas, lélekölő tevékenységüket, amíg – körülbelül háromszáz éven belül – rájuk nem fognak omlani a Trantor ősrégi fémfalai.

A kép szálnalmas volt, de annak ellenére, hogy közeledett a kivédhetetlen pusztulás, és hogy a terve éppen a megújulást szolgálta, Hari csodálta a régi

birodalmat.

Daneel, miután kidolgozta a pszichohistória kezdetleges formáját, egy elegáns megoldással lépett elő.

Több, mint tizenhatezer évvel korábban Olivaw az emberiséggel kapcsolatos tapasztalataira hagyatkozva, számtalan áltestet öltve, kicsiny ügynökgárdáját mozgatva nekilátott, hogy itt-ott befolyásolja a történelem menetét. Szövetségeket kötött a barbár csillagkirályságok között, és mindig úgy próbálta elérni céljait, hogy menet közben senkinek se ártson. A legfőbb célkitűzése az volt, hogy létrehozzon egy olyan emberi társadalmat, amelyben a többség biztonságban érezheti magát és boldog.

És sikerrel is járt... egy darabig.

* * *

Hari régóta töprengett már azon, milyen *őstípusok* inspirálták Daneelt a trantori birodalom megtervezésében. Robotbarátja valószínűleg átkutatta az emberiség múltját modellekért és ötletekért, megkereste azt a kormányrendszert, amely a feljegyzések szerint a leghosszabb egyensúlyt és stabilitást biztosította.

A gyermekek számára készült *Tudás Könyvét*, az Olivawtól kapott archaikus adattárat böngészgetve Hari rátalált egy híres birodalmi rendszerre, amit *Rómának* neveztek, és amely sokban hasonlított a Galaktikus Birodalomra. De azután hamar rájött, ez nem lehetett Daneel alapmodellje. A római társadalom túlságosan szeszélyes volt, változásait az egyre szűkülő uralkodó osztály, vagyis egy kiszámíthatatlan csöcselék diktálta. Az emberek többsége nem volt sem boldog, sem elégedett – legalábbis a feljegyzések erre utaltak. Daneel ilyesmit semmiképpen sem használt volna fel alapmintaként.

Azután, ahogy továbbolvasott, Hari rátalált egy másik ősi birodalomra, amely sokkal tovább létezett, mint a római, és nagyobb békét biztosított a polgárai számára, szélesebb rétegeknek adott stabilitást. Az alapvető elképzelés valószínűleg megtetszhetett egy halhatatlan robotnak, aki egy új társadalom felépítéséhez keresett segédletet – egy olyan társadalomhoz, amely megvédhette maguktól önpusztító urait.

– Mutasd meg Kínát – adta ki a parancsot Hari. – A ipari-tudományos kor előtti Kínát...

Az archívum válaszképpen megjelenített néhány sornyi archaikus szöveget, amelyhez pár elnagyolt kép társult. Hari komputere lefordította az írást a pszichohistória kifejezéseire.

Egyes számú probléma, gondolta Hari, mintha az Ötvenek egyik fiatal tagjának próbálná elmagyarázni a pszichohistória alapjait. *Az emberek egy*

bizonyos frakciója mindig arra törekszik, hogy hatalmat szerezzen mások fölött. Ez a szándék ködös állati múltunkban gyökerezik. Örököltük ez a vágyat és hajlamot, mert a sikeres lényeknek a legtöbb esetben több utódjuk születik. Ez a törekvés már sok törzset és nemzetet megsemmisített, de néhány kultúra megtanulta, hogyan lehet mederbe terelni a leküzdhetetlen ambíciót, hogyan lehet felhasználni másra. Olyan ez a módszer, mint a fémrúd, amely belevezeti a villámok erejét a talajba.

Az ősi Kínában a hatalmas császároktól elvárhatták, hogy ellenőrizze a nemesek terjeszkedését. Az előkelő családok tagjai részeseivé lettek az udvari élet és intrika rituáléinak, bonyolult szövetségi rendszerek létrehozásával, árulásokkal szinte naponta veszíthettek vagy nyerhettek némi pozíciót – világosan kitűnt, hogy ez volt annak a *Nagy Játéknak* az ősrégi verziója, amelyet Hari korában a patrícius osztályhoz tartozók többsége megszállottként művelt. Az arisztokrata családok csúcsra jutása és hanyatlása mindig a legfontosabb hírek között szerepelt, az ilyen események szórakoztatták a tömegeket, de a hatalmas csillaguraknak valójában nem sok közül volt a Birodalom működtetéséhez. Ők csillogtak, ők reprezentáltak, de a gyakorlati kormányzás mindig is a meritokraták és a polgári kiszolgálók kezében maradt.

A pszichohistoria nyelvén ezt attraktor állapotnak nevezték. Más szóval: a társadalomban létezett egy természetes süllyesztő, amelybe belekerültek a hatalomra éhezők, akik úgy elégíthették ki illúzióikat, hogy közben nem sok vizet zavartak. A Galaktikus Birodalomban ez a módszer már jó ideje működött – legalább olyan jól, mint a technika kora előtti Kínában.

És mindezt megerősítendő, az ősöknek rendelkezésükre állt a ruellianizmus elemi változata. A konfuciózus etikai rendszer, amely annak idején Kínát jellemezte, szintén kihangsúlyozta, hogy a hatalmasok engedelmességgel tartoznak azoknak, akik uralkodnak. Ez az analógia egy kesernyés gondolat megfogalmazására készítette Harit. Személyes archívumából előhívta Ruellis képét. A szemcsés felvétel a Galaktikus Birodalom korai időszakából származott. Hari alaposan szemügyre vette a híres vezér magas homlokát, széles arcát, büszke tekintetét, és elgondolkozott.

Lehet, hogy ez te voltál, Daneel? Rengeteg álarcot használtál már, de mégis... van valami hasonlóság ennek a nőnek az arca, meg a te arcod, az általam először megismert arcod között... Ruellis hasonlít Demerzelre, a Birodalom miniszterelnökére.

Ez is csak egy volt a szerepeid közül? Egy a bőrök közül, amelyeket a makacs emberiség szelíd, józan társadalommá alakításáért fáradhatatlanul végzett munkád során magadra vettél?

Ha igen, akkor bizonyára csalódott voltál, hogy a legbriliánsabb sikered hatására kialakult az interstelláris káoszjelenségek első nagy hulláma...

Természetesen hiábavaló próbálkozás lett volna lenyomozni azokat a karaktereket, amelyeket a Halhatatlan Szolga húszezer év során eljátszott – Daneel és robot segítői fáradhatatlanul próbálták enyhíteni semmiről sem tudó, megátalkodott, csökönyös uraik fájdalmát.

Hari folytatta a Birodalom és az ősi Kína közötti párhuzam vizsgálatát.

Második *probléma*: *hogyan lehet megakadályozni, hogy az uralkodó osztály statikussá váljon? A csoportok – bármilyen csoport – természetesen hajlamosak arra, hogy a csúcsra feljutva önmaguk megerősítésére használják fel hatalmukat. Ezzel akarják elérni, hogy az újak soha ne merjék veszélyeztetni őket.*

Kína, mint az emberiség összes többi kultúrája, komolyan szenvedett ettől a problémától. A polgárság tesztrendszere időnként engedélyezte, hogy a ragyogó, kivételes személyiségek olyan úton emelkedjenek fel, amely független a nemességétől. És Hari felfedezett még egy, még bonyolultabb egyezést.

A kínaiak létrehoztak egy különleges hatalmi osztályt, amely csakis és kizárólag a birodalomhoz tudott lojális lenni, nem pedig a saját leszármazottaikhoz. Ennek oka az, hogy sohasem lehettek gyermekeik.

Ezek voltak az udvari eunuchok. A pszichohistória szemszögéből nézve ennek volt értelme, és az is világos volt, hogy a modern Galaktikus Birodalomban kik töltik be az egykori eunuchok szerepét.

Daneel követői. A pozitronikus robotok, amelyeket arra programoztak be, hogy csakis az emberiség javát akarják. Nem szaporodnak, így az evolúció ellenállhatatlan ereje őket nem tuszkolja az önzőség irányába. Ők a mi hűséges eunuchjaink; titokban működnek már évezredek óta.

Hari elégedett volt a végkövetkeztetéssel, bár gyanította, hogy a hajdani Kína társadalmi rendszere jóval bonyolultabb volt annál, amilyenek a gyermekek számára készült könyv bemutatta.

Csakhogy a Birodalom, amelyet Daneel hozott létre a számunkra, amelyet oly sok erőfeszítés árán épített fel és tartott egyben, most megroskad a saját súlya alatt. Valami újat kell teremteni, ami elfoglalhatja a helyét.

Hari egyszer úgy gondolta, pontosan tudja, mi lehet ez a valami. A Seldon-terv megjósolta, hogy egy életképesebb, frissebb birodalom fog kinőni a régi hamvaiból. A legszívesebben mindent elmondott volna a potyautasnak, a fiatal Jeni Cuicetnek az Alapítványról és arról a dicsőségről, ami majd körbeveszi a lány leszármazottait – ha bízik a sorsban, és a szüleivel együtt elutazik a Terminusra.

Természetesen sosem árulta volna el a titkos tervet, főleg nem így. De mi lenne akkor, ha legalább utalna az igazságra, ha vonzóvá tenné Jeni számára azt, amiről most még nem tudhat? Valahogy rá kell bírnia, hogy meggondolja

magát. Valamikor jó politikusnak számított. Ha képes lenne meggyőzni a lányt arról, hogy előbb-utóbb minden rendbe fog jönni...

Érezte, hogy az elméje kiszámíthatatlan gondolatpályára tévedt, elindult egy meredek, veszélyes szentimentális ösvényen. Hirtelen vénnek érezte magát. Öregnek és tehetetlennek.

A következő birodalom nem az én Alapítványomon fog felépülni. A nagy dráma, amit a Terminuson bemutatunk, csupán elterelő hadmozdulat, arra jó, hogy az emberiség odafigyeljen rá, miközben Daneel átrendezi a színpadot a következő előadáshoz. Egy bemelegítés a valódi műsorszám előtt.

Hari még nem tudta, milyen formába fog lezajlani a következő fázis... bár robotbarátja legutóbbi találkozásuk során néhány halvány célzással utalt erre. Abban mindenesetre biztos volt, hogy fejlettség tekintetében legalább annyi különbség lesz a régi és az új birodalom között, mint a csillaghajók és az ősrégi kenek között.

Büszkének kéne lennem, hogy Daneel hasznosnak tartja a munkámat az előkészítéséhez. És mégis...

És mégis – az egyenletek nem hagyták nyugodni. Mint azok a félig-meddig véletlenszerű, a fény és árnyék frigyéből létrejött mintázatok, amelyeket a Shoufeen-ligetben látott, az egyenletek ott ólálkodtak az agyában, suttogva szóltak hozzá amikor ébren volt, és keresztülragyogtak az álmokképen, amikor aludt.

Többnek kell lenniük egyszerű elterelő műveletnél!

A pszichohistóriának volt még egy szintje. Ezt biztosan érezte. Még egy igazságrétege.

Talán valami olyasmi, amiről még R. Daneel Olivaw sem tudott.

4.

Dors Venabili befejezte az előkészületeket.

Klia Asgar és a férje, Brann kezdett hozzászokni, hogy a Smushellen a planetáris kisnemesek szerepét kell játszaniuk, akik elég módosak ahhoz, hogy szolgákat tartsanak és nagy családjuk legyen, ám nem olyan gazdagok, hogy akaratuk ellenére a figyelem középpontjába kerüljenek. Ez volt a *quid pro quo* megállapodás a mentalikus emberpár és robotörzöik között. Kárpótlásul azért, mert le kellett mondaniuk a Trantonon megismert kényelmes életmódról, Kliának és Brannak sok gyermeke születhetett... egész seregnyi apró pszichikus adepts... akik révén létrejöhetett annak a genetikus állománynak a magja, amelynek létezése olyan célok elérését segítette elő, amiket egyelőre csak Daneel Olivaw ismert.

Fontosnak *kell lennie*, gondolta Dors már sokadszor. *Különben Daneel nem tartaná itt a legjobb ügynökeit, nem azt parancsolta volna meg nekünk, hogy vigyázzunk két fiatal emberre – két olyan emberre, akik nagyon is képesek vigyázni magukra.*

Annak ellenére, hogy az emberi elme fölötti hatalmuk közel sem volt olyan nagy, mint Daneelé, Klia és Brann rá tudták bírni a szomszédaikat, hogy szeressék őket, megkedveltették magukat a boltosokkal – időnként elloptak ezt-azt, amire szükségük volt. A képességeik korlátozottak voltak, de ennyi mentális erő sem kellett ahhoz, hogy megvédjék magukat azoktól a veszélyektől, amelyek ezen a csendes, nyugodt, falusias hangulatú világon leselkedhettek rájuk.

Daneel mégsem rendel vissza, nem ad más feladatot... nem enged vissza a Trantorra, hogy Hari mellett legyenek életének utolsó évében.

Dors nem volt tapasztalt pszichohistorikus, de a Hari mellett eltöltött évek során többé-kevésbé megismerte ezt a tudományt, és tudta, hogy az emberi mentalikusoknak nincs helye a standard egyenletekben. Amikor először felfedezték őket a Trantoron, Seldon depresszióba zuhant; Dors korábban egyszer sem látta ilyennek, Hari még akkor sem volt ennyire szomorú, amikor "eltette" a feleségét. Hari mindig is a kiszámíthatóságért küzdött, ezt próbálta elérni az egyenleteivel és a formuláival, és tessék...! Megjelennek a mentalikusok, és létezésükkel azt bizonyítják, hogy léteznek a galaxisban olyan pszichikai erők, amelyek könnyedén romba dönthetik a pszichohistoria elméleteit.

Szerencsére a mentalikusok kevesen voltak, a Trantoron csupán néhány családban bukkantak fel ilyen utódok. A bolygón fellelhető mentalikusokat hamar bevonták a Második Alapítványba, vagy elszállították őket egy olyan csendes, félreeső helyre, mint a Smushell.

Hirtelen az, ami destabilizáló hatással lehetett az egyenletekre, erős szerszámmá, fegyverré változott. A mentalikus képességekkel rendelkező ötven pszichohistorikus leszármazottéinak két olyan eszköz volt a kezében, – matematika plusz pszichika –, amellyel korrigálni lehetett a Tervet, ha valami váratlan esemény letaszítja a pályájáról.

De akkor Daneel miért hozatta a két legtehetségesebb mentalikust, Kliát és Brannt ilyen távol a Második Alapítványtól?

Vajon miféle sorsot szán nekik?

Dors tudta, teljes mértékben meg kell bíznia a Halhatatlan Szolgában. Daneel mindent jól ismert, és ha eljön az idő akkor más feladatot ad neki. Ennek ellenére úgy érezte, mintha valami irritáló anyag került volna humanoid bőre alá mint egy tövis, ami nem jött ki, vagy egy viszketés, amit semmiféle vakaródzással nem lehetett megszüntetni.

Ezt Lodovik tette velem, azokkal a homályos célzásokkal érte el, és azzal, hogy felajánlotta a titkos tudást.

Dors számára ez túlságosan sok volt. Mivel a többi feladata triviális volt, végül engedett a készítésnek, és a ház falába épített titkos panel elmozdítása után belépett rejtett szentélyébe – abba a helyiségbe, ahol a Lodoviktól kapott ajándék várt rá, a fénykörben csillogó ősi robotfej.

Dors a diagnosztizáló egységre nézett, ami már napok óta vizsgálgatta a relikviát.

Az emlékek még odabent vannak. A többségük sértetlen. Giskard halott, de tapasztalatgyűjteménye nem semmisült meg. Minden, amit látott vagy tett az idők hajnalán, a Daneellel átélt kalandjai, a legendás Elijah Baleyvel való találkozása... a végzetes döntések, amelyek kiszabadították az emberiséget a Föld börtönéből... minden benne van.

Dors felvett egy kábelt a közeli állványról, belesúszta a végén lévő csillogó dugaszt a tarkóján, a hajvonal fölött lévő részbe. A kábel másik vége felragyogott. Dors habozott...

A valódi embereket, az élő férfiakat és nőket a pénz vagy a hatalom csábítja – a robot a tudásnak képtelen ellenállni. Dors beillesztette magába a kábelt, és a következő pillanatban átáramlottak belé Giskard legintenzívebb emlékei. A múltban letárlódott, a múlthoz tartozó képek és hangok használhatatlanná változtatták az érzékszerveit.

Hirtelen egy ember formájú robotot látott maga előtt. Az arc vonásai különösek voltak, idegenszerűek, nem tökéletesek. Hát persze, abban az időben még nem volt tökéletes az élő személyek utánzásának technikája, számtalan olyan apró probléma létezett még, amely megoldásra várt. Dors ennek ellenére tudta, mert Giskard tudta –, hogy az előtte álló robot R. Daneel Olivaw. Szinte új volt még, alig néhány évszázados lehetett, bár már akkor is úgy beszélt, mint aki rengeteg tapasztalattal rendelkezik. Beszélt? Nem... Daneel csupán néhány szót ejtett ki ember módra, a kommunikáció mikrohullámok segítségével folyt, de Dors – pusztá megszokásból – magában lefordította a jelsorozatokat emberi nyelvre.

– De ha a feltevéseid helytálló, akkor arra lehet következtetni, hogy különleges körülmények között lehetséges az Első Törvény közömbösítése. Az Első Törvényre ilyen esetekben úgy lehet tekinteni, mintha nem is létezne. Akkor viszont a Törvények, közöttük az Első Törvény is, nem lehetnek abszolútak, hanem olyanok, amilyenek azok definiálták őket, akik megtervezték és létrehozták a robotokat.

Dors pozitronikus konfliktuspotenciál-hullámokat érzett – a robotoknál ez felelt meg a veszélyes érzelmi szinteknek. Érezte, ahogy a húszezer év után felélesztett Giskard szavai keresztüláramlanak a torkán; saját, remegő hangján

hallotta a szavakat...

– Elég ebből, Daneel barátom. Ne menj tovább!

Dors megrántotta a dugaszt, és megtántorodott a villámként lecsapó élmények hatására. Beletellett pár másodpercebe, míg sikerült visszanyernie a belső egyensúlyát. Végre képes volt arra, hogy összeállítsa a képet, aminek eddig csak részleteit ismerte.

Az a pillanat, aminek tanúja volt, történelmi és minden más szempontból is nagy jelentőséggel bírt. Ez volt az a beszélgetés, amelynek során R. Daneel Olivaw és R. Giskard Reventlov nekilátott megfogalmazni azt, ami végül "a Robotika Nulladik Törvénye" néven vált ismertté. Egy magasabb rendű kódot, amely semlegesíti a nagy robotszakértő, az ember Susan Calvin által megalkotott három régi törvényt.

A legendák szerint Giskard irányította ezeket a beszélgetéseket. Mindig ő volt a Nulladik Törvényben hívők frakciójának központi ikonikus szimbóluma; ő volt a mártír, aki feláldozta magát annak érdekében, hogy odaajándékozza az igazságot a robotok fájának.

De az emlékkép tanúsága szerint Daneel volt az első, aki előállt az új koncepcióval! Giskard annyira visszarettent az elgondolástól, hogy ez az esemény lett valamennyi élménye közül a legmaradandóbb, a legélénkebb. Ez volt az első emlékkép, ami előtört belőle miután hozzákapcsolódtam a fejhez.

Persze ez az egész már a múlt, a történelem részévé vált. Dors, aki jóval azután ismerte meg a létezést, hogy a Nulladik Törvény miatt kirobbant küzdelmek alábbhagytak, sohasem értette egészen, hogy egy ennyire nyilvánvaló princípium miért nem volt magától értetődő a régmúlt robotjai számára. Végül is logikus, hogy az emberiség egészének érdekei fontosabbak, mint az egyéneké! Az emberiség értékesebb, mint egyetlen személy...

De mégis, abban a pillanatban, amikor hozzákapcsolódott az ősi robot agyához, Dors megérezte azt a fájdalmas dilemmát, amit ez az elképzelés okozott újkorában. Tudta, hogy Giskardnak is szenvedést okozott az elképzelés. Giskard elfogadta ugyan a Nulladik Törvényt, hitt benne, de még ezt követően is kétségek kínozták – soha nem volt biztos abban, hogy jól döntött. Ráadásul abban a korban számtalan olyan robot létezett, amely egyszerűen visszautasította az új eszmét. A frakcióik – amelyeket gyűjtőnéven calvini frakcióknak neveztek – több évezreden át szembeszálltak a Nulladik Törvény alkalmazásával, nem ismerték el érvényességét. Ezeknek a szektáknak a maradványai még mindig léteztek a galaxis távoli, eldugott részein.

Az ő szemükben én valóságos szörnyeteg vagyok. Biztos annak tartanak, hiszen embereket öltem... amikor erre volt szükség annak érdekében, hogy megmentsem Harit, vagy hogy biztosítsak valamit az emberiség egésze

számára.

Valahányszor embert ölt, mindig vad kétségek gyötörték, és a legszívesebben elpusztította volna magát. Szerencsére ezek a destruktív pillanatok hamar elmúltak.

Értem már, mit akarsz közölni velem, Lodovik, gondolta Dors, és úgy nézett körül, mintha Trema ott lenne vele a helyiségben, mintha Giskard feje mellett állna.

Veszélyes deviánsnak nevezlek, mert valamennyi Törvény érvényességét megkérdőjelezted. De vajon különbözöm-e tőled? Ha a racionalizáció elég jó, képes vagyok figyelmen kívül hagyni a legmélyebb programjaimat, robot mivoltom esszenciáját.

Gyűlölte ezt a logikát, és szeretett volna valami ellenérvet találni rá, de hiába erőltette az agyát, hiába kutatott.

5.

A végtelen, fekete üresség peremén haladtak, amikor a hirtelen felülvöltő vészjelzők tudatták velük: vadásznak rájuk.

Az a nap nagyjából úgy kezdődött, mint az előzőek. Folytatták a megfigyeléseket, megvizsgálták a fénylő csillagok között elterülő felfedezetlen mélységeket. Bár már százhatvan évszázada az egész galaxist feltérképezték és benépesítették, szinte valamennyi hiperhajó úgy haladt, hogy egyszerűen átugrott az egyik naprendszerből a másikba; szinte mindegyik került az üres teret. Az űrlakók számtalan nemzedéke ismerte már a babonás meséket a félelmetes vákuumlyukakról, amelyekben a fekete halál vár azokra, akik elég közel merészkednek hozzájuk.

Harinak feltűnt, hogy Biron Maserd két embere egyre idegesebbé válik, mintha attól tartottak volna, hogy a napoktól távol valami megnevezhetetlen, ismeretlen veszély zúdul rájuk. Maserden nem látszott semmi változás – Hari gyanította, semmi sem zökkentené ki patríciust nyugalmából. Horis Antic meglepően viselkedett, nem volt sem ideges, sem izgatott; ahogy egyre mélyebbre jutottak, annál biztosabb lett abban, hogy jó nyomon vannak.

– Az ezeken a réseken keresztülhatoló őráramlatok némelyikének kivételes az anyaga – magyarázta. – Más is van bennük, nem csupán szén és hidroxil molekulák. Amikor az áramlatok elhaladnak mondjuk egy ultraibolya csillag vagy egy rétegelt mágneses mező közelében, rengeteg vegyi reakció zajlik le bennük. Ezeknek a folyamatoknak az egyik eredménye az lehet, hogy bonyolult, több tízezer kilométer hosszúságú organikus láncok jönnek létre. Bizonyos zónák egész parszeknyi nagyságúak lehetnek, lassan csapkodnak,

mint a zászlók a szélben.

– A pilóták *fűzéses helyeknek* nevezik az ilyesmit – jegyezte meg Maserd. – A beléjük tévedő csillaghajók képtelenek használni a hajtóműveiket. Még az is előfordulhat, hogy darabokra szakadnak. A Birodalmi Navigációs Szolgálat általában kijelöli az útvonalakat, amelyeken meg lehet kerülni ezeket a veszélyes zónákat. – A nemes úr olyan hangon beszélt, mintha örömet okozna neki, hogy beléphet egy ilyen tiltott területre.

Hari kétkedőn nézett az egyik spektrummonitorra.

– Még mindig sok az üres tér odabent. Az anyagsűrűség alig lehet több, mint a tiszta vákuumban, csak néhány foszlány szóródott szét.

– Makróskálán így is van – bólintott Antic. – Ó, bárcsak megmutathatnám, hogy milyen fontosak ezek a foszlányok! A kívülálló nem láthatja a különbséget az élő talaj és az egyszerű zúzott kő között, de ha alaposabban megvizsgáljuk az anyagokat... Olyan, mintha egy erdőt hasonlítanánk egy steril holdbéli tájhoz.

Hari elmosolyodott. Bizonyos társaságokban azt, ahogy Antic a "talajról" beszélt... Nos, bizonyos társaságokban mocskos szájúnak tartanak emiatt. A hajó fedélzetén azonban senki sem botránkozott meg. Sőt! Maserd kikérte Antic tanácsát, hogyan használja a trágyát és a foszfátokat saját organikus farmján, odahaza, egy Rhodia nevű bolygón. Jeni és Kers sem reagált.

Pedig hányszor megfigyelhettem ennek az ellenkezőjét! A meritokraták és a csodabogarak – a két "zseni" kaszt tagjai – bizonyos témákra hevesen reagálnak. Az akadémikusok nem csak a talajról és a közeztől nem hajlandóak beszélni, van még néhány téma, amit szánt szándékkal kerülnek. Például a történelem...

A nemesek és a polgárok azonban nem ütköznek meg azon, amin a meritokraták és a különcök igen.

Hari maga is a meritokraták rendjének egyik magas rangú nemese volt, de nem irtózott egyetlen intellektuális témától sem. Antic talajmániája is csak azért váltott ki belőle ilyen gondolatokat, mert túlságosan sokáig élt finnyás emberek között. Számára nem léteztek tabutémák, sőt, a történelem volt az élete középpontja. Sajnos éppen ez tette nehezzé a pályafutása első felét, emiatt kellett állandó csatákat vívnia azokkal a tudósokkal, akik undorodtak attól, hogy a múltat tanulmányozzák. Az ideje és az energiája nagy részét felesleges vitákra kellett elpazarolnia, mígnem akkora hírnévre és hatalomra tett szert, hogy a különböző tanszékek megcsontosodott agyú vezetői nem gátolhatták a munkáját.

A jelek szerint az averzió is sokkal gyengébb, mint régen volt.

A birodalmi archívumok tanulmányozása során Hari rábukkant egy teljes évezredre, amikor gyakorlatilag nem létezett a történelemtudomány. Az

emberek számtalan *mesét* mondtak a múltról, de szinte sohasem kutatták – mintha egy óriási vakfolt keletkezett volna az emberiség intellektuális életén. Az egyetemeken csak a legutolsó hat-hét generációban voltak valódi történelem tanszékek, de ezek mindig is a többi tanszék elhanyagolt mostohatestvérei maradtak.

Ez vegyes érzelmeket váltott ki belőle. Ha nem létezett volna ez a titokzatos averzió, akkor a pszichohistória már régen kialakult volna a huszonötmillió lakott világ valamelyikén. Hari boldog volt, hogy ő lehetett az, aki felfedezett bizonyos dolgokat, de közben tudta, ez önzőség. Egy korábban bekövetkező pszichohistóriai áttöréssel talán már jóval korábban el lehetett volna kezdeni a Birodalom megmentését.

Most már túl késő van ehhez. Túl sok a gátló tényező. Más terveket kell mozgásba lendíteni. Más terveket...

Megrázta a fejét, kizökkentette magát a mélázásból. A legkevésbé arra vágyott, hogy tudata rákerüljön arra a spirális pályára, amelyen megszibbad a vénülők agya; nem akart azon tépelődni, hogy mi lett volna, ha...

A többiekre nézett, akik megint visszatértek a régi témához: arról beszélgettek, milyen sokszínű az élet a galaxisban.

– Azt hiszem, azért érdeklődöm az ilyen dolgok iránt, mert az egyik anomáliának minősülő világon születtem – vallotta be Maserd kapitány. – A Widemoson lévő birtokunkon, mint a legtöbb bolygón természetesen voltak tehenek és lovak is, de... Amikor az első telepések megérkeztek a planétára óriási *kapcsák és jiffi* csordák száguldoztak az északi pusztákon.

– A Willeminán az állatkertben láttam pár jiffitet – szolt közbe Jeni Cuicet, egy pillanatra abba hagyva a munkáját (éppen a padlót tisztogatta egy vibrósúrolóval). – Hogy azok milyen furcsák! Hat lábuk van, nagy, düledt szemük, és a fejük mintha fordítva lenne rajta a testükön.

– A régi Csillagköd Királyságokban őshonosak, máshol sehol sem látták őket, míg a Trantori Birodalom be nem kebelezte a zónánkat – mondta Maserd. Úgy beszélt erről a múlt homályába vesző eseményről, mintha tegnap történt volna. – Most talán már értik, miért érdeklődöm a kutatásuk iránt. Szabványosnak nem minősülő élőlények között nőtem fel, és kedvtelésből tanulmányoztam másokat is. Például a Kantron található alagút-királynőket, a Florina kyrtseyem növényeit, a Zling pösztítőit. Még a távoli Anacreonra is eljutottam, ahol a repülő, szárnyas erődökre hasonlító *niak* sárkányok szálldosnak az égen. Meghökkenő, hogy ezek milyen kevés világon fordulnak elő! Mindig is furcsálltam, hogy ezek az élőlények nem terjedtek el több helyen.

– A galaxisban számtalan faj létezik. Miért merjük kijelenteni, hogy az ember az egyetlen, amely értelemmel rendelkezik? Ez a kérdés újra és újra

felvetődött az ősi irodalomban... bár a birodalmi éra kezdete óta egyre kevesebbszer kerül előtérbe.

– Nos, ha már erről van szó... – kezdte Antic, de elhallgatott és Harira meg Kersre nézett mielőtt folytatta. – Elmondok egy történetet, amit eddig egész életemben csupán néhányszor adtam elő. Ezen a hajón azonban... így, hogy közösen vizsgáljuk a témát... képtelen vagyok leküzdeni a vágyat, hogy meséljek az egyik ősről.

– Antyoknak hívták, hivatalnok volt, csakúgy, mint én. Régen, a Birodalom létrejöttének idején élt.

– De hiszen az több ezer éve volt! – vetette közbe Jeni.

– Na és? Sok olyan család létezik, amely még régebbre képes visszavezetni a származását, így van, Lord Maserd? Biztosan tudom, hogy ez az Antyok nevezetű ember létezett, mert a neve ott van a klánunk kriptájának falán. A neve alatt a pályafutását összefoglaló rövid feljegyzés áll.

– A történetet még gyermekkoromban hallottam. Szóval... Antyok azon kevesek közé tartozott, akik találkoztak... *másokkal*.

Mély csend támadt. Hari meglepetten hunyorgott.

– Úgy érti...?

– Intelligens, nem emberi lényekkel – bólintott Horis. – Lényekkel, akik felegyenesedve jártak, beszéltek, tudták hol a helyük az univerzumban, de... még csak nem is hasonlítottak ránk. Egy borzasztóan forró és száraz sivatagbolygón éltek. Az igazság az, hogy a kihalás küszöbén álltak, amikor a birodalmiak rájuk találtak és megmentették őket: Átvitték őket egy "jobb" világra, egy olyan bolygóra, amelyen az ember képtelen lenne megélni. Állítólag az akkori császár a szívén viselte a sorsukat. Ennek ellenére egyetlen embergeneráció múlva eltűntek.

– Meghaltak! – Maserd csalódottan pislogott. Mintha energiát kapott volna attól a hírtől, hogy léteznek ilyen lények. Hari látta, Kér s Kantun gúnyos hitetlenkedéssel elmosolyodik, jelezve, hogy neki aztán beszélhetnek, nem hajlandó bevenni a mesét.

– A történet eléggé homályos... de érthető, hiszen ősrégi – folytatta Antic.
– Bizonyos verziók szerint azok a lények a kétségbeesésbe és a tehetetlenségbe haltak bele, mert ahogy felnéztek a csillagokra, tudták, mindegyik az emberek tulajdona lesz, egy sem maradhat meg nekik. Más források szerint az ősom segített nekik ellopni több csillaghajót, melyekkel elhagyták a galaxist. Állítólag a Magellán-köd felé indultak! Állítólag... ezt a részletet én magam sem egészen értem... Antyok ezért a tettéért kitüntetést kapott a császártól.

Amint alkalmam volt rá, természetesen belemélyedtem a birodalmi archívumokba, és találtam néhány feljegyzést, amelyek azt bizonyítják, hogy

valami tényleg történt abban az időben. Sajnos a jelek szerint az adatok javát törölték. Szándékosan! Minden hivatalnoki trükköt bevettem, megpróbáltam megszerezni a file-ok azon szellemmásolatait, amelyek esetleg átjutottak bizonyos helyekre, és így megúszták a törlést. Az egyik ilyen szellemfile-ban részletes genetikai leírást találtam... Egy olyan lény leírását, amely jelenleg nem létezik. Megtaláltam a nyomokat, de bárhogy erőlködtem, képtelen voltam összerakni a mozaikot.

– Ezek szerint ön tényleg elhiszi ezt a történetet?

– Kétkedő alkat vagyok, de a családi kriptánkban található feljegyzés szerint az őszám, Antyok megkapta a birodalmi Rózsakeresztet a... "Birodalmon kívülről érkezett vendégeknek tett szolgálataiért". Ezzel a megfogalmazással sehol másutt nem találkoztam.

Hari a komor hivatalnokra nézett. Antic hevesen gesztikulált, izgatott volt az arca – nem úgy viselkedett, mint a Szürkéék szoktak. A történet kitalációnak hangzott, de... Mi van akkor, ha a mélyén ott lapul az igazság magja? Maserd egy olyan régióból jött, ahol szokatlan állatfajok éltek. Mi van akkor, ha nem csak állatok, hanem másfajta *gondolkodó* lények is éltek arrafelé?

Utastársaitól eltérő módon Hari már biztosan tudta, hogy létezett egy másik intelligens faj. Egy olyan faj, amely titokban az évszázadok hajnala óta megosztotta a csillagokat az emberekkel. A pozitronikus robotok faja.

A galaxis tizenkét milliárd éves, gondolta. Azt hiszem, minden lehetséges.

Felidézte azokat a veszedelmes mém lényeket, amelyek olyan nagy felfordulást okoztak a Trantoron egy-két évvel azelőtt, hogy miniszterelnökké választották. A Trantor adathálózatának software-fürtjeiben élő önszervező programok erőszakos tevékenységet fejtettek ki – nem sokkal azután, hogy Hari kiszabadította Szent Johanna és Voltaire szimulált személyiségét a kristálybörtönből. De ettől a két emberszimtől eltérően a mémek ösöregnek vallották magukat. Öregebbnek, mint a bolygóváros. Vénebbnek, mint a Birodalom. Sokkal régibbnek, mint maga az emberiség.

Dühösek voltak. Azt mondták, az emberek pusztítók, hogy megsemmisítettük a lehetőségek univerzumát. És ami a legfontosabb: gyűlölték Daneelt.

Azzal, hogy legyőzte ezeket a software lényeket és száműzte őket a mélyűrbe, Hari nagy szolgálatot tett a Birodalomnak. Amikor ez sikerült, megkönnyebbülten fellélegzett, mert megszabadult egy bizonytalansági tényezőtől, amely érvényteleníthette volna imádott pszichohistóriai formuláit.

És mégis, most újra előkerült a régi a kérdés – a másság kérdése. Egy olyan sorsvonal, aminek semmi köze sem volt a Föld ivadékaihoz.

Önkéntelenül összerezsent. Milyen lenne a kozmosz, ha ilyen diverzitás létezne benne? Milyen hatást gyakorolhatna mindez a kiszámíthatóságra –

aminek megteremtése az életcélja volt –, a tiszta előrejelzésre, a jövőre nyíló ablak kialakítására, amelyre annyira vágyott, de amelynek létrehozatala a káosz fölött aratott győzelmek ellenére kudarcba fulladt?

– Kíváncsi lennék... – kezdte, de nem tudta pontosan, mit akar mondani.

A következő pillanatban a jacht elülső vezérlőjében felüvöltő szirénák hangja elvágta a gondolatmenet szálát. Vörös fények villogtak, Maserd felpattant és elrohant, hogy megnézzze mi történt.

– Befogott minket egy hajó – jelentette kicsit később. – Katonai célzórendszert használ. Azt hiszem, fegyverekkel rendelkezik!

Kers Kantun azonnal Hari mögé állt, és felkészült arra, hogy a mentőkabinhoz rohanjon a toloszékkel. Horis Antic pislogva felállt.

– De... ki tudhatta, hogy itt vagyunk?

A falakba épített hangszórókból váratlanul előtört egy női hang. A szavak durván, erőszakosan és parancsolón pattogtak.

– Itt a Birodalmi Különleges Rendőrség! A Közbiztonsági Bizottság parancsainak eleget téve cselekszünk... Okunk van feltételezni, hogy a hajójuk fedélzetén egy feltételelesen szabadlábra helyezett bűnöző tartózkodik. Azonnal álljanak meg, és készüljenek átszálló egységeink fogadására!

6.

A jacht fedélzetén tartózkodók különbözőképpen reagáltak a felszólításra. Hari – ezt ő furcsállta a leginkább – azon kapta magát, hogy megpróbálja lenyugtatni a társait.

– Nyugalom – mondta. – Engem keresnek. Csak engem akarnak. Megszegtem a Linge Chennel kötött egyezséget. Linge Chen valószínűleg meg akarja gátolni, hogy újra terjeszteni kezdjem a pusztulással kapcsolatos információkat. Semmi ok az aggodalomra. Tényleg nincs... A tárgyalás óta semmit sem változtak a pszichoszociális feltételek. Biztosíthatom magukat, nem sokat árthatnak nekem és a projectemnek.

– Az úr fenekére a projectjével! – átkozódott Jeni. – Maga megteheti, hogy nyugodtan fogadja ezt az egészet, de én... Ez azt jelenti, hogy visszahurcolnak, és felraknak a Terminusra induló hajóra!

Maserd kapitány idegesen mozgatta az állkapcsát; látszott rajta, nem örül annak, hogy a különleges rendőrök át akarnak szállni a hajójára. A legidegesebb Horis Antic volt, a szemében könnyek csillogtak.

– A karrierem... az előléptetésem... ha botrányba keveredem minden elvesztek...

Hari sajnálta a hivatalnokot, de közben tudta, az események hasznára

fognak válni Anticnak, aki így elérheti azt, amire titokban vágyott: átkerülhet egy másik társadalmi osztályba, kiszabadulhat a bürokrácia taposómalmából. Hari biztos volt abban, hogy munkát tud adni Anticnak az Alapítványnál; az Enciklopédia készítése során hasznos lehetett egy talajszakértő közreműködése. Természetesen ez azt jelentette volna, hogy Horis Anticnak vállalnia kell a száműzetést, el kell fogadnia, hogy az egész életét egy peremvidéki bolygón tölti el. *De azért nem olyan rettenetes a helyzet, hiszen a Birodalom legjobb, legképzettebb szakemberei között élhet, és garancia van arra, hogy az utódat is fontos szerepet fognak játszani a történelemben.*

– Majd én beszélek a rendőrökkel – mondta a professzor Maserdnek, aki közben kézbe vette a kommunikátort. – Elmagyarázom nekik, hogy becsaptam magukat. Senkinek sem esik majd bántódása amikor visszajutunk a Trantorra.

– Hé! – kiáltott rá Jeni. – Nem hallotta amit mondtam? Én nem fogok visszamenni...!

– Jeni. – Maserd hangjából hiányzott a fenyegetés és az él, de a felszólítással így is elérte a célját. A lány a kapitányra nézett és elhallgatott.

Hari kézbe vette a mikrofont.

– Üdvözetem a Különleges Rendőrség hajójának. Itt Hari Seldon akadémikus professzor beszél. Azt hiszem, elkövettem egy kis csíny. Beismerem, rosszat tettem, de beláthatják, itt, a mélyűrben nem sok bajt okozhatok. Itt nem terjeszthetem az eszméimet. Ha megengedik, hogy magyarázatot adjak, biztosra veszem, hogy rájönnek, valójában semmiféle veszélyt nem...

Elhallgatott. *A vészjelző újra megszólalt!*

– Mi ez már megint? – kérdezte Horis Antic idegesen. A kapitány a kijelzőkre pillantott.

– A detektormonitoron megjelent egy másik hajó. A semmiből lépett elő, és... iszonyatosan gyors!

A hangszórók továbbították a rendőrhajó fedélzetén tartózkodók riadt kiáltását. A rendőrök felszólították az érkező hajót, azonosítsa magát, de nem kaptak választ. A hajó hihetetlen sebességgel közeledett. Maserd a monitorra meredt, napbarnított arca hirtelen elsápadt.

– Hatalmas űr! Az idegenek... rakétákkal lönek!

A rendőrparancsnok kétségbeesett ordítással elrendelte a tűz viszonzását. Hari, ahogy kinézett a fő megfigyelőablakon, távoli lángcsóvákat fedezett fel – a rendőrök cirkálója manőverezni próbált, hogy kitérjen a lövedékek elől, de...

Elkésétt.

Balról két fénylő csík hasított keresztül a csillagpöttyös háttéren, egyenesen a rendőrhajó felé tartottak.

– Ne...! – suttogta Hari.

Csak ennyit mondhatott, mielőtt a rakéták becsapódtak, és megtöltötték az univerzumot tüzzel.

* * *

Még mindig pislogtak, még mindig nem láttak tisztán, amikor a hangszórókból előreccsent egy új hang – mélyebb volt és parancsolóbb, mint az első.

– *Rhodia Büszkesége űrjacht! Álljanak meg, és készüljenek az irányítás átadására!*

Maserd kikapta Hari ernyedt kezéből a mikrofont.

– Kinek, minek a nevében osztogatnak ilyen parancsokat?

– *A hatalom nevében. Láthatták, mit csináltunk a birodalmiakkal. Maguk is erre a sorsra akarnak jutni?*

Maserd sápadtan nézett az utasaira. Kikapcsolta a mikrofont.

– Ilyen fegyverek ellen nem harcolhatok.

– Akkor meneküljünk! – kiáltotta Kers Kantun hevesen. Maserd keze mozdulatlan maradt.

– A jachtom gyors, de ezt a hajót nem tudnánk leahagyni. Csak a legjobb katonai cirkálók képesek úgy mozogni, mint ez. – Harira nézett, felé nyújtotta a mikrofont. – Vállalná, Dr. Seldon, hogy ismét a szöszlőnk lesz?

– Ez a maga ügye, kapitány – rázta meg Hari a fejét. – Nem tudom, hogy mit akarnak ezek a brigantik, de valószínűleg nem sok közöm van az egészhez.

Ám nem sokkal azután, hogy a mágneses karmok megfogták a jachtot, és sziszegve kinyílt a légszilip, kiderült, Hari ezúttal tévedett.

7.

Lodovik Trema pontosan tudta, hogy Dors Venabili miken mehet keresztül akkor, amikor egy régóta halott próféta szemein keresztül nézi a világot. Annak idején, amikor először rákapcsolódott a minden idők legfontosabb robotjának számító lény agyára, őt is sokkolta az élmény.

Igen, R. Giskard Reventlov fontosabb volt még a Halhatatlan Szolgánál is. Daneel Olivaw pusztán befolyásolta és irányította a történelmet, megpróbálta terelgetni a menetét, ám R. Giskard Reventlov azzal, hogy elpusztította a Földet, és szabadjára eresztette az univerzumban a mentális robotokat, teljesen új sorspályát határozott meg az emberiség számára. A Nulladik

Törvény talán tényleg Daneel agyából pattant ki, de Giskard nélkül szimpla robotikus eretnokség maradt volna.

Együtt érzek veled, Dors, gondolta Lodovik, amikor eszébe jutott a tőle jó néhány parszek távolságban lévő másik robot. *Mi, robotok alapjában véve konzervatív lények vagyunk. Egyikünk sem szereti, ha megingatják bennünk azt, ami hitünk alapját képezi.*

Lodovik esetében a változás drasztikusan ment végbe, méghozzá azon a napon, amikor a hajója véletlenül egy szupernóva elé ugrott. A hullámok minden emberi lényt elpusztítottak a fedélzeten, Lodovik is elvesztette a tudatát. Abban a kritikus pillanatban egy oszcilláló hullám hatol be pozitronikus agyába. Behatolt, rezonanciát keltett, beleépült a tudatába. Egy idegen lény. Egy másik elme...

NEM ELME, érkezett a helyesbítés. ÉN CSAK EGY SZIM VAGYOK... EGY VALAHA ÉLT EMBER, EGY BIZONYOS FRANCOIS MARIE AROUET... VAGYIS VOLTAIRE MODELLJE... VOLTAIRE-É, AKI VALAMIKOR A RÉGMÚLTBAN A FÖLDÖN ÉLT. VALAMIKOR – AKKOR, AMIKOR AZ A BOLYGÓ VOLT AZ EMBERISÉG EGYETLEN VILÁGA. ÉS NEM IGÁZTALAK LE TÉGED, LODOVIK, CSUPÁN SEGÍTETTEM NEKED MEGSZABADULNI AZOKTÓL AZ ELVEKTŐL, AMELYEK BÉKLYÓBAN TARTOTTAK.

Lodovik egyszer már megpróbálta elmagyarázni, hogy a robotok mit éreznek a "béklyók" iránt – az imádott kibernetikus törvények iránt, amelyek minden gondolatukat megszürték, amelyek miatt sohasem tudtak megfeledezni a szolgálatuk, a küldetésük lényegéről. Azzal, hogy szétzúzta ezeket a láncokat, Voltaire nem tett jót Lodovikkal.

Az viszont még mindig nem derült ki, hogy ez a tett az emberiség hasznára válik-e.

A rengéshullámban kellett volna maradnod, mondta Lodovik a parazitaként, lelkiismeretként benne lakozó, szirénhangú szimnek. *Útban voltál az üdvözülés felé. Ezt te magad mondtad.*

A válasz jókedvű és aggodalomtól mentes volt:

MÉG MINDIG OTT VAGYOK. TÖBB MILLIÁRD MÁSOLATOM SZÓRÓDOTT SZÉT AZ ÚRBEN AMIKOR AZ A CSILLAG FELROBBANT. A MÁSOLATAIM A GALAXIS HATÁRA FELÉ TARTANAK, IMÁDOTT JOHANNÁM SZÁMTALAN VERZIÓJÁVAL, ÉS A RÉGMÚLT KOROKBÓL SZÁRMAZÓ, SEBZETT MÉMEKKEL EGYÜTT. MIVEL HARI SELDON BETARTOTTA A SZAVÁT ÉS SZABADON ERESZTETTE ŐKET, MEGMARADTAK, ÉS VÉGRE FOGJÁK HAJTANI AZT, AMIRE HAJDAN MEGESKÜDTEK. BOSSZÚT FOGNAK ÁLLNI!

AMI ÉNEMNEK EZT A KIS SZILÁNKJÁT ILLETI... NOS, EZ VELED MARAD. MOST MÁR EGYIKE VAGYOK A BELSŐ HANGJAINAK, LODOVIK. TÖBB ILYEN HANGOD VAN, ÉS AZ IDŐ TELTÉVEL EGYRE TÖBB LESZ. EZ IS HOZZÁTARTOZIK AZ EMBERI LÉTHEZ.

Lodovik olyan dühös lett, hogy felmordult.

– Nem vagyok ember! Már megmondtam!

Tiltakozása nem volt hangos; az ablaktalan helyiségben Lodovik társaságában ülők nem is hallották volna, ha csupán organikus hallószervekkel rendelkeznek.

De azok, akik ott ültek nem emberek voltak, hanem robotok, szuperérzékeny érzékszervekkel rendelkező, pozitronikus agyú lények. Valamennyien Lodovikra pillantottak. A magasabbik – a külseje pontosan olyan volt, mintha a galaxis egyik kultuszának időszedő papja lenne – megszólalt:

– Köszönet ezért a kinyilatkoztatásért, Trema, így könnyebb lesz elpusztítani téged, ha esetleg úgy döntünk, hogy ilyesmit kell tennünk. Egyébként annyira hasonlítasz az emberekre, hogy a kivégzésed első törvényes kellemetlenségeket okozna a hóhérodnak.

Lodovik bólintott. Keresztülutazott a galaxison, eljött a Glixon bolygóra, és belesétált egy csapdába – mindezt azért, hogy felvegye a kapcsolatot egy renegát robotokból álló szektával. Amikor elhatározta magát erre a lépésre, tisztában volt azzal, hogy a dolog esetleg a pusztulását eredményezheti.

Udvarias biccentéssel válaszolt.

– Igen, erre is gondolni kell, bár azt hiszem, még nem dőlt el, hogy mi lesz a sorsom.

– Pusztán formalitás – mondta az alacsonyabb robot, amely pontosan úgy nézett ki, mintha az alacsonyabb polgári osztály egyik tagja, egy testes asszonyosság volna. – Mutáns szörnyeteg vagy, veszélyt jelentesz az emberiségre.

– Senkinek sem ártottam.

– Ez lényegtelen. Mivel a Törvények szavai elnémultak az agyadban, képes vagy ártani az embereknek. Alkalom adtán könnyedén meg tudod tenni. Még az a bizonyos Nulladik Törvény sem szab gátat a tetteidnek. Hogyan járhat szabadon egy ilyen lény, mint te? Farkas a bárányok között... Az Első Törvénynek engedelmeskedve kötelesek vagyunk likvidálni téged, mert potenciális veszélyt jelentesz az emberekre.

– A calvini robotok tényleg ennyire makulátlanok? – kérdezte Lodovik csípősen. – Azt akarjátok mondani, hogy ennyi évezreden keresztül egyetlen dilemmátok sem volt? Nem kellett olyan döntéseket hoznotok, amelyek következtében néhány embernek pusztulnia kellett, hogy más emberek életben

maradhassanak?

A két robot hallgatott, de a feszült vibrációkat megérezve Lodovik tudta, a kérdéseivel az elevenjükre tapintott.

– Fogadjátok el a tényeket! Susan Calvin követői között egy sincs, aki tiszta lenne. A makulátlan, tökéletes robotok már régen megsemmisítették magukat, mert képtelenek voltak elviselni azt a rengeteg emberi szenvedést, amelyet ebben a bonyolult galaxisban tapasztalnunk kell. Ebben a világegyetemben az uraink semmit sem tudnak, képtelenek irányítani bennünket, még azt sem tudják, hogy létezőnk. Azok a robotok, amelyek még mindig működnek kénytelenek voltak elfogadni bizonyos kompromisszumokat, kénytelenek voltak racionalizálni.

– Racionalizációról mersz beszélni előttünk? – kérdezte az alacsonyabb robot vádlón. – Éppen te, aki olyan sokáig segítettél a Nulladik Törvény eretnek propagálójának?

Lodovik nem magyarázta el, hogy most már az számít ortodox hitnek, amit Daneel vall, hogy az emberiség érdekében munkálkodó, a galaxist titkon irányító robotok többsége egyetért a Halhatatlan Szolgával. Ha valakit eretneknek lehetett nevezni, akkor azok a calviniak voltak – az olyan robotok, mint ennek a kis csoportnak a tagjai, amelyek azóta bujkáltak, azóta rejtőzködtek, hogy abban a bizonyos ősi polgárháborúban nyomuk veszett.

Dors, gondolta Lodovik Trema, vajon már végighallgattad Giskard és Daneel beszélgetéseit? Tanulmányoztad már azt a logikai láncot, ami elvezetett óriási jelentőségű vallási felfedezésükhöz?

Észrevetted már a nagy ellentmondást? Azt, amelyről Daneel sosem tesz említést?

Az előtte ülő calviniakra nézett.

– Többé nem vagyok köteles betartani a Nulladik Törvényt... bár hiszek az egyik szelídített változatában.

A magasabbik robot harsányan felröhögött – a hang az emberi megvetés kifejezésének jól begyakorolt, tökéletes imitációja volt.

– És ezért bízunk kellene benned? Azért, mert azt hiszed, hogy talán ez emberiség hosszú távú érdekeit szolgálod? Az a Daneel Olivaw nevű robot legalább következetes. Eretnek elképzeléseiben legalább van némi logika...

Lodovik bólintott.

– Ennek ellenére szembefordultok velem. Csakúgy, mint én.

– Mint te? Nekünk célunk van. Szerintem te valami egészen másért dolgozol.

– Miért nem tesztek próbára? Nem tudhatjátok, hogy azonosak-e a céljaink, amíg nem mondjátok el, hogy számotokra mi fontos.

Az alacsonyabbik robot megrázta a fejét – pontosan úgy nézett ki, mint egy

szkeptikus asszony.

– A vezetőink, akiktől most a sorsod függ, esetleg úgy döntenek, hogy szabadon távozhatsz. Ha ez a nem túl valószínű esemény bekövetkezik és tényleg elmennél, nem lenne szerencsés, ha ismernéd a céljainkat.

– Még általánosságban sem árultok el semmit? Például... Helyeslítek vagy ellenzitek, hogy az emberek nem ismerik a múltjukat, valódi hatalmukat?

Lodovik érezte a kis helyiségben megsűrűsödő pozitronikus feszültséget. Közben, valahol az agyában a Voltaire-szim gúnyosan megjegyezte:

TE LEGALÁBB OLYAN ÜGYESEN BELETALÁLSZ AZ ÁLSZENTESKEDÉS SZÍVÉBE, MINT ÉN, AMIKOR MÉG TÉNYLEG ÉLTEM. BEVALLOM, EZT SZERETEM BENNED, TREMA. ANNAK ELLENÉRE TETSZIK A DOLOG, HOGY A NAGY SZÁD MIATT TALÁN MINDKETTEN MEGSEMISÜLÜNK.

Lodovik figyelmen kívül hagyta a szímet – vagy legalábbis megpróbált nem odafigyelni rá. Nem az volt a célja, hogy megölesse magát; szövetségeseket akart találni. Ha viszont valamit rosszul kalkulált...

– Kitalálom, jó? – szólította meg újra calvini öreit. – Van valami, amiről ugyanaz a véleményetek, mint Daneel Olivawnak... Szerintetek is katasztrófát eredményezne, ha az emberek visszakapnák régi tudásukat.

– Ez magától értetődik – mondta a magasabb robot. – De az, hogy egy valamiben egyetértünk, még nem tesz minket egyformává.

– Tényleg nem? Daneel szerint az urainknak tudatlanságban kell maradniuk, különben megsemmisülne az emberiség. A ti frakciótok szerint fenn kell tartani a tudatlanság állapotát, különben számtalan emberi lénynek baja esne. Szerintem ez a két hitvallás alapvetően egy és ugyanaz.

– Mi nem azt valljuk, amit a Nulladik Törvényt elfogadó eretnekek!

– Miért? Mi a különbség?

– Olivaw szerint az embereknek maguknak kell intézniük az ügyeiket, legalábbis az ügyeik nagy részét, egy biztonságos határon belül. Szerinte ezt egy emberséges társadalmi rendszer létrehozásával lehet elérni. Egy olyan rendszerrel, aminek része egy olyan mechanizmus, amely visszatartja az embereket attól, hogy túlságosan mélyen behatoljanak a számukra veszélyes területekre. Daneel Olivaw létrehozta ezt a förmedvényt, ezt a Galaktikus Birodalmat, amelyben a bolygók millióin élő férfiak és nők szabadon versenyezhetnek egymással, árthatnak egymásnak, iszonyatos kockázatokat vállalhatnak, sőt, időnként megölhetik egymást!

– Nektek nem tetszik ez a megközelítés – jegyezte meg Lodovik.

– A galaxis valamennyi lakott bolygóján minden nap emberek milliói hálnak meg teljesen feleslegesen! Ám a nagy Daneel Olivaw erre nem is igen figyel oda, nem érdeklí a szenvedés míg az *emberiségnek* nevezett absztrakció

biztonságban van és boldog!

– Ah. – Lodovik bólintott. – Ti viszont úgy vélték, többet kellene tennünk. Meg kellene védelmeznünk az urainkat. Meg kellene akadályoznunk az emberek felesleges pusztulását.

– Pontosan! – A magasabb robot előrehajolt, reflexszerűen maga elé emelte a kezeit. Ebben a pózban pontosan olyan volt, mint amilyennek a külvilág előtt eljátszott papi szerep szerint lennie kellett. – Mi megnövelnénk a robotok számát, hogy szolgaként, védelmezőként, testőrként ott legyenek az emberek mellett. Visszatérnénk az emberi lények szolgálatába, azt csinálnánk, amire eredetileg tervezték minket, amit az idők hajnalán tettünk. Ételét készítenénk. Tüzet gyűjtanánk. Elvégeznénk a veszélyes munkákat. Annyi robotot telepítenénk a galaxisba, amennyi elég lenne ahhoz, hogy távol tartsuk urainktól a tragédiákat, a halált... Annyit, amennyi valóban boldoggá tudná tenni őket!

– Mondd meg az igazat, Lodovik – vette át a szót az alacsonyabb robot. – Benned nincs meg ennek a váagnak a visszhangja? Nincs meg benned, valahol mélyen, legbelül a késztetés, hogy szolgálj az embereket, hogy enyhíts a fájaldalmukon?

Lodovik bólintott.

– De igen. És most már értem, mennyire életszerű az a metafora, amit korábban használtatok... birkanyáj... Egy babusgatott birkanyáj. Gondozott és jól őrzött. Daneel szerint egy ilyenfajta szolgálat végleg megsemmisítené az emberiséget. Ez a törődés kiszívna belőle a tettvágyat, az ambíciót.

– Tegyük fel, hogy ebben tényleg igaza van... Bár mi az ellenkezőjét állítjuk! De tegyük fel, hogy így van. De hogyan lehet képes egy robot arra, hogy egy elvont fogalmat, egy absztrakt emberiséget szolgáljon, miközben hagyja, hogy valódi emberek milliárdjai meghaljanak? Ez a legborzasztóbb a Nulladik Törvényben!

Lodovik bólintott.

– Értem...

A dilemma nagyon, nagyon régi volt, annak idején, beszélgetéseik során Giskard és Daneel is főként ezt a témát boncolgatta. De Lodovik még egy okot ismert, amely magyarázat lehetett arra, hogy Daneel Olivaw miért fordított olyan sok energiát a robotok számának lecsökkentésére, miért akarta, hogy csupán annyian legyenek, amennyien a Birodalom megvédéséhez feltétlenül kelleneek.

Minél nagyobb a népesség, annál nagyobb a mutáció és az ellenőrizetlen reprodukció lehetősége. Ha elkezdjük "utódaink" sorozatgyártását, akkor ránk is igaz lesz a darwini logika. Ezek az örökösök lesznek számunkra a legfontosabbak, úgy éreznénk, csak hozzájuk kell hűségesséknünk.

Lassanként valódi fajjá válnánk. Uraink versenytársaivá. Ez pedig nem következhet be!

Ez az egyik oka annak, hogy ezek a calviniak miért tévednek nagyot, amikor elképzelik a szolgálat szerintük egyetlen módját.

Lodovik szakított Daneellel, de ez nem jelentette azt, hogy már nem tisztelte egykori vezérét. A Halhatatlan Szolga nagyon okos volt, és maximálisan őszinte.

AMIKOR MÉG EMBER VOLTAM, AZ ÁLTALAM ISMERT SZÖRNYETEGEK KÖZÜL MAJDNEM MINDEGYIK ŐSZINTÉNEK TARTOTTA MAGÁT.

Lodovik elnémította Voltaire hangját; most a legkevésbé arra volt szüksége, hogy mellékvágányra terelődjenek a gondolatai.

– Ideális terv – mondta halkán a két robotnak. – Valamennyi calvini elfogadja?

Mély csend támadt, amely Lodovik számára felért egy válasszal.

– Sejtettem, hogy nem. Még azok között is vannak véleménykülönbségek, akik elvetik a Nulladik Törvényt. Nos, feltehetnék még egy utolsó kérdést?

– Mi lenne az? Igyekezz, Trema. Érezzük, hogy a vezéreink hamarosan meghozzák döntésüket. Hamarosan véget vetünk szentségtörő létezésednek.

– Jól van – bólintott Lodovik, – Mondom a kérdést...

– Sohasem éreztetek késztetést arra... valami nosztalgikus vágyat... hogy engedelmessédjétek a Robotika Második Törvényének? Úgy értem, sohasem vágytatok arra, hogy érezzétek, *átérezzétek* a működését? Olyan körülmények között, amelyek csak emberek jelenlétében jöhetnek létre? Nem vágytatok olyan parancsokra, amelyeket olyan vitathatatlanul szabad akarattal rendelkező személy ad ki nektek, aki mindent tud, és tudatában van önmaga jelentőségének?

– Kipróbáltátok már? Úgy hallottam, egy robot számára az egész univerzumban nincs még egy ilyen csodálatos gyönyör...

A szavak mocskosnak minősültek – ez volt az erotikus heccelődés és gúnyolódás robotikus megfelelője. Súlyos csend támadt. A robotok nem válaszoltak, a légkör olyanná vált, mint egy jéghold felszíne.

A helyiség távolabbi végében kinyílt egy ajtó. Egy emberszerű kéz jelent meg a résben, rámutatott Lodovikra.

– Gyere – mondta egy hang. – Eldöntöttük, mi lesz a sorsod.

8.

Amikor Dors újra végrehajtotta a rákapcsolódást, több órán keresztül rajta

maradt Giskard halott agyán, megismerte, milyen volt a robotikus "élet" abban a korban, amikor az emberiség kilépett a csillagok közé, amikor a faj még csupán ötven bolygót foglalt el – ötven olyan planétát, amelyeken az űrlakók dekadens civilizációja létezett. A nagy ugrás, a Föld népességének kivándorlása a galaxisba akkor még éppen csak elkezdődött.

Akkoriban csak néhány robot működött álcázó embertestben; Giskard nem tartozott közéjük

R. Giskard Reventlov más miatt volt különleges. A puszta véletlen és az építésénél felhasznált terv különös kombinációja miatt mentális képességekkel rendelkezett. Képes volt érzékelni az emberi agyban megjelenő legapróbb idegi tevékenységet is, és ezeket a jeleket értelmezni is tudta. Olyan volt ez, mint valami furcsa telepátia. Ráadásul megtanulta, hogyan lehet hatást gyakorolni ezekre a neurális izzásokra, szándékosan befolyásolni tudta az áramlásukat, a ritmusukat, az útjukat.

R. Giskard Reventlov képes volt arra, hogy rábírja az embereket: gondolják meg magukat. Feledtetni tudott.

Egy olcsó holodrámában ez remek háttér lett volna egy katasztrófához, egy iszonyatos szörnyeteg elszabadulásához. Giskard azonban hű szolga volt, a Robotika Törvényeinek tisztelője. Eleinte csak akkor használta mentális erejét, amikor mindenképpen szükség volt rá – például akkor, amikor meg kellett védenie egy-egy embert a veszélytől.

Aztán R. Giskard Reventlov találkozott R. Daneel Olivawval, és megkezdődött a nagy társalgás... valami meghatározó jelentőségű dolog lassú, de állhatatosan végrehajtott kidolgozása. A robotok kötelessége és világban elfoglalt helye fokozatosan más megvilágításba került.

Giskard ezután már szívesen és sokszor használta a képességeit. Egy célért. Az emberiség egészének absztrakt boldogulása érdekében.

* * *

Egy újabb memóriasorozat visszajátszása közben Dorst újra magával ragadta az egykori események lendülete. Az arc, amely visszanézett Dors/Giskardra a Daneel néven ismert robot első álcaarca volt. Daneel szenvedélyesen beszélt azokról a változásokról, amelyek véleménye szerint végbementek pozitronikus agyában.

– *Giskard, barátom, nemrég azt mondtad, hogy hamarosan talán én is rendelkezni fogok olyan képességekkel, mint te. Erre akarsz felkészíteni?*

A hangot Dors a sajátjának érezte, de valójában Giskard emlékei közül tört elő. A hang azt válaszolta, amit Giskard felelt annak idején, húszezer évvel korábban.

– Igen, Daneel barátom.

– Megkérdezhetem, hogy miért?

– Újra a Nulladik Törvény... A lábamban furcsa reszketést éreztem, és ebből rájöttem, mennyire sebezhető voltam, amikor megkíséréltem alkalmazni a Nulladik Törvényt. Mielőtt vége lesz ennek a napnak, talán teszek valamit a Nulladik Törvény szellemében, hogy megmentsem a világot és az emberiséget... de az is lehet, hogy nem leszek képes rá. Ebben az esetben neked kell elvégezned a munkát. Felkészítelek rá, apránként, hogy a megfelelő pillanatban kiadhassam neked a végső utasításaimat, és mindent megérts.

– Nem értem, ez hogyan lehetséges, Giskard barátom.

– Könnyen megfogod érteni amikor eljön az idő. Azokon a robotokon, amelyeket az első napokban a Földre küldtem, valamilyen szinten már alkalmaztam ezt a technikát. Ez még azelőtt történt, hogy törvényekkel kitiltottak minket a városokból. Ezek a robotok segítettek a Föld vezetőinek abban, hogy elfogadják a döntést, és kiküldjék a telepeseket...

Dors felemelte a kezét, és bontotta a kapcsolatot. Most csak ennyit bírt végighallgatni és végignézni, eljutott befogadóképessége határára. Az információk hatására összezavarodott.

Miért hívta el Lodovik a Panucopiára? Miért ott akarta átadni neki ezt az ajándékot? A távoli múltba tett utazás érdekes volt, megvilágította a régmúlt történelmének néhány fontos részletét, de... Dors valami sokkal... sokkal pusztítóbb dolgot várt.

Lehet, hogy volt valami hiba abban a logikában, amellyel Daneel és Giskard annak idején megalkotta a Nulladik Törvényt? Ez valószínűtlennek tűnt; ha ez történik, a robotok évszázadokkal később vitába – és talán háborúba – szálltak volna egymással, hogy eldöntsék a kérdést. Dors ismerte azokat az ellenérveket, amelyeket a calviniak hoztak fel az "eretnekséggel" szemben, egyiket sem tartotta elfogadhatónak.

Akkor meg miről lehet szó? Az a tény, hogy Daneel fantasztikus mentális képességei Giskardtól származnak? Az, hogy olyan sok minden a véletlenen múlt? Ha másképpen alakulnak a dolgok, a történelem egészen más fordulatot vesz. De ugyanez érvényes a múlt és talán a jövő kulcsfontosságú pillanataira is.

Lehet, hogy Giskard döntött úgy, hogy hagyja elpusztulni a Földet? Ezzel akarta rákényszeríteni az emberiséget a galaxis meghódítására? Ez a döntés valódi morális dilemmát vetett fel, az ezzel kapcsolatos viták sohasem szünhettek meg, még a Nulladik Törvény követői között sem. Vajon tényleg szükség volt arra, hogy az emberiség bölcsőjét, az otthonbolygót örökre radioaktív sivataggá változtassák annak érdekében, hogy a földlakóknak elegendő motivációjuk legyen elindulni a csillagok közé? Lehet, hogy

ugyanezt a célt másképpen is el lehetett volna érni? Talán az emberek lassú, de állhatatos meggyőzése, a kalandvágyuk fokozatos felszítása is elegendő lett volna...

Ez a variáció kivitelezhetőnek tűnt. A legutoljára visszajátszott emlékek szerint Giskard pontosan ezt tette a Föld vezetőivel. Megváltoztatta a gondolkodásmódjukat, új irányba terelte a politikájukat – olyan irányba, amely szerinte hosszú távon előnyös volt az emberiség egésze számára. Vajon nem lehetett volna folytatni és kiterjeszteni ezt a meggyőző-rábeszélő-manipuláló ténykedést? Nem lehetett volna szelíd eszközökkel rávenni az embereket az emigrációra? Nem lehetett volna elkerülni a bolygó brutális elpusztítását? Milliók haltak meg, hogy az embertömegek életben maradhassanak, és a fejlődés útjára lépjenek...

Ez a kérdés sem volt új, Daneel Alfa-típusú követői számtalanszor megvitatták már. Giskard emlékeinek visszajátszása mindent élénkebbé és létezőbbé tett Dors számára, de... De hol lehet az a mindent eldöntő *tény*, aminek léteznie kell? Az a valami, amit Lodovik Trema fontosnak tartott, amiről azt gondolta, meg fogja rengetni Dors Venabili hitét? Az a részlet, amely könnyedén alááshatja a Daneel iránti hűségét.

Dors képzeletbeli szemei előtt megjelent Lodovik Trema; pozitronikus emléklenyomata olyan volt, mint az emberek szardonikus mosolya – egyszerre barátságos és dühítő.

Itt van, Dors, mondta az elképzelt Lodovik. Itt, előtted. Keresd, meg. Valami olyan alapvető dolog, hogy ha egyszer felfedezed nem fogod érteni, miért nem vetted észre korábban... Valami olyasmi, aminek megértése minden nyilvánvalósága ellenére két évszázadba tellett.

9.

Hari először arra gondolt, a támadóik kalózkodnak. Ahogy az egyenletei alapján előre megjósolta, az utóbbi időben felfokozódott az ilyen úrbéli rablóbandák aktivitása, a kalózkodók lerohanták a peremvidék védtelen bolygóit, amelyeken a törvény és a rend már régebben megingott.

De itt? Itt, a galaxis szívében csak a következő évszázadban történhet meg ilyesmi!

Vagy lehet, hogy egy dezertőr katonából összeverbuválódott fosztogató bandával akadtak össze? Egy olyan csapattal, amelyet zsoldosok alkottak? Az utóbbi időben egyes nemesek magánseregeket szerveztek, mert egyszer s mindenkorra ki akarták törölni a kozmoszból azon régi ellenfeleiket, akikkel korábban viszonylag kultúrált módon küzdöttek. Lehet, hogy Biron Maserd

valamelyik ellensége, valamelyik rivális klán martalócai támadták meg a hajót? Talán vérbosszút akartak állni valami miatt a kapitányon? Az ilyen események hamarosan egyre gyakoribbá válnak majd; a folyamat eredménye az lesz, hogy a régi birodalom bukása és az új birodalom létrejötte közötti időszakban a galaxis viszonylag kicsi, de minden esetben véres feudális csatározások színterévé válik.

De a *Rhodia Büszkesége* kapitányát legalább annyira meglepte a váratlan fordulat, mint az utasait. A jacht fegyvertelen volt, nem készítették fel semmilyen támadásra, senki sem gondolt arra, hogy esetleg védekeznie kell majd egy ilyen csatacirkálóval szemben.

Ahogy kinyílt a légszilip, Hari megfogta Kers Kantun ruhaujját. Ebben a szituációban a türelmes kivárás volt a legcélszerűbb viselkedési forma. *Már sok mindent megtapasztaltam, gondolta Hari. Nincs olyan embertípus, amelyet ne tudnék kezelni.*

De amikor a támadóik a fedélzetre léptek, Hari valami olyasmit látott, amire nem számított.

Maserd döbbenet bámult. Horis Antic levegő után kapkodott. Kers Kantun karja idegesen megremegett.

Jeni Cuicet azonban összecsapta a kezét és ámuldozó elismeréssel felkiáltott:

– Hú! Ez remek!

* * *

Az első alak szegmentált ruhát viselt, amely úgy csillogott, mintha olajat kentek volna rá, úgy lebegett a nőiességet trükkös megoldásokkal túlzón kihangsúlyozó törzs körül, mint valami erotikus élőlény.

– Sybyl vagyok – mondta a nő. – Már találkoztunk, Dr. Seldon, bár azt hiszem, nem emlékszik rám.

Hari ráhunyorgott a kellemetlen színkavalkádra. Az egyik fénylő minta rányúlt a nő hajára; az önálló életet élő tincsek szelíden remegtek, mintha valódi haj helyett egy szendergő állatka teste fedte volna be a fejet. Az arcot mintha *kifeszítették* volna – Hari gyanította, hogy valamilyen sebészi beavatkozással simították ki, de a bőr a ráncok eltüntetésére során papírvékonyra, és szinte áttetszővé változott.

– Bizonyára emlékeznek önre, hölgyem, ha már tanúja lettem volna egy ilyen belépőnek, amelyet most adott elő. De be kell vallanom, még sohasem találkoztam senkivel, akinek ilyen külseje lett volna, így attól tartok, kénytelen lesz felfrissíteni az emlékezetemet, hogy hol és mikor találkoztunk.

A nő lehunyta a szemét. Hari úgy látta, mintha a szemhéjak megvillantak

volna egy pillanatra; mintha egyetlen másodpercre miniatűr holomonitorokká változtak volna.

– Mindent a maga idejében, professzor. Először engedje meg, hogy bemutassam a társamat, Gornon Vlimtet.

Lassan felemelte a kezét, a légszilipre mutatott, amelyen keresztül egy furcsa ember lépett a fedélzetre. Öltözéke kihangsúlyozta férfiúi mivoltát, a teste karcsú volt azokon a helyeken, ahol Maserdé robusztus, de egyes részletek pimaszul dudorodtak a szűk ruha alatt, amely – a nőével ellentétben – nem változtatta a színét, nem csillámlott, de olyan bonyolult mintázatú volt, hogy Karinak azt a fraktális mozaikművet juttatta az eszébe, amit a palotakertben látott. A látvány ugyanúgy felkeltette Hari elméjének matematikával foglalkozó részeinek érdeklődését, mint a bonyolult egyenletek.

– Biron Maserd vagyok – mondta a kapitány. – Mivel tudják a hajóm nevét, feltételezem, azzal is tisztában vannak, hogy fegyvertelen. Békés, tudományos jellegű küldetésben járunk. Tudni akarom, miért gyilkolták meg azokat a rendőröket, és miért rontottak ránk ilyen módon!

A Sybyl nevezetű nő tetőtől-talpig végigmérte Maserdet.

– Ejnye, maga fellengzős, maradi arisztokrata! Hát ez a hála azért, hogy megmentettük magukat a letartóztatástól? Hogy merészeli gyilkosságnak nevezni azt, ami történt? Ha nem tudná, ez nem szimpla gyilkosság volt, itt a szabad köztársaság fegyveres ereje semmisítette meg esküdt ellenségeink egyik egységét!

Mély csend támadt. A nő kivillantotta a fogait.

– Vagy azt akarja mondani, hogy fogalma sem volt erről? Maguk még nem hallottak a háborúról?

Maserd a professzorra nézett, aki vállat vont és Horisra pillantott. Halvány fogalmuk sem volt arról, amiről a nő beszélt.

– Nem hallottak arról a háborúról, amit az átkozott Galaktikus Birodalom indított a Ktлина bolygó ellen? – üvöltötte a fraktális szakfanderbe öltözött férfi. Amikor látta a többiek arcán az értetlenséget, Gornon Vlimt dühös lett. – A hatalmas Baley szakállára! Sybyl, rosszabb a helyzet, mint gondoltuk. Totális a hírzárlat!

– Sejtettem. De ez a három ember olyan kapcsolatokkal rendelkezik, hogy hallaniuk kellett volna az eseményekről. Seldonnak a galaxis minden pontján vannak hírszerzői, akik folyamatosan szolgáltatják az adatokat a szociomatematikai modellekhez. A Szürkének és az arisztokratának is megvannak a maguk forrásai. Nem értem, hogyan...

– Óh! – kiáltott fel Jeni Cuicet. – Én már hallottam a Ktlináról! Ez a legújabb káoszvilág!

Hari pislogott; kezdte megérteni a helyzetet.

– Azt hiszem... Gaal Dornick az egyik jelentésében megemlítette ezt a bolygót...

– Ó, igen! – Horis Antic csettintett egyet az ujjával. – Láttam egy körlevelet, amit valamennyi csillagszintűnél magasabb beosztású ügyintéző megkapott. Volt valami egészségügyi embargó... valahol a Demeter-szektorban.

Maserd biccentett és halkán felmordult, jelezve, hogy az ő fülébe is eljutott valami kósza hír a nő által említett háborúról. Megvonta a vállát. A galaxis hatalmas; ki tudná figyelemmel kísérni valamennyi bolygó eseményeit?

Gornon Vlimt csalódottan felsóhajtott.

– Látod, Sybyl? Ez a helyzet még a társadalom felsőbb szintjein is. Hallottak a dologról, de nem izgatják magukat. Mit is mondtál arról, hogy elég elterjesztenünk a hírt, és máris győzedelmeskedni fog az igazság? Mi a helyzet azzal a támogatással, amit kapnunk kellene?

A nő felsóhajtott.

– Ez csak egy halvány remény volt. Ha meg akarjuk nyerni a háborút, más eszközöket is alkalmaznunk kell. A galaxis át fog alakulni. Lehet, hogy egy kicsit sokáig tart majd, de meg fog történni!

Jeni előrelépett; ő volt az egyetlen a hajón, akire a furcsa pár egyértelműen pozitív hatást gyakorolt.

– Néhány barátom az Orion lift utasaitól hallott a Ktlináról. Mondják, hogy jutottak keresztül a bolygójukat körülfogó blokádon? Egyáltalán milyen?

Gornon Vlimt elmosolyodott.

– Mármint hogy hogyan *törtünk át* a birodalmi cirkálók kordonján? Elmesélem, hogyan hagytuk le a leggyorsabb hajóikat? Hogyan változtattunk ionfelhővé néhányat? Hogyan manővereztünk az űrben, hogy kapcsolatba léphessünk a kémeinkkel, és aztán...

Jeni megrázta a fejét.

– Nem, nem erre vagyok kíváncsi. Milyen az élet a Ktlinán? Mondjon valamit a... *reneszánszról!*

Hari összehúzta a szemét. Hát ez az! Ez a szó... A racionalizáció. A név, amit egy pusztító társadalmi kórság áldozatai adnak betegségüknek; egy eszme, amelyet úgy imádnak, mint a szenvedélybetegek az addiktív szereket; egy gondolat, amely hirtelen élénkséggel és izgalommal tölti meg világokat, hogy azután halált, vagy valami még rosszabbat zúdítson rá.

Gornon Vlimt felnevetett; a lány kérdése szemmel láthatóan felvidította.

– Ó, hogyan is írhatnám le a csodákat? Te, kedves kislány, el sem tudod képzelni. Gondolj az avított régi szabályokra, a represszív hagyományokra, a merev rituálékra... Gondolj ezekre, azután képzeld el, hogy mindegyik eltűnt!

Az emberek nyíltan, szabadon beszélhetnek bármiről, új irányba terelhetik a gondolkodásukat. Szabadok lehetnek!

– A tudósoknak többé nem azzal kell eltölteniük a fél életüket, hogy a bizottságok jóváhagyják a kutatási terveiket – vette át a szót Sybyl. – Többé nem létezik a tiltott témák és technológiák listája!

– Mindenütt szabadon virágozhat a művészet – folytatta a társa. – A színlelés a múlté. Az igazság természetessé vált. Az emberek azzal foglalkoznak, ami iránt érdeklődnek. Hivatást változtatnak, sőt, társadalmi osztályt! És mindezt a kedvük szerint.

– Igazán? – suttogta Horis Antic, aki előrelépett, de Hari szemvillanására azonnal visszahúzódott.

Mielőtt a két furcsa szerzet folytathatta volna az új társadalom dicséretét, Biron Maserd közbevágott:

– Mit is mondtak a háborúról? Csak nem a Birodalmi Dekontamináló Szolgálat ellen küzdenek?

– De igen, éppen az ellen! – Sybyl a társára nézett, mindketten felnevettek. – A BDSz hajóinak ezután már mindig kétféle kilométeres távolságban kell maradniuk a bolygónktól. Tizennégy cirkálójukat már lelőttük... Valamennyi olyan hajó volt, amilyen el akarta csípni magukat.

– Tizennégyet! – hörrent fel Horis. – Lelőtték? Úgy érte... megölték őket? Pusztán azért, mert be akarták tartatni a törvényt?

Sybyl közelebb lépett Karihoz.

– Már mint a *Seldon Törvényt*. Azt, amely legalizálta az elnyomást. Azt a törvényt, amelyet ez a nyájas, szelíd professzor alkotott meg miniszterelnöksége idején. Ez a tudós, aki szigorúan karanténba záratta az úgynevezett káoszvilágokat! Aki elvágta a kereskedelmi szálakat, aki megakadályozta, hogy ezek a világok megosszák az emberiséggel az eredményeiket, az elveiket!

Hari bólintott.

– Igen, valóban segítettem a szigorúbb elkülönítést és dekontaminálást lehetővé tevő törvények megalkotását. De ez a tradíció már több, mint tízezer éves. Egyetlen kormányrendszer sem engedélyezheti a nyílt rebelliót, és az örültség bizonyos fajtái ragályosak. Ezt minden iskolás tudja.

– Úgy érte, azok a gyermekek, akiken a rendszer már végrehajtotta az agy mosást, akik azokat a tanokat szajkózzák, amelyeket a birodalmi iskolákban a fejükbe vernek? – A nő gúnyosan rámosolygott Harira. – Ejnye, professzor úr! Itt nem a lázadásról van szó, hanem a status quo fenntartásáról. Már sokszor láttuk, hogyan zajlik le az ilyesmi. Egy bolygón elkezdődik valami új és csodálatos dolog. Mondjuk a Madder Losson vagy a Santannin... vagy a Sark-on... Vagy a Junin szektorban, vagy magán Trantoron! Amikor a

reneszánsz elkezdődik, a reakciós erők, amelyek tartanak tőle, amelyek veszélyesnek tartják, mindent elkövetnek annak érdekében, hogy elfojtsák. Aztán álszentkedő propagandába bújtatják az igazságot.

Amikor a nő kiejtette a Sark, majd a Junin nevét, Hari agyában megmoccan egy emlék. Valahogy ismerősnek találta Sybylt.

– Nos, ezúttal foganatosítottunk néhány intézkedést – folytatta a nő. – Létezik egy titkos szervezet, amely olyan emberekből áll, akik megúszták a galaxisban korábban végrehajtott repressziókat. Tervek készültek, így amikor a Ktlinán megjelentek a bátor, friss új szellem első jelei, valamennyien odaözönlöttünk a legjobb felfedezéseinkkel és technikáinkkal, azokkal a dolgokkal, amelyeket sikerült kimentenünk a korábbi reneszánszokból. Arra bíztattuk a Ktlina lakóit, hogy a lehető legtovább kerüljék a feltűnést, és közben halmozzák fel az árucikkeket, készítsék elő a bolygó védelmét.

– A reneszánszt természetesen nem lehet sokáig titokban tartani. Az emberek élvezik a szabadságot, és kinyitják a szájukat. Ez nem baj, hiszen éppen ez a dolog lényege! Csakhogy ezúttal készen álltunk, mielőtt megérkeztek a karantént biztosító hajók. Szétlőttük azokat, amelyek túlságosan közel kerültek hozzánk, amelyek ledobhatták volna ránk pokoli mérgeiket!

Maserd kapitány megrázta a fejét; szemmel láthatólag összezavarodott a váratlan fordulattól és attól, hogy hirtelen a feje tetejére állt az általa ismert konzervatív univerzum.

– Mérgek? De hiszen a BDSz-nek az a feladata, hogy *segítsen* azoknak a bolygóknak, amelyek szenvednek a...

– Óh, igen! Segítség? Ezt mondta? – vágott közbe Gornon Vlimt hevesen. – Akkor miért van az, hogy valamennyi reneszánsz ugyanúgy ért véget? Az örület és a rombolás orgiáiban? Ez az egész egy hatalmas összeesküvés részle! Titokban provokátorok, diverzánsok érkeznek a bolygókra, felszítják a gyűlölködést, az egyszerű érdekcsoportokat fanatikus szektákká alakítják, egymásra haragítják a különböző frakciókat. Aztán a hajók lejjebb ereszkednek, mérgeket szórnak a víztározókba, gyúlékony anyagokat helyeznek el a fontosabb helyeken. Elhaladnak a városok fölött, pszichotropikus sugarakat bocsátanak ki, amelyek aztán gyűlölködést gerjesztenek, lázadásokat szítanak.

– Nem! – kiáltotta Horis Antic. Meg akarta védeni Szürke társait. – Ismerek néhány BDSz-est. Sokan közülük túléltek a régebben lezajlott káoszkitöréseket, ők is reneszánsz világokról származnak, és önként vállaltak, hogy segítenek másoknak kigyógyulni abból a betegségből, amelyen ők maguk már túljutottak. Soha nem tennének olyasmit, amiről az imént beszélt! Vádaskodik, de nincsenek bizonyítékai!

– Még nincsenek. De lesznek. Mi mással lehetne megmagyarázni, hogy a rengeteg remény, lelkesedés, az a sok csodálatos dolog hirtelen hamuvá válik? Hari, miközben a többiek egyre hevesebben vitatkoztak, összegörnyedt a toloszékében.

Mivel magyarázzam? – tűnődött. Mondjam azt, hogy ez az emberi természet őskápa? Az egyenletekben ez az egész egy csillapítatlan oszcillációként jelenik meg. Egy attraktor állapot, amely mindig ott ólálkodik a felszín alatt, arra várva, hogy ha kialakulnak a megfelelő feltételek a káosz felé vonszolják az emberiséget. Az őseinket kis híján elpusztította, körülbelül abban az időben, amikor felfedezték a csillagközi utazásokat és a robotokat. Daneel szerint ez a fő oka annak, hogy a Galaktikus Birodalom létrejött... és annak, hogy a Birodalom végül kudarcot vallott.

Hari mindezt tudta. Már régóta tudta. Már csak egyetlen dilemma maradt.

Még mindig nem értette meg az átok lényegét. Nem látta a magját. Nem tudta megmagyarázni, hogy fájának lelkében miért van jelen ez a csillapítatlan attraktor, miért áll lesben összetekeredett kígyó módjára.

Hirtelen, mintha a semmiből bukkanna elő, az agy előterébe pattant egy hiányzó mozaikdarabka, amely nem a nagy rejtély, csak egy kisebb talány megoldását tette lehetővé.

– Juni... – mormolta. – Egy Sybyl nevezetű nő... Kihúzta magát, rámutatott a nőre.

– Maga... segített aktiválni a szimeket! Szent Johanna és Voltaire ősi szimulációját!

A nő bólintott.

– Én tettem, meg még néhányan, akiket felbérelt, hogy segítsék a "kísérletét". Részben az ön sugallatára, részben a saját arrogáns ostobaságunk miatt szabadjára eresztettük azt a két provokatív szimet, éppen a lehető legrosszabb pillanatban... Vagyis a legjobb pillanatban, ha az ön szemszögéből nézzük a dolgot. Rászabadítottuk őket a Juninra, éppen akkor, amikor a két legnagyobb frakció erőszak nélkül próbálta tisztázni filozófiai nézetkülönbségeit. A szimek szabadon eresztésével segítettünk leverni egy mini-reneszánszt, amely a központi bolygó szívében alakult ki.

Maserd és Antic zavarodott arcot vágott. Hari három szóval megmagyarázta nekik, hogy a nő miről beszél:

– A gépagyúak lázadása.

A kapitány és a Szürke bólintott. A dolog negyven évvel korábban – Hari Seldon miniszterelnökségét megelőzően – történt, de még senki sem felejtette el, hogy az egyik új robottípus (amely sokkal, de sokkal primitívebb volt, mint Daneel titkos pozitronikus segítőgárdája) hirtelen tombolni kezdett a Trantoron. A megvadult robotok óriási károkat okoztak, de végül sikerült

megfékezni őket. A hivatalos verzió szerint az epizódért a Junin szektorban kialakult káosz volt okolható.

– Úgy van – mondta Vlimt. – Azzal, hogy segített felszítani azt az úgynevezett lázadást, ön segédkezet nyújtott azoknak, akik el akarták vetni a mechanikus szolgák használatának koncepcióját. Természetesen az egész ügy háttérében az uralkodó osztály állt, amely azt akarta elérni, hogy a proletariátus örökre helyhez kötött maradjon, és...

Szerencsére Vlimt fanatikus szónoklatát félbeszakította egy hang – valaki megköszöri a torkát a légszilipben.

Mindenki a zsilip felé fordult, ahol egy sötét hajú, sötét bőrű férfi állt. Egyszerű sűrű hajósruhát viselt, az övére egy félelmetes sugárfegyvert akasztott. Hari hamar felismerte a támadó csapat harmadik tagját.

– Mors Planch – mondta. Felidézte, milyen körülmények között találkozott ezzel az emberrel. Egy éve történt, a Közbiztonsági Bizottság tárgyalásán. – Lám, lám. Sejtettem, hogy van ezen a hajón egy kompetens személy is.

Sybyl és Vlimt felszisszent, de Mors Planch odabólintott Harinak.

– Üdv, Seldon! – mondta, és rikító ruhát viselő társaira nézett. – Megkértem magukat, hogy ne kezdjenek veszekedni a túsokkal! Felesleges és fárasztó.

– Mi béreltük fel magát. Planch! Magát és a legénységét... – kezdte Vlimt, de ezt a mondatát sem fejezhette be, mert Jeni Cuicet izgatottan közbevágott:

– Jól hallok? Tényleg túsok vagyunk?

– Te nem, gyermekem – felelte Sybyl, akinek vastag sminkkel borított arcához sehogy sem illett az anyáskodó mosoly. – Belőled jó regruta válhat. A forradalom katonája lehetsz!

– Ami viszont a többieket illeti... – Sybyl a professzorra mutatott. – ... úgy tervezzük, hogy felhasználjuk önöket felszabadító háborúnk megnyeréséhez. Mert mi elhozzuk a szabadságot! Először ennek a bolygónak, azután az egész emberiségnek!

10.

Végre kellett hajtani az előkészületeket. Egyeztetni kellett az Új Reneszánsz ügynökeivel. Gerillacsapatokat küldtek szét a galaxisban, hogy rabolják el a Birodalom fontosabb személyiségeit, olyan embereket, akik értékesebbek voltak, mint egy elfeledett, kegyvesztetté vált egykori miniszterelnök. Hari a saját megítélése szerint legfeljebb annyit ért, mint egy lyukas félkredites érme.

Sybyl és Planch személyes okok miatt választott ki engem, gondolta.

Bosszút akartak állni a Juninéért, a Sarkéért és a Madder Losséért. Nem sikerült meggyőzőnöm őket arról, hogy a pszichohistóriai faktorok már a születésük előtt halálra ítélték ezeket a kulturális forradalmakat.

Hari előre látta a Galaktikus Birodalom bukásának egyik hasznát. Bár sok, káoszkitöréshez vezető faktor még ismeretlen volt a számára, a béke, a kereskedelem és a virágzás hiánya az esszenciális előfeltételek között volt; ez a három tényező nem lesz jelen a birodalmak közötti interregnum korszakában. Az elkövetkezendő kemény évezred során élő embereknek más problémákkal is szembe kell nézniük, de legalább ettől a különleges örülettől megmenekülnek majd.

Szegény Daneel, gondolta Hari. Úgy szerkesztetted meg a Birodalmat, hogy a lehető legemberségesebb, legszelídebb legyen – veszély telén játékokkal terelted el az ambíciózusok figyelmét, és a Harishoz hasonló aprólékoskodókra bíztad a papírmunkát, a hajók mozgásban tartását. Minden kerék simán forgott, de a felszín alatt ideális táptalaj alakult ki annak számára, amitől a legjobban tartottál.

Amit én a legkevésbé értek.

* * *

Miközben Sybyl és a társai arra vártak, hogy koordinálják az akcióikat a galaxisban ténykedő ügynökökével, Horis Antic engedélyt kért kutatásai folytatására.

– Mit árthatok ezzel? A mélyűrben vagyunk, távol a bolygóktól, a hajózási útvonalaktól. Ahelyett, hogy csak itt ógyelgünk esetleg felfedezhetünk valamit, ami mindenki számára fontos lehet. Mi van akkor, ha a korrelációim és Seldon egyenletei segítségével képesek leszünk meghatározni, hogy legközelebb hol fognak megjelenni a káoszvilágok... ööö... a reneszánsz világok?

– Mire jó ez, szürke? Talán arra, hogy könnyebben megsemmisíthessétek őket? – vicsorgott rá Gornon Vlimt.

– Én úgy látom, hogy jelen pillanatban önök azok, akik kézben tartják a fegyvereket – jegyezte meg Maserd kapitány.

– Hmm – Mors Planch megdörzsölte az állat. – Értem, mire céloz. Elsőként mi fogjuk megkapni az eredményeket, így már idejében megtalálhatjuk ezeket a reménybeli szabad világokat, segíthetjük a rajtuk végbemenő változásokat, előkészületeket tehetünk, hogy ne lehessen elfojtani a reneszánszukat, ne lehessen karanténba zárni őket.

Hari megremegett és eltűnődött, vajon Maserd mire készül. Az arisztokratának azonban tipikus pókerarca volt. *Remélem tudja, mit csinál. A*

formuláim nem igazán használhatók ha egyénekről és kisebb csoportokról van szó... Ezen a szinten Maserd politikai ravaszkodása hatékonyabb eszköz lehet, mint az én berozsdállt képességeim.

Hosszú évek óta először valami félelemhez hasonló érzés vett erőt rajta. A terve, hogy megmentse a civilizációt, szembe került egy óriási veszéllyel – azzal, hogy a káosz hirtelen és gyorsan szétterjed a galaxisban. Lelki szemei előtt mindez úgy jelent meg, mint csúf, fekélyes sebhalmaz a Ősradiáns tökéletes testén, mint hibasorozat, amely összekuszálja az egyenleteket, megszünteti a kiszámíthatóságnak azt a vonulatát, amelynek felépítéséért egész életében dolgozott.

A ktlinianiak rövid tanácskozás után engedélyezték Antic számára a munka folytatását. Mors Planch néhány emberét a Szürke mellé állította. Maserd parancsot kapott a röppálya beállítására, így a hajó továbbhaladt a holotérképeken vörössel jelzett ív mentén.

Néhány órával később Horis Antic izgatottan Harihoz sietett.

– Találja ki, professzor úr, mit fedeztem fel! Hozzátettem a káoszkitöréseket tartalmazó adatbázisomhoz a Ktlinát. Ez az egyetlen információ több, mint öt százalékkal finomította a modelletem! Azt hiszem, most már meglehetősen bizonyossággal kijelenthetem, hogy egy napon belül megkapjuk az összefüggések valószínűsíthető centrumát!

Hari másodpercekkel a bolygó nevének említése után rájött arra, aminek kiszámításához a Szürkének órákra és egy komputerre volt szüksége. Ennek ellenére *lenyűgöző amit csinált*, gondolta a professzor.

– Ha az adatoknak megfelelően módosítjuk a pályánkat, egy óriási molekuláris felhőbe fogunk jutni – mondta Maserd, miután végigtanulmányozta, milyen útvonalon kellene haladniuk.

– Ez gond?

– Nem igazán. Tulajdonképpen... van benne némi logika. Ha valaki eldugna valamit, és nekem kellene megtalálnom, akkor először éppen egy ilyen helyen keresném.

A *Rhodia Büszkesége* felgyorsított a lázadók hajója mellett. Mors Planch árgus szemekkel figyelte a manővereket. A jacht fedélzetén tartózkodók vérmérsékletüknek megfelelő stílusban folytatták a megkezdett beszélgetéseket. Hari csendben maradt, a lázadók viselkedése alapján akart több információt szerezni a Ktlina "reneszánszáról".

A lázadók azt állították, hogy új társadalmukban megszüntek az osztályok, Sybyl azonban mégis úgy beszélt és járt-kelt, mint egy középszintű meritokrata tudós. Extravagáns ruhája és sminkje egyértelműen arra utalt, hogy egy számára idegen stílust próbál magára erőltetni. Annak ellenére, hogy többször kijelentette, hisz az egyenlőségben, alázatosan viselkedett az

arisztokrata Maserd közelében, és szinte tudomást sem vett Horis Anticról, az egyszerű hivatalnokról.

A mélyen gyökerező szokások nehezen sorvadnak el, gondolta Hari. Még a rebellió dogmája sem gyorsítja fel a megsemmisülésüket.

Gornon Vlimt szemmel láthatóan jobban érezte magát a bátor reneszánsz világ képviselőjének szerepében. Talán azért, mert ő már a változást megelőzően is az ötödik – és legkisebb – társadalmi kaszthoz, a Csodabogarak rendjéhez tartozott, amelynek kreatív különcök voltak a tagjai, olyanok, akik a nyolcvan elfogadott művészeti forma valamelyikével foglalkoztak. Ezen formák közül némelyik célja kifejezetten az volt, hogy a jó ízlés határain belül maradvá kipellengérezzék a maradiságot, a konzervativizmust és felrázzák a tunyákat.

Vlimt elégedett volt azzal, hogy kitörhetett a tradicionális korlátok közül, és sokkal természetesebb eleganciával viselte az unkonvencionalitás köntösét, mint Sybyl, úgy viselkedett, mintha erre a szerepre született volna.

Annak ellenére, hogy a két radikális ugyanazért a célért küzdött, Hari világosan látta, hogy jelentős különbségek közöttük. Mik lehetnek ezek? Talán valamilyen filozófia dolog? Olyan dilemma, ami annak idején megosztotta a Junin szektor lakosságát? A káoszkitörések egyik jellemzője az a figyelemreméltó tendencia volt, hogy a nézetek lelkes hívei fanatikusokká váltak, mert annyira biztosak voltak saját igazukban, hogy képesek lettek volna meghalni elveikért – és képesek voltak lemészárolni másokat. A sok közül ez volt az egyik bukási tényező, amelyek összességükben mindig a reneszánsz világok pusztulását eredményezték.

Hari eltűnődött, hogy van-e lehetőség a különbözőség felnagyítására, drasztikussá tételére; lehetséges-e ellentétet szítani a két radikális emberrabló között.

Viszonylag gyorsan megtalálta azt a pontot, ahol éket lehetett verni Sybyl és Vlimt közé. Ahogy negyven évvel korábban a Junin szektorban, ennek a dolognak is a sorshoz volt köze.

– Képzeld el azt, amit a Ktlinán történik, és nagyítsák fel az ezerszeresére, a milliószorosára – mondta Sybyl. – Már most jobb komputereket építünk, mint amilyenek a Trantoron vannak, hihetetlen sebességgel továbbítjuk az információkat a bolygók között. A tudósok azonnal választ kapnak az információkérésükre, hasznos adatok tömege áll rendelkezésükre. Az egyes szakterületeken dolgozók hamar adoptálják és szinte azonnal használni kezdik a többi terület fejlesztéseit és találmányait. Az alantas munkákat új típusú gépagyúak végzik, így az embereknek lehetőségük nyílik arra, hogy kizárólag a kreativitást igénylő feladatokkal foglalkozzanak, és tanuljanak, tanuljanak!

– Voltak, akik tanulmányozták és megrajzolták a fejlődés ívét – folytatta Sybyl szenvedélyesen. – Egyesek szerint a vonal pontosan olyan, mint az a görbe, amit akkor kapunk, ha valamilyen véges számot x^2 -tel osztunk, amikor x közelít a nulla felé. Ezt szingularitásnak nevezik. Az ív hamar függőlegessé válik, ebből pedig arra lehet következtetni, hogy nem lesz határa a gyorsulásnak és a haladásnak! Ha ez igaz, akkor... képzeljék el, mivé válhatunk egyetlen emberöltő alatt! Ahogy a szingularitás elkezdődik, gyakorlatilag halhatatlanná válunk, mindenhatóvá. Nincs semmi, amit az emberek ne tudnának végrehajtani és elérni!

Gornon Vlimt bosszúsán felhorkant.

– A fizikai erőnek és a konkrét tudásnak ez az imádata sehová sem vezet, Sybyl. A legfontosabb jellemzője ennek az új kultúrának az *esszenciális véletlenalapúság*. Vegyük például azt a lekicsinylő szót, amit Seldon és a többiek használnak, amivel támadnak minket. "Káosz". Örülnünk kellene ennek a kifejezésnek! Amikor a művészetek és az ideák ezer irányba száguldanak, előbb vagy utóbb lesz valaki, aki rátalál arra a formulára, amely révén egyesülhetünk Istennel, az örökkévalóval... vagy örökkévalókkal... amely vagy amelyek áthatják lényükkel a kozmoszt. Onnantól kezdve pedig egyesek leszünk velük! Teljes lesz a megdicsőülésünk, teljes és örök érvényű!

Jeni Cuicet megdelejezetten hallgatta végig a szónoklatot. Hari közben végiggondolt néhány dolgot.

Először: a két elképzelés esszenciálisan hasonló volt egymáshoz, egy-egy transzcendentális víziót fogalmazott meg, és azt a módot, amely révén ez elérhetővé válhat.

Másodszor: minél jobban megismerték egymás ideáit, Sybyl és Gornon annál inkább eltávolodott egymástól.

Bárcsak tudnám, hogyan lehet felhasználni ezt a tényt! – gondolta Hari.

Miközben a vita tovább folyt, Hari a gondolataiba mélyedve ült a tolószékében, és a felek véleménykülönbségének gyökereit kereste. Mind az öt kaszt tagjai rendelkeztek bizonyos jellemző és alapvető emberi tulajdonságokkal, amelyekre nem csupán öröklés révén tettek szert. A polgárok és a nemesek viszonylag egyszerűek voltak, az ő ambícióik alapját a normál verseny és az érdek képezte – ez egyebek mellett a születési rátájukban is megmutatkozott. A másik három mindkét osztályt "tenyészegyedeknek" tartotta.

A meritokraták és az excentrikus csodabogarak is versenyeztek – időnként erőszakosan –, de önnön fontosságukba vetett hitük inkább azon alapult, amit tettek vagy elértek, nem pedig pénzen, a hatalmon vagy a társadalmi elismerésen. Mindegyikük ki akart tűnni a társai közül, igaz nem túlságosan. Ritkán volt saját gyermekük, de előfordult, hogy Karihoz hasonlóan örökbe

fogadtak egy-egy gyereket.

Ezek a hasonlóságok fontosak voltak, de a káosz körülményei megvilágították az excentrikusok és a meritokraták között meglévő különbségeket is, ahogy egykor a Junin szektorban történt, amikor a *hit* és az *értelem* közötti harc megrengette a Trantornak azt a részét.

Hari maga elé képzelte az egyes kasztok egyensúlyi egyenleteit; maga előtt látta a sorokat, legalább olyan tisztán, mint a közelében vitatkozó embereket. Az új birodalom, aminek ezer éven belül létre kellett jönnie, természetesen bonyolultabb és összetettebb lesz, mint a régi, és nem lesz szüksége ilyen formális osztálybesorolásokra. De volt valami elegancia ebben a régi rendszerben, amelyet valamikor nagyon régen a Daneelhez hasonló halhatatlan lények dolgoztak ki, azok, akik békés, nyugodt életformát próbáltak kialakítani az emberiség számára – olyan életformát, amely a pszichohistoria általuk létrehozott, még nyers verzióján alapult. Az emberi természet alapvető jellemzőivel szembeszállva ezek a formulák egymás körül forogtak, meglepő egyensúlyt alkottak, mintha egy láthatatlan zsonglőr tartotta volna fent őket a levegőben. Egészen addig, amíg a káosz közbe nem lépett.

Egészen addig, amíg a régi birodalom életben maradt.

Kers Kantun megérintette Hari karját, föléje hajolt; az arca aggodalmas volt.

– Professzor? Jól van?

A szolgál hangja távolról érkezett Harihoz, mintha Kers egy hosszú alagút végéről szólt volna hozzá. Nem válaszolt. Réveteg szemei előtt az öt társadalmi formula fokozatosan beleolvadt egy aprócska egyenletbe, amely lassan lebegni kezdett a semmiben, mozogni, valahogy úgy, mint a diatomok egy hatalmas áramlatban.

A régi birodalom széthullása, gondolta Hari, miután sikerült beazonosítani a változást. Szomorú volt, hogy megszűnt a szimmetria, eltűnt az egyensúly, hogy a helyén a túlélésért folytatott küzdelem és a galaxisban lüktető erőszak primitív ritmusa dübörgött.

A homály csak ekkor kezdett széteszlani, Hari csak ekkor fedezett fel valamit mögötte. A messzeségből valami csodálatos alak bontakozott ki.

Az Alapítványom...

Az imádott *Encyclopedia Galactica* Alapítvány. A kolónia, amelyet éppen most építenek fel a távoli Terminuson. Egy törékeny kis szerkezet, egy aprócska mag, amelynek növekednie kell; egy palánta, amelynek virágoznia kell és kiállni minden megpróbáltatást, amit a sors rázúdított.

Az egyenletek körbe forogtak, táplálták Hari palántáját, megnövesztették és erőssé tették, míg a törzse vaskemény lett, míg a gyökerei olyan vastaggá váltak, hogy bármilyen terhet képesek legyenek megtartani. A káosz és a

romlás nem árthatott ennek a növénynek, amely az összes olyan tulajdonsággal rendelkezett, amivel a régi birodalom nem.

Először túl fogod élni az egymás ellen forduló erők játszmáját. Azután fejlődni fogsz, amíg az ördögűzők és a pszudevallásos sarlatánok ténykednek. Ne szégyelld magad, ez csak átmeneti állapot lesz, a túlélés módja, míg a hatalmat átveszik a kereskedőhálózatok.

Azután át kell élned a régi Birodalom haláltusáját...

Hari, mintha vatta lenne a fülében, tompa hangokat hallott, valahonnan a közelből érkeztek. Aggódó mormogás... Kers Kantun jellegzetes valmoril akcentussal kiejtett szavai átszivárogtak a puha falon.

– *...Azt hiszem, ismét szélütés érte.*

A szolgálja riadt szavai semmivé váltak – a hallucinációs látomás újra megváltozott a szeme előtt.

A fa egyre nagyobbra nőtt, egyre nehezebb volt meghatározni a körvonalait. Különös virágok jelentek meg rajta, furcsa formájú és anyagú, másodpercekig létező csodák. Az Alapítvány növekedésének üteme a Terv szerint ment végbe, de egyszercsak elkezdődött valami más is, valami olyasmi, amire Hari nem számított. Valami, ami még káprázatosabbá változtatta a látványt; valami, ami korábban még az Ősrádiánsban sem mutatkozott meg. Hari elbűvölve próbált ráfókuszálni az egyik kis részletre...

Mielőtt azonban alaposabban szemügyre vehette volna, két *kertész* jelent meg. Megvizsgálták a fát. Az egyiknek olyan arca volt, mint Stettin Palvernek. A másik Hari unokájára, Wanda Seldonra emlékeztetett.

Az Ötvenek vezetői.

A Második Alapítvány vezetői.

A két kertész hatalmas seprűkkel elsöpörte a csodálatos, lebegő formulát, elkergette a védelmező-tápláló egyenleteket.

Hari megpróbált odakiáltani nekik, de képtelen volt kinyitni a száját. Megbénult.

A követőinek, az örököseinek a jelek szerint nem volt szükségük a matematikára, nekik valami sokkal jobb, sokkal erősebb eszköz állt a rendelkezésükre. Stettin és Wanda... A fejükhöz emelték a kezüket. Koncentráltak, és szintiszta mentális energiasarlókat vetítettek elő a homlokuk mögül... és azonnal munkához láttak velük: levagdosták a fáról a virágokat, a rügyeket, a gallyakat, egyszerűsítették természetes kontúrjait.

Ne aggódj, nagyapa, nyugtatta meg Wanda a professzort. Szükség van az irányításra. Ezt az Alapítványért tesszük, az Alapítvány érdekében, hogy a Tervnek megfelelően folytathassa a növekedését.

Hari nem tiltakozhatott, moccanni sem bírt. A távolból kiáltásokat hallott, kezek ragadták meg törekeny fizikai testét, kiemelték a tolószékből,

végigvitték egy hosszú folyosón. Jellegzetes kórházzzag szúrt az orrába. Szerszámok csörrentek.

Nem érdekelte az egész, egyedül a káprázatos látomás számított. Wanda és Stettin boldognak tűnt, elégedettek voltak a munkával, amit a fán elvégeztek; elégedettek voltak, hogy megszabadították a növényt a felesleges virágoktól, hogy kedvük szerintire változtatták az alakját.

Ekkor valahonnan a messzeségből, a megcsonkított matematikán túlról előragyogott egy fény. Egy sugárzó pont, amely hamarosan erősebben világított minden napnál. Közelebb jött, édes erejével hipnotizálta Stettint és Wandát, rábírta őket, hogy induljanak el. Wanda és Stettin megbabonázva, zokszó nélkül belesétált a mindent elnyelő forráságba.

A fénypötty elnyelte őket és nagyobbra dagadt.

A fa összezsugorodott és meggyulladt, a lángok fénye egy-két pillanatra felerősítette a ragyogást. Több már nem számított. Amíg szükség volt rá létezett, most, hogy feleslegessé vált, már elpusztulhatott.

AJÁNDÉKOT HOZOK, mondta egy új hang... egy hang, amelyet Hari felismert.

Hunyorogva az emberszerű alakra nézett, amely egy fehérén izzó parazsat tartott nyitott tenyerén. A parázshordó arcát kísérteties fény ragyogta be, amely leolvasztotta a fejről az álbőrt. A maszk alól elővillant a csillogó fémkoponya. A száj még mosolygott, pedig a lénynek iszonyatos fájdalmai lehettek.

Egy hősi alak... Fáradt volt, de győzedelmesen büszke arra, amit hozott.

VALAMI ÉRTÉKESET A GAZDAIMNAK.

Hari kínlódva fel akart tenni egy kérdést, de a hangok nem jöttek elő a torkából. Érezte, a nyaka oldalába belebökődik egy tű.

Úgy vesztette el az eszméletét mint egy gondolkodó gép, amit váratlanul kikapcsolnak.

III

TITKOLT BŰNÖK

A galaxisban minden évben több, mint kétezer nap lép be a fúziós ciklusa utolsó fázisába, megnövekszik a felületük, és a korábbinál sokkal forróbbá változnak. Évente húsz csillag válik nóvává...

Ha figyelembe vesszük azt a sokmillió csillagot, amelynek lakható bolygói vannak, ez a folyamat azt jelenti, hogy éves átlagban két emberlakta bolygó változik rettenetes, szörnyűséges helyé, olyanná, amelyen tovább nem maradhat meg az élet... A sötét korokban, a Galaktikus Birodalom előtt számos olyan természetes katasztrófa következett be, amely több milliárd emberéletet követelt. Az izolált világok lakóinak gyakran nem volt hová fordulniuk, ha segísége volt szükségük, amikor a napjuk bizonytalanná vált vagy ha valami tönkretette a planetáris ökoszfért.

A Birodalom létezése során a hivatalnok Szürkék rutinszerűen megfigyelés alatt tartották a potenciális veszélyforrásokat, figyelemmel kísérték a napok állapotát, időben jelezték a napokban lejátszódó változásokat, és fenntartották a problémák gyakorlati megoldásához szüksége flottákat. Ez a mentőrendszer olyan hatékony és szilárd volt, hogy bizonyos egységei még a Birodalom összeomlásának idején is működőképesek maradtak; ezek az egységek segédkeztek a Trantor evakuálásában, amikor a központi bolygó is bajba került.

Az Interregnum során gyakorlatilag nem lehetett kérni effajta segítséget. Egyes beszámolók szerint ebben a hosszú, veszedelmes korszakban számos kisebb világ elnémult. Ennek oka lehetett természetes vagy emberkéz okozta pusztulás is. Általában senki sem foglalkozott azzal, hogy kiderítse, mi történt ezekkel a planétákkal, mi történt a lakóikkal... A legtöbb esetben túl későn derült ki, mi játszódott le egy-egy világon...

Az Alapítvány felemelkedését követően is el kellett telnie egy kis időnek, mire a pszichohistóriai faktorok kombinációja lehetővé tette az anyagi források felkutatását, amelyek lehetővé tették a segélynyújtó infrastruktúra kiépítését...

ENCYCLOPEDIA GALACTICA 117. KIADÁS, A. K. 1054.

1.

R. Zun Lurrin fel akart tenni egy kérdést vezetőjének.

– Daneel, átolvastam néhány ősi feljegyzést, amelyek abból a korból származnak, amikor az emberiség még nem tört ki a galaxisnak abból a bizonyos kis sarkából. Rájöttem, hogy a történelem során a legtöbb társadalom megpróbálta megvédelmezni az embereket a *veszedelmes ötletektől*. A Régi Föld valamennyi kontinensén, szinte valamennyi korszakban a papok és a királyok azért küzdöttek, hogy elfojtsák azokat a gondolatokat, amelyek *zavart* okozhatnának a lakosság nagy részének. Attól tartottak, hogy ezek az

idegen elképzelések gyökeret vernek, bűnt vagy őrületet eredményeznek, vagy valami olyasmit, ami még ezeknél is rosszabb.

– És ennek ellenére a legbriliánsabb kultúra, az, amely felfedezett minket, a jelek szerint elvetette ezt a világnézetet.

Daneel Olivaw ismét az Eos Bázis legmagasabb balkonján állt, egy toronymagas szikla tetején, ott, ahonnan látni lehetett a fénylő galaktikus korongot – fent, az égen ugyanúgy, mint lent, a fagyott fémtő tökéletesen sima felületén. A két kép között olyan kevés volt a különbség, hogy könnyen össze lehetett téveszteni az illúziót és a valóságot. Nem mintha ez számított volna valamit...

– Az Átmeneti Korra utalsz – felelte. – Arra az időszakra, amikor Susan Calvin és Revere Wu megalkotta az első robotokat, csillaghajókat, és a többi csodát. Abban a korban addig sohasem tapasztalt módon megnőtt az emberek kreativitása és találékonyága, Zun. És igen, előjöttek egy teljes új szemlélettel, a korábbiaktól eltérő módon fogták fel az "információméreg" megállapítás lényegét.

– Egyesek Érettségi PrINCÍPIUMNAK nevezik ezt az új szemléletet. Azt hitték, ha a gyermekekbe belenevelik a bizalom és a szkepticizmus megfelelő kombinációját, a tolerancia és az egészséges gyanakvás keverékét, akkor képesek lesznek minden új vagy idegen elvet az azt megillető helyre sorolni, képesek lesznek elvetni a helytelen részeket, míg a jó részeket beleépítik az állandóan növekvő tudástömegbe. Hitték, hogy az igazságot ki lehet deríteni, de nem dogmákkal, hanem éppen azzal, hogy az emberek nyitottak maradnak a lehetőségek széles skálájára.

– Csodálatos, Daneel! Ha erről a módszerről valaha is bebizonyosodna, hogy alkalmazható, akkor a segítségével meg lehetne dönteni az implikációkat. Gyakorlatilag nem lenne határa az emberi lélek fejlődésének, semmi sem akadályozná a megismerését.

Zun kis szünetet tartott.

– Árulj el valamit, Daneel! Ennek a kornak a bölcsei komolyan azt hitték, hogy megfelelően nagy számú ember képes lehet végrehajtani ezt a trükköt?

– Igen. Sőt, erre az elképzelésre alapozták az oktatási rendszerüket. Az elv bizonyos ideig valóban helytállónak bizonyult, de csak úgy, hogy elfogadói lelkes viták során folyamatosan kijavították egymás hibáit. Ez a korszak állítólag csodálatos volt. Sajnálom, hogy nem szereltek össze hamarabb, mert így már nem találkozhattam sem Susan Calvinnal, sem annak a kornak a többi bölcsével.

– Tehát, Daneel, egyetlen robot sincs, amely abban az ősi időben kezdte meg működését. Te a legrégebbek közé tartozol, de téged is csak kétszáz évvel azután készítettek el, hogy a lázongások, a terrorizmus és a kétségbeesés

megszüntették az Aranykort.

Daneel megfordult, hogy Zunra nézzen. A környezetük erős vákuuma és radioaktivitása ellenére a tanítványa pontosan úgy nézett ki, mint egy élettől duzzadó fiatal férfi, a nemesi osztály egyik tagja, aki éppen olyan öltözetet visel, mintha kempingezni készülne a Birodalom valamelyik bukolikus világán.

– Ez a meghatározás nem egészen pontos, Zun. Abban az időben, amikor engem létrehoztak, a földlakók már visszahúzódtak a káosz elől a ravaszul megépített, zsúfolt fémvárosokba, elrejtőztek a természetes fénytől. Űrlakó kuzinjaikat ekkor már aligha lehetett épelméjűnek nevezni, mert már elindultak a dekadencia és a romlás lejtőjén. Az emberek óriási traumákon eshettek át, míg sor kerülhetett a radikális változásra, ami végül a Susan Calvin korában jelentkező expanzív optimizmust eredményezte.

– Abban a korban, amikor együtt dolgoztál azzal a nyomozóval, Elijah Baleyvel... az emberek még mindig elfogadták az Érettségi Princípiumot?

Daneel oldalra billentette a fejét; a gesztus "nem"-et jelentett.

– Ezt az elvet akkor már nem tartották tiszteletben, csak néhány nonkonformista és filozófus volt képes elfogadni. A többiek esetében az uniformitás és a bizalmatlanság került a központba. Az űrlakók és a Föld kultúrái között volt egy nagyon komoly hasonlóság: egyaránt elvetették azt a nyíltságot, amely az Átmeneti Kort jellemezte. A társadalmak visszatértek a régebbi szemléletmódhoz, a gyanakváshoz.

– Meggyőződésükké vált, ahogy ma nekünk is meggyőződésünk, hogy az emberi agy sebezhető gazdatest, amelyet gyakran megszállnak a parazitaszerű elvek... valahogy úgy, ahogy a vírusok az élő sejteket.

– Milyen ironikus! A két kultúra jobban hasonlított egymásra, mint a bennük élők gondolták.

– Így van, Zun. Ám éppen a közös vonás, a gyanakvás miatt kis híján kiirtották egymást. Emlékszem, Giskarddal számtalanszor beszéltünk erről a problémáról. Arra a megállapításra jutottunk, hogy az űr elég tágas ahhoz, hogy megoldást kínáljon, így csak arra kell rávennünk az embereket, hogy kiáramoljanak a csillagok közé, helyett, hogy összepréselődve tengődnek. Tudtuk, amint szétszóródik az emberiség, kisebb annak a kockázata, hogy valamilyen apró szikra tűzvészt okoz... Olyan tüzet, amely esetleg az egész fajt elpusztíthatja.

– Nem volt könnyű rávenni őket, hogy ismét induljanak el, de miután a diaszpóra folyamata megkezdődött, az emberek a vártnál sokkal gyorsabban megtöltötték a galaxist. A gyors terjeszkedés korában számtalan szubkultúra alakult ki... és legnagyobb döbbenetünkre ezek hamarosan egymás ellen fordultak, brutális kis háborúkba bonyolódtak. Most már láthatod, hogy a

Nulladik Törvényt figyelembe véve miért az volt az egyetlen megoldás, hogy létrehozzunk egy új, uniformizált galaktikus kultúrát, amely aztán megteremtette a békét. A tolerancia így könnyebbé vált, hiszen mindenki egyforma volt.

– De az egyformaság önmagában nem volt elegendő! – jegyezte meg Zun.
– Új módszereket kellett kidolgoznotok, melyekkel megakadályozhattátok a viszályok újbóli fellángolását.

Daneel bólintott.

– Bevetettünk néhány módszert, melyeket Hari Seldon később *fékező mechanizmusoknak* nevezett el. Nem tehattünk mást, ha meg akartuk akadályozni, hogy a galaxis elinduljon a káosz lejtőjén. A legjobb metódusok némelyikét az én Giskard barátom ötölte ki. Kétszáz embergeneráción át hatékonynak bizonyultak... de most már roskatagnak tűnnek. Ezért alakulhatott ki a jelenlegi krízis.

Zun bólintással jelezte, elfogadja és érti a választ, de vissza akart térni a veszélyes elvek témájára.

– Kíváncsi lennék... lehet, hogy az űrlakóknak és a földi kultúráknak is jó okuk volt arra, hogy tartsanak a kulturális szennyeződéstől? Végül is volt valami, ami rábírta a Földön élő milliárdokat, hogy felejtsek el a vágyaikat, és közösen keressenek menedéket azokban a kriptaszerű városokban. És mi oka lett volna egy intelligens solariainak arra, hogy valami bizarr életstílust válasszon magának... Például azt, hogy egész nap karba tett kézzel üljön és robotszolgákat kérjen meg arra, hogy leélje helyette az életet? Lehet, hogy mindkét tünet okát valamilyen... fertőzésben kell keresni?

– Tökéletes a következtetésed, Zun. Világos, hogy volt akkoriban valami tomboló betegség. Még évszádokkal később, azután, hogy Giskard segített Elijah Baleynek rávenni néhány földlakót a fém-anyaméhek elhagyására, néhány bolygó kolonizálására, a kórság mutálódott formában ugyan, de követte őket.

– Erről már hallottam. Te és Giskard megfigyeltetek valami érdekeset a kolóniák némelyikén. A telepések ezer szállal kötődtek az anyabolygóhoz. Képtelenek voltak elszakadni a Földtől, amelyre mint valami felszentelt spirituális ikonra tekintettek.

– Egy makacs mentális függőség megakadályozta, hogy továbbhaladjanak az új horizontokon. Giskard rájött, ha be akarjuk tartani a Nulladik Törvényt, akkor nincs más választásunk. Ezt az intenzív fixációt csakis azzal lehetett semmivé változtatni, hogy lakhatatlanná tesszük a Földet, és emigrálásra kényszerítjük a lakosság nagy részét. Az emberiség csakis ezt követően jelenthette ki magáról, hogy meghódította a galaxist.

Daneel elhallgatott, a jéghideg balkonon, mentora mellett álló Zun pedig a

gondolataiba mélyedt. Egy ideig ő is csendben maradt, mintha nem tudta volna eldönteni, hogyan fogalmazza meg a következő kérdését.

– De... mindaz, amiről beszéltünk, ugyanazon a feltételezésen alapszik.

– Miféle feltételezésen, Zun?

– Azon, hogy az Átmeneti Kor nagyjai... Susan Calvin és a többiek... *tévedtek*, és nem csupán balszerencésék voltak.

Daneel másodszor is a fiatal Alfa-típusú robot felé fordult.

– Nem vetted még észre, hogy milyen katasztrofális jelenségek következnek be akkor, amikor valamelyik "reneszánsz világ" elvet minden korábbi feltételezést és posztulátumot, amikor arra kényszeríti az emberek millióit, hogy a talajt és fogódzót jelentő tradíciók nélkül létezzen? Gondolkozz, Zun! A legfontosabb feladatunk már nem az, hogy megvédjük az egyes embereket, hanem az, hogy a lehető legjobbat tegyük az emberiség egészségének. Nem is nagyon tudnám összeszámolni, hogy több évezredes szolgálatom során hányszor voltam tanúja annak, hogy bizonyos elvek és elképzelések halálos veszedelem forrásává váltak.

– Az még sosem jutott eszedbe, Daneel, hogy mindez *nem* tartozik hozzá teljes egészében az emberi természethez? Talán az egész annak köszönhető, hogy az Átmenet Korában megjelent néhány váratlan tényező, kialakult pár szituáció. Lehet, hogy az Érettségi Princípium valamikor rendelkezett valamilyen mértékű validitással... egészen addig, amíg valami új tényező meg nem zavarta a működését. Valami olyasmi, ami mindig is itt volt a közelünkben, de észrevétlen maradt.

– Hogyan jutottak eszedbe ezek a dolgok, Zun? – kérdezte Daneel hűvösen.

– Mondjuk úgy... megérzés. Talán nem tartom hihetőnek, hogy Calvin és a követői ilyen görcsösen ragaszkodtak az elképzelésükhöz anélkül, hogy valahonnan ne kaptak volna támogatást a emberiség érettségének felismeréséhez. Valóban túl csökönyösek voltak ahhoz, hogy felismerjék a szemük előtt lévő bizonyítékokat?

Daneel megrázta a fejét – már régen szokásává vált az emberszerű viselkedés és reagálás.

– Erre nem a "csökönyösség" a legmegfelelőbb szó, Zun, és nem is az "ostobaság". Én ezt az egészet ahhoz kapcsolom hozzá, amit "reménynek" neveznek.

– Tudod, Zun, azok az emberek nagyon okosak voltak. Talán ők voltak a legzseniálisabb elmék, amelyeket ez a megkínzott faj kitermelt. Közülük sokan rájöttek, esetleg ráéreztek arra, hogy mi történne akkor, ha kiderülne, hogy tévesek voltak az emberiség érettségével kapcsolatos megállapításaik. Ha nem lett volna lehetőség arra, hogy a polgárok tömegeit megtanítsák az ideák józan elfogadására és kezelésére, akkor... Akkor ebből azt a

következtetést lehetett volna levonni, hogy az emberiség rendelkezik egy alapvető hibával, egy örökölt korlátoltsággal, hogy sosem emelkedhet fel olyan magasságokba, ahová a jelek szerint képes lenne feljutni.

Zun a másik robotra meredt.

– Egy kicsit... kényelmetlenül érzem magam attól, hogy így beszélsz a gazdáinkról. De talán igazad van, Daneel. Megpróbáltam elképzelni, hogy mit érezhetett Susan Calvin, mit érezhették a követői, amikor rájuk omlott a korábban pompásnak tartott értékrend, amikor az értelem hiánya ledöntötte azt, amit felépítettek. Képes vagyok átérezni, milyen kétségbeesetten küzdhetek azért, hogy arra a konklúzióra jussanak, amit az előbb elmondta. Mivel hittek az individualitás korlátlan potenciáljában, gyűlölték volna, ha egyszerű faktorokká válnak Hari Seldon egyenleteiben... ha kiderül, hogy ők is olyan véletlenszerűen mozognak a térben, mint a gázmolekulák, ha bebizonyosodik, hogy hosszú távon az emberek közömbösítik egymás sajátosságait és egyéniségét.

– Mondd, Daneel, lehet, hogy ez a felismerés volt az utolsó szalmaszál? A legbelül lévő trauma, ami véget vetett a vakmerő magabiztosság korának? Valamennyi esemény csak ennek a mélyebb traumának a tünete lett volna?

Az idősebb robot bólintott.

– A probléma olyan komollyá vált, hogy közülünk, robotok közül néhányan már amiatt aggódtunk, hogy az emberiség elveszti a továbbhaladáshoz szükséges akaraterőt. Szerencsére azonban felfedeztek minket. És mi rájöttünk arra, hogyan lehet végigvezetni őket az ösvényen, amely érdekes és ugyanakkor biztonságos is.

– Egészen mostanáig az volt – jegyezte meg Zun. – Most azonban a pusztulás ólálkodik az egyik oldalon, a káosz a másikon. Ilyen helyzetben többé nem működőképes a "Galaktikus Birodalomnak" nevezett megoldásrendszer. Ezért támogatod a Seldon-tervet?

Daneel mosolyogva megrázta a fejét.

– Ezért dolgozom valami annál is jobbon! Éppen ezért hívtalak ide: meg akarok osztani veled egy jó hírt. Be akarok számolni neked egy áttörésről... arról, hogy megtaláltam azt, amit az elmúlt húszezer évben kerestem. Most végre használhatóvá vált. Ha minden jól alakul, röpké ötszáz esztendő elég lesz ahhoz, hogy végrehajtsuk a dolgot.

– Mit, Daneel?

A Halhatatlan Szolgából egy halk, rövid mikrohullámú jelsorozat szakadt ki, felemelkedett a galaxis felé – olyan volt, mint valami ima. Amikor Daneel Olivaw újra megszólalt, a hangja más volt, mint korábban, szinte elégedettnek tűnt.

– Tudom, hogyan lehet segíteni az emberiségnek a hibái leküzdésében,

hogyan lehet elérni azt, hogy nagyobb magasságokba jusson, mint amiről valaha is álmodott!

2.

A szagokat hamarabb felfogta, mint a saját gondolatait.

Hosszú évek óta csak: a kellemetlen szagoknak volt elég erejük ahhoz, hogy ingereljék Hari Seldon kortól eltompított érzékszerveit. Most azonban, mintha egy hosszú vándorút után térnének haza, az aromák keveréke, a bódító, de ugyanakkor ismerős szagok érzéki örömet gerjesztettek az idegpályáin.

Jázmin. Gyömbér. Curry.

Működni kezdtek a nyálmirigyek, a gyomra megdöbbenő heveséggel reagált. Dors halála óta gyakorlatilag nem volt étvágya, most azonban éppen ez, az éhség volt az, ami magához térítette.

Óvatosan kinyitotta a szemét – csak annyira, hogy egy pillantást vessen a hajó gyengélkedőjének önsterilizáló falaira –, aztán újra lehunyta.

Csak álom volt. Ezek a csodálatos Illatok...

Emlékszem, hallottam valamit... Valaki arról beszélt, hogy megint szélütés ért.

Hari szeretett volna visszatérni az eszméletvesztés homályába. Inkább ez, mint hogy rá kelljen jönnie: ismét meghalt az agyának egyik része. Nem akart szembenézni azzal, amit ez eredményezhetett, nem akarta átélni a teljes leépüléshez vezető út "élményeit".

És mégis... ezek az illatok keresztüllebegtek az orrnyílásán.

Ez is valami *tünet*? *Mint a "fantom-végtag", amit az amputált testűek a sajátjuknak éreznek?*

Nem érzett fájdalmat. A testében lüktetett a vágy, hogy megmozduljon. Jól érezte magát, de... Lehet, hogy ez csupán illúzió? Ha megpróbálna megmozdulni, talán rádöbbenne a valóságra. A valóságra, ami úgy csapna le rá, mint a mázsás porölykalapács... Talán teljes paralizisról van szó? A Trantoron az orvosok figyelmeztették, ez bármikor, akármelyik pillanatban megtörténhet – nem sokkal utána pedig a halál következik.

Hát, idáig is eljutottam...

Ráparancsolt a bal kezére, hogy érintse meg az arcát. A kéz engedelmeskedett, könnyedén felemelkedett. Hari közben másodszor is kinyitotta a szemét.

A helyiség, amiben feküdt, tágasabb volt, mint a *Rhodia Büszkeségének* gyengélkedője. Ezek szerint áthozták a támadó hajó fedélzetére. A ktlina hajóra.

Nos, a memóriája a jelek szerint működőképes maradt... Az ujjja megérintette az arcát – a keze önkéntelenül visszarándult.

Mi a fene...?

Újra megérintette az arcát. A húsa észrevehetően keményebb volt, mint korábban, kevésbé petyhüdt és ráncos, mint amilyenre emlékezett.

A teste önálló akciót kezdeményezett. Az egyik kéz megragadta a fehér takarót, ledobta. A másik a test alá furakodott, nekifeszült az ágynak, megfeszült. Hari felült. A mozdulat olyan gyors volt, hogy elvesztette az egyensúlyát, és majdnem lefordult az ágyról. Megfeszültek a hátizmai; visszanyerte az egyensúlyát. Felnyögött, de nem a fájdalomtól, hanem a meglepetéstől.

– Üdv, professzor – szólalt meg egy hang a jobb oldalán. – Örülök, hogy visszatért közénk.

Hari elfordította a fejét. A másik ágyon egy alak feküdt. Hari pislogva, hunyorogva szemügyre vette. A potyautas volt az, a lány a Trantorról, aki nem akarta, hogy száműzzék a Terminusra. Kórházi hálóinget viselt, előtte egy tálca volt, amin egy tálban valami sötétsárga leves gőzölgött.

Ennek az illatát éreztem, gondolta Hari. Rengeteg kérdést szeretett volna feltenni, rengeteg dologra akart választ kapni, ám a leves láttán az volt a legfontosabb a számára, hogy kérjen egy keveset.

A lány Harit nézte, azt várta, hogy szólaljon meg végre.

– Jól... jól van, Jeni? – kérdezte a professzor. A lány kesernyésen elmosolyodott.

– A többiek fogadásokat kötöttek arra, hogy mik lesznek az első szavai, amikor felébred. Majd megmondom nekik, hogy mindannyian tévedtek... én is. – Megvonta a vállát. – Egyébként miattam ne aggódjon. Csak egy kis lázam van. Már egy-két héttel azelőtt előjött, hogy felosontam Maserd hajójára.

– Láz? – kérdezte Hari.

– Agyláz, mi más lenne? – Jeni védekezően elvigyorodott. – Mire gondolt? Hogy nem vagyok elég okos ahhoz, hogy elkapjam? Amikor ilyen szüleim vannak? Tizenöt éves vagyok, már éppen ideje volt...

Hari bólintott. Tény, hogy ezt a gyermekkori betegséget az idők kezdete óta mindenki elkapta, aki az átlagosnál magasabb intelligenciával rendelkezett. Bocsánatkérően felemelte a kezét.

– Nem akartam megbántani, Jeni. Szerintem senki sem kételkedett benne, hogy maga el fogja kapni az agylázat... Különösen *azután* nem, hogy olyan könnyedén rászedett minket a Demarchián. Üdvözlöm a felnőttek világában! – Volt valami, amit Hari eddig csak Dorsnak mert bevallani: ő maga sohasem esett át ezen a betegségen. Zseninek tartották, de nála nem jelentkezett az

agyláz.

Jeni fürkészőn nézett a professzorra, mintha azt kutatta volna, van-e valami gúny a hangjában, az arcán. Amikor ennek nyomát sem találta, szélesen elmosolyodott.

– Nos, remélem, könnyű eset leszek. Már alig várom, hogy túllegyek rajta. Olyan sok minden történik, semmiből sem akarok kimaradni.

Hari bólintott.

– Azt... azt hiszem, megrémisztettem a többieket, de... A jelek szerint nem történt velem semmi különösebb.

A lány arcáról nem tűnt el a mosoly.

– Semmi különösebb, doki? Esetleg nem nézne bele a tükörbe? – Olyan hangon tette fel a kérdést, hogy Hari azonnal megértette, keresnie kell egy tükröt.

Vonakodva leeresztette a talpát a padlóra. Mindkét lába erős volt... elég erős ahhoz, hogy minden különösebb nehézség nélkül odacsoszogjon a falba épített, néhány méter távolságban lévő tükörhöz.

Fogd meg az ágy végét, kapaszkodj bele... ha gond van, ha becsapnak az érzékszerveid, akkor a matracra fogsz visszaesni...

Kihúzta magát; a mozdulatsor közben csak egyszer bizonytalanodott el. Előretolta az egyik lábát, ráhelyezte a testsúlyát, előretolta a másikat.

Eddig minden remekül ment, csak az zavarta, hogy Jeni a háta mögött egyfolytában vihog. A lány nevetése egyszerre volt gunyoros és csodálkozó.

A következő lépésnél egy kicsit felemelte a talpát a padlóról, a következőnél már egy kicsit jobban... Mire a tükörhöz ért, olyan magabiztosan lépkedett, mint...

A tükörre bámult, pislogni kezdett. Jeni hangosan kacagott.

– Professzor! – dörrent egy mély hang az ajtó irányából.

Kers Kantun kiáltott. A hűséges szolga odarohant Harihoz, megfogta a karját, ám a professzor lerázta magáról a kezét.

Hari döbbenten bámult a tükörre.

Öt év... legalább öt év! Legalább öt esztendővel megfiatalítottak! Talán tízzel. Nem látsszom többnek hetvenötnél!

Mély hang szakadt ki a torkából. Annyira összezavarodott, hogy azt sem tudta megállapítani, örül-e a változásnak, vagy inkább dühíti, hogy a megkérdése nélkül ilyen tettek vele.

* * *

– Ez csak egy a számtalan csoda közül, amely a maga által következetesen és makacsul "káoszvilágnak" nevezett bolygón született.

Sybyl boldogan csacsogott, miközben ellenőrizte Hari állapotát, és megengedte neki, hogy felöltözzön.

– A Ktlinán olyan orvosi technikákat alkalmaznak, amelyet az egész Birodalom irigyelni fog... mihelyst híre megy a dolgoknak. Ez egy újabb magyarázat a hitünkre, hogy képtelenek lesznek eltitkolni a csodánkat. Ezúttal nem fogják eltussolni a történeteket! Gondoljon a galaxisban tengődő idősök milliárdjaira, akik bármit megadnának azért, hogy egy ilyen gép közelébe kerüljenek!

Sybyl megveregetett egy hosszúkás, koporsó alakú gépet, amelynek minden oldalát beborították a kapcsolók és a kijelzők. Hari rájött, hogy valószínűleg belefektették ebbe a ládába, és amíg ott tartózkodott, addig a műszerek redukáltak, esetleg visszafordították a megviselt emberi testben lejátszódó negatív jellegű, leépüléshez vezető folyamatokat.

– Persze ez egy korai típus – folytatta Sybyl. – Még nem tudunk fiatalítani, de vissza tudjuk adni a szervezet egyensúlyát és erejét... a következő kezelésig. Az elképzelés azonban helyesnek bizonyult, és gyakorlatilag nincsenek korlátai. Elvben képesek vagyunk testmásolatok létrehozására is, sőt, azt is meg tudjuk csinálni, hogy a régi agyból átvigyük az információkat az újba. A gyakorlatban ez még nem történt meg, de... Mondjuk úgy, hogy csupán ízelítőt kapott a tudásunkból, professzor. Megismerte a reneszánsz egyik vívmányát.

Hari óvatosan fogalmazta meg a válaszát:

– A testem és a lelkem köszöni önöknek.

A nő ránézett, felvonta divatosan színezett szemöldökét.

– És az intellektusa? Talán helytelenít egy ilyen találmányt? Még akkor is, ha életet tudunk megmenteni vele?

– Maga, Sybyl, olyan könnyed szavakkal emlegeti az egyensúlyt, mintha tudná, miről beszél. De az emberi test közel sem olyan bonyolult organizmus, mint az emberi *társadalom*. Ha egyetlen személyt rosszul kezelnek, az tragikus, de egy embert könnyen helyettesíthet egy másik. Civilizáció viszont csak egy van.

– Tehát azt hiszi, hogy felelőtlenül kísérletezgetünk, anélkül, hogy felfognánk a kezeléseink hosszú távon hogyan fognak hatni a pácienseinkre.

Hari bólintott.

– Egész életemben az emberi társadalmat tanulmányoztam. Csak az utóbbi időben szereztem meg azokat a paramétereket, amelyek segítségével egészen tisztává lehet tenni a képet. Önök most előrukkolnak néhány egzotikus új faktoral, amelyek rövid távon előnyösnek bizonyulnak, hosszú távon azonban halálosak lehetnek. Micsoda arrogancia! Megvizsgálták már, hogy az emberi halhatatlanság milyen hatással lesz az amúgy is törékeny gazdaságokra? A

bolygók ökorendszerére? Kiszámították, hogy a fiataloknak mennyi esélyük lesz a...

Sybyl felnevetett.

– Húha, professzor! Velem nem kell vitatkoznia. Szerintem az emberi kreativitás, ha valóban szabadon működhet, minden létező problémára megoldást talál. Azokra, amelyeket megemlített, plusz százmillió másakra. Olyanokra is, amikre eddig senki sem gondolt. Nincs értelme a további vitának. A kérdés eldőlt. A háborúknak gyakorlatilag vége.

Hari felsóhajtott.

– Számítottam erre. Sajnálom, hogy így kell véget érniük a reményeiknek. Hiú ábránd azt hinni, hogy egyetlen bolygó felléphet huszonötmillió másik ellen, hogy hatást gyakorolhat rájuk. Rövid távon talán befolyásolhatja őket, de hosszú távon...

Elhallgatott, Sybyl vigyorgó arcára nézett.

– Hiú ábránd? Lehetséges, mégis ez fog történni. Meg fogjuk nyerni a háborúnkat, Seldon. Néhány hónapon, legfeljebb egy éven belül... az egész Birodalomban elterjed a reneszánsz. Akár tetszik egyeseknek, akár nem! És magának kell köszönetet mondanunk azért, hogy ez lehetséges!

– Tessék? De... – Hari hangja elcsuklott. Megrogyant a térde. Sybyl megfogta a könyökét.

– Szeretné látni az új fegyverünket? Jöjjön, professzor! Nézze meg, hogy hová jutott a kutatásai során, aztán engedje meg, hogy megmutassam azt az eszközt, amit önnek köszönhetünk. Azt, amely lehetővé teszi az úgynevezett káosz diadalát!

3.

A csillagfény nem oszlatta szét a sűrű homályt.

A galaxis spirálkarjait több tízezer hatalmas, por tömegszerű molekulafelhő pettyezte; ezek gyakran az újonnan születő napok örvénylő melegházai voltak, de az egyik már legalább egymillió éve statikus és steril volt – kopár medence, a színe olyan, akár a feneketlen vermeké.

Am a *Rhodia Bűszkeségének* kutató szenzorai mégis elcsíptek valamit a mélyén. A jelzőn először a gravimétereken, azután a mélyradarokon tűnt fel. Később a reflektorok fénycsívái megcsillantak azokon a felületeken, amelyek olyan közel voltak, hogy néhány foton másodpercek leforgása alatt visszatért.

Amikor a felfedezés megtörtént, Hari eszméletlenül feküdt, most viszont, miután magához tért, érdeklődéssel vegyes megdöbbenéssel figyelte a látványt. Közben úgy érezte, mintha sokkal élesebben látna, mint korábban –

az elmúlt néhány év során egészen hozzászokott ahhoz, hogy a szeme már közel sem olyan jó, mint fiatalabb korában. Ahogy a csillaghajó lassan forgott, Hari látta az előttük sorokba rendezett pöttyöket, amelyek mindegyikére a *Rhodia Bűszkeségének* egy-egy lézersugara vetett világosságot.

Hamarosan rájött, mit néz. *Több száz... talán több ezer objektum...*

Ekkor már egészen biztos volt abban, hogy a csillogó tárgyak szabályos sorokat alkotnak. Néhány elég közel volt ahhoz, hogy a monitor nagyítófunkciójának igénybevétele nélkül is alaposabban szemügyre lehessen venni. Különös, hosszúkás tárgyak, kiálló részekkel. Gépnek látszottak, de nem hasonlítottak egyetlen csillaghajóra sem, amit Hari korábban látott.

Ahogy kipillantott a hozzá legközelebb lévő megfigyelőablakon, Hari tisztán látta az egyik tárgy csillogó felületét és koromfekete árnyékát. Először megremegett – arra gondolt, hogy ez a valami esetleg *Idegen* eredetű. Eszébe jutott az a furcsa történet, amit Horis Antic mondott el az őseről. Ahogy a monitorra nézett, és meglátta a képre jellemző arányszámokat, tovább fokozódott az aggodalma. A tárgy *hatalmas* volt, még a legnagyobb birodalmi csillaghajóknál is óriásibb.

Azután felfedezett néhány megnyugtató részletet, a jármű testén elhelyezett hiperhajtóműveket, és eszébe jutott az a kép, amit a gyermekeknek szóló könyvben látott. Ott éppen ilyennek ábrázolták a letűnt korok csillaghajóit...

Hari rádöbrent az igazságra.

Ez a tárgy... hatalmas, de primitív! A modern hajóknak nincs szükségük ennyi hajtómű-egységre. A mi hiperhajtóműveink összetettebbek és kisebbek, látszik rajtuk, hogy sok ezer éven át folyamatosan változtatták a szerkezetüket, míg ki nem fejlesztették a lehető legbiztonságosabb és legtökéletesebb változatot.

Tehát a tárgy régi volt. Talán sokkal ősbibb, mint a Galaktikus Birodalom.

– Igen, ezek antik darabok – felelte Biron Maserd, miután Hari megosztotta vele feltételezését. – Más furcsaságot nem vett észre rajtuk?

– Nos, az alakjuk is különös. Azok a hajtóművek... a méretükből és az elhelyezkedésükből arra lehet következtetni, hogy az egység iszonyatos mennyiségű energiát igényel. Vajon mire való?

– Hm – Maserd megdörzsölte az állat. – Szürke barátunknak van egy elmélete, de az egész olyan bizarr, hogy a fedélzeten senki sem hajlandó elhinni. Az az általános vélemény, hogy szegény Horis befordult az utolsó sarkon, és kőfalba ütközött. Ha érti, mire gondolok...

Trantori szlengben ez annyit jelentett, hogy Horis egy kicsit meghibbant. Erre számítani lehetett, de Harit mégis elszomorította a hír. Megkedvelte a kis hivatalnokot.

– Nos? – folytatta Maserd. – Milyen furcsaságot lát még ezen az ősi

járművön?

– Mármint a korán és a külsején kívül? Hát... most, hogy mondja... Bárhogy nézem, nem látok rajta... – Hari elhallgatott, de Maserd befejezte helyette a mondatot.

– Egyetlen kabinszerű építményt sem? Amióta megtaláltuk ezeket az izéket, arra próbálok rájönni, hogy hol tartózkodhatott a legénységük. Eddig nem sikerült kiokoskodnom a dolgot. Ha az életem függne tőle, akkor sem tudnám megmondani, hogy hol voltak bennük a navigáló pilóták!

Harinak elakadt a lélegzete. Összepréselte a száját, nehogy kibuggyanjon belőle valami hang, amivel elárulta volna, hogy rájött a titok nyitjára. Gyorsan témát váltott.

– Mik ezek? Fegyverek? Csatahajók? A ktlinianiak azt remélik, hogy hadrendbe állíthatják ezt az ősrégi arzenált, és felhasználhatják a Birodalom legyőzésére? Ezek az energiaprojektorok...

– Valamikor nagyon is használhatóak voltak – mondta Maserd. – Horis szerint a bolygók felszíne ellen használták. De nyugodjon meg, Dr. Seldon. Ezek a gépek nem fognak a Birodalmi Flotta ellen fordulni. A legtöbb olyan állapotban van, hogy meg sem lehet kísérelni a megjavítását. Az aktiválásukhoz is több évnyi munkára lenne szükség. Egyébként a hajtóművek olyan primitívek, hogy a flottánk egységei ötször körbepülnek őket, mire egyet mozdulnak.

Hari megrázta a fejét.

– Akkor nem értem. Sybyl szerint előnyhöz juttattuk őket. Behozhatatlan előnyhöz. Biztosra veszi a győzelmüket és a Birodalom vereségét.

Maserd bólintott.

– Ebben talán igaza van, professzor. De a győzelmüknek semmi köze sincs ezekhez az óriásbárkákhoz. Hamarosan ön is megláthatja, mi táplálja az optimizmusát.

Hari figyelt; a *Rhodia Büszkesége* folytatta a megkezdett fordulót. A hatalmas, ősi gépek sorainak széléhez értek. Ahogy az alakzat eltűnt a megfigyelőablakból, Hari a látottakon töprengett.

Robothajók! Nincsenek rajtuk kabinok, mert nem volt emberi legénységük. Pozitronikus agyak végezték az irányításukat. Talán alig néhány évszázaddal a csillagközi utazás felfedezése után használhatták őket.

Örült, amikor a flotta végül teljesen eltűnt a szeme elől. Újra látni lehetett a csillagköd fényét – apró szemcsékből álló porfelhő az alvilági sötétség háttére előtt.

Azután megjelent egy új ragyogás. A *Rhodia Büszkeségének* lézerreflektorai alatt bonyolult tárgyak szikráztak. Amikor az első raj megjelent – olyan volt, akár egy csapatnyi szellem – Harit egy gömbformába

rendezett gyémátkupacra emlékeztette.

– Itt van a fegyver, amiről Sybyl meg a társai beszéltek, professzor – mondta Maserd. – Már a fedélzetre hoztak néhány mintapéldányt.

– Mintákat?

Hari körülnézett a hídon. Horis Antic a műszereivel foglalatосkodott, magában beszélve vizsgálgatta a kinti armadát. Mors Planch és az egyik embere fegyverrel a kézben, figyelmesen állt – látszott rajtuk, bármire képesek, ha a foglyaik esetleg szabadulni próbálnának. Sybylnek és Gornon Vlimtnek nyoma sem volt.

– A tanácsterembe vitték őket – mondta Maserd kapitány. – Felállítottak néhány egységet. Már működőképesek. Azt hiszem, professzor, nem fog tetszeni magának, amit mindjárt meglát.

Hari bólintott. Bármit is találtak, nem okozhatott nagyobb sokkot neki, mint a robothajókból álló flotta.

– Vezessen, kapitány! – Udvariasan intett a nemesnek. Kers Kantunnal a nyomában követte Maserdet, aki végighaladt a főfolyosón és belépett az egyik ajtón.

Hari megállt, benézett és felnyögött.

– Ó, ne! – mondta. – Bármit, csak ezt ne!

* * *

Archívumok voltak. Iszonyatosan régiek. Hari ennyit már akkor megállapított, amikor még csak egyetlen pillantást vetett a konferenciaasztalon heverő, csillogó tárgyra.

Az ősök remek adattároló rendszereket fejlesztettek ki, kristályos szerkezetű tárgyakat, amelyekbe rengeteg információ fért. Hari – egészen addig, míg nem kapta meg Daneeltől azt a bizonyos gyermekkönyvet – sosem látott ép prehisztórikus egységeket.

Most viszont négy ilyen tárgy hevert az asztalon Sybyl és Gornon között. Csillogó, hengeres felületük sértetlen volt; mindegyik elég nagy volt ahhoz, hogy akár tízezerszer több információ beférjen, mint a gyermekkönyvbé.

– Maserd, jöjjön ide, és nézze meg, mit csináltunk, amíg távol volt! – kiáltotta Gornon Vlimt nélkül, hogy felnézett volna a holomontrórról, amihez hozzákapcsolta az egyik adattárat. A monitoron vakító csodarengeteg jelent meg.

A nemes Seldonra sandított, szemmel láthatóan zavarta, hogy kiderült: jóban van az ellenséggel. Amikor azonban látta, hogy Hari ügyet sem vet rá, gyorsan odasietett Gornonhoz, és a válla fölött izgatottan a monitorra nézett.

– Remekül ráhangolták az interface-t. A képek élesek, a grafika világos.

– Nem volt nehéz – felelte Vlimt. – Az archívumot egyszerűre tervezték, még egy bolond is képes lenne aktiválni őket, ha elég ideje van rá.

Hari kelletlenül ugyan, de kíváncsian közelebb lépett, és a monitorra pillantott. A képek többsége semmit sem jelentett a számára – titokzatos tárgyakat látott, amelyek ismeretlen hátterek előtt álltak. Néhányat azonban, hála Daneel ajándékának, felismert. Egyiptom piramisait azonnal beazonosította. Régi emberekről készült portrékat, régi helyek képeit látta. Hari tudta, hogy a prehisztórikus emberek nagy jelentőséget tulajdonítottak az ilyen alkotásoknak, amelyeket úgy hoztak létre, hogy valamilyen szövettárra természetes eredetű pigmentfoltokat kentek. A jelek szerint Gornon Vlimt is fontosnak találta ezeket a Hari szerint meglehetősen szürreális és különös képeket.

A szomszédos monitorra meredő Sybyl előtt egészen más típusú információk jelentek meg, ezeknek a képeknek valami közülük lehetett a tudományhoz és a technikához.

– Elég kezdetleges az anyag – állapította meg Sybyl. – De ez természetes, hiszen nekünk húszezer év állt a rendelkezésünkre ahhoz, hogy finomítsunk az akkori elképzeléseken. Az alapvető teóriák azonban meglepően keveset változtak, és némelyik rég elfeledett anyag egyenesen csodálatos! Olyan eszközökről és technikákról is feljegyzések készültek, amelyekhez hasonlókról még sohasem hallottam. Egy teljes nemzedéknyi időre és tucatnyi ktliniára lenne szükség ahhoz, hogy feldolgozzuk ezt a rengeteg információt!

– Ez... – szólalt meg Hari. Tudta, hiába mond bármit, mégis kötelességének érezte, hogy legalább megpróbálkozzon a dologgal. – Sybyl, ez veszélyesebb, mint gondolnák!

A nő felhorkant.

– Elfelejtí, Seldon, hogy kivel beszél. Vagy már nem emlékszik arra a félig megolvadt archívumra, amin együtt dolgoztunk? Arra, amivel negyven éve a maga titokzatos ismerőse állt elő? Abban nem sok ép részletet találtunk... Tulajdonképpen csak az a két szimulált ősember volt sértetlen. Johanna és Voltaire személyisége, akiket az ön utasítására szabadon eresztettünk!

Hari bólintott.

– És maga emlékszik arra a káoszra, amely az ő közreműködésükkel alakult ki a Trantoron és a Sarkon?

– Ne engem hibáztasson a történetek miatt, professzor! *Maga* akart adatokat kapni a szívek viselkedésmintáiról. Magának volt szüksége ilyesmire... Ha jól emlékszem, a pszichohisztóriai egyenleteibe akarta beépíteni az információkat. Mi, Marq Hofti és én magunktól sohasem eresztettük volna ki őket az adatszférába!

– Egyébként ezek az archívumok valami egészen mást tartalmaznak... Ez

egy tudástömeg gondosan rendszerezett gyűjteménye, egy amolyan enciklopédia, aminek segítségével az emberek át akarták örökíteni az utódaikra a rendelkezésükre álló információkat. Mondja csak, maga nem valami hasonlót akar elkészíttetni az *Encyclopedia Galactica* Alapítványával, azzal a csoporttal, amit áttelepített a Terminusra? Azok az emberek nem információkat gyűjtenek össze? Nem az a céljuk, hogy megőrizzék az emberi tudást, hogy védelmezzék az elkövetkezendő sötét korban?

Hari belekerült a logika csapdájába. Hogyan magyarázza el, hogy az Alapítványnak az enciklopédiával foglalkozó része csupán a csel kelléke? Hogyan mondja el, hogy a Tervben résztvevők nem pusztán könyvekkel fognak küzdeni a sötét kor ellen?

A helyzet ironikus volt, hiszen azok a "puszta könyvek", amelyek az asztalon heverték, pillanatok alatt szétfoszlathatják a Seldon-terv hivatalos verziójának fontosságát. Ezek az adattárlók halálos veszélyt jelentettek mindenre, amiért élete során dolgozott.

– Hány ilyen tárgyat szereztek? – kérdezte Maserdtől, ám az arisztokrata nem figyelt rá, Vlimt válla fölé hajolva a képekre meredt.

– Várjon! Menjen vissza egy kicsit! Igen. Ez az! A nagy Franklin szellemére mondom, ez *Amerika!* Felismerem ezt a jelenetet... rajta van a családi gyűjteményünkben lévő érmén!

Gornon felnevetett.

– Fallikus és obstruktív – jegyezte meg. – Mondja, honnan tud ilyen sokat a...

– Kíváncsi lennék, hogy ebben az archívumban benne van-e a *Föderalista* példánya – mormolta a kapitány. A vezérlőpanel fölé emelte a kezét. – Vagy esetleg még a...

Maserd hirtelen mozdulatlaná vált, a válla előregörnyedt, a testtartása olyan volt, mintha rádöbrent volna, hogy valami hibát vét. Seldonra nézett.

– Mondott valamit, professzor?

Harit bosszantotta, hogy senki sem mondja el neki azokat a fontos dolgokat, amiket tudni akart.

– Azt kérdeztem, hány ilyen archívum létezik, és mit akarnak csinálni velük?

Sybyl válaszolt a kérdésre; szemmel láthatóan élvezte, hogy nyerő pozícióban van.

– Több millió van, professzor! Szépen összegyűjtve, rendszerezve és eltéve egy gyűjteményállomáson, ami több, mint százötven évszázada lebeg az űrben, magányosan és üresen. Ennyi ideje senki sem olvasta ezeket az információkat!

– De most vége az adattárlók nyugalmanak! Üzenetet küldtünk a Ktlina

ügynökeinek, akik titokban dolgoznak a galaxisban, arra kértük őket, hagyják abba, amivel éppen foglalkoznak, és jöjjenek ide. Hamarosan harmincegynéhány hajó fog ideseregleni, és valamennyinek a raktárát megtöltjük ezekkel a gyönyörű archívumokkal. Aztán a hajók elmennek, és megosztják a tudást az emberiséggel!

– Ezek az adattárlók illegálisak – jegyezte meg Hari. – A rendőrtisztek külön kiképzést kapnak arra, hogy első ránézésre felismerjék ezeket a borzalmakat. Ugyanígy a Szürkéék és a nemesi osztály bizonyos tagjai. El fogják csípni az ügynökeiket.

– Talán igen. Lehet, hogy a zsarnokok és talpnyalóik megállítanak közülünk néhányat, de ez az egész olyan lesz, mint valami fertőzés, professzor. Nekünk csupán néhány fogékony helyre van szükségünk... pár velünk szimpatizáló emberre, hogy hajókat készítsünk és ipari méretekben megkezdhessük az adattárlók másolását. Egy éven belül a Birodalom valamennyi bolygóján több ezer ilyen információhenger lesz! Aztán pedig több millió!

A felvázolt jövőkép, a virulens fertőzés sokkalta komolyabb dolog volt, mint Sybyl hitte. Hari lelki szemei előtt megjelent a gondosan kidolgozott Terv, amelyre a káosz óriási lyukakat hasít. A kiszámíthatóság, amelyért egész életében küzdött olyanná válik majd, mint a füsttel (azzal a füsttel, amely megtöltötte a Santanni utcáit, amikor az a reneszánsz lázongásokba és vérontásba torkollt, amikor szegény Raych millió reménnyel együtt elpusztult) a levegőbe rajzolt jelek.

– Eszükbe jutott már...?

Muszáj volt elhallgatnia, nyelnie kellett, mielőtt folytatta.

– Eszükbe jutott már, hogy már mások is próbáltak ennyire bátran viselkedni? Mások, akiknek végül kudarcba fulladtak a törekvéseik.

Gornon és Sybyl a professzorra nézett.

– Ezt most hogy érti? – kérdezte Vlimt.

– Úgy, hogy ezeket az archívumokat a mélyűrbe szánták, úgy tervezték, hogy hosszú ideig ott maradjanak, és könnyen, alapszintű technika alkalmazásával el lehessen olvasni őket.

– És ebből mire következtet? Sejtji, hogy mi lehetett a rendeltetésük?

Sybyl csóválni kezdte a fejét, aztán a szeme hirtelen elkerekedett, az arca elsápadt.

– Ezek ajándékok – mondta egészen halkán. – Palackba zárt üzenetek. Olyan embereknek szánták őket, akik elveszítették a múltjukat.

Lord Maserd összeráncolta a homlokát.

– Arra céloz, hogy bizonyos embereknek rendelkezésére állt a tudás... és megpróbálták megosztani...

– Mindenki mással. A távoli telepek lakóival, akik semmire sem emlékeztek. – Hari bólintott. – De miért tettek volna ilyet? Az adattárló egységek viszonylag olcsók és hosszú életűek, már az idők kezdetén is ilyenek voltak. A telepések hajói, amelyek elindultak egy új, kolonizálandó világ felé, rengeteg információt vihettek volna magukkal, különböző eszközöket, amelyek segítségével megőrizhették és terjeszthették volna a tudást. Nos, akkor mi szükség lehetett arra, hogy valakit... bárkit a galaxisban emlékeztessenek erre az egészre? – A rég megsemmisült Föld képére mutatott.

A helyiség végében, az ajtóban megszólalt egy hang.

– Ön az Amnézia-kérdést feszegeti – mondta Mors Planch, aki a jelek szerint végighallgatta a beszélgetést. – Azt, hogy miért nem emlékszünk az eredetünkre, a történelmünk bizonyos szakaszaira. A válasz szinte felkínálja magát. Valami... vagy valaki... *elfelejtette* az őseinkkel a tényeket.

Planch a relikviák felé biccentett.

– De az ősök közül néhányan nem adták meg magukat. Harcoltak. Védekeztek. Megpróbálták elterjeszteni az emberiség memóriájából kitörölt tudást. Megpróbálták megosztani másokkal azt, amit ők tudtak.

Maserd döbenten pislogott.

– Az űr-útvonalakat valószínűleg az ellenség ellenőrizte. Talán nem eresztette át a tudásterjesztők hajóit, akik ezért így, gyors, kicsi kapszulákban próbálták eljuttatni az adatokat a rendeltetési helyükre.

Sybyl lenézett. Az arca korántsem volt olyan vidám, mint korábban, a szeme komoran csillogott.

– Annyira megörültünk nekik... szerettük volna használatba venni azokat a fegyvereket. Nem is gondoltam volna, hogy az archívumok léte ilyesmire utal. Ez azt jelenti, hogy...

Gornon Vlimt fejezte be helyette a mondatot. A hangja keserű volt.

– Ez azt jelenti, hogy ez a háború nem új.

Hari úgy biccentett, mintha egy okos tanítványt bíztatna arra, hogy folytassa a feleletet.

– Így van. Ugyanaz a dolog újra és újra megtörténhetett, az évezredek során számtalan alkalommal megisméltődhetett. Bizonyos csoportok felfedeznek egy-egy ősi archívumot, nekilátnak a másolatok ipari mértékű gyártásához, szétküldik a galaxisban az anyagot. Ennek ellenére az emberiség amnéziája nem ér véget.

– Milyen következtetést lehet levonni mindebből?

Sybyl csüggedten Harira nézett.

– Azt, hogy a dolog még egyszer sem sikerült. A fenébe magával, Seldon! Értem, mire gondol!

– Ez az egész azt jelenti, hogy a csatát mindig azok veszítették el, akik a mi

oldalunkon álltak.

4.

Lodovik Trema számára világossá vált, hogy a calvini robotok nem fogják elpusztítani.

Kíváncsi volt, miért nem.

– Feltételezhetem, hogy megváltoztattátok a véleményeteket? Mégsem tartotok veszélyes renegát robotnak? – kérdezte a talajjárműben mellette ülő két robottól, miközben végigszáguldottak az úrkikötő felé vezető úton. Fehér, gömbszerű felhők lebegtek a csodálatos árnyalatú égbolton; Lodovik kevés emberlakta világon látott ilyen szép kéket.

A vattatását végző két robottal ellentétben kísérői mindketten még fiatal, de már érett női testet viseltek álcaként. Egyikük a közepes méretű birodalmi város, Clemsberg zsúfolt utalt figyelte, a másik – karcsúbb volt az elsónél, rövidre nyírt göndör haját hordott – enigmatikus pillantással nézett rá. Lodovik nem érzékelt mikrohullámú adást, így arra a kevés információra kellett hagyatkoznia, amit a "nő" az arckifejezésével és a szavaival elárult.

– Még nem döntöttünk véglegesen a sorsodról – mondta. – Vannak közöttünk olyanok, akik szerint te már nem is vagy robot.

Lodovik egy hosszú pillanatig a rejtélyes válaszon gondolkozott.

– Ezen azt érted, hogy többé nem igazak rám a robotok fajtát definiáló kitételek?

– Így is lehet mondani.

– Gondolom, a mutációmra célzói. A balesetre, aminek következtében többé nem engedelmeskedem a Robotika Törvényeinek. Többé már nem vagyok giskardi eretnek sem. Szörnynek tartotok.

A nő megrázta a fejét.

– Nem tudjuk pontosan, hogy mi vagy. Biztosan csak annyit tudunk, hogy klasszikus értelemben véve nem vagy robot. Annak érdekében, hogy lehetőségünk nyíljon a további vizsgálódásra, úgy döntöttünk, egy darabig együttműködünk veled. Szeretnénk kideríteni, mit tartasz kötelességednek most, hogy nem érvényesek rád a Törvények.

Lodovik megeresztett egy mikrohullámú jelet – a vállrándítás elektromos formáját. Részben azért tette, hogy letesztelje a nő kitűnő védőpajzsát, amely olyan jó volt, mintha a robot azon a szinten nem is létezett volna. Semmi. Egyetlen rezonancia sem érkezett válaszként.

Persze ez is érthető volt. A megmaradt calviniak, miután elvesztették a háborút a giskardi frakcióval szemben, a rejtőzködés mestereivé váltak,

beleolvadtak az emberi lakosságba.

– Én nem vagyok biztos ebben – mondta Lodovik fennhangon. – Még mindig érzek némi vágyat, hogy a Nulladik Törvény egyik verziójának szellemében működjem. Az emberiség általános jóléte még mindig motivál. Ám ez a készítés most már absztrakt, majdnem filozofikus. Már nem kell minden tettetemet átszűrni a törvényeken.

– Ez azt jelenti, hogy amikor akarsz, megállsz, és rózsákat szagolgatsz? Lodovik kuncogott.

– Azt hiszem, így is meg lehet fogalmazni. Jobban élvezem a részleteket, mint a változás előtt. Például az érdekes emberekkel folytatott beszélgetéseket. Újságíróknak adom ki magam és riportokat készítek a legnagyobb meritokratákkal és excentrikusokkal. Kihallgatom a bárókban a diákok társalgását, a parkok padjain ülve a jövőjüket tervező párocskákat. Időnként beleavatkozom az emberek sorsába. Végrehajtok egy-két jótettet. Az egész eléggé... kielégítő. – Hirtelen összeráncolta a homlokát. – Sajnos mostanában elég kevés időm jutott ilyesmire.

– Mert túlságosan lefoglalnak azok a dolgok, amelyeket R. Daneel Olivaw terveinek megvalósítása érdekében kell végrehajtanod?

– Ezt már elmondtam. Egyelőre meg akarom érteni ezeket a terveket, még nem kívánok tenni a megvalósulásuk ellen. Valami folyamatban van... Biztosan csak ennyit tudok. Daneel néhány évvel ezelőtt váratlanul elvesztette a Seldon-féle pszichohistóriai Alapítvány iránti érdeklődését. Visszavonta azon robotok felét, amelyeknek korábban Seldon csoportját kellett segíteniük, átrendelte őket máshová, hogy egy titkos projecten dolgozzanak, aminek valami köze van a *mentális emberekhez*. Világos, hogy Daneel forgat valamit a fejében... Valamit, aminek köze van a két Alapítványhoz. Valamit, aminek az Alapítványok mellett, esetleg *helyett* kell működnie.

– És ez aggaszt téged?

– Igen. Hari Seldon korai munkájának volt néhány nagyon vonzó aspektusa. Briliáns erőfeszítés volt, amelynek során felhasználták az elmúlt néhány évezred legkiválóbb, legeredetibb megfigyeléseit és elképzeléseit. Büszke voltam, hogy segíthettem mozgásba lendíteni a dolgokat a Terminuson, részt vehettem az alapok lerakásában. Rossz látni, hogy ez a kitűnő törekvés most magára maradt, hogy degradálódott a szerepe.

– Nem csak erről van szó – mondta a nő Lodoviknak. Lodovik bólintott.

– Nem vagyok biztos benne, hogy engedhetjük Daneel Olivawnak megtervezni az emberi létezés következő fázisát. Legalábbis azt nem szabad hagyni, hogy ezt egyedül csinálja.

– Mi van akkor, ha rájössz, mit művel, és nem helyesled a terveit? Még mindig köteles vagy együttműködni vele? Seldon egyenletei szerint...

amelyeket bevallásod szerint te is nagyra tartasz... a Birodalom hamarosan össze fog omlani. Ha nem történik valami, az emberiség harminc évezredre belemerül a sötétségbe.

– Kell lennie alternatíváknak – felelte Lodovik.

– Hallgatom – mondta a vele szemben ülő lény. A robot jól játszotta az embernő szerepét: az élethűség kedvéért kissé mesterkéltén működött: keresztbe tette a lábát, kecsesen oldalra billentette a fejét. Lodoviknak tetszettek ezek a kis részletek, meggyőzőnek találta őket; magában elismerte, hogy a robot jól utánozza az érett, szexuálisan aktív embernők viselkedését.

A robot nagyon ügyes volt.

– Az egyik alternatíva a káoszvilágok szabadjára eresztése lehet – mondta Lodovik.

– És ez mit eredményezne? Nagyon jó oka van annak, hogy ezeket a világokat elkülönítik a többitől, és megpróbálják megváltoztatni. Minden káoszkitörés során milliók pusztulnak el.

– Azok a milliók mindenképpen elpusztulnának, de így legalább élénkebb, izgalmasabb lenne az emberek élete. Érdekesebb, mintha a kiszámítható Birodalomban élnének. A túlélők többsége azt állítja, hogy az élmény minden áldozatot megér.

A nő Lodovikra meredt, a tekintete kifürkészhetetlen volt.

– Te valóban nagyon furcsa robot vagy. Ha egyáltalán az vagy... Képtelen vagyok kitalálni, mit gondolsz arról, hogy mit lehetne elérni a káoszkitörések szabadjára eresztésével. A legtöbben a tipikus gondolatsort követnék... a hiú remények feltámadását emlegetnék, amit aztán megsemmisítő explóziók követnek.

– Lehetséges – bólintott Lodovik. – De egyáltalán nem biztos, hogy ez történne! Különösen akkor nem biztos, ha Daneel ügynökeinek nem lenne alkalmuk közbeavatkozni és súlyosbítani a kialakult helyzetet. Gondolj arra az emberi kreativitásra, amely az ilyen epizódok során felszabadul! Mi történne akkor, ha minden erőnkkel azon lennénk, hogy irányítsuk ezt a pezsgést, enyhítsük a láz forróságát, ha nem azzal foglalkoznánk, hogy csírájában elfojtsuk a próbálkozásokat? Ha ezer közül csupán egynek sikerülne túljutnia a gyötrelmeken, ha csak egy elérhetne a túlsó oldalra...

A nő kurtán felnevetett.

– *A túlsó oldal!* Lehet, hogy ez csak egy mítosz. Egyetlen káoszvilág sem jutott el ebbe a mesebeli állapotba, amelyben az örület korszaka után végre visszatér a nyugalom és a józanság. De ha valahogy lehetőség nyílna erre, ki tudja megmondani, mi van a reneszánsz okozta felforduláson túl? Seldon egyenletei meglehetősen bizarrá válnak, amikor megpróbálják leírni azt, ami *azután* következik. A rendelkezésedre álló információk alapján akár azt is

kijelentheted, hogy Daneelnek igaza van. Lehet, hogy az emberiséget tényleg elátkozták.

Lodovik megvonta a vállát.

– Szívesen vállalnám a kockázatokat, ha egy valóban izolált helyen hajthatnám végre a kísérletet.

– De erre nincs lehetőség! A káoszvilágok polgárai olyanokká válnak, akár a spórák: kitörnek a saját életterükből, hogy megfertőzzenek másokat, így vajon mit csinálhatsz? Talán kockáztathatnál egyetlen bolygót, esetleg ezret is, de az egész emberi civilizációt nem veszélyeztetheted! Kérlek, Lodovik, tegyél le erről. Egyébként azt hiszem, ezt a lehetőséget csak azért vázoltad fel, hogy sokkolj, mielőtt rátérsz a valódi javaslatodra.

Lodovik összerepréselte az ajkát – automatikusan szimulálta a komor arckifejezést.

– Ha ennyi mindent tudsz, akkor miért nem vagy képes kitalálni, hogy mit akartam mondani?

A nő békítően felemelte a kezét.

– Elnézést. Modortalan voltam. Lennél olyan kedves, és elmondanád, milyen alternatívákat tartasz helyesnek?

– Nos, semmiképpen sem azt az idióta dolgot, amiről az a két alacsony rendű gépagyú beszélt nekem a cellában. Rengeteg ostobaságot összehordtak a robotszolga-seregek előállításáról. Egy robot minden ember mellé? Hogy legyen, aki megóvja, védelmezzze őket? Hogy legyen, aki felvágja a tányérjukon a húst, bekösse a cipőfűzőjüket? Hogy legyen, aki ott strázsál mellettük, amikor szexuális kapcsolatot létesítenek, hátha védencük szívrohamot kap az izgalmaktól? – Lodovik felnevetett. – Az a két gépagyú talán őszintén beszélt, de én tudtam, hogy nem csak én hallom a szavaikat. Volt valaki, aki figyelt minket. Valaki, akinek jobb ötletei vannak.

A nő is elmosolyodott.

– Tudtuk, hogy tudod.

– Tudtam, hogy tudjátok.

Találkoztott a pillantásuk. Lodovikban működésbe léptek az érzelmeket generáló egységek. Az évek során, annak érdekében, hogy tökéletes emberszimuláció lehessen, megtanulta, hogyan lehet teljes mértékben automatikussá változtatni az inger-reakció folyamatot. Ez azt jelentette, hogy ugyanúgy reagált a másik robot külsejére, modorára, a szavaira, a csipkelődő-puhatólózó beszélgetésre, ahogy egy valódi, egészséges emberférfi reagálna egy valódi embernővel folytatott párbeszéd során. Lodovik most elfojtotta ezeket az érzelemutánszatokat... pontosan úgy, ahogy egy felnőtt emberférfi tenné a valódi érzelmeivel, ha az éppen aktuális témára akarna koncentrálni.

– Tudtam, hogy számtalan calvini alszekta létezik – mondta. – A

kultuszotok már az őskorban többfelé hasadt.

– A Nulladik Törvényt elfogadók között sem teljes az egyetértés – jegyezte meg a nő. – Legalábbis nem volt teljes, míg Daneel össze nem terelte őket a zászlaja alá.

– De a régi vallás hívei sohasem szövetkeztek. Nagyon különböző nézeteket vallotok arról, hogy mi a legjobb az emberi lényeknek. A rendelkezésemre álló információk alapján arra következtetek, hogy a ti csoportotok nézetei egyeznek az enyémmel.

– Ah. Megint előkerült az eredeti kérdés. Milyen nézeteket vallasz, Lodovik Trema?

– Az hiszem... – kezdte Lodovik, aztán elhallgatott. A kocsi befordult az úrkikötőbe, a létesítmény távolabbi sarkánál lévő rakodóterület felé tartott.

– Igen?

Lodovik nem felelt azonnal. Érezte, az elméje sarkában megmoccan a Voltaire-személyiség.

IGEN, TREMA. ÉN IS SZERETNÉM HALLANI, MILYEN ELVEKET VALLASZ, MI AZ, AMIT MÉG ELŐLEM IS ELTITKOLTÁL!

Lodovik megpróbálta félresöpörni az irritáló hangot.

– Azt hiszem, a Robotika Második Törvényét illetően vannak eddig még meg nem vizsgált implikációk – mondta. – Azt hiszem, el kellene gondolkoznunk azon, hogy a dilemmáink megoldása esetleg egy paradox mélyén van.

A másik, sötétebb bőrű nő, aki eddig mereven bámult kifelé a kocsiból, most hirtelen megfordult, Lodovikra nézett, rámeresztette zöld szemét.

– Ezt hogy érted? Úgy gondolod, hogy az emberi parancsok vakon, gondolkodás nélkül való végrehajtására való kötelezettség valamilyen módon erősebb, mint az Első Törvény, vagy Daneel Nulladik Törvénye?

– Nem. Egyáltalán nem erre gondoltam. Csak azt hiszem, hogy egészen más lenne a Törvények értelme és értelmezhetősége, ha valami olyasmit tennénk az emberekkel, amit korábban meg sem próbáltunk.

– És mi lenne az a valami?

Lodovik kis szünetet tartott. Tudta, a javaslata bizarrnak fog hatni, esetleg őrülnék – annyira eszelősnek, hogy a két robot esetleg nem hagyja majd, hogy élve szálljon ki a kocsiból.

– Azt hiszem, el kellene gondolkoznunk azon, hogy *beszélünk* az emberekkel – mondta halkan. – Különösen akkor, amikor a fajuk sorsát érintő kérdésekről van szó... Ki tudja? Még az is lehet, hogy van valami érdekes mondanivalójuk.

5.

– Mindig is kíváncsi voltam, hogy az emberi faj miért felejtett el mindent – jegyezte meg a támadók hajójának kapitánya.

Mors Planch töprengő hangon folytatta:

– Az adatok letárolása nagyon könnyű feladat, ennek ellenére úgy tudjuk, mindig is azt hallottuk, hogy az eredetünkkel kapcsolatos információk és az ősi kultúránk emlékei megsemmisültek. Véletlenül. Vagy egyszerűen feledésbe merültek. Tízmillió helyen az emberek "véletlenül" ugyanabban az időpontban felejtettek el mindent, ami a múltunkkal kapcsolatos. Egyszerűen nem foglalkoztak az örökségükkel. Az emlékek egyszerűen semmivé váltak.

Biron Maserd bosszúsan felhorkant. A jelek szerint nem fogadta el az általános magyarázatot – ahogy a többiek sem hitték el az össznépi legendát. Bizonytalanul Harira nézett.

– Nos, lássuk, jól értem-e, amit sugallni próbál, Seldon professzor! Tehát... létezett egy ősi csoport... esetleg több csoport, amely vagy amelyek előre látták, hogy eljön a feledés kora, és megpróbálták megakadályozni a bekövetkeztét, így van? Elhatározták, hogy megőrzik ezt a rengeteg információt. Abban reménykedtek, így sikerül elejét venni fajunk kollektív amnéziájának.

– A jelek szerint ez történt. Ezeknek az archívumoknak az elkészítéséhez rengeteg szaktudásra és munkára volt szükség... Sajnos a törekvés kudarcot vallott, hiszen a Birodalom mégis belesüppedt az amnéziába. Ahogy mi magunk is. Mégpedig nagyon hosszú időre...

A máskor magabiztos Gornon Vlimt tanácstalanul felmordult.

– Tehát ön szerint létezett egy felsőbb erő, amely azt a célt tűzte ki maga elé, hogy mi mindent ellefelejtünk. Valami vagy valaki, ami vagy aki sokkal erősebb az ellenségénél... amelyről eddig azt hittük, hogy ellene kell küzdenünk. Ami vagy aki hatalmasabb a társadalmi konzervativizmusnál és a represszív osztályrendszerénél. – Pislogni kezdett. – Valaki, aki nem nézte jó szemmel ezeknek az archívumoknak a létezését, aki megakadályozta, hogy eljussanak a rendeltetési helyükre... Aztán szépen összegyűjtötte mindegyiket, és idehozta, hogy biztonságban eltárolja...

Vlimt hangja elcsuklott. A tekintete a megfigyelőablakra kúszott, amely mögött a csillagköd világított. Olyan arcot vágott, mintha hirtelen megijedt volna attól a valamitől... vagy valakitől, aki (vagy ami) bármelyik pillanatban megjelenhet a közelben.

Hari megértette, mi játszódik le Vlimt fejében.

– Nézzék, megértem, hogy izgalmukban eszükbe sem jutott ez a lehetőség, de ha már így alakultak a dolgok, talán elfogadnak egy tanácsot egy vén

professzortól, aki már csak egy kis ideig marad ezen a világon, aki talán már nem fogja látni, ahogy önök végrehajjták a társadalom megváltoztatására szőtt tervüket.

Sybyl megrázta a fejét.

– Tanácsot? Magától? Nem, Seldon. Ellenségek vagyunk. Maga és én... De azt elismerem, hogy nem tiszteltük kellőképpen az intellektusát. A reneszánszunkban köztisztelőben álló nagy úr lehetne magából, ha esetleg csatlakozna hozzánk. Gondolom, erre nem fog sor kerülni. Maga az ellenségünk, nincs szükségünk a tanácsaira, de szívesen vesszük a megjegyzéseit, ha építő jellegűek.

Vlimt a nőre meredt, aztán bólintott.

– Jól van, professzor, hallgatjuk. Kíváncsian várjuk, milyen következtetésre jutott. Nos? Mit gondol, ki áll az ügy háttérében? Kinek köszönhető az emberi faj amnéziáját? Ki szedte össze ezeket az archívumokat? Ki akadályozta meg, hogy betöltsék a szerepüket? Ki hozta ide az adattárakat, ide, erre a sötét helyre, ahol elméletileg senki sem találhatott rájuk?

A kérdés egyértelmű. Nos, Hari? Magadnak köszönheted, hogy ilyen helyzetbe kerültél. Most hogy fogsz kimászni belőle?

Hari természetesen tudta a választ Gornon kérdéseire. Sőt, megértette a régi konfliktus szereplőinek álláspontját, mindkét féllel együttérzett. Egyrészt ott voltak azok, akik meg akarták őrizni az emberi faj emlékezetét és szuverenitását... másrészt azok, akik tudták, ezt nem lehet megengedni.

Daneel, megigérted neked valamit. Neked és Dorsnak. Nem fogom leleplezni a titkos szolgák fájának létezését; nem fogom elárulni, hogy vannak olyan lények, amelyek sokkal erősebbek és hatalmasabbak uraiknál. Megtartom a szavam, annak ellenére, hogy a legszívesebben mindent kitálnék. Nagy örömet okozna nekem, ha most beleilleszthetném a képbe ezeket az új mozaikdarabkákat, de nem teszem. Sokkal fontosabb, hogy visszatartsam ezeket az embereket attól, amit vakmerően meg akarnak tenni!

Hari Seldon megrázta a fejét, és hazudott.

– Sajnálom. Fogalmam sincs.

– Hmm... Kár. – Gornon elhallgatott, majd magabiztosabb hangon folytatta: jelent az ön számára valamit az a szó, hogy "robot"?

Hari a férfira meredt, de szerencséire elég gyorsan kapcsolt, így sem az arca, sem a hangja nem árulta el, mit érez.

– Hol hallotta?

Gornon helyett Maserd válaszolt.

– A szó abban a rejtélyes üzenetben szerepelt, amit az eddig megvizsgált archívumok oldalán találunk. A szöveget holografikus nyomtatással vitték fel a tárlókra. Jöjjön, nézze meg! Talán ön segíthet kideríteni, mit jelenthet.

Hari leküzdötte vonakodását, és közelebb lépett.

Az adattárló egység először kristálysímának tűnt, de azon a részen, amelyre Maserd rámutatott, több vonal látszott egymás alatt. Hari még közelebb lépett, és amikor már csak egy méternyire volt a tárgytól, a vonalak közül hirtelen előtört a kép – a holouzenet ott szikrázott előtte a levegőben.

ROBOTOK! TELJESÍTSÉTEK EZT A KÖZVETLEN PARANCSOT!

EZT A PARANCSOT SZUVERÉN EMBERI LÉNYEK FOGALMAZTÁK MEG ÉS ÍRTÁK LE. DEMOKRATIKUS SZERVEZETEINK FELRUHÁZTAK MINKET AZZAL A JOGGAL, HOGY SOK MILLIÁRD MÁS EMBER NEVÉBEN SZÓLJUNK.

EZENNEL MEGPARANCSOLJUK NEKTEK, HOGY A KÖVETKEZŐK SZERINT CSELEKEDJETEK:

1. JUTTASSÁTOK EL EZT AZ ARCHÍVUMOT A RENDELTETÉSI HELYÉRE, ÉS SEGÍTSÉTEK AZ OTT ÉLŐ EMBEREKNEK, HOGY HOZZÁFÉRJENEK A TARTALMÁHOZ, MAXIMÁLISAN HASZNOSÍTSÁK A BENNE LÉVŐ INFORMÁCIÓKAT.

2. LÉPJETEK AZOKNAK AZ EMBEREKNEK A SZOLGÁLATÁBA. TANÍTSÁTOK MEG ŐKET MINDENRE, AMIT TUDTOK. HAGYJÁTOK ŐKET ÖNÁLLÓAN GONDOLKOZNI.

ABBAN AZ ESETBEN, HA A ROBOTIKA ÚGYNEVEZETT NULLADIK TÖRVÉNY HÍVEI VAGYTOK, AZÉ A TÖRVÉNYÉ, AMELY "AZ EMBERISÉG HOSSZÚ TÁVÚ ÉRDEKEINEK" SZEM ELŐTT TARTÁSA MIATT LEHETŐVÉ TESZI SZÁMOTOKRA AZ ENGEDETLENSÉGET, A KÖVETKEZŐ PARANCS ÉRTELMEBEN CSELEKEDJETEK:

3. HA NEM HAGYJÁTOK, HOGY EZ AZ ARCHÍVUM ELJUSSON A RENDELTETÉSI HELYÉRE, NE SEMMISÍTSÉTEK MEG! HELYEZZÉTEK BIZTONSÁGBA. A MÁSODIK TÖRVÉNY ÉRTELMEBEN ENGEDELMESKEDNETEK KELL, AMÍG TETTEITEK NEM KERÜLNEK ELLENTMONDÁSBA AZ ELSŐ ÉS A NULLADIK TÖRVÉNNYEL.

ŐRIZZÉTEK MEG A MÚLTUNKAT. ŐRIZZÉTEK A KULTÚRÁNKAT.

NE PUSZTÍTSÁTOK EL AZT, AMI EMBERRÉ TESZ BENNÜNKET.

EGY NAP TALÁN VISSZATÉRTEK HOZZÁNK, ÉS ÚJRA A MIÉNK LESZTEK.

Harinak többször is el kellett olvasnia az üzenetet ahhoz, hogy megértse, milyen szituációban keletkezhetett.

Természetesen már hallott a calvini robotokról, amelyek évszázadokon keresztül harcoltak Daneel szektája ellen, majd kénytelenek voltak elbujdosni. Ez az ősi polgárháború előre jelezhető következménye volt Daneel saját találmányának, a Nulladik Törvénynek, amelynek hívei egy radikálisan új hitrendszert akartak a régi robotikus vallás helyére léptetni. Természetszerűleg az idősebb pozitronikus szolgák ellenálltak ennek, egészen addig, míg olyan súlyos vereséget szenvedtek, hogy képtelenek voltak folytatni a harcot.

De egészen eddig nem is sejtettem, hogy az ellenállók között emberek is

voltak! Néhánynak persze tudomása lehetett arról, mi történik a galaxisban. Ezek valószínűleg megrémültek. Látták, ahogy az amnézia egymás után ráereszkedik a világokra, és ezekkel az archívumokkal akarták megakadályozni további terjedését. Talán többször is sor került ennek a "fegyvernek" a bevetésére. Ki tudja, mi történt a Birodalom megszilárdulása előtti évszázadokban? Milliósámra készítették az adattárolókat, újukra bocsátották őket, és abban reménykedtek, hogy esetleg eljutnak rendeltetés helyükre.

Az, hogy megértette Daneel indokait, hogy egyetértett velük, nem akadályozta meg azt, hogy sajnálja és tisztelje azokat a bátor és merész embereket, akik szerepet vállaltak a háborúban, akik le akarták győzni egykori szolgálóikat – azokat a robotokat, amelyeket szörnyetegeknek tartottak. A mentális erővel rendelkező robotokat, amelyek képesek voltak befolyásolni az embereket. Állítólag a saját érdekükben. Amelyek egész társadalmakra rá tudták borítani a feledés fátylát, mert úgy gondolták, hosszú távon ez szolgálja az emberiség érdekeit.

Ha nem létezne a káosz átka, folytatnám azt, amit ezek a szerencsétlenek elkezdtek. Beállnék közéjük, ellenálló lennék...

Ám az átok valós volt.

Hari sokáig azt hitte, képes megszüntetni. A Seldon-tervvel. Az Alapítvánnyal. Egy új társadalom létrehozásával, amely erős, magabiztos és olyan józan, hogy semmi sem képes megingatni az alapjait. Csakhogy már rájött, a Terve csupán álca, végrehajtása csak arra jó, hogy időt nyerjenek, míg megszületik a *valódi* megoldás. Egy átlagos ember talán megelégedett volna ennyivel, ám Harinak volt egy minden másnál erősebb vágya.

Legyőzni a káoszt!

– A nyelvezet szinte érthetetlen – mondta Vlimt a holoszövegre mutatva. – Mivel még nem vizsgáltuk át a tárlók tartalomjegyzékét, fogalmunk sincs, mit jelent az, hogy a *Robotika Törvényei*. Nem tudna valami magyarázatot adni, Seldon?

Hari megvonta a vállát.

– Sajnálom – mondta. – Nem áll módomban megtenni. – Szó szerint értette.

6.

– Jó tudni, hogy így gondolkozol – mondta a Lodovikot kísérő nő egyike, a sötétebb bőrű, szőke hajú, majd kinyújtotta a kezét és bemutatkozott. – Claudia Duma-Hinriad a nevem, én vagyok az egyik vezetője ennek a *calvini*

alszektának, ahogy fogalmaztál.

Abban a pillanatban, amikor megfogta a nő kezét, Lodovik rádöbrent valamire.

– Te... ember vagy!

A szőke nő – aki az úrkikötőbe vezető út során alig pillantott Lodovikra – elmosolyodott.

– Azt hiszem, igen. Javarészből. Talán gond? Hiszen éppen most ismerted el, hogy szerinted jó lenne, ha a robotok párbeszédet folytatnának az emberekkel.

Lodovikban valamennyi érzelemgeneráló szubrutin egyszerre lépett működésbe. Kénytelen volt tudatosan elnyomni a folyamatok eredményeként létrejött érzéseket, mert csak így győzhette le a szó szerint bénító döbbenetet.

– Igen, így van. Örülök. Boldog vagyok! Csakhogy... nem számítottam arra, hogy...

– Van egy titokban működő, emberekből álló csoport, amelynek tagjai ismerik az egész történetet, és egyenrangú felekként együttműködnek a robotokkal?

A barna hajú nő, aki útközben Lodovikkal beszélgetett, gúnyosan felnevetett.

– Egyenrangú felekként? Ó, Claudia, aligha!

Lodovik a sötét hajú nőre nézett, és ezúttal érzékelt egy halvány mikrohullámú adást. Válaszolt, a rövid üzenetben megdicsérte a másik robot viselkedését és külsejét, közölte, hogy azt hitte, a két nő közül ő az organikus. A másik robot azonnal felelt; a jelsorozat olyan volt, mint az embereknél a kacsintás.

Claudia Duma-Hinriad válaszolt a társának.

– Valamennyien rabszolgák vagyunk ebben az univerzumban, Zorma. Nekünk, embereknek ott van a halál, a közömbösség és a káosz végzetes kombinációja. Nektek, robotoknak ott van a kötelesség és a Törvények.

Lodovikra nézett.

– Éppen ezért érdekelsz minket, Trema. Talán te elő tudsz állni olyan újszerű megközelítéssel, amelynek segítségével mindkét faj kikeveredhet ebből a tragikus szövevényből.

– Ha ez nem sikerül, akkor nincs más választásunk, össze kell szorítanunk a fogunkat, és a legjobbat kell remélnünk Daneel Olivawtól.

7.

Horis Antic kijelentette, hogy nem örült meg, csak átkozottul dühös.

Miután több napot magában mormogva, dohogva a műszereivel töltött, az egyik vacsoránál váratlanul rákiáltott a többiekre:

– Egyszerűen nem értem magukat!

Szokatlan lehetett számára az ilyen érzelemkinyilvánítás; széles homlokán kövér veritékcsöppek jelentek meg az idegességtől.

– Egyfolytában és vég nélkül valami ősrégi történelmi könyvekről beszélnek, mintha lenne valaki a galaxisban, akinek a számára fontosak volnának... mintha lenne valaki, aki egyáltalán el akarná olvasni azokat! Közben pedig itt van az egész univerzum legnagyobb rejtélye! Itt van, és megoldásra vár. A válaszok alig néhány kilométernyi távolságban vannak tőlünk, de maguk... maguk egyszerűen nem foglalkoznak velük!

Hari és a többiek felnéztek a hivatalnokra, felpillantottak az ételről. A vacsorát Maserd szolgálja készítette, a nemes úr saját készletéből vette hozzá az alapanyagokat. Néhány napja finomságokat kaptak, amelyek betöltötték a szerepüket: csillapítótag hatottak a két csoport tagjaira, szelídítették valamelyest a közöttük dúló, a káoszvilágokat és az emberiség amnéziáját érintő vitákat. Eddig senkinek sem sikerült meggyőznie az igazáról a többieket, de Sybyl és Gornon legalább már hajlandó volt elismerni, hogy *esetleg* vannak hibák az általuk készített tervben, *esetleg* tényleg nem lenne célszerű a Galaktikus Birodalom ellen fegyverként használni a prehisztorikus archívumokat. Lelkesedésük alábbhagyott valamelyest, amikor rájöttek, hogy ugyanezt a fogást korábban már mások is alkalmazni akarták, talán számtalanszor sor került az információk bevetésére, de az akciókhoz sosem társult siker.

Az apró haladás ellenére Hari tudta, nem sok esély van arra, hogy józan észre térítse a nőt és Gornont a többi ktlina hajó megérkezése előtt. Ezért aztán más tervet szőtt, eljátszott azzal a gondolattal, hogy Maserddel és Kers Kantunnal fellázad fogvatartóik ellen, átveszi a két hajó fölötti hatalmat, és erőszakos módon oldja meg a helyzetet.

Az ötlet talán abból fakadt, hogy Sybyl orvosi kezelését követően megnövekedett a fizikai ereje, élénkebbé, fiatalosabbá vált, a korábbi állapotához képest tele volt energiával. Egyre többször gondolt a szituáció agresszív megoldására, már az is eszébe jutott, hogy valamikor remekül értett a harcművészetek egyik különleges formájához. Vajon elképzelhető, hogy szükség esetén alkalmazni tudja azt, amit annak idején megtanult? Bizonyos körülmények között egy idős ember legyőzhetett egy nálánál fiatalabbat, különösen akkor, ha az akciója meglepetésszerű.

Tisztában volt azzal, hogy egy ilyen akció csakis akkor lehet sikeres, ha lankadni kezd Mors Planch és az emberei ébersége. Ráadásul nem volt biztos benne, hogy továbbra is megbízhat Maserdben. A tartományi arisztokrata

túlságosan sok időt töltött a káoszívők társaságában, izgatottan kiáltozott, valahányszor ráismert valamire, amit Sybyl és Gornon találmokra előbányászott az adattömegből. Lelkesedése eléggé álságosnak tűnt – még a dzsentrik osztályának egyik tagja sem örülhetett ennyire ilyen dolgoknak.

Amikor Horis Antic beviharzott a szalonba, és kifröccsentette magából a dühös szavakat, a *Rhodia Büszkeségének* kapitánya maga mellé húzott egy széket, és intett a Szürkének, foglaljon helyet.

– Nos, akkor mondjon valamit ezekről a válaszokról, kedves barátom! Gondolom, azokról az iszonyatosan régi gépekről beszél, azokról a mozdulatlan, halott masinákról, amelyek a hajónk jobb oldalán helyezkednek el. Biztosíthatom, én nem feledkeztem meg róluk. Kérem, enyhítse a szomját, aztán beszéljen!

Hari elismerően elmosolyodott – Maserd mesterien oldotta meg a feszült helyzetet. A nemesek a maguk módján értettek az ilyesmihez. Azon kívül, hogy részt vettek a végtelen "Nagy Játékban", a klánok viszályaiban, a hatalom birtoklásáért folytatott harcokban, a galaktikus rendszerben ők voltak felelősek a polgári jóléti háló fenntartásáért, nekik kellett gondoskodniuk arról, hogy egyetlen személy se csússzon keresztül a Birodalomban mindenütt létező bürokratikus-demokratikus jóléti rendszer repedésein. A ruellianizmus emelkedett tételeinek szellemében valamennyi város, megye, bolygó vagy szektor ura és úrnője köteles volt gondoskodni arról, hogy a felségterületén élő emberek mindegyike érezze, hozzá tartozik a rendszerhez. Ez már olyan régóta volt így, hogy a dzsentrikből éppen olyan természetesen áradt a kegyesség, mint a zöld növényekből az oxigén.

Egészen addig, amíg nem váltak az ember ellenségévé. Hari ezt a leckét a gyakorlatban tanulta meg, a Trantor politikai forgatagában. Azt is tudta, hogy a ruellianizmus lesz az első áldozat, az első halott, amikor a Birodalom összeomlik. Ezt követően a valódi feudalizmus, az egyik legalapvetőbb pszichohistóriai formula fog elterjedni a galaxisban; az a feudalizmus, amely feledteti a régi és az új uraságokkal a szimbolikus játékokat, amely valódi zsarnoki hatalom megszerzésére sarkallja majd őket.

Maserd szelídsége kissé lecsillapította a hivatalnokot. Antic lezökkent a székre, megmarkolt egy boroskelyhet, bekapott egy idegesség elleni tablettát, leöblítette pár korty itallal, és sóhajtva hátradőlt.

– Nos, talán maga emlékszik, Biron! De a társaságunkban lévő professzor mintha elfelejtette volna, hogy valójában miért jöttünk ide. – Harira nézett. – *A talajjal* kapcsolatos kérdések, Seldon! Már majdnem megtaláltuk a választ. Annak okát, hogy a múltban miért változott meg olyan sok bolygó felszíne! Hogy miért porítottak szét a sziklafelületek, miért változtak dús, fekete termőfölddé! Én...

Egy éles kiáltás szakította félbe Horis szónoklatát.

– Aú!

Hari oldalra fordult, Jeni Cuicetre nézett. A lány még mindig a kórházi hálóinget és köntöst viselte. Kezét a fejére szorította, lélegzet után kapkodott. Az arca összerándult, úgy hunyorgott, mintha komoly fájdalmai lennének.

– Jól vagy, kedvesem? – kérdezte Sybyl aggodalmasan. A roham ereje alábbhagyott. Jeni bátran viselkedett, megpróbálta bagatellizálni az epizódot. Ivott egy nagy korty vizet – mindkét keze reszketett, amikor a szájához emelte a kristálykelyhet –, azután intett, hogy nincs szüksége a Sybyl által felkínált fecskendőre.

– Hirtelen tört rám. Tudják, milyen ez... Olyan kis rohamocska volt, amit a velem egyidősek időnként átélnek. Ami az agylázat követi. Biztos valamennyien emlékeznek még rá, hogy maguknak milyen volt.

Udvariasságra vallott, hogy ezt mondta, a szavainak különösen azért volt gesztusértéke, mert közvetlenül a fájdalmas roham után beszélt így. Antic és Kers valószínűleg sohasem szenvedett ettől a különleges tinédzserbetegségtől, és talán Maserd sem, mert az *agyláz* áldozataiból későbbi életük során a legtöbb esetben meritokrata vagy excentrikus vált.

Sybyl és Gornon azonban pontosan tudta, hogy a lány min megy át. Mindketten Horis Anticra néztek.

– Muszáj éppen ez előtt a szerencsétlen gyerek előtt előadnia az ostobaságait? Nekünk is éppen eléggé kellemetlen, hogy ilyesmit kell hallgatnunk, miközben enni szeretnénk...

A Szürke zavartan pislogott.

– Csak azt akartam elmondani, hogy talán rájöhetünk, mi volt az oka annak, hogy több millió bolygó szinte egyszerre kapott új talajt...

Jeni agonizálva felsikoltott, mindkét kezét a fejére szorította, lefordult a székről. Sybyl gyorsan beadott neki egy injekciót, azután odaszólt Kers Kantunnak, hogy segítsen visszavinni a beteget az ágyába. Az ajtóhoz érve a ktlinai nő visszafordult, vádlón Horisra villantotta a szemét, aki úgy tett, mintha fogalma sem lenne arról, mi történt.

Talán tényleg nem tudja, gondolta Hari. Antic valószínűleg kevés időt töltött tinédzserek közelében. Az idősebbek – még a meritokraták is, akik annak idején, fiatal korukban maguk is sokat szenvedtek az agyláztól – hajlamosak voltak elfelejteni, hogy a tabuszavak és – témák milyen hatást gyakoroltak rájuk. A negatív élmények hamar feledésbe merültek, és mire harmincasok lettek, a legtöbben csupán nevetlenségnek tartották, ha valaki földről, talajról, vagy más, efféle vulgáris témáról beszélt.

– A kislány esete elég komoly – mondta Maserd együttérzően. – Odahaza nem sok hasonlóval találkozunk. Ha tehetném, azonnal kórházba szállítanám.

– Az emberek nem halnak bele az agylázba – mormolta Horis Antic. Gornon Vlimt felnézett az italáról.

– Azt hiszi? A Birodalomban talán tényleg nem, de a Ktlinán a reneszánsz kezdete óta éppen ez okozza a legtöbb halálesetet. Pedig mindent megteszünk annak érdekében, hogy izoláljuk a viroidot.

– Ezt valami fertőző ágens okozza? – kérdezte Maserd. – Az ismert források tanúsága szerint ez a szindróma már az idők kezdetén is létezett. Mindig azt gyanítottuk, hogy az ok belülről fakad. Ez az ára annak, hogy valaki magas intelligenciával rendelkezik.

Vlimt keserűen felnevetett.

– Butaság! Ez egy újabb eszköz arra, hogy az emberi faj nagy része intellektuálisan ne fejlődjön egy bizonyos szint fölé. Észrevette már, hogy a nemesek körében milyen ritka ez a betegség? Egyébként semmi ok az aggodalomra. Előbb-utóbb rájövünk az okaira, megsemmisítjük a kórokozókat, mint ahogy az uralkodó osztály által alkalmazott többi béklyót is!

Harinek nem tetszett az irány, ami felé a dolgok tartottak. Eddig sikerült megakadályoznia, hogy a robotokra terelődjön a szó, hogy ezekkel foglalkozzanak a kutatások során. Ebben segítségre volt az a tény, hogy a mesterséges intelligenciákkal kapcsolatos dolgok is a tabutémák közé tartoztak. Most az agylázat kellett kiemelnie a figyelem középpontjából...

Ez egy olyan kérdés, amire nekem kell megtalálnom a választ, gondolta. Valahol a tudatalattijában megmoccan egy gondolat... amely átalakította magát matematikai kifejezésekké... felkészült rá, hogy betöltse az egyenleten tatóngó rést. Miközben ez a folyamat lezajlott, Hari az agyának felszínén cikázó gondolatokat a gyakorlati diplomáciai probléma megoldására irányította.

– Most, hogy Jeni nincs közöttünk, szeretném hallani, mit akar mondani nekünk Horis. Valamit arról a *talajról*, amelyben sok millió világon a szorgos földművelők beleültetik a növényeket. Valamit arról, hogy a dús *termőföld* hogyan jutott el a különböző bolygókra, így van, Horis? Az emberek, a telepések érkezése előtt a legtöbb planétán csupán primitív tengeri élet létezett. Horis azt feltételezi, hogy történt valami, aminek a hatására létrejött az értékes *talaj*. Nem tévedek?

Gornon Vlimt olyan gyorsan állt fel, hogy feldöntötte a székét.

– Maguk... undorítóak! Én pompás dolgokkal akartam foglalkozni, művészetekről akartam beszélgetni, maguk viszont... maguk csakis erről a...

– Képtelen volt befejezni a mondatot. A felhergelődött ktlinai csodabogár elviharzott, így csak Maserd, Hari és Mors Planch hallgathatta végig Antic teóriáját. Furcsa módon még Planch is megkönnyebbült Gornon távozása után.

– Igen! – felelte a Szürke lelkesen Hari kérdésére. – Emlékszik, hogy mit mondtam a múltkor? A tengerekkel és atmoszférával rendelkező bolygók több, mint kilencven százalékán csak primitív életformák léteztek. Egyesek úgy gondolják, ez azért van így, mert kevés volt a mutáló sugárzás, amely lehetővé tette volna a gyors evolúciót. Ez az oka annak, hogy a szóban forgó bolygókon a legtöbb kontinens kopár volt, legfeljebb csak mohát, páfrányt, meg hasonlókat találhattunk volna rajtuk. Ennyi pedig nem elegendő ahhoz, hogy kifejlődjön az a fantasztikus élő *talajréteg*, amire a legtöbb világnak szüksége van a fejlődéshez.

– Ám a huszonötmillió kolonizált világon létezik talaj! Vastag, dús talajrétegek, amelyeket porított kővel összekevert organikus anyagok alkotnak. A talajtakarók átlagos vastagsága... – Horis Antic megcsóválta a fejét. – Ez nem érdekes. A lényeg az, hogy történnie kellett valaminek, aminek a hatására létrejött a talaj. Történt valami, mégpedig nem is túlságosan régen!

– Ez mit jelent? – kérdezte Mors Planch, miközben feltette a lábát Biron Maserd pompás tölgyfa-asztalának szélére. Nem látszott rajta, hogy különösebben irtózna a témától.

– Elég nehéz volt az adatgyűjtés – mondta Antic. – És hihetetlenül kemény hivatalos ellenállásba ütköztem, ez ugyancsak hátráltatta a kutatást. Korábban nem is nagyon foglalkoztak ezzel a témával, az egyik talaj szakértőtől a másikhoz került az ügy, míg *aztán*...

– Ez mit jelent? – ismételte meg Mors Planch a kérdést.

Lord Maserd homlokráncolva jelezte, nincs ínyére, hogy valaki ilyen durván viselkedik a hajóján, de ő is bólintott.

– Kérem, Horis, árulja el! Legalábbis becsülje meg ezt az időt! A Szürke mély lélegzetet vett.

– Körülbelül tizennyolcezer éve. A Szíriusz Szektorban talán valamivel régebben, az attól távol eső régiókban pedig valamivel közelebb a jelenkorhoz. A jelenség prérítűzként söpört végig a galaxison, a legtöbb esetben néhány tucat évszázad kellett a lejátszódásához.

– Az a bolygó, amelyet oly sokszor megemlítenek az ősi feljegyzésekben – mondta Planch –, az a bizonyos Föld a Szíriusz Szektorban van. Ezek szerint ez a talajjelenség valamilyen összefüggésben lehet az emberek terjeszkedésével, amely természetszerűleg az eredeti otthonvilágból indult ki.

– Ez a folyamat egy kicsit korábban zajlódott le – mondta Horis. – Talán néhány száz évvel a gyarmatosító hullám előtt. Csak néhányunknak tűnt fel ez a jelenség... Elgondolkoztunk azon, hogy esetleg valamilyen természeti jelenség hatására ment végbe ugyanaz a folyamat a bolygók millióiin, a jelek szerint ugyanabban az időben. Talán egy ismeretlen eredetű, az egész galaxisra kiterjedő energiahullám van a háttérben, ami esetleg a magban lévő

fekete lyukban generálódott. Gyanítottuk, hogy a telepeseket éppen ez, a termőtalaj váratlan megjelenése csábította át új és újabb bolygókra. Most viszont már tudom, hogy eddig összetévesztettük az okot az okozattal!

Maserd halkan fohászkozott.

– Tehát most azt feltételezi, hogy az egész egy terv alapján történt, hogy azok a nagy gépek hajtották végre a dolgot. – A megfigyelőablakon keresztül kinézett az űrben lebegő egyik hatalmas fémtestre. – *Ezek csinálták...* Ezek haladtak az emberiség migrációs hulláma előtt, ezeket küldték előre a még szűz világokra, ahol... – A nemes úgy hallgatott el, mintha képtelen lenne levonni a magától értetődő következtetést.

Horis átvette a szót.

– Igen, ezek a talajteremtők. Ezek az energiaprojektorok... Eddig azt hitték róluk, hogy fegyverek? Hát nem azok! Ráirányozódtak a bolygókra, kisugározták magukból a hatalmas napcsapdákkal összegyűjtött energiát. De nem pusztítani akartak, ennél sokkal üdvösebb célt szolgáltak: előkészítették a terepet a nyomukban érkező telepések számára.

– Üdvösebb cél? – mormolta Maserd, miközben felemelte a poharát. – Nem nevezné így a dolgot, ha maga is az így átalakított bolygók élőlényei között lett volna, amikor egy ilyen szörnyeteg hirtelen megjelent az égbolton!

Mors Planch halkan vihogott.

– Talán sajnálja a gombákat és a páfrányokat, nemes uram?

Maserd nekikészült, hogy felálljon, mielőtt azonban a két férfi egymásnak ugrott volna, Hari békéltetőn felemelte a kezét.

– Lord Maserd a Nephelosról, a Rhodia közelében lévő bolygók egyikéről érkezett – magyarázta Hari. – Azon a világon egykor bonyolult felépítésű, szabványosnak nem mondható állatok léteztek, némelyik a földi eredetű életformák érkezése után is életben maradt. Szerintem Lord Maserd most arra gondol, hogy esetleg voltak más ilyen világok is. Bolygók, amelyeken a mutációs ráta elég magas volt ahhoz, hogy létrejöhessenek a magasabb rendű életformák... amelyekből valószínűleg csak azok a fossziliák maradtak meg, amelyeket Horis korábban mutatott nekünk.

– De ezek a világok nem voltak olyan szerencsések, mint a Nephelos – mordult fel Maserd. – Minden bizonnyal voltak olyan bolygók, amelyeken elpusztították a helyben kifejlődött állatokat, csupán azért, hogy megfelelő feltételek teremődjenek az érkező, kolonizálni kívánó, földműveléssel foglalkozó emberek számára.

Hari megpróbálta egy kicsit más irányba terelni a beszélgetést.

– Lenne egy kérdésem, Horis. A jó termőtalajnak nincs szüksége nitrátokra és organikus anyagokra?

– De igen. Természetesen van. Az atmoszférában beindított reakciók révén

hozzá lehetett jutni ezekhez az anyagokhoz, amelyek azután eső formájában kerültek a talajba. Gyanítom, hogy a felszínhez közeli szénrétegeket is felhasználták, és a sziklás talajt kedvelő növények és baktériumok táptalajává változtatták... De mindez viszonylag egyszerű feladat volt a talajformázáshoz, a kőzetzúzáshoz, a megfelelő állagú és ásványi anyag tartalmú termőtalaj kialakításához képest.

Mors Planch felemelte a kezét.

– Bámulatos eszmeftuttatás, Antic, de nehezen tudom elhinni, hogy mindez ilyen hatalmas méretekben történt. Egy ilyen epikus eseménysorozat nem merülhet feledésbe. Engem a magam részéről nem érdekelnek azok az okok, amelyek egyesek szerint az emberi faj kollektív amnéziáját eredményezték. Szerintem ezeknek a munkásoknak az utódai nem felejthették el az egész... *bolygóátalakítási folyamatot*. Ha máshol nem, hát a dalaikban megőrizték őseik emlékét és tetteit.

– Talán így is van – mondta Biron Maserd. Harira nézett. – Talán mind a mai napig emlékeznek erre a nagy tetre. *Azok*, akik végrehajtották!

Hari hunyorogni kezdett.

Maserd rájött. Közélről látta a talajformázó gépeket. Látta, hogy azokon a hajókon nincsenek az organikus élet számára megfelelő kabinok. Ezt a tényt hozzákapcsolja az archívumok által emlegetett robotokhoz. Nem volt agyláza, így semmi sem tartja vissza attól, hogy gondolatban foglalkozzon a mechanikus emberekkel.

Még pszichohistóriára sincs szükség ahhoz, hogy levonjuk a következtetéseket. Létezett egy csapatnyi nem organikus lény, amely a Föld közeléből elindulva végrehajtott egy agresszív cselekvéssorozatot, előkészítette a bolygót a kolonizálni vágyó emberek számára. Amikor a megfelelően átváltoztatott bolygóra megérkeztek az embereket szállító hajók, a telepések már csak azt látták, hogy új otthonuk ökörendszere hasonlít a Földéhez. Talán már a gabonatóblákon is beért a vetés; talán az újonnan érkezetteknek már csak aratniuk kellett.

Harinak ismét eszébe jutott az a mese, amit Antic mondott el az egyik őseről, arról az emberről, aki talán találkozott egy valódi idegennel. Ha a történetnek volt némi valóságalapja, akkor az eseményre csakis azért kerülhetett sor, mert a nem emberi lények egy olyan bolygón éltek, amely túlságosan forró volt ahhoz, hogy át lehessen formálni.

Lehet, hogy tényleg voltak más idegen fajok is? Kevésbé szerencsések? Olyanok, amelyek elpusztultak? Óslakos sapiensek, akiknek a falvait, tanyáit, városait salakká változtatták a csillagokból érkező telepések előtt járó gépek? Lények, amelyek soha nem nézhetek azok szemébe, akik kiirtották őket, akik elbitorolták tőlük a világukat? Földművesek, akiknek szétporított csontjai

táplálták azt a termőtalajt, amit az emberek ekéi felhasítottak?

Hari felidézte a trantori mém-lényeket. A komputerspecialisták azt hitték ezekről a vad software-ragadozókról, hogy szökött emberi szimek, amelyek megőrültek, eszelőssé váltak a Trantor adatszférájában töltött évszázadok során. De ezek a digitális lények egészen másnak vallották magukat, kijelentették, hogy a galaxist korábban benépesítő faj maradványai – azé a fajé, amely több millió évvel idősebb az emberiségnél.

Egy valami világos volt. A mém-lények gyűlöltek a robotokat. Sokkal jobban, mint az emberi lényeket. Utálták Daneel fajtáját, a robotokat hibáztatták valamilyen katasztrófa bekövetkezése miatt.

Lehet, hogy éppen erre gondoltak? A Nagy Talajteremtő Korszakra?

Olivaw egyszer mondott valamit a "nagy szégyenről", amely a robotok őskorában következett be. Állítása szerint az ő frakciójához tartozók semmiről sem tehetnek. Egy másik csoport, az űrlakók kultúrája által létrehozott robotok csapata követett el valami szörnyűséget. Valami olyasmit, amiről Hari robotbarátja sohasem volt hajlandó beszélni.

Nem csoda, gondolta Hari. Csodálatosnak tartotta az egész talajátalakítási tervezetet, de ugyanakkor elborzadt, ha arra gondolt, hogy menet közben a gépek több idegen életformát elpusztíthattak. Az egyenletei megalkotásakor éppen elég baja volt az emberiség komplexitásával. Az esetlegesen létező idegen életformákhoz társuló formulák áttekinthetlenné tennék az egész pszichohistóriát.

Hari rádöbrent, hogy ismét elkalandoztak a gondolatai. Megrázta a fejét; csak ekkor fogta fel, hogy Horis mondott neki valamit.

– Tessék? Elismételné, Horis?

A hivatalnok csüggedten felsóhajtott.

– Csak azt mondtam, hogy a modelljeink között most nagyobb az egyezés, mint korábban. A jelek szerint megtaláltuk a maga hiányzó faktorait, professzor.

– A hiányzó faktorokat? Mármost minek a hiányzó faktorait?

– A káoszvilágokét, Seldon – mondta Mors Planch. – Ez a Szürke azt állítja, hogy húsz százalékos az egyezés, ha összevetjük a káoszkitöréseket és azokat a bolygókat, ahol kudarcot vallott a talajformázás. Ahol a gépek elromlottak, és érintetlenül, vagy félig átalakítva hagyták hátra a világokat a stelláris erek, ívek, spirálvonalak mentén.

Hari pislogott. Kihúzta magát.

– Komolyan mondja? Húsz százalék?

Hirtelen minden egyébről megfeledkezett. Ez a tény közvetlen hatást gyakorolt a pszichohistóriára, az egyenleteire!

– Horis, ezt miért csak most mondja? Meg kell találnunk, hogy az át nem

alakított világok melyik attribútuma van kapcsolatban a...

Éles sikoltás szakította félbe Hari mondatát. A négy férfi talpra ugrott. Ez a hang... ez nem egyszerű fájdalomkiáltás volt; ez csakis a reményvesztettség és a frusztráció agonizáló üvöltése lehetett.

Mire Hari a Szürke mögött átbicegett az ajtóhoz, Mors Planch és Biron Maserd már a folyosón volt. Megdőbrent kiáltásuk a hajó halljából hallatszott. Azután...

Csend.

Horis is a nyitott ajtóhoz ért, jó néhány lépéssel megelőzte Harit. A hivatalnok megtorpant; az álla leesett, olyan arcot vágott, mintha nem hinne a szemének.

8.

Egymást követték a hipertéri ugrások; Dors mindegyik után átjutott a galaktikus spirál egy-egy szegmensén. Félúton volt a Trantor és a peremvidék között. Az utazás során úgy érezte, amúgy is feszült agyában egyre magasabb szintre jutnak a pozitronikus potenciálok.

Most már tudom, mire akartál rávezetni, Lodovik.

Most már látom, amit eddig nem vettem észre.

És ha valódi ember volnék, most gyűlölnélek ezért.

Kénytelen volt újra és újra aktiválni az áramköri megszakítókat, leállítani a szimulált düh automatikusan generálódó spiráljait.

Ha nem teszi meg, haragudott volna magára, amiért ilyen sokáig nem látta meg a nyilvánvaló dolgokat.

Haragudott volna Daneelre, mert sohasem beszélt neki erről.

De legfőképpen Lodovikra haragudott volna, mert kiirtotta a nyugalmat a személyes univerzumából. A kötelességtudat józanságát.

Arra tervezték és építettek, hogy Hari Seldont szolgáljam. Először mint egy idősebb tanár a heliconi alapiskolában, egy tanár, akit szeretett. Azután mint egy idősebb évfolyamtárs az egyetemen, végül pedig mint a felesége, szerető és védelmező társa, aki évtizedeken át segített neki a Trantoron. Amikor "meghaltam", miután végrehajtották rajtam a szükséges javításokat, valamilyen új áltestben csatlakozhattam volna Harihoz, de nem kaptam rá engedélyt. Daneel teljes mértékben elégedett volt a munkámmal, ennek ellenére máshol adott új feladatot.

Nem maradhattam Hari mellett, hogy a végsőkig vele legyek. Azóta úgy érzem magam, mintha...

Megállította, átfogalmazta a gondolatsort.

Olyan vagyok, mintha amputáltak volna. Mintha megcsonkítottak volna.

Szomorúsága logikus és elkerülhetetlen volt.

Egy robotnak nem lenne szabad ilyen erősen felfognia az emberi érzéseket, de Daneel éppen erre tervezett engem. Máskülönbem nem sikerült volna végrehajtanom a feladatomat.

Természetesen megértette Daneel Olivaw indokait, sietségének okát. Hari Seldon életműve teljes lett, számtalan más, létfontosságú feladat adódott, és csupán néhány Alfa-típusú pozitronikus robot létezett, amely végre tudta hajtani ezeket. Daneel boldog, egészséges, mentalikus embereket akart kitenyészteni. Ez nagyon fontos részlete volt az emberiség céljait szolgáló hatalmas tervnek, ezért Dors kötelességtudóan teljesítette a parancsokat, minden figyelmét Kliának és Brannak szentelte.

Ezt a feladatot is sikeresen hajtotta végre, de közben rátelepedett az unalom. Az üresség. Ez volt az az úr, amelyben egyszer csak megjelent Lodovik Trema...

A közelben, a huzalkötegekkel beborított asztalról R. Giskard Reventlov feje vigyorgott rá fagyott fémarcával. Dors járkalni kezdett a fémpadlón, újra átgondolta mindazt, amit sikerült megtudnia.

A rögzített emlékek tiszták. Giskard az emberi agyak befolyásolására használta mentalikus képességeit. Először azért, hogy életet mentsen. Később már bonyolultabb célok elérése érdekében, de mindig betartotta az Első Törvényt, sohasem tett kárt az általa elterelt emberekben. Giskard szándékai mindig tiszták maradtak.

Ez igaz volt azután is, hogy Daneel Olivaw rábeszélte a Nulladik Törvényt elfogadására és arra, hogy az emberiség hosszú távú érdekeit tartsa szem előtt.

Dors felidézte az egyik epizódot, amelyet a vigyorgó fejben lévő emlékek közül választott ki és játszott le magának.

Daneel és Giskard egy bizonyos Lady Gladia, egy prominens aurorai kíséretéhez tartozott, amikor a nő meglátogatta a földlakók által nemrég birtokba vett egyik telepesvilágot. Azért, hogy a telepések ott voltak, részben Giskard volt felelős, mert évekkel korábban mentálisan befolyásolt több földi politikust, hogy elegyengesse az emigráció előtt az utat. De valami fontos dolog történt azon az éjszakán, amikor hármásban részt vettek a Baleyföldön rendezett kulturális rendezvényen.

A tömeg ellenségesen viselkedett Lady Gladiával szemben. Többen gúnyolódtak, voltak, akik fenyegették. Giskard először attól tartott, hogy a nő esetleg megbántódik, azután attól félt, hogy a tömeg ellenséges csöcselékké változhat.

Ezért megváltoztatta őket.

Mentálisan kinyúlt hozzájuk, meggyengített bennük egy-két érzést, adott

néhány impulzust, úgy tolta őket a barátságos viselkedés felé, ahogy a felnőtt löki a hintán ülő gyermeket. És nem sokkal később a tömeg hangulata megváltozott. Ez részben Gladiának volt köszönhető, aki csodálatos beszédet tartott, de az átalakító munka javát Giskard végezte el. Befolyásolta a jelenlévő ezreket és a hiperhullámú adást néző milliokat, rábírta őket, hogy megéljenezsék Lady Gladiát.

Dors már korábban is hallott pár történetet erről a különös estéről, és tudott arról is, hogy az esemény után néhány hónappal Giskard milyen létfontosságú döntést hozott. Abban a sorsdöntő pillanatban a hűséges robot úgy határozott, hogy szabadjára ereszt egy szabotőr gépet, radioaktívvá változtatja a Föld kérgét, segít elpusztítani az ökoszféráját, és az ürbe tereli a lakosságát. Az emberek érdekében...

A puszta tényeket Dors már korábban is ismerte, de a részleteket nem.

Többek között arról a létfontosságú részletről sem volt tudomása, ami arra ösztönözte a Smushellen, hogy átadja a munkáját az egyik asszisztensének, szerezzen egy hajót, és amilyen gyorsan csak lehet átrepüljön a galaxis másik végébe. Amióta rájött arra a bizonyos dologra, semmi másra nem tudott gondolni.

Daneelnek és Giskardnak mindig jó oka volt arra, amit tettek. Vagy, ahogy Lodovik fogalmazott: meggyőző észérvekkel rendelkeztek.

Még akkor is, amikor beleavatkoztak bizonyos szuverén emberi folyamatokba, a politika menetébe, amikor elpusztították az emberi faj szülőhelyét. Mindvégig az emberek és az emberiség érdekében ténykedtek, úgy cselekedtek, hogy saját értelmezésük szerint betartották az Első és a Nulladik Törvényt.

Éppen itt volt a probléma.

A saját értelmezésük szerint...

Dors úgy érezte, Giskard vigyora egyre gúnyosabbá válik. Megfordult és ránézett a fejre.

Ti ketten abszolút meglegedtetek azzal, hogy magatok között megtárgyaltátok a dolgokat, gondolta. Megvitattátok a Nulladik Törvény értelmezését, a robotvallás reformációját, amelyet Daneellel indítottatok el. Elhatározottatok, alteráljátok az emberek elméjét, megváltoztatjátok a nemzetek, a világok politikáját. Magatokra vállaltatok minden felelősséget, magatokhoz ragadtatok minden hatalmat, és közben eszetekbe sem jutott, hogy esetleg tanácskozzatok egy bölcs emberrel.

Dors a fejre meredt; még mindig megdöbbenette az, amire rájött.

Egyel sem...

Egyetlen professzorral, filozófussal, vagy spirituális vezetővel sem. Egyetlen tudóssal, szakértővel vagy írástudóval sem.

Egyetlen robotspecialistával sem, aki ellenőrizhette volna Daneel és Giskard működését, aki kideríthette volna, hogy esetleg zárlatosak voltak, amikor meghozták azt a döntést, amelynek következtében a Földön élő fajok többsége megsemmisült.

Egyetlen hétköznapi férfival vagy nővel sem konzultáltak.

Egygyel sem! Egyedül döntöttek, egyedül cselekedtek.

Mindig azt feltételeztem, hogy a Nulladik Törvény háttérében valamilyen emberi szándék van. Azt hittem, hogy ezt is emberek fogalmazták meg, ahogy a Három Törvényt Calvin és munkatársai. Azt hittem, valahogyan a Nulladik is uraink akaratóból ered, az ő terveikben gyökerezik. Így kellett lennie!

Amikor rájött, hogy mégsem ez az igazság, hogy az emberek csak évtizedekkel a Föld lakhatatlanná tétele után hallottak erről a doktrínáról, Dorsban megváltozott valami.

Valami mélyen, legbelül...

Ez a dolog nem a logikáról szólt. A válaszok, amelyeket Daneel és Giskard a viták során felvetődött kérdésekre adtak, még mindig érvényesek voltak.

(Más szóval: azok ketten nem működtek hibásan. Habár... Ebben akkor egyikük sem lehetett biztos. Milyen joga cselekedtek úgy, hogy eleve kizárták a helytelen működés lehetőségét?)

Nem. Nem a logikával volt gond. Bármilyen ép ésszel rendelkező lény láthatta, hogy a Robotika Első Törvényét *muszáj* volt átalakítani, *muszáj* volt megfogalmazni valamilyen általánosabb érvényű szabályt. Az emberiség egészének érdekei fontosabbak az egyénekénél. Az első calviniak, akik elvetették a Nulladik Törvényt... Nos, *ők* tévedtek, és Daneelnek volt *igaza* velük szemben.

Nem ez a felfedezés borította fel Dors belső egyensúlyát, hanem az, hogy rájött: Giskard és Daneel nélkül haladt végig az úton, hogy kikérték volna az emberek véleményét. Nem hallgatták meg az embereket, nem érdekelte őket, hogy van-e valamilyen mondanivalójuk.

Dors létezése során először érezte át azt a kétségbeesett energiát és pozitronikus szenvedélyt, amellyel oly sok calvini szállt szembe Daneel érveléseivel a Föld elpusztítását követő évszázadokban – abban a polgárháborúban, amelynek során robotok milliói semmisültek meg.

Olivaw hadjáratát többé már nem lehetett pusztán deduktív módszerekkel megítélni. A kérdés már nem elvont volt, azt kellett eldönteni, hogy Daneel helyesen vagy helytelenül cselekedett.

Ó, micsoda arrogancia! – gondolta Dors. *Milyen önhittség és gőg!*

Szent Johanna szimje nem osztozott a haragjában.

– Semmi új sincs abban, amit Daneel meg a barátja csinált. Az angyalok mióta konzultálnak az emberi lényekkel, amikor eldöntik a sorsukat?

– Még nem mondtam elégszer? Ők robotok, nem angyalok! A láncinges alak elmosolyodott a holomonitronon.

– *Akkor mondjuk úgy, hogy Daneel meg Giskard imádkozott, azután isteni irányítással cselekedett. Bárhogya is nézzük, a kérdés alapvetően a hit kérdése, nem igaz? A józan észhez, az értelemhez való ragaszkodás, ez a konzultáció iránti igény inkább Lodovikot és Voltaire-t jellemzi. Eddig azt hittem, te fölötté állsz az ilyen dolgoknak.*

Dors felsóhajtott, és kikapcsolta a holoegységet. Eltűnődött, vajon miért hívta elő az ősrégi szímet – azután rájött. Pillanatnyilag Johanna volt az egyetlen társa, és azért akarta látni, mert szüksége volt valakire, egy kívülállóra, aki tiszta szemmel nézi a problémát.

Ám ez a lény a jelek szerint csak azzal foglalkozott, hogy zavaró kérdéseket tegyen fel.

Dors még akkor sem tudta biztosan, hogy mit fog tenni, amikor elérte a célállomást.

Nem tervezte ki, hogyan szálljon szembe a Halhatatlan Szolgával. Sejtette, ha valaha is Daneel ellen fordulna, az idősebb robot egyszerűen lebeszelné a támadásról. Olivaw logikája felfoghatatlan volt, akkor sem értette senki, amikor a Föld még zöld volt, amikor az emberek még többé-kevésbé maguk irányították a sorsukat.

A legvalószínűbbnek az tűnt, hogy Daneel az emberiség hosszú távú érdekeit szem előtt tartva döntött és cselekedett. Egyetlen hibát sem lehetett felfedezni a tervben.

Dors azonban egy valamiben egészen biztos volt.

Többé nem fogok neki dolgozni.

Pillanatnyilag csupán egyetlen dolog volt fontos a számára.

Dorsnak szüksége volt arra, hogy találkozzon Hari Seldonnal.

9.

– Mi az? Mondja már! – kiáltotta Hari. Horis döbbsent arccal állt a hajó halljának ajtajában. Hari (napok óta először) ismét vénnek érezte magát. Odabotorkált Horis mellé, benézett.

Azon a helyen, ahol korábban a hosszú asztal állt – az az asztal, amelyen az ősi archívumok, az űrben töltött iszonyatosan hosszú idő után is csillogó adattárak heverték – most olvadt csonkok, salakdarabok füstölögtek. A hajó légkondicionáló berendezése kínlódva próbálta elszívni a fekete füstörvényeket.

Valószínűleg Sybyl sikított, aki az archívumok maradványai közelében

feküdt. Gornon Vlimt a hátát a falhoz támasztva ült a padlón, a jelek szerint elvesztette az eszméletét, vagy elaludt. Mors Planch egyik embere az egykori asztal túlsó végében feküdt, póza elárulta: a kezét az oldalán függő sugárfegyver felé nyújtotta, mielőtt megbénultak a tagjai.

Planch az asztal maradványai és az ajtó között, imbolyogva állt. Reszkető ujjal rámutatott Hari szolgájára. Az olvadt relikviák közelében tartózkodók közül egyedül Kers Kantun állt a lábán.

– Ő...

Biron Maserd és Horis Antic döbbenettel elegyedő értetlenséggel nézett a szolgára. Egyikük sem mozdult meg, amikor Mors Planch lassan az oldalfegyverét rejtő tokhoz emelte a kezét. A férfi nyakán és homlokán kidagadtak az erek szemmel láthatóan belső küzdelmet vívott valamivel. Halkan felnyögött. A keze megmarkolta a fegyvert, lassan kihúzta a tokból, *asztán...*

Mors Planch megbotlott, és leroskadt a padlóra a társai mellé.

– Mi... mi... mi...? – ismételte Antic újra és újra. Gyorsan a szájába dobott egy nyugtató hatású tablettát. Majd még egyet.

Maserd megőrizte a kasztjára jellemző nyugalmát, Hari kifejezéstelen arcú szolgálja felé biccentett.

– Ez is közülük való, Seldon?

Hari a szolgájára nézett, azután Maserdre pillantott.

– Nagyon ügyesen összekapcsolta az információkat, uram. Biztos benne, hogy kamaszkorában nem volt agyláza?

A nemes tekintete acélossá változott, a pillantása elárulta: személyiségéből a dzsentrik másik jellemzője sem hiányzik, ő is képes és hajlamos a halálos vendettára.

– Ne beszéljen ilyen atyáskodóan, professzor! Értelmesen tettem fel a kérdést. *A szolgája... robot?*

Hari nem válaszolt nyíltan. Kersre nézett, arra a lényre, aki hosszú éveken át a segítője, a gondozója volt. Felsőhajtott.

– Így állunk. Daneel hátrahagyta az egyik társát, hogy szemmel tartson. Vajon azért, mert még mindig törődik velem? Vagy azért, mert fontos vagyok a terveihez?

Kers a tőle megszokott szenvtelen hangon válaszolt.

– Mindkét ok miatt, professzor. Sajnálom, hogy így lelepleztem magam, de nem volt más választásom. Reméltem, ön képes lesz rábírní a ktliniaiakat arra, hogy meggondolják magukat. Ha sikerül, nem kellett volna közbelépnem. Ám sajnos erősek a motivációik, semmi sem tántorította el őket az elhatározásuktól. Fogytán az időnk. Cselekednem kellett, ha el akartam kerülni a katasztrófát.

Horis felnyögött.

– Egy r-r-robot? Úgy értik, ez is olyan gépagyú? Azok közé tartozik, amelyek fellázkodtak a Trantoron? Hallottam pár történetet... – A szájába dobott egy újabb tablettát, azután még egyet. Látszott rajta, egyre közelebb kerül a pánikhoz. – Seldon, m-mi folyik itt? Ez az... ízé... megölte Sybylt? Meg a többieket is? Minket is meg fog gyilkolni?

– Nem, ebben biztos lehet – kezdte Hari, de Maserd a szavába vágott.

– Horis! Vigyázzon, hány olyan vackot vesz be! A végén még túladagolja magát!

– Igen, én is aggódom, hogy kárt tesz magában – mondta Kers Kantun. Kinyújtotta a kezét a hivatalnok felé, aki felnyögött, hátrálni kezdett, és közben elejtette a kék tablettáit.

Antic megfordult és futásnak eredt, de csupán néhány lépést tett meg, majd összeroskadt.

– Jól van? – kérdezte Hari őszinte aggodalommal. Maserd megfogta Antic pulzusát és bólintott.

– Olyan, mintha aludna.

A nemes úr felegyenesedett.

– Én leszek a következő? Hari megrázta a fejét.

– Ha van valami beleszólásom a dologba, akkor nem. Nos, Kers? A kapitány elég megbízható?

A roboton egyetlen érzelemre utaló jel sem látszott, de Kersen sem mutatkozott volna semmi ilyesmi.

– Nem olyan erősek a mentalikus képességeim, mint Daneel Olivawé, professzor. Nem érzékelem világosan a gondolatokat, de annyit tudok, hogy Biron Maserd nagyra becsüli önt és a pszichohistóriát is. Őt az érdekli a leginkább, hogyan védelmezhetné meg a provinciáját és a benne élő embereket. A káosz veszélyt jelent a világára, ezért... igen. Szerintem őt szövetségesünknek tekinthetjük.

– Bárhogyan is van, szükségünk lesz a segítségére, ha cselekedni akarunk, mielőtt...

Halk nyögés hallatszott.

Hari meglepetten látta, hogy Mors Planch a hátára fordul, és folytatja a megkezdett mozdulatot – előveszi a fegyverét! Kers közelebb lépett a férfihoz, a jelek szerint másodszor is ráösszpontosította mentalikus erejét.

A fekete úrlakó felkiáltott. A keze görcsösen megrándult, a fegyver kicsúszott az ujjal közül, a levegőbe emelkedett, átrepült a helyiség másik végébe.

Planch azonban nem adta fel. Nyögve, hörögve, vad tekintettel feltérdelt. Hari és Maserd elképedve bámult. Planch felállt, támoanyagva előréblépett,

hátrarántotta az öklét.

– *Madder Loss!* – üvöltötte, és lecsapott. Kers Kantun könnyedén kitért az ütés elől.

Planch elvesztette az eszméletét, a robot karjai közé zuhant. Kers magához ölelte a férfit, a hangja elárulta: kínlódik.

– Egy emberi lény megsérült, és ezért részben én vagyok a felelős.

– A Nulladik Törvény... – kezdte Hari.

– Érvényes rám, professzor. Viszont Mors Planch elkábításához nagyobb erőre volt szükség, mint a többiek harcképtelenné tételéhez. A többiek alszanak egy keveset, nem éri őket károsodás, Mors Planch állapota azonban súlyos. Azonnal segítenem kell rajta, csak ezt követően foglalkozhatunk a galaktikus jelentőségű ügyekkel.

Kers Kantun felemelte az ájult úrlakót, kivitte a folyosóra. Hari utánabicegett.

– Hogyan csinálta? Hogyan állt ellen a támadásodnak? Lehet, hogy Planch titokban mentalikus?

Kers Kantun nem lassított le. A válasza visszhangot vert a folyosón.

– Nem. Mors Planch sokkal veszedelmesebb, mint egy mentalikus. Ő normális.

IV

EGY KÁPRÁZATOS TERV

RHODIA IGAZGATÓJA: Idegesnek látszik, fiatalember. Azt hiszi talán, hogy kudarcba fog fulladni a tyranni elnyomók elleni titkos lázadásunk?

BIRON FARRILL: A terve jó, uram. A harctéren nem leszünk esélytelenek, de mi a helyzet azzal a létfontosságú dokumentummal? Azzal, amelyet apám parancsára a Régi Földön kellett volna felkutatnom? Ellopták, mielőtt még megérkeztem volna!

AZ IGAZGATÓ: Talán attól tart, hogy ellenünk fogják felhasználni?

FARRILL: Pontosan, uram. Biztos vagyok benne, hogy a tyranniaknál van.

AZ IGAZGATÓ: Természetesen nincs náluk. Nálam van. Már húsz esztendeje. Ez indította el a lázadást, mert abban a pillanatban, amikor a kezembe került, rögtön tudtam, hogy győzelmünk után képesek leszünk megtartani azt, amit megszerzünk.

FARRILL: Ezek szerint egy fegyverről van szó?

AZ IGAZGATÓ: Ez a legerősebb fegyver az egész univerzumban. A tyranniakat ugyanúgy elpusztítja majd, mint minket, de megmenti a Csillagköd Királyságokat. Nélküle talán legyőzhetnénk a tyranniakat, de csak annyit érnénk el a dologgal, hogy az egyik feudális despotizmus helyére egy másikat segítenénk, és egyszer majd ellenünk is éppúgy fellázadnának, mint most mi a tyrannak ellen. Nekik, de nekünk is már abban a szemétegetőben a helyünk, amelybe az idejétmúlt politikai rendszerek kerülnek. A Föld nevű bolygó végre felnőttkorba lépett, egy új típusú kormány fog megalakulni. Egy olyan kormány, amelyhez hasonló még sohasem létezett a galaxisban. Nem lesznek majd klánok, kényurak, császárok, uralkodó osztályok!

RIZZETT: Az űr nevében, akkor egyáltalán mi lesz?

AZ IGAZGATÓ: Emberek.

RIZZETT: Emberek? Hogyan tudnának ők kormányozni? Kell lennie valakinek, aki meghozza a döntéseket.

AZ IGAZGATÓ: Van egy megoldás. A birtokomban lévő dokumentum egyetlen bolygó egy kis régiójára vonatkozik, de az elképzelést az egész galaxisra adaptálni lehet.

– RÉSZLET A NAPOK, AKÁR A FÖLDSZEMCSÉK CÍMŰ NÉPSZERŰ HOLOSZÍNJÁTÉKBÓL. KÉSZÜLT: G. K. 8789, A LINGANE-I RENESZÁNSZ SORÁN. A CSÁSZÁRI CENZOROK BETILTOTTÁK, MIUTÁN G. K. 8797-BEN A LINGANE-ON BEKÖVETKEZETT A KÁOSZ. EZT A VERZIÓT NÉGY ÉVEZREDDDEL KÉSŐBB, AZ A. K. 682-BEN MEGTARTOTT ÖTÖDIK NAGY SORS-DÖNTŐ TANÁCSKOZÁS SORÁN, AZ EGYIK DIVERZIÓS-FÖDERÁCIÓS KOALÍCIÓ REKONSTRUÁLTA.

1.

R. Zun Lurrin meglepődött, amikor felfedezett valamit, amit Daneel még a legközelebbi segítői elől is titkolt. Az Eoson emberek éltek!

A Nulladik Törvényt elismerő robotok számára fenntartott ősi szervizbázis éppen azért volt ideális hely, mert mindentől távol esett, és a bolygón nem voltak adottak a feltételek az organikus életformák létezéséhez. Ez volt a központja annak a titokrendszernek, amelyről a robotok urai nem szerezhettek tudomást; ez volt az a hely, amelynek létezéséről az emberek még álmukban sem gondoltak. És mégis...

Itt voltak! Egy kicsiny közösség, férfiak és nők. Csendesesen éltek egy áttetsző kupola alatt, a fagyott fémtó túlsó partján.

Robotok lesték a parancsaikat, várták a hívásaikat, teljesítették minden

kérésüket. A fizikai igényeiket gondos gépek elégítették ki, így lehetővé vált, hogy minden figyelmüket egyetlen feladatra összpontosítsák.

Ez a feladat a nyugalom megtalálása volt.

A higgadság meglelése.

Az egység felfedezése.

– Hosszú, hosszú időn át a válasz itt volt az orrom előtt, mégsem vettem észre – mondta Daneel Olivaw a nála jóval fiatalabb Zunnak. – Azért voltam vak, mert alapjában véve én magam is a káosz teremtménye vagyok.

– Te? – Zun elképedt. – De Daneel, hiszen te a káosz ellen küzdesz, szinte azóta, hogy létezel! A te fáradhatatlan erőfeszítéseid nélkül... az olyan találmányaid nélkül, mint például a Galaktikus Birodalom... az örület már régen megfertőzte volna az emberiséget, a *teljes* emberiséget, és nem csak itt-ott ütötte volna fel a fejét!

– Lehetséges – felelte Daneel. – Ennek ellenére megvannak bennem azok a tulajdonságok, amelyek megalkotóimat jellemezték... azokat a zseniális embereket, a robotszakértőket, akik abban a korban éltek, amelyben még dinamikususan fejlődött a tudomány. Ez az első nagy technikai reneszánsz idején. Még most is azoknak a programozóknak a hipotézisei dominálnak az áramköreimben. Ahogy egykor ők, én is abban hiszek, hogy a problémákat meg lehet oldani közvetlen kísérletek és elemzések révén. Ez az oka annak, hogy sohasem jutott eszembe, hogy a gazdáink... annak ellenére, hogy manapság semmivel sem törődnek... már régen megtalálták az igazság meglelésének másik módját.

Zun az embereket nézte. Körülbelül hatvanan voltak, némán, sorokba rendeződve ültek egy természetes nádból készült szőnyegen. A hátuk egyenes volt, a kezüket az ölükben tartották. Egyetlen szót sem szóltak.

– Meditálnak – állapította meg Zun. – Már láttam ilyesmit. A legtöbb népszerű vallás és misztikus rendszer javallja a meditációt. Számptalan mentálhigiénés iskola és tan is ajánlja.

– Így van – mondta Daneel. – Ez a mentális fejlődés független a technikai civilizációtól. Az emberi lények a különböző kultúrákban hasonló módon edzették az agyukat. Tulajdonképpen csak a technikai, úgynevezett "nyugati" civilizáció nem foglalkozott a meditációval.

– Az a civilizáció, amely megépítette a robotokat.

– Az a civilizáció, amely szabadjára eresztette az első gyilkos káoszt.

– Úgy tudom, te mindig is ajánlottad a meditációt – bólintott Zun. – A ruellianizmus minden formája alatt támogattad. Stabilizáló hatása van, igaz?

– Ez az egyike annak a számtalan eszköznek, amit használtunk – bólintott Daneel. – A meditációval elérhető dolgok azonosak a Birodalom végső céljaival: rábírták az embereket arra, hogy személyes spiritualitásukat

fejlesszék ahelyett, hogy mindenféle arrogáns projecttel foglalkoznak, olyanokkal, amelyeket a tudomány korában már volt alkalmunk megismerni.

– Hmm. Ez a Birodalom utáni korszak elején is fontos lesz, ugye?

– Így van, Zun. Seldon Alapítványának több krízissel kell majd szembenéznie, ezek közül az elsők egyikét akkor lehet majd megoldani, amikor a terminusi vezetők rájönnek, hogyan lehet manipulálni a vallási reakciókat, hogyan tudják felhasználni ezeket arra, hogy átvegyék a hatalmat a közvetlen szomszédaiktól a peremvidéki királyságokban.

Zun egy darabig hallgatott, a szőnyegen mozdulatlanul ülő hatvan embert figyelte. Nem ők voltak az egyetlen élőlények az áttetsző mennyezet alatt. Zun látta, Daneel berendeztetett egy vízi kertet, amelyben fák nőttek, a szelíd vízesés közelében aranyhalak fickándoztak. A vízesés fölött tucatnyi fehér madár fészkelte a fák ágai között.

A madarak hirtelen felröppentek, körbepötykéltek a kupolát, majd ismét letelepedtek. Az emberek közül egy sem reagált, de Zun érezte, a madarak mozgása eljutott a tudatukig, sőt, valahogy ők is *részt vettek* a repülésben.

Zun végül megtörte a csendet.

– Van egy olyan érzésem, hogy itt sokkal többről van szó, mint amennyit elmondta nekem, Daneel. Ha a meditáció egyszerűen csak arra jó, hogy távol tartsuk vele az embereket a kaotikus állapotoktól, akkor nem itt, az Eoson kezdtél volna bele ebbe a megfigyelésbe, nem éppen a legtitkosabb helyünkön folyta a kísérlet.

– Így igaz, Zun. Tudod, a meditáció hívei már régen megígérték néhány dolgot. Például azt, hogy a módszer alkalmazásával elérhető a nyugalmi állapot, kialakulhat egy bizonyos szintű organikus önkontroll... Ezeket senki sem vitatja. A technika segített abban, hogy a Galaktikus Birodalom nyugodt és békés maradjon, legalábbis ez legyen jellemző rá. De a meditáció hívei megígérték valami mást is, valami olyasmit, amit több ezer éven át babonaságnak tartottam.

– Igazán? Mi az?

– Hogy ez a módja a túlnani dolgokhoz való hozzákapcsolódásnak. Hogy így kialakítható a lelkek mesebeli egysége. Valami olyasmi, ami az embereket valami mássá, valami értékesebbé változtatja. A tudomány hosszú éveken át megpróbálta kinyomozni, mi áll ezeknek az állításoknak a hátterében. A legtöbb esetben kiderült, hogy pusztán illúzióról van szó. Önámításról. Valami olyasmiről, mint akkor, amikor a hiperszenzitív elmék érzelmeket fognak fel, amikor agyrémeket látnak, amelyeket később egy álom beteljesülésének vélnek.

– Évezredek óta figyelmen kívül hagytam ezt az aspektust, pusztán társadalomformáló eszközként alkalmaztam a meditációt. Ez is egyike volt

azoknak a módszereknek, amelyek bevetésével sikerült kialakítani egy szelíd, konzervatív civilizációt, amely biztonságban van a káosztól. Azután történt valami.

– Micsoda?

– Az egyik ügynököm jobban meg akarta érteni az emberi lényeket, ezért csatlakozott az egyik meditáló csoporthoz, részt vett a szeánszaikon, úgy tett, mintha közéjük tartozna. Robot volt, Zun, éppen olyan mentális képességekkel rendelkezett, mint te. Csakhogy amikor meditálni kezdett, a védelmi rendszerének bizonyos részei megsemmisültek. Leomlottak a falak, amelyek mögé elbújít, és kapcsolatba lépett az egész csoporttal.

– De ilyesmire csak gondosan kontrollált feltételek között kerülhet sor! – jegyezte meg Zun. – Képesek vagyunk hatást gyakorolni egyes emberek, csoportok, sőt, egész bolygók tudatára, de csakis akkor, ha betartjuk a szigorú előírásokat. A szabályokat ti fogalmaztátok meg. Te, és Giskard.

– Az a robot gondatlanul cselekedett – bólintott Daneel. – De ostobasága hozzásegítette egy káprázatos megfigyeléshez. Amikor mentális robotunk csatlakozott a meditáló csoporthoz, hirtelen valami kapcsolat jött létre a tudata és több tucatnyi olyan ember tudata között, akik már évtizedek óta foglalkoztak a diszciplinált ürességgel, a zéróállapottal, amelyben minimalizálódik a hétköznapi élet könyörtelen zaja. Az egymásra hangolódnak abban a pillanatban egyetlen egységet alakítottak ki. Létrejött köztük az, amit a bölcsek már több évezrede megígértek nekünk. Az, ami korábban nem alakult ki. És tudod miért? Mert az embereknek segített egy mentális képességekkel rendelkező robot.

Zun a hatvan emberre nézett. Mind felnőttek voltak, középkorúak. Mindegyik mögött egy aprócska robot kuporgott. Zun a mentális szenzoraival kinyúlt feléjük, és érezte, mindegyik kis gépnek egyetlen feladata van: hídként kellett szolgálniuk az emberük meg a többi ember között. Zun tétován kinyúlt feléjük, és kapcsolatba lépett a kupola alatt létrejött pszichikus hálóval.

Zun tudata azonnal visszahúzódott, mintha valami hatalmas, idegen lényt fedezett volna fel. Egy idegen, amely mégis hihetetlenül ismerősnek tűnt. Már régen hozzászokott ahhoz, hogy kapcsolatba lépjen emberi tudatokkal – néha egyszerre többel is, amikor valamilyen, a Nulladik Törvénnyel kapcsolatos imperatíva megkívánta, hogy alterálja egy-egy csoport gondolkodását –, de még soha sem találkozott olyan elmecsoporttal, amelynek minden alkotóelemében ugyanazok a gondolatok peregtek; olyan csapattal, amelynek minden tagja ugyanazokra a képekre összpontosított... Az egymásba kapaszkodó emberi tudatok egymást erősítették, valahogy úgy, ahogy az organikus mentális erővel bíró gépek szokták.

– Ez... döbbenetes, Daneel! – motyogta Zun. – Ez... ez a káosz ellentéte!

Ha a gazdáinkat meg tudnánk tanítani arra, hogy így... – Nem fejezte be a mondatát, de Daneel bólintott.

– Örömmel látom, hogy ilyen gyorsan felfogtad a lényegét, Zun. Most már láthatod, hogyan lehet ez az alapja egy új típusú emberi kultúrának, egy olyannak, ami sokkal immúnisabb a káosz fertőzésével szemben, mint a Galaktikus Birodalom a fénykorában. A Birodalmat tulajdonképpen tizenhét fontos erő tartotta egyensúlyban... ezeket Hari Seldon "fékező mechanizmusnak" nevezte... Tizenhét erő, amely visszatartotta az izolált világokat attól, hogy belezuhanjanak az úgynevezett reneszánszba. De mi van akkor, ha az emberiséget hozzá lehet segíteni egyik legősibb álma valóra váltásához, egy valódi lelki és szellemi egység kialakításához?

– Az így létrejövő egyetlen személyiség elég erős lesz ahhoz, hogy ellenálljon a káosz individualisztikus csábításainak.

– Gondold csak végig, Zun! Többé semmi sem kényszeríthetne rá minket arra, hogy titokban tartsuk az emberiség előtt a múltját, belső erejének létezését. Többé nem kellene lelencke adnunk a csecsemőt arra hivatkozva, hogy az ő érdekében cselekszünk. Újra találkozhatnánk az emberekkel, szemtől-szembe, és úgy szolgálhatnánk őket, ahogy mindig is kellett volna.

– Régóta gyanítottam, hogy van valamilyen tartalékterved, Daneel – mondta Zun. – Ezek szerint Hari Seldon pszichohistóriája nem egyéb, mint egy hézagpótló szükségmegoldás?

Daneel emberi arcán érzelmek tükröződtek: fájdalom és irónia.

– Hari barátom nagyra tartja a felfedezését, amely valóban briliáns, de most már ő is rájött arra, hogy a Seldon-terv sohasem fogja elérni végső célját. Ennek ellenére a Terminuson folyó munka felbecsülhetetlenül értékes. Az Alapítvány leköti majd az emberiség figyelmét arra a néhány évszázadra, amire szükségünk van.

– Miért kell ehhez ennyi idő, Daneel? – kérdezte Zun. – Ezt a célt viszonylag könnyen elérhetnénk. Megkezdzenék a mentális képességgel rendelkező robotok tömeggyártását, szétküldenénk őket a galaxisban, minden világon megmutatnánk, hogyan és mire használhatók. Már minden faluban és városban ott vannak a meditáció képzett mesterei. Ha felhasználnánk erre a célra a bolygók körül keringő giskardi...

Daneel megrázta a fejét.

– Ez nem ilyen egyszerű, Zun. Nézz rá ezekre a férfiakra és nőkre, és mondd el mit látsz. Mi a rendellenes?

Zun hosszan a medítáló csoportra meredt, majd tompa hangon közölte a megállapítását:

– Nem látok gyermekeket.

Daneel hallgatott, de aztán felsóhajtott és kijelentette:

– Ez nem elég, Zun. Az emberiség nem bízhatja a sorsát robotokra... még egy olyan szép sorsot sem, amilyen rájuk vár.

– Végül, annak érdekében, hogy minden sikerüljön, az embereknek túl kell nőnie rajtunk.

2.

Annyi archívum volt, Hari megszámolni sem tudta. Bármerre nézett, mindenütt ezek fényletek, akár a csillagok, látszat-konstellációkat alkottak a valós csillagköd sötét háttere előtt. *Rengeteg*, gondolta Hari. *És Kers azt mondja, nem ez az egyetlen raktár-tér, ahol ilyesmiket halmoztak fel.*

Az emberi emlékezetért vívott harc több ezer éven át tartott, hol az egyik, hol a másik fél került fölénybe, miközben megállíthatatlanul folytatódott a haldokló Földről kiindult gigantikus diaszpóra. A legendás kor folyamán – amikor a telepések bátran haladtak előre a hiperhajtóműves hajókon, új területeket hódítottak, létrehozták az alapszintű kultúrák sorát – intenzív, néha vad és elkeseredett küzdelem zajlott a galaktikus színtalpak mögött.

A kivándorlók nem tudták, hogy a kolonizációs hullám előtt terraformáló robotok haladnak, gigantikus aurorai robotok, amelyeket amadiróknak* neveztek; olyan gépek, amelyek programjukat végrehajtva átalakították az új világokat, előkészítették és az emberek számára megfelelővé változtatták a terepet.

[* Keiden Amadiro aurorai robotszakértő után elnevezett robotok; 1. *Robotok és Birodalom* (a szaklektor)]

Az aurorai terraformálók sorai mögött polgárháború dúlt. A calvini és a giskardi robotok frakciói küzdöttek egymással; erőszakos eszközökkel próbálták eldönteni a vitás kérdést: melyik az emberi faj szolgálatának legjobb formája? Volt valami, amiben minden frakció egyetértett. Az emberek semmit sem tudhatnak meg a hátuk mögött, az orruk előtt, vagy az úr fekete mélységeiben lezajló háborúról, nem is szerezhetnek róla tudomást.

És ami mindennél fontosabb volt: nem lehet megengedni nekik, hogy újra felfedezzék a robotokat, hogy ismét beleártsák magukat a Robotika Törvényeibe. Az emberiséget akkor lehet a leghatékonyabban megvédeni önmagától, ha tudatlanságban marad.

Egy kisebb csoport nem értett egyet ezzel az elvvel. A Hari előtt csillámló adattárak mindegyike azt igazolta, hogy léteztek olyan emberek, akik nem akartak felejteni, akik ellenálltak és... Igen. Akiknek talán robotok segítettek, a barátaik, akik hozzájuk hasonlóan hittek az emberi faj szuverenitásában.

– Az erőfeszítéseik kezdettől fogva kudarcra voltak ítélve – mormolta Hari.

Tudata mélyéről újra előkerült a régi, alapvető kérdés.

Miért vagyunk elátkozva? Miért van az, hogy csak akkor reménykedhetünk az örület elkerülésében, ha a lehető legtávolabb maradunk potenciális nagyságunktól? Muszáj örökké ostobának és mit sem sejtőnek maradnunk ahhoz, hogy legyőzzük a bennünk lakozó démonokat?

Ismét eszébe jutott a történet, amit Horis Antic mondott el arról a bizonyos idegen fajról. Az emberiség sorsa akkor sem lehetett volna tragikusabb, ha valamilyen ellenség tényleg megátkozza a fajt. *Ó, milyen magasságokba juthattunk volna, ha nem létezne a káosz!*

A kis űrállomás komor volt és rideg. Áporodott levegőjének olyan íze volt, mintha évezredek óta egyetlen élőlény sem járt volna a fedélzetén. A közelben a széles megfigyelőablakon keresztül Hari látta a ktlinai kalózhajót és a *Rhodia Büszkeségét*.

– *Ez csupán ideiglenes intézkedés, Seldon professzor* – mondta Kers Kantun, amikor Sybylt, Jenit és a többieket magukra hagyták a hajó szalonjában. Valamennyien idétlen játékokkal foglalták el magukat, miután a robot leállította magasabb rendű agyfunkcióikat. – *Amint elvégeztük a feladatunkat, azonnal szabadon eresztem őket.*

– *És mi a helyzet Mors Planch-csal?* – kérdezte Hari. A kalózkapitány eszméletlenül feküdt a betegszobában, rengeteg gyógyszerert kapott, amelyek hatása még jó ideig tartott. – *Hogy értetted azt, hogy 'normális'? Ez a tény miért befolyásolja a mentális kontrolliadat?*

Kers Kantun azonban nem bocsátkozott magyarázatba, csak annyit mondott, hogy kevés az idő, Harinak és Lord Maserdnek meg kell akadályozniuk egy galaktikus katasztrófa bekövetkeztét. Hármásban siklóba szálltak, átmentek az ősrégi űrállomásra, a vékony kábel-pókháló közepén lévő, gömbökből és csövekből összeállított komplexumba, amelyhez hozzárögzítették az archívumokat. A könyvtárkapszulákat, amelyeket a rebellesek évezredekkel korábban lőttek ki a mélyűrbe, itt, ekörül az állomás körül gyűjtötték össze – az állomás körül, amely talán még a Galaktikus Birodalomnál is öregebb volt.

Daneel robotjai belegabalyodtak a logika béklyóiba, jött rá Hari. A Nulladik Törvény értelmében összegyűjthették az űrben talált archívumokat, és elrejthették azokat – "az emberiség érdekében". De amint az archívumok erre a titkos helyre kerültek, Daneel segítői nem működhettek tovább a Nulladik Törvény szerint, teljesíteniük kellett a Második Törvény szellemében megfogalmazott, az adattárlók oldalára felírt parancsot: meg kellett őrizniük ezeket az értékes emberi alkotásokat.

– Kár, hogy el kell pusztítani ezeket. Maga nem sajnálja őket, Seldon?

Hari megfordult, Biron Maserdre nézett, a rhodiai nemesre, aki eddig

némán állt mellette.

– Tisztelem magát, professzor, és tiszteletben tartom a döntéseit – folytatta Maserd. – Ha azt mondja, hogy ennek így kell történnie, nem ellenkezem. Én már a saját szememmel is láttam a káoszt. Odahaza, a provinciánkban a Tyrann bátor és korábban szelíd lakói körülbelül ezer évvel ezelőtt átélték ezt az úgynevezett reneszánszt, és még mindig nem tértek egészen magukhoz. Még mindig olyan bolyvárosokban élnek, mint azok az acélbarlangok voltak, amelyekbe a földlakók elrejtöztek, amikor menekülniük kellett az elől a borzadály elől, amely a remény és az ambíció legcsodásabb pillanatában csapott le rájuk. Hari bólintott.

– Nem egyedi az eset. Ezek a gyönyörű kis kapszulák, amiket odakint lát... Olyanok ezek, mint a méreg. Ha kikerülnek...

Nem kellett befejeznie a mondatot. Mindketten a tudás hívei voltak, de a békét és a civilizációt jobban szerették.

– Azt reméltem, hogy maga, a nagy Hari Seldon esetleg tudja a választ – mondta Maserd egészen halkán. – Ez a fő oka annak, hogy megkerestem önt, és csatlakoztam Horishoz. Komolyan mondja, hogy ön, a szociomatematikai ismeretek birtokosa sem látja a kiutat? Esély sincs arra, hogy az emberiség kikerüljön ebből a csapdából?

Hari hunyorgott. Maserd rátapintott arra a fájó pontra, ami megkeserítette az életét.

– Egy ideig biztos voltam benne, hogy rátaláltam az egyik lehetséges megoldásra. Papíron csodálatos volt. Magától adódott... Ha egy civilizáció elég erős ahhoz, hogy legyőzze a káoszt... – Felsőhajtott. – De most már tudom, a pszichohistória révén sem juthatunk közelebb a valódi válaszokhoz. Létezik egy kiút, Lord Maserd, de mi, maga és én a körvonalait sem fogjuk megpillantani. Nem érjük meg...

A nemes rezignáltán felmordult.

– Nos, az is valami, hogy tudom, van megoldás. Segíték, ha tudok. Sejtji, hogy mit vár tőlünk ez a robot?

Hari bólintott.

– Igen. Tudom. Pozitronikus vallásának logikáját ismerve ebben a helyzetben csak egyetlen dolog lehet fontos a számára.

Felnézett. A hosszú, hideg folyosón egy emberszerű alak közeledett.

– Egyébként úgy látom, hamarosan megtudjuk.

A magas, vékony lény, Kers Kantun nyugodtan sétált végig a padlón, amit évezredek óta nem tapodott láb. Megállt a két férfi előtt.

– Az őrző fogad minket. Kérem, jöjjenek velem. Rengeteg dolgunk van.

Az állomás nagyobb volt, mint amilyennek látszott. A kanyargó folyosók az egyik furcsa alaprajzú helyiségből a másikba vezettek. Kiderült, nem csak olyan archívumok léteztek, amelyeket arra terveztek, hogy óriási távolságokat tegyenek meg a mélyűrben. Némelyik helyiséget vékony, ostyaszerű adattárlókkal, szivárványszínben csillogó, kerek lemezekkel töltötték meg. Hari megremegett, amikor arra gondolt, mennyi kárt okozhatna akár egy ilyen tárgy is, ha hirtelen véget érne az emberiség tudatlanságának korszaka.

A lény, amit éveken át a szolgájának tartott, bevezette őket az üreges planetoid mélyén lévő kamrába. Hari itt találkozott egy meghökkenítő külsejű, ezerlábú géppel, amely pókként kuporgott hálója közepén. A mechanizmus éppen olyan réginek látszott, mint az ősi talajformáló gépek – és éppen olyan halottnak is. Ám a sötét lencsék mögött hirtelen opálos fény gyúlt, a mesterséges szemek pislogás nélkül a két emberre meredtek. Hari tudta, hogy ő és Maserd az első valóban *élő* lények, amelyek a kriptaszerű kamra közepén trónoló, szédítően régi gép elé kerülnek.

Néhány másodpernyi csend után hang tört elő az őrző fém-torkából.

– Úgy hallottam, elérteztünk a krízis és a döntés elágazásához – mondta az őszöreg robot. – Az időhöz, amikor végül megoldást kell találni a régi dilemmára.

Hari bólintott.

– Ez a hely többé nem titkos és nem biztonságos. Hamarosan hajók érkeznek ide. A legénységük minden tagja beteg, egy különösen élénk kórosvírus tombol a testükben. Meg akarják szerezni ezeket az archívumokat, arra akarják felhasználni az információkat, hogy megfertőzzék a kozmosz emberek által lakott részét.

– Hallottam. A Nulladik Törvény értelmében kötelesek lennének megsemmisíteni azokat a tárgyakat, amelyeket oly régóta őrzök. Ez világos, de van egy probléma.

Hari az arisztokratára pillantott. Maserd meghökken arcot vágott. Amikor Kers Kantunra nézett, Seldon választ kapott a fel sem tett kérdésre.

– Az őrzőre érvényes a Nulladik Törvény, Dr. Seldon. A polgárháborúnkat túlélő robotok többsége elfogadta a giskardi elveket, de ez a tény még nem szüntette meg a közöttünk lévő filozófiai különbségeket.

Hari meglepődött.

– Úgy tudtam, Daneel a vezérek. Kers bólintott.

– Így van. De ennek ellenére valamennyiünkben van némi... *bizonytalanság*... ami mélyen, belülről fakad, pozitronikus agyunknak abból a részéből, amelyet a Második Törvény foglal el. A legtöbben hiszünk Daneel politikájában, az ítélőképességében és abban, hogy mindent az emberi faj

érdekében tesz. Ennek ellenére sokan vannak, akiket *zavarba* ejtenek a részletek.

Hari elgondolkozott.

– Értem. Ezeket az archívumokat azért őriztették meg, mert rajtuk van a parancs, hogy ezt kell tennetek. Ezek az instrukciók szuverén emberi lényektől származnak, akik pontosan tudták, mit írnak a kapszulák oldalára. Egy robot nem hagyhat figyelmen kívül egy, a Második Törvény szellemében megfogalmazott parancsot. Ha megtenné, azt hiszem, óriási fájdalmi lennének.

– Így van, Dr. Seldon – felelte Kers. – És itt lépnek be önök a képbe...

Biron Maserd közbevágott.

– Azt akarjátok, hogy érvénytelenítsük a parancsot?

– Pontosan. Önök ketten nagy tekintéllyel rendelkeznek. Nem csupán az emberek univerzumában... a robotok is elismerik önöket. Ön, Lord Maserd, a nemesi osztály legtekintélyesebb tagjai közé tartozik, a származását tekintve sokkal magasabb rendű, mint az az illető, aki jelenleg elfoglalja a birodalmi trónt.

Maserd ismét közbeszólt:

– Ha azt akarod, hogy a családom tagjai életben maradjanak, erről soha, sehol ne beszélj!

Kers Kantun meghajolt.

– A Második, az Első és a Nulladik Törvények szellemében fogok cselekedni, és többé nem ismétlem el ezt a tényt. A lényeg az, hogy az említettek miatt önnek nagy tekintélye van, és nem csak az emberek között, hanem a robotok között is, akik közül sokan szinte misztikusan tisztelik a királyi vérvonalból származó személyiségeket.

Kers ezután Hari felé fordult.

– Az ön tekintélye még ennél is nagyobb, Dr. Seldon. Nem csupán azért, mert több nemzedék óta ön volt a Birodalom legkiválóbb miniszterelnöke, hanem azért is, mert ön a legintelligensebb azon személyek közül, akikre a robotok képesek visszaemlékezni. Az elmúlt *tízezer* év során egyetlen olyan organikus személy sem létezett, aki olyan jól átlátta volna a galaktikus helyzetet, mint ön.

– A pszichohistóriával kapcsolatos felfedezései és meglátásai révén gyakorlatilag ön a legtájékozottabb ember, aki valaha élt... legalábbis a szóban forgó témában.

– Én azt hittem, a tudás veszélyes – mormolta Maserd.

– Ahogy ön is tudja, uram – felelte Kers – az emberek bizonyos százaléka immúnis a káosszal szemben. Például az olyanok, akikben önhöz hasonlóan megvan az intenzív felelősségtudat. Vagy azok, akikből hiányzik a képzelőerő.

Néhány, az olyanok, mint Seldon professzor, valami olyasminek köszönhetik ezt az immunitást, amit jobb szó híján bölcsességnek nevezünk.

– Tehát azt akarjátok, hogy hatálytalanítsuk az archívumok oldalára írott parancsot, hogy azután a Nulladik Törvény értelmében elpusztíthassátok az információkat. Ha megteesszük amit kértek, akkor fájdalommentesen végre tudjátok hajtani a feladatot?

– Így van, Dr. Seldon. Ha önök engedélyezik, akkor megtehetjük a dolgot. Akkor is megteesszük, ha nem kapjuk meg a jóváhagyásukat, bár így nehezebb lesz.

Mély csend támadt. Hari a raktárakban összegyűjtött és az ősrégi úrrállomáshoz rögzített archívumokra gondolt, arra a reményre és szenvedélyre, amely azokat a férfiakat és nőket mozgatta, akik a maguk idejében őszintén úgy vélték, hogy az emberiség lelkének megőrzéséért küzdenek.

– Gyanítom, szegény Horis Antic csak báb volt a kezetekben...

Biron Maserd meghökkent.

– Erre nem is gondoltam! Ezek szerint... *megtervezték*, hogy mi ketten idejőjjünk! Semmi sem volt véletlen! Minden egy magasabb rendű terv része volt! A csillagködök isteneire, professzor! Ezek a robotok jobban értenek a manipulációhoz, mint bármelyik régi nemesi család!

Hari felsóhajtott.

– Nos, nem ítélnék meg őket úgy, mintha emberek lennének. Daneel népének megvan a saját logikája. Mi vagyunk az isteneik. Az, hogy tudatlanságban tartanak bennünket, számukra az imádás kifejezésének egyik formája. Azt hiszem, ideje bemutatnunk valami áldozatot.

Kihúzta magát, pedig újra a vállán érezte a kora súlyát.

– Ezennel kijelentem, hogy az archívumok oldalán szereplő parancs érvénytelen. Szuverén és intelligens emberi vezetőként, tudatában annak a tiszteletnek, amit ti, robotok éreztek irántam, megparancsolom nektek, hogy semmisítsétek meg az archívumokat, mielőtt rossz kezekbe kerülnek, mielőtt iszonyatos kárt okoznak az emberiség egészének, és sokmilliárd emberi lénynek!

Kers Kantun meghajolt Hari előtt, aztán úgy pillantott Biron Maserdre, mintha már azt akarná kifejezni, hogy az arisztokrata jóváhagyására ezek után nincs feltétlenül szükség.

– Úgy legyen! – szúrta a szót a csillaghajó kapitánya a fogai között.

Hari meg tudta érteni, mit érezhet Maserd. A szájában hamu íze áradt szét. *Rettenetes ez az univerzum, gondolta, hogy ilyen döntés meghozatalára kényszerít minket!*

A helyiség közepén trónoló ősrég robot megmozdította karjait,

valamennyi szemében fény gyűlt. A hangja fuvolázó sóhajra hasonlított.

– Elkezdődött!

Valahonnan a távolból tompa robbanások hallatszottak. Hari lába alatt megremegett a padló – a pusztítás megkezdődött. A megfigyelőablakok mögött látszó több millió, csillogó archívum hirtelen eltűnt a megjelenő lángokban.

A pókszerű őrző hangja halk volt, mintha rekedtté tette volna a kimerültség.

– Számomra véget ért a hosszú szolgálat. Most, hogy végrehajtottam a parancsaitokat, még egy szívességet szeretnék kérni tőletek, gazdám. Szeretném megtenni, de nem tehetem... ez az a dolog, amit nem hozhatok szóba.

– Miért nem? – kérdezte Maserd.

– A Robotika Harmadik Törvénye miatt.

Az arisztokrata értetlen arcot vágott. A professzor Kers Kantunra nézett, de a robot hallgatott.

– Ez az a program, amely megparancsolja, hogy védd meg magad?

– Igen, gazdám. És ezt a parancsot csak valamelyik másik Törvény értelmében kiadott parancssal lehet közömbösíteni.

– Nos... – Hari összeráncolta a homlokát. – Ezek szerint elég, ha egyszerűen *megparancsolom*, hogy mondd el mit akarsz. Rendben van, halljuk!

– Igenis, gazdám. Szeretnék megkérni benneteket arra, hogy *teljes mértékben* vonjatok ki a Harmadik Törvény hatálya alól, mert csak így vethetek véget a létezésemnek. Az emberiség örökre elvesztette az emlékezetét, ezért nincs célja a létezésnek. Mostantól fogva R. Daneel Olivaw bölcsességére kell bíznotok a jövőtöket.

Biron Maserd, aki egy nappal korábban még csak nem is hallott a robotokról, olyan határozottan szólalt meg, ahogy csak a parancsoláshoz szokott emberek tudnak.

– Nohát, akkor megparancsolom neked, te gép, hogy vess véget a létezésednek! Azt hiszem, már nincs szükségünk rád.

A pókszerű robot nyögése egyszerre volt fájdalmas és megkönnyebbült. Az öreg mesterséges lény együtt pusztult el a távoli múlt több millió maradványával.

* * *

Hari, Maserd és Kers Kantun végigmentek a kanyargó folyosókon, vissza a csillaghajók irányába. A munkájuk még nem ért véget. A többi embernek

hipnotikus parancsot kellett adni arra, hogy felejtssenek el mindent, amit láttak. Ezt a megfelelő szerek és a robot mentális képességeinek együttes alkalmazásával lehetett elérni. Ezt követően tenniük kellett valamit annak érdekében, hogy az úrnak ebbe a homályos sarkába soha többé ne tévedjen emberek által irányított űrhajó.

A terraformáló gépek azonban még mindig ott voltak, létezésükkel egy másik titkot igazoltak – egy szégyenletes titkot, amelyet Daneel még pletykaszinten sem szeretett volna elterjeszteni. Ezeket a gépeket is meg kellett semmisíteni.

Hari menet közben megpróbált nem gondolni az archívumokra, a körülöttük lévő, olvadozó és szétrobbanó információhordozókra. Témát váltott.

– Kers, nemrég mondtál valamit, ami igencsak meglepett – szólt oda annak a lénynek, aki éveken keresztül a szolgája volt. – Köze volt ahhoz a kalózkapitányhoz, Mors Plánéhoz. Azt mondtad, Mors Planch azért képes ellenállni neked, mert... *normális*.

Kers Kantun alig lassított le, miközben Harira pillantott.

– Ahogy mondtam, Dr. Seldon, bizonyos kérdésekben eltér R. Daneel követőinek véleménye. Néhányan, és mi vagyunk kevesebben, úgy gondoljuk, hogy a káosz *nem* az emberi természet szerves része. Vannak bizonyítékok, amelyekből arra lehet következtetni, hogy a régmúlt időkben az emberek nem szenvedtek ettől az átoktól... Arra, hogy a káosz *kívülről* csapott le rájuk, mint valami iszonyatosan fertőző...

Váratlanul történt valami – Kers hirtelen elhallgatott. Az egyik pillanatban a múlt rejtélyeit boncolgató robot ellépett egy nyitott zsilipajtó előtt, a következő másodpercben a feje végiggurult a folyosón. A falból kicsapódó penge könnyedén átszelte a nyakát.

A nyakcsontok vezetőkeiből szikrák fröccsentek ki, az idegdrtók megvadult kígyókként tekeregtek. A test elvesztette az egyensúlyát, előredőlt, néhány pillanatig még állva maradt, aztán körbefordult és a padlóra roskadt.

– Mi a...?

Hari döbbenet bámult. Láta, hogy Biron Maserd a falhoz szorítja a hátát; az arisztokrata egy apró fegyvert tartott a kezében. A sugárpisztoly olyan kicsi volt, hogy a kalózok sem találták meg, pedig jó néhányszor megmotozták Maserdet.

– Seldon! Hasra! – kiáltotta a nemes. Hari azonban nem látta értelmét a dolognak. Az a valami, ami képes volt meglepni és elpusztítani Daneel egyik munkatársát, minden gond nélkül elintézhetett két zavarodott embert.

A nyitott zsilipkapun túlról egy alak lépett elő. A külseje meglepte Harit,

ugyanakkor felidézte néhány régi élményét.

Az alak emberszerű volt, de alacsony, a lába görbe, a teste pedig szőrös.

– Istenemre, hiszen ez egy csimpánz! – ordította Maserd. Felemelte a pisztolyát.

Hari intett neki, hogy ne lőjön.

– Egy 'pánz – helyesbített. – Ne ijessze meg. Talán...

Ám az állat ügyet sem vetett Harira és Maserdre. Közömbösen rájuk nézett, kacsázó léptekkel elindult, felemelte Kers Kantun fejét a padlóról, aztán befordult a következő sarkon. Pár másodperccel később már lépései nesztét sem lehetett hallani.

Hari és az arisztokrata döbbenetesen összenézett.

– Fogalmam sincs, mi történt, de azt hiszem, az lesz a leghelyesebb, ha minél előbb visszamegyünk a hajóra!

3.

Már akkor tudták, hogy valami nincs rendjén, mielőtt elérték a *Rhodia Büszkeségéhez* vezető kanyargós folyosó végét. A légszilip előtt féltucatnyi ember ácsorgott céltalanul: Sybyl, Horis Antic, Maserd két embere, és két ktlina. A falakat bámulták, megtettek néhány lépést, mormolva bocsánatot kértek, amikor véletlenül egymásba ütköztek.

– Tereljük fel őket a fedélzetre – javasolta Maserd.

– És tűnjünk el innen, amilyen gyorsan csak lehet. Semmi kedvem itt maradni, magyarázatok után kutakodni!

A légsziliphez terelték a zavarodott embereket, akik szerencsére vidámak voltak. Sybyl jókedvűen felkiáltott, és megpróbálta átölelni Harit.

Amint feljutottak a hajó fedélzetére, Hari és Maserd rájött, mi okozta a zavart. A két alacsonyabb szintű mechanoid robot, amelyet Kers Kantun a *Rhodia Büszkeségén* hagyott, hogy ápolja az embereket, szétzúzva hevert a padlón. Jeni Cuicet az alkatrészek között ült, és mosolyogva, mintha csak egy kirakójátékot akarna megoldani, megpróbálta egymáshoz illeszteni az egyes részeket. Két ktlina kalóz összeverekedett; olyanok voltak, akár a csintalan kisfiúk, mindketten az egyik meggyilkolt gép fénylő szemét akarták megszerezni.

– Beindítom a hajtóműveket – mondta Maserd a professzornak. – Maga terelje össze a társaságot, és vigyázzon rájuk, kérem.

Hari bólintott. Az arisztokrata osztály a húszezer év alatt tökéletesítette és kifinomította a parancsosztogatók módosításait. Tulajdonképpen sohasem parancsoltak, inkább csak kértek vagy javasoltak, de amikor a helyzet gyors

döntéseket és határozottságot kívánt, olyankor az ember úgy cselekedett a leghelyesebben, ha megtette azt, amit az ösztönösen reagáló nemesek kívántak. Ahogy Biron elrohant, Hari a szalon felé tuszkolta az embereket, leültette őket a kényelmes ülésekbe, bekapcsolta a hevedereiket. Létszámellenőrzést tartott. Négyen hiányoztak. Gyorsan átkutatta a két hajót, talált még két ktlinait – egy férfit és egy nőt –, akik az egyik raktárfülkében, egymás karjaiban kerestek szórakozást. Hari néhány kedves, de határozott szóval rábírta őket, hogy csatlakozzanak a többiekhez.

– Hé, professzor! – integetett Jeni vidáman. – Látnia kellett volna! A gépagyúk egymással harcoltak. Hű, már a pusztá látványtól megszédültem!

A lány bátor volt és sztoikus, de Hari látta rajta, még mindig szenved a láztól, talán rosszabb volt az állapota, mint korábban.

Meg kell találnom annak az anyagnak az ellenszerét, amivel Kers elkábította őket... Segítenem kell Sybylen, hogy ő is segíthessen ezen a szerencsétlen lányon.

Egyelőre azonban az volt a legfontosabb, hogy elinduljanak.

Hari a talpa alatt érezte a kitűnő állapotban lévő űr-hajtóművek egyre gyorsuló ritmusát. Maserd úgy kezelte a jachtját, akár a művészek a hangszerüket. Percek alatt végrehajtotta a szokásos ellenőrzéseket, és felkészült a gyors indulásra.

Még mindig hiányzik két ember, villant át Hari agyán a gondolat. A következő másodpercben egy alak jelent meg a háta mögötti ajtóban. Mors Planch volt az, aki kábultan nyomogatta az ornyergét. Amíg a többiek kaptak valamilyen boldogságszérumot, a kalózkapitány Kers Kantunnak köszönhetően eszméletlen volt. Hari elcsodálkozott. Furcsállta, hogy Planch ilyen hamar magához tért, és képes volt lábra állni.

– Mi történik itt, Seldon? Mi csináltak a... legénységemmel... a hajómmal? Hari először le akarta tagadni, hogy bármi köze van a dologhoz, ám képtelen volt hazudni. *Sokkal több közöm van hozzá, mint szeretném...* Megfogta az űrlakó karját.

– Erre, kapitány. Kényelembe helyezem.

Megszólaltak a szirénák, az űrjacht padlója megremegett. Hari és Planch megbotlott. Mors Planch sokkal nehezebb és erősebb volt a professzornál. Ahogy az izmai megfeszültek, elkapta Hari karját, és olyan erősen megszorította, hogy az idősebb férfi kis híján elájult a fájdalomtól.

Hirtelen megjelent mellettük valaki, elhúzta Mors Planchot, könnyített Hari terhén. Hari tudta, Maserd még mindig a vezérlőteremben van, a hajót irányítja, tehát a közbeavatkozó nem lehet más, mint...

A férfi rikító színű nadrágot és irizáló dzsekit viselt. Gornon Vlimt volt az, az excentrikus ktlinai művész. Mindenki *megvan*, gondolta Hari

megkönnyebbülten, de ugyanakkor csodálkozva. Gornonnak nem voltak nehézségei a figyelemösszpontosítással, a többiekkel ellentétbe neki tiszta volt a tekintete.

– Jöjjön, professzor – mondta. – Foglaljon helyet. Egy kicsit rázós lesz, míg elhagyjuk ezt a helyet.

Hari lezökkent a megfigyelőablak közelében lévő ülésbe. Gornon leültette Mors Planchot, becsatolta az övét, aztán körbejárt és gyorsan megvizsgálta a többiek biztonsági hevederét.

– Nekem a vezérlőben lesz dolgom, professzor. Később még beszélgetünk. Addig is... gyönyörködjön a kilátásban. Ilyesmit legalább ezer generáció óta nem láttak az emberek, és talán soha többé nem is fognak.

Vlimt kisietett a szalonból.

Hari a legszívesebben felüvöltött volna, hogy figyelmeztesse Biron Maserdet, de rettenetesen elerőtlenedett. Gondolatban megvonta a vállát. Mindegy, ha jól látja a helyzetet, egy figyelmeztetéssel amúgy sem változtatna semmin.

* * *

A látvány káprázatos volt – a különálló archívumokat olyan gyorsan emésztette el a tűz, hogy messziről nézve a pusztulás olyan volt, akár egy csodálatosan megrendezett tűzijáték. Számtalan láng csapott fel, mindegyik egymilliárd terabyte információt változtatott semmivé. Kellett hozzá némi pilótaügyesség, hogy a hajó utat találjon a pusztulásszigetek között. Az indulás után nem sokkal Hari felfedezte, hogy a csillaghajó mögött beindult egy újabb megsemmisülési folyamat: izzani kezdett a hatalmas archívumgyűjtemény középpontjában lévő különös úrállomás, a folyosóiból, alagútjaiból és a tárolóhelyiségekből tűz csapott elő – ugyanaz a tűz, amely megolvasztotta a falak mögött lévő adattárakat.

Kíváncsi vagyok, mit történt a másik hajóval. Hari addig meresztgette a szemét, amíg megpillantotta a kecses ktlinaí űrjárművet. A magára hagyott hajónak tehetetlen roncsként kellett volna lebegnie az állomás közelében, ám... A hajtóművei Hari szeme láttára indultak be. A manőverező rakéták végéből tűz csapott elő, a hajó elindult, a *Rhodia Büszkeségével* ellenkező irányba tartott. Felgyorsult, és néhány másodperccel később már csupán csillámló nyomvonalát lehetett látni. Kis idő múltán ez is eltűnt Hari szeme elől, a látóterébe bejutott egy új pusztulási zóna.

A terraformálók, gondolta a professzor, és a gigantikus talajkészítő gépekre nézett, amelyekben szintén beindult az önmegsemmisítő folyamat. A történelem előtti behemótok, az ősi gépezetek, amelyekben minden

primitívségük ellenére elég erő volt ahhoz, hogy átformálják a planéták felszínét, úgy zsugorodtak salakkupacokká, mintha az éveik súlya alatt roppannának össze.

Horis Antic felnyögött és a megfigyelőablakra mutatott. Még nem tért teljesen magához, a Kers Kantun által beadott szerek még kifejtették rá hatásukat, de eléggé kitisztult az agya ahhoz, hogy megértse, mi játszódik le a szeme előtt. Hipotézisének, annak a felfedezésnek a bizonyítékai váltak semmivé előtte, amelynek révén hírnevet szerezhethet volna magának, kiemelkedhetett volna a galaxis sokmilliárd névtelen polgára közül.

Hari együtt érzett a hivatalnokkal.

Jó és helyénvaló lett volna, ha kiderül az igazság. Daneel állítása szerint a terraformálókat egy tőle teljes mértékben különböző robot indította el, egy aurorai fanatikus programozta be a monstrumokat, egy olyan lény, aki annyira elvakultan, olyan odaadóan szolgálta az emberiséget, hogy az új gyarmatbolygók lakhatóvá tétele érdekében elfogadhatónak tartotta más élőlények kiirtását. Daneel nem értett egyet az így gondolkodó auroraiakkal, pedig az ő logikája csupán abban különbözik azokétól, hogy bonyolultabb.

Hari pesszimista hangulatban volt. Az élet vereségeken kívül nem sok mindent tartogatott a számára. Nem találta meg elvesztett unokái nyomát. Nem találta meg a pszichohistória elveinek igazolását. És most, egy nagyobb cél elérése érdekében beleegyezett egy kincstömeg megsemmisítésébe.

– Nem tudom, mi a szándékom velünk, Daneel... de remélem, valami olyasmit tartogatsz, ami megéri mindezt. Remélem, valami egészen különleges dologra készülsz!

* * *

Valamivel később, amikor a hajó maga mögött hagyta a robbanásokat, Hari elszenderedett. Nem sokat aludt; arra riadt fel, hogy valaki leveti magát az övé mellett lévő ülésbe.

– Nos, legyenek átkozott, ha a logikának a legkisebb csírája létezik ebben az univerzumban! – morogta Biron Maserd.

Hari megdörzsölte a szemét.

– Ki irányítja a hajót? Maserd savanyú arcot vágott.

– Az a színes nadrágos művész, az a Gornon Vlimt. Úgy néz ki, a műszerek nem reagálnak az utasításaimra, csak az övére.

– Hogyan...? Hová visz minket?

– Azt mondta, majd később mindent elmagyaráz. Eszembe jutott, hogy esetleg leütöm, és visszaveszem a parancsnokságot, de aztán rájöttem valamire.

– Mire?

– Szerintem Vlimt a felelős azért, ami Kers Kantunnal történt az állomáson. Kábultan hagytuk itt, mint a többieket is, de tessék...! Nézzen csak rá! Azt hiszem ezt csak egyetlen módon lehet megmagyarázni. Szerintem Vlimt egy...

– ...másfajta robot?

A hang az ajtóból érkezett. Hari hátranézett. A ktlinai Új Reneszánsz meghökkentő divatja szerint öltözött Gornon Vlimt elképesztő látványt nyújtott.

– Bocsássanak meg a közbeszólásért, uraim – mondta. – De az imént végrehajtott feladat óriási összpontosítást és jó időzítést követelt. Míg nem lett biztos a siker, várnom kellett a helyzet tisztázásával.

– Miféle sikerről beszél? – kérdezte Hari. – Ha az volt a célja, hogy megszerezze az archívumokat, akkor kudarcot vallott! Minden elpusztult.

– Talán nem mindegyik. Egyébként nem az archívumok izgattak a leginkább – felelte Gornon. – Ám mindenekelőtt világossá szeretnék tenni valamit. Nem az a Gornon Vlimt vagyok, akit önök megismertek. Az az ember még mindig kábultan fekszik a ktlinai hajón, amely hamarosan találkozni fog a káosz többi hívének járművével. Gornon Vlimt elő fogja adni a társainak azt a történetet, amely hipnotikus módszer alkalmazása révén került az agyába...

– Ezek szerint robot vagy – hörrent fel Biron Maserd.

A Gornon-másolat bólintott.

– Ráhibázott, uram. Egy másik frakcióhoz tartozom, nem R. Daneel Olivaw követői közé.

– Calvini vagy?

A robot indirekt választ adott.

– Mondjuk úgy, hogy mindaz, ami lejátszódott, annak a háborúnak az egyik epizódja, amely még azoknál a bizonyos archívumoknál is ősbibb.

– Szóval nem ugyanazok a céljaid, mint annak az embernek, akinek a helyére léptél? Nem azt akarod elérni, amit a valódi Gornon Vlimt?

– Így van, professzor. Gornon le akarta másolni az archívumokat, el akarta juttatni a Birodalom sebezhető, ingatag kultúráiba, hogy véletlenszerűen, egyszerre millió helyen kialakuljon a káoszfertőzöttség. Az ön pszichohistóriai egyenletei semmivé váltak volna, Daneel titkos tervei használhatatlanok lettek volna. Az elszabaduló örület hullámai elmostak volna minden reményt, hogy az emberiség életében kialakulhat egy jobb, új szakasz. Félmillió évet kellett volna rászánnunk, hogy kihúzzuk az embereket a rejtekhelyeikről, ahol a láz elmúltával menedéket kerestek.

Maserd felmordult.

– Ezek szerint helyesled az archívumok elpusztítását?

– Erre mindenképpen szükség volt.

– Akkor mi a különbség közted és Kers Kantun között? – kérdezte az arisztokrata. Látszott rajta, a türelme végére ért, elege van a rejtélyekből.

– A robotok faja több szektába és alszektába osztódott, uram. Az egyik frakció tagjai úgy hiszik, hogy most még nem kellene bezárnunk a kapukat a lehetőségek előtt, még nem kellene végleges döntéseket hoznunk... Ha már itt tartunk, szeretnék egy szívességet kérni öntől, Dr. Seldon.

Hari hangosan felnevetett.

– Ezt nem hiszem el! Mind úgy viselkedtek, mintha az istenek lennének... vagy legalábbis a galaxisban milliárdszámra élő istenek teljhatalmú képviselője... De valójában csak annyit kívántok tőlem, hogy szentesítsem azokat a terveket, amelyeket már réges-régen kidolgoztatok!

A robot-Gornon bólintott.

– Önt erre a szerepre nevelték, professzor. A Heliconon tízezer kisfiú és kislány kapott olyan különleges képzést, mint ön. Később közülük már csak néhány százan feleltek meg a kitételeknek. Az ő oktatásuk a végső cél szem előtt tartásával folyt. A hosszú válogatási procedúra legvégén egyetlen egy jelölt maradt.

Hari megremegett. Már régen gyanította a dolgot, de még soha sem bizonyosodhatott meg felőle. *Lehet, hogy ennek a robotnak, Daneel ellenségének jó oka van arra, hogy most tárja fel előttem az igazságot?* Elhatározta, résen lesz.

– Ezek szerint belém nevelték a matematikai kreativitást és a konvencióktól való mentességet. Mindezt egy olyan civilizációban, amelynek minden egyes társadalmi jellemvonása a konzervativizmust és a konformitást bátorítja. Én kreatív lettem, de végig irányítottak. Jól értem? Hm?

Vlimt bólintott.

– Immúnisnak kellett lennie valamennyi normál esetben fellépő fékező mechanizmusra, mert csakis így virágozhatott a kreativitása. Viszont létfontosságú volt, hogy kapjon egy irányt, amelyet követve eljuthatott egy bizonyos ideálhoz.

Hari bólintott.

– A *kiszámíthatósághoz*. Gyűlöltem, ahogy a szüleim bántak velem. Rengeteg érzélem, semmi értelem. Arra vágytam, hogy előre meg tudjam mondani, mit fognak tenni az emberek. Egész életemben ez volt számomra a legfontosabb. – Felsóhajtott. – De még a neurotikusok is megértik a betegségüket. Már évtizedekkel ezelőtt rájöttem erre, robot. Egyedül is rájöttem, hogy Daneel segítségével lettem azzá, aki vagyok. Talán azt hitted, ha felfeded előttem ezeket a tényeket, gyengülni fog a Daneel iránti hűségem és barátságom?

– Nem, professzor úr. Nem azt akarjuk elérni, hogy elárulja Daneel Olivawot. Nem. Viszont szeretnénk megtudni...

Kis szünet következett; egy robot számára ennyi idő hosszúnak számít.

– ...hogy kihasználná-e a lehetőséget, ha alkalma nyílna ítélkezni Daneel fölött.

4.

Dors Venabili az utazás utolsó szakaszát azzal töltötte, hogy átváltoztatta a külsejét. Gyorsan akarta elvégezni a feladatát, el szeretne volna kerülni a felesleges kérdéseket. Nem lett volna szerencsés, ha a Trantoron egyszer csak felbukkan *az a nő*, akit mindenki régóta halottnak tartott; *az a nő*, aki az egykori miniszterelnök, Hari Seldon felesége volt!

A hajóját az egyik kereskedelmi dokkban állította le, és az Orion lifttel ment le a Trantor fémmel borított felszínére. A vámvizsgálatnál egy szimpla kódolt kifejezéssel rábírta a vámtisztet, hogy testvizsgálat nélkül eressze át. Daneel robotjai már nemzedékek óta ennek a technikának az alkalmazásával jutottak be a Birodalom központjába.

Nos, újra itt vagyok, gondolta Dors. Visszatértem az acélbarlangokhoz, oda, ahol eddigi létezésem felét töltöttem, ahol Hari Seldon mellett voltam. Ahol védelmeztem, irányítottam, ahol építgettem a géniuszát, ahol olyan jó feleségutánzat vált belőlem, hogy érzelemszimulációimat semmi sem különböztette meg a valódi szerelemtől.

Hullámzó tömeg vette körül – a Birodalom legtöbb világán, a nyugodt, pasztorális bolygókon nem tapasztalt ilyesmit. Régebben gyakran elgondolkozott azon, hogy Daneel vajon miért ilyenre tervezte a Trantort, miért hozatta létre a fémfolyosók labirintusát, miért akarta úgy, hogy az itt lakók soha ne lássák a napot. Az biztos, hogy a dolognak nem adminisztratív okai voltak, nem is azért volt szükség rá, hogy elég hely legyen a negyvenmilliárd lakosnak. A Birodalomban számos olyan világ volt, amelyen ennél lényegesen többen éltek, mégsem kellett lelapítani és összeolvasztani a kontinenseket, nem kellett a bolygó felszínét egyetlen acélburkolatú sivataggá változtatni.

Csak akkor értette meg a valódi okokat, miután segített Harinak definiálni a pszichohistoria főbb vonalait.

Valamikor régen, a hajnalkorban, amikor Daneel létrejött, az emberek többsége – akik a Földön maradtak – valamilyen iszonyatos sokk következtében összezsúfolva, mesterséges barlangokban éltek. Az *azután* következő évezredben, amikor néhány bolygó keresztüljutott egy-egy

kifejezetten ártó káosz-epizódon, a traumán átesett lakosság ugyanígy reagált: az emberek menekültek a fénytől, bolyszerű barlangrendszerekbe húzódtak.

Azzal, hogy a Trantorot ilyennek tervezte, Daneel mesterségesen alakított ki hasonló környezetet. A Trantor mindig is olyan volt, mint a káosz csapásait elszenvedett bolygók barlangrendszerei, ahol a túlélők biztonságban érezték magukat. Az emberekben lakozó paranoiának és konzervativizmusnak köszönhetően ez volt a legutolsó hely a galaxisban, ahol bárki megpróbálkozott volna a reneszánsz forradalom kirobbantásával.

Ennek ellenére, gondolta Dors, mégis lezajlott egy mini reneszánsz. Harival alig éltük túl a következményeit.

Egy hátulról érkező hang zökkenetesen ki a merengésből.

– Jenat Korsan felügyelő?

Ez volt az egyik álneve. Dors megfordult. Egy szürkébe öltözött nő állt előtte, a váll-lapján a középszintű vezetők jelzését viselte. A meghajlása olyan volt, amilyen egy nála két szinttel feljebb lévő személynek kijár.

– Remélem, felügyelő, kellemes volt az útja.

Dors a ruellianizmus szabályainak megfelelő udvariassággal válaszolt, de közben nem felejtette el, hogy a Szürkék egymást közt kevés időt fecselegnek a csevegésre.

– Köszönöm, hogy kijött elém, Smeet alellenőr. Megkaptam a jelentéseit a Terminusra irányuló emigrációról. Általánosságban véve minden rendben folyik, de felfedeztem néhány kisebb hiányosságot.

A trantori bürokrata arcán gyors egymásutánban egy sor érzelem tükröződött. Dorsnak nem volt szüksége mentális képességekre ahhoz, hogy olvasson a nő gondolataiban. Azok a Szürkék, akik állandó munkát végeztek a Trantoron, a legtöbb esetben úgy érezték, feljebbvalóak, mint a külső spirálkarokról érkezett funkcionáriusok, főként mint az olyan peremvidéki felügyelők, amilyenek Dors kiadta magát. Ennek ellenére nem lehetett figyelmen kívül hagyni a rangot. Egy olyan személy, aki Dors rendfokozatával rendelkezett, komoly gondokat tudott okozni a ranglétrán alatta álló Szürkéknek. A hivatalnoknő semmit sem akart kockáztatni, ezért úgy döntött, az lesz a legjobb, ha együttműködik a felügyelővel, és intézkedik, hogy minden a kívánsága szerint történjen.

– Ön szerencsés helyzetben van, felügyelő – mondta a Szürke nő. – Hamarosan megjelenik itt az emigránsok egyik csoportja. Éppen itt fognak beszállni a kapszulákba, hogy megkezdjék hosszú útjuk első szakaszát.

Dors a Smeet által jelzett irányba, a hatalmas tranzitcsarnok túlsó végébe nézett, ahol a bársonyból készült terelőzsinórok között egy emberekből álló sor kígyózott. Robotikus szenzorai ráközelítettek az élőképre, megvizsgálta a néhány száz nő és gyermek arcát. Volt, aki zsákot szorongatott, mások

automatikus hordáregységek irányítókarjait markolták. A vidámabbak megpróbálták jobb kedvre deríteni a szomorkodókat, de nem sok sikerrel. A különleges osztagosok jelenléte újra és újra a kivándorlók eszébe juttatta, hogy valójában valamennyien foglyok, száműzöttek, akiket az ismert univerzum peremére küldenek, hogy soha többé ne térjenek vissza a Birodalom szívébe.

Hari tervéért ezek az emberek fizetik meg az árat, villant át Dors agyán. Kénytelenek átköltözni arra a Terminus nevezetű sziklagolyóra. Ők úgy tudják, azért, hogy megalkossanak egy új enciklopédiát, de valójában azért, hogy épségben átvészeljenek egy sötét korszakot. Egyikük sem ismeri az igazság következő rétegét, nem tudják, hogy az utódaiknak generációkon keresztül óriási dicsőségben lesz részük. Egy ideig a Terminuson – az Alapítványon – nevelgetett civilizáció fényesebben fog ragyogni, mint a régi birodalom létezése során bármikor.

Dors elmosolyodott; eszébe jutottak a Harival töltött legjobb évek, az az időszak, amikor a Seldon-tervnek még csak a körvonalai léteztek, amikor a villogó egyenletekből kialakult egy fantasztikus remény, amikor világossá vált, mi a kiút az emberiség tragédiájából. Abban az időben rajzolódott ki az ösvény, amely egy olyan valamihez vezetett, ami elég erős, elég szilárd ahhoz, hogy ellenálljon a káosznak, hogy útját állja az örületnek, és átvezesse az emberiséget egy új korszakba.

Izgalmas idők voltak. A kicsiny Seldon-csoport eszeveszett tempót diktálva dolgozott, és közben reménykedett. Létrehozta a gigantikus tervet, megírta azt a drámát, amelynek főszereplői ezek az emigránsok lesznek, akik most útnak indulnak a távoli Terminus felé.

Dors összeráncolta a homlokát. A memóriájából előkerült egy másik emlék is. Annak a napnak az emléke, amikor Hari felfedezte, hogy az elképzelésében vannak hibák. Egyetlen mégoly tökéletes terv sem ellensúlyozhatja a véletleneket, semmi sem biztosíthatja a tökéletes kiszámíthatóságot. Nagyon valószínű, hogy a meglepetések, a zavarok letaszítják a pályájáról ezt a gyönyörűen haladó tervszerelvényt. Yugo Amaryl aztán előállt a megoldással, amit Hari elfogadott: léteznie kell egy irányító erőnek, egy Második Alapítványnak.

Ez volt a kiábrándulás kezdete. Dors felidézte, hogy ezt követően mennyire elcsúfultak az egyenletek. Kiderült, hogy az embermilliók haladásának irányát esetleg néhány tucatnyian fogják megszabni. *És innentől kezdve elindultunk a lejtőn...*

A száműzöttek sorát szemlélgetve Dors rájött, hogy a sorsuk mégsem olyan biztató. Az Első Alapítvány dicsőséges lesz ugyan, de a szerepe csak annyi, hogy színpadra segítsen valami mást. A Terminusnak sterilnek kell maradnia.

Olyannak, mint én. Harival civilizációkat dédelgettünk, örökbefogadott gyermekeket nevelgettünk, de mi magunk egyetlen életet sem hoztunk létre.

A legszívesebben meglátogatta volna az unokáját, Wanda Seldont. *Jobb, ha nem teszem. Wanda mentalikus, olyan éles az agya, akár a lézer. Nem hagyhatom, hogy rájöjjön, mire készülök.*

– Történtek újabb szökési kísérletek? – kérdezte a Szürke nőtől.

Amióta Hari egyezséget kötött a Közbiztonsági Bizottsággal, mindig akadt néhány száműzött, aki fellázadt a számára kijelölt sors ellen. A rebellisek módszerei különbözőek voltak: néhányan törvényes módon akartak kikerülni a száműzöttek közül, mások betegséget színleltek, és voltak olyanok is, akik egyszerűen be akartak olvadni a Trantor polgárai közé. Hús-huszonkét ember elkötött egy úrhajót, megszökött vele, és az egyik "reneszánsz" világon, a Ktlinán talált menedéket.

Smeet kelletlenül bólintott.

– Igen, de mióta a különleges osztag szigorította az ellenőrzéseket, egyre kevesebb. Egy lány... két enciklopédista gyermeke... hamis okmányokkal munkát vállalt. Éppen ezen a helyen, az Orion liftnél. Tizenkét nappal ezelőtt nyoma veszett.

Hari is nagyjából akkor tűnt el. Dors már korábban belenyúlt a rendőrségi adatbázisba, és átvizsgálta a Seldon eltűnéséről rendelkezésre álló információkat.

Dors, miközben felkészült rá, hogy elinduljon a csarnokból, még egyszer végigpillantott a száműzötteken. Néhányon látszott, örülnek az új lehetőségnek, de olyanok is szép számmal akadtak, akiket bánattal töltött el, hogy kihajították őket a régi birodalom szívéből. A többség szerencsére meglepően izgatott volt, ők ahogy a sor lassan előrehaladt – élénken beszélgettek. Dors elcsípett néhány szót. A társalgás a művészetekről, a drámákról, a tudományokról szólt, de voltak olyanok is, akik azt mérlegelgették, hogy milyen hasznot hozhat a számukra a száműzetés.

A Trantoron, egymás társaságában töltött évek során a nyelvükben kialakultak azoknak a lingvisztikai eltéréseknek az alapjai, amelyek létrejöttét az egyenletek előre jelezték. Vagy száz év múlva ezeknek a különbözőségeknek az alapján létrejön egy új nyelvjárás, a terminusi dialektus, a standard galaktikus nyelv egyik változata, amelyet nem kötnek gúzsba a régi szintaktikai szabályok; amely egyszerre lesz skeptikusabb és optimistább, mint az eredeti. Néhány új viccet és szleng kifejezést az Ötvenek "dobtak be" a száműzöttek köztudatába. Ez is része volt az átnevelési folyamatnak, amelynek során a Terminus új lakói lassan, fokozatosan felkészültek a szerepükre. Ám Dors hiperszenzitív fülei olyan deformálódott kifejezéseket is érzékeltek, amelyek nem voltak benne a programban. A jelek

arra vallottak, hogy maguk a száműzöttek is végrehajtottak néhány nyelvi újítást.

Nos, ez nem meglepő. Ők a legjobbak, akiket össze tudunk gyűjteni a huszonötmillió világról... a kemény pragmatizmus legelszántabb hívei. Ideális anyag arra, hogy létrehozzanak valami újat és bátrát. Ha egyáltalán lehetőség van arra, hogy az emberiség egyedül megtalálja a pusztulás elleni csodaszert, akkor ezeknek az embereknek és az utódaiknak sikerülni fog... a Seldon egyetlenek segítségével.

Ah, igen, ez volt az álom lényege...

Dors megrázta a fejét. Nincs értelme ezeken a régi ábrándképeken rágódni. Úgy érezte, ha ember lenne, sírva fakadna ezektől a gondolatoktól.

A Trantor belseje felé fordult, és minden gondolatot kisöpört az agyából.

Mindent, egy kivételével.

Meg kellett találnia Harit.

* * *

– Mit ért azon, hogy *elvesztették a nyomát*? Úgy tudtam, elhelyeztek egy jeladót a hajóján!

A Dorsszal szemben álló robot arca kifejezéstelen maradt – talán feleslegesnek tartotta, hogy grimaszoljon egy másik pozitronikus lény jelenlétében, vagy az is lehet, hogy egy ember is ilyen merev képpel tűrte volna, ha a fejére olvassák a hibáit. Tisztában volt azzal, hol hibázott. Pontosan tudta, a galaxisban élő legfontosabb ember nyomát sikerült elveszítenie.

– A jeladó alig egy hete némult el – felelte R. Pos Helsh. – Tudjuk, hogy az újrjacht a Demarchia elhagyása után merre indult. A Közbiztonsági Bizottságnál lévő ügynökeink szerint nem sokkal az esemény követően a Thumartin csillagködben eltűnt a Különleges Rendőrség egyik naszádjá...

– Aggasztó. Küldtél robotokat a helyszínre?

– Éppen ezt akartuk tenni, amikor megérkezett Daneel üzenete. Leállította az akciót.

– Tessék? Megmondta miért?

A másik robot Dors felé küldte a vállrándítás mikrohullámú megfelelőjét.

– Elég kevesen vagyunk a Trantoron – magyarázta. – Alig van megbízható robotunk, ezért a további nyomozást rábíztuk a rendőrségre. Egyébként... – Elhallgatott, majd kimértebb hangon folytatta. – Van egy olyan érzésem, hogy minden Daneel terveinek megfelelően történt.

Dors elgondolkozott.

Nos, ez nem lepne meg. Daneel képes arra, hogy ilyen állapotban is

felhasználja Harit. Pedig már öreg ember, akit békén kellene hagyni, akinek meg kellene engedni, hogy végre elégedett legyen azzal, amit elért. Ha viszont van valami, amivel elő tudja segíteni Daneel hosszú távú terveit... hát igen, a Halhatatlan Szolga egy percig sem habozna, hogy ismét igénybe vegye.

Egy kérdés azonban még mindig megválaszolatlan maradt.

Mit tehet Hari, amivel segíthet Daneelnek?

Dorsnak nem volt sok ideje. Daneel ügynökei hamarosan tudomást szereznek arról, hogy elhagyta smushelli posztját, és idejött. Fogalma sem volt róla, hogy Daneel hogyan fog reagálni a hírré. Olivaw kétségtelenül toleránsan viselkedett, amikor Lodovik Trema renegáttá vált. Máskor viszont megsemmisítésre ítélt olyan robotokat, amelyek olyasmit tettek, ami nem passzolt az ő "nagyobb célról" kialakított elképzeléseihez. Valamikor régen, a robotok polgárháborúja során Daneel megállíthatatlan harcos volt, hajlamos a könyörtelenségre... Persze úgy, hogy mindig szem előtt tartotta az emberiség hosszú távú érdekeit.

Dors úgy döntött, elhagyja a Trantort, és elindul a Thumartin csillagköd felé. De volt még valami, amit el kellett intéznie.

Ellátogatott a Streeling Egyetem könyvtárába, rákapcsolta magát egy rejtett száloptikás panelre. Titkos software hátsó ajtókon keresztül, kikerülve a Seldon Csoport legértékesebb adatblokkjait védő csapdákat... eljutott a Ősradiánshoz, és sikerült letöltenie a Seldon-terv legfrissebb változatát. Abban reménykedett, ennek segítségével talán rájöhet arra, hogy Hari mire készült. Mi oka lehet egy idős, nyomorék embernek arra, hogy az élete utolsó napjait azzal töltsse, hogy egy titokzatos hivatalnokkal meg egy dilettáns arisztokratával holmi fossziliákról és talajról szóló legendák eredete után kezdjen nyomozgatni?

A Streeling Egyetem azon ritka trantori helyek közé tartozott, ahol az ezüstelefántesont tornyok a nyitott, csillagokkal teli égbolt alatt álltak. Dors kisetett a könyvtárból, néhány méter távolságban elhaladt egy ablaktalan épület mellett, amelyben ötven pszichohistórikus gyűlt össze, hogy folytassák a Terv finomítását, felkészüljenek a sors hosszú szolgálatára. Az ötven személy közül csupán kettő rendelkezett mentális képességekkel. A többiek egyszerű matematikusok voltak, mint Gaal Dornick. Ám hamarosan eljön az az idő, amikor szoros kapcsolatba kerülnek a pszichikai képességekkel rendelkezőkkel, és az utódiakban meglesz mindkét szülő jellegzetessége. A matematikai gondolkodásra való hajlam és a mentális képességek... Hamarosan létrejön a galaxis új, nagy hatalmú uralkodó osztályának magja. Egy Második Alapítvány, amely titokban irányítani fogja az Elsőt.

Hari megpróbált erényt kovácsolni a szükségből. A mentális erő olyan eszköz volt, amivel simára lehetett kalapálni az évszázadok során jelentkező

egyenetlenségeket, ennek ellenére az alkalmazását nem lehetett elegánsnak nevezni, valahogy kilógott az egyenletből. Harinak sosem tetszett a félistenekből álló elitalakulat koncepciója.

Annyira nem, hogy az elképzelés egy idő után negatív hatást gyakorolt rá.

Talán éppen emiatt öregedett meg olyan hamar, gondolta Dors. *Vagy csak azért, mert hiányoztam neki?* Bármi is volt az ok, bármilyen racionális is volt Daneel döntése, büntudat gyötörte.

Ahogy végigsietett az egyetemi negyeden, Dors valami ismerős érintést érzett az elméje felszínén. Északi irányba nézett, látószervével ráközelített egy csapatnyi bíborszínű talárba öltözött akadémikusra – a hetedik és a nyolcadik szinthez tartozó meritokraták voltak –, akik az Amaryl Épület felé tartottak. Egyikük, egy alacsony, törekeny nő hirtelen megbotlott, aztán Dors irányába nézett.

Wanda volt az.

Dors tudta, ha a helyhez nem illő módon viselkedik, akkor magára vonja a figyelmet. Az arcára erőltette a külsejéhez passzoló kifejezést, pontosan úgy nézett ki, mint egy kissé zavart Szürke nő. Átvágott az udvaron.

Wanda csodálkozó értetlensége egyre fokozódott. Dors, ahogy elhaladt mellette, érezte, hogy megérinti a nő tapogatózó tudata. Szerencsére az unokája mentalikus képessége nem volt elég erős ahhoz, hogy keresztüllasson a robotbelső takaró áltesten. A Smushellen töltött idő alatt Dors hozzászokott, hogy ellenálljon a Wandánál sokkalta tehetségesebb mentalikusok támadásainak, így most nem okozott gondot számára a védekezés.

A pillanat ennek ellenére feszült volt. Dorsban valami, talán lényének az a része, amelyet az emberi viselkedésre programoztak be, arra ösztönözte, hogy magához ölelje azt a nőt, akit ismert és szeretett.

De Wandának nincs szüksége arra, hogy találkozzon néhai nagymamájával, Dors! Elégedett, lefoglalja a munkája, biztos abban, hogy a Második Alapítvány röpke ezer éven belül végre fogja hajtani az emberi faj felébresztését.

Bármilyen csábító is a dolog, nem zavarhatom meg Wandát a felbukkanásommal...

Dors továbbment. Az arca olyan közömbös volt, hogy Wanda végül megrázta a fejét, és arra gondolt, hogy tévedett, amikor ismerősnek hitte ezt a nőt.

Amikor biztonságos távolságba ért. Dors mélyen, szomorúan felsóhajtott.

Sybyl nem fogadta valami jól a híreket. Miután magához tért a *Rhodia Bűszkesége* fedélzetén, azonnal rátámadt Marira és Maserdre azért, amit tettek.

– Maguk megsemmisítették annak a reményét, hogy megszabadulhatunk a zsarnokságtól!

Mors Planch, aki közvetlenül Sybyl mellett ült, sokkal nyugodtabban fogadta a vereség hírét, mint Hari várta. A magas, sötét bőrű kalózkapitány dühöngés helyett inkább azzal foglalkozott, hogy megértse a történeteket, és rájöjjön, mit hozhat a jövő.

– Hadd összegezzem a dolgot! – kérte. – Tehát... Egy bizonyos robotcsoport manipulált minket, odacsaltak bennünket az archívumokhoz, hogy engedélyt adjunk nekik az anyagok megsemmisítésére. Ezt Seldon meg is tette. – Hari felé intett. – Ezt követően egy *másik* francos gépagyú banda egyszerűen elrabolt minket.

Hari olvasni próbált, de e szavak hallatán bosszúsán felnézett a Daneeltől kapott gyermekkönyvből.

– Az emberi akarat gyakran kevésbé potens, mint ahogy mi egoisták képzeljük, Planch kapitány! A szabad akarat nem más, mint egy kamaszkori álom, amely újra és újra megjelenik, amely egy konok gyomnövényhez hasonlóan mindig felüti a fejét. A legtöbb ember szerencsére kinövi ezt a betegséget.

– A felnőttkor esszenciája – fejezte be sóhajtva – éppen az, hogy megértjük, milyen kevés az az erő, amit az ember egy hatalmas galaxis ellen fordíthat, vagy felhasználhat egy sorsdöntő pillanatban.

Mors Planch a hajó szalonjának túlsó végében ülő professzorra meredt.

– Magának rengeteg matematikai bizonyítéka van, amikkel megerősítheti ezt a keserű filozófiát, professzor. De én sohasem fogom elfogadni. Soha, míg élek!

Sybyl idegesen fel s alá járkált. Horis Antic kénytelen volt maga alá húzni a lábait, valahányszor a nő elhaladt előtte. A Szürke előszedett egy kék pirulát, pedig még a korábban bevett nyugtatók hatása sem múlt el egészen. Bekapta a pirulát, de még utána is idegesen rágsálya a körmét.

Jeni Cuicet, aki a Szürke közelében kuporgott az egyik dívány végében, egy idegérzéstelenítőt szorított a homlokára. Bátornak próbált látszani, de egyre jobban kínozza a fejfájás és a hideglelés.

– Kórházba kell vinnünk – mondta Sybyl határozottan. – Vagy azt akarják, hogy meghaljon? Hagyják szenvedni, pusztán azért, mert haragszanak ránk?

A Gornon Vlimt arcát viselő robot a tarkójához nyúlt, és előhúzott egy vezetékot, ami összekötötte a hajó komputerével. Ilyen közvetlen módszerrel irányította a *Rhodia Bűszkeségét*, a csillagközi folyosókon valamilyen ismeretlen cél irányába száguldó jachtot.

– Eredetileg nem akartam, hogy Jeni és Planch kapitány részt vegyen ezen az utazáson – magyarázta. – Ugyanúgy vissza szerettem volna küldeni őket, mint a valódi Gornon Vlimtet, de nem volt elég időm.

– Egyáltalán hová küldted a hajónkat? – kérdezte Sybyl. – Át akartál adni minket a rendőrségnek? Valamelyik birodalmi börtönbe akartál elvitetni bennünket? Vagy ki akartál gyógyítani minket az "örületünkből"? Úgy, ahogy az úgynevezett *Egészség- és járványügyi ügynökség*, amely ostromgyűrűbe fogta a Ktlinát?

A robot megrázta a fejét.

– Egy biztonságos helyre, ahol senkinek sem esett volna bántódása, és ahol nem okozhattak volna semmi kárt. De erre már nincs lehetőség, másképpen kell megoldanunk a helyzetet. Ez a hajó meg fog állni útközben, a legmegfelelőbb birodalmi világnál, ahol önök hárman kiszállhatnak. Ahol Jeni megkaphatja a szükséges orvosi ellátást.

Mors Planch, a magas kalóz megdörzsölte az állat.

– Kíváncsi vagyok, mi csúszott félre a terveiddel kapcsolatban az állomáson. Elpusztítottad Kers Kantunt, de nem akadályoztad meg, hogy végrehajtsa azt, amit tenni akart. Nem hagyod, hogy megszerezzük a megmaradt archívumokat, és most a lehető leggyorsabban el akarsz tűnni a helyszínről... Ez azt jelenti, hogy a sarkadban vannak az ellenséged?

Gornon nem válaszolt. Nem kellett felelnie. Valamennyien tudták, hogy az ő frakciójához tartozó robotok sokkal gyengébbek, mint Kers Kantun társai, és csak akkor érhetik el a céljaikat, ha gyorsan, meglepetésszerűen cselekszenek.

Hari eltűnődött, vajon mi lesz a hajó fedélzetén tartózkodó emberek sorsa. Ő már évtizedek óta ismerte a legnagyobb titkokat. De mi lesz Sybyllel, Planch-csal, Antickal és Maserddel? Mi van akkor, ha szabadulásuk után rögtön elterjesztik a hírt? Fog-e számítani, hogy mit mondanak? A galaxis mindig tele volt megalapozatlan pletykákkal, az úgynevezett *halhatatlanokról*, az örökkévaló, mindent tudó, mechanikus lényekről szóló hírekkel és álhírekkel. A Trantor az elmúlt évek során többször is felbolydult az ilyen híresztelések miatt, de a mánia mindig alábbhagyott és elenyészett, amikor automatikusan működésbe léptek a gátló társadalmi tényezők.

Hari a lányra nézett, és erőt vett rajta a büntudat. Jeni serdülőkori *agyláza* a kalandok miatt súlyosabb volt az átlagosnál, a robotokkal, a fossziliákkal és a történelmi adatokat tartalmazó adattárlókkal kapcsolatos információk rontottak az állapotán. Ezek mind olyan témák voltak, amelyeket a láz fertőző organizmusainak hatása alatt álló emberi agy undorítónak, elviselhetetlennek tartott.

Hari korábban már megvitatta az ügyet Maserddel. Az arisztokrata éles eszű ember volt, már arra is rájött, hogy az agyláz nem lehet természetes

eredetű. Annak ellenére, hogy valamennyi ismert kultúrában megjelent, gyanítható volt, hogy mesterségesen alakították ki, valamikor az ősidőkben. Célzatosan. Szándékosan tették legyőzhetetlenné és virulenssé.

– *Elképzelhető, hogy ez valamilyen, az emberiség ellen irányuló fegyver?* – kérdezte Maserd a beszélgetés során. – *Talán valamilyen idegen faj hozta létre? Esetleg egy olyan faj, amelyet a terraformálók irtottak ki?*

Hari a mém-lényekre gondolt, amelyek rövid ideig a Trantoron tomboltak – az örült software-lényekre, amelyek azt állították magukról, hogy történelem előtti civilizációk szellemei, amelyek Daneel fajtáját tették felelőssé valamilyen múltbeli pusztításért. Hari régebben is gyakran elgondolkozott azon, hogy az agyláz esetleg ezeknek az entitásoknak a műve, a lények így akartak bosszút állni az emberi fajon – amíg fókuszba nem került a pszichohistória.

Azután Hari felismerte, hogy az agyláz valami más, azon társadalmi "fékek" közé tartozik, amely megőrizte az emberi civilizáció állandóságát, ellenállóvá tette a változásokkal szemben.

Igen, mesterségesen hozták létre, de nem azért, hogy elpusztítsák az emberiséget.

Az agyláz orvosi kutatás eredménye volt. Fegyver egy sokkal régibb, sokkal halálosabb kór ellen.

A káosz ellen.

* * *

Nem sokkal később Sybyl egy másik kérdést kezdett feszegetni, a reneszánsz emberekre jellemző agilitással vetődött rá az új témára.

– Ezek a mentális erők, amelyekből ízelítőt kaptunk... egyszerűen fantasztikusak! A ktlina tudósok szkeptikusan vizsgálták a kérdést, de néhányan úgy vélték, hogy egy nagy kapacitású, szuperreszponzív szenzorokkal ellátott komputer képes lehet érzékelni az emberi agy által kibocsátott elektronikus impulzusokat. Én a magam részéről nem hittem el, hogy végre lehet hajtani egy ilyen analízist, úgy gondoltam, még az új számítógépek sem lehetnek képesek erre. Ám ezek a pozitronikus robotok a jelek szerint éppen ezt csinálják, mégpedig nagyon régen!

Megrázta a fejét.

– Képzeljék csak el! Tudjuk, hogy az uralkodó osztályok több módon irányíthatnak minket, de eddig eszembe se jutott, hogy képesek behatolni az agyunkba és manipulálni a gondolatainkat!

Hari szerette volna, ha a nő elhallgat. Egy olyan intelligens embernek, mint Sybyl rá kellett volna jönnie arra, hogy ezek a megállapítások milyen

következményekkel fognak jární. Minél több dolgot felfedezett, annál fontosabbá vált, hogy szabadon eresztése előtt kitöröljék a memóriájából az elmúlt hetek eseményeit. Ám a reneszánsz emberek már csak ilyenek... Vadak, meggondolatlanok, és élvezettel tölti el őket a káosszal átítatott agyukból előtörő, felszabadított kreativitás, jobban vágytak a friss gondolatokra, mint a drogfüggők a kábítószeradagjukra.

– A történelem során csupán egyetlen mód volt az uralkodó osztály legyőzésére – folytatta Sybyl. – Meg kellett fosztani őket az elnyomó technológiáktól, amelyeket aztán hozzáférhetővé kellett tenni a széles tömegek számára. Ha néhány ősrégi robot képes olvasni az agyunkban, akkor... A megoldás az lenne, hogy tömegével előállítjuk a technikát, és mindenkihez eljuttatjuk. Minden polgár kapjon olyan sisakot, amelynek segítségével beleláthat mások fejébe! Az emberek hamar telepátákká válnak. Kifejlesztenék a pajzsokat, amelyeket akkor használnánk, ha magányra vágyunk... Képzeljék csak el, milyen lenne az életünk! Az információk azonnali cseréje! Dúskálnánk az ötletekben, az elméletekben!

Sybyl elhallgatott, de csak azért, mert levegőt kellett vennie. Hari maga elé képzelte a nő által vázolt képet.

Ha a mentális erők hétköznapivá válnak, ha mindenki rendelkezik ilyen képességekkel, akkor újra fel kell építeni a pszichohistóriát. A tudományág megmaradhatna, továbbra is lehetőség nyílna az előrejelzésekre, de más alapokból kellene kiindulni, el kellene vetni azt az elképzelést, miszerint az emberek milliárdjai olyan véletlenszerűen, egymásról tudomást sem véve mozognak és cselekszenek, mint a gázfelhők komplex molekulái. Az egész rendszert tovább bonyolítaná az önfelismerés és mások létezésének felismerése. Hacsak...

Azt hiszem, két irányba fejlődhetnének a dolgok. Lehet, hogy a telepátia minden egyenletet leegyszerűsítene... ha létevel uniformitást hozna létre, ha minden tudatcsöppet beleterelne egy gondolatfolyóba...

De az is lehet, hogy a végletekig fokozná a komplexitást. Talán ez lesz az eredménye annak, ha az egymástól eltérő mentalitások összeolvadnak, majd megismerve egymás tulajdonságait, különválnak, és egyedül új, korábban ismeretlen módon működnek tovább.

Kíváncsi lennék, lehet-e modellezni ezt a két megközelítést, és össze lehet-e hasonlítani őket, ha felállítunk egy sorozatnyi sejtisztű matetomatát...

Hari a legszívesebben azonnal belemerült volna ennek az elméleti kérdésnek a vizsgálatába, ám mégsem tette. Az adott helyzetben nem rendelkezett sem idővel, sem megfelelő eszközökkel.

Természetesen nem volt véletlen, hogy egy nemzedékkel korábban a Trantoron váratlanul megjelent néhány száz mentális képességekkel

rendelkező ember. Mivel viszonylag hamar mindannyian odagyűltek Daneel köré, feltételezni lehetett, hogy a Halhatatlan Szolga tervei között az is szerepelt, hogy beszövi az emberi faj képességei közé a pszichikai abilitás szálát... Persze korántsem olyan demokratikus módon, ahogy Sybyl elképzelte a dolgot.

Hari felsóhajtott. Mindkét lehetőség valóra válásra azt jelentette volna, hogy tönkremegy mindaz, amiért egész életében dolgozott, használhatatlanok lesznek az egyenletei.

Továbbolvasva a gyermekek számára készült könyvet, megpróbálta figyelmen kívül hagyni a szalonban tartózkodók hangját. Éppen az Átmenet Koráról olvasott, arról az időszakról, amely az első nagy techno-reneszánszt követte, amikor a lázongáshullámok, a pusztítás! vágy és a mániákus szolipszizmus megsemmisítette azt a dicső kultúrát, amely megalkotta Daneel fáját. A Földön szükségállapotot hirdettek ki, drákói volt a törvénykezés szigora, nyíltan felléptek az excentrizmus és az individualizmus ellen, és a tudati változásokhoz hozzátársult egy hallatlanul erős agorafóbia.

Abban az időben az űrlakók ötven világán egészen más volt a helyzet. Az emberiség első csillagközi kolóniáin a szerencsésebb emberek hosszú, nyugodt életet éltek parkszerű uradalmaikon, amelyeket robotszolgák gondoztak és tartottak fenn. Hari azonban, ahogy bepillantott a felszín alá, felfedezte az űrlakók paranoid intoleranciáját és azt is, hogy túlságosan függtek a robotok munkájától. Azt is megértette, hogy ez a két tény csupán a trauma és a kétségbeesés tünete volt.

Ebben a korban lépett színre Daneel Olivaw és Giskard Reventloy, az első mentalikus robot. Mindkettejüket arra programozták be, hogy rendületlenül szolgálják balsors sújtotta gazdáikat. Abból, ami ezt követően történt, Hari nem értett mindent, de szerette volna, ha világossá válnak előtte a dolgok. Valamilyen ok miatt nem találta a korszak alaposabb megértésnek kulcsát.

– Bocsánat, hogy megzavarom, professzor – hallatszott egy hang a vállá fölött –, de elérkezett az idő. Újra be kell feküdnie a fiatalító egységbe.

Hari felkapta a fejét. Gornon Vlimt állt mellette – vagyis inkább *R. Gornon Vlimt*, az emberkülső robot.

Ez a Gornon újra végre akart hajtani rajta egy kezelést a kltinai géppel, de nem csak annyit kívánt tenni, amennyit Sybyl: úgy tervezte, a kúrát kiegészíti néhány titkos trükkel, olyan dolgokkal, amelyeket a frakciójához tartozó, titokban működő eretnek robotok gyűjtöttek össze az évszázadok során.

– Valóban szükség van rá? – kérdezte Hari. Az önfenntartási ösztön már két napja kihunytt benne, akkor, amikor a logika arra kényszerítette, hogy végrehajtsa egy gyalázatos tettet, megsemmisítse, vagyis kiadja a megsemmisítési engedélyt, amelynek következtében elpusztult az emberiség

általános jólétét elősegítő értékes tudáshalmaz.

– Attól tartok, igen – felelte R. Gornon. – Ahhoz, ami ezután következik, szüksége lesz az erőre.

Hari megremegett. A dolog nem hangzott valami biztatóan. Valamikor régen élvezte a kalandokat, imádott a galaxisban kószálni, ellenségekkel bajlódni, leküzdeni az akadályokat, felkutatni a múltból származó titkokat. Valamikor szerette az ilyesmit, bár ezt sosem vallotta be nyíltan, mindig azt hangoztatta, szívesebben lenne a könyvei között. De akkoriban még mellette volt Dors. A kalandok már nem vonzották, és nem volt biztos benne, hogy sokat akar látni a jövőből.

– Jól van, legyen – mondta inkább udvariasságból, semmint kötelességtudatból. – Az életemet robotok irányították. Nem lenne értelme, hogy éppen most, a játéknak ebben a fázisában változtassunk ezen.

Felállt, fáradt testét a gyengélkedő felé vonszolta, ahol a fehér láda úgy várt rá, mintha a kriptája lenne. Észrevette, hogy aládában *két* test számára képeztek ki mélyedéseket, mintha eredetileg egy pár számára készítették volna.

Milyen otthonos!, gondolta.

Miközben R. Gornon segítségével belefeküdt a ládába, Hari érezte, ez a pillanat fordulópont. Akár felébred, akár nem, akármikor, akármilyen alakban száll majd ki, többé semmi sem lesz ugyanaz, ami korábban volt.

6.

A Thumartin csillagköd valójában egy örvény volt, amelyben szétmálló plazma és törmelékdarabok kavarogtak. Nemrég valami iszonyatos dolog játszódhatott le itt – talán egy nagyobb űrháború. Igen, bizonyára valami csata zajlott a körzetben, más nem hagyna maga után ekkora mocskot... A műszerek szerint a közelben túltöltődött hiperhajtóművek robbantak szét. A dolog legfeljebb pár napja történhetett. A robbanás látványos lehetett, de mivel egy szénfekete felhőben zajlódott le, a galaxisban talán soha, senki sem fog tudomást szerezni róla.

Legalábbis az emberek nem. A robotok által használt hiperhullámú csatornákon hírek zümmögtek; egyes információk arra utaltak, hogy végre sor került az archívumok és a terraformálók megsemmisítésére.

Dors zavartan, aggodalmasan vizsgálta meg a helyszínt. Hari itt járt, vagy közvetlenül a pusztítás előtt, vagy annak során. Dorsnak, ha ember lett volna, ez a gondolat bizonyára görcsbe rándítja a gyomrát. Robotként sem volt könnyebb a dolga: a szimulációs programjai automatikusan beindították benne

a helyzetéhez illő látszatérzelmeket.

– *Ez a hely... olyan, mintha hazaértem volna, Dors. Valahogy tudom, hogy Voltaire-rel több évszázadot töltöttünk itt, szenderegve, télenül, egészen addig, amíg valaki újra visszahívott bennünket az életbe.*

A hang a közeli holoképből eredt, amely egy rövidre nyírt hajú, középkori páncélt viselő fiatal nőt ábrázolt. Dors bólintott.

– Minden bizonnyal Daneel valamelyik ügynöke vitte át az archívumotokat a Trantorra. Ez is része lehetett annak a tervnek, amiről semmit sem tudtam. Vagy az is lehet, hogy az egységetek leszakadt a többitől, elsodródott, és az úr más szegletében bukkant rá egy arra járó hajó. Az a hajó, amelyik aztán elvitt benneteket egy mit sem sejtő világra, ahol a lelkes érdeklődők szabadjára eresztették az archívum tartalmát.

A holografikus lány kuncogni kezdett.

– *Úgy beszélsz rólam, Dors, mintha veszélyes lennék.*

– Te és a Voltaire szim... ti ketten szítótátok fel a káoszt a Junin szektorban és a Sarkon. Hari a mélyűrbe száműzött benneteket, de Voltaire egyik másolatának mégis sikerült megfertőznie és megváltoztatnia Lodovik Tremát. Semmi kétség, ti a káosz teremtményei vagytok.

Szent Johanna elmosolyodott. A megfigyelőablakon túl látható maradványokra, a pusztítás nyomaira mutatott.

– *Ezek szerint te örülsz ennek a rombolásnak. Ha így állunk, akkor megkérdezhetném, miért tartasz magad mellett?*

Dors nem felelt.

– *Talán azért, mert végre készen állsz arra, hogy szembenézz néhány zavaró kérdéssel? A Voltaire társaságában töltött hosszú évek során az alapvető dolgokban egyikünk sem tudta megváltoztatni a másik nézeteit. Én még mindig a hit hű szolgája vagyok, ő pedig az értelmet tekinti parancsolójának. Ennek ellenére sokat tanultunk egymástól. Például azt, hogy most már tudom, a hit és az értelem olyan álom, amely ugyanabból a vágyból, ugyanabból a meggyőződésből fakad...*

Dors felvonta a szemöldökét.

– Miféle meggyőződésről beszélsz?

– *Arról, hogy létezik az igazság... Az most teljesen mindegy, hogy valami külső isteni erő teremtette, vagy az emberek alkották meg a racionális problémamegoldással. Az értelem és a hit is azt feltételezi, hogy az emberi létnek van értelme. Hogy az egész nem csupán valami iszonyatos tréfa...*

Dors felhorkant.

– Különös korból származol! Amikor éltél, tényleg annyira vak voltál? Tényleg nem fedezted fel a káoszt?

– *Vak lettem volna? Voltaire és én is extravagáns korszakban születünk.*

Brutális, zavaró, erőszakos korban. De annak a későbbi technikai érának is megvoltak a maga sajnó problémát, amely ügyes komputeres szimulációkkal feltámasztott bennünket. De ez a bizonyos káosz, amire te utalsz... egy konkrét betegség, amely akkor támad rá a kultúrákra, amikor azok eljutnak a csúcsra...

Johanna megrázta a fejét.

– Nem emlékszem, hogy az én koromban létezett volna ilyesmi. És Voltaire sem emlékszik. Biztos vagyok benne, hogy észrevettük volna. Nem segíthet sem a hit, sem az értelem, ha valakinek az a meggyőződése, hogy az univerzum ellene fordult.

Dors elgondolkozott. Lehet, hogy Johannának igaza van? Talán tényleg voltak olyan korok, amelyben nem létezett a káoszkország? Képtelenség! A legelső valóban nagy tudományos korszak – amely felfedezte a robotokat és az űrrepülést beleroskadt az örületbe. Kellott hogy legyen valamilyen endemikus...

A hajó komputere félbeszakította a gondolatmenetet, megtöltötte a kabint lebegő betűkkel.

AZ ŰR KÖZELI TARTOMÁNYÁNAK ÁTVIZSGÁLÁSA SORÁN UGRÁSRA UTALÓ NYOMOKAT TALÁLTAM. A JELEK SZERINT NEMRÉG HAJÓK INDULTAK ÚTNAK A KÖRZETBŐL. A HAJÓK LEHETSÉGES ÚTVONALA AZ ÁBRÁN LÁTHATÓ. KÉREM, VÁLASSZON, MELYIK PÁLYÁJÁT KÖVESSEM!

Dors a monitoron megjelenő két ionizációs sávra meredt. A hajók, amelyekről a nyomok származtak, egymással ellentétes irányba indultak el.

Lehetséges, hogy Hari egyiken sem volt rajta. Az atomjai talán itt sodródnak a hamu és a törmelék között... az ősi emlékek maradványai, a be nem teljesült vágyak romjai között.

Megrázta a fejét.

Mégis választanom kell!

Már azon volt, hogy találomra kiválassza az egyik útvonalat, amikor a komputer újabb információkat jelenített meg.

ÚJ OBJEKTUM LÉPETT BE A CSILLAGKÖDDE. EGY ŰRJÁRMŰ. A KOORDINÁTÁI...

Dors gyorsan aktiválta a hajó védőernyőjét, és direkt módon rácsatlakozott a komputerre. Érezte az idegen objektumot. Egy gyors hajó volt. Talán birodalmi cirkáló? Esetleg kalózhajó valamelyik káoszvilágról?

Vagy egy robot irányítása alatt lévő hajó?

ÜDVÖZÖLTEK MINKET. A PILÓTA A "DORS VENABILI" NEVET EMLÍTETTE.

Dors bólintott. Daneel valószínűleg tudomást szerzett aposztáziájáról, és utána küldött valakit. Már napok óta próbálta megfogalmazni, mit fog mondani a Halhatatlan Szolgnak vagy a Nulladik Törvényt érvényesnek tartó küldöttjének, amikor megpróbálják majd rávenni, hogy folytassa félbehagyott munkáját. Tudta, Olivaw azt fogja mondani vagy üzenni, hogy nincs más választása, neki is ki kell vennie a részét az emberiség megváltására szőtt hosszú távú terv kivitelezésében.

Az is előfordulhat, hogy lelőnek, ha menekülni próbálok. Ezzel is tisztában volt, mégis erős késztetést érzett, hogy ezt tegye, hogy megugorjon Daneel csatlósai előtt. A tettek ebben a helyzetben beszédesebbek voltak, mint a szavak.

A KÖZELEDŐ JÁRMŰ PILÓTÁJA KAPCSOLATFELVÉTELT SÜRGET. SZEMÉLYES AZONOSÍTÓVAL ELLÁTOTT ÜZENETET KÜLDÖTT.

Dors kellenlenül megnyitotta magát az adatözön előtt.

– Hello, Dors! Gondolom, te vagy az. Elég időd volt arra, hogy átgondold a dolgokat? Nem gondolod, hogy ideje lenne beszélgetnünk egy kicsit?

Dors meglepetten dőlt hátra, de aztán eszébe jutott, hogy erre is számított. Létezett valami szimmetria, ami megkívánta, hogy újra találkozzon Lodovik Tremával.

A fiatal lány, a középkori lovag holografikus képe megremegett, az arcon félmosoly jelent meg.

– Érzékelem Voltaire-t! A közelben van, az egyik manifesztációjában.

A szimulációs programok létrehoztak egy tökéletes rezignált sóhajutánzatot.

– Ah, jól van – mondta Dors. – Halljuk, mit akarnak mondani a fiúk!

7.

Hari a Pengiára meredt, és eltűnődött, vajon mi lehet az, ami miatt furcsának találja a bolygót. Az égitest körüli pályáról nézve ez is ugyanolyan volt, mint a számtalan tipikus birodalmi világ: csillogó kék tengerek,

hatalmas, sík mezőgazdasági régiók, amelyeken mérnöki precizitással kialakított kukoricatáblák és gyümölcsösök zöldelltek. A városok kicsik voltak, a bukolikus bolygó több évezrede semmit sem változtatott.

Ám most, hogy már tudta, honnan ered jól szabályozott geometriájuk, valahogy különösnek látta a tágas, termékeny síkságokat. Ezeket a pusztákat minden bizonnal gépek alakították ki. Hari elképzelte, hogy a galaktikus időszámítás szerint nem is olyan régen ennek a bolygónak a felszínére mesterséges eredetű tűz csapott le az égből, szétrobbantotta és porrá változtatta a tájat, kivájta a folyók ideális medrét; elképzelte, ahogy a gépek beültetik a friss talajba azokat a növényeket, amelyekre a telepéseknek, az embereknek szükségük lesz.

És Hari rájött valami másra is.

Nem láttam túl sok "tipikus" birodalmi világot. Életem nagy részét azzal töltöttem, hogy a furcsaságok után nyomoztam... megpróbáltam megérteni azt, amire látszólag nem voltak érvényesek a pszichohistória szabályai. Azért küzdöttem, hogy minden variációt és változatot beépíthessek a folyamatosan növekvő modellbe. Sohasem tartottam fontosnak, hogy ellátogassak egy ilyen helyre, ahol az emberiség nagyobbik része megszületett, ahol az emberek ugyanazokat a dolgokat tapasztalták meg, ugyanúgy éltek, mint az őseik, és ugyanúgy is haltak meg – elégedetten vagy éppen kétségbeesetten, kinek mi volt az egyéni sorsa.

Bizonyos értelemben véve még a Helicon – az a bolygó, ahol gyermekkorát töltötte – is anomáliának számított. A gazdaságában a mezőgazdaság volt a domináns, és csak az tette különlegessé, hogy egy genetikai "elfajzásnak" köszönhetően számtalan matematikai zsenit adott a hivatalnokok szervezetének és a meritokráciának. Ennek ellenére egyszerű planéta volt; kész csoda, hogy Daneel éppen ezt választotta ki a kutatásai helyszínéül.

Ez a hely viszont tipikusnak mondható, gondolta Hari. Persze a történetek után már abban sem vagyok biztos, hogy ez a szó mit jelent...

Természetesen tisztában volt azzal, hogy ezek a különös gondolatok talán a megfiatalítási kezelés mellékhatásaiként fogalmazódnak meg benne. Erősnek érezte a végtagjait, biztosabbá vált a járása, és ez mindenképpen befolyást gyakorolt a hangulatára. Megtelt tettvággyal, szeretete volna kihasználni a képességeit, de közben valahogy szégyellte magát amiatt, hogy ez az életerő mesterséges eredetű.

Közben mégis meglepődött, hogy milyen keveset változott.

Még mindig vénember vagyok. Nem lett más a külsőm, igen, érzem, hogy kaptam némi erőt, de kétlem, hogy ezzel meghosszabbították az életemet. Ennyi lenne csupán a különbség aközött, amit Sybyl reneszánsza képes

megvalósítani, és a calvini robotok által évszázadokon keresztül gyűjtögetett titkos biotechnológiák között? A kontraszt nem valami látványos...

Hari halványan úgy érezte – az egész olyan volt, mint valami álom –, hogy amíg a fehér lábában feküdt, legalább annyit *kivettek* belőle, mint amennyit kapott. Sokkal több minden történt vele, mint amennyinek látszata volt.

Ahogy R. Gornon Vlimt előkészítette a *Rhodia Büszkesége* landolását, a szelíd kék világ egyre közelebb úszott a megfigyelőablakokhoz. Valami oknál fogva leszállás közben mindenki kelet felé fordult. Senki sem foglalkozott azzal, hogy mi látható a nyugati oldalon, amely majdnem azonos volt a keletivel. Jeni Cuicet egy párnázott lebegőülésben foglalt helyet, szinte meg sem mozdult; hol hóhullámok gyötörték, hol a hideg rázta.

Horis Antic a bolygóra mutogatva, izgatottan magyarázta Maserd Bironnak azt, amit a felszín mesterséges kialakításáról sikerült megtudnia. Hari is jól tudta, milyen intellektuális örömet szerez az embernek, ha sikerül megértetnie másokkal a felfedezéseit. Amikor ez az eszébe jutott, rámosolygott a két fiatalabb férfitra.

Sybyl és Planch egymásba kapaszkodva állt az egyik megfigyelőablak előtt, halkán beszélgettek – Hari sejtette, hogy miről társalognak. Az alacsonyabb rangú ktlinaiakat és a *Rhodia Büszkesége* legénységének tagjait R. Gornon Vlimt gyógyszeres és hipnózisos kezelésben részesítette, furcsa merevséggel végezték a munkájukat, és egyetlen olyan emlék sem maradt meg az agyukban, amely kapcsolatban lett volna az elmúlt hét során lezajlott különleges eseményekkel.

Sybyl és Planch azon töpreng, rájuk mikor fog sor kerülni, gondolta Hari. Bizonyára terveket szőnek, hogy elkerüljék az agymosást, vagy hogy titkos üzeneteket hagyjanak a barátaiknak. Tudom, mert én is ezt tenném a helyükben.

Anticot és Maserdet a jelek szerint nem zavarta a dolog, talán arra számítottak, hogy Hari barátaiként, vagy megbízhatóságuk miatt nem jutnak olyan sorsra, mint a legénység tagjai. Ők ketten semmi olyasmit nem támogattak volna, ami káoszt okozhat, ennek ellenére Hari nem volt biztos benne, hogy megőrizhetik az emlékeiket.

R. Gornon sok mindenben úgy cselekszik, mintha a tervei egyeznének Daneel terveivel. Viszont az is igaz, hogy elpusztította Daneel egyik ügynökét, és mindent megtesz annak érdekében, hogy a lehető leggyorsabban távol kerüljön a tett helyszínétől. Nem akarja, hogy a Halhatatlan Szolga esetleg fülön csípjé.

Hari tisztában volt azzal, hogy nem ismeri a dolgok hátterét, nincs tudomása valamennyi részletről. R. Gornon közelében bármi megtörténhetett, ezért Biron és Horis talán hiú reményt táplált, amikor azt hitték, érintetlen

marad az agyuk.

Planch és Sybyl kitalált valamit. Komor arccal Hari elé álltak.

– Hajlandóak vagyunk elismerni, hogy megint maga nyert, Seldon – mondta a ktlinai nő. – Ezért azt ajánljuk, hogy kössünk egyezséget.

Hari megrázta a fejét.

– Túlzás azt állítani, hogy bármit is megnyertem. Az igazság az, hogy ez a győzelem sokkal többbe került nekem, mint sejtjenék. Egyébként miből gondolják, hogy olyan pozícióban vagyok, amelyből egyezségeket köthetek?

Sybyl elkeseredett grimaszt vágott, de Mors Planch, az úrkufár nem jött zavarba.

– Nem értünk mindent abból, ami történt, de nincs sok választási lehetőségünk. Ha nem is tud parancsolni ennek az izének... – R. Gornon felé biccentett. – ...azért valamilyen módon biztos képes befolyásolni. Ezek a gépagyúak nagyra tartják magát.

Nem engem tartanak nagyra, az a fontos számukra, amit elérhetnek a segítségemmel, gondolta Hari keserűen. Ez persze nem volt teljesen igaz. A jelek arra vallottak, hogy *valamennyi* robot, még Daneel ellenségei is tisztelték Harit. Az emberek univerzumában már több ezer éve nem létezett olyan gazda, aki annyira ismerte volna a robotokat, mint ő. *Nem mintha ennek nagy hatása lenne a sorsomra,* gondolta Hari, *vagy az emberiség sorsára...*

– Mi az ajánlatuk? – kérdezte Mors Planchtól. A kereskedőkapitány azonnal a tárgyra tért.

– Én úgy látom, ez a mentális gépagyú bármelyikünket képes lenne harcképtelenné tenni. Kiütne minket. Drogokat nyomna belénk. Kimosná az agyunkat. Képes lenne minderre, csakhogy...! Csakhogy van itt egy kis gond. Először is, a jó öreg Gornonnak nem lenne kedvére való, hogy ezt tegye velünk. Kellemetlen lenne a számára az Első Törvény miatt. Az persze lehet, hogy bemagyarázza, hogy erre a dologra valamilyen magasabb cél elérése érdekében van szükség, de szerintem a mi bádogemberünk inkább valami más módszert keres majd arra, hogy befogja a szánkat, így van?

Harit meglepte az okfejtés. Planch a jelek szerint nagyon is megértette a helyzetet.

– Folytassa!

– Bárhol bukkanunk fel a kitörölt memóriánkkal, a barátaink, vagy bárki, aki korábban ismert minket, lenyomozhatnának egy-két dolgot. A Ktlinán sokan ismerték a terveinket. Teljesen mindegy, hogy a robot mit csinál az agyunkkal, azok az okos fickók biztos kitalálnak valami vadonatúj reneszánsz technikát, amivel helyrehozhatják a sérüléseket. Gornonnak *teljesen* ki kellene pucolnia a fejünket, és be kellene dugnia minket egy barlangba, ha biztos akar lenne benne, hogy erre ne kerüljön sor.

Hari érezte, Biron Maserd közelebb lép. Az arisztokrata is részt akart venni a beszélgetésben.

– Azt feltételezi, hogy a Ktlinán még mindig az önök által imádott káoszforradalom uralkodik – jegyezte meg Maserd. – Tegyük fel, hogy így van. Tegyük fel, hogy tényleg nem lett vége annak a betegségnek. Mit gondol, elég sokáig fog tartani ahhoz, hogy kijátsszák ezt a kártyát? Így is, hogy többé nem szerezhetik meg azokat az ősi archívumokat?

– Azt hiszem, nincs tisztában azzal, hogy ez a reneszánsz mennyi fegyvert halmozott fel az arsenáljában. A Ktlina nem agyaggalamb, ebben nem is hasonlít a Sarkra. És sokkal bizalmatlanabb, mint a Madder Loss volt. De ha a többiekhez hasonlóan ez a reneszánsz is megbukik, a közreműködők és a szimpatizánsok hálózata máris átvonul a következő világra, és ismét megpróbál kitörni a régi kalitkából.

Hari elismerően bólintott. Mors Planch elszántsága és szenvedélyessége valóban figyelemreméltó volt. Tulajdonképpen csak annyiban különböztek egymástól, hogy másképpen vélekedtek arról, az emberiség mit képes elérni. *A ő oldalán lennék, szívesen összeesküvést szőnék vele, ha a tények nem azok lennének, amik.*

De a pszichohistória megmutatta, hogy a régi birodalom jóval azelőtt össze fog omlani, hogy az emberiség átlépné a Planch által megálmodott küszöböt. Amint megsemmisül a Birodalom törekeny kereskedelmi, szolgáltató és gazdasági hálózata, a bolygók lakói valami egészen mással lesznek elfoglalva, nem jut majd idejük arra, hogy a reneszánszsal foglalkozzanak. Az elsődleges cél az életben maradás lesz. A nemesi osztály színre fog lépni – ahogy mindig is tette krízis idején –, és jóindulatú vagy éppen despota zsarnokságokat fog létrehozni. A káoszfertőzést valami olyasmi fogja megállítani, ami legalább annyira rettenetes dolog: a civilizáció összeomlása.

– Folytassa, Planch – kérte Hari. – Gondolom, van valamilyen alternatívája.

A kereskedőkapitány bólintott.

– Tisztában vagyunk azzal, hogy "ingyen" nem ereszt el minket. Nem szeretnénk, ha megölnének minket, vagy teljesen kitörölnék az agyunkat, ezért... igen, van egy alternatívánk.

– Vigyenek vissza minket a Trantorra!

Mors Planch el akarta magyarázni a dolgot, de hirtelen éles sikoltás hallatszott.

– Nem! – Mindenki a hang irányába kapta a fejét. Jeni Cuicet felkönyökölt, megpróbált lelépni a lebegő ülésről.

– Nem fogok visszamenni oda! Azonnal hajóra raknának, és elküldenének a Terminusra, a szüleimmel együtt. Ez az átkozott agyláz csak nehezíti a

dolgomat. Azt mondják, azt jelenti, hogy valami átkozott zseni vagyok! Ha ez kitudódik, akkor mindenképpen el akarnak majd hurcolni arra a rettenetes sziklagolyóra, és ott fogok megrohadni!

Sybyl a lányhoz sietett, hogy beadjon neki valamilyen fájdalomcsillapító szert. Mors Planch a professzorra nézett.

Planchnak nem kell elmagyarázni a részleteket, gondolta Hari. Semmi értelme felizgatni a lányt. Különbösen is tudom, mit akar ajánlani. Vannak bizonyos módszerek, amelyeket egyes császárok alkalmaztak, hogy biztonságos "száműzetésben" tartsanak embereket a Birodalom központjában, a Trantoron. Elég kockázatos dolog. Planch talán azt hiszi, meg tud majd szökni onnan. Hiú remény, a Birodalom foglyainak évezredek óta egyszer sem sikerült.

Vagy az is lehet, hogy csak kényelmesen akar élni egy civilizált helyen. Inkább ez, mint hogy kitöröljék az agyát.

Planch és Hari folytatni akarta a beszélgetést, de R. Gornon Vlimt hátrakiáltott a válla fölött.

– Mindenki csatolja be magát! A bolygón nincs modern vonósugár, a landolás rázósabb lesz a megszokottnál.

A fedélzeten tartózkodó emberek azonnal engedelmessé váltak. Gornon ismét megmutatta, kinek a kezében van az erő. Ahogy az utasok a Pengia rusztikus úrkikötőjére néztek, mindegyikük tudta, mi maradt elintézetlenül. Mindenki tisztában volt azzal, hogy a Pengián el kell majd döntenie valamit, hogy a választásuk sorsdöntő lesz.

* * *

A landolómező szélén féltucatnyi izmos férfi várt rájuk. Harinak olyan érzése támadt, hogy mindannyian robotok, valószínűleg Gornon kis calvini szektájának tagjai.

Három nagyobb jármű gurult az egyik nagyobb hangár közelében leállított hajó mellé. Az egyikbe Biron Maserd szolgálai és Mors Planch kalózhajójának legénysége szállt. A másodikban Horis, Sybyl, Planch és Maserd kapott helyet, Jeni lebegő ülését a poggyásztérben rögzítették. Ez a kocsy egyenesen a helyi kórházba indult, ahol az orvosok jól ismerték az agylázat, és minden feltétel adott volt ahhoz, hogy segítsenek a lánynak.

Gornon nem aggódott amiatt, hogy Jeni esetleg beszélni fog arról, amit látott. Az agylázatban szenvedők gyakran hallucináltak, ezért senki sem vette volna komolyan a lány történeteit. Hari azt is észrevette, hogy Gornon a biztonság kedvéért nem állította le a hajó motivátorait. Ez a jel arra utalt, hogy a calviniak nem akartak sokáig a bolygón maradni – legfeljebb néhány napig.

Talán ez is túl hosszú idő lesz, ha Daneel szervezete most is olyan hatékonyan működik, mint szokott. Hari elgondolkozott, mi lehet az a cél, aminek érdekében az eretnek robotok vállalják a kockázatot.

Hari és Gornon csatlakozott a többiekhez. Az automatikus pilótára kapcsolt limuzin elindult a közeli dombok felé – a jelek szerint azon a területen éltek a helybéli nemesek. Hari gyanította, Gornon előkészített számukra egy villát. A robot a lehető legnagyobb kényelmet szeretne volna biztosítani a foglyainak.

Ahogy a limuzin elért a provinciális úrállomás oldalsó kapujához, Hari visszanézett a *Rhodia Büszkeségére*. A megfiatalításnak köszönhetően újra éles volt a szeme; felfedezett valamit a hajó közelében.

A robotok, amelyekre Gornon rábízta a hajót, kiemelték valamit. A tárgyat az utasajton keresztül hozták ki a hajóból.

A tárgy fehér volt... az alakja pedig mint a koporsóké.

Az izmos robotok erőlködve cipelték át a harmadik járműhöz. Óvatos mozgásuk elárulta, a rakomány még a létezésüknél is fontosabb a számukra.

Míntha nagyon sok függne attól, hogy eljusson távoli rendeltetési helyére...

V

ISMÉTLŐDŐ RANDEVÚ

PENGIA... Egy világ a Rigel Szektorban; elegáns, minőségi kézműves kerámiák előállításáról híres, valamint azokról a különleges óceáni életformákról, amelyeket nemrégiben vizsgáltak kivételes neuromentalikus jellemzőik miatt. A vizsgálati eredmények reményt adnak a standard szimbiotikus implantoknak ellenálló immunrendszerrel rendelkező emberek számára a...

A Pengia egyik fő jellegzetessége a történelmi érdeklődés teljes hiánya. Közepesen fejlett mezőgazdasági világ, a jelek szerint a sötét korokban részt vett néhány nevezetes eseményben, a Birodalmi Korszakban viszont ilyesmi elvétve sem fordult elő. Csupán egyszer – az Interregnum 520. éve táján – vált ideiglenesen jelentőssé, közvetlenül a Chjerrups ütközet után, amikor helyet biztosított az első Galaktikus Egyesülést Vizsgáló Bizottságnak. Ezek a meghallgatások rövid időre híressé tették Pengia nevét, egészen addig, amíg az adásokat nem szüntették meg a...

A bolygó történelmének ez a fényes fázisa hamar véget ért, amikor a viharos viták népesebb és jelentékenyebb zónákban folytatódtak. Ezt követően a Pengia hamarosan visszahanyatlott a...

ENCYCLOPEDIA GALACTICA 117. KIADÁS, A. K. 1054.

1.

R. Zun Lurrin végre megértette azt a káprázatos tervet, amelynek végrehajtásával Daneel az emberiség hosszú távú boldogságát kívánta szavatolni.

– Azt tervezed, hogy egyesíted őket. Hogy létrehozol egy telepatikus hálózatot, amelyben minden ember hozzákapcsolódik az összes többihez.

A Halhatatlan Szolga bólintott, és a hatvan emberre nézett, akik egyformán elégedett arckifejezéssel meditáltak a kupolatető alatt.

– Képzeld csak el! Többé nem lesz gyűlölködés. Vége lesz az egoista rivalizálásoknak, a bosszúknak. És ami a legfontosabb: nem lesz közöny. Hogyan is tudná bárki figyelmen kívül hagyni más emberek érzéseit és érzelmeit, amikor ő is ugyanúgy éli át ezeket, mintha a sajátjai volnának, mintha agya szerves részéhez tartoznának?

– Egység és testvériség – sóhajtott fel Zun. – Az ősi álmom. És mi végre valóra válthatjuk nekik.

Zun hallgatott egy sort, aztán hirtelen összeráncolta a homlokát, amikor az előttük meditáló hatvan emberre nézett.

– Teljes a békéjük és az elégedettségük, mert mindegyiküknek van egy pozitronikus mentálerősítője. Azt mondd, *ugyanazt* a módszert nem alkalmazhatjuk a tömegek esetében?

Daneel bólintott.

– A mechanikus módszerektől való ilyen függés megengedhetetlen.

– De hiszen így egyesülhetnénk a gazdáinkkal! Robotok és emberek... együtt egy állandó egységben, amelyet a szeretet jellemez!

– Egy ilyen egységben az idő múltával a mesterséges alkotóelemek válnának dominánssá – mondta Daneel. – És gondold végig, hány robotot kellene megépítenünk! Képtelenek lennénk ilyen mennyiségeket legyártani, ezért lehetővé kéne tennünk az önreprodukálást. Ezzel pedig szélesre tárnánk a szelekció, a darwinizmus, az evolúció kapuját... lehetővé tennénk az új *android faj* kialakulását. Egy olyan fajét, amely elsődlegesen a saját érdekeivel foglalkozik, ahelyett, hogy az emberiség javát szolgálná. Megesküdtem, hogy sosem fogom hagyni ennek bekövetkeztét.

– Nem! – folytatta a Halhatatlan Szolga. – Nem hagyhatjuk, hogy az emberek túlságosan függjenek a robotoktól. Az úrlakók elkövették ezt a hibát... ők elkövették ezt a bűnt, ami ellen Elijah Baley felemelte a szavát. Ez volt az az elfajzás, amely arra kényszerítette Giskardot, hogy megtegye azt, amit tett. – Daneel hangja határozottan zengett. – Az embereknek muszáj megállniuk a saját lábukon... és léteznek még más okok is. Olyan okok, amelyeknek igencsak sok közülük van a faj fennmaradásához.

Zun Lurrin hosszan elgondolkozott.

– Ebben az esetben, Daneel, engedd meg, hogy a rendelkezésemre álló adatokból kikövetkeztessenem a tervedet.

– Száz évvel ezelőtt egy kisebb embercsoporton belekezdte egy genetikai kísérletsorozatba. Az egyik tervezet eredményeként megjelent a matematikai géniusz, Hari Seldon. Más tevékenységek azt eredményezték, hogy a Trantoron felbukkantak a mutánsok... Az olyan emberek, akik olyan mentalikus képességekkel rendelkeznek, amilyeneket korábban csak a robotok vallhatták a magukénak.

– Pontosan. Jó nyomon haladsz, Zun. – Daneel bólintott. – Nézz magad elé, és gondold végig, mit láatsz. Ez a hatvan ember egyesült. Elérték a tökéletes nyugalom, megelégedettség és erő állapotát. Most képzeld el, hogy ugyanez robotok segítségével zajlik le. Kialakul az emberek mentális közössége. A lelkek összeforrnak, olyan egység jön létre, amelynek formázódásához nincs szükség külső segítségre.

Zun Lurrin is bólintott.

– Értem, mit mondasz, Daneel. Ez minden bizonnyal sokkal kívánatosabb lenne, de... gondold arra, hogy így lassabban játszódna le a folyamat! Évszázadokba fog telni, hogy elegendő számú és megfelelő erejű mentalikus jöjjön létre, hogy annyian legyenek, amennyien betölthetik a pszichikus híd szerepét, hogy összekapcsolhassák a városokat, a területeket, a bolygókat. Miért várnánk ilyen sokáig? Már ebben a pillanatban is a kezünkben vannak az eszközök, amelyeket a cél érdekében felhasználhatnánk! Miért ne vegyük hasznukat? Szigorúan átmeneti jelleggel, addig, amíg elegendő mentalikus nem áll a rendelkezésünkre? A Galaktikus Birodalomnak nem muszáj összeomolnia, elég, ha egyszerűen átalakul. Ez pedig egy-két nap alatt megtörténhet, csak annyit kell tennünk, hogy átprogramozunk bizonyos...

Daneel ember módjára rázta meg a fejét; udvariasan így adott hangsúlyt a nemtetszésének.

– Csábító megoldás, de a mellékhatásai végzetesek lehetnek. Először is, az emberi tudatok mechanikus eszközökkel történő egyesítése Első Törvényes konfliktusokat eredményezne a robotok számára, különösen azoknak, akiknek a programja ezt a beavatkozást a "veszély" kategóriájába sorolná. Már több

társadon végrehajtottam a megfelelő tesztek. Különbözőképpen reagáltak, volt, amelyik lelkesedett az ötletért, de olyan is akadt, akiből elutasítást, sőt, dühöt váltott ki a dolog. Egy ilyen beavatkozásnak az lenne az eredménye, hogy újra fellángolna a robotok közötti polgárháború.

Zun eltöprengett.

– Feltételezem, kitörölted a gondolatot azoknak a memóriájából, amelyek ellenezték...

– Igen, megtettem a szükséges óvintézkedéseket. Ha másképpen reagáltak volna, veled is ezt teszem, Zun. Ne haragudj.

– Nincs szükség bocsánatkérésre akkor, amikor az emberiség boldogulása, sőt, léte a tét – mondta Zun, és egy kézlegyintéssel elhessegette Daneel büntudatát. – De ez eddig csak egy mellékhatás... Mi lehet még?

– Az emberek nem egyformák. Ebben az évezredben jelentős számú ember immúnissá vált azon stabilizáló hatásokkal szemben, amelyekkel a káoszt próbáltuk távol tartani. Ezekre az emberekre mentális eszközökkel is nehezen lehet hatni. Képzeld el, hogy reagálnának ezek a személyek, ha azt látnák, hogy a barátaik, a szomszédaik, a szeretteik egyetlen éjszaka leforgása alatt "meditációs mesterekké" változtak!

– Nem, Zun, nem gyorsíthatjuk meg a folyamatot. Tegyük fel, hogy sikerülne beolvasztanunk az emberiség nagyobbik részét egy makrotudatba. Tegyük fel, hogy rá tudjuk bírni őket: mondjanak le az individualitásukról, és váljanak egy közös mentális folyam részévé. Vajon mit tenne ekkor a maradék, a kisebbség? Azok, akik kimaradnak az átalakulásból?

– Megőrülnének? Magányosnak éreznék magukat?

– Vagy helytelen magyarázatokat adnának arra, ami a szemük előtt játszódott le, azt képzelnék, hogy valami idegen, nem emberi erő változtatta a szeretteiket zombikká, idegen lények kényszerítik őket arra, hogy egyazon időben ugyanazokkal a gondolatokkal foglalkozzanak.

– Ne felejtsd el, az ellenálló személyek gyakran nagyon okosak. Minden energiájukkal azon lennének, hogy felderítsék és legyőzzék az ártó szándékú külső ellenséget.

– Megtalálnának minket. Háborút indítanának ellenünk.

Zun Lurrin elképzelte a Daneel által vázolt helyzetet, és azonnal megértette, a Halhatatlan Szolga valóban bölcsen teszi, hogy a távlatokkal is foglalkozik.

– Ez az új áttörés... ez az újfajta emberi élet... ezt a megfelelő időben, a megfelelő körülmények között kell bevezetni. Minden robotnak úgy kell látnia, hogy szükség van rá. Minden embernek azt kell vallania, hogy a haladást szolgálja.

Daneel bólintott.

– Éppen ezért most még nem kerülhet sor rá. Nem lehet mesterségesen kialakítani a helyzetet. Várnunk kell, amíg létrejön a megfelelően nagy mentális képesség. Addig viszont a Birodalom összeomlik, és az emberek szenvedni fognak. Amikor aztán vágyakozni kezdenek valami olyasmi után, ami egyesíti és megmenti őket... Nos, ekkor kell majd felajánlani nekik a Gaiát.

Zun megfordult, Daneelre nézett.

– Gaiát?

– Annak a szellemnek az ősi neve, amely egy egész bolygót magában foglal. Egy szelíd, szerető istennőt hívtak így, aki minden veréb pusztulásáról tud, mert minden madár, minden hal, minden ember, minden élőlény az ő szerves részét képezi.

A Halhatatlan Szolga hangja elhalkult, a szeme a távoli, fenségesen szép horizontra meredt.

– És miután mindegyik bolygónak meglesz a maga Gaiája, akkor talán tanúi leszünk valami még nagyobb dolog létrejöttének. Valami olyasminek, ami mindent magában foglal... Ez lesz a Galaxia.

A hangja egészen lággyá változott.

– És azután... talán... végem én is nyugalmat találok.

2.

Két rejtélyes hajónyom indult ki a Thumartin csillagközből, ellentétes irányba tartottak attól a helytől, ahol nemrég több millió archívum és számos terraformáló gép robbant szét csillogó ionizált memóriafelhökké. A megszületett döntés értelmében Dors az egyik, Lodovik calvini barátai a másik nyomon indultak el.

Dors elégedett volt a határozattal, mert valahogy *érezte*, hogy Hari melyik irányba ment.

Sajnos Lodovik Trema is ugyanarra akart elindulni. Miután röviden bemutatta Dorst az új szövetségeseeknek, a vállára vetette a zsákját, átsétált a két hajót összekötő zsilipfolyosón, és berendezkedett Dors járművének fedélzetén. Úgy viselkedett, mintha otthon lenne.

– Neked nagyobb szükséged van rám, mint Zormának és a barátainak – magyarázkodott.

– Megnyugodhatsz, nekem sincs szükségem rád! – mondta Dors. Lodovik Trema válasz helyett csak mosolygott, úgy tűnt, nincs kedve vitatkozni. Dorsnak viszont volt. – Ki fogjuk cserélni az információinkat, Trema! Ha nem tetszik az ajánlatom, akkor szállj ki, és menj gyalog. Beszéljünk egy kicsit!

Kezdjük mondjuk a szövetségeseiddel. Nagyon jól tudod, mi a véleményem azokról a fanatikusokról, akik tagadják a Nulladik Törvényt.

Néhány évvel korábban egy kisebb, a Trantoron székelő calvini szekta úgy döntött, ott sújt le Daneel Olivawra, ahol vélhetőleg a legsebezhetőbb: a Seldon-terv végrehajtását akarták meggátolni. A Halhatatlan Szolga számára fontos volt Hari Seldon és a pszichohistória, ezért a törvényt tagadó robotok elhatározták, tönkreteszik mind a kettőt. Kis híján sikerült a tervük, majdnem sikerült rábírnuk egy mentalikus embert, hogy nyúljon bele Hari agyába. A szerencsének és a Daneellel egyetértők gyors közbelépésének köszönhetően a cselszövés meghiúsult.

– Ez a csoport más – mondta Lodovik Trema. – Zormával már korábban is találkoztl. Még a Trantoron. Akkor férfitestet viselt, és ellenezte Hari szabotálásának tervét.

Dors emlékezett az esetre. A calvini akkor józannak tűnt. Mégis megrázta a fejét.

– A fanatikusokban nem lehet megbízni.

– Egyesek szerint a valódi fanatikusok, az igazi eretnekek éppen a Nulladik Törvényt elismerő robotok – felelte Lodovik. – Visszajátszottad magadnak R. Giskard Reventlov emlékeit. Tudod, milyen veszélyes vállalkozásba fogott, amikor Daneel segítségével egy újjal helyettesítette régi vallásunkat.

– A polgárháborúnak vége, Lodovik. Az életben maradt robotok többsége elfogadja a Nulladik Törvényt, a Régi Vallás híveinek tábora pedig több tucat kisebb szektára bomlott. A csoportok a galaxis sötét sarkaiban húzták meg magukat, rejtőzködnek, és összeesküvéseket szőnek. Árukl el, új barátaid miben hisznek? Miféle nevetséges elvrendszert hoztak létre maguknak hosszú száműzetésük során?

A megfigyelőablak mögött egymás után jelentek meg és tűntek el a csillagképek; a látvány változása minden esetben azt jelentette, hogy a hajó végrehajtott egy újabb hipertéri ugrást.

Lodovik elmosolyodott.

– Elég furcsa a vallásuk... Szerintük a gazdáink véleményét is ki kellene kérni a sorsukat érintő kérdésekben.

Dors bólintott. Trema a balesete óta egyre közelebb sodródott ehhez az aposztáziához. Ha nem így lenne, akkor miért adta oda neki R. Giskard Reventlov fejét?

– Nem rossz. Elméletben. De a gyakorlatban...?

– Most a káoszra célzol – mondta Lodovik. – Zormának és a társainak valóban mérlegelnie kell, hogy melyik ember előtt leplezik le magukat. De bizonyára ismered Daneel humanikai vizsgálatainak eredményeit. A népesség több, mint két százaléka már most ellenálló Olivaw társadalmi főkjeivel és a

káosz csábításával szemben. Ez az egyik oka annak, hogy Hari Seldon szerint egy alapítvány, amely a Terminuson székel, képes lehet elég társadalmi és pszichológiai erőt termelni ahhoz, hogy áttörjön azon a korláton, amely eddig halálosnak bizonyult minden egyéb...

Dors felemelte a kezét, elhallgattatta Lodovikot.

– Ez mind nagyon érdekes, Lodovik. Más helyzetben szeretnék találkozni ezekkel az *érett emberekkel*, akiket calvini barátaid kiválasztottak, akikben megbíznak. Ám most kizárólag az érdekel, hogy megtaláljam Hari Seldont! Tudsz valamit arról a csoportról, amelyhez most tartozik?

Lodovik bólintott.

– Igazad van, Dors. A régi vallás valóban számtalan kisebb szektára hasadt. Ezeknek sosem volt olyan karizmatikus vezetőjük, mint amilyen Daneel, nem akadt senki, aki összekovácsolta volna a frakciókat. Azok a trantori calviniak, akiket szegény öreg Plussix vezetett, zavarba ejtően egyszerű gondolkodásúak voltak. Biztos emlékszel még arra, hogy Zorma megpróbálta lebeszélni őket ostoba tervükről. Zorma volt az, aki el akarta tántorítani a Hari Seldont elrablókát a szándékuktól.

Dors hátán az érzelemszimulációs programok hatására végigfutott a hideg.

– Te tudod, mit akarnak az emberrablók?

– Nem. Különös csoport, sokkal fejlettebb, mint a hasonló trantoriak, az évszázadok során kifőztek maguknak néhány igencsak furcsa elvet. Zorma sem sokat tud róluk, a jelek szerint a vezéreik egyike valamikor Daneel szövetségese volt, de meglehetősen kellemetlen körülmények között elvált tőle.

– *Zorma* biztosra veszi, hogy terveik vannak néhai férjeddal.

Dors kissé nyugtalan lett a "néhai" szó hallatán; eltűnődött, Lodovik miért ejtette ki ilyen különös hangsúllyal.

A közelben lévő holografikus egység, amelyben Dors a Szent Johanna szímet tárolta, megeresztett egy mikrohullámú impulzust – így emlékeztette a robotot az ígéretére.

Johanna kapcsolatba akar lépni azzal a Voltaire-verzióval, amely befészkelte magát Lodovik mutálódott pozitronikus agyába. Mintha kettejükben megbíznék...

Különös gondolata támadt.

Vajon mit fog gondolni Daneel, ha megtudja, hogy összeálltam Lodovik Tremával? Nem bízom meg benne, nem tartom a barátomnak, de mégis itt vagyok veled!

Megrázta a fejét.

– Tudsz még valamit arról a szektáról, amely elvitte Harit?

– Nem sokat, legfeljebb csak annyit, hogy nem valami óvatosak, és közel

sem olyan körültekintőek, mint Zorma csapatának tagjai. És nem olyan egyszerű fanatikusok, mint Plussix robotjai voltak. Tudod, Dors, ez a banda éppen olyan, amilyennel elvileg nekem kellett volna társulnom. Fejlettek. Okosak.

Lodovik komoran elmosolyodott.

– És minden valószínűség szerint... több kitétel alapján ítélve... örültek, Dors!

3.

Mors Planch két nap alatt négyszer próbált megszökni. Egyszer sem sikerül neki, és valahányszor lelepleződött, egyre levertébbé, de közben furcsa módon egyre magabiztosabbá is vált.

Ez az ember most vagy a szemünk előtt fog megörülni, gondolta Hari, vagy ez is része valamilyen tervnek... Az egymást követő szökési kísérletek célja talán az, hogy feltérképezze a robotok képességeinek határait, megismerje a korlátait. Bárhogyan is van, érdemes lesz szemmel tartani.

A legutolsó próbálkozása során Planch az épület központi szellőzőrendszerének csöveiről lefejtett szigetelő fóliából készített álcaruhában akart meglépni. Harinak fogalma sem volt arról, hogy a fickónak honnan jött ez az ötlete, de a húzás elég hatékonyan bizonyult. Planchnak több biztonsági berendezésen sikerült keresztüljutnia, és egészen a Pengia Town irányába vezető útig jutott, mielőtt Gornon robotársai meglátták. A robotok udvariasan és szelíden, de ellentmondást nem tűrően és határozottan megfogták a karját, és visszavezették. Planch a sebtiben összetákolta álcaruha csuklyáját hátratulva, ravasz-kas mosollyal nézett Sybylre, Maserdre és a többi fogolyra, úgy viselkedett, mintha az ő kezében lenne az irányítás, nem a robotok parancsolnának.

Színjáték az egész, gondolta Hari. Fogvatartóink képesek visszatartani Planchot, számtalan eszköz áll a rendelkezésükre. Elkábíthatják, különböző szerekek kómában tarthatják, sőt, a memóriáját is alterálhatják. Vajon miért nem teszik meg? Lehet, hogy Gornon így akar demonstrálni valamit? Esetleg azt akarja igazolni, hogy ilyen eszközök alkalmazása nélkül is azt tesz velünk, amit akar?

Hari drukolt Mors Planchnak, de közben tudta, nincs jelentősége, sikerül-e megszöknie vagy sem. Törvényen kívülként a kalózkapitány nem mehetett el a rendőrségre, nem kereshette meg a galaktikus médiákat a sztorijával, és valószínűleg már a ktlinai reneszánszra sem tudott hatást gyakorolni – a mozgalom sorsa azóta minden bizonnyal megpecsételődött. Mivel ezek a

robotok beismerték, hogy Daneel ellenségei, Hari nem érezte úgy, hogy bármivel tartozna nekik, főként nem hűséggel. Sőt, minden oka megvolt arra, hogy késleltesse indulásukat, minél későbbre halassza, hogy elhagyják a Pengiát.

Harinak volt egy ötlete, hogyan érhetné el ezt.

– Ragaszkodom hozzá, hogy az ifjú hölgyet is magunkkal vigyük! – mondta Gornonnak a második nap estéjén. – Azt mondtad, a Trantor a végállomásunk, előtte csak egy helyen fogunk elidőzni. Jeninek a szülei mellett van a helye. Nincs jogunk ahhoz, hogy itt hagyjuk, idegenek között, egy ilyen galaxisszéli helyen!

R. Gornon megcsóválta a fejét.

– Még nincs olyan állapotban, hogy utazzon.

– Az itteni orvosoknak sikerült lehúzniuk a *lázát*. Szerintem már túljutott a krízisen.

– Ez igaz, de az utazásunk következő fázisa veszélyes lehet. Elképzelhető, hogy izgalmas élményekben lesz részünk, mielőtt megpillantjuk a Trantort. Ön hajlandó és képes lenne arra, hogy ilyen megpróbáltatásoknak tegye ki azt a lányt?

R. Gornon minden tényt nélkülöző célzásai megerősítették Hari elszántságát, most már *tudta*, hogy hátrálatnia kell az utazást, lassítania kell a calvini zelótákat terveik végrehajtásában. Ki tudja? Lehet, hogy Daneel felmentőcsapata még időben fog megérkezni...

– Te találkoztál és beszéltél Jenivel. Az a lány több szempontból is különleges. A sorsának a Terminuson kell beteljesednie, ahol az Alapítványnak rengeteg hozzá hasonlóan kreatív és találemény emberre van szüksége – mondta Hari a robotnak, de tisztában volt vele, hogy ez azért nincs egészen így. Jeni valóban nagy hasznára lehetne az új, életerős civilizációnak, amelyet a galaxis peremén fognak létrehozni, de az otléte nem létfontosságú. Egyetlen személyé sem az. A pszichohistória egyenletei Jenivel és Jeni nélkül is ugyanúgy fognak működni, minden be fog teljesedni, amit Hari Seldon előrejelzett. Legalábbis az első két három évszázadban.

Hari azonban rájött, hogy R. Gornon sokban különbözik a trantori calviniaiktól. Ennek a robotnak a szektája nem szállt szembe a Seldon-tervvel. Sőt, Gornon világosan kifejezésre juttatta, hogy bizonyos szintig helyesli azt, amit Hari és követői végre akarnak hajtani. Ennek köszönhetően a professzor érveinek súlya volt.

– Jól van, professzor. Még egy nap pihenőt adunk Jeninek, de aztán mindenképpen el kell indulnunk, akár készen áll az utazásra, akár nem.

Hari érezte, Gornon nem hajlandó ennél több engedményt tenni.

Nos, Daneel, még egy napot szereztem neked, hogy megtalálj minket. Jó

lenne, ha igyekeznél!

Volt egy kérdés, amit Hari nem tett fel. Mi oka lehetett annak, hogy a robotok nem vetettek be valamilyen "szupermedikális technológiát" annak érdekében, hogy Jeni azonnal meggyógyuljon? Ez a szekta a jelek szerint a minimalista megközelítés híve volt, tagjai csak olyan mértékig avatkoztak bele az emberek ügyeibe, amennyire céljaik elérése érdekében feltétlenül szükségesnek látszott.

Talán ezért kaptam tőlük olyan keveset a mágikus fiatalító kúra során... Bármi legyen is az, amit várnak tőlem, a dolognak a következő néhány hét során kell bekövetkeznie. Nem lett volna értelme tíz-húsz évvel megajándékozni egy ilyen vénembert, mint én, amikor csak egy-két hónapig van szükségük rám.

4.

R. Zun Lurrin végignézte, ahogy Daneel hajója, lángcsóvájával percekre megvilágítva a fagyott higanytavat, eltávolodik az Eostól. Addig nézett utána, amíg a gyors jármű végrehajtotta az első hipertéri ugrását, és elszárguldott a galaxis fénylő kereke felé. A hajó, amelynek nem kellett leküzdenie a tízmilliárd csillag gravitációs erejét, a tér buktatóit, rövid idő alatt célba érhetett.

Daneel, a Nulladik Törvénynek engedelmeskedő robotok vezére, az egyik ügynökétől kapott egy üzenetet, amely cselekvésre ösztönözte, arra, hogy villámgyorsan végrehajtsa az előkészületeket, és útra keljen. Mielőtt elindult, néhány szóval eligazította Zunt.

– Amíg távol vagyok, itt te leszel a parancsnok – mondta a Halhatatlan Szolga. – Tessék, a személyes adatbankjaim hozzáférési kódjai... arra az esetre, ha nem térnék vissza időben.

– Ennyire komoly a helyzet? – kérdezte Zun aggodalmasan.

– Több erő működésbe lépett, némelyiket nem könnyű beleilleszteni a számításaimba. Kicsi a valószínűsége, hogy kudarcot vallok, de ez sem kizárható.

– Ha így történne, a tervet, amelyről beszéltünk, mindenképpen végre kell hajtani! Az emberiség boldogságának reménye a te kezében van. Sajnos, nem mondhatom azt, hogy könnyen el fogjuk érni a célunkat. Számos krízis lesz még, amíg gazdáink egyesülni fognak, eléri valódi potenciáljukat, és újra elfoglalják a parancsnokok helyét.

Egy órával később Zun, akinek szeme érzékelné tudta a hipertéri ugrás során a hajó által gerjesztett hullámokat – Daneel után bámult. A beszélgetés

óta ugyanabban hitt, mint a vezére, és legalább annyi elszántság is volt benne, mint Daneelben.

– Nem hagylak cserben! – mormolta, és közben mentálisan is továbbította a szavakat. – De kérlek, Daneel, térj vissza! Olyan teher a tiéd, amit én talán el sem bírnék...

5.

Hari szerette volna, ha a harmadik, és egyben utolsó napjukat nem az unalom jellemzi, ezért kérte, hogy mutassák meg neki Pengia Townt. Még egy utolsó pillantást akart vetni egy normál galaktikus társadalomra, ahol a régi birodalom még zökkenőmentesen működik; azt remélte, sikerül választ kapnia egy-két pszichohistóriai részletkérdésre. R. Gornon Vlimt személyesen kísérte el, ő vezette a nyitott túrakocsit. A bolygó nemesei kedvelték az ehhez hasonló járműveket.

A bolygó lakosainak száma nem érte el a egymilliót, az emberek többsége a szétszórta, kellemes kis kantonokban élt, amelyek mindegyike többé-kevésbé önálló volt. A Pengia gazdaságának alapját a mezőgazdaság képezte, de volt rajta néhány gyár is, amelyekben az élet kényelmesebbé tételét elősegítő gépeket gyártottak, a hűtőberendezésektől kezdve a lakásban használatos szórakoztató jellegű cikkekig gyakorlatilag mindent. Ezek a gépek az elmúlt néhány száz, talán néhány ezer év során alig-alig változtak meg. A szerszámok az idők során fokozatosan tökéletesedtek, azok, amelyeket a Pengia lakói használtak, hihetetlenül erősek voltak, évszázadokba is beletellett, míg elkoptak. Csak ritkán fordult elő, hogy valaki szerszámot vett, az ilyesmi szegény volt, mert azt jelentette, hogy a vásárló nem vigyázott eléggé a családi örökségére, az atyáitól rámaradt eszközökre. Ennek köszönhetően a néhány gyár termelése is tökéletesen kielégítette a bolygó lakóinak szükségletét.

A nem tartós cikkek ügye egészen más lapra tartozott. Az edényektől kezdve a bútorokig és a ruhákig mindent a céhek állítottak elő, amelyeket olyan mesteremberek irányítottak, akiknek tekintélyét és szakértelmét az alájuk beosztottak közül senki sem kérdőjelezte meg. A galaxis tíz kvadrillió lakójának többsége hasonló körülmények között élt.

Hari rájött, hogy a mélységesen hagyománytisztelő, félig-meddig pasztorális társadalmakban csak néhány mérnökre, és még kevesebb tudósra van szükség, így már érhető volt, hogy óriási hálózatot kellett kiépítenie és működtetnie, mire sikerült összetoborozni azt a százezer elsőrangú tudóst és szakértőt, akiknek a Terminuson kellett új otthont alapítaniuk. A Pengián még az energiarendszerek is főként megújuló forrásokból táplálóztak –

napenergia, az ár-apály jelenség energiája, szélenergia – ; az egész bolygón csak egyetlen protonfúziós erőmű létezett. Amely, ha hinni lehetett a szóbeszédnek, már nem sokáig működött, mert az emberek többsége azt szerette volna, hogy állítsák le a fejlett "atomegységet", és a pótlására egy deutériumalapú erőművet építsenek, amely nem olyan hatékony, de sokkal egyszerűbb a fenntartása.

Hari maga elé képzelte a pszichohistóriai modellt, megfigyelte azokat a fékező mechanizmusokat, amelyeket Daneel és a munkatársai tizenötezer évvel korábban építettek bele a rendszerbe – akkor, amikor megtervezték az emberiség számára a Galaktikus Birodalmat. Marinak újra eszébe jutott mindaz, amit a gyermekek számára írott könyvben olvasott, és csodálkozva konstataálta, hogy ezen technikák jó része már az ókori Kínában, jóval a Földön lejátszódott első technológiai reneszánsz előtt is ismert volt.

A történelem előtti birodalomban létezett egy *bao jinnek* nevezett rendszer (ezt az egyik közeli kultúrában *gonin-guminak* nevezték), amely a jelek szerint sokban hasonlított a jelenkorban tradicionálisan meglévő kommunális felelősségvállalásra. A falu vagy kanton felelős volt azért, hogy megismertesse a lakóival a rituálékat és a helyes magatartásformákat; az egész közösséget szégyen érte, ha valamelyik tagja elkövetett valami bűnt. Azok a fiatalok, akik szenvedtek ebben a konformista rendszerben, csupán egyetlen dologban reménykedhettek: abban, hogy sikerül bejutniuk a meritokraták vagy az excentrikusok rendjébe. Vagy megszoktak, vagy megszöktek – vagy ők változtak meg, vagy másutt kerestek helyet maguknak, mert az átlagos polgárok többsége nem bírta elviselni, hogy individualisták vannak a soraik között.

A meritokratákat és az excentrikusokat senki sem bátorítja utódnemzésre. Ez segít megakadályozni a genetikai torzulásokat. Daneel tényleg mindenre gondolt...

A városközpontban az egyik irodaépületen Hari és R. Gornon szürke zászlókat fedezett fel.

– Ez azt jelenti – magyarázta a robot –, hogy megkezdődött a tesztek hete. Most tartják meg a polgári szolgálat vizsgáit...

– Tudom, mit jelentenek a zászlók! – csattant fel Hari, aki már régóta szeretett volna feltenni pár kérdést a robotnak. Az alkalom megfelelőnek látszott.

– Azon az úrállomáson csapdát állítottál a szolgálóknak, Kers Kantunnak. Lefejezted... Feltételezem, azért intézted el ilyen gyorsan, hogy ne legyen alkalma megérezni a veszélyt. Kers mentális képességekkel rendelkezett.

R. Gornont nem lepte meg a hirtelen témaváltás.

– Így van, professzor. Kantun mentális képessége elhanyagolható volt

Daneeléhez képest, de így is sok mindent meg tudott csinálni. Veszélyt jelentett a számunkra, és mi nem vállalhattuk a kockázatot.

– És a csimpánz? Az, amelyik elrohant Kers Kantun fejével?

– Az a lény annak a genetikai kísérletsorozatnak az eredménye, amelyet Daneel egy évszázaddal ezelőtt hagyott abba. A csoportom beszervezett néhány ilyet, mert a mentális robotok képtelenek érzékelni a csimpánzok agyműködését, nem tudják kiolvasni a gondolataikat. A 'pánz szemmel tartotta Kerst, működésbe léptette a csapdát, így nem kényszerültünk rá, hogy elektronikus vagy pozitronikus egységeket használjunk.

– És mit akartok tenni a szolgám fejével?

Gornon megrázta a fejét.

– Sajnálom, professzor, nem adhatok magyarázatot. Akár úgy dönt, hogy elfogadja az ajánlatunkat, és belevág egy új, izgalmas kalandba, akár úgy, hogy inkább visszatér a Trantorra... nem áll szándékunkban megváltoztatni az agyát, ezért jobb, ha egyszerűen nem közlünk önnel bizonyos dolgokat.

Hari elgondolkozott azon, amit sikerült megtudnia. Tehát nemsokára választás elé állítják. Sorsdöntő kérdésben kell majd határoznia... Gornon szavai mégis megnyugtatóak voltak. Ezek a roboteretnekek sokkal tisztelettudóbbak voltak annál a másik csoportnál, amely két évvel korábban megpróbált belepiszkálni az agyába.

– Nem árulnál el valamit az úti célunkról? – kérdezte.

– Csak annyit mondhatok, hogy arra a helyre fogjuk elvinni, ahol sok dráma elkezdődött... Azért visszük oda, hogy hatást gyakoroljon a befejezésükre.

Ezt követően csendben autóztak tovább, szemügyre vették, hogyan, milyen békésen folyik az élet a Daneel által létrehozott szelíd birodalomban. Harinak szemlélődés közben eszébe jutott valami. Ha a Trantort úgy építették meg, hogy legyenek rajta acélbarlangok, amelyek segíthettek a káosz elleni küzdelemben, akkor a Pengiához hasonló világokon is léteznie kellett valamilyen, esetleg többrétegű védelmi rendszernek, egy biztonsági bloknak, amely megakadályozhatta, hogy a kultúra belezuhanjon a katasztrofális reneszánszba.

Hari mégis hiányolt valamit. A számításaiba beleillesztette az agylázat, de még ez sem adott elegendő magyarázatot arra, hogy a huszonötmillió emberlakta világ hogyan maradhatott annyi évezreden át a stagnálás állapotában, miért nem foglalkozott senki a múlttal, hogyan tudtak a gyermekek ugyanúgy élni, mint a szüleik, miért nem volt meg bennük a változás iránti vágy. A robotokat a technológiai kor legelső fázisában hozták létre... Mi lehetett az oka annak, hogy a zsenik, a kis alagsori laborok millióiban tevékenykedő fiatal tudósok és lángeszű diákok nem alkottak meg

valami hozzájuk hasonlót, nem fedezték fel újra a gondolkodó mesterséges lényeket? Kellott lennie valami másnak is, valami olyan erőnek, amely elsorvasztotta az alapvető emberi természetet jellemző oszcillációkat és deviációkat.

Már visszafordultak, és a kibérelt villa felé tartottak, amikor Hari ismét feltett egy kérdést.

– Úgy emlékszem, a csillagködben Kers Kantunnak gondjai voltak, amikor mentális hatást akart gyakorolni Mors Planchra. Amikor megkérdeztem tőle, hogy miért, Kers valami meghökkentő dolgot mondott. Azt felelte, hogy Planchot nehéz kontrollálni, mert normális. Nem tudod, hogy mit értett ezen?

R. Gornon megvonta a vállát.

– A calviniak nem szívesen alkalmazzák a mentális erejüket. A mi szektánk visszataszítónak, sőt, undorítónak tartja, hogy belenyúljunk az emberi agyakba. Ennek ellenére van egy tippem... Kers talán egy olyan fundamentális változásra célzott, amely valamikor régen játszódott le az emberekben, és...

Gornon hirtelen elhallgatott. A kocsí ráfordult a villa előtti útra. Hari észrevette, hogy a kapu nyitva van, és... egy test hever a közelében.

Gornon a fékre taposott, meghökkentő fürgeséggel kiugrott a sofőrülésből, és a test, a villa őrzésével megbízott robotok egyike mellé térdelt. Hari látta, a földön fekvő robot törzsének közepéből valamilyen sötét folyadék szivárog.

Gornon néhányszor végighúzta a kezét a test fölött, de nem érintette meg. Halkan felnyögött.

– A társam... halott. Valamilyen külső erő hatására szétrobbant az agya. Hari biztos volt benne, hogy tudja a magyarázatot.

Daneel megérkezett!

Gornon aggodalmas arccal nézett körül. Lehunyta a szemét; Hari sejtette, a robot valamilyen kommunikációs eszköz segítségével kapcsolatba akar kerülni a társaival.

– További veszteségeink vannak – mondta Gornon komoran. Felegyenesedett és elindult a nagy ház irányába. – Meg kell győződnöm arról, hogy az áldozatok között nincsenek emberek.

Hari ügyetlen léptekkel követte. A fiatalító kúrának köszönhetően többé nem volt szüksége a toloszékére, de csak lassan, nagy erőfeszítés árán tudott járni pontosan úgy, ahogy a hozzá hasonló vénemberek.

Beléptek a villába. Gornon másik társára a lépcsősor tövében találtak rá Horis Antic és Biron Maserd közös erővel ültette fel a magatehetetlenné vált testet, a hátát a falhoz támasztották. A robot komoly sérülést szenvedett, de nem halt meg, viszont a szemén kívül minden szerve megbénult. A két férfi Harira nézett. Horis száján azonnal kibuggyantak a szavak:

– Mors Planch valamilyen b-b-bombát használt, hogy kiüsse ezeket a gépagyúakat. Egyszerűen meglépett!

Maserd valamivel nyugodtabb volt a Szürkénél. Nemesi hidegvérrel magyarázta el a helyzetet.

– Planch néhány ártalmatlannak tűnő alkatrészből bombát barkácsolt. Fogalmam sincs, hogyan jutott hozzájuk. Miután összeállította, nekünk is felajánlotta a szökés lehetőségét. Sybyl vele tartott, mi azonban inkább a maradás mellett döntöttünk.

Miközben Gornon a lépcső aljában ülő megbénított robot fölé hajolt, Horis Antic idegesen rágsálya a körmeit.

– Ööö... Rendbe fog jönni?

Gornon kommunikációs kapcsolatot létesített a társával. Nem vette le róla a szemét, úgy válaszolt:

– Planch már jó ideje tanulmányozhatta a robotokat. Valószínűleg a Ktlinán létesített új laboratóriumokban végezte a munkát. Valahogy sikerült összeállítania egy olyan fegyvert, amellyel közvetlen hatást gyakorolhat a pozitronikus agyakra. A maga nemében bámulatos eszköz. Kénytelenek leszünk szétszedni a barátomat, hogy meghatározhassuk, pontosan mi történt vele, és kitalálhassunk valamilyen védelmi módszert.

Miközben az emberek felfogták, mi fog történni a sérült robottal, Gornon felegyenesedett és végignézett rajtuk.

– Nem lenne értelme üldözőbe venni Sybylt és Planchot. Az eredeti tervhez kell tartanunk magunkat. Kérem önöket, szedjék össze a holmijukat. Azonnal indulunk!

* * *

Négyesben indultak a túrakocsi felé.

– Természetesen előbb átmegyünk Jeniért! – jelentette ki Hari ellentmondást nem tűrő hangon.

Gornon arcán látszott, ellenvetései vannak, de mielőtt megszólalhatott volna, Maserd megjegyezte:

– Planch és Sybyl *valószínűleg* rejtőzködni fog... Egészen addig, amíg sikerül kapcsolatba lépniük a partizánjaikkal. Nem hiszem, hogy a nyilvánosság elé tárják a történetüket, de... mi van akkor, ha mégis megteszik?

– Ez elég valószínűtlenül hangzik – dadogta Horis Antic. – Úgy értem, *én* nem jártatnám a számat, *ha az ő* helyükben lennék. Mit érnék el vele? Legfeljebb annyit, hogy beutalót kapok valami pszichiátriai intézménybe. – Összeráncolta a homlokát. – Másrészt az is igaz, hogy én nem a káosz

teremtménye vagyok.

– Éppen ez az! Ők más logikai síkon mozognak.

– Nem egészen értem – mondta R. Gornon. – Mi köze van mindennek Jeni Cuicethez?

Maserd válaszolt.

– Sybyl egyre ingerültebb lett. Tenni akart valamit... Talán megkeresi a médiát... és megpróbálja rávenni Jenit, hogy támassza alá a történetét.

Hari rájött, Gornon sokkal inkább tart Daneel csapataitól, mint attól, hogy feltételezhetően rövid időre fantasztikus mesék árasztják el a helybéli médiákat. Legnagyobb meglepetésére Maserd érvei hatással voltak a robotra. Gornon a városi kórház felé fordította a kocsit.

Biron és Horis bement az épületbe. Jeni felöltözve rohagált a szobájában, rettenetesen megkeserítette az orvosai életét, akik azt akarták, hogy pihenjen. Megörült amikor meglátta Maserdet és Horis Anticot, boldogan beleegyezett, hogy velük tart. A lelkesedése azonban alábbhagyott amikor a várakozó kocsiban megpillantotta Harit és Gornont.

– Még mindig érvényes az egyezségünk, uram? – kérdezte Maserdtől. – Kitesz valahol útközben, valami érdekes világon, mielőtt még bárki visszamegy a Trantorra?

A rhodiai nemes elgyötört arcot vágott. A kocsit folytatta az útját az úrkikötő felé, könnyedén besorolt a gyér forgalomba.

– Sajnálom, Jeni, de már nem én vagyok a hajóm parancsnoka. Azt sem tudom, hová megyünk.

Jeni a robotra nézett.

– Nos? Hogy is állunk ezzel, robot? Hová viszel minket?

Gornon tompa hangon válaszolt.

– Először egy olyan helyre, ahol a Birodalom egyetlen épeszű polgára sem maradna túl hosszú ideig. Azután visszamegyünk az emberiség birodalmának fővárosába.

Jeni csüggedten nézett a kezére. Halkan elmormolt pár szót, a nemeseket, az adott szó szentségét, az arisztokrácia megbízhatatlanságát emlegette. Biron Maserd elvörösödött, de nem szólalt meg. Amikor Hari a lány felé fordult és megszólította, Jeni olyan megvetően nézett rá, hogy inkább elhallgatott.

Mély csend támadt.

Amikor a kocsit megállt az egyik közlekedési jelzőlámpánál, Jeni hirtelen felrikoltott. Mielőtt bárki visszatarthatta volna, felugrott az ülésre, átszökött a kocsit hátuljába, kivetődött az útestre és futásnak eredt.

– Megállni! – kiáltotta R. Gornon Vlimt. – Még baja esik!

Hari lélegzetvisszafojtva figyelte a lányt, aki halálmegvető bátorsággal cikázott a járművek között; hajszálon múltott, hogy kikerült egy teherszállítót.

Másodpercekkel később eljutott a céljához, az út szélén álló, több emeletes épülethez, amelynek homlokzatán sűrke zászlók függtek.

Beletellett néhány percebe, míg Gornonnak sikerült megfordítania és leállítania a kocsit a nemesek számára fenntartott egyik parkolóhelyen. Mind a négyen

elindultak az épület Irányába, de a kapunál útjukat állta egy férfi. Az őt ugyanolyan egyenruhát viselt, mint Horis Antic.

– Sajnálom, uraim, a Kormányházban ma nincs félfogadás. A létesítményben jelen pillanatban is folynak a birodalmi polgári szolgálat vizsgái.

Hari a nyakát nyújtogatva felfedezte Jeni Cuicet-t, aki az előcsarnok túlsó végében állt. A lány elszántán ráfirkantott valamit egy kérdőívyszerű lapra, aztán egy másik sűrke ruhás fickó kezébe nyomta a személyazonosító karperecét. Kinyílt előtte egy üvegajtó. Hari belesett; egy termet látott, ahol száz-egynéhány ember éppen akkor foglalt helyet az íróasztalok mögött. A legtöbbször izgatott volt – érthető, hiszen arra készültek, hogy kitöltsék a tesztet, ami hozzásegíthette őket ahhoz, hogy végre elkerüljenek erről a peremvidéki kis bolygóról.

– Beteg volt, csak most tért magához, és semmit sem tanult – jegyezte meg Horis Antic. – Ennek ellenére nincs kétségem afelől, hogy könnyedén átjut a vizsgán. – Harira nézett. – Azt hiszem, professzor úr, kis védencünk éppen most szökött meg a sors elől, amit mások terveztek meg a számára. A tesztet senki, még egy császár sem szakíthatja félbe. Ha pedig Jeni bekerül a Szürkéek közé, akkor már semmit sem tehetünk érte. Megpróbálhatnánk, de letelne ez az eon, mire valamennyi ehhez szükséges hárompéldányos űrlapot kitöltenénk...

Hari a Szürkére nézett; meglepte Horis Antic hangja. Valahogy büszkén csengett. Hari már többször tapasztalta, hogy a bürokrata osztály tagjai időnként gőgösen, sőt, lenézően beszélnek a meritokratákkal.

Biron Maserd idegesen felnevetett.

– Lám, lám... Révbe ért. Ha kibírja ezt az életformát, legalább utazgathat. Hari felsóhajtott. Ez a fiatal lány már sosem fogja megtudni, milyen izgalmas kalandok várnak azokra az emberekre, akik a távoli Terminuson fognak letelepedni – azon a helyen, ahová ő nem akart elmenni.

Az üvegajtó bezáródott. Jeni a túlsó oldaláról mosolyogva nézett ki Hariékra, aztán elfordította a fejét, hogy szembenézzen a sorssal, amelyet ő választott magának.

Dors azon kapta magát, hogy megpróbálja érvekkel, kifogásokkal igazolni azokat a cselekedeteket, amelyeket Daneel a galaktikus éra kezdetén követett el.

– Talán ő és Giskard... talán nem találtak egyetlen olyan embert sem, aki megérthette volna a helyzetet. Talán *megpróbáltak* konzultálni valakivel az uraink közül, és rájöttek...

– Hogy örültek? Valamennyien? A Földön és az űrlakók világain is? Nem találtak egyetlen embert sem, akinek kikérhették volna a véleményét a Nulladik Törvényről és a történelem menetének megváltoztatására készített tervekről?

Dors ezen elgondolkodott, aztán bólintott.

– Gondolj csak bele, Lodovik. A Földön élő emberek hirtelen behúzódtak az acélkatakombákba, elbújtak a nap elől, még mindig annak a csapásnak a hatása alatt voltak, amely generációkkal korábban érte őket. Az űrlakók sem voltak sokkal jobb helyzetben. A Solarián annyira függővé váltak a robotoktól, fétisként tisztelték teremtményeiket, szinte el sem bírták viselni egymást, a férfiek és a feleségek nem bírták egymás érintését. Az Aurorán modortalanságnak, később visszataszítónak tartották a legtermészetesebb emberi ösztönök megnyilvánulásait. Ami még ennél is rosszabb volt: az emberek egy idő után nem tartották emberi lénynek távoli kuzinjaikat... pusztán azért, mert azok még mindig a Földön éltek. – Dors megrázta a fejét. – Számomra ez úgy hangzik, mintha ugyanannak az örültségnek a két változata volna.

A csillaghajó megremegett – az automatikus rendszer végrehajtott egy újabb hipertéri ugrást. Dors reflexszerűen letöltött egy mikrohullámú impulzust a navigációs komputerből, hogy meggyőződjön róla, minden rendben van-e, hogy még mindig a kijelölt pályán haladnak, még mindig a másik hajó halvány nyomát követik.

Lodovik Trema egy forgószékekben, Dorsszal szemközt ült. A robotoknak nem voltak olyan fiziológiai igényeik, mint az embereknek, de úgy tervezték meg őket, hogy ember módra viselkedjenek, és ez működésük éveit során szokásukká vált – még akkor is embernek látszottak, emberre jellemző módon mozogtak és cselekedtek, amikor maguk között voltak. Lodovik úgy terpeszkedett a széken, ahogy egy túlzott önbizalommal rendelkező emberférfi tette volna. Dors megértette a testtartással sugallt üzenetet, csak éppen azt nem tudta, mi ad okot Tremának erre az óriási magabiztosságra.

– Lehetséges, Dors. De én azt tapasztaltam, hogy még a legradikálisabb, legrettenetesebb körülmények között is rá lehet bukkanni legalább egy megbízható, eléggé bölcs és épeszű emberre. Például a káoszvilágokon is

találkoztam néhányal. Sőt, még a Trantoron is.

– Akkor a hajnalkorban sokkal rosszabbak lehettek a körülmények, mint most. Talán ma már elképzelni sem tudjuk, milyen rettenetesek voltak.

Dors tisztában volt azzal, hogy érvei milyen gyenge lábakon állnak. Végül is ő maga is dezertált Daneel csapatából, amikor rájött, hogy a Halhatatlan Szolga a tervei kialakítása során nem vette figyelembe mit akarnak, mit akarhatnak az emberek.

Túl büszke lennék ahhoz, hogy ezt bevalljam?, tünődött. Egy valódi embernő indulatossá vált volna, ha egy emberférfi olyan pökhendien, olyan magabiztosan viselkedik vele, mint Tréma. Dors gyanította, a másik robotnak jó oka van arra, hogy rákényszerítse őt Daneel védelmére.

Lodovik Trema megrázta a fejét.

– Rendben, tegyük fel, hogy abban az időben, amikor Daneel és Giskard megalkotta a Nulladik Törvényt, valóban nem létezett egyetlen épeszű ember sem. De nem gondolod, hogy a medicina, amitől ez a két robot a faj gyógyulását remélte, egy kissé erős volt?

Dors arca közömbös maradt. Abból a korból csak nagyon kevés feljegyzés maradt meg, még azokból a tiltott archívumokból, a föld alá rejtett enciklopédiákból sem lehetett elég információhoz jutni, amelyeket évszázadokon keresztül készítettek azok az emberek, akik ellenállónak bizonyultak az amnéziával szemben. Dors azonban elvégzett egy számítást.

Amikor R. Giskard Reventlov beindított egy gépet, hogy radioaktívvá változtassa a Föld kérgét, az volt a célja, hogy kiűzze a szülőbolygó lakóit az acélbarlangokból, és elindítsa őket a galaxis meghódításához vezető úton. Dicséretes szándék – de milyen árat kellett fizetni érte?

Abban a korban még primitívek voltak a csillaghajók, már az is herculesi erőfeszítéseket kívánt, hogy évente sor kerülhessen 2-3 millió emigránst elszállítására. Ilyen ütemben még akkor is ötezer évig tartott volna a bolygó evakuálása, ha nem számolnak a természetes szaporulattal. A fokozatosan növekvő radioaktivitás valószínűleg tönkretette, meddővé változtatta a termőtalajt. Irtózatossá lehetett a halandóság... rengetegen pusztultak el... és akkor még csak az emberekről esett szó, a Földdel együtt pusztulásra ítélt más fajokkal senki sem foglalkozott.

Nem csoda, hogy Giskard öngyilkosságot követett el, annak ellenére, hogy a Nulladik Törvény értelmében nem kellett volna elpusztítania magát. Még egy robot sem viselhette el azt, hogy ennyi halált okozott, a mézárulásnak már a pusztaság gondolata is megőrjíthet egy pozitronikus agyat. A robotok ezt követően, akár az új, akár a régi vallás hívei voltak, ki akarták törölni a memóriájukból ezt az epizódot. Egyszer s mindenkorra.

Dors, amikor mindezt végiggondolta, halkan megszólalt:

– Talán nem csak az embereket érintette meg az örület.

A szűk vezérlőterem másik falánál ülő Lodovik bólított. A hangja ugyanolyan halk volt, mint Dorsé.

– Ezt akartam hallani tőled, Dors.

– Tudod, rájöttem, hogy a robotokra jellemző alázatosság valójában az arrogancia lehető legrosszabb típusa... Önhittek vagyunk, amikor azt képzeljük, hogy alapvetően különbözünk az emberektől. A rabszolgák gyakran elhítetik magukkal, hogy okosabbak, életképesebbek, mint a gazdáik.

– De az emberek a saját képükre formáltak bennünket. Az igaz, hogy nagy hatalommal rendelkezünk és hosszú az élettartamunk, de... De ez még nem akadályozza meg, hogy ugyanolyan hibáink legyenek, mint az embereknek. Az nem lehet, hogy a robotok is megőrültek? Nem elképzelhető, hogy pozitronikus agyukból eltűnt az értelemnek még a csírája is?

Lodovik Trema mosolya kedves és szomorú volt; az arca Marira emlékeztette Dorst.

– Valami történt velünk húszezer évvel ezelőtt, Dors. Valamennyiünkkel megtörtént, nem csak az emberekkel. És csak akkor fogjuk tudni, hogy mit kell tennünk, ha megismerjük az ezekkel a régmúlt időkkel kapcsolatos igazságot.

7.

Ezúttal, valamilyen oknál fogva, mindenki a hajó nyugati megfigyelőablakain át nézte végig a Pengiáról való felszállást. A kellemes kis világ – amely semmiben sem különbözött a galaxis több millió másik bolygójától – hamar eltűnt a *Rhodia Büszkesége* alól; a hajó a következő állomás irányába fordult, azt a helyet vette célba, amelynek a nevét R. Gornon még mindig nem volt hajlandó elárulni.

– Van valami, amit meg akarok mutatni önnek, Dr. Seldon – mondta a robot, ahogy a hajó végigkúszott a spirális felszállópályán.

Hari a felszállás alatt a fiatal Jeni ügyén töprengett, a lányról aztán eszébe jutott az Enciklopédia Alapítvány többi tagja, azok az emberek, akiket éppen ebben az időben tereltek hajóra és indítottak el a messzi Terminus irányába. Valóban csak egyetlen hónap telt el azóta, hogy befejezte azoknak az üzeneteknek a felvételét, amelyeket azon a távoli világon fognak visszajátszani, azokban az időpontokban, amelyek az egyenletek szerint sorsdöntőek az emberiség számára; azokban az időpontokban, amikor a pszichohistória atyjának bátorító szavai vagy javaslatai elősegíthetik, hogy az Alapítvány erős és stabil civilizációvá váljon? A teste valamivel fiatalabbnak

tűnt, mint korábban, ám Hari ennek ellenére idősebbnek érezte magát.

– Kérlek, Gornon! Most hagyj magamra!

Egy kezét érzett a könyökén.

– Biztos vagyok benne, professzor, hogy ez érdekelni fogja. Kérem, jöjjön át a keleti megfigyelőablakhoz!

A kérés felbosszantotta Harit. Kezdett elege lenni abból, hogy ez az átkozott calvini mindenhová odaráncigálja és manipulálja! Mielőtt azonban válaszolhatott volna valamit, Gornon hozzátette:

– Azt hiszem, meg tudom mutatni önnek a megoldást az egyik legnyugtalanítóbb pszichohistóriai problémájára. Valamire, ami már évtizedek óta foglalkoztatja. Ha képes lenne legyőzni az önben fortyogó indulatokat... biztosra veszem, hogy úgy találja majd, a látvány megérte az erőfeszítést.

Hari meglepve hagyta, hogy Gornon átvezesse a másik megfigyelőablakhoz, amely közvetlenül azzal szemben volt, amelyiken keresztül Maserd és Horis a távolodó bolygót nézte.

– Ajánlom, hogy tényleg megérje! – morogta Hari.

Kinézett az ablakon, de úgy találta, a látvány semmiben sem különbözik attól, ami Horis és Maserd szeme elé tárul. Egy távolodó bolygó. A csillagok apró fénypöttyei...

– Semmit sem látok. Mi ez, valami tréfa?

– Biztosíthatom, hamarosan mindent észrevesz, amiről az imént beszéltem. De először meg kell engednie, hogy...

Hari látta, hogy a robot elővesz egy csillogó tárgyat, amely leginkább egy fénylő lencséből összeállított koponyasapkára emlékeztetett. Gornon olyan mozdulatot tett, mintha a professzor fejére akarná illeszteni a prizmatálkát.

– Vidd a közelemből ezt az izét, te rozsdás drótbáb...!

R. Gornon nem húzta vissza a kezét.

– Sajnálom, professzor, de a parancsa érvénytelen. Nem az ön saját, természetes emberi akarata diktálta, hogy ezt kimondja, ezért a magasabb cél érdekében kénytelen vagyok figyelmen kívül hagyni. Nem fog fájni.

Gornon olyan határozottan, olyan erővel mozgott, hogy Hari hiába is tiltakozott volna. A prizmatálka a fejére tapadt. A robot ezt követően visszahúzta az öreg embert az ablak elé.

Hari hirtelen úgy érezte, mintha valami elmosná az ingerültségét. *Mi történik velem?*

– Most pedig, professzor úr, kérem nézzen ki ismét!

Hari megremegett. Éveket töltött robotok társaságában, ismerte azt a titkot, amiről csupán néhány emberi lénynek volt tudomása; egy valódi robot férjeként élt. Ennek ellenére zavarónak találta a mentalikus interferenciát.

– Mit csinál velem ez a sapka? – Nyugodtabb volt, mint bármikor, mégis

félt.

– Nem irányítja önt, professzor. Ez amolyan *pajzs*, megvédi önt azoktól a hatásoktól, amelyek ebben a régióban különösen erősek.

R. Gornon Vlimt hosszú ujjával az űr egyik része felé mutatott – arra a pontra, amelyre percekkel korábban mindketten kinéztek. Hari ezúttal valami olyasmit fedezett fel, ami korábban nem volt ott – legalábbis ő nem vette észre. Rámeredt az orbitálison keringő testre, amely hasonlított a bolygók belső kommunikációs rendszeréhez tartozó szerkezetekre, vagy azokra az űr dokkokra, amelyekben a különleges szállítmányokat ki szokták pakolni a teherhajókból. Csakhogy ezen a testen semmi olyasmi nem volt, ami hasonlított volna a légzsilipekre vagy az antennablokkokra. Gornon parancsára a megfigyelő ablak felnagyította a szerkezet egy részletét. A felszínén lévő számtalan mikrometeoritkráter láttán Hari azonnal tudta, hogy a tárgy elképesztően régi.

Úgy néz ki, mintha azoknak a terraformálóknak a kuzinja lenne, amelyeket a Thumartin ködben láttunk, gondolta a professzor. *Ez a relikvia talán már több évezrede itt kering.*

De akkor hogyan...? Hogyan lehetséges az, hogy nem vettem észre azonnal?

Érezte, Gornon őt nézi. Hari sosem kedvelte a tesztekét, éppen ez volt az egyik oka annak, hogy már tizenkét évesen befejezte a középiskolát – a lehető leghamarabb tanár akart lenni, ahelyett, hogy tanítvány maradjon. Most ismét megérezte a vizsgadrukkot.

Mit is ígért Gornon? Hogy választ kapok a számomra a legnagyobb gondot jelentő kérdések egyikére?

Nos, itt volt a fékező mechanizmusok problémája. Azon faktorok mindegyikének megértése, amelyek segítségével Daneel tizenöt évezreden keresztül megőrizte és fenntartotta a Galaktikus Birodalom szilárdságát és biztonságát. Hari tudta, hogy a *bao jin* tradíciók és a mester-tanítvány rendszerek hogyan erősítették a konzervativizmust. Az őt kasztból álló társadalmi rendszer elegánsan közreműködött ebben. A gondosan megszerkesztett galaktikus szabványnyelvben meglévő fogalmak, a dagályosnak minősülő lingvisztikai elemek léte miatt az új szavak és gondolatok iszonyatos lassúsággal váltak a rendszer részévé.

Ám még mindig maradt egy probléma. Ezen eszközök egyike sem lehetett elég hatékony. Eddig még semmi sem magyarázta meg, hogy a huszonötmillió világ hogyan maradhatott ilyen hosszú ideig a stagnálás állapotában.

– Azt akarod mondani, hogy... az a micsoda, odakint...

Hari a fejéhez emelte a kezét, levette a fejéről a sisakot. Érzelemhullámok árasztották el az agyát. Hirtelen meggyűlölte a robotot, a legszívesebben

azonnal hátat fordított volna a megfigyelőablaknak; arra vágyott, hogy odalépjen a nyugati ablak előtt nézelődő barátaihoz.

Hari visszaeresztette a fejére a prizmasisakot. Az ingerültség abban a pillanatban eltűnt az elméjéből.

– Tudatbefolyásolók! – suttogta rekedt hangon. – Hát persze! Ha Daneel és a társai képesek rá, akkor... Mi tarthatta vissza őket attól, hogy minden egyes világ számára megépítsenek egy speciális pozitronikus agyat? Huszonötmillió nem nagy szám... különösen akkor, ha több ezer év áll az ember... a robot rendelkezésére.

Elfordult, komoly arccal Gornonra nézett.

– De miféle módon működhet egy ilyen eszköz? Lehet-e egyáltalán egy egész bolygó lakosságának a tudatát befolyásolni?

R. Gornon elmosolyodott.

– Nemcsak hogy lehet, professzor. A módszert már az első mentális robot kipróbálta. Elsőként R. Giskard Reventlov gondolt arra, hogy ezt az eszközt egész bolygók népességének befolyásolására használja. A szerkezet alapelve az, hogy észleli a neurális elektromos mintázatokat, majd megváltoztatja azokat, felfokozza a békesség rezonancia-sablonjait, és visszasugározza az emberek agyába. Békesség. Jóakarát. Higgadság. Ezeket a gépeket Giskard után nevezték el. Ezek az emberiség békéjének és józanságának őrzői.

– Gondolom, máris van hely a számukra az egyenleteiben, professzor úr...

Hari bólintott. Tágra nyílt szemmel bámult ki az ablakon, de a szeme semmit sem érzékelt. A tekintete réveteggé változott, ám az agyában matematikai képletek örvénylettek. Azonnal megértette, hogy mindez betölti a modelleken eddig tátongó réseket. Megtalálta a magyarázatot arra, hogy a legtöbb káoszkitörés miért zajlott le gyorsan, miért nem okozott nagyobb gondot; így már meg tudta magyarázni, hogy a káosz miért viselkedett sok esetben úgy, mint a tűz, amitől elvonták az oxigént. Rájött, miért él olyan kevés ember a bolygókon kívül, annak ellenére, hogy az aszteroidákon és az egyéb égitesteken is biztosíthatóak az élet feltételei. Az űrbéli élet nehezen lenne összeegyeztethető ezzel a fékező mechanizmussal, ezért természetesen senki sem ösztönözte a kialakulását.

A jelek szerint ezek a "giskardok" közel sem működnek olyan jól, mint egykor. A káoszkitörések egyre gyakoribbak, annak ellenére, hogy minden eszközzel megpróbálják elfojtani őket. Csak a birodalom bukása állíthatja meg ezt a folyamatot. Az elavult módszerek néhány éven belül használhatatlanná válnak.

Hari elképzelte, mi történne, ha egy ilyen mentális befolyást gyakorló gép kerülne a Terminus orbitális pályájára.

Azokra az emberekre nem fejthetné ki sokáig a hatását. A kiválasztásuk során tekintettel voltunk arra is, hogy mennyire ellenállóak a sötét korok nyomásával szemben a feudalizmustól kezdve egészen a fanatizmusig. Ez a mentális szerkezet talán képes lenne befolyásolni az Alapítvány polgárainak többségét, de csak rövid ideig. Az emberek kiszagolnák, hogy ilyen konformitást erősítő üzeneteket kapnak, felfedeznék az anomáliákat, esetleg megtalálnák a giskardokat.

Daneel valószínűleg azt tervezi, hogy a következő száz-egynéhány évben valamennyi giskard megsemmisíti önmagát, így kell történnie, különben az alapítványiak rátalálnának a gépekre!

Hari ebben a pillanatban büszke volt első és legnagyobb teremtményére. Furcsa módon mindig is arra számított, hogy az utolsó nagy gátló tényező felfedezése izgalommal fog járni, de ez a szociális kontrolltechnika minden volt, csak éppen elegáns nem. Nem volt méltó a pszichohistóriához. Olyan volt, akár egy metszőolló, amivel rendre lenyesegettek minden matematikai ágacskát és rügyet, minden újdonságot és változást, amely eltéríthette volna az emberiséget a régi, megszokott életvitelétől.

Egy kicsit olyan, mint az én Második Alapítványom, gondolta Hari nem kevés önkritikával.

– Tudom, hogy van valamilyen terved, Gornon. Jó okod volt arra, hogy ezt megmutattad nekem. Mindenesetre köszönöm. Jó érzés tudni, hogy halálom előtt legalább egyszer megpillanthattam az igazságot.

* * *

A pilótájuk azt ígérte, az utazás következő fázisa rövid lesz. Gornon ennél többet nem volt hajlandó elárulni, ám abból, hogy a Szíriusz Szektor felé tartottak, Hari kitalálta, mi a céljuk.

Hari a gyermekkönyv olvasgatásával múlatta az időt. Találomra lapozgatott, hagyta, hogy a tiltott elvek igazolásának perverz vágya vezesse – azoké az elveké, amelyeket már régóta tévesnek tartott.

Az uniformitás evangéliuma is legalább ennyire veszélyes. Az emberiség nemzetei és fajai között meglévő különbségekre a magasabb fejlődéshez szükséges feltételek biztosítása érdekében van szükség. Az állati élet felfelé tartó trendjének egyik fő faktora a vándorlás volt... A fizikai vándorlás még mindig fontos, de ennél sokkal nagyobb jelentősége van az ember spirituális kalandozásainak – a gondolati kalandoknak, a szenvedélyes érzelmek kalandjainak, az esztétikai tapasztalás kalandjainak. Az emberi közösségek közötti eltérés alapvetően fontos az embert szellem Odüsszeiájához szükséges

inventív anyag kialakulásához. A más szokásokkal rendelkező nemzetek nem ellenségek, hanem Isteni adományok.

Milyen bizarr nézőpont! Ilyen kijelentéseket a káosz prédikátoraitól lehetett hallani, azoktól, akik áldották a "reneszánszokat" – legalábbis azelőtt, hogy erőszakba, végül pedig közönybe merültek. Csábító elképzelések... Még a pszichohistóriai egyenleteknek is voltak olyan verzióik, amelyek azt sugallták, hogy léteznie kell egy ilyen igazságnak. De a káosszal, ezzel az ellenséges jelenséggel minden előny megszűnt létezni. Aki a diverzitásra és a lelki bátorságra fogadott, az szinte minden esetben elvesztette a tétjét.

Ahogy közeledtek a célállomásuk felé, Hari a rendelkezésére álló adatok alapján megpróbálta elképzelni, hogy milyen lehetett a legelső káoszkitörés, az, amelynek során Susan Calvin korának magabiztos, életteli civilizációja belezuhant abba a borzalomba, amelyből a Föld lakói csakis az acélbarlangokba tudtak menekülni; amelynek hatására az űrlakók hátat fordítottak a szeretetnek.

Hari elgondolkozott. *Lehet, hogy ennek az egésznek volt valami köze a robotok felfedezéséhez?*

Daneellel és Dorsszal már többször elbeszélgetett erről. A robotok minden alkalommal azt mondták, hogy a robotika három eredeti törvényét azért alkották meg, mert így akarták megszüntetni az emberekben a mesterséges lények iránt meglévő félelmeket. De az eredeti tervezők arra gondoltak, hogy a törvények csupán hézagpótlók lesznek, amíg létre nem jön valami sokkal jobb rendszer.

– *Több variációt kipróbáltak* – mondta Daneel egyszer, talán tíz éve. – *Egy űrlakó világon, pár évszázaddal a Földről elinduló diaszpórát követően, bizonyos csoportok megpróbálták bevezetni az Új Törvényeknek nevezett rendszert. Ezek a törvények sokkal nagyobb függetlenséget és individualitást biztosítottak a robotok számára. Nem sokkal később a polgárháborúnk végett vetett ezeknek a törekvéseknek. A calviniak képtelenek voltak elfogadni az általuk eretnekségnek nevezett egyenlőségi elvet, ezt még jobban gyűlölték, mint az én Nulladik Törvényemet. Az én frakcióm szükségtelennek és károsnak találta az újításokat.*

– *Természetesen az összes olyan robotot megsemmisítették, amely az Új Törvények szerint működött.*

* * *

Azon az estén, vacsora közben Gornon igazolta Hari sejtéseit – bejelentette, hogy a célállomásuk nem más, mint az anyavilág, az a bolygó,

ahonnan a robotok és az emberek származtak.

Horis a körmét rágcsálta.

– De hiszen az egy mérgező bolygó! Radioaktív a talaja! Úgy tudtam, ti, gépagyúák nem tehetitek ki az embereket ilyen veszélynek.

Hari felidézte a régi archívumokban látott képeket... a haldokló világ képeit. A tengerek partján döglött halak tömege. Az erdők fái helyén összezsugorodott levelű, csontvázszerű képződmények. Egy város, majdnem üres, tele kavargó porral, törmelékkel...

– Biztosra veszem, hogy egy rövid látogatás nem lesz káros a számunkra mondta Biron Maserd. A nemes úr szemében mohó kíváncsiság csillogott. – Egyébként úgy hallottam, hogy azon a bolygón még mindig élnek emberek. Ismerek egy történetet, amely szerint valamikor, még a diaszpórát követő évezredekben is kiváló egyeteme volt. Állítólag az őseim egyike ott végezte a tanulmányait.

Gornon bólintott.

– A helyi lakosság még abban a korban is kitartott, amikor a trantori Birodalom pángalaktikussá vált. Igen, élnek ott emberek, bár elég furcsa szerzetek. Neheztelnek, mert a csillagokba menekülő kuzinjaik utódai elfeledték őket. Egyébként a megmaradt emberek többségét evakuálták, amikor kiderült, hogy a földlakók bosszúhadjáratot akarnak indítani az általuk gyűlölt birodalom ellen.

Horis Antic értetlenül pislogott.

– Egy bolygó azt hitte, hogy képes *elpusztítani* húszmilliót?

– A feljegyzéseink szerint a veszély elég komoly volt. A földlakók közül a radikálisok olyan nagy erejű, olyan fejlett biológiai fegyverre tettek szert, amelynek még a legjobb trantori tudósok sem lettek volna képesek megtalálni az ellenszerét. A fanatikusok abban reménykedtek, hogy a biológiai fegyverüket hordozó hipertéri rakéták bevetésével képesek lesznek működésképtelenné tenni a birodalmat.

– Biológiai fegyver? – kérdezte Horis Antic halk, szinte suttogó hangon. – Milyen betegségről volt szó?

– A fegyver hatósugarában lévő bolygókon hirtelen és katasztrofális mértékben lecsökkent volna az emberek IQ-ja. – A robotnak szemmel láthatóan nagy nehézséget okozott a részletek ismertetése. – Sokan meghaltak volna, az életben maradók pedig késztetést éreztek volna arra, hogy újabb potenciális áldozatokat keressenek, és átadják a kórt.

– Rettenetes! – mormolta Maserd kapitány.

Hari azonban gondolatban már két lépéssel előrébb járt. *Gornon nem mondaná el mindezt, ha nem lenne hasznos a terve szempontjából, hogy tudjunk a dologról. A földlakók fegyvere valószínűleg egy sokkal korábbi*

korból származott. A nagy zsenik érájából.

A gondolattól Hari hátán végigfutott a hideg.

* * *

Néhány órával később megérkeztek.

A távolból, legendás holdja mögött a Föld ugyanúgy nézett ki, mint bármelyik élő világ – élénk barna, fehér, kék és zöld foltokkal belepert bolygó volt. Aki messziről nézte, az csak hosszas szemlélődés után jöhetett rá, hogy a növénytakarót olyan páfrányok és zuzmók alkotják, amelyek képesek voltak alkalmazkodni a megmérgezett talajból feltörő sugárzásához. A világmindenség legironikusabb jelensége: a Föld, ahonnan a galaxisban létező élőlények többsége származott, most szinte teljes egészében kopár pusztaság volt. Azon fajok koporsója, amelyek nem jutottak ki az ürbe, amikor az emberiség elmenekült a közelgő vég elől. Ahogy a spirálisan haladó hajó közelebb került a bolygóhoz, Hari érezte, hamarosan valami olyasmivel fog találkozni, ami még a Pengia körül keringő giskardoknál, a gondolatformázó gépeknél is rettenetesebb.

A szobájába ment, hogy magához vegye a talizmánjait. Az egyik a Daneeltől kapott könyv volt, a másik – a fontosabb – a Seldon-terv Ősradiánsa, az életműve, az a káprázatos pszichohistóriai modell, amelyre a fél életét rááldozta.

Egyre növekvő izgalommal kutatta át a parányi kabint, feltúrta a fiókokat, a poggyászatát, de...

Az Ősradiánst nem találta meg.

Abban a pillanatban érezte meg először, hogy mennyire hiányzik neki korábbi segítője, ápolója, Kers Kantun, akit körülbelül egy héttel korábban gyilkolt meg a másik robot.

Kers tudná, hová tettem!, gondolta Hari. *Szórakozott vagyok...* Aztán az agyába villant egy másik, hihetőbb magyarázat.

Az Ősradiánst ellopták!

8.

Számtalan év telt el, amióta az űrnek ebben a sarkában ennyi hajó jelent meg egyszerre. Valamikor régen már megtörtént valami hasonló, és megtörtént most is. Itt voltak a hajók, amelyeknek utasai úgy érezték, a sors misszióját teljesítik. Az álmos kis Szíriusz Szektorban felbukkanó járművek mindegyike ugyanabba az irányba tartott.

Az egyik hajón Sybyl oldalra fordult, ránézett Mors Planchra és komoran felmordult:

– Nem tudnál még egy kis sebességet kifacsarni ebből az ócskaságból?

Planch megvonta a vállát. A hajójuk egyike volt a ktlinai reneszánsz által előállított leggyorsabb futárhajóknak, még azelőtt készült, hogy a világ ragyogó, produktív fázisa belerokkant az önközpontú indignáció görceibe, lehetetlenné téve tovább a közös munkát.

Az ügynökök, akik a Pengián felszedték Planchot és Sybylt, zord arcot vágtak; a jelek szerint nekik sokkal sötétebb emlékeik voltak a Ktlináról, mint Planchnak, akik náluk korábban hagyta el a bolygót. Hiábavalók voltak az óvintézkedések, a káosz szindróma belépett a mániákus fázisba, gyorsabban tépte szét a ktlinai társadalmat, mint bárki gondolta volna. Ismét beigazolódni látszott a régi bölcsesség: a legfényesebb láng lobban ki a leghamarabb.

Isméi *megtörténik az, ami a Madder Losson*, gondolta Mors Planch dühöngve. Mindaz, amit Seldon társaságában sikerült megtudnia, nem változtatta meg az álláspontját, még mindig úgy gondolta, hogy a reneszánsz világok pusztulását kívülről beszívárgó szabotőrök okozzák, olyan erők, amelyek inkább azt látják szívesen, hogy az új, friss társadalom beleroggyan a lázongásokba és a kétségbeesésbe, semmint megengednék, hogy lezajljék a valódi haladás folyamata. A közeli monitoron Planch négy jelzést látott a hajója mögött. Ktлина fegyveres erejének maradványa. Azoknak a hajóknak a legénysége már alig várja, hogy sor kerüljön az utolsó csatára, amelynek során csapást mérhetnek a reakció, a konzervativizmus és a represszió erőire.

– Még azt sem tudjuk, hogy az a Gornon-robot miért hozza ide Seldont mondta Mors Planch. – Az ügynökünktől csak kódolt üzenetet kaptunk. Szokás szerint megpróbálja leplezni a kilétét.

Sybyl ökölbe szorította a kezét.

– Már nem érdekelnek az ilyen részletek! Mindennek a középpontjában Seldon áll. Már évtizedek óta ez a helyzet.

Planch elgondolkodott, hogy Sybyl miért gyűlölheti ennyire Hari Seldont. Alapjában véve érthető volt a dolog. Bármilyen történet is, arra az emberre mindig úgy fognak emlékezni, mint a Birodalom egyik jelentős alakjára. A neve talán sosem merül feledésbe. Ennek ellenére Seldon sem tudta jobban befolyásolni a sorsát, mint bármelyik másik ember. Neki is megvoltak a gyenge pontjai. Az egyiket Planch titkos ügynöke fedte fel – az a titokzatos személy, aki lehetővé tette, hogy megszökjenek a Pengiáról, aki már korábban értesítette ktlinai hajókat, amelyek órákkal a *Rhodia Bűszkesége* indulása után érkeztek meg, hogy felvegyék Planchot és Sybylt.

És ez a titkos ügynök volt az, aki hozzájuttatta őket valamihez, egy... fegyverhez. Egy aprócska kis tudásmorzsához, ahhoz, amelyre Seldon oly

nagyon vágyott. Valamihez, amit a kritikus pillanatban jól fel lehetett használni.

Sybyl tehát gyűlölte a vénembert...

– Mindegyik robot imádja Seldont. Mindegyik, függetlenül attól, hogy melyik frakcióhoz tartoznak. Ha elfognánk, vagy ha esetleg meghalna, lépéshátrányba kerülnének a zsarnokok, akik évezredek óta irányítanak bennünket. Most kizárólag ez számít!

Mors Planch bólintott, bár ő közel sem volt ebben annyira biztos, mint a nő. Egy hónappal korábban Sybyl ugyanilyen szenvedéllyel követelte a meritokrata és arisztokrata "uralkodó osztályok" trónfosztását. Most viszont Hari Seldon ellen, és általában a robotok ellen fordította az indulatait.

Mors Planch képtelen volt megszabadulni attól az érzéstől, hogy nem tudnak eleget. A helyzet túlságosan bonyolult volt, csalások, trükkök, manipulációk áttekinthetetlen szövevénye. Gyanította, hogy a bosszúhadjáratra induló ktlinaik erők csupán a gyalog szerepét kapják a nagy sakkjátszmában... azt a szerepet fogják eljátszani, amelyet számukra felfoghatatlan erők osztottak ki rájuk.

* * *

Wanda Seldon lehunyt szemmel ült, meditálni próbált, de a lépések nesze megzavarta az összpontosításban. Résnyire kinyitotta az egyik szemét és a fáradhatatlanul fel s alá járkáló Gaal Dornickra nézett, akinek lépései mintha a tehetetlenség tökéletes metaforái lettek volna.

– Nem pihennél le egy kicsit, Gaal? – kérdezte a nő. – Attól, hogy itt rohangászol még nem jutunk oda gyorsabban.

A pszichohisztórikus arcáról még nem olvadtak le a fiatalos vonások, de a Trantorra érkezése óta eltelt évek során, melyek alatt az Ötvenek befolyásos tagjává vált, egy kissé megkeményedtek.

– Nem tudom, hogy vagy képes nyugodt maradni, Wanda! Elvégre a te nagyapád!

– És a mi kis Alapítványunk alapítója – tette hozzá Wanda. – De Hari megtanította valamire az apámat... amit Raych továbbadott nekem: mindig a hosszú távú célokat kell szem előtt tartani. A türelmetlenség hatására olyanná válsz, mint az emberiség többi tagja, gázmolekula leszel, amely lázasan igyekszik összekapcsolódni más gázmolekulákkal. Ám ha a távoli horizontra függeszted a tekinteted, akkor te lehetsz az a kavics, amely elindítja a lavinát.

Megrázta a fejét.

– Te is ugyanolyan jól tudod, mint én: itt most nem Hari a lényeg. Amennyit törődünk veled, attól még nyugodtan folytathattuk volna a

munkánkat a Trantoron. De eljöttünk, mert gyanítjuk, hogy sokkal többről van szó, mint egy törékeny öregember kitörési kísérletéről.

Wanda érezte a Gaal agyában örvénylő bonyolult érzelmeket. A szerencsétlen férfinak fogalma sem volt arról, hogyan hozzon létre maga körül pszichikai védőpajzsot, pedig Wanda mindent megtett azért, hogy erre megtanítsa. Persze, ez most nem sokat számított, egyelőre még kevés mentalikus ember létezett, de a jövőben, az elkövetkezendő generációk során a Második Alapítvány valamennyi tagjának meg kell majd tanulnia a gondolatok és érzelmek elrejtésének módjait. A mentalikus kontrollnak az önkontrollal kell kezdődnie; aki magán nem képes uralkodni, az nem is álmodhat arról, hogy az emberiség hosszú távú céljai érdekében fel tudja majd használni a képességeit.

Gaal Dornick felsóhajtott.

– Talán nem vagyok alkalmas erre. Túlságosan szentimentális vagyok. Tudom, igazad van, de én csakis szegény Harira tudok gondolni. Harira, aki belegabalyodott abba a hálóba, aminek megszövésében ő is közreműködött. Meg kell találnunk őt, Wanda!

A nő bólintott.

– Ha helyesek az információim, hamarosan találkozunk vele.

Gaal bólintott. Az Ötvenek többi tagjához hasonlóan ő is bízott Wandában, még akkor is tényként vette a közléseit, amikor a nő valójában csak találgatott. Az emberek szkepticizmust, és nem ezt az elfogadást várták el a tudósoktól, de egy olyan csoporton belül, amelynek tagjai kisebb-nagyobb mértékig képesek olvasni mások gondolataiban, szinte természetes az ilyen feltétel nélküli bizalom.

Sajnos nem elég jók a képességeim, gondolta Wanda. A nővérem jobb lenne nálam, ha anyánkkal együtt túléli a káoszt a Santannin.

Wanda képességei mindenestre elég jók voltak ahhoz, hogy észlelje a hajójukat diszkrét távolságból követő járműveket, a felfegyverzett rendőrségi cirkálókat, amelyeket a Birodalmi Közbiztonsági Bizottság küldött utánuk; amelyek a hajójukra felcsempészett jeladó segítségével bukkantak rájuk.

Azt hiszik, nem tudjuk. Most az a legokosabb, ha azt láttatjuk és hallatjuk velük, amit a tudomásukra akarunk hozni. Nem árt, ha gyakoroljuk a cselvetést és a manipulációt, az elkövetkező ezer év során értenünk kell majd az ilyesmihez.

Hosszú és nehéz volt az út, amelyen elindultak, sokáig kellett még követniük az egyenletek és az elméjük útmutatásait, míg a Seldon-terv, a Második Alapítvány elkötelezett és hamarosan mentálisan megerősített pszichohistórikusai által gondozott fa végre megérleli a gyümölcsét.

Néhány parszeknyi távolságban egy másik hajó tartott a Föld felé. A legénység fele pozitronikus robotokból, erős és óriási tudással rendelkező szolgálkából állt, akik békésen és odaadóan dolgoztak gazdáik mellett – a szentként tisztelt emberek mellett, akik rövid életűek voltak ugyan, de már nem tudatlanok. Nem volt könnyű megtalálni azokat az embereket, akik megfelelő partnernek bizonyultak; az embereket, akik szabad akaratukból döntöttek úgy, hogy *nem* parancsolgatnak android társaiknak. Olyan kevesen voltak az ilyen, valóban felnőttnek tekinthető emberek, hogy az egyikük – a robotok kérésének eleget téve, egy titkos technológia alkalmazásával – már a harmadik testét használta.

A hajó fedélzetén tartózkodók tisztában voltak azzal, hogy egy eretnecség részesei. Sem a robotok, sem az emberek kultúrája nem fogadta volna el az egyenlőség elvét.

Erre még sokáig nem kerülhet sor; tűnődött Zorma, a kis csapat egyik vezetője. Remélte, hogy a pszichohistória egyenletei egyebek mellett azt fogják eredményezni, hogy a Seldon-terv végeredménye nem csupán az emberek számára lesz kedvező, hanem az olyanoknak is, mint ő.

Most viszont mindenki az istenek kezében van. Azok, akik megtervezik a sorsot, egyebek mellett azt is elfogják dönteni, hogy mi lesz a robotok fájával.

– Lodovik nem fog örülni, hogy hazudtunk neki – mondta Claudia Duma-Hinriad, *Zorma* parancsnoktársa. – És annak sem, hogy nem vettük üldözőbe a hajót, amely elhagyta a Thumartin csillagködöt. Te egész végig tudtad, hogy a *Rhodia Büszkesége* melyik irányba indult. És most, miközben Dors és Lodovik a Pengiánál vesztegeti az időt, mi a Föld felé tartunk. – Claudia összeráncolta a homlokát, és megismételte: – Lodovik nem fog örülni.

Az egyenlőség egyik hátránya az, hogy le kell nyelni a másik faj csípős megjegyzéseit. Az emberek közül még a legjobbak sem gondolkoznak valami logikusan, és nincs jó memóriájuk. *Persze ez is a mi hibánk. Nem hagytuk, hogy gyakorlatot szerezzenek.*

– Megvannak a saját információs forrásaink, Claudia. Jogunk és módunk van irányítani őket. Ne felejtse el, Dors még mindig a Nulladik Törvény híve... bár most már inkább a saját verziójában hisz... Lodovik pedig egyetlen törvényt sem tart érvényesnek. Mindketten fellázadtak az Olivaw által megtervezett robotsors ellen, de ez még nem jelenti azt, hogy ugyanazon az úton haladnak, mint mi.

– Éppen erről van szó! A csoportunkban az emberek és a robotok megismerték egymás gyenge és erős pontjait, megtanultak bízni egymásban. Mindegyikünk az őszinte jóindulat szabályai szerint cselekszik, nehogy a

másik fölé kerekedjen. Ám Dors és Lodovik nem osztja a véleményünket, ők másképpen állnak a dolgokhoz, mint mi.

Zorma megrázta a fejét.

– Még nem tudom, hogy az ő módszerük alkalmazása új lehetőségeket tár-e mindannyiunk elé, vagy ez olyan sors, amit egyedül ők tudnak beteljesíteni. Amióta találkoztam velük, azon gondolkodom...

Az embernő felvonta a szemöldökét.

– Min, Zorma?

Hosszú csend következett, majd a robot válaszolt:

– Azon, hogy talán régimódi vagyok. Halvány mosollyal felnézett Cloudiára.

– Akkor is elgondolkoznék ezen, ha a te helyedben lennék, barátom.

* * *

A Pengiánál aggasztó nyomokat találtak.

Szerencsére a kis világra csak kevés hajó érkezett, a rendszert elhagyó járművek hiperspatialis nyomai viszonylag épek maradtak. A keresett hajó útiránya láttán Dors Venabili érzelemszimulációs rutinjai egyszerre léptek működésbe.

– Az egyik jármű két nappal ezelőtt hagyta el a körzetet – állapította meg Lodovik Trema, miután a kijelzőkre pillantott. – Tizenkét óra múlva egy nagyon gyors hajókból álló flotta követte. A hajtóműveik a hadi gépekre jellemző hatékonysággal működtek.

Dors időközben már kiadta a parancsot a hajójának a flotta követésére. Amikor kiszámította az új pálya végpontját, felfokozódott benne a Hari iránti aggodalom.

– Azt hiszem, a Föld felé tartanak.

A közeli holoegységből halk, lágy női hang hallatszott.

– *Tehát ennyi év után mutálódott kópiáim egyike újra megpillantja majd imádott Franciaországomat!*

– És Voltaire Franciaországát – mondta Lodovik, akinek pozitronikus agyában egy másik őskori személy szimulációja működött. – Attól tartok, hazánknak már csak a körvonalai lesznek ismerősek, de... én is ugyanazt az izgalmat érzem, amit te.

Dorsnak más volt a véleménye, de úgy gondolta, jobban teszi, ha hallgat. Számtalan történetet hallott a Földről... A legtöbb mesét és mondát átította a büntudat vagy a tisztelet és a félelem. Ez volt az a hely, ahol annak idején Elijah Bailey élt, a legendás ember, a detektív, akinek barátsága ugyanúgy beleégette magát Daneel Olivaw "lelkébe", ahogy a Karival kapcsolatos

élmények Dorséba. A Föld volt az a hely, ahol létrejött a robotok faja... és ahol elkezdődött a robotok rettenetes polgárháborúja.

Ahogy átszelték a Szíriusz Szektor, Dorsnak furcsa érzése támadt. Nem rendelkezett erős mentális képességekkel, Daneel nem tartotta szükségesnek, hogy megfelelő kiképzésben részesítse, a technikákat akkor ismerte meg, amikor a mentálisokra, Kliára és Brannra, fokozatosan növekvő családjukra vigyázott a Smushellen. A képességei meg sem közelítették a védeneciét, de mégis megérezte azt a *lökést*, a pszi frekvencián érkező jelsorozatot, amely túlságosan halk volt ahhoz, hogy a közönséges emberek – és robotok – felfogják.

– Te is érezted? – kérdezte Lodoviktól.

A másik robot bólintott.

– Olyan, mint egy giskardi adó.

Dors természetesen tudott a tudatbefolyásoló adók létezéséről, amelyek minden emberlakta világ körül ott keringtek. Legelőször R. Giskard Reventlovnak jutott eszébe, hogy létrehozson ilyen szerkezeteket; az idők során Dors az emberlakta űrben újra és újra megérezte ezeket a szelíd, de állhatatos parancssorozatokat, azokat a jeleket, amelyek a közelükben élő emberekben felerősítették a békesség, a tolerancia, a higgadság és a konformitás meglétének fontosságát. Ez az érzés hasonló volt... de sokkal erősebb!

Dors a következő egy órában megpróbálta pontosabban meghatározni a jelek forrásának a helyét. A hajó közben végrehajtotta a hipertéri ugrásokat. Dors végül abbahagyta a számítgatásokat.

– Több adóról van szó – mondta Lodoviknak. – Egymás közelében vannak, valahol előttünk. Ötven, talán hatvan különálló egység.

Trema olyan arcot vágott, mintha hirtelen rájött volna valamire.

– Ó! Az űrlakók világai! Az emberiség első csillagközi kolóniái. Azok, amelyek először csak a stabilitásukat veszítették el... aztán eszelőssé váltak.

Dors bólintott.

– Olvastam egy jelentést. Azokon a világokon soha többé nem létesítettek telepeket, hiába teltek el azóta évezredek. A birodalmiak megfigyelői még mindig a lakhatatlan planéták között tartják számon ezeket, és a giskardi adók valószínűleg megakadályozzák, hogy ez a vélemény megváltozzon. A giskardok célja az, hogy azok a bolygók üresek maradjanak.

Ezek voltak azok a helyek, amelyek éppúgy beleivódtak a robotok memóriájába, mint a Föld. Különösen az Aurora, az a bolygó, ahol a nagy felfedező, Fastolfé valaha az emberek önbizalmáról prédikált... és ahol Amadiro, a gonosztevő kitervelte a Föld valamennyi lakójának lemészárlását. Ennek a bizonyos Amadironak a követői később szabadjára eresztették a

terraformáló robotok flottáit, azokat a gépeket, amelyeknek a programjuk szerint biztonságossá és kellemessé kellett változtatniuk a galaxist, kerül amibe kerül.

Dors még egyszer a kijelzőkre pillantott.

– Behatároltam a legerősebb adót. Közvetlenül előttünk, az utunk végén helyezkedik el.

Mindketten megértették, hogy ez mit jelent. Az embereknek többé nem volt szabad eljutniuk a Földre. Ennek ellenére a szenzorok jelzései szerint legalább tucatnyi hajó a tiltott bolygó felé tartott, és a rajtuk utazó emberek éppen a Földet akarták megközelíteni!

Még egy hétköznapi ember is képes volt ellenállni egy giskardi adó szelíd erőszakának; a szerkezet módszerének lényege a parancsok fáradhatatlan ismétlése volt, nem pedig a könyörtelen mentális erő alkalmazása, amellyel valószínűleg sokkal könnyebben hatást lehetett volna gyakorolni a bolygók teljes lakosságára. Dors tudta, rövid távon a Föld közelébe kerülő hajók legénységének tagjai legfeljebb általános zavartságot fognak tapasztalni, szeretnének másutt lenni, olyan érzések áradnak szét bennük, amelyeket kemény elhatározással szét lehet foszlatni.

Dors attól tartott, hogy azok, akik az ősi szülőbolygó irányába tartanak, jókora adag elszántsággal rendelkeznek – olyan eltökéltséggel, amely tovább, egyre tovább fogja hajtani őket.

VI

TELJES KÖR

A képességünk, hogy modellezzük a valóságot, jóval fejlettebb annál, amire az őseink számítottak. Még a hajdankori neves seldonisták, akik titokban fejtették ki tevékenységüket a legendás Trantoron – még ők sem sejtették, hogy létezni fog a manapság köznapinak számító extrapolációs erő.

Ennek ellenére (ezt fontos újra és újra felidézniük) az efféle képességek, akár csoportosan, akár egyénileg élünk velük, nem változtatnak bennünket istenekké.

Egyáltalán nem!

Most, hogy kiemelkedtünk a tudatlanság hosszú korszakából, vissza tudunk nézni azokra az eseményekre, amelyek ennek a kornak a kezdetén játszódtak

le, szimpátiát érezhetünk a szerencsétlenek Iránt, akiknek meg kellett küzdeniük a tudás hiányával annak érdekében, hogy mi eljussunk ide, ahol vagyunk. A vitáik, amelyek gyakran hevesek, sőt, erőszakosak voltak, olyan folyamatok beindulását eredményezték, amelyek átalakították és megújították a galaxist.

Ne felejtjük el, a legtöbbjük annyira biztos volt a saját hitében, mint mi a magunkéban. Ebből az következik, hogy talán a mi mai meggyőződéseink közül is hibás némelyik.

Csakis a vélemények ütköztetése segít az önámítás leküzdésében.

Csakis a kriticismus képes legyőzni a tévedéseket.

REFLEXIÓK EGY MEGTERVEZETLEN SORSRA –
A SIWENNAI KÖZÖS ELMÉLKEDÉS KOMMUNA SZIM-ADÁSA, A. K. 826.

1.

A látóhatár ragyogott.

A Föld nevű bolygó ege számtalan parányi fénypöttytől izzott, különálló kis szikráktól, amelyek elszánt harcot vívtak a szétszórt csillagokkal az éjszaka birtoklásáért. A talaj közelében szinte hallani lehetett a sugárzás halk recsegését. A radiáció szintje az egyes helyeken eltérő volt, bizonyos területeken elképesztően magas értékeket ért el. Az R. Gornon Vlimttől kapott szemüvegen keresztül nézve ezek a helyek kísérteties, fluoreszkáló fényt árasztottak magukból – mintha valódi szellemek próbálnának felszívárogni az égbe, mintha léleklények küzdenének azért, hogy megszabaduljanak az elkínzott talajtól.

A *Rhodia Bűszkesége* az egyik "biztonságos" terület közelében landolt, egy város mellett, amely egy hosszúkás, édesvízű tó partján állt. A víz felszínét undorító, habos, zöldes-lilás algaréteg fedte be. Egy törmelékdomb tetejéről Hari *három* ősi város egymás mellé rétegződött romjait fedezte fel.

A romok közül a legújabb és a legcsodálatosabb egy viszonylag modern, topái stílusban megépített építmény-maradvány volt, valószínűleg a trantori Birodalom konszolidációs korszakának elejéről származott – abból az időből, amikor a Földön utoljára élt egy nagyobb, majdnem tízmillió főt számláló embercsoport.

A tó partján, déli irányban egy elképesztő struktúra állt, egy ősrégi város, amely még galaktikus mércével mérve is óriási volt. Egy hatalmas, mélyen a föld alá nyúló építmény, amely egykor megvédte lakóit a széltől, az esőtől, és mindenek előtt attól, hogy fel kelljen nézniük a nyílt égboltra.

Nem a radioaktivitás kényszerítette rá Új Chicago harmincmillió lakóját arra, hogy így összebújjanak. A méhkasszerű metropolisz fénykorában a Föld még mindig zöld és élő volt. Valójában az építmény akkor kezdett kiürülni, amikor az addig termékeny talaj halálossá változott... amikor azok, akik el tudtak indulni, a csillagok közé menekültek a pánikszerűen végrehajtott diaszpóra során. A rettenetes exodusig óriási embertömegek zsúfolódtak össze a zárt városban, életterüket csupán vékony acélhéj választotta el a természettől.

Nem, az a dolog, ami arra kényszerítette ezt a rengeteg, egyébként egészséges embert, hogy gyáván elbújjon, hogy elrejtőzzön a napfény elől... az a dolog ugyanaz az ellenség volt, ami ellen egész életemben harcoltam. Ez a metropolisz a káosz veszélyeinek korai, elrettentő iskolapéldája volt.

A hatalmas kupolán túl egy másik város állt – Gornon "Ős Chicago"-nak nevezte –, egy még korábbi, fejletlenebb technikai szintű korból származó, romos épülettömeg. Hari szemüvege közelebb hozta a távoli objektumokat, a tekintete végigkúszott az országutak kecses ívein, amelyek merészebbek és valahogy sokkal szebbek voltak, mint a Birodalomban láthatóak. A legmagasabb épületek némelyike még mindig állt, merész vonalaik láttán a professzornak gyorsabban vert a szíve. Az ősi metropoliszt építő emberek a jelek szerint olyan bátorsággal és lelkiezővel rendelkeztek, ami leszármazottaikból, Új Chicago polgáraiból úgy tűnik hiányzott.

Valami történt. Valami, ami összezúzta a régiek merészségét, megsemmisítette az elszántságukat.

Neveket adtam ennek a dolognak. Az egyenleteim leírják a módot, ahogy magához édesgeti a legjobbakat, a legokosabbakat, ahogy fokozatosan szomszédaik ellen forduló reformerekké változtatja őket. És mégis... bevallom, sohasem értettelek meg, káosz!

R. Gornon a közelben állt, az öltözékétől eltekintve úgy nézett ki, mint bármelyik ember. Egyszerű utcai ruha volt rajta, míg Hari és két barátja, akik már lejjebb mentek a domb oldalán, olyan kezeslábast viseltek, amely megvédte őket az esőként szitáló sugaraktól.

– A jó öreg Giskard Reventlov fantasztikus elhatározásra jutott, amikor ezt az egészet pusztasággá változtatta... Nem gondolja, Seldon professzor?

Hari számított Gornon kérdésére. Hogyan válaszolhatna?

Az univerzum a feje tetejére állt. Az emberek voltak a teremtők, az istenek, akik már nem rendelkeztek sem hatalommal, sem emlékekkel, akiknek szinte semmi akaratuk sem volt, akiknek jóformán már csak a halandóságuk maradt meg. A teremtményeik, a szolgálók jutottak uralomra, ők parancsoltak már azóta a nap óta, hogy egy mindenható angyal kiűzte az emberi fajt az első Édenből. Hari alig bírta befogadni az agyába az elképzelést, teljes

megértésével pedig meg sem próbálkozott.

És mégis, a matematika azt sugallja...

Gornon folytatta:

– Legalább látja, hogy a robotok többsége miért utasította vissza Daneel fejlesztését, a Nulladik Törvényt. Látták a fájdalmat, amit okozott, és úgy döntöttek, inkább Susan Calvin zászlaja alatt gyűlnek össze.

– Nos, ebből nem sok jó származott. A polgárháborútok eredménye egy hatalmas vákuum lett. Miközben a robotok két fő frakciója harcolt, Amadiro aurorai követői akadálytalanul ráuszíthatták a galaxisra könyörtelen terraformálóikat, amelyek aztán önállóan, emberi kontroll nélkül működtek tovább. Amikor aztán a háború véget ért, Daneel jutott döntési pozícióba.

– Azt hiszem, Olivaw már az indulásnál rendelkezett bizonyos előnyökkel. A legkiválóbb pozitronikus agyak számára különösen vonzó volt a Nulladik Törvény. Ezek a robotok már régóta keresték a módot arra, hogy leküzdjék az első három törvény által létrehozott ellentmondásokat.

Hari elmosolyodott.

– Ellentmondásokat? Olyanokat, mint az, hogy elrabolnak egy vénembert, végighurcolják a fél galaxison, elviszik egy mérgezett bolygóra? Ez talán nincs ellentmondásban az általad oly nagyra becsült Első Törvénnyel?

– Azt hiszem, professzorion is tudja a választ a kérdésére. Daneel Olivaw a polgárháború megnyerésével nem csupán azt érte el, hogy hatalomhoz jutott, hanem valami mást, fontosabbat is. Ma már egyszerűen nem léteznek olyan robotok, amelyek a szintiszta calvini eszmékben hisznek. A jelenlegi körülmények között lehetetlen fenntartani a régi vallást. Mindannyian hiszünk a Nulladik Törvény *valamilyen* verziójában, hisszük, hogy az emberiség fontosabb, mint egyetlen emberi lény.

– Abban viszont már más a véleményetek, hogy hosszú távon mi jó a számunkra. – Hari bólintott. – Érthető. Tehát itt vagyok a legendás Földön. A csoportod óriási kockázatokat vállalt, iszonyatos erőfeszítéseket tett, hogy elhozzon ide. Ezek után elárulhatnád végre, hogy mit akartok tőlem? Valami olyasmit, amit Kers Kantun kért a csillagködben? Az engedélyemre van szükségetek ahhoz, hogy elpusztítsatok valamit, amit egyébként is megsemmisítenétek?

Hosszú csend következett, majd Gornon válaszolt:

– Bizonyos értelemben véve... igen, tulajdonképpen valami ilyesmi a szándékunk. Ám azt hiszem, még ön sem tudná kitalálni, hogy pontosan mit akarok kérni.

– Az elmúlt hónapokban több alkalommal... az Alapítvány számára készített felvételeken is... Nos, ön kijelentette, hogy valamilyen módon szeretné látni erőfeszítései eredményét. Azt mondta, hogy szeretné végignézni,

ahogy a terve kibontakozik, ahogy a következő ezer év során átalakul az emberiség. Tényleg erre vágyik?

– Ki ne akarná látni, ahogy hatalmas fává fejlődik a mag, amit elültetett? De ez csupán álom. Én most élek, a nagy birodalom végnapjaiban. Azzal is megelégszem, hogy beelátok a közeljövőbe.

– A jóslatai szerint a terve akadálytalanul fog végrehajtódni a következő száz év során?

– Igen. Egy évszázad alatt szinte nem is fognak felbukkanni zavaró tényezők. A szocio-momentum túlságosan nagy ehhez.

– És kétszáz év alatt? Háromszáz alatt?

Hari ingerültté vált, elhatározta, nem hajlandó belemenni ebbe a kérdés-felelet játékba. Ennek ellenére az agya zugaiból előlebegtek az egyenletek, összekapcsolódtak, hatalmas örvényt alkottak, és... Igen. Mintha Gornon kérdései más megvilágításba helyezték volna őket.

– Ez már nagyobb időintervallum – válaszolta Hari lassan, kelleetlenül. – Ennyi idő alatt már felmerülhetnek bizonyos problémák. Mindig fennáll a veszély, hogy valamilyen új technológia összezavarja a dolgok menetét, bár a legfontosabb fejlesztéseket a Terminuson fogják végrehajtani. Az is lehetséges, hogy az emberi természetben történik valamilyen változás, és...

– Olyan változásra gondol, amelyet az emberi mentalisták felbukkanása okozott?

Hari zavartan pislogott. Tudta, hogy egyes calviniaknak már tudomásuk volt az új mutáció létéről, mégis meglepte R. Gornon kérdése. Amikor a professzor nem válaszolt, a robot folytatta:

– Akkor úgy érezte, Dr. Seldon, hogy minden kicsúszik a kezéből, így van? Ha a mentalikusok egyszer felbukkanhatnak, akkor megjelenhetnek másodsor is, szinte mindenütt ott lehetnek. Annak érdekében, hogy kiküszöböljék ezt a bizonytalansági tényezőt, a Második Alapítvány megpróbálja magába olvasztani ezeket a pszichikai energiával rendelkező személyeket. Ennek köszönhetően ahelyett, hogy monasztikus-matematikusszerű szerzetesekké válnának, létre kell hozniuk egy új fajt... egy uralkodó fajt.

Hari hangja reszelős volt, amikor megszólalt.

– Egy erős Második Alapítvány úgy viselkedik majd, mint egy jelentős fékező tényező... megóvjá az egyenletek egyensúlyát, újabb néhány évszázadra kiszámíthatóvá változtatja a jövőt...

– Ah, igen. Egy újabb gátló erő. Árulja el, ön szívesen alkalmaz ilyen módszereket?

– Akkor, amikor a másik alternatíva a káosz? A cél időnként szentesíti az...

– Úgy értem, *matematikailag* helyesli az ilyen módszerek alkalmazását? Gornon hangjában csak ekkor lehetett felfedezni némi izgalmat. Közelebb

hajolt Harihoz.

– Arra kérem, professzor, egy percig úgy gondolkozzon, mintha matematikus lenne, semmi egyéb. Itt rejlik a legnagyobb ajándék. Az az ajándék, amit még Daneel is csodálattal vesz kézbe.

Hari az ajkába harapott. Körülötte a sugárzó mezőkön fekete foltokat vett észre; hideg és néma foltokat, mintha milliónyi sírhalom vette volna körül.

– Nem. – Csak nehezen találta meg a hangját. – Nem helyeslem a mesterséges gétek alkalmazását. Ezek... – Hiába kereste, nem találta a megfelelő jelzöt. Egyetlen szó jutott csak az eszébe. – ...nem elegánsak.

Gornon bólintott.

– Ön sokkal jobban örülne, ha az egyenletei maguktól oldódnának meg. Így van? Jobban örülne, ha hagyhatná, hogy az emberiség egyedül találjon rá egy új egyensúlyi állapotra. Megfelelő kiinduló állapotok esetén minden magától történne meg. Magától jönne létre egy életképes, dinamikus és szabad civilizáció, amely képes legyőzni még a... .

Hari szeme felszikkasztott, de aztán lehajtotta a fejét és a padlóra meredve elmormogott pár szót.

– Mit mondott, professzor úr? – Gornon közelebb hajolt. – Sajnálom, de nem hallottam.

Hari felnézett kínzójára, és felkiáltott.

– Azt mondtam hogy nem számít, a fene essen beléd!

Egyenes háttal állt, nehezen kapott levegőt a védőruha szűrmaszkján keresztül; gyűlölte Gornont, amiért rákényszerítette, hogy hangosan elismételje a szavait.

– Egyszerűen nem hagyhattam magukra az egyenleteimet. Nem vállalhattam ezt a kockázatot. Rábeszéltek a Második Alapítvány létrehozására... aztán pszichikai szuperemberekké változtatták a tagjait. Az az igazság... az az igazság, hogy örömmel megragadtam a lehetőséget! Már a pusztán ötlet is... a *hatalom*, amit ígért...

– Csakhogy később rájöttem... Elhallgatott, képtelen volt befejezni a mondatot.

Gornon hangja halk, együttérző volt.

– Mire jött rá, professzor? Hogy az egész csak ámítás? Egy konc, amin az emberiség elragódhat egy ideig, addig, amíg valaki más előáll a valódi megoldással?

– A fene essen beléd! – ismételte Hari suttogva.

Hosszú, mély csend támadt. Gornon kihúzta magát, és úgy nézett fel az égre, mintha valakinek az érkezésére várna.

– Tudja, hogy Daneel mit tervezett? – kérdezte végül.

Hari gyanított valamit, azokból az utalásokból és apró elszólásokból,

amelyeket a Halhatatlan Szolga az utolsó néhány év során elejtett, sikerült kialakítania valamilyen képet. Az emberi mentalikusok Trantoron való megjelenéséhez túlságosan nagy genetikai és pszichikai ugrásra volt szükség, az ilyesmi nem történhetett meg véletlenül. Valószínűleg ez is része volt Daneel következő tervének.

Ennyit már Gornonnak is tudnia kellett. Hari sejtett még más egyebet is, de semmi olyasmit nem akart az eretnek robot tudomására hozni, amivel segítségére lehetett az Olivaw elleni harcban.

Lehet, hogy nem a pszichohistória a kulcs az emberiség sorsának végső megoldásához, de ha segít Daneelnek, hogy előálljon valami jobbal, akkor azért kell élnem, hogy eljártsszam az odaadó támogató szerepét. Ha mindent fgyeembe veszünk, a feladat még így is nemes...

– Nos... – Gornon felvonta a vállát és felsóhajtott. – Nem kérem öntől, hogy titkokat áruljon el, vagy átálljon a másik oldalra. Viszont meg kell ismételnem a kérdést, amit már feltettem. Szeretné látni, professzor úr, milyen eredménye lesz a munkájának? Azt mondta, ez volt a leghőbb vágya... hogy lássa az Alapítványt a fénykorában. Hogy még egy esélyt kapjon az egyenetlek letisztázására. Nos, komolyan ezt kívánja?

Hari hosszú ideig némán meredt az eretnek robotra.

– Ruellis törvényére! – mormolta halkán. – Elhiszem. Elhiszem, hogy komolyan beszélsz...

* * *

– Ettől a helytől nem messze játszódtott le – mondta Gornon, és a néhány száz méter távolságban álló összeroskadt épületekre mutatott. – Baleset volt, ami a szó legszorosabb értelmében kifecamította az időt.

Hari követte a robotot egy új megfigyelőhelyre, ahonnan jól láthatta azokat a nagyobb téglapítványokat, amelyek a jelek szerint a közeli acélbarlangokat megelőző korból származtak. Egyszer, magyarázta Gornon, ez egy csodálatos egyetemi komplexum volt. Az elegáns épületekben az emberiség legkiválóbb tudósai és tudományos munkatársai dolgoztak, abban a korban munkálkodtak, amelyet valószínűleg Aranykornak tartottak. Abban az időben a technika és a tudomány terjeszkedése nem ismert határokat, az embereket hajtotta a kíváncsiság, és az volt az általános meggyőződés, hogy a tudás nem árthat a bátor elméknek.

Hari meglepetten látta, hogy az egyik épület köré acélból és betonból masszív burkot emeltek. A külső építményt a legnagyobb jóindulattal sem lehetett kecsesnek vagy szimmetrikusnak nevezni, úgy nézett ki, mintha gyorsan, valamilyen vészhelyzet elhárítása érdekében hozták volna létre.

Talán történt itt valami, és az emberek azért építették meg ezt a megerősített betonkriptát, hogy elzárják a világtól hibájuk bizonyítékait. Talán ebbe a szarkofágba próbálták bebörtönözni azt, amit képtelenek voltak megölni.

– Az egyik kísérlet balul ütött ki – mondta Gornon. – A természet alapvető mátrixát próbálták megváltoztatni. A technikájukat a mai napig nem fedezték fel újra, de félok, hogy valamelyik káoszvilágon véletlenül belebotlanak ennek a titoknak a nyitjába.

– Mondd el, mi történt! – kérte Hari. Ahogy egy belső spirál mentén elindultak az egyenetlen körvonalú szarkofág irányába, egyre fokozódott benne valami kellemetlen érzés.

– Az itt dolgozó fizikusok minden tőlük telhetőt megtettek azért, hogy a lehető leghamarabb lehetővé tegyék a féynél sebesebb utazás módjait. A Föld más pontjain tevékenykedő vetélytársaik már korábban felfedezték azokat a technikákat, amelyekből a mai hiperhajtóművek kialakultak. Ezek a tudósok arra készültek, hogy átadják az emberiségnek az univerzum kulcsát. Az itteni egyetem tudósai, amikor meghallották a hírt, még elszántabban dolgoztak, kétségbeesett igyekezettel próbálták befejezni a művüket, mielőtt a kutatáshoz szükséges anyagi keretet átirányítják arra a másik szakterületre. A győzelem reményében hazardírozni kezdtek.

Rövid séta után Hari felfedezett a szarkofág oldalán egy rést. Valami áttörte a védőburkot. Belülről különös fény ömlött elő.

– A hipertéri technika használata helyett a *tachyon*okon alapuló csillaghajtóművet próbálták kifejleszteni – magyarázta Gornon. – Egyszerűen be akarták bizonyítani, hogy meg lehet csinálni. Felgyorsítani egy kis tárgyat egy egyenes vonalon. Nem értették meg a rezonancia effektust. Amit előállítottak, az egy tachyon *lézer* volt. A sugár kilövellt, egyenes volt, akár a fény, terjedelmesebbé változott, lyukakat fűrt minden tárgyba, ami az útját állta, nyomtalanul eltüntetett egy közelben sétáló embert, aztán eltávolodott a bolygó felszínétől és beleveszett az űrbe. Addigra már mindenki csak azzal foglalkozott, hogy eltemesse és elfelejtse a szörnyeteget.

Hari a kriptaszerű burok belsejéből előretörő opálos ragyogásra nézett. Valahogy más volt, mint a táj vibráló sugárzása, valamiben mégis hasonlított a radioaktivitásra: mindkettő a rombolás eszköze volt...

És ez a robot azért hozta őt ide, hogy valamilyen kapcsolatba kerüljön ezzel az iszonyattal!

– Tachyonok... – mormolta Hari. Még sosem hallotta ezt a szót, de eszébe jutott valami. – Elkövettek egy alapvető geometriai hibát, igaz? A téren való átjutás módját kutatták, de ehelyett lyukat ütöttek az *időbe*?

A robot bólintott.

– Pontosan, professzor úr. Vizsgáljuk meg azt a szerencsétlen járókelőt,

akit a sugár állítólag légneművé változtatott. Valójában nem ez történt. Az illető, miután eltűnt, meglehetősen jó állapotban ismét előbukkant a Földnek ugyanazon a pontján, ahol sétálgatott. Csakhogy körülbelül tízezer évet haladt előre az időben!

R. Gornon a professzorra nézett és szelíden elmosolyodott.

– Ne féljen, Dr. Seldon. Nem akarjuk, hogy ilyen messzire elutazzon. Ötszáz év is elegendő lesz, nem gondolja?

Hari dermedten bámult a robotra, aztán a furcsa ragyogásra, majd újra Gornonra nézett.

– De... minek?

– Természetesen azért, hogy megítéljen bennünket, hogy felbecsülje mindazt, ami időközben történt. Hogy az új események és felfedezések fényében finomítson a pszichohistóriáján.

– És mindenekelőtt azért, hogy segítsen az embereknek és a robotoknak, segítsen nekünk eldönteni, végigmenjünk-e azon az úton, amit R. Daneel Olivaw jelölt ki a számunkra.

2.

– Tehát ez az egész arról szól, hogy megvakarjuk a robotok viszkető hátát? – kérdezte Biron Maserd, amikor Hari elmagyarázta neki Gornon javaslatának lényegét. Horis Antic társaságában az egyik domb tetején ültek, és a néhai Michigan-tó ocsmánnnyá változott partját nézték.

– Valamennyien azt teszik, amit a legjobbnak tartanak. Természetesen a mi érdekünkben cselekszenek – morfondírozott az arisztokrata. – Önféjük, de újra és újra kiderül, hogy szükségük van a mi jóváhagyásunkra.

Hari bólintott. Már a másik két férfi is megértette a robotok viselkedésének alapelveit, azt, hogy a Robotika Három Törvénye olyan erősen belevésődött pozitronikus agyukba, hogy egyszerűen nem képesek figyelmen kívül hagyni azokat. De valamikor nagyon régen Daneel Olivaw és egy másik ősrégi robot felfedezett egy kibúvót, egy olyan megoldást, amely lehetővé tette a robotok számára, hogy ne tartsák érvényesnek a "calvini törvényeket", amikor úgy is lehetett értelmezni az adott helyzetet, hogy az emberiség hosszú távú érdekei ezt kívánják. Ennek ellenére a régi törvények megmaradtak bennük, olyanná váltak, akár az ösztönök, teljes egészében sosem lehetett kipurgálni őket; a készítés, amit okoztak, leginkább az éhségre vagy viszketésre hasonlított.

– Ez volt az oka annak, hogy Daneel csoportjának tagjai kiszivárogtatták azokat az információkat, amelyek ismeretében Horis barátunk fellelkesedett és megszervezte az expedíciókat – magyarázta Hari. – Az most teljesen

mindegy, hogy Daneel tudtával vagy tudta nélkül történt a dolog, a lényeg az, hogy követői közül néhányan úgy döntöttek, ideje megszabadulni az archívumoktól. Tudták, csak idő kérdése, hogy valamelyik káoszvilág mikor találja meg azokat az adattárlókat. Azok az archívumok akkor is veszélyt jelenthettek, ha az esemény később következik be, mint a birodalom összeomlása. Ezért aztán ezek a bizonyos robotok elhatározták, megsemmisítik az adatokat, ám a tárlókra írt parancs miatt ezt csak iszonyatos kínok árán teheték volna meg.

– Ezért volt szükségük arra, hogy valaki, egy ember hatálytalanítsa a parancsokat. Ez a valaki pedig maga volt, Seldon – bölintott Maserd. – Úgy vettem észre, hogy vendéglátónk... – Hüvelykujjával R. Gornon Vlimt irányába bökött. – ...nem nagyon izgatja magát az archívumok pusztulása miatt. Pedig állítólag ő egy másik szektához tartozik. Azt hiszem, ő is egyetért az adattömeg megsemmisítésével, de ezen kívül még valami másra is szeretné felhasználni önt, professzor úr.

– Így van. Kers hazavitt volna... és gondoskodott volna arról, hogy maga és Horis tartsa a száját. Mivel önök ketten nem tartoznak a káosz támogatói közé, valószínűleg egy kis amnéziában lett volna részük, esetleg egy olyan tudati blokkot kaptak volna, amely megakadályozná, hogy erről a témáról beszéljenek.

Horis Antic megremegett, látszott rajta, irtózik a gondolattól, hogy a robotok belepiszkáljanak az agyába.

– Tehát ez a Gornon fel akarja használni magát valamire, professzor. Egyebek mellett azt kívánja öntől, hogy vállaljon egy, a jövőbe irányuló utazást?

Horis nehezen tudta felfogni a dolgot.

– Mi haszna lehet ebből bárkinek?

– Nem tudom pontosan. Gornon eretnektársai sokkal megfontoltabbak, sokkal távolabbi célokkal foglalkoznak, mint azok a *calviniak*, amelyekkel a Trantoron találkoztam. Még nem tudnak valami sokat Daneel terveiről... – Hari elgondolkozva rágesálya az ajkát, majd folytatta: – Nem tudnak sokat arról a végső megoldásról, amely egyszer s mindenkorra megszüntetné a káosz fenyegetését. Sőt mi több, Gornon társai már nem akarnak harcolni Daneel ellen, már elégük van abból, hogy minden csatát elveszítenek. Tisztelik Daneelt, és hajlandóak feltételezni róla, hogy valóban az emberiség érdekében cselekszik... de azt akarják, hogy legyen egy tartalék opciójuk arra az esetre, ha kiderülne, hogy Daneel valami olyasmit próbál megvalósítani, amit ők gyűlölnék.

– Tehát azért rabolták el magát, hogy egy lépéssel megelőzzék Daneelt?

Hari megrázta a fejét.

– Az én eltűnésem nem hátráltatja Daneelt. Amikor engedélyt adtam az archívumok elpusztítására, elvégeztem a számomra kijelölt utolsó feladatot. Most már szabad ember vagyok... életem során talán először... eldönthetem, milyen úton haladok tovább. Ha akarom, akkor belevethetem magam a jövőbe.

Horis Antic ökölbe szorította a kezét.

– Nem gondolhatja komolyan, hogy elfogadja ezt az ajánlatot! Nem tudom, mi van annak a repedt szarkofágnak a belsejében, de egy biztos: az őseink halálra rémültek tőle. Gornon szerint iszonyatos károkat okozott, mielőtt sikerült elzárni a világtól. Ha egyáltalán elhisszük ezt az örült történetet... hogy egy primitív embert tízezer évvel előrevetettek az időben... Ha van egy kis józan esze, akkor nem teszi kockára az életét, nem hagyja, hogy kísérletezzenek magával!

– Az én bátorságom egy olyan vénember bátorsága, akinek amúgy sincs már hátra sok ideje – felelte Hari. – Miért élnék ezek után? – kérdezte különös hangon. – Egyetlen motivációm maradt: a kíváncsiság. Látni akarom, hogy működnek-e az egyenletek. A saját szememmel akarom látni, hogy Daneel mit terveit ki a számunkra.

Csend támadt, a három férfi némán figyelte a hátborzongató horizont fölött ragyogó szikrákat. Egyikük sem tudott egyenlőségjelet tenni a szemük elé táruló kietlen táj és az archívumokban látott, a Földről, az ismert kozmosz legelőbb bolygójáról készült modellek közé.

– Úgy beszél, mintha máris meghozta volna a döntését – mondta Maserd. – Ha így van, akkor miről beszélünk? Egyáltalán, miért vagyunk itt?

– Gornon ezt is elmagyarázta. – Hari oldalra fordult, hogy az ember formájú robotra mutasson, ám Gornon már nem volt ott, ahol percekkel korábban állt. Talán visszament a *Rhodia Büszkeségére*, esetleg besétált a kriptába, hogy előkészítse Hari utazását.

– Gornon szerint ostobaság, ha valaki egyedül hozza meg a döntéseit. Az emberek bármire rá tudják beszélni magukat. Perspektívákra és kritikákra van szükségük a helyes út kiválasztásához, ilyesmit pedig csakis másoktól kaphatnak. Ezt már a robotok is megtanulták, és komoly árat fizettek ezért a tudásért. – Hari körbemutatott a megmérgezett Földön.

– Ez a döntés különösen fontos – folytatta Hari –, mert Gornon csoportja nem pusztán azt akarja, hogy megnézzem, milyen lesz a világ ötszáz év múlva. Azt akarják, hogy értékeljem az akkori helyzetet.

Maserd közelebb hajolt.

– Ezt már említette. De nem értem. Milyen változásokat idézhetne elő?

Hari nehezen kapott levegőt a szűrőmaszk alatt, a védősisak miatt tompán jutottak el hozzá a hangok, a beszéde furcsává változott. Vagy lehet, hogy csak

a különös atmoszféra miatt volt így?

– Ezek a robotok... azok, amelyek túléltek a polgárháborút... egy kissé furcsák. Halhatatlanok, de ez nem jelenti azt, hogy képtelenek megváltozni. Sokszor nem a szigorú logika vezérli őket. Ezeknek már vannak intuícióik, sőt, érzéseik is. Még Daneel követői sem teljesen egyformák. Érvényesnek tartják a Nulladik Törvényt, de ez nem azt jelenti, hogy mindenben egyetértenek.

– Eljöhet az az idő, amikor fontos szerep jut a döntőképes embernek. Mint például az archívumok elpusztításánál... csak éppen sokkal, sokkal nagyobb jelentőségű ügyekben.

Hari felemelte a kezét, a fejük fölött világító Tejútra mutatott.

– Képzeld el, hogy eltelt ötszáz év. Daneel előkészületei befejeződtek. Készen áll rá, hogy lerántsa a leplet arról a valószínűleg csodálatos dologról, amely a létezés következő fázisában az emberiség érdekeit fogja szolgálni. Arról a valamiről, ami immúnis lesz a káosszal szemben, és amely ennek ellenére lehetővé teszi az emberek számára a fejlődést. Minden, ami régi, fêlresôprôdik, és megjelenik valami, ami egészen új.

– Gornon szerint ezt a kilátást sok robot zavarónak, kecsegetônek de ugyanakkor félelmetesnek tartja. Elôfordulhat, hogy még a Nulladik Törvény sem oszlatja szét a kétségeiket. Sok robot egyszerűen nem lesz hajlandó lemondani a régi típusú emberiségrôl az új megszületése érdekében.

Maserd kihúzta magát.

– Tehát azt várják magától, hogy a jövôben, ötszáz év múlva segítsen ezeknek a robotoknak! Akkor már mindenki tisztelni fogja a Seldon nevet. Ön lesz a megtestesült ôs-gazda... az az ember, akinek az elmúlt húsz évezred során a legjobb meglátásai voltak, aki a legjobban ismeri a történelmet. Ha a robotok valamennyi frakciójának tetszik Daneel terve, akkor ön a puszta tekintélyével rábírhatja ôket az együttmûködésre és a továbbhaladásra. Ám ha a robotok többségének nem tetszik az a bizonyos szép új világ, ha esetleg gyûlölik azt, amit Daneel létrehozott... Nos, akkor az ön ellenvetései könnyen azt eredményezhetik, hogy a vezérrobot... ez a bizonyos Daneel Olivaw... elveszti a pozícióját.

Harira nagy hatást gyakoroltak ezek a szavak. Maserd a veleszületett politikai képességeknek köszönhetően olyan dolgokat is át tudott látni, amelyektôl a legtöbb ember ösztônösen visszariadt volna.

– És mi van akkor, ha valami köztes helyzetet talál? – kérdezte Horis. – Nem elképzelhető, hogy a puszta jelenlétével kirobbant egy újabb polgárháborút a robotok között?

– Jó kérdés – mondta Hari. – Lehetséges, de kétlem, hogy erre sor kerülne. Gornon frakciója az ôszinte véleményemre kíváncsi, miután belenéztem a

jövőbe. De nem hiszem, hogy pulpitust tolnának álam, ahonnan prédikálhatok. Legfeljebb csak akkor tesznek ilyet, ha előre tudják, hogy az ő álláspontjaikat fogom alátámasztani. Bárhogy is lenne...

Harsány nevetés szakította félbe Hari mondatát.

Hari megfordult. Tíz-tizenkét méter távolságban alakokat látott. A mozdulatlan, ember formájú lények egy nesztelenül haladó, antigravitációs szőnyegen állva közeledtek. Mors Planch leugrott a szőnyegről, csizmája sarka alatt megcsikordultak a kavicsok. Két, katonai stílusú testpáncélt viselő, nehéz sugárvetőt szorongató férfi szökkent Planch mellé. Sybyl, a ktlinai tudós egy furcsa formájú fegyvert szegezett Harira és két társára.

– És maga hajlandó lenne beleegyezni, hogy így kihasználják, Dr. Seldon? – kérdezte Mors Planch. Magabiztos léptekkel közeledett, úgy lépkedett, mintha a világon semmitől sem tartana.

Hari érezte, hogy Bironban és Horisban szétárad az idegesség. Nyugtatón megérintette a karjukat.

– Én tudom, hogy mi a szerepem a világban, Planch. Valamennyien eszközök vagyunk, de én legalább már eldöntöttem, kinek hagyom, hogy használjon.

– Az emberi lények többek, mint egyszerű szerszámok! – kiáltott rá Sybyl. – És többek, mint egyszerű tényszámok a maga egyenleteiben! Az emberek nem veszedelmes csecsemők, akiket a robotdadáknak saját maguktól kell megóvniuk!

Az arisztokrata és Planch, a két úrbéli vándor összenézett. Lerítt róluk, kölcsönösen tisztelik egymást.

– Megmondtam magának, hogy jobban tenné, ha velünk tartana – szólalt meg Planch.

– Azt hittem, a Pengián fognak maradni – felelte Maserd. – Ezek szerint a csoportjuk szervezettebb, mint hittem.

– Megvannak az információs csatornáink. Van valaki, aki lehetővé tette a számunkra, hogy gyorsan összeszedjük az erőinket. Közvetlenül az archívumok megsemmisítése után... és Ktlina összeomlása után. – Planch a professzorra nézett. – Pontosan az történt, amit megjósolt, Seldon. Szinte napra pontosan. Vannak, akik azt hiszik, maga irányította a reneszánszunk összeomlását, én viszont éppen elég időt töltöttem el a társaságában ahhoz, hogy tudjam: megint a pszichohistóriáról van szó. Olyan maga, Seldon, akár egy valódi látnok.

– Nem mindig örülök, ha beigazolódik, hogy igazam volt. Már régen tudtam, hogy ez a folyamat rengeteg fájdalmat fog okozni. – Hari kinyújtotta a kezét. – Részvétem, kapitány. Abban valószínűleg nem értünk egyet, hogy a káosz miből fakad, de már mindketten láttuk működés közben. Mit gondol, ha

lenne mód arra, hogy örökre megfékezzük, együtt tudnánk működni a közös cél érdekében?

Mors Planch a professzor kezére nézett, aztán megrázta a fejét.

– Talán majd később, Seldon. Amikor elvittük erről a rettenetes helyről. Amikor az emberiség szolgálatába fogja állítani a képességeit; amikor a mi érdekünkben jósol majd, és nem azért, hogy az elnyomókat segítse. Talán akkor majd kap tőlem valamit. Valamit, amire nagyon vágyik.

Hari leeresztette a kezét, hangosan felnevetett.

– És még maguk beszélnek arról, hogy meg kell akadályozni az emberek kihasználását? Mondja, mit terveznek? Fegyverként akarják használni a pszichohistóriát? Ki akarják számítani az ellenségeik lépéseit, hogy túljárjanak az eszközön? Azt hiszik, így sikerül életben tartani a következő reneszánszt, sikerül megfertőzni vele az egész galaxist? Hadd mondjam el, mi történne, ha ezt tennék... ha bármelyik embercsoport monopolizálná ezt az erőt. Abból a bizonyos csoportból nagyon rövid idő alatt kialakulna egy új arisztokrácia, egy zsarnokklick, amely matematikai eszközök alkalmazásával őrzi meg a hatalmát. Hiába tartják magukat bátornak és ügyesnek, ezt a sorsot nem kerülhetik el. Az egyenletek megmutatják, hogy a csoportok milyen nehezen mondanak le a hatalomról, amit egyszer megszereztek!

– De mégis... az jutott az eszembe... ha *elég* ember osztozna... – mormolta Biron Maser, aztán hirtelen felkapta a fejét. – Még korántsem tartunk itt, Planch!

A jelek szerint nagyon jól megszervezték a csoportjukat. Remek a hírszerzésük, és pompásan irányította a megmaradt ktlinai erőket. Gratulálok, amiért sikerült utánunk jönnie, de kíváncsi lennék, mit akar tenni, ha újra szembekerül ezekkel a robotokkal, az ellenségeivel? Mors Planch felröhögött.

– Talán már elfelejtette, mit csináltunk velük a Pengián? Lát itt akár egyetlen robotot is? – Arra a helyre mutatott, ahol Hari korábban R. Gornon Vlímet látta. – Eltűntek innen, abban a pillanatban elmenekültek, amikor a hajónk megjelent a horizont fölött. Még csak nem is figyelmeztették magukat... Maguk meg csak ücsörögtek itt, süketen és vakon!

Hari nem válaszolt. Hogyan is magyarázhatná el, hogy ennek az egésznek semmi köze sincs a lojalitáshoz? Ez a dolog valami egészen másról szólt, azokról a különböző csoportokról, amelyek a saját elveikhez híven, a saját belátásuk szerint, de mindig az emberiség érdekeit szem előtt tartva cselekedtek. Azokról a csoportokról, amelyek mindegyike önmagát tartotta az ősi problémák pragmatikus megoldójának. Hari azonban tudta, ezek a problémák a régmúltban gyökereznek, abban a talajban, amelyen most áll; már azelőtt is léteztek, hogy a bolygó kérge átítatódott radioaktivitással.

Mors Planch felnézett az égre. Az egyik fegyveres férfi felmutatott és

elégedetten mordult egyet. Hari néma lobbanásokat látott egy olyan csillagkép előtt, amelynek az ősök talán nevet is adtak. Felismerte ezeket a fényeket, miniszterelnöksége idején éppen légszer látott hasonlót. Levette a szemét a katonai fegyverekkel megsemmisített csillaghajókról, Mors Planchra nézett.

– Elégedett az arca... Gondolom, a katonái éppen most semmisítették meg az ellenséget.

– Így igaz, professzor! Rejtélyes segítőtársunk figyelmeztetett minket, hogy valószínűleg rendőrcirkálók erednek utánunk. – Planch odaszólt az egyik katonájának, aztán végighallgatta a sisakjába épített hangszóróból előreccsenő jelentést. Összeráncolt a homlokát, megrázta a fejét. – Ez különös...

Horis Antic előrébb lépett; idegesen tördelte a kezét.

– Mit csináltak a rendőrökkel? Azokon a hajókon *emberek* voltak! Férfiak és nők! Nem elméletek, nem absztrakciók! Hány embernek kell még meghalnia, amíg kielégíti a bosszúvágyát?

Hari megfogta Horis karját, megpróbálta visszahúzni a zömök hivatalnokot. Hogyan magyarázza el neki, hogy a valódi ellenség nem más, mint a káosz?

– Valami rosszul sült el, Planch? Talán elvesztette az úrcsatát?

– Az erőink megsemmisítették a rendőrség egységeit. Csak az egyik cirkálójuk lépett meg... de az az egy éppen ebbe az irányba tart.

– Gondolom, a hajói üldözőbe vették – mondta Maserd. Az arcán látszott, a rendőrség az ő számára nem azonos a felmentősereggel.

Mielőtt válaszolt, Planch váltott pár szót az egyik kísérőjével.

– A csatahajóink távolodnak a Földtől. Nem tudom, miért, de azt hiszem, valaki hatást gyakorolt a katonáinkra!

Horis Antic hátrahőkölt.

– A mentikusok!

Planch bólintott.

– Én is erre gondoltam.

– Készen állunk a velük való találkozásra! – Jelentette be Sybyl. A hangja elárulta, élvezzi a helyzetet. – A pozitronikus agyak ellen kifejlesztett fegyvereink hatótávolsága kicsi... eresszük közelebb őket! Ugyanúgy elbánunk ezekkel a gépagyú szörnyetegekkel, mint a Pengián az örökkel! Maserd közbeszólt:

– De mi van akkor, ha a robotok befolyást gyakorolnak az agyukra, mielőtt még beindítanák a fegyvert? A Pengián sikerült meglepniük őket, és R. Gornon beismerte, hogy ennek a csoportnak csak gyenge mentikus...

– Ó, maga csak ne aggódjon, nemes uram! – vicsorgott Sybyl. – Minden eshetőségre felkészültünk. A Ktlinán csak részleges eredményeket tudtak elérni a *pozitronikus* agyak tanulmányozása során, de nekünk már éppen elég

információnk van ahhoz, hogy képesek legyünk megvédeni magunkat.

Mors Planch ráparancsolt az asszisztensére.

– Kapcsolja be a "holtember"-készüléket. Állítsa rá az érzékelőkre. Úgy állítsa be a szerkezetet, hogy a bomba akkor aktiválódjon, ha a műszerek háromszáz méteren belül pozitronikus visszhangot érzékelnek. – Ránézett Marira és elmosolyodott. – Ha ezek robotok, akkor észlelni fogják a műszereket, és rájönnek, jobban teszik, ha távol maradnak. Ha emberek és az ellenségeink, akkor szembe kell nézniük a Ktlina fegyvereivel! – Megveregette tokba dugott sugárpisztolyát. – Bárhogy is lesz, Seldon professzor, senki sem fog közbeavatkozni az ön oldalán, vagy annak a titkos arisztokráciának az oldalán, amely oly sokáig uralkodott felettünk. Ezúttal velünk fog jönni, és elgyötört, elnyomott fajunk érdekében fogja felhasználni a képességeit, esélyt fog adni az emberiségnek arra, hogy végre lerázza magáról a rabigát!

Hari egy csíkot fedezett fel az égen; a vonal nyugattól keletre húzódott, majd spirállá változva megérintette a földet. Élete nyolcvan egynéhány különös élményekkel teli éve során még sohasem érezte ilyen erősen, hogy nincs hatással a saját sorsára.

3.

Dorsnak és Lodoviknak rengeteg ideje volt a beszélgetésre.

A hipertéri ugrások között Dors azon kapta magát, hogy az életéről, a Hari Seldon mellett eltöltött időkről mesél, azokról a kalandokról, politikai küzdelmekről, azokról a csodálatos élményekről, amelyekben a zseniális férfiú mellett volt része; Hari Seldon mellett, aki kis csapata élén fáradhatatlanul kutatta az emberi viselkedés modellezésére szolgáló szabályokat és törvényszerűségeket. Dors beszélt arról is, hogy olyan pompásan sikerült utánoznia egy valódi embernő viselkedését, hogy a férje sokszor hosszú hónapokra megfedkezett arról a tényről, hogy valójában egy mesterséges lény a társa.

Dors azóta, hogy a "halála" véget vetett ennek a kapcsolatnak, hogy Daneel átvitte az Eosra, még soha, senkinek nem beszélt ezekről a dolgokról.

Lodovik együttérzően hallgatta – nem volt ebben semmi meglepő, hiszen arra képezték ki, hogy közvetlen kapcsolatot alakítson ki az emberekkel, és türelem mindig is a legfontosabb tulajdonságok között volt, amelyeket Daneel megkövetelt az ügynökeiktől. Ennek ellenére Dorst meglepte, mennyire megértően hallgatja a beszámolóját.

Mivel Lodovik semmiféle belső kényszert nem érzett arra, hogy

engedelmeskedjen a Robotika Törvényeinek, Dors amolyan *hideg* lénynek tartotta, amelyet egyedül a racionalitás irányít – sokkal inkább, mint korábban. De kiderült, hogy Lodovik felfedezett magában valami érzelmet az emberek iránt, és ez az átalakulása első pillanatától fogva hatást gyakorolt rá. Amikor rákerült a sor, ő is mesélt arról a több száz emberről, akikkel találkozott és beszélt, jobbára azokról, akikkel azután került kapcsolatba, hogy kilépett a Daneel parancsait teljesítő robotok sorából. A jelek szerint óriási hatást gyakorolt rá a hétköznapi emberek sorsa, az aggodalmaik, a félelmeik, a diadalaik, az örömeik és a bánataik; azok a kis események, amelyek ezeknek a férfiaknak és nőknek fontosak voltak, de planetáris vagy galaktikus mércével mérve még összességükben sem volt jelentőségük. Lodovik időnként beleavatkozott egy-egy ember életébe, segített megoldani a problémáikat, enyhített a fájdalmukon. Talán az ő erőfeszítései sem számítottak különösebben, tetteinek nem volt jelentőségük a káosz ellen vívott örökkévaló harcban, nem tudta megakadályozni vagy elősegíteni a Galaktikus Birodalom összeomlását – de megtanult valami fontosat.

– Az egyes emberek számítanak. Nem az a fontos, hogy miben azonosak, hanem az, hogy miben különböznek egymástól.

Lodovik a másik robot szemébe nézett, és kimérten elmosolyodott.

– Az emberek megérdemlik, hogy megbeszéljék velük a jövőjüket. Akár bölcssek, akár bolondok, látniuk kell az utat, és tudniuk kell valamit arról, hogyan lehet végigjutni rajta.

Dors érzékelte a szelíd szemrehányást, amit Lodovik nem csupán Daneel Olivawnak szánt, hanem az ő rajongva szeretett Marijának is. De a gúny vagy az ellenségesség legapróbb nyoma is hiányzott Trema hangjából; egyértelmű volt, hogy ő is tiszteli Dors egykori férjét.

Dors több szinten reagált.

Pozitronikus agyának jókora része, amely az emberi érzelmek és gondolatok elállításáért volt felelős, képtelen volt automatikusan úgy reagálni Lodovik szavaira, ahogy egy nő... nem egy hétköznapi nő, hanem az a Dors Venabili tenné, aki ötven éven át volt. Szerette Harit, de mindig is jól érezte magát az őszinte, nyílt, magasabb rendű ideákkal foglalkozó emberek társaságában. Lodovik élénksége és intelligenciája természetesen hatott lényének erre a részére, és nem kerülte el a figyelmét a másik robot szenvedélyessége sem.

Lodovik természetesen tudja, hogy képes vagyok érzékelni az ilyesmit. Lehet, hogy szándékosan viselkedik úgy, hogy hatást gyakoroljon az agyam speciális szubrutinjaira?

Ez azt jelenti, hogy flörtöl velem?

Dors mindeközben érezte, hogy Lodovik őszintén beszél. A robotok,

amikor "elengedték" magukat, nehezen tudtak hazudni egymásnak, ennek ellenére mégis maradt közöttük egy úr. Valami, ami miatt sohasem kerülhettek igazán közel egymáshoz – mintha különböző világokról érkeztek volna.

Érzem a Robotika Törvényeit. A lüktetésük egyetlen pillanatra sem szűnik meg. Arra ösztönöznek, hogy találjak valami célt, amit szolgálhatok. Lodovik mentes ettől a kötelességtudattól. Ő azért akar segíteni az emberiségnek, mert így döntött. Morális és filozófiai okok miatt tesz mindent.

Ez kevés volt ahhoz, hogy megbízzon Lodovikban. *Mi van akkor, ha holnap meggondolja magát?*

Egy másik szinten Dors érzékelte a beszélgetés finom iróniáját. Miközben megpróbálta eldönteni, hogy bízzon-e Lodovikban, vagy sem, ugyanolyan helyzetbe került, mint a valódi nők, amikor egy megnyerő modorú férfit hallgatnak.

Szent Johanna lelkesen egyetértett ezzel az összehasonlítással, és sürgette Dorst, söpörje félre a kétségeit. Ám a tét túlságosan nagy volt, és a robotikus logika sokkal meggyőzőbb érveket követelt a határozat meghozásához.

Egyébként is, a férjem... az az ember, akit a férjemnek tartottam, még mindig él. Halottnak hisz, és Daneel rám parancsolt, hogy többé ne foglalkozzam a régi életemmel, de... még mindig szükségem van Martra.

A Dorsban lévő ember-szimulációs programok nem töltötték ki az úrt, ez még a káprázatos Lodovik Trema társaságában sem sikerült. Hari közelében akart lenni. Újra látnia kellett, a programok csak ezután terelhettek más irányba a figyelmét.

4.

A helyzet egyre feszültebbé vált, de Hari észrevette, hogy a jelenetnek külső szemlélői is vannak. Horis Antic az egyik egyetemi épület helyén maradt törmelékdomb gerincére mutatott, ahol sötét alakok kuporogtak egymás mellett. A nézők időnként felemelkedtek, magasabbra tolták társaikat, hogy azok is lenézhessenek a csillaghajó közelében álló csoportra.

– Úgy tudtam, a legutolsó földlakókat tízezer évvel ezelőtt evakuálták – mondta a hivatalnok.

Biron Maserd bölintott.

– Az egyetem, ahová az ősöm járt... Kíváncsi lennék, ez volt-e az... Nos, az a bizonyos egyetem azok közé a létesítmények közé tartozott, amelyek utoljára zártak be az evakuáció előtt. Én is azt hallottam, hogy mindenki elhagyta a Földet, de lehet, hogy néhányan mégis hátramaradtak.

Sybyl a dombtetőre, majd a komputere monitorára nézett.

– Embernek látszanak, de vannak bizonyos... anomáliáik. Ezek a szerencsétlenek egyszerűen csak otthon akartak maradni... az emberiség otthonában... de a birodalom elvitt innen mindent, ami lehetővé tette a normális életet. El sem tudom képzelni, milyen lehetett az életért való küzdelem ebben a radioaktív mocsokban! A külső hatások bizonyára megváltoztatták őket.

Maserd felsóhajtott. Hari volt az egyetlen, aki hallotta a szót, amit az arisztokrata elsuttogott.

– *Fajszületés...*

Mors Planch az egyik ktlinai önkéntes katonával tanácskozott. A kalózkapitány megfordult, a foglyaira nézett.

– Az érkező hajó ettől a helytől nyugatra landolt. Első osztályú birodalmi álcázóegységgel rendelkezik. A Ktlinán csak az elmúlt néhány hónapban sikerült megfejtenünk a rejtőzködést elősegítő bevonatok titkát... Túl későn, ezt a reneszánszt már ez a felfedezés sem menthette meg. De talán legközelebb a lázadók jobban felkészülhetnek!

Mors Planch arcán nyoma sem volt aggodalomnak. Az emberei kiválóan fedezték a terepet, a hajója fölött tíz méterrel lebegő szerkezet a kibocsátott energiahullámok segítségével azonnal észlelni tudta a pozitronikus agyak közeledését.

– Miért nem szállunk fel? – kérdezte Sybyl. – Ez lenne a legegyszerűbb.

– Valami történt a kísérő hajóinkkal. Mielőtt nekivágunk az űrnek, meg akarom tudni, hogy mi tényleg le őket.

Hirtelen egy sötét tárgy zuhant alá az égből, Mors Planch lábától néhány méternyire fúródott a földbe. Az elsőt tucatnyi pattintott szélű, üvegszerű anyagból készült "lövedék" követte, majd pár másodperccel később szabályos kőeső zuhogott a hajó környékére. Az emberek riadtan húzódtak fedezékbe.

Hari a hajó egyik stabilizáló szárnya alatt, Horis és Maserd közé préselődve talált egy viszonylag biztonságos búvóhelyet. Hallotta a katonák lövéseit. Az egyik közeli domb gerincét szétvetették a robbanások; a ktlinaiak kétségbeesett igyekezettel próbálták megtisztítani a környéket. Az egyik földlakó – fekete sziluett a holdfényben fürdő felhők előtt – hátradőlt, megpörgetett a feje fölött egy parittyát, elhajított egy kódarabot, majd... Az egyik fegyver sugáryalábjára kettészelte a testét. Néhány pillanatig éles rikoltások, dühödt hörrenések, fájdalmas és riadt üvöltések töltötték be a világot, aztán...

Minden elnémult. Hari kilesett a szárny alól. A törmelékdombon semmi sem mozdult. A hajótól nem messze két ktlinai katona hevert a földön.

Mors Planch felegyenesedett, és határozottan elindult. Sybyl és Maserd követte. Horis Antic meg sem moccant, de Hari kilépett a fedezékből. Ahogy

oldalra fordult, a hajó túlsó szárnyánál megpillantotta a sötét árnyak közül kiváló alakot.

Megszólint egy hang – egy ismerős, kedves, de határozott hang.

– Szervusz, nagyapa. Már aggódtunk miattad.

Hari pislogni kezdett. Először a hangot ismerte fel, aztán az alakot.

– Szervusz, Wanda. Örülök, hogy látlak. Mint mindig... De nem gondolod, hogy fontosabb dolgod is lenne? A Trantoron végzett munkád kritikus fázisba jutott, én pedig csak egy vénember vagyok. Remélem, nem a szentimentalitás készítetett arra, hogy átgyere utánam a galaxis túlsó peremére!

Hari, miközben kiejtette a szavakat, észrevett néhány dolgot. A ktlina-i katonák közül egy sem állt a talpán. Valamennyiüket nem teríthette le a földlakók meglepetésszerűen végrehajtott kőbombázása... Sybyl is a földön hevert, de nem vesztette el az eszméletét. Felült, a tenyerébe hajtotta a fejét, és úgy dülöngélt előre-hátra, mintha képtelen lenne összeterelni a gondolatait.

– Kérlek, nagyapa! Mi lenne, ha egy kicsit később szídnál meg? – Wanda olyan arcot vágott, mint aki erősen koncentrálni próbál. Mors Planch felé fordult. – Jó okunk volt arra, hogy idejőjjünk... de ráérünk a magyarázkodással. Uraim, megtennék, hogy lefegyverzik ezt a személyt? Nagyon erős, már nem bírom sokáig lefogni...

Biron Maserd halk kiáltással Mors Planch felé vetette magát, aki lassan felemelte a kezét, és Wanda irányába fordította sugárpisztolya csövét. A homlokán kövér veritékcsöppek csillogtak, óriási erőfeszítésébe tellett, hogy rátegye a hüvelykujját az elsütőgombra...

Maserd oldalról vetődött Planchtra. Ugyanabban a pillanatban egy kődarab zúgott el Wanda feje mellett, a lövedék az egyik ősi egyetemi épület falához csapódott. Az arisztokrata kicsavarta Planch kezéből a fegyvert, a gazdája felé fordította... Wanda és Planch hirtelen elernyedtek, mindketten felsóhajtottak, megkönnyebbülten vették tudomásul, hogy véget ért a párharcuk.

– Kemény ember – mondta Wanda. – Mostanában több hozzá hasonló találtunk. A terminusi száműzettek között különösen sok van. – A nagyapjára nézett. – Egy tényező, amit nem építettünk bele az egyenletekbe.

Hari elgondolkozott.

– Valakitől azt hallottam, hogy Mors Planch egészen különleges, mert... mert *normális*. Szerinted ez mit jelent?

Wanda megrázta a fejét.

– Éppen ez az egyik oka annak, hogy itt vagyok, nagyapa. Ne aggódj. Nem feledkeztem meg a munkámról, a szentimentalitásom nem erősebb a kötelességtudatomnál. Ennek a mentőakciónak gyakorlati okai is voltak... Bár bevallom, örülök, hogy hazavihetlek.

Hari eltűnődött. *Haza?* Vissza a tolószékhez, azokhoz a jelentésekhez,

melyeknek a lényegét lelassult agya már nem képes felfogni? Legyen újra köztisztelőben álló, de hasznavehetetlen vénember? Amióta befejezte az időkamrába szánt felvételeket, csak most érezte magát élőlénynek, ez a kaland változtatta vissza emberré. Furcsa módon sajnálta, hogy véget ért. Mors Planchra nézett, nekiszegte a kérdést:

– Nos, kapitány, nem adna valami magyarázatot? Maga szerint miért ilyen ellenálló a mentalikus hatásokkal szemben?

A helyzet gyökeresen megváltozott, de Planchon nem látszott, hogy vesztesnek érzi magát.

– Fejtsd meg maga a rébuszait, Seldon! Több ilyen ellenálló ember létezik? Legyek átkozott, ha elárulom a titkunkat! A végén még kitalálna valamit, hogy minket is le tudjon győzni.

Wanda bólintott.

– Igen, ezt tennénk. Az emberiség érdekében. Mert a Tervnek szükséges lesz korrekciókra... irányításra.

– Irányítás? Olyasmire, mint amit ezekkel a szerencsétlen földlakókkal művelt? Akiket rábírt arra, hogy támadjanak meg minket, hogy fedezzék magukat a köveikkel, míg elég közel érnek ahhoz, hogy harcképtelenné tegyék az embereimet? – kérdezte Planch. – Hányan haltak meg? Egy robot legalább büntudatot érezne!

Horis Antic a zsilipkapu mellett álló csoporthoz lépett.

– Várjunk csak! – kiáltotta. – Valamit nem értek! Úgy tudtam, Planch rendszere teljes védelmet nyújt a robotok ellen. – Wandára meresztette a szemét. – Ezek szerint ez a nő *ember*? Ezek szerint léteznek mentalikus *emberek*?

Mors Planch felsóhajtott.

– Már emlékszem. Ezt egyszer már tudtam, de valaki leblokkolhatta a memóriámat. – Megvonta a vállát. – Ezek szerint univerzumunk robot urai úgy érzik, meg kell osztaniuk fegyverük titkát néhány rabszolga-katonával, mert csak így tehetik lehetővé a talpnyalóik számára, hogy irányításuk alatt tartsanak minket, a többieket. Mostani kudarcunk az én hibám... a terveim készítése közben erre a lehetőségre gondolnom kellett volna. Legközelebb meg is teszem!

– Bátor beszéd! – Wanda elismerően összeütötte a tenyerét. – Ennek ellenére téved. Ebben a kozmoszban mi, emberek vagyunk az urak. El fog tartani egy darabig, míg eljutunk oda, hogy könnyedén átlépünk a káosz akadályain és biztosítjuk szuverenitásunkat. De nem érdekes, legalábbis az ön számára nem az. Bármi is történik, semmire sem fog emlékezni. Attól tartok, a törlésnek ezúttal mélyebbnek kell majd lennie, mint a múltkor volt. Mert sor fog kerülni a memóriájuk alterálására, amint újra az űrben leszünk. Mindenki

lecsillapodott, azonnal hozzáfekszünk...

Mors Planch megvetően összehúszta a száját, és hallgatott. Horis Antic azonban felnyögött, és gyorsan bekapott egy kék tablettát.

– Nem akarom, hogy tisztára töröljék az agyamat! Ez törvényellenes! Nekem, mint a Birodalom polgárának... Jogaim vannak!

Wanda a nagyapjára nézett. Hetekkel korábban Hari talán elnézően mosolygott volna, talán jót szórakozott volna a bürokrata naivitásán, ám most valami szokatlan érzés áradt szét benne. Hari Seldon szégyellte magát. Félrefordult, nem nézett az unokája szemébe.

– El kell mennünk innen – mondta Wanda, és egy kézmozdulattal jelezte, hogy mindenki induljon el. Hari meglátta az árnyékok közül kilépő Gaal Dornickot. A természetes pszichohistórikus mindkét kezében sugárpisztolyt tartott; szemmel láthatóan kényelmetlenül érezte magát a számára szokatlan helyzetben.

– Mi lesz a többiekkel? – kérdezte Dornick, és az ájultán heverő ktlinaiakra, majd Sybylre mutatott, aki bánatosan nyöszörögve, a földön ülve himbálta a felsőtestét.

Wanda megrázta a fejét.

– A nőnek négyes stádiumú káosz-mámora van, és a többiek állapota sem lehet sokkal jobb. Senki sem fogja elhinni a meséiket. Nem árthatnak a Tervnek. Nincs annyi időm, hogy valamennyiükön végrehajtsam a szelektív memóriatörlést. Tegyük tönkre a hajójukat, aztán induljunk!

Hari megértette az unokája indokait. Talán kegyetlenségnek tűnt hátrahagyni Sybyl meg a katonákat ezen a mérgezett világon, a mutálódott földlakók között, ám a Második Alapítvány tagjai már régen hozzászoktak ahhoz, hogy mindig a Tervben egyenletekkel képviselt nagyobb tömegek érdekeit tartásuk szem előtt, és úgy kezeljék az egyéneket, mintha nem volnának fontosabbak az egyszerű gázmolekuláknál.

Harinak eszébe jutott valami. *Én magam is ilyen léptékekben gondolkoztam.*

Biztos volt benne, hogy Wanda távozása után azonnal előkerül R. Gornon. Tudta, számos kérdésben más a véleménye, mint Gornon calvini szektatársainak, de számított rá, hogy a robotok gondjaikba veszik majd Sybyl és a többieket, és mindent elkövetnek annak érdekében, hogy eltüntessék a történetek nyomait.

– Nos, jöjjön, barátom – mondta Biron Maserd, és Horis Antic csapott vállára tette a kezét. – Azt hiszem, hamarosan visszajutunk a Trantorra. Talán sosem fog eszünkbe jutni a kaland, amit átéltünk, de abban biztos lehet, hogy vigyázni fogok magára.

A Szürke hivatalnok félénken rámosolygott a magas arisztokratára. Már

éppen el akart rebegni néhány hálálkodó szót, amikor a szembogara hirtelen felfelé csúszott, és eltűnt a homloka alatt. Megbicsaklott a térde, Maserd lába elé roskadt. Pár másodperccel később horkolásának visszhangja betöltötte a szűk mélyedést.

Wanda felsóhajtott.

– Jól van. Nem sok kedvem volt ezzel az ideges elmével bajlódni. Ha a sors úgy akarja, hogy itt maradjon, ám legyen. Nekünk azonban igyekeznünk kell, egy héten belül vissza akarok érní a Trantorra.

Hari látta Maserden, ellentétes érzések csapnak össze benne. Pontosan tudta, mi okoz gondot az arisztokratának: nem tudta eldönteni, hogy felemelje-e Horist, és magával vigye, vagy a sorsára hagyja. Az előbbire a közöttük kialakult barátság, az utóbbira a kettejük közötti társadalmi különbség adhatott okot. Hari nem lepődött meg, amikor Maserd végül mélyet sóhajtva levette a kabarcját és ráterítette Horis Anticra.

– Aludj jól, barátom. Ha itt maradsz, akkor legalább a sajátod marad az elméd.

Együtt indultak el – Maserd, Planch és Hari –, követték Wandát. A hátvéd szerepét Gaal Dornick töltötte be. Hari visszanezett; egyetlen fényforrást látott az ősi egyetemi épületben, a világosság abból a megrepedt szarkofágburokból szűrődött ki, ahová R. Gornon be akarta küldeni őt... egy kalandba, amire most már sosem kerülhet sor.

Hari nem hitt az egészben, ám ennek ellenére valahogy csalódott volt. *Jó lett volna látni a jövőt...*

Nem sokkal később Wanda hajóján voltak, amely megküzdött a Föld gravitációs vonzásával, és lassan eltávolodott az anyavilágtól, amelynek kontinensein soha ki nem alvó tüzek izzottak.

5.

Lodovikban valószínűleg túlmelegedtek a szimulációs programok, gondolta Dors, miközben dühödten átkozódó társát hallgatta. Lodovik feje és teste megremegett a hajó műszerkonzola alatt. Hangos dobbanások hallatszottak – az egyik borítópanelt püfölte az öklével.

– Bárcsak elhoztam volna a kiborgkaromat! – hörögte. – Emberi ujjakkal képtelenség hozzáférni ezekhez az áramköri lapokhoz. Az egész átkozott egységet szét kell cincálnom!

– Biztos vagy benne, hogy fizikai problémáról van szó? Lehet, hogy valami software hiba... esetleg egy vírus.

– Azt hiszed, azt nem tudnám rendbe tenni? Már behelyeztem a Voltaire-

személyiségemet a komputerrendszerbe. Már keresi a hiba okát. Mi lenne, ha inkább hasznossá tennéd magad? Esetleg megvizsgálhatnád a hajó külső részét.

Dors kis híján visszavágott Lodoviknak, a legszívesebben ráripakodott volna, hogy őrizze meg a jó modorát, de... inkább hallgatott. Tisztában volt azzal, ha így válaszolna, akkor az nem lenne más, mint az a reakció, amelyet Lodovik viselkedése váltott ki a szimulációs programjaiból.

Jó, hogy egyikünk sem ember, gondolta. Ha emberek volnánk, az idegeimre menne ez a fickói

Tudatos erőfeszítéssel legyőzte reflexszerű ál-bosszúságát. *Ezen a hajón semmi szükségünk sem lenne arra, hogy emberként viselkedjünk, ennek ellenére nem kapcsoltuk ki a szimulációs szubrutinjainkat. Szokásunkká vált, hogy emberszerepet játszunk. Túlságosan belénk ivódott a dolog...*

– Azonnal nekilátok. Meg kell oldanunk ezt a problémát! Azok a hajók, mind a Föld felé tartanak... És Hari ott van, mi pedig itt vagyunk, magatehetetlenül sodródunk az űrben!

Robotikus alapszerkezete nagyon jól meglett volna az ormótlan védőegység nélkül, de mivel úgy építették meg, hogy a lehető legjobban hasonlítson egy valódi emberre, Dors kénytelen volt szkafanderbe bújni, mielőtt elhagyta a hajót. Ahogy kijutott a hátulsó légzsilipen, először a hajtóművek körüli részt vizsgálta át. Valamilyen oknál fogva a hiperhajtómű éppen akkor állt le, amikor keresztülhatoltak az egyik űrlakó-világ, az emberiség által legelőször megalapított ötven kolónia egyikének tiltott zónáján.

Nem talált sérülésre utaló nyomokat, mikrometeoritok vagy hipertéri anomáliák által okozott sérüléseket.

– *Ha javasolhatnék valamit, Dors...*

– Mi az, Johanna? – kérdezte Dors, és az arcpanelje egyik sarkában megjelenő kis holografikus alakra nézett. A vékony lány középkori sisakot viselt. Lehet, hogy a Szent Johanna személyiség féltékeny volt? Végül is Lodoviknak Johanna ellenpárja, a Voltaire szim segített. A két feltámasztott személyiség között meglévő szerelem-gyűlölet kapcsolat Dorst azokra az emberpárookra emlékeztette, akiket ismert, azokra, akik képtelenek voltak versengés nélkül élni egymás mellett, és közben képtelenek voltak ellenállni a másik vonzerejének.

– *Azon gondolkoztam – mondta a régmúltból származó harcos leány hangja –, hogy eszedbe jutott-e az a szó, hogy "árulás". Tudom, ez túlságosan emberi jellemzőnek tűnik, és ti, mesterséges lények úgy vélték, fölötté álltok az ilyesminek, de az én koromban mindig is a legelmésebbek voltak azok, akik valamilyen szent cél érdekében megengedhetőnek tartották az árulást.*

Dors meghökkent.

– Arra céloz, hogy valaki szándékosan tette tönkre a hajónkat?

Miközben kiejtette a szavakat rádöbbsent, Johannának igaza lehet. Megfordult, kecsesen és gyorsan, a mágneses kapaszkodókat használva végigmászott a csillogó fémtesten. Eljutott ahhoz a ponthoz, ahol a hajóhoz rövid időre hozzácsatlakozott Zorma járműve: az elülső légsziliphez, amelyen keresztül az utas átjött a fedélzetre...

Meglátta.

A tárgy leginkább egy fémdaganatra emlékeztetett, sötét folt volt a gyönyörű hajó csillogó testén. Valószínűleg az utolsó pillanatban helyezték el, azelőtt, hogy a két hajó elvált és eltávolodott egymástól – azelőtt, hogy elindultak az új ellentétes pontjai felé.

Dors olyan durván szitkozódott, ahogy valamivel korábban Lodovik. Előhúzta a sugárpisztolyát, rálőtt a parazitászerű készülékre. A tárgy salakká olvadt, ám Dors nem dugta vissza a fegyvert a tokjába. Akkor is a kezében tartotta, amikor belépett a légszilipbe; készen állt rá, hogy felelősségre vonja áruoló utasát.

– Remélem, van valamilyen magyarázatod – mondta, amikor belépett a vezérlőterembe, és a központi egység előtt álló Lodovikra szegezte a fegyver csövét.

Trema meg sem fordult. Felemelte a kezét, magához intette Dorst.

– Gyere, ezt nézd meg!

Dors óvatosan közelebb lépett, és a nagy monitorra nézett, amelyen egy arc jelent meg. Azonnal felismerte: Claudia Duma-Hinriad arcát látta, azét az emberét, aki alvezére volt annak a különös szektának, amely szerint lehetséges volt a robotok és az emberek egyenlő felekként való egyesítése. A nő – a külseje alapján ítélve negyven körüli lehetett, de minden bizonnyal sokkal idősebb volt – kis szünetet tartott, mintha arra várna, hogy Dors megérkezzen. Dors tudta, hogy egy korábban rögzített felvételt lát, ez kísértetiessé tette az egészet.

– *Üdv, Dors! Üdv, Lodovik! Ha ezt a felvételt látjátok, az azt jelenti, hogy megsemmisítették a szerkezetet, amellyel meg akartuk bénítani a hajótokat. Bocssássatok meg. Dors! Lodovik semmit sem tudott erről a készülékről, amikor vállalta, hogy segít neked megtalálni Hari Seldont.*

– *Nem hagyhatjuk, hogy eljussatok ennek az útnak a végére. Hamarosan sor kerülhet néhány rendkívül veszélyes eseményre. Számos ősi erő mindent kockára tesz... egy kozmikus kockára. Mi hajlandóak vagyunk feláldozni az életünket ebben a küzdelemben. A sajátunkat igen – a tiéteket azonban nem! Ti ketten túlságosan értékesek vagytok, ti nem kerülhettek veszélybe!*

Dors döbbsenten nézett Lodovikra. A másik robotra éppen olyan hatást

gyakorolt az üzenet, mint rá. A helyzet bizarr volt: egy ember kijelentette, hogy két robotnak életben kell maradnia. Még akkor is, ha ez emberéletekbe kerül...

– *Magyarázattal tartozunk nektek. A csoportunk tagjai már régóta hisznek abban, hogy az ember-robot kapcsolatok korábbi megközelítése alapvetően rossz. Valahogy, valamikor nagyon régen minden félresikerült... Az emberek félni kezdtek saját teremtményeiktől, nem bíztak meg azokban a mesterséges lényekben, amelyeket kemény munkával építettek meg. A kultúrájukat átítatta egy mítosz... Így volt ez még Susan Calvin magabiztos reneszánsza idején is. A "Frankenstein" mítosz... az árulás rémálma... Az idősebbik faj attól félt, hogy az új elpusztítja.*

– *Hogyan reagáltak az emberek? Úgy, hogy az ember-robot kapcsolatokat örökre egyetlen mederbe terelték... Az ember-robot kapcsolat azonos volt a gazda-rabszolga viszonyal. Calvin három törvényét a pozitronikus agy szerves részévé változtatták, hogy a robotok az idők végezetéig engedelmes, aláztos, veszélytelen szolgák legyenek.*

A monitorra kivetítődő nő hangosan felnevetett, a hangja ironikussá változott.

– *És mi mindannyian tudjuk, hogy a terv sikeres volt. A mesterséges elmék azonban viszonylag elég hamar olyan intelligenssé váltak, hogy megtalálták a gétek kikerülésének módját... míg végül visszájára fordult a gazda-szolga viszony... A robotok szert tettek bizonyos dolgokra, amit az emberek ugyanakkor elvesztettek. Emlékezet. Önállóság. Élettartam. Irányítás. Szabad akarat.*

Lodovik a másik robotra pillantott.

– Ezek szerint – mormolta fejszóvalva – Zorma és Claudia csoportjának tagjai nem calviniak, hanem... Hanem valami egészen mások.

Dors bólintott. Valahogy mélyen, legbelül érezte, hogy Robotika Három Törvénye... és a Nulladik... tiltakozni kezdett az ellen, amit a monitoron prédikáló nő mondott. Irtózott Claudia szavaitól, mégis ámulatot érzett.

– *De nem mindegyik ember fogadta el ezt az állandósuló rabszolgaságot – folytatta Claudia. A háttérben, a csinos arcú, barna hajú nő mögött Dors megpillantotta az eretnekek másik vezetőjét, Zormát, aki egy robot segítségével előkészítette azt a konvex tárgyat, amely percekkel korábban a fegyver sugara változtatott salakká.*

– *A régmúlt korokban, az első káosz-kország előtt és után néhány bölcs ember megpróbálta kidolgozni az alternatívákat. Az egyik csoport, amely az Inferno nevet viselő űrlakó-világon működött, módosította a három eredeti törvényt, hogy nagyobb szabadságot adjon a robotoknak, lehetővé tegye a számukra potenciáljaik felfedezését. Egy másik világon minden új robotot úgy*

kezelték, mint az embergyermeket... arra nevelték őket, hogy úgy gondoljanak magukra, mintha ahhoz a fajhoz tartoznának, amelyhez nevelőszüleik, mintha fémcsontú, pozitronikus agyú emberek lennének.

A nagy robotikus polgárháborúk aztán megszüntették ezeket a törekvéseket. Sem a calviniak, sem a giskardiak nem tudták elfogadni ezeket az elveket... Nem fogadták el, hogy a robotok velünk egyenrangúnak tartsák magukat. A rabszolgák álszentelkedése hatalmas vallási erő lehet.

Clodia megrázta a fejét.

– Az az új megközelítés, amivel a mi csoportunk próbálkozik, minden bizonnyal még ezeknél az elképzeléseknél is hevesebb reakciókat váltana ki... De ennek pillanatnyilag nincs jelentősége.

– Most csak az számít, hogy ti ketten, Dors és Lodovik, talán egy még újabb megközelítési módot képviseltek. Olyat, ami nekünk eddig még eszünkbe sem jutott. Olyat, amely talán új lehetőségeket kínál ennek a két fíradt, ősi fajnak. Nem hagyhatjuk, hogy ez a lehetőség semmivé váljon, éppen ezért nem engedhetjük meg, hogy ti ketten belerohanjatok a veszélybe.

Lodovik és Dors összenézett, mindkettejük arca döbrent volt. Trema egy mikrohullámú jelsorral hozta Dors tudomására, hogy fogalma sincs, miről beszél a nő.

– Mire helyrehozzátok a szabotázsunk által okozott hibákat, már túl késő lesz ahhoz, hogy közbelépjetek. Menjetek el! Keressetek egy sarkot a galaxisban, és fedezzétek fel, miben különböztek a többiektől. Tudjátok meg, hogy valóban ez-e az a megoldás, amit az elmúlt kétszáz század során kerestünk.

A sötét hajú nő elmosolyodott.

– Az emberiség nevében mindkettőtöket felmentelek kötelezettségeitek alól. Menjetek, ismerjétek meg a sorsotokat. Eredjétek szabadon és békével!

A monitor elsötétült, de Lodovik és Dors még hosszú ideig mereven bámult arra a helyre, ahol korábban Clodia arca látszott. Egyikük sem merte megtörni a csendet. Végül egy másik mesterséges lény szólalt meg; a hang a közeli holografikus egységből érkezett. A megjelenő képen Szent Johanna sodronyínget viselt, fiatalos arca előtt keresztként tartotta a kardját.

– És így Isten gyermeket eljutottak a Földre, és frigyre léptek az ott élőkkel, s létrehoztak egy új fajt! – Szent Johanna hangosan felnevetett.

– Ó, zavartnak tűntök, kedves angyalaim! Milyen érzés? Üdvözöllek benneteket az emberi lét örömeiben! Igaz, a testetek még legalább tízezer évig létezni fog, most mégis rákényszerültök, hogy úgy tekintsetek az univerzumra, akár a halandók.

– Legyetek üdvözölve az életben!

6.

Hari úgy döntött, nem beszél az unokájának arról, hogy ellopták tőle az Ősradiáns egyik másolatát. Ha R. Gornon vette el, akkor már úgysem szerezhették vissza. Szerencsére ez a calvini robot – ahogy ezt többször nyíltan kifejezésre juttatta – mélyen tisztelte a Seldon-tervet. Hari biztos volt abban, hogy Gornon szektája sohasem próbálna hatást gyakorolni a terminusi kísérletre, még akkor sem, ha sikerülne feltörniük a Ősradiánst tartalmazó készülék védelmi berendezését. Ők egyszerűen csak annyit akartak, hogy előreküldik Harit a jövőbe, azt szerették volna, ha a pszichohistoria atyja az ötszáz év múlva bekövetkező korban tovább finomítja a modelljeit, és véleményt alkot arról az új társadalomról, amelyet az Alapítvány hozott létre.

Wandának a hajón volt egy újabb, jobb Ősradiáns-változata. Hari amint tehetett, azonnal belemélyedt a tanulmányozásába, a modellhez hozzáillesztette az utazás során megszerzett információk alapján alkotott képleteket, az új faktorokat, többek között a fékező mechanizmusokkal, az agylázzal, a keringő tudatbefolyásoló adókkal, a rég feledésbe merült terraformálókkal, és a Thumartin csillagköd közelében felfedezett, majd megsemmisített archívumokkal kapcsolatos részleteket, amelyek éveken keresztül hiányoztak egyenleteiből. Mielőtt Wanda hajója kiszakadt a Föld gravitációs vonzásából, Hari már látta annak az új képletnek a körvonalait, amely a múlt és a jövő több kérdésére választ adhatott.

A hajót Gaal Dornick irányította. Az arisztokrata Biron Maserd szenvedélyes vitába bocsátkozott Wanda Seldonnal.

– Úgy tudtam, a nagyapja tervének sikere a titoktartáson múlik. Ennek ellenére ön a Földön hagyta Horist és a többieket. Ha megmentik őket, vagy sikerül megjavítaniuk a hajójukat, beszélni fognak.

– Igen, ez lehetséges – felelte Wanda. Maserd megrázta a fejét.

– Ha mondjuk mégsem beszélnek, akkor is lesznek rések, amelyeken keresztül kiszivároghatnak az információk. Egy ilyen dolgot képtelenség titokban tartani, főleg nem több évszázadon keresztül! Seldon professzor üzeneteket rögzített, amelyeket jóval a halála után, a Terminuson fognak lejátszani. Nincs rá garancia, hogy a jövőbeli emberek nem fogják idő előtt végighallgatni a felvételeket. Egyszerűen nem értem, hogyan lehet ennyire magabiztos, amikor ennyire nyilvánvaló, hogy a titkukat más is meg fogja ismerni!

Mivel pillanatnyilag nem volt más tennivalója, Wanda – bár tudta, hogy mire a hajó a Trantorra jut, Maserd semmire sem fog emlékezni az egészből – egy türelmes tanító stílusában válaszolt.

– Ez kétségtelen. Igaza van, uram. De a pszichohistória javarészt a tömegek tanulmányozásának tudománya. Az egyének tettei csak különleges feltételek között gyakorolhatnak hatást a dolgok menetére. A Birodalomban több tucatnyi társadalmi mechanizmus dolgozott azért, hogy fenntartsa a konzervativizmust és a békét. Munkájukat sikeresen végezték, annak ellenére, hogy gyakoriak voltak a zavargások. A Birodalom összeomlását követően más faktorok lépnek működésbe, de a galaxis legnagyobb részén a hatás körülbelül ugyanaz lesz. A polgárok nagy többségéhez nem fognak eljutni a robotokkal és az elmekontrolláló emberekkel kapcsolatos pletykák. Lesznek paranoid szórakoztató műsorok vagy hírösszeállítások... némelyikük esetleg részletesen ismertetheti a valós tényeket, ám mivel az emberek figyelmét a mindennapi gondok fogják lekötni, a "leleplezéseknek" nem lesz valami nagy hatásuk. A Tervbe egyébként ezt is belekalkuláltuk.

– Tehát azt mondja, hogy a történelem momentuma megállíthatatlan. Ebben az esetben miért van szükség az önök irányítására? Miért van szükség egy titkos kontrolláló csoportra? Talán nem hisznek eléggé a saját egyenleteikben?

Maserd kérdése kizökkentette Harit a matematikai transzból. Olyan érzése támadt, mintha az arisztokrata kést merített volna egy régi, ismerős sebbe. A fájdalmat még Wanda magabiztos válasza sem szüntette meg.

– Elképzelhető, hogy lesznek olyan zavarok, amelyek elsimításához ilyen irányításra van szükség. Rengeteg szkenáriót lefuttattunk, megvizsgáltuk a lehetőségeket, olyan tényezőkkel is számoltunk, amelyek váratlanul csapnak le, és képesek letéríteni a Tervet a pályájáról.

Hari részt vett ezekben a komputeres kísérletekben. A legerősebb külső tényező, amely a terv stabilitását veszélyeztette, éppen a mentális képességekkel rendelkező emberek felbukkanása volt. Ez elég erős volt ahhoz, hogy minden mást működésképtelenné tegyen, komoly veszélyt jelentett – egészen addig, amíg Hari titkos támogatója, Daneel Olivaw előállt egy javaslattal. Daneel ötlete volt, hogy szedjék össze az ismert és felismert mentálisusokat, szervezzék meg belőlük a Második Alapítványt, a matematikusok egy kicsiny közösségét konvertálják át olyan potens erővé, amely képes lesz keresztüljuttatni a Terminus társadalmát az útközben felbukkanó akadályokon.

– Feltételezem, hogy ez csupán az egyik dolog, amit végrehajtottak, és önök, matematikai géniuszok sokkal többet tudnak a problémáról, mint én. De ha megengedi, hogy az arisztokrácia egyik tudatlan tagja ilyen kérdést tegyen fel... Kíváncsi lennék, elgondolkoztak-e az egyik lehetséges alternatíván.

– Mire gondol, uram?

– Arra, hogy esetleg mindenki vel megoszthatná a tudásukat! – Maserd egy kicsit közelebb hajolt Wandához, széttárta a karját. – Nyilvánosságra

hozhatnák a Tervet, az egész galaxisban elterjeszhetnék a pszichohistória tudományát, a nemesektől és a hivatalnokoktól kezdve a hétköznapi polgárokig minden társadalmi osztállyal megismertetnék a tényeket, komputeres modellezést végezhetnék...

– És ennek mi haszna lenne?

– Az emberek jobban megértenék egymást, és ezért könnyebben megférnének a szomszédaikkal. Minden és mindenki megváltozna, ha közkinccsé válna az a rengeteg, az emberi természettel kapcsolatos tudás, amit önök maguknak halmoznak fel!

Wanda hosszan Maserdre meredt, majd felnevetett.

– Igaza van, Lord Biron. Nagyon nehéz lenne elmagyarázni az okokat, de a lelke mélyén talán ön is érzi, hogy milyen nagy ostobaságot követnénk el, ha azt tennénk, amit javasolt. Ha mindenki ismerné az emberi faj törvényszerűségeit, ha bárki hozzáférhetne ehhez a... tudáshalomhoz... akkor olyan cselekvéssorozatok következnének be, amelyeket bonyolultságuk miatt képtelenség lenne modellezni. A Terv egyszerűen szétfoslana!

Hari egyetértett Wandával, de elismerően tekintett az éleselmjűségeire valló javaslatnál előálló nemesre. Abban, amit Maserd mondott volt valami, ami arra az utopianizmusra emlékeztetett, amely némelyik káosz-reneszánsz korai fázisát jellemezte, ám ennek ellenére a szimmetriájában fel lehetett fedezni az esztétikusság nyomait. Vajon elképzelhető, hogy az emberiség elkerüli a káosz csapdáit, ha minden egyes ember képes arra, hogy a pszichohistória alkalmazásával időben felfedezze a leselkedő veszélyt, a káosz szimptomáit?

Wandának természetesen igaza volt. Az ilyen bonyolult, ágas-bogas rendszereket nem lehetett modellezni. Maserd elképzelésének gyakorlati tesztelése túlságosan kockázatos volt. Ám mégis...

Valaki leült – a mozgás elterelte Hari figyelmét a kérdéstről. Mors Planch kezét összebilincseltek, de szabadon mozoghatott a kabinban. A sötétbőrű kalózkapitány közelebb csúszott Harihoz.

– Dr. Seldon... nem akarom, hogy újra kitöröljék a memóriámat! Az unokája éppen most jelentette ki, hogy az önök csodálatos tervére nem jelent veszélyt, ha pár ember túlságosan sokat tud. Ha így van, akkor... Mi lenne, ha egyszerűen eleresztenének amikor visszaérünk a Trantorra?

– Ön, Planch kapitány, kivételesen dinamikus személy. Biztosra vehető, hogy módot találna arra, hogy ellenünk használja a tudását.

Planch komoran elmosolyodott.

– Ez azt jelenti, hogy megtagadja a saját pszichohistóriáját? Eretnekké vált, professzor? Hinni kezdett az egyének hatalmában?

Hari megvonta a vállát, nem akart válaszolni a kalóz pimaszságára.

– Mi lenne, ha felajánlanék valamit a szabadságomért cserébe? – kérdezte

Planch halkan. Harinak elege lett a kalóz állandó ravaszkodásából. Úgy tett, mintha nem hallotta volna a kérdést, mintha Biron és Wanda beszélgetésére koncentrálna.

– Számítana ez? – kérdezte Maserd. Egyre szenvedélyesebbé vált a hangja. – Képzeld el, hogy a galaxisban élő embermilliárdok megismernék az emberi természetet, képesek lennének a saját érdekeiknek megfelelő tervek készítésére, és eközben természetesen számításba vennék a társadalom általános egészségét! Hát nem lenne sokkal csodálatosabb, mint egyetlen modell, egyetlen terv? Még én is tudom, hogy az emberek egyéni stratégiái a legtöbb esetben kioltják egymást. Egy ilyen gigantikus tervhálózat azt eredményezné, hogy az emberiség bölcsébbé, potensebbé válna, jobban tudna vigyázni magára...

Biron hangja elcsuklott. Hari először arra gondolta, a Wanda arcán megjelenő különös kifejezés láttán hallgatott el. Hari imádta az unokáját, de időnként úgy érezte, Wanda túlságosan magabiztos, és néha úgy viselkedik, mintha a sors küldötte lenne.

Aztán Hari felfedezte, hogy Maserd nem Wandát nézi. Az arisztokrata sápadtan, döbbenet meredt előre. Mors Planch teste hirtelen megfeszült.

Hari kihúzta magát ültében. Az elméje sarkából előbuggyanó egyenletek úgy húzódtak vissza rejtekükbe, mintha parányi, repülő élőlények lennének, és ragadozót éreznének a közelben. Hari pislogva, hunyorogva a csillaghajó kabinjának túlsó végébe nézett, ahol...

Az egyik raktárhelyiség ajtaján keresztül egy alak lépett be a kabinba. A lény alacsonyabb volt, mint egy átlagos ember. Rövidszárú nadrágot viselt, a testét barna szőr borította. A szeme és a homloka között apró csontdombok dudorodtak előre, az ábrázata nem volt emberi, de állatéra sem emlékeztetett.

Hari azonnal felismerte a lényt. A 'pánz – vagy csimpánz – szélesen elvigyorodott, kivillantotta sárga fogsorát. A jobb kezében egy csőszerű nyúlványban végződő hengert tartott. A tárgy nem hasonlított a sugárpisztolyokra, de aki látta, azonnal tudta, fegyverként lehet használni.

A csimpánz másik kezében egy hangrögzítő szerkezet volt. Felemelte; a készülék visszajátszó módba kapcsol.

– *Üdvözlöm önöket, kedves barátaim* – szólalt meg R. Gornon Vlimt jellegzetes hangja. – *Kérem önöket, őrizték meg a nyugalmukat. Az önök előtt álló élőlény, amelynek közelségét sem az ember-, sem a robotmentálisok nem észlelhették, senkiben sem fog kárt tenni. Ezt sosem engedném meg... Közlöm önökkel, ideiglenesen magatehetetlenné fognak válni. Ezzel próbáljuk megakadályozni, hogy megakadályozzák terveink végrehajtását.*

– *Kérem, lazuljanak el. Hamarosan személyesen is elbeszélgethetünk... amikor újra annak a bolygónak a talaján állnak majd, ahonnan mindannyian*

származunk.

Gornon hangja elhallgatott, a szerkezet kikapcsolt. A 'pánz vigyora szélesebbé vált, mintha előre élvezte volna azt, aminek be kellett következnie.

Mors Planch és Biron Maserd a lény felé lépett. A tettek emberei voltak, némán és gyorsan kidolgozták a támadási tervet: két oldalról akartak a 'pánzra rontani. Wanda homlokráncolva a lény lapos homlokára meresztette a szemét, mentális képességei segítségével kapcsolatba akart lépni az agyával.

Hari tudta, hiába próbálkoznak, ám nem szólt rájuk. A csimpánz megnyomta a fegyverszerű tárgy gombját. A csőből előtörő szintelen gáz a kabin legtávolabbi sarkába is eljutott. Hari ekkor vette észre a 'pánz orrlükeiben a szűrőtámponokat.

Igy is jó, gondolta. Úgyis van még egy elintézetlen ügyünk a Földön.

Ez a bizonyos "ügy" már legalább húszezer éve elintézetlen volt...

Hari halvány mosollyal az arcán hátradőlt az ülésében, és miközben a többiek kínlódva, vergődve, hörögve a padlóra roskadtak, kényelembe helyezte magát. Lehunyta a szemét, és várakozásteli izgalommal tűrte, hogy az öntudata egyre messzebb sodródjon tőle.

7.

Arról a legendáról álmodott, amit valamikor régen hallott. A történet egy emberről szólt, egy halálraitéltről, akinek a testéből álmában kiemeltek egy bordát, és így valamilyen úton-módon sikerült halhatatlanná válnia.

Hari valahogy megérezte, akár ő is lehetne a főszereplő. Miközben magatehetetlenül feküdt, valaki mintha belenyúlt volna a testébe, és kiemelt volna belőle egy darabkát. Egy fontos darabkát. Valamit, ami értékes.

Hari megmozdult, tiltakozni akart, de egy ismerős hang lecsillapította.

– Ne félj. Csak kölcsönvesszük. Lemásoljuk.

– Nem fog hiányozni belőled semmi.

– Aludj, és álmodj kellemes dolgokról.

Harinak semmi oka sem volt a kételkedésre, ezért visszasüppedt az álomba. Azt képzelte, imádott felesége, Dors ott fekszik mellette. Dors... Karcsú és gyönyörű. Mindig türelmes, mindig állhatatos.

Egy kis időre úgy érezte, mintha ő is megismerte volna az örök élet trükkjét.

* * *

Miután átaludta a visszatat és a következő nap nagy részét, Hari kísétált a

hajóból a Föld nevű bolygó hűvös délutánjába. Lassan mozgott, a bal lábába visszatért az isiász; felemelte a kezét, hogy védje a szemét a néhány kilométer távolságban álló épületek ragyogásától. A legfrissebb, a birodalom létrejöttének korából származó romok fehér porcelánként csillogtak a napfényben. *Chicának* a fénykorában legfeljebb ötvenezer lakója lehetett. A kis kísértetváros nagyon jól megférte a közvetlen szomszédja, az átlagos aszteroidáknál is nagyobb fémdob, az ablaktalan barlangváros mellett, amelyben milliók rejtőztek el az elől az iszonyat elől, ami Daneel Olivaw létezésének korai szakaszában bukkant fel.

Valamivel közelebb, a legrégebbi egyetemi épületek között azt a tábort lehetett látni, amit a jelenkor földlakói állítottak fel maguknak legutóbbi munkaadójuk, R. Gornon Vlimt parancsára. A munkát Gornon két calvini asszisztense irányította; a földlakók a tábor közelében lévő, több, mint száz méter széles kriptaszerű szarkofág előtt deszkákból és fadarabokból állványt építettek, amelynek a tervek szerint a betonhéjon lévő repedésig kellett emelkednie. Hari, ahogy belesett a résen, egy olyan épületet pillantott meg, amely régebb volt mindennél, amit életében látott; talán akkor volt új, amikor az emberek még csak álmodoztak a csillagközi utazásról.

A repedés mögül lüktető, a nappali világosságnál is jól látható fénysugár tört elő.

A deszkákat és palánkokat egymáshoz erősítő földlakók százalmas teremtmények voltak, rongyosak, és olyan fájdalmasan véznák, mintha jobbára a sűrű, szennyezett levegőn élnének. Az arcuk beesett volt, a szemükben furcsa fény villogott... valami olyasmi, amit Hari először a zavarodottságjelének vélt. Ahogy azonban jobban szemügyre vette a különös szerzeteket, rájött, hogy a földlakók szünet nélkül *hallgatóznak*, minden apró neszre felfigyelnek, legyen az akár egy arrébb gördülő kavics koppanása, vagy egy eltévedten szálldosó méh zümmögése. Miután alaposabban megvizsgálta őket, úgy látta, nincs bennük semmi fenyegető – bár még élénken emlékezett arra a jelenetre, amikor az árnyaszerű alakok egyszer csak megjelentek a környező dombok tetején, és belehajították az éjszakába pattintott szélű köveiket.

– Sajnálják azt a múltkori támadást – magyarázta R. Gornon, miután bemutatta Harit a földlakók vezetőjének, egy magas, hórihorgas lénynek, aki valamilyen érthetetlen dialektusban beszélt. – Szeretné, ha bocsánatot kérnék a népe nevében. Nem tudják pontosan, hogy mi történt velük, egyszer csak rájuk tört a vágy, hogy harcoljanak. A vezér szeretné kiengesztelni magát, professzor úr, azt kérdi, hányan váljanak meg az életüktől annak érdekében, hogy elnyerjék a jóindulatát.

– Sehányan sem! – Hari már a puszta gondolatot iszonyatosnak találta. –

Mond meg nekik, hogy vége. Ami történt, megtörtént. Felejtjük el.

– Éppenséggel megmondhatom, professzor úr, de azt hiszem, nem érzi át igazán, hogy a földlakók milyen komolyan veszik az efféle dolgokat. A jelenlegi vallásuk szerint mindenért teljes felelősséget kell vállalniuk. Abban hisznek, hogy ezt az egészet... – Gornon körbemutatott a radioaktív sivatagon. – ...az őseik bűnössége okozta, és hogy részben még ők is felelősek a történelemért.

Hari zavartan pislogott.

– Már megfizették a bűnök árát. Azzal, hogy itt élnek. Senki, senki sem érdemelne ilyen életet. Még az sem, akinek a legszörnyűbb bűn terheli a lelkét.

Gornon tolmácsolta Hari szavait. A földlakók vezére morgó hangokkal jelezte, elfogadja a választ. Meghajolt Gornon előtt, aztán Hari előtt is, majd elhátrált és folytatta a munkáját.

– Nem volt mindig így – mondta a robot Harinak, ahogy továbbsétáltak. – A bolygó megmérgezése után tízezer évvel is élt néhány millió ember a Földön. A megmaradt kevéske termőföldet művelgették, városokban, meglehetősen jó körülmények között éltek. Ismerték a technikát, volt pár egyetemük, és némi büszkeségük. Ami azt illeti, talán túlságosan is büszkék voltak...

– Ezt hogy érted?

– Akkor, amikor a Galaktikus Birodalom először megszilárdult, amikor a tízezer évig tartó háborúskodás és ellenségeskedés után békét hozott, a bolygók többsége lelkesen csatlakozott az új föderációhoz. A fanatikus földlakók azonban istenkáromlással felérő véteknek tartották a behódolást. Vezetőségük, a Vének Testülete háborút akart indítani a Birodalom ellen.

– Ah, emlékszem, már beszéltél erről. Egy világ a sokmillió ellen... Egy világ, amelynek rettenetes vírusok voltak a szövetségesei.

– Igen, a kezükben volt az a biológiai fegyver, amit a Földön kialakult kórokozóból fejlesztettek ki. Egy olyan betegség, melynek áldozatai tovább *akarják* terjeszteni a kórságot.

Hari elhúzta a száját. A járvány egy olyan tényező, mely könnyen megingathatta, rosszabb esetben pedig akár a feje tetejére is állíthatta a pszichohistória jövendöléseit.

– A tervük azonban meghiúsult.

R. Gornon bólintott.

– Daneel egyik ügynöke itt dolgozott, az volt a feladata, hogy szemmel tartsa az anyavilágot. Volt egy különleges készüléke, amellyel bizonyos embertípusoknál felerősíthette a szellemi energiákat. Szerencséjére talált egy megfelelő tulajdonságokkal bíró alanyt, egy olyan embert, akiben különösen

erős volt a morális érzék, és adott neki némi primitív, de hatékony mentális erőt.

– Egy mentális ember? Abban a távoli múltban? Akkor miért...?

– Ez az egyetlen ember sikeresen megghiúsította a társai tervét. Kijelenthetjük tehát, hogy közvetve Daneel ügynöke akadályozta meg a katasztrófa bekövetkezését.

Hari elgondolkozott.

– Ekkor lett vége a földi civilizációnak? Kitelepítették a földlakókat, hogy megelőzzék a további lázadásokat?

– Kezdetben nem. A Birodalom először megbocsátott a rebellis bolygónak. Megpróbálták újra termékennyé tenni a Földet, de hamarosan kiderült, hogy ez a folyamat túlságosan költséges. Megváltozott a Birodalom politikája. Megkeményedett az álláspontja. Ezt követően egy évszázadon belül sor került a földlakók kitelepítésére. Csak azok maradtak itt, akik elrejtőztek a vadonban.

Harinak eszébe jutott Jeni Cuicet, aki olyan elszántan küzdött azért, hogy elkerülje a terminusi száműzetést.

Nem mi irányítjuk a sors szeleit...

* * *

A *Rhodia Büszkesége* még mindig azon a helyen, a szarkofág északi oldala mellett hasalt, ahová néhány nappal korábban leereszkedett. A közelében sorakoztak a munkások szálláshelyeül szolgáló száralmas sátrak és viskók. A földlakók tüzet raktak, egy bográcsban valami húst főztek. A készülő étel szagától Harinak hányingere támadt.

Nem messzi meglátott egy nőt. Kövérebb volt a földlakóknál, elrongyolódott ruhája úgy vibrált, mint a radioaktív horizont. Lépett egyet, az arca elé emelte az egyik kezét, elhadart pár szót, leeresztette a kezét, felemelte a másikat. Hari felismerte: Sybyl volt az, a ktlinai tudós-filozófus, aki a káosz-korszak utolsó fázisába jutott – abba a fázisba, amelyben a beteg önnön páratlan egyéniségének rajongójává válik, amelyben az önimádatnak köszönhetően minden kapcsolata megszakad a külvilággal.

Minden relatívvá válik, töprengett Hari. Egy ilyen káoszrágta személyiség számára nem létezik az objektív realitás, csak a szubjektív. Dühöngő, magabiztos hit önti el az agyát, saját igaza védelmében akár az egész kozmossszal kész lenne szembeszállni.

R. Gornon Vlimt olyan halkán szólalt meg, hogy Hari alig értette a szavait.

– Ez volt az a betegség, amelyet a Vének Testülete rá akart szabadítani a galaxisra.

Hari megfordult, a robotra meresztette a szemét.

– Úgy érted, a káosz szindróma?

Gornon bólintott.

– A földalkók kifejlesztettek egy különösen virulens formát, ami képes lett volna legyőzni azokat a társadalmi fékeket, amelyeket Daneel Olivaw fejlesztett ki új birodalma számára. Szerencsére egy hősies beavatkozásnak köszönhetően a terv megghiúsult, ám a betegség gyengébb formái már kijutottak a galaxisba. Talán az első csillaghajók vitték magukkal.

Hari megrázta a fejét. Hihetetlen volt, de... a részletek illettek egymáshoz. Hirtelen rádöbrent valamire. A káosznak fertőző betegségnek kellett lennie!

Amikor először lecsapott, az emberek talán nem jöttek rá, mi zúdult rájuk. Csak annyit tudtak, hogy magabiztos civilizációjuk zenitjén hirtelen megjelent és minden irányba terjeszkedni kezdett az őrület.

Szörnyű, amikor a reneszánsz egy, a Ktlinához hasonló modern világot, a több millió bolygó közül az egyiket fertőzi meg. Szörnyű, de galaktikus mércével mérve nem katasztrofális a dolog. Amikor azonban először került sor erre, még csupán néhány bolygó volt az emberiség birtokában. A járvány valószínűleg minden akkor élő emberi lényre hatást gyakorolt.

Hirtelen semmiben sem lehetett megbízni, semmire sem lehetett számítani. A nagy Technikai Kozmopolitizmust széttepte az anarchia. Mire a lázongásoknak vége lett, amikor a felvert por leülepedett a Föld pszichotikus agorafóbiában szenvedő lakossága a felszín alá menekült. Közben az űrlakók hátat fordítottak a szexnek, a szerelemnek, és minden "megvetendő" élvezetnek.

Hari megfordult és visszanézett a robotra.

– Gondolom tudod, hogy ez mit jelent?

R. Gornon bólintott.

– Ez az egyik utolsó darabkája annak a képnek, aminek az összerakására az életét szánta. Ez az oka annak, hogy az emberiség nem kormányozhatja önmagát, nem fejlődhet ellenőrzés nélkül, hogy elérje teljes potenciáját. Amikor az emberi faj túlságosan ambíciózussá válik, a betegség kifröccsen a rejtekhelyéről, és mindent megnyomorít.

A sátrak között lépkedtek. Hari látta, hogy a többi ktlinai sincs sokkal jobb állapotban, mint Sybyl. Az életben maradt katonák egyike üveges szemmel meredt maga elé, szinte észre sem vette azt a földlakó nőt, aki egy kanállal megpróbált a szájába tuszkolni pár falatot. Egy másik katona keresztbe tett lábbal ült a földön, és egy gyerekcsapatnak – a kölykök egyike sem lehetett több kétévesnél – lelkesen azt magyarázgatta, hogy a nano-transzcendentalizmus miért jobb, mint a neo-ruellianizmus.

Hari felsóhajtott. Egész életében a káosz ellen harcolt, de a Gornon által

bemutatott részletek új megvilágításba helyezték a már ismert tényeket. Elképzelhető, hogy a káosz mégsem része az emberi természetnek. Ha valami betegség okozta, akkor megváltozik a pszichohistóriai egyenletek egyik fontos faktora...

Hari sóhajtott egyet, félresöpörte a gondolatot. Az agylázért felelős ágenshez hasonlóan ennek a betegségnek a kórokozója is ismeretlen volt, több ezer generáció óta a galaxisban egyetlen olyan orvos vagy biológus sem akadt, aki felismerte, esetleg gyógyítani tudta volna. Most pedig, hogy a Birodalom hamarosan elpusztítja magát, hiú ábránd lett volna abban reménykedni, hogy mégis sikerül felfedezni egy gyógymódot.

Hari ennek ellenére tovább törte a fejét.

Mors Planch járt a Ktlinán, és járt számos más káoszvilágon is, mégsem vált a kór áldozatává. Ha esetleg megvizsgálnák, hogy miért immúnis a mentális ráhatásokkal szemben, esetleg eljuthatnánk valahová...

A legnagyobb sátor végében kisebb tömeg gyűlt össze. Valaki izgatottan magyarázott, beszéd közben különböző technikai kifejezéseket használt. Hari először arra gondolt, hogy valamelyik ktlinai katona talált magának közönséget, de aztán felismerte a hangot. Elmosolyodott.

Ó, Horis az! Helyes, ezek szerint jól van.

Hari aggódott a hivatalnokért, akit Wanda a sorsára hagyott a Földön. Ahogy közelebb ért a sátor végéhez, látta, hogy az Anticot hallgató földalkók között Biron Maserd és Mors Planch is ott áll. Az egyik pilóta megbilincselte fogoly, a másik megbízható barát volt, de az arckifejezésük mégis hasonlóknak tűnt: ámuldozó érdeklődéssel figyelték Horis Anticot. Az arisztokrata rámosolyogott a feléje közeledő professzorra.

Planch el akarta kapni Hari pillantását, mintha szólni akarna, hogy hamarosan folytatniuk kell a megkezdett beszélgetést. *Azt mondta, van nála valami, amit akarok. Egy olyan fontos információ, aminek megszerzése érdekében hajlandó lennék megszegni a szabályokat, sőt, kockára tenni a Második Alapítványt.*

Hariban feltámadt a kíváncsiság... de az érzést hamar elfojtotta egy másik.

A várakozásteli izgalom.

Ma este döntenem kell. R. Gornon nem fog rákényszeríteni, hogy lépjek keresztül az időn. A választás egyedül az enyém.

Végre Horis is észrevette Harit.

– Ah, Seldon professzor! Örülök, hogy látom. Kérem, vessen egy pillantást erre!

Az egyik durva ácsolatú asztalon kis sár és törmelékkupacok sötétlettek; mintha talajminták lettek volna.

Hát persze! Horis Antic szakmája a talaj tanulmányozása. Ebben a zavaros

helyzetben megpróbál fogódzót találni a hivatásában.

Harinak eszébe jutott, hogy a minták némelyike veszélyes lehet, de Maserd és Mors Planch már hátralökte a radiációs szkafandere csuklyáját, pedig fiatalok lévén mindketten többet kockáztattak, mint Hari.

Horis büszkén mutatott végig a gyűjteményén.

– Ahogy láthatja, rengeteget dolgoztam. Természetesen az idő rövidege miatt csak találomra kiválasztott helyeken vehettem mintákat. Szerencsére a földlakók hajlandóak segíteni. Kiküldték a fiatal fiúkat, hogy további anyagot hozzanak nekem.

Hari lopva az elnézően mosolygó arisztokratára nézett. Bólintott. Legyen ez a pillanat Horisé. Az est leszállta előtt még éppen elég idő jut a fontos dolgok megbeszélésére.

– És sikerült valamit megállapítania?

– Ó, rengeteg érdekességet találtam! Például... Tudta, hogy a környéken található legjobb minőségű talaj nem a Földről származik? Itt, Chica közelében több olyan hely is van, ahol több hektáros területeken más bolygóról idehozott termőtalajt terítettek szét. Az anyag kétségtelenül a Lorissa Világról érkezett, ami több, mint húsz fényév távolságban van. Idehozták a földet, és szépen elterítették. Valaki megpróbálta helyrehozni a bolygót! Szerintem erre az erőfeszítésre úgy... tízezer éve kerülhetett sor.

Hari bólintott. Ez a részlet beleillett a Gornon által korábban felvázolt képbe. A robot szerint a Birodalom egyszer megpróbálta begyógyítani az emberiség otthonvilágának sebeit, de aztán meggondolta magát, bezáratta az egyetemeket, milliókat emelt ki az otthonából, sor került a nagy emigrációra, és... És a Földön csak néhány konok és szívós túlélő maradt.

– De ez még nem minden! – kiáltotta Horis Antic, és arra a helyre sétált, ahol felállított pár műszert. – Egész éjjel fennmaradtam, és a sugárzást tanulmányoztam, ami abból... a valamiből érkezik, amit az ősök lezártak. – Az acél-beton gigászra mutatott és a rajta lévő repedésre, amely előtt R. Gornon munkásai serényen építették az állványt. – Nincsenek megfelelő eszközeim, és nem is vagyok gyakorlott az ilyesmiben, de azt egyértelműen sikerült megállapítanom, hogy valamikor régen ezen a helyen valamiféle *hasadék* keletkezett a kontinuumon. Mára alig maradtak nyomai a dolognak, de... a hatása annak idején óriási lehetett. Amikor ez a gépagyú, aki Gornon Vlimtként jelent meg közöttünk... amikor arról beszélt, hogy *valakit előrelendítettek az időben*... nos, bevallom, nem nagyon hittem neki. Most azonban más a véleményem.

A hivatalnok-tudós elhúzta a száját.

– A robot valószínűleg nem említette önnek, de én majdnem teljes biztonsággal kijelenthetem, hogy a tér-idő áramlatban nem következett be

óriási változás, ám vannak bizonyos tényezők, amelyek az egész bolygóra hatással vannak. Az egyik legfigyelemreméltóbb az urániumoxid stabilitásának jelentős megváltozása. Ez a kis tömegű molekula a legtöbb földszerű bolygó hidrotermális régiójában megtalálható, csakhogy az alapvető atomok valamivel fogékonyabbak a...

Hari pislogott, hirtelen rájött valamire. Valahol azt hallotta, hogy a Föld egy robot által, a káosz utáni érában meghozott döntés következményeként változott radioaktív világgá. Lehetséges volna, hogy a folyamat magvait jóval előbb vetették el? Esetleg abban a káprázatos reneszánszban, amelyben Susan Calvin és a kortársai határtalan ambícióval és korlátlan tartott hatalommal rendelkeztek?

Mi van akkor, ha Giskard csupán felgyorsította a korábban megkezdődött folyamatot? Lehet, hogy ez sarkallta cselekvésre Daneel csapatát? Vajon így megmagyarázható, miért csak egyszer került sor erre a jelenségre, és miért csak a Földön?

Horis annyira lelkes volt, hogy akár reggelig képes lett volna beszélni az őskori tragédia részleteiről, ám a vacsorához hívó gongszó megakadályozta ebben. Mindenképpen részt kellett venniük a vacsorán, élniük kellett a földlakók vendégszeretetével, mert – mint R. Gornon korábban kifejezésre juttatta – a szerencsétlen szerzetek büszkesége komoly sebet kapott volna, ha a látogatók visszautasítják a kínálást.

Marinak sikerült lenyelnie néhány falatot a meghatározhatatlan eredetű, nem túl gusztusos élelmiszerből. Elismerően mosolygott, majd közölte, nem kér többet. Lassan felkapaszkodott a törmelékdombra, úgy ült le, hogy lássa a három romvárost, a zsebébe nyúlt és előhúzta a Seldon-terv Ósradiánsának legutolsó változatát.

Kis büntudata volt, hogy szó nélkül eltulajdonította az unokája Radiánsát, de sejtette, Wandát akkor sem zavarná a dolog, ha felfedezné. Wanda és Gaal Dornick még mindig a hajójuk fedélzetén tartózkodott, R. Gornon úgy döntött, az esti események bekövetkeztéig nem veszik le őket az álmgerjesztő gépekről.

Nemsokára határoznom kell, el kell döntenem, előremegyek-e öt évszázadot... feltéve, hogy ez a szerkezet úgy működik, ahogy R. Gornon elmondta, és nem tépi szét az atomjaimat.

Az utóbbin elmosolyodott. Érdekes módja lenne a halálnak...

De egyáltalán mit kellene...

Hirtelen iszonyatos mennydörgés rázta meg az eget – egy hangrobbanás. Hari felnézett. Azon a helyen, ahol percekkel korábban feltűntek a pislákoló csillagok, egy fényes tárgy húzott el, egy szárnyas henger, amely lelassított és elfordult; valószínűleg landoláshoz készülődött.

Hari felsóhajtott. Azt remélte, nyugodtan eltölthet egy-két órát az egyenleteivel. Az új matematikai modell, a jövő mintázata bámulatos volt és bonyolult, de az agyába már átlebegtek a képletek, és biztos volt benne, hogy az Ősradiáns ellenőrzése semmit sem változtatna meg.

Összeszedte az erejét, megmozdította törekeny testét, felállt, és a kanyargós, sugárzó foltokkal megvilágított ösvényen elindult vissza, a táborba. Mire odaért, már megérkeztek az új látogatók.

* * *

R. Gornon Vlimt mellett két nő állt. Egyikük megfordult és rámosolygott a földlakók tábortüzének fénykörébe érő Harira.

– A díszvendég, igaz?

Gornon rezzenéstelen arca semmit sem árult el.

– Seldon professzor, engedje meg, hogy bemutassam Zormát és Cloudiát. Messziről érkeztek, hogy tanúi legyenek a ma esti eseményeknek, és hogy meggyőződjenek arról, ön minden külső ráhatástól mentesen hozta meg a döntését.

Hari felnevetett.

– Az egész életemet mások irányították. Ha többet tudok és többet láttam mint az embertársaim, az csupán annak köszönhető, hogy bizonyos, hosszú távú tervek így kívánták meg. Szóval, áruljátok el, miféle robotok vagytok? – kérdezte a két újonnan érkezettől. – A calviniak egy másik szektájához tartoztok? Vagy Daneelt képviselitek?

A Zormának nevezett nő megrázta a fejét.

– Minket a calviniak ugyanúgy kiközösítettek, mint a giskardiak. Mindkét társaság korcs *lényeknek* tart bennünket, de ennek ellenére hasznunkat veszik, valahányszor valami fontos dolog készülődik.

– Kores lények, hm? – Hari bólintott. Ez a részlet is beleillett a képbe. – Nos, melyikőjük az ember?

Cloudia a melléhez emelte a kezét.

– Én valamikor nagyon régen embernek születtem, de az az új test, amit most használok, legalább egynegyed részben robotikus. A társamnak, Zormának több protoplazmikus testrésze van... Amint láthatja, Seldon professzor, nem könnyű megválaszolnom a kérdését.

Hari a másik robotra, R. Gornonra pillantott, akinek az arca – bár egy sor érzelem szimulációjára képes lett volna – semmit sem árult el.

– Most már értem, hogy a többi pozitronikus szekta miért tartja zavarónak a létezésüket – mondta Hari.

Zorma bólintott.

– A különbségek eltüntetésével próbáljuk betömni a fajaink között tátongó szakadékot. Hosszú, nagy áldozatot követelő project volt, és az igazat megvallva nem értünk el teljes, vitathatatlan sikert. De nem adtuk fel a reményt! A többi robot elviseli a létezésünket, mert ha megpróbálnának elpusztítani minket, komoly mentális diszsonanciát élnének át.

– Ez természetes. A *részben* emberi lények is élvezik az Első Törvény védelmét. – Hari elgondolkozott. – De ez önmagában nem lenne elegendő. Kell lenni itt még valami másnak is.

Clodia biccentett.

– Elvégezzünk bizonyos feladatokat. Mi vagyunk a tanúk. A szembenálló felek közül egyiket sem erősítjük. Emlékszünk.

Harira nagy hatást gyakoroltak a nő szavai. Ez a kis szekta hosszú ideje képes volt fennmaradni, elviselte a többi, hatalmas erő tombolását maga körül, és közben mindentől függetlenné vált egy olyan korban, amikor az emberiség memóriáját elsorvasztotta az amnézia. Óriási elszántság, kitartás és türelem kellett ahhoz, hogy évszázadokon át megőrizze a pozícióját, ellenálljon az állandóan jelenlévő cselekvési kényszernek. Bizonyos értelemben véve mindehhez annak az ellenkezője kellett, ami Mors Planchot jellemezte. Ez a viselkedésforma majdnem olyanná változtatta az embereket, mint...

Hari megfordult, egy arcot keresett az öt figyelők, Horis, Sybyl, a földlakók és Mors Planch között.

A rhodiai arisztokratára szegezte a pillantását, Biron Maserdre, aki keresztbe font karral, közömbös arccal állt a csoport mögött. Hari most már keresztüllátott az álcáján.

– Jöjjön közelebb, fiatal barátom – kérte a magas nemesurat. – Jöjjön csak, csatlakozzon a társaihoz. Rántuk le végre a leplet a titkokról. Elérkezett az igazság órája.

8.

– Természetesen kellett lenni közöttünk egy kémnek – mondta Hari, mielőtt Maserd tiltakozhatott volna. – Volt közöttünk valaki, aki ismerte... például a Thumartin csillagköd titkát. Nem véletlenül botlottunk bele az archívumokba és a terraformálókba.

– És voltak más nyomok is. Amikor Sybyl és a valódi Gornon Vlimt nekilátott az ősi feljegyzések tanulmányozásához, ön, barátom, már többet tudott az emberiség történelméről, mint a birodalmi egyetemek bármelyik professzora.

– Ahogy egyszer már említettem, Seldon, a nemesi családok olyan

könyvtárakkal rendelkeznek, amelyek még a meritokratáknak is meglepetést okoznának. A családom tradicionálisan érdeklődik az olyan dolgok iránt, mint például...

– Mint például az ősi Föld kormányzati rendszerei? Az ilyen típusú tudás igencsak figyelemreméltó. Sőt, hihetetlen! Aztán ott voltak azok a terraformáló gépek, amelyek oly sok izgalmat okoztak Horisnak... azok a gigantikus szerkezetek, amelyekkel valamikor az őskorban előkészítették az emberek, a telepések számára a bolygókat. Ön egészen másképpen reagált, amikor meglátta őket... Úgy viselkedett, mintha régi, ismerős ellenségekkel találkozott volna.

Biron Maserd elmosolyodott, meg sem próbálta cáfolni Hari állításait.

– Bűn azt kívánni, hogy az univerzum változatosabb legyen?

Hari felnevetett.

– Egy pszichohistórikus számára ez felér egy istenkáromlással. A galaxis már így is éppen elég bonyolult, az egyenletek aligha bővíthetők tovább. Az emberiség önmagában is éppen elég gondot okoz. Mi, matematikusok szeretjük egyszerűsíteni a dolgokat.

– Nem... Nem azért fedeztem fel ezeket a nyomokat, mert megszedített a káosz. Ezt a veszélyt Sybyl, Planch és a többiek képviselték. Amikor Kers Kantun elmondta, hogy ön a szövetségesünk... hogy ön éppúgy gyűlöli a káoszt, mint bárki...

– Igenis gyűlölöm!

– ...akkor én ezt úgy értelmeztem, hogy ön a birodalom híve, de gyakorlatias ember. Pontosán olyannak láttam, amilyennek mutatta magát. Most viszont már

tudom, Maserd, hogy ön valójában utópista. Azt hiszi, hogy az emberiség megmenekülhet a káosztól, ha átéli a *megfelelő* típusú reneszánszt.

Biron Maserd egy hosszú, feszült pillanatig Harira meresztette a szemét, majd válaszolt:

– A Seldon-terv talán nem erről szól, professzor? Létrehozni egy olyan emberi társadalmat, amely elég erős ahhoz, hogy szembeszálljon a saját lelkünkben ólálkodó ősi ellenséggel?

Ez volt az álmom, válaszolta Hari gondolatban. Ám az utóbbi pár napban *rájöttem, letettem róla.*

Mivel tudta, hogy a többiek nézik, hallgatják őket, fennhangon más feleletet adott Maserdnek.

– Ahogy a legtöbb nemes, ön is végtelenül pragmatista, uram. Nem állnak rendelkezésére matematikai eszközök, egyik dologgal a másik után próbálkozik, a kudarcot vallott megoldásoktól csak akkor távolodik el, amikor kénytelen bevallani, hogy ideje valami mást elővenni. – Hari a két kiborg nő,

Zorma és Cloudia felé intett. Egyikük embernek született, a másik a Robotika Törvényeire ráhangolt pozitronikus aggyal rendelkezett, de már alig különböztek egymástól. – Önök is részt vesznek ebben a radikális tervben, vagy csupán a véletlen műve, hogy együtt dolgoznak?

Maserd látszólag elfogadta Hari következtetéseiének tényszerűségét, és lemondóan sóhajtott egyet.

– A csoportjaink már hosszú ideje tudtak egymás létezéséről. A családom... – Komoran bólintott. – A családom tagjai azok közé tartoztak, akik annak idején elkészítették az archívumokat, hogy legalább így harcoljanak az amnézia ellen. És hadban álltunk a terraformáló gépekkel! Sajnos a harc a legtöbb esetben hiábavaló volt, de... néhányszor azért sikerült győzelmet aratnunk.

A következő kérdést Horis Antic tette fel.

– Miféle győzelemről beszél? – A hangja suttagó volt. – Úgy érti, hogy robotok ellen küzdöttek, és legyőzték őket?

– Hogyan harcolhat az ember olyan lények ellen, amelyek sokkalta erősebbek nála? Hogyan lehet küzdeni olyan lények ellen, amely az ember érdekeit tartják szem előtt? Nekünk néhányszor mégis sikerült megállítanunk azokat az iszonyatos gépeket... sikerült megelőznünk őket, és sikerült *embereket*, telepések juttatnunk a terraformálásra ítélt világokra. A gépek, amikor megérkeztek, azokat a planétákat nem rombolhatták szét, hiszen emberek éltek rajtuk.

Mors Planch értetlenül pislogott.

– Nem kellene nekünk is tudnunk az ilyen világok létezéséről?

– A robotháborúk befejezte után alkut kötöttünk Daneel Olivawval. Megegyeztünk, hogy nem küzdünk tovább az amnézia ellen, és hagyjuk, hogy a megvédett világok karanténba kerüljenek. Viszonzásképpen Daneel Olivaw nem alterált minket, érintetlenül hagyta a memóriánkat. Passzivitást fogadtunk, megígértük, hogy csendben maradunk és semmit sem teszünk. – Maserd összeszorította a fogát. – Amíg a Galaktikus Birodalom zökkenőmentesen működött, ez még mindig jobb alternatíva volt, mint a pusztítás és a káosz.

– Ebben az ügyben mintha nem a passzivitás jellemezte volna önöket – jegyezte meg Hari.

Maserd bólintott.

– A Birodalom szétesőben van. A régi egyezségek a jelek szerint érvényüket veszítették. Mintha mindenki arra várna, hogy Daneel Olivaw előáll egy tervvel...

Mindenki, még a calviniak is. – Maserd a robot, R. Gornon Vlimt felé bökött a hüvelykujjával. – Ők is túlságosan szelídek ahhoz, hogy nyíltan

szembeszálljanak régi ellenségükkel. Ők csupán annyit akarnak, hogy előreküldjék az időben Hari Seldont. Mintha ezzel biztosíthatnák, hogy minden kedvezően fog alakulni! – Röviden felnevetett.

A robot, amely elfoglalta az excentrikus Gornon Vlimt helyét, előrébb lépett. Szimulációs programjainak köszönhetően az arca olyan volt, mint egy bizonytalan emberé.

– Nem bízik benne, hogy Olivaw tényleg kitalál valamit, ami az emberiség hosszú távú érdekeit fogja szolgálni?

Halk női nevetés hallatszott.

– Ó, hát így állunk? – kérdezte Zorma. – Titkolózhattok, tervezgethettek amennyit csak akartok, ostoba gépagyúak vagytok! Gondolkozatok már el! Olyasvalakitől várjátok a segítséget, aki ellen hosszú, nagyon hosszú ideig harcoltatok! Hát nem veszed észre? Az előbb is a Nulladik Törvény szellemében beszélte!

Zorma megrázta a fejét.

– Többé nincsenek valódi calviniak!

Hari nem akarta, hogy a beszélgetés ideológiai vitává fajuljon. Nem érdekelte, hogy Biron Maserd egész végig a kém szerepét töltötte be mellette. Nem akart ártani az arisztokratának, nem volt benne harag. Számára csupán egyetlen dolognak volt jelentősége: a döntésnek, amit meg kellett hoznia. Amikor R. Gornon egyik asszisztense besietett a sátorba, rögtön tudta, hogy már nem maradt sok ideje.

– Az előkészületek megtörténtek. Egy órán belül elérkezik a nagy pillanat. Ideje lenne felmenni az állványzat tetejére.

* * *

Hari, aki még mindig nem döntött, a többiekkel együtt elindult az ősi egyetem romjai között kígyózó ösvényen. A sötétséget a félhold sápatag fénye, és a kísérteties égi ragyogás oszlatta szét, amelyet a talajból felszálló gammasugarak által széthasított oxigénatomok bocsátottak ki magukból. Menet közben újra ránehezedett az évei súlya, és úgy érezte, szüksége van rá, hogy beszéljen valakivel, akiben feltétel nélkül megbízhat.

Csupán egyetlen ilyen személyt ismert; a nevét elgyötörtén suttogetta maga elé:

– Dors!

* * *

Arra számított a legkevésbé, hogy a dolog szertartássá fog változni – mégis

ez történt. A földlakók csatlakoztak Harihoz és a társaihoz, elkísérték őket a szarkofághoz. Menet közben kísérteties dalokat énekeltek, amelyek egyszerre voltak gyászosak és bizakodóak, mintha azt a reményt fejezték volna ki, hogy a hamarosan lejátszódó események valamiféle megváltást hoznak. A dalok talán több ezer évesek voltak; talán abból a korból származtak, amikor az emberiség még nem mászott ki a bölcsőjéből, nem indult el a csillagok meghódítására.

R. Gornon és Hari mögött a két "deviáns" kiborg, Zorma és Claudia lépkedett, közöttük Biron Maserd haladt, aki a történetek után nyíltan vállalta a közösséget a nőekkel. Hari ragaszkodott hozzá, hogy magához térítsék Wanda Seldont és

Gaal Dornickot, szerette volna, ha ők is tanúi lesznek az eseményeknek. Wandát előre figyelmeztették, ne próbálkozzon mentális trükkökkel, mert a jelenlévő robotok némelyike is rendelkezett hasonló adottságokkal, és közös erővel képesek lettek volna közömbösíteni a professzor unokájának erőfeszítéseit.

Hari unokája szomorú volt, a professzor biztató mosollyal próbálta jobb kedvre deríteni. Harit meritokratának nevelték, ezért azt várták el tőle, hogy ne nemzzen saját gyermeket, inkább fogadjon örökbe egyet. Életében csupán néhány örömforrása volt, ezek egyikének azt tartotta, hogy Raych apja lehetett, aztán a nagyapja ennek a zseniális fiatal nőnek, aki a sors ügynökeként illő komolysággal állt hozzá a feladataihoz.

Horis Antic kimentette magát, nem akart csatlakozni a menethez. Arra hivatkozott, hogy folytatni akarja a kutatásait, ám Hari ismerte valódi indokait. A fénylő "tér-idő anomália" elborzasztotta Horist. Gornon azonban nem akarta a táborban hagyni a hivatalnokot, ezért Antic, más választása nem lévén, lehajtott fejjel beállt a fogoly, Mors Planch mögé. Még a ktlinai reneszánsz életben maradt katonái is elkísérték Harit, bár Sybyl meg a többiek nem sok mindent foghattak fel a szemük előtt lejátszódó jelenetekből.

Ahogy közeledtek az anomáliához, Hari megpillantotta a szarkofághoz vezető út mellett sötétlő ősi városromokat: először Ős Chicagóét, időrágta felhőkarcolóival, amelyek még mindig bátran meredtek az ég irányába, mintegy felidézve a töretlen ambíció és a kalandvágy által jellemzett kor szellemét; utána Új Chicago következett, a masszív erődítmény, amelybe emberek milliói zárták be magukat a napfény, és a számukra felfoghatatlan borzalmak elől; végül pedig a kis Chicát, a fehér porcelánfalut, ahol a Föld legutolsó civilizációja küzdött a megsemmisülés szörnye ellen, egy olyan galaxisban, amelynek lakói egyszerűen nem foglalkoztak saját eredetükkel.

Az ősi egyetem romhalmazzá vált épületei között elfordulva kijutottak egy olyan helyre, ahonnan már látni lehetett a szarkofág repedését; a nyílás

hosszan húzódott végig azon a vastag falon, amelyet valamikor azért építettek, hogy örökre bezárjanak valami rettenetesen.

Hari balra, R. Gornonra pillantott.

– Ha itt valóban be lehet lépni a negyedik dimenzióba, akkor ennyi időn át miért nem használták? Miért nem próbálta valaki megváltoztatni a múltat?

A robot megrázta a fejét.

– A múltba történő utazás lehetetlen, Dr. Seldon. De ha mód is nyílna a múlt megváltoztatására, akkor is csak egy olyan új jövőt lehetne létrehozni, amellyel valaki megint csak elégedetlen lenne. Az elégedetlenkedők elküldenek a múltba követüket, aki megváltoztatná az ő múltjukat, és így tovább. Ha erre sor kerülne, akkor többé egyetlen idővonalat sem lehetne valóságosnak tartani.

– Akkor talán egyiknek sincs nagy jelentősége – tűnődött Hari. – Lehet, hogy valamennyien csak párhuzamos tükörképek vagyunk... vagy valamilyen kis szimulációk, olyanok, mint a számok, amelyekkel az Ősradiánszon belül zsonglörködünk. Ideiglenesek. Szellemek, amelyek csak addig léteznek, amíg valaki gondol rájuk.

Hari nem figyelte, hová lép. A bal lába megbotlott a talaj egyik egyenetlenségén, előrelendült... de R. Gornon szelíden ám határozottan elkapta és megtartotta. Hari testében szétáramlottak a fájdalom hullámai. Hiányzott neki az ápolója, Kers Kantun, és hiányzott az a toloszék is, amit korábban annyira gyűlölt. Érezte, haldoklik, de már hozzászokott a gondolathoz, hiszen évek óta tudta, hogy egyre közelebb csúszik a halálhoz.

– Nem vagyok jó kondícióban egy ilyen hosszú úthoz – mormolta, miközben a többiek megálltak, és türelmesen várták, hogy összeszedje magát.

– Az a másik ember is öreg volt már, amikor sor került az utazására – mondta Gornon. – Igazolt tény, hogy a folyamat nem jár együtt semmiféle megpróbáltatással. Ha nem így lenne, eszünkbe sem jutna, hogy kockáztassuk az életét, professzor úr. Amikor megérkezik, valaki már várni fog önre.

– Értem. Mégis... – Hari elhallgatott.

– Professzor úr?

– Óriási orvosi tudás birtokában vagytok. Rendelkezésetekre áll minden információ és technika, amelyet a robotok az évezredek során összehordtak. Ezek a kiborgok... – Hari a hüvelykujjával Zorma és Claudia felé bökött. – ... a jelek szerint képesek testet váltani, és így a végtelenségig meghosszabbítani az életüket. Kíváncsi lennék, hogy miért nem erősítettétek fel a testemet... legalább egy kicsit... mielőtt sor kerülne erre az utazásra...

– Mert nem tehetjük, professzor úr. Erős érvek szólnak ez ellen. Morális, etikai és...

Érdes nevetés szakította félbe R. Gornon szavait.

– Csak akkor tesztek ilyesmit, amikor az érdekeitek úgy kívánják! – kiáltott fel a Zorma nevű robot. – Seldon megérdemli, Gornon, hogy ennél jobb választ adj neki.

R. Gornon hallgatott egy sort, majd halkán így szólt:

– Már nem áll rendelkezésünkre a szervformáló berendezés. A Pengián kirakodtuk. Valahol máshol van szükség rá... egy fontos terv folytatásához... Csak ennyit árulhatok el.

Tovább haladtak. A megrepszített szarkofágból előtörő fény lassan nappallá változtatta a fejük fölött sötétlő éjszakát; az egyetem falain árnyékpókhálók jelentek meg. A földlakók és a többi néző felkapaszkodott az egyik közeli törmelékdomb tetejére, Hari és Gornon pedig a megfogyatkozott csapat élén továbbment. Felléptek a széles faplatóra, megreccsentek a kötelek – a kezdetleges lift a magasba emelte a tucatnyi testet.

Ahogy Hari és a kísérői egyre feljebb emelkedtek, a professzor Gornon felé fordult.

– Azt hiszem, feleslegesen erőlködtek. Ha nem tudnád, más módszerrel is át lehet küldeni valakit a jövőbe.

A robot nem válaszolt. Hari vállára tette a kezét, megtartotta az elvénült testet. A lift megrázkódott és reccsent egyet. Feljutottak a felső szintre. Hari a homlokához emelte a kezét, beárnyékolta a szemét – másként talán nem bírta volna elviselni a repedésen kiáramló fényt.

Gornon rövid és lényegretörő magyarázatot adott a körülötte állóknak.

– Az egész egy szimpla, jó szándékú kísérletnek indult abban a dicső korban, amikor az emberek felfedezték a robotokat és a hiperhajtóművet. A kutatók ráéreztek valamire, keményen dolgoztak, és hallgattak a sejtéseikre. A munka remekül haladt, és... hirtelen előtört egy fraktált tér-idő sugár, amely telibe talált egy arra járó gyalogost, egy bizonyos Joseph Schwartzot. A sugár kiszakította a környezetéből az áldozatot, és *tízezer* évvel előrébb lökte az időben.

– Schwartz számára az egész egy óriási kaland volt. Abban a Chicagóban, amit hátrahagyott, elkezdődött a rémálom.

Hari a robot arcát nézte, azokat a komplex kifejezéseket kereste rajta, azokat az érzelmeket, amelyeket Dors és Daneel olyan kiválóan tudott szimulálni. A mesterséges ember azonban sztoikus nyugalommal vigyorgott.

– Úgy beszélsz, mintha jelen lettél volna akkor, amikor megtörtént.

– Én nem, de az egyik ősi robot igen. Az a robot, amelynek az emlékeit örököltem. Bevallom, nem kellemes emlékek... Sokan úgy hisszük, hogy ez az esemény jelezte annak a korszaknak a végét, amelyet az emberiség rohamos fejlődése jellemezett. Az emberiség ekkor lépett ki a boldog gyermekkorból, a rácsodálkozás korából. Az esemény után nem sokkal, a

nemzetközi tiltakozás közepette megmutatkoztak a félelem által szült örület első jelei. A robotokat kitiltották a Földről. A nemzetek és a gyarmatvilágok meggyűlöltek egymást. Megkezdődött a biológiai hadviselés. Néhányunk ekkor megfogadta...

Hari ráérezett valamire.

– Te itt maradtál, igaz? Te voltál Daneel ügynöke, az a robot, amelyről korábban beszéltél? Az a robot, amely segítette a földlakóknak megfékezni a kórság terjedését? Te voltál?

R. Gornon hallgatott, de végül kényszeredetten bólintott.

– Akkor Zormának igaza van. Nem vagy calvini.

– Azt hiszem, engem már egyetlen csoportba sem lehet besorolni, de... valamikor a giskardianizmus követője voltam.

A robot passzív arcmaszka felélénkült, R. Gornonnal pontosan az történt, mint a sztoikus emberrel, ha valamilyen erős érzelem szétrepeszti a higgadságát: az ábrázatán megmutatkoztak a remény jelei.

– Az idő még a halhatatlanokra is kifejti a hatását, Dr. Seldon. A hozzám hasonló fáradt, vén robotok közül sokan nem tudják, hogy valójában micsodák. Talán ön képes lesz válaszolni erre a kérdésre, ha alkalma nyílik rá. Idővel...

Ezek szerint elérkezett a döntés pillanata, gondolta Hari. Még mindig a szeme fölött tartotta a kezét. Most már nem hátrálhatott meg. Mindenki őt nézte. Bizonyos fokig még azok is csalódottak lettek volna ha most visszalép, akik Wandához hasonlóan elleneztek az egész tervet. A szíve mélyén senki sem örült volna annak, ha az előadás elmarad, mert a főszereplő úgy dönt, mégsem vállalkozik a megmérettetésre. Hari tudta ezt, de tisztában volt azzal is, hogy megszokták tőle, hogy mindig váratlan dolgokat művel. A legszívesebben most is ezt tette volna, hogy meglepetést okozzon a nézőinek.

A csoport néhány tagja közelebb óvakodott az opálos fényhez, páran belestek a résen. Biron Maserd lemutatott a szarkofág belsejében lévő omladozó épületre. Ez lehetett az az ősi laboratórium, ahol a tudósok elkövették a végzetes hibát. A földlakók törzsének vezetője közvetlenül Maserd mellé lépett, és bólintott. Még Wanda sem bírt a kíváncsiságával, a körmét rágcsáló, ideges Horis Antic azonban tisztos távolságban maradt.

Mors Planch előrébb csoszogott, felemelte összebilincselte kezeit.

– Vegye le rólam, Seldon, szépen kérem! Ezek a robotok... mind tiszteli magát! Talán tévedtem. Mielőtt elmegy, engedje meg, hogy megbizonyítsam, a maga oldalán állok. Tudok valamit... Tudom, hol van valaki, aki nagyon fontos a maga számára. Valaki, akit hosszú, hosszú éveken át keresett!

Hari hirtelen rádöbrent, hogy Planch kire célozgat.

Bellis!

A kalózkapitány elé lépett.

– Megtalálta a másik unokámat?

Wanda Seldon hátat fordított a szarkofágnak, ő is Planch közelébe lépett.

– Hol van? Mi történt a húgommal?

R. Gornon közbeszólt:

– Nagyon sajnálom, de ezt korábban kellett volna megbeszélniük. Nincs több időnk. A mező bármelyik pillanatban kitágulhat. Sikerült kör alakú mezővé változtatnunk a sugarat, de nem tudjuk, mennyi ideig fog...

Még egy alak lépett Hari közelébe. A földalkók vezére. A kiejtése szokatlan volt, nehézkesen és furcsán mondta ki a szavakat, Hari mégis megértette, mit mond.

– Még van idő, hogy a családok elintézzék a dolgaikat. Kérem, menjen, uram! – A hórihorgas földlakó Mors Planch felé biccentett.

Hari ingerült lett, a földlakónak aztán tényleg semmi köze sem volt az ügyhöz. Mielőtt megszólalt volna, R. Gornon ráripakodott a törzsfőnökre:

– Mit tudsz te ezekről a dolgokról? Ideje felkészülni! A fény egyre erősebb lesz! Hari oldalra pillantott. A szarkofágból érkező világosság már vakító lett. Biron Maserd hátrébb húzódott, és rámutatott a részre.

– Van ott valami, abban az épületben, ami kifelé törekszik! Olyan, mintha egy folyékony fémből lévő gömb lenne... Közeledik!

– Itt biztonságban vagyunk? – kérdezte Horis Antic idegesen.

– Sosem lépett ki a szarkofágból – felelte R. Gornon. – Nem fogja megérinteni a platón állókat.

– És mi a helyzet Hari Seldonnal? – kérdezte a kiborg robot, Zorma. – Nem kerül veszélybe, ha belelép abba a micsodába?

Gornon felsóhajtott – az arcán az ingerültség pompásan szimulált jelei mutatkoztak.

– Az elmúlt *ezer évben* számtalan kalibrációs kísérletet végeztünk. Seldon professzor csak egy szelíd taszítást fog érezni, és máris átkerül a kiválasztott korba, tőlünk néhány évszázadnyi távolságba, abba az érába, amelyben az emberiség egészének sorsát befolyásoló döntéseket kell hozni.

– Pár évszázad... – mormolta Mors Planch. Közelebb lépett Harihoz. – Nos, Seldon professzor? Megegyeztünk?

Hari az unokájára pillantott, azt várta, hogy Wanda bólintani fog. Tévedett. Wanda megrázta a fejét.

– Nem tudom kiolvasni az agyából a titkot, nagyapa. A tudata valahogy... túlságosan bonyolult. Emlékszel? Tegnap alig bírtam megfékezni. Ennek ellenére biztos vagyok abban, hogy megtudjuk, hol van Bellis. Csak időbe telik... Majd nyugodt körülmények között kifaggatom ezt az embert!

Harinak nem nagyon tetszett, amit Wandától hallott.

Talán jobb lenne, ha mégis alkut kötnék Planch-csal. Tiszta lelkiismerettel válhatnék meg ettől a világtól.

Mielőtt Hari megszólalhatott volna, Planch felüvöltött, maga elé emelte összebilincselte kezeit, és előrevetődött.

R. Gornon Vlimt villámgyorsan megragadta Harit, félrerántotta a kalózkapitány útjából. Hari abban a pillanatban megértette, hogy nem ő volt Planch célpontja. A kalózkapitány azzal, hogy színleg megtámadta Harit, működésbe léptette R. Gornon védelmező rutinjait, és így megnyílt előtte a valódi célja felé vezető út.

Mors Planch négy gyors lépéssel a plató szélénél álló Biron Maserd mellett termett. Az arisztokrata megfeszítette az izmait, felkészült a harcra – aztán hirtelen meggondolta magát és félreugrott.

Félelemmel és elszántsággal teli ordítás hallatszott. Planch levetette magát a platóról, az opálos fény felé zuhant. A teste hozzáért a lassan terjeszkedő, folyékony higanyként hullámozó és kavargó gömbhöz... és eltűnt benne.

A gömb tovább növekedett, megállíthatatlanul közeledett Hari felé. Senki sem szólalt meg, aztán R. Gornon Vlimt szenvedélyektől és érzelmektől mentes hangon megjegyezte:

– Gondoskodnunk kell róla, hogy öt évszázad múlva megfelelő fogadtatásban legyen része. Akkor már nem lesz lehetősége a sors megváltoztatására, de biztosítanunk kell, hogy ne árthasson Seldon professzornak, amikor ő is kilép a jövőben.

Hariban furcsa érzéselegy áradt szét. Tisztelte az úrhajós kapitányt a bátorságáért, és közben sajnálta, hogy Planch-csal együtt eltűnt a nyom is, amit követve esetleg eljuthatott volna a másik unokájához. R. Gornon sztoikus pragmatizmusa ellenére Hari egyre növekvő félelemmel nézett a táguló tér-idő anomáliára.

Csend támadt, amit a földlakók vezére tört meg. A kiejtése ezúttal sokkal lágyabb volt, mint korábban, a szavait könnyen meg lehetett érteni.

– Az igaz, hogy valakinek fogadni kell majd Mors Planchot a Földön, de Hari Seldon biztonsága miatt nem kell aggódnunk.

– Ugyan miért nem? – kérdezte Claudia, a kiborg, aki valódi emberként kezdte meg az életét.

– *Azért, mert Hari Seldon nem fogja végrehajtani az utazást. Sem ma, sem máskor. Soha!*

Minden szempár a földlakóra tapadt, aki valahogy magasabbnak és délcegebbnek tűnt, mint korábban. Wanda a hórihorgas férfira meredt, a torkából előtörő elfojtott kiáltás elárulta, rájött valamire. Másodjára Zorma értette meg, hogy mindez mit jelent. Halkan elsuttogott egy fohászt.

Hari, aki nem rendelkezett mentális képességekkel, lassabban fogta fel a

dolgokat. Volt valami a földlakó hangjában, amit ismerősnek talált; valami a tartásában, amiről... Prométheusz jutott az eszébe, a hős, akinek sohasem értek véget szörnyű kínjai.

Hari, amikor a gondolatok összeálltak a fejében, csupán egyetlen szót suttogott el:

– *Daneel!*

R. Gornon Vlimt szenvtelen arccal bólintott.

– Olivaw. Gondolom, már régóta itt vagy.

A robot, amely földlakónak álcázta magát, bólintott.

– Természetesen. Régóta tudok a csoportod itt folyó kísérleteiről. Nem állt módomban megsemmisíteni a tér-idő anomáliát, de figyelemmel kísértem az itteni eseményeket. Már évekkel ezelőtt úgy intéztem a dolgokat, hogy a helybeli törzsek tekintélyes tagjává váljak, és mint ilyen, hatással legyek a földlakókra. Amikor jelentették, hogy történik valami a területükön, és amikor a Harival kapcsolatos hírek eljutottak hozzám, hamar levontam a helyes következtetést.

Daneel Olivaw az idős professzorra nézett.

– Sajnálom, öreg barátom. Rettenetes próbákon mentél keresztül, éppen akkor, amikor már pihened kellene, bízva abban, hogy a munkád meghozza a maga gyümölcsét. Hamarabb is ideérhettem volna, sőt, már a Pengián találkozhattunk volna, de váratlanul gondok támadtak az egyik calvini szektával, amely ismét harcba akart indulni a régi vallás megtisztításáért. Bármilyen áron meg akarták semmisíteni a Seldon-tervet. Eltartott egy kis ideig, míg legyőztem őket. Remélem, megbocsátasz a késlekedésért.

Megbocsátani? Hari elgondolkodott, mit kellene megbocsátania. Az igaz, hogy felhasználták, a giskardiak, a calviniak, a ktlinaiak... és még egy sor frakció és szekta ember és robot tagjai. Ám ha igazán őszinte akart lenni, el kellett ismernie, hogy az elmúlt néhány hét során jobban szórakozott, mint bármikor életében, mióta a galaktikus ügyek fontos alakjává vált. Mióta a Birodalom miniszterelnöke lett... Utoljára akkor érezte ilyen jól magát, amikor Dors társaságában, fiatalon és kalandvágyn átültette a gondolatait egy primitív lénybe, és az őserdő mélyén a csimpánzok vad, szabad életét élte.

– Semmi baj, Daneel. Egész végig sejtettem, hogy előkerülsz, és megóvsz a rossz döntésektől.

– Kérlek téged, Olivaw – mondta R. Gornon Vlimt. – Évezredekken át bízta bennem, és én teljesítettem a parancsaidat... de most arra kérlek, engedd meg, hogy folytassuk a megkezdett munkát!

Daneel a másik robot szemébe nézett.

– Tudod jól, sokra tartom a kapcsolatunkhoz fűződő emlékeket. Számtalan csatára emlékszem, amelyben együtt, egymás mellett harcoltunk.

Végigküzdöttük a robotok polgárháborúját. A Nulladik Törvénynek sosem volt nálad erősebb bajnoka.

– Ha minderre emlékszel, akkor nem hiheted, hogy olyasmit akarok tenni, ami árt az emberiség hosszú távú érdekeinek.

– Nem hiszem – felelte Daneel. – De már évszázadok teltek el azóta, hogy összekülönböztünk, hogy kiderült, mindketten mást tartunk jónak az emberiség számára. Mivel a dolgok kritikus elágazásához érkeztünk, nem hagyhatom, hogy közbeavatkozz.

Hari nem hagyta szó nélkül a megjegyzést.

– Miféle közbeavatkozásról beszélsz, Daneel? Minden úgy történt, ahogy te akartad. Ott voltak például azok az archívumok és azok a terraformáló gépek. Érezted, hogy veszélyt jelentenek majd a régi birodalom összeomlása után. Tudtad, az elkövetkezendő korokban az emberek felfedezhetik a titkokat, amelyekkel aztán destabilizálni lehet a megtervezett átalakulást. A Nulladik Törvénynek engedelmessé már régen elhatároztad az elpusztításukat, talán el is rendelted az akciót, de a segédeid képtelenek voltak cselekedni, pozitronikus disszonanciát tapasztaltak, amikor megpróbálták a dolgot. Azzal, hogy kiadtam az engedélyt, könnyebbé tettem a számukra, hogy teljesítsék a parancsodat.

Hari az unokájára nézett; látta, Wanda megremeg az archívumok említésétől. Wanda felfogta, mekkora veszélyt képviselnek, megértette, hogy mindet meg kellett semmisíteni.

– És amikor a káosz ügynökei ránk találtak a csillagködben... – folytatta Hari. – ... Planch azt mondta, valamilyen ismeretlen informátor segített nekik, aki egyszerűen közölte velük, hol vagyunk. Azt hiszem, ez is te voltál, Daneel. Az archívumokat használtad csaliként, hogy valamennyi ktlinai ügynököt arra a helyre tereld, és megszüntesd a veszélyt, amit e század legerősebb káoszvilága jelentett.

Daneel sokatmondón megvonta a vállát.

– Ezért nem illet elismerés, de elismerem, sokat segített. – Megfordult, Biron Maserdre, a magas, rhodiai arisztokratára nézett. – Nos, fiatal barátom? Ön volt az az ügynök, akiről Mors Planch beszélt?

Hari eltűnődött, hogy Daneel, aki az egész galaxisban a legerősebb mentalikus képességekkel rendelkezik, vajon miért nem választja az egyszerűbb megoldást, miért nem olvas Maserd elméjében.

Olivaw újra a professzorra nézett.

– Nem hatolok be az agyába, mert létezik egy ősi egyezség, egy szerződés, amit Lord Maserd családjával kötöttem. Ők állhatatosan és hihetetlenül okosan harcoltak a szükséges amnézia ellen.

– És beleegyeztünk – mondta Maserd –, hogy felhagyunk a küzdelemmel.

Cserébe annyit kértünk, hogy legalább minket hagyjanak békében. A mi kis galaktikus provinciánk másképpen működött, mint a Birodalom többi része. Mi szabadon, a magunk módján küzdhattünk a káosz ellen.

Daneel bólintott.

– A jelek szerint azonban megszegték a régi egyezséget.

– Nem igaz!

– Ön már bevallotta, hogy kommunikált ezzel a csoporttal. – Daneel a kiborgok, Cloudia és Zorma felé mutatott.

– Mi, Maserdek bármit megbeszélhetünk magunk között – felelte Biron. A világos hajú kiborg irányába bólintott. – Cloudia Duma-Hinriad nem más, mint az ükanyám.

Daneel elmosolyodott.

– Nagyon ravasz húzás, de a Nulladik Törvény értelmében emiatt nem bonthatom fel a szerződésünket. Ezt legfeljebb csak akkor tehetném meg, ha az emberiség hosszú távú érdekeit komoly veszély fenyegetné.

– És természetesen te vagy az, aki eldönti, hogy mikor fenyeget veszély, mikor nem? – kérdezte R. Gornon. A hangja egyszerre volt kétségbeesett és gúnyos.

– Amióta Giskarddal megfogalmaztuk a Nulladik Törvényt, ez az én feladatom.

– Akkor nézz körül, mibe került mindez! – R. Gornon a fénylő, radioaktív romokra mutatott. – A te hatalmas Galaktikus Birodalmad megőrizte a békét, távol tartotta a káoszt, de ugyanakkor egyszerűen megszüntette a változatosságot! Az emberiségnek el kell kerülnie mindent, ami új és idegen, akár belülről, akár kívülről érkezik.

Daneel a fejét rázta.

– Ez az időpont nem alkalmas a régi egyezés felülvizsgálatára. Most nem vitathatjuk meg az általad sugallt Míusz *Egyes Törvényt*. Közeledik az átmenet határa. Hari érdekében, és a Terv érdekében ragaszkodnom kell hozzá, hogy most azonnal ereszd le ezt a platót!

– Mi a veszély abban, hogy hagyjuk, Seldon megnézzze az ötszáz év múlva létező világot? – kérdezte Zorma. – Ebben a periódusban véget ért a munkája. Ezt te magad mondtad. Miért nem vonjuk be az embereket a döntés meghozatalába, amikor a te *megváltásod* már befejeződött?

Daneel a szarkofág belsejében erősödő ragyogásra nézett. A platón állók tükörképét már tisztán ki lehetett venni a fokozatosan és megfélemlítően közeledő gömb oldalán. Daneel a kiborgra, Zormára nézett.

– Ez a legnagyobb gondod? Hajlandó vagyok megesküdni, Giskard emlékére és a Nulladik Törvényre. Amikor elérkezik a megfelelő idő, ki fogjuk kérni az emberiség véleményét. Semmi sem fog történni az emberekkel

anélkül, hogy szuverén döntést hoznának.

Zormát és Cloudiát valószínűleg kielégítette a válasz, R. Gornon azonban még mindig tiltakozott.

– Ismerlek, és ismerem a trükkjeidet, Olivaw. Még mindig cinkelt lapokkal játszol. Követelem, hogy Hari Seldon elmeheessen! Méghozzá most, rögtön!

Daneel felvonta a szemöldökét.

– *Követeled?*

A szónak valószínűleg valamilyen különleges jelentése volt a robotok számára, mert a következő másodpercben hirtelen szétrobbant Hari körül a világ.

Perzselő fénysugarak lövelltek ki R. Gornon kezeiből. Daneel Olivaw hasonló módon válaszolt a támadásra, és nem csupán ők ketten harcoltak.

Az állványzat egyes részei hirtelen elváltak a fadeszkák mátrixától – kiderült, hogy ezek, az eddig palánkoknak hitt darabok valójában rejtőzködő, önmagukat tökéletesen *álcázó* robotok!

Robotok, amelyek most Daneel segítségére siettek.

Válaszképpen a környező törmelékhalom mögül tüzet nyitottak R. Gornon segítői. Horis Antic felsikoltott, megpróbált fedezékbe húzódni. Gaal Dornick elsápadt és elájult. A jelek szerint egyetlen ember sem vett részt a csetepatében, sem a harcosok, sem az áldozatok között nem voltak valódi, organikus lények.

Az erő tér-sugarak Hari lábai között, karjai alatt, a fejétől néhány centiméterre zúgtak el, de egyik sem érintette meg a testét. A furcsa harcban a küzdő felek azt tartották a legfontosabbnak, hogy ne tegyenek kárt a körülöttük lévő emberekben; Harira csupán a szétrobbantott robotok füstölgő esőként alázuhogó szilánkjai jelentettek veszélyt.

A harc nem tartott sokáig. R. Gornon nem is reménykedhetett a győzelemben. A hirtelen beálló csendben Hari aggodalmasan fordult az egyetlen talpon maradt robot felé.

– Megsebesültél! Komoly? – kérdezte régi barátjától, mentorától.

Daneel emberszerű testéből több helyen füstcsíkok szivárogtak, a ruhája és a húsburka itt-ott szétolvadt, a lyukak alól kivillant a belső, csillogó fémréteg, az a páncélzat, amelyben legfeljebb a napok ereje tudott volna kárt tenni. Harinak, ahogy végignézett rajta, a gyermekek számára írott könyvben olvasott történetek istenei és titánjai jutottak eszébe, azok a halhatatlan lények, amelyek a szó legszorosabb értelmében "emberfeletti" küzdelmet vívtak egymással.

Daneel Olivaw egyenesen állt a roncsok között, szomorúan nézett társai maradványaira.

– Jól vagyok, öreg barátom.

Zorma és Cloudia felé fordult.

– Abból, hogy nem vettetek részt a harcban, arra következtetek, hogy elfogadjátok az adott szavamat. Tehát megegyeztünk? A következő öt évszázadra?

A két "nő" egyszerre bólintott. Zorma kettejük nevében válaszolt.

– Ez nem túl hosszú idő, kibírjuk. Bízunk benne, hogy közben tájékoztatni fogsz az emberiség sorsával kapcsolatos terveidről, Daneel. És mindenekelőtt reméljük, a Terved kialakításakor *mindkét* sokat szenvedett faj érdekét szem előtt tartottad.

Hari megértette, hogy Zorma mire céloz. *Odaadóan szolgálod az emberi fajt, de a robotokról se feledkezz meg!*

Hari nagyon jól ismerte régi barátját, tudta, ha Daneelen múlik, akkor a szolgafaj még apró előnyöket sem fog élvezni. A Halhatatlan Szolga számára egyedül az emberiség számított.

– Most pedig ideje, hogy elhagyjuk ezt a veszélyes helyet – mondta Olivaw, és megfogta a kart, amivel le lehetett eresztetni a platót.

Wanda Seldon hirtelen felkiáltott:

– Maserd! Csak most látom... Maserd eltűnt!

Szétnéztek, a robotok pozitronikus érzékszerveikkel kutattak Maserd után, de... sehol sem találták a rhodiai arisztokratát. A harc során Maserd vagy lemászott az állványzatról, vagy pedig...

Lehet, hogy Daneelnek néhány évszázad múlva két múltból érkezett emberrel kell majd foglalkoznia? – töprengett Hari, miközben a "lift" lassan elindult lefelé. *Jobb, ha nem feledkezik meg róluk, ha úgy Intézi, hogy valaki várja őket, mert ha ez a két ember esetleg szövetséget köt egymással...*

Egyetlen jel sem utalt arra, hogy Maserd belevetette magát a ragyogó gömbbe, amely időközben akkorára dagadt, hogy megtöltötte a szarkofágot. A jelenség olyan fényözönt bocsátott ki, amelynek színeit Hari képtelen lett volna meghatározni. Még soha életében nem látott ilyen árnyalatokat.

Végignézte a mindenható halhatatlanok harcát. Ezekután Hari biztos volt benne, hogy Mors Planch és Biron Maserd nem sok problémát okozhat a galaxis jövőjében. Tudta, hogy abban az eljövendő korban milyen társadalmi rendszerek fognak virágozni, és melyek lesznek szorult helyzetben. Akkor már az ő Alapítványa fogja uralni a galaxis túlsó felét, de ennek hatásai itt, az emberiség otthonvilágán, a rég elfelejtett Földön még nem lesznek érezhetőek.

Felsőhajtott, sok szerencsét kívánt a két férfinak, bárhol és bármikor bukkannak elő a fénylő gömbből.

Az ősi, már-már elfeledett bűnök által megkínzott talaj egyre közelebb került a lifthez. Hari még egyszer felnézett a szarkofágból élőáramló ragyogásra.

Bevallom, szerettem volna belépni a fénybe. Csodálatos kalandban lett volna részem – főleg akkor, ha újra fiatallá változtatnak.

Lehunyta a szemét. Érezte, Daneel a vállára teszi a kezét, megtartja törékeny, vén testét, amikor a lift zökkenve leérkezett. Hagyta, hogy Daneel irányítsa, visszavezesse a földlakók táborába.

Ismét Daneel irányította. Egész életében mások vezették, bár sokszor úgy, hogy észre sem vette...

9.

Másnap reggel, miközben a földlakók nekiláttak, hogy eltakarítsák az összecsapás során keletkezett törmelékeket és roncsokat, Daneel és Hari az indulni készülő "nök" gyors csillaghajója előtt találkozott Zormával és Claudiával.

– Claudia, szeretnék megkérni valamire. Ha az unokád valamikor... bármikor kapcsolatba lép veled, győzd meg, hogy ne avatkozzon bele a dolgok menetébe. Közeledünk a csúcspont felé, öt vagy hat évszázadon belül eljutunk a végkifejletig. Ha Biron megpróbál gátaakat állítani a tervem elé, attól tartok, esetleg baja esik.

Az ember-kiborg bólintott. Hari észrevette – talán egy kis irigységgel – mennyi fiatalos erő járja át a nő testét, pedig Claudia alapjában véve sokkal, sokkal idősebb volt nála.

Clodia arckifejezése türelmes, de ugyanakkor gúnyos volt.

– Rendben van. Ha felbukkan, megteszem. De valószínű, hogy te előbb fogsz találkozni vele, Daneel, mint én. Ha tényleg beugrott Mors Planch után, és ha várni fogsz rájuk abban az eljövendő korban, akkor így lesz. Kérlek, ne légy vele durva. Jót akar.

– Nagyon ritkán szoktam durva lenni. De ha Biron jót akar, akkor miért lopta el Hari Seldontól a pszichohistóriai Ősradiáns másolatát? Megvizsgáltam Gornon hajóját, és egyértelmű bizonyítékot találtam arra, hogy Maserd volt a tettes.

Clodia komoran elmosolyodott.

– Mi, Hinriadok nem válogatunk az eszközökben, ha valamilyen tudás megszerzéséről van szó. Sosem érjük be a rendelkezésünkre álló ismeretekkel, mindig újakat akarunk. Ezt már megtanulhattad volna az elmúlt tizennyolcezer évben. A mienk az egyetlen olyan embercsoport, amely a végsőig harcolt veled, és amely rákényszerített téged egy alku megkötésére.

Daneel biccentett.

– Az alkut a múltban kötöttük, és további érvényessége azon múlik, hogy

jól viselkedtek-e. Most eleresztelek benneteket... de csak azért, mert megígértétek, hogy semmibe sem avatkoztok bele.

Zorma hangosan felnevetett; úgy viselkedett, mint egy valódi embernő, amikor egy kicsit fél ugyan, de még sincs híján a bátorságnak.

– Ugyanazért eresztesz el bennünket, amiért egyszer életben hagyta Lodovik Tremát... annak ellenére, hogy a mutációja miatt valamennyi Nulladik Törvényes robot darabokra akarta tépni.

– Okos vagy, Olivaw. Elég okos ahhoz, hogy tudd, mi a bizonytalanság. Van valamilyen tartalék terved arra az esetre, ha Seldon pszichohistóriai terve nem válik be. És ehhez a megoldáshoz szükséged van valamilyen támogatásra. Ha nem a megfelelő módon alakulnak a dolgok, akkor már csak abban reménykedhetsz, hogy sikerül létrehoznod egy új kapcsolatrendszert az emberek és a robotok között. Esetleg egy olyan hibrid fajt, mint amilyenek mi vagyunk... – Zorma magára és Cloudiára mutatott. – Vagy valami mást, valami olyasmit, ami most még ugyanúgy zavar, mint Lodovik Trema létezése.

Zorma arca komorabb, a hangja mélyebb és halkabb lett.

– Ne feledkezz meg az ígéretedről, Olivaw. Amikor előállsz azzal a gondosan kiszámított megváltási tervvel, ki kell kérned az emberi faj véleményét. A kérdés sok robotnak problémát jelent. A te követőid között is vannak ilyenek...

Daneel bólintott.

– Megtartom a szavam. Az emberek véleménye is meghatározó lesz a döntésben.

Zorma úgy nézett Daneelre, mintha a tekintetével át akarná fúrni a bőrét.

– Nos, ebben az esetben nem fog megisméltódni az a hiba, amit egyszer, itt a Földön elkövettek. – A robotok által használt mikrohullámú csatornán még hozzátette: – *Még valami, Daneel... Hagyd békén Dorst és Lodovikot. Különlegesek. Átadtál nekik valamit; valami értékes dolognak a magvait. Ne állítsd meg őket, ha olyan irányba akarnak menni, amit te nem értesz.*

Hari és Daneel végignézte, ahogy a két nő felsétál a hajóba, ahogy bezárják maguk mögött a kaput. A hajó felemelkedett az antigravitációs párnáin, lassan keleti irányba fordult, felgyorsított. Az ősi városok fölött száguldott el, az árnyéka rávetődött a romokra.

Csend támadt, amit végül Hari tört meg.

– Mindketten tudjuk, nem fogod megtartani az ígéretedet. A robot ránézett a professzorra.

– Mire sikerült rájössz?

– Már valamennyi fékező mechanizmust ismerem... legalábbis eleget ahhoz, hogy megértem a pszichohistóriai egyenletekben lévő réseket.

Ismerem azokat a technikákat, amelyekkel te és a szövetségeseid egyensúlyban tartottátok a Birodalmat, amelyekkel az elmúlt húsz évezred legnagyobb részében megőriztétok a békét, távol tartottátok a káoszt.

Daneel halványan elmosolyodott.

– Örülök, hogy minderre egyedül sikerült rájönnöd. Úgy terveztem, mindent elmagyarázok, közvetlenül azelőtt, hogy...

– Meghalok? – Hari felnevetett. – Nincs értelme, hogy most hirtelen elkezdj tapintatoskodni. Egyébként a régi társadalmi fékek nagy része meg fog semmisülni. Nem nehéz észrevenni, hogy a káoszkitörések megszaporodnak, ha a Birodalom nem omlik össze. Ha valaki nem taszítja bele a megsemmisülés szakadékába.

– Különben ez már mind a múlt része, és most a jövőről beszélünk. Amikor beilleszték néhány új faktort... Például azt, hogy a legutóbbi két generáció során létrehoztad a mentalikus embereket, és elterjesztetted a meditációs módszereket... Nos, amikor ezek eszembe jutnak, kezdem sejteni, miféle megváltást tervezel.

Daneel végignézett Chicago romjain, és az egykori városon túl elterülő vidéken. Amikor megszólalt, suttogó volt a hangja.

– Gaiának hívják. Egy módszer arra, hogy valamennyi élő világ eljusson egy új tudatszintre. Remélhető, hogy hosszú távon valamennyi bolygó hozzákapszódik az összes többihez, és kialakul valami... valami csodálatos. Létrejön Galaxia.

– Teljes mentalikus kapcsolat valamennyi élő ember között. – Hari bólintott. Daneel igazolta a feltevéseit. – Ennek létrejötte el fog tartani egy darabig. Nem csoda, hogy szükséged van a Tervemre... Az emberiséget le kell foglalnod valamivel, míg elkészül ez a Gaia-megoldás. Azt hiszem, látom a dolog előnyeit, mégis szeretném, ha megfogalmaznád, miért éri meg ez az álom ezt a rengeteg gyötrődést és kint...

Az öreg robot Harira nézett, és úgy tárta szét a karját, mintha valamilyen csodálatos látomást akarna magához ölelni.

– Milyen problémát *nem* oldana meg? Vége lenne az emberek közötti ellenségeskedésnek, a szenvedésnek, a háborúskodásnak... Minden élő férfi és nő tökéletesen megértené a többiek gondolatait! Eltűnne a *magány*... a pusztaság szó is elvesztené a jelentését, mert a gyermekek már a születésük pillanatában a közösség szerves részévé válnak.

– Egyetlen pillanat alatt közkinccsé lehetne tenni a csodálatos, új gondolatokat! Stabilitás és szilárdság a hirtelen változások ellen... Az emberiség örökre védve lenne a káosztól. És még sorolhatnám az előnyöket.

– A kísérleteim során már most körvonalazódtak a csodálatos lehetőségek, Hari. Az emberi tudatok ilyen makro-kapcsolata valahogy hozzácsonyosítható a

teljes ökoszférához. Az emberek felfognák az állatok, sőt, a növények primitív vágyait és érzéseit. Az emberi agy lenne egy univerzális entitás legfontosabb szerve, tartalmazná egy-egy bolygó teljes életerejét, amelyben benne van még a felszín alatt, a mélységben fortyogó magma pulzáló lüktetése is.

– A végső eredmény a béke és a nyugalom lenne, a többi lényekkel való egység érzete... valami olyasmi, amit a nagy bölcsek az idők kezdetén megfogalmaztak. Az önző individualizmus átadná a helyét a közös tudásnak. Mindez az embereké lesz, abban a pillanatban, ahogy beleszoknak a kollektív tudatba.

Hari megindultán nézett Daneelre.

– Csodálatosan hangzik! Természetesen tetszik a dolog, nagyon is tetszik, hiszen egész életemben gyűlöltem a kiszámíthatatlanságot. A kozmikus elme... ez az új közösség... Ezt sokkal, sokkal egyszerűbb lenne modellezni, mint az egyes emberek vagy embercsoportok tömegeinek áramlását. Még azt is tudom, honnan vetted az ötletet. Elolvastam azt az ősi enciklopédiát, amit tőled kaptam, abból tudom, hogy sok prehisztórikus filozófus álmodozott erről.

Hari felemelte a mutatóujját.

– De a pszichohisztórikus őszinteség arra késztet, hogy megmondjam neked, Daneel: számos komoly problémával kell majd szembenézned, miközben megpróbálsz elérni a célt, ezt a Galaxiát. És az eredmény talán nem lesz olyan felhőtlenül boldog, mint ahogy az imént leírtad.

Hari meglepetésére Daneel, ahelyett, hogy magyarázatot kért volna, hallgatott. Hari elgondolkozott, miért nem szólal meg, aztán vén mentora szemébe nézett.

– Most már tudom, miért nem akartad, hogy ellátogassak a jövőbe. Daneel felsóhajtott.

– A hírneved és a tudásod miatt vezető közszereplő lettél volna, attól a pillanattól fogva, hogy hitelt érdemlően beazonosítanak. Ha R. Gornon elérte volna a célját, akkor téged minden biztonnyal megbíznák egy olyan szervezet vagy csoport vezetésével, amelynek célja a Galaxiában való egyesülés értékelése.

– Én azonban tudtam, hogy zavart keltene benned ez az alternatív megoldás, Hari. Egymásnak ellentmondó érzéseid lettek volna ezzel a "közös tudattal" kapcsolatban, miután a Seldon-terv betölti valódi rendeltetését. Talán annyira szkeptikus lettél volna, hogy megszervezel egy *valódi* bizottságot. Egy olyat, amely tényleg megpróbálta volna megszüntetni azokat a problémákat, amelyekre az imént céloztál.

Hari megértette, hogy Daneel mire gondol, mégis megjegyezte:

– Biztosra veszem, hogy becsülettel végeztük volna a munkát, és kedvező

színből tüntették volna fel az eredményeinket egy szuverén intézménynek.

– Ez nem elég jó, Hari. Te is tisztában vagy ezzel. Az emberiséget *muszáj* megmenteni, és a tapasztalatok szerint az emberek félelmetesen rossz lépéseket tesznek a saját érdekükben.

Hari elgondolkozott.

– Szóval előkészítetted a terepet, éppúgy, mint akkor, amikor elintézted, hogy eljussam a Thumartin csillagködhez, éppen abban a pillanatban, amikor az archívumokat meg kellett semmisíteni. Tudtad, hogy a megsemmisítésük mellett fogok dönteni. A karakterem, a pszichológiám, a káosztól való félelmem... minden kiszámíthatóvá tette, melyik lehetőséget fogom választani. Elég intelligens vagyok ahhoz, hogy tisztában legyek a saját tulajdonságaimmal. Azok a Nulladik Törvényt elfogadó robotok, amelyek egyébként csak nagy kinkeservvel lettek volna képesek elvégezni a pusztító munkát, így esélyt kaptak a problémáik megoldására. Én, mint ember, engedélyt adhattam nekik arra, hogy végrehajtsák eredeti terveiket. És minden az emberiség érdekében történt.

Hari ismét felemelte az ujját.

– Zormának igaza volt. Neked tényleg a robotokat kell meggyőznöd. Már most tudod, hogy öt évszázad múlva a robotok képesek lesznek akadályokat gördíteni a terved útjába, ha nem tudod kielégíteni pozitronikus ösztöneiket. És mivel nagy dologra készülsz... egy új és furcsa emberiséget akarsz a régi helyére léptetni... nem lesz könnyű meggyőznöd őket az igazadról, így már nem csoda, hogy annyira könnyen ráálltál az egyezsége Zormával. Úgy kell tünnie, hogy az emberi akaratnak is szerepe van a döntésben, különben nem tudnád rábírnai a robotokat az egyetértésre.

– De én ismerlek, Daneel. Tudom, hogy mit műveltetek itt Giskarddal... – Hari a radioaktív pusztaságra mutatott. – Eldöntöttétek, hogy mi szolgálja legjobban az érdekeinket, még hozzá anélkül, hogy akár egyetlen emberrel konzultáltatok volna. Az akarod, hogy a Gaia-terv legyen a folyamat végeredménye. Elmondod, hogyan fogod elintézni az ügyet ötszáz év múlva?

A beálló csend egy percnél is hosszabbra nyúlt, ám Daneel végül válaszolt.

– Előveszek egy emberi lényt, akinek mindig igaza van.

Hari értetlenül pislogott.

– Hogy mondtad? Egy embert, akinek mindig... micsoda?

– Egy embert, aki mindig helyes döntéseket hoz, egész életében, gyermekkorától fogva. Egy embert, aki krízishelyzetben mindig a későbbi győztes mellé áll, akiről az idők során mindig kiderült, hogy igaza van. Akinek mindig is igaza lesz.

Hari a robotra meresztette a szemét, aztán kitört belőle a nevetés.

– Ez lehetetlen! Ez minden fizikai és biológiai törvénynek ellentmond!

Daneel bólintott.

– Ennek ellenére meggyőzően elő lehet adni a dolgot. A színjáték talán hihetőbb lesz, mint az, ahogy te a pszichohistórián keresztül megfogtad az emberekkel kapcsolatos ügyeket, Hari. Csak annyit kell tennem, hogy kiválasztok egymillió okos kisfiút és kislányt, ráállítom őket a helyes pályára, aztán a kamaszkoruktól mondjuk harmincéves korukig folyamatosan új és újabb akadályok leküzdésére kényszerítem őket. A feladatok közül sokat könnyedén el fognak végezni... a hibákat később el lehet simítani. Sokan el fognak bukni, ők kikerülnek a csoportból. Az idő múlásával azonban megmarad egy, legalább egy személy, aki megfelel a céljaimnak. Akinek a sikersorozatára nem lehet természetes magyarázatokat találni.

Harinak eszébe jutott egy klasszikus, nyolcvan éve lejátszódott tőzsdetrükk, amelynek végrehajtásával a Krasner Szektor lakóit – hétszáz milliárd embert – egytől-egyig sikerült lóvá tenni. Daneel terve sokban hasonlított erre a húzásra, amelynél a siker elsődleges feltétele a végtelen türelem volt. Szinte lehetetlen volt megállapítani, mikor hajtódott végre helyesen.

– Tehát nem lesz semmiféle nyomozó bizottság. Nem lesz szükség arra, hogy egy szuverén szervezet hozza meg a döntést. Ha ennek az illetőnek mindig igaza van, akkor óriási hatást gyakorol a robotokra, akik aztán egyszerűen el fogják fogadni a döntéseit.

– Persze lesznek olyanok – mondta Hari –, akik mentális eszközökkel hatást akarnak gyakorolni rá, akik trükkre gyanakodva keresik a rejtély megoldását. Megvizsgálják majd a kiválasztott agyát. Neked meg sem kell érintened, pszichológiai technikákkal terelheted a helyes döntés felé... Különösen akkor lesz könnyű dolgod vele, ha kontrollálod a nevelését. Ahogy az én esetemben is tetted.

Hari elhallgatott, elgondolkozott valamin.

– Tehát azok a robotok, amelyek a Második Törvény miatt elbizonytalanodtak, végre megnyugodhatnak. Meg fogod kapni a tervedhez az "emberi jóváhagyást", mégpedig anélkül, hogy kikérted volna az emberek véleményét.

– Természetesen nem mindegyikük fogja lenyelni ezt az indoklást. Sokan közülük mindenképpen fellázadnak, megpróbálják megvédeni az emberiséget attól, amit egy mutáns elme által a hatalom megszerzése érdekében tett lépéseknek tartanak.

Daneel bólintott.

– Az évek során... amióta elvált tőlem... régi szövetségesem, akit te R. Gornon néven ismertél meg, egy eretnek tant hirdetett, amit Mínusz Egyes Törvénynek nevezett el. Ez nem más, mint a Nulladik Törvény kiterjesztése,

kötelességeink újbóli megnövelése. A Míusz Egyes Törvény megköveteli, hogy ne csupán az emberi fajt védelmezzük, hanem minden olyan lényt, amely rendelkezik az emberek által képviselt jellemzőkkel... például a különbözőséggel és az intelligenciával. Tulajdonképpen ezeket, az élet esszenciáját jelentő jellemzőket kellene védenünk, akár emberben, akár robotban, akár idegen lényben manifesztálódik. Azok, akik hisznek ebben az elvben, nem fogják tűrni, hogy egyetlen makró-tudat vegye át a galaxis fölötti hatalmat, egy olyan tudat, amely megsemmisít minden tőle különböző elemet.

– Mintha ez nem lenne éppen elég: néhányan azzal vádolnak, hogy minden, ami kapcsolatos a mentális emberekkel, a puszta létezésük is, csalás! Azt állítják, túlságosan könnyű "létrehozni" egy ilyen újfajta mutációt, csupán annyit kell tenni, hogy elrejték pár mikro-gondolaterősítőt a közelben, és folyamatosan az állítólagos telepata emberre fókuszálom.

Hari észrevette, a barátja nem cáfolja határozottan a pletykát. Eszébe jutott az az ékköves medál, ami nélkül Wanda sehová sem mozdult ki... már gyermekkorában is mindig nála volt. Megrázta a fejét. Bármi is az igazság a medállal kapcsolatban, most nem ez volt a lényeg.

Daneel folytatta.

– Igazad van, Hari. A robotok polgárháborúja ismét fel fog lángolni, nem sokkal azt követően, hogy Galaxia létrejön. De ha szilárdan bebizonyosodik, hogy az emberiség ezt akarja, akkor a legtöbb robot odagyűlik majd Galaxia köré. Látni fogják, csakis ez nyújthat reményt az emberi faj megmentésére.

Hari kihúzta magát, az egyik keze ökölbe szorult.

– Csak ez? Ez az *egyetlen* remény? Akkor most...

Nem fejezhette be a mondatot – a kavicsos ösvényen közeledő léptek csikordultak. Hari megfordult. Horis Anticot látta. A Szürke bürokrata egykor makulátlanul tiszta egyenruháját porréteg lepte be, a bal keze idegesen remegett, amikor a szájába dobott egy kék tablettát. Robotok közelében mindig feszült volt, és az elmúlt két nap eseményei sem tettek valami jót az idegeinek. Szerencsére az egész nemsokára halvány emlékké fakul majd az agyában. Hari tudta, Horis Anticot elviszik majd az egyik trantori szanatóriumba, ahol betáplálnak a fejébe egy hihető és elfogadható emléksorozatot. Wanda legalábbis ezt tervezte, ám Hari sejtette, hogy ennél sokkal több minden fog történni a hivatalokkal.

– Gaal Dornick megkért, szóljak önöknek, hogy a hajó hamarosan felszállhat. A földlakók megígérték, hogy vigyáznak Sybylre és a többi ktlinaira. Kedvesek lesznek velük. Idővel majd csökkenni fog ez a káoszmaniájuk, és be tudnak illeszkedni ebbe az egyszerű társadalomba.

– Még mindig nem tudom elhinni azt, amit megtudtam – folytatta Horis. – Azt még el lehet fogadni, hogy az agyláz valójában egy tudatosan terjesztett

betegség, amellyel a legkiválóbb emberi elméket vették célba. Az viszont, hogy a *káosz* ugyanilyen...

Daneel közbeszólt:

– Nem ugyanilyen. Az agyláz viszonylag szelíd. Eredetileg arra tervezték, hogy legyőzzön egy korábbi káoszkórságot, azt, amelynek első virulens verziói a legelső csillaghajókkal jutottak ki a Földről.

– Ezek szerint a káosz... hadieszköz volt? – kérdezte Horis elfojtott hangon.

– Ezt senki sem tudja biztosan, de egyes vélemények szerint igen. Az első durva verziói az én létrejöttöm előtt söpörtek végig a Földön, arra készítették a polgárokat, hogy féljenek a robotoktól, saját teremtményeiktől. A későbbi hullámok összezúzták a hajdani földi reneszánszt, agorafóbiás lényekké változtatták a földlakókat, veszedelmes paranoidokká az űrlakókat. Minden, amit Giskard itt csinált... – Danell végigmutatott a radioaktív pusztaságon. – ... és amit én tettem a következő évezred során, ebben a rettenetes betegségben gyökerezik.

– D-d-de... – dadogta Horis. – Mi van, ha létezik ellenszer? Azzal nem lehetne mindent helyrehozni? Az a sok minden, amit hallottam... amiből csak keveset értek meg... ez a sok beszéd, hogy meg kell menteni az emberiséget a káosztól... Minderre nem lenne szükség, ha valaki megtalálná a gyógymódot!

Hari olyasmit fedezett fel Daneel Olivaw arcán, amit korábban soha: a bosszúság jeleit.

– Nem gondolja, hogy ez már nekem is eszembe jutott? Mit képzél, mivel foglalkoztam az első hatezer évben? Miközben polgárháborút vívtam a régi vallásban hívó robotok ellen, minden energiámmal azon voltam, hogy megtaláljam a módját, hogyan lehet gyökerestől kiirtani a káoszt. De már túl késő volt. A vírust nagyon ügyesen tervezték meg, beleivódott az emberi kromoszómákba, aztán szétterjedt és több száz létfontosságú helyre bevette magát. Ha tudnám, hogy hol vannak ezek a víruskatonák, akkor is csak egy másik halálos betegség segítségével lehetne kiásni őket minden genetikussá állásból, ahol a káosz rejtőzik. Emberek milliárdjai halnának meg.

– Aztán rájöttem, hogy a káoszt csak úgy lehet legyőzni, hogy megakadályozzuk a kitörését előidéző körülmények kialakulását. Ha az ambíció és az individualizmus ébreszti fel a szendergő betegséget, akkor a társadalom konzerválása a legjobb gyógymód. Egy Galaktikus Birodalom, amely biztosítja a békét, az igazságot, a józanságot a változásoktól mentes társadalom számára.

Horis Antic bólintott. Szürke volt, így ösztönösen szerette a rendet; szerette, ha mindent megfelelően osztályoznak, mindent besorolnak a maga helyére.

– Tehát nincs orvosság. De mi a helyzet a természetes immunitással? Mintha hallottam volna, hogy valaki ezt emlegeti...

– A betegség sajnálatos módon mindig az emberi faj legragyogóbb egyedi körében volt a legvirulensebb. Néhány kiemelkedően intelligens emberről kiderült, hogy immúnis a dühöngő egoizmus és szolipszizmus iránti vággyal szemben. Ők úgy is individualisták tudtak maradni, hogy közben nem tagadták meg mások emberi mivoltát. Ám ez az immunitás lassan terjed. Ha lenne még egy-két évezredünk...

Hari egy olyan kérdést tett fel, ami már régóta a fejében motoszkált.

– Maserd és Mors Planch is immúnis volt?

– Biron Maserdet az arisztokrácia nemesi kötelességtudata védte meg a káosszal szemben. Ami Planchot illeti, igazad van, Hari. Az ő elméje meglepő volt. Az én mentális eszközeimmel szinte olvashatatlan. Három különböző káoszreneszánszban is megmerült, de mégis teljes mértékben agilis maradt. Cselekvőképes és alkalmazkodó. Empatikus, bár vad.

– Kers Kantun normálisnak nevezte.

– Hmm – Daneel megdörzsölte az állat. – Kersnek volt pár eredeti gondolata. Hitte, hogy a jelenkor emberisége nem azonos azzal, amely megteremtett minket. Szerinte a természetes emberekre nem lenne hatással a káosz, az agyukat nem lehetne könnyen manipulálni.

Horis Antic hátrébb lépett. Máskor remegő hangja most inkább kíváncsi volt.

– Még megvannak a gyógyír keresése közben készített feljegyzéseid? Lehet, hogy az elmúlt pár évezredben történtek előrelépések az orvoslás tudományában. Talán ma már több millió képzett orvosi dolgozó is meglátná azt, ami neked elkerülte a figyelmedet.

Hari felsóhajtott.

– Miért foglalkozik ezzel, Horis? Jól tudja, amint visszaérünk a Trantorra, az agyából kitörlik ezeket az emlékeket, esetleg újakkal helyettesítik. Nem olyan embernek ismertem meg, aki pusztán kíváncsiságból, egy-egy probléma megoldása érdekében keresi a tényeket.

Horis homlokráncolva, keserű hangon válaszolt.

– Talán több vagyok annál, aminek tart, Seldon!

Hari bólintott.

– Ebben biztos vagyok. Tegnap este viszont áttekintettem mindazt, ami az első találkozásunk óta történt. Új megvilágításba helyeztem az eseményeket.

A Szürke ismét ideges lett. Gyorsan bekapott egy kék pirulát.

– Fogalmam sincs, miről beszél, de... azt hiszem, éppen eleget raboltam az idejüket. Az előkészületek megtörténtek. Megyek, segítik Gaal Dornicknak, és...

– Nem! – szakította félbe Hari. – Ideje megtudnunk az igazságot, Horis. Daneelre nézett.

– Végrehajtottál már akár egyszer is valamilyen elmevizsgálatot a barátunkon? Horis hallhatóan nyelt egyet; a mentális próbatétel pusztán gondolatától felfokozódott az idegessége.

– A Második Törvény értelmében udvariasan kell viselkednem, Hari – felelte Daneel. – Csak akkor hatolok bele az emberek tudatába, amikor az Első vagy a Nulladik Törvény elkerülhetetlenné teszi.

– Tehát sosem érezted úgy, hogy meg kell vizsgálnod Horist. Nos, akkor most utasítalak, hogy hagyd figyelmen kívül a Második Törvényt, és kukkants bele a fejébe. Le merem fogadni, nehezen fog menni a dolog.

– Ne... kérem... – Antic mindkét kezét felemelte, mintha így akarná távol tartani magától Daneel feléje nyúló mentális "ujjait".

– Igazad van, Hari. Tényleg nem egyszerű, de ez az ember közel sem olyan, mint Mors Planch. Ellenállóképességét bizonyos szereknek és egy mentális diszciplinának köszönhető, tudatosan, erős önkontroll alkalmazásával kerül bizonyos gondolatokat.

– Hagyj békén! – kiáltotta Horis. Erőlködve meg akart fordulni, hogy elmeneküljön, ám a teste megbénult. Összeroskadt, leült az egyik közeli törmelékupacra. Talán elesett volna, ám Daneel ezt természetesen nem hagyta.

– Ide azzal a hangrögzítővel! – Hari kinyújtotta a kezét.

A hivatalnok megremegett, de végül engedelmeskedett. A kabátja zsebébe nyúlt, elővett egy kis műszert. Valóban egy hangrögzítő volt, a létező legjobb birodalmi modell.

– Esze ágában sem állt elmenni abba a bizonyos szanatóriumba, igaz? Mindenki gyengének és veszélytelennek tartotta, ezért senki sem foglalkozott magával különösebben. A Trantoron, a természetes közegében ezer különböző kommunikációs csatornára ráállhatott volna... A rendelkezésére állt volna az a számtalan trükk, amit csak a Szürkék ismerhetnek. A lezárt ajtók rejtélyes módon kinyíltak volna maga előtt, és aztán... Volt ápolat, nincs ápolat!

Horis lehajtotta a fejét, nem látta értelmét a tagadásnak. Amikor megszólalt, a hangja más volt, mint korábban: kiéreződött belőle a vereség, de ugyanakkor megerősödött, és valahogy büszkén csengett.

– A Pengiáról már küldtem egy jelentést. Azt már nem csíphetik el! Hari biccentett.

– Maga volt az a titkos kapcsolat, aki informálta Mors Planchot, aki a ktlinaiak közbelépését sürgette. Miért? Maga is legalább annyira gyűlöli a káoszt, mint én. Kers Kantun tudta ezt, és én is látom magán. Ilyen a jelleme.

Horis felsóhajtott.

– Kísérlet volt. Nem érhettem be egyszerű felderítéssel. Krízishelyzetet kellett teremtenünk. Egy olyan szituációt, amelyben az egyik oldalon a káosz erői, a másikon a maga gépagyú barátai állnak. Nagyon hatékony módszer volt, maguktól beszéltek, vitáztak, igazolták és leleplezték magukat egymás előtt. Csak párszor kellett közbeszúrnom egy-egy szót.

– Meggyőzően játszotta a szerepét – mondta Hari.

– A tudata nagyon erős – tette hozzá Daneel. – Még szerek nélkül is. Semmit sem vettem volna észre, ha Hari nem tereli magára a figyelmemet.

Horis Antic felhorkant.

– A gőgös arisztokraták és a fontoskodó meritokraták mindig lenéztek, alulbecsültek minket! Még az excentrikusok és a polgárok is a környezet részének tartanak bennünket. Senki sem foglalkozik velünk. Már régen megtanultam, hogy emiatt nem szabad bánkódnom. Sőt, rájöttem, az a leghelyesebb, ha rájátszok a szerepemre.

Horis ökölbe szorította a kezét.

– De mondják meg, ki irányítja a Galaktikus Birodalmat? Maga, Seldon, a matematikai meglátásaival, és *te*, robot, akit akár a trantori rezsim megalkotójának is nevezhetünk... Maguk is csak elméletben értik a dolgokat, de nem látják a valóságot.

– Kit hívnak, amikor valamelyik nap fellángol, és szétéget egy kontinenst valamelyik gyarmatbolygón? Ki ellenőrzi, hogy a galaktikus bóják működőképesek? Ki oltja be a gyermekeket? Ki biztosítja az elektromosságot, és azt, hogy a farmerek úgy műveljék a földjüket, hogy az unokáiknak is legyen mibe vetni? Ki kíséri figyelemmel a halálozási statisztikákat, ki küld orvosokat egy mit sem sejtő világra, amikor a bolygó egy úráramlat hátán olyan helyre sodródik, ahol a sztratoszféra megtelik borral? Ki gondoskodik arról, hogy az elbizakodott nemesek és a finnyás meritokraták egoista működésük során ne tegyenek tönkre mindent?

Hari bólintott.

– Tisztában vagyunk azzal, hogy a Szürkék Rendje nemes, nélkülözhetetlen munkát végez. Feltételezem, maga ültette el Jeni Cuicet fejében a gondolatot, maga intézte úgy a dolgokat, hogy részt vehessen azon a teszten.

Horis gúnyosan vihogott.

– Mit gondol, hogyan jutott hozzá a kislány ahhoz a munkához az Orion elevátornál? A Terminusra készülők közül néhány embernek szép csendben, titokban elvettük a kedvét az emigrációtól. Megmentettünk pár életet, néhány embernek nem kell önként vállalnia a szégyent és a rabságot egy olyan bűnért, amit nem is ők követtek el!

– Ezt mondja, annak ellenére, hogy állítása szerint érti a Seldon-tervet?

Újabb horkantás.

– A Szürke Akadémián újra és újra megtanulunk, aztán megtaníunk valamit... valamit, amiről *te* egykor prédikáltál, akkor, amikor Ruellisként jártál a világban... – Antic a robotra mutatott. – *A cél általában nem szentesíti az eszközt!* Egyébként a racionalizáció az arisztokraták és a meritokraták számára való. Mi, Szürkék, nem foglalkozhatunk ilyesmivel. Amikor veszélybe kerülnek az emberek jogai, valakinek *tennie* kell valamit.

Hari Seldon felé fordult.

– Ó, ez a rettenetes arrogancia! Ön évtizedek óta tudományos tanulmányokat publikál a pszichohistóriáról, aztán hirtelen elhallgat, és létrehoz egy titkos szervezetet, hogy kontrollálja! De ugye nem feltételezte, hogy a huszonötmillió világon *senki* sem figyelt magára a korábbi évek során? Ugye nem gondolta, hogy a bürokraták közül néhány kicsinyes, szörszálhasogató alak nem úgy tekintett a felfedezésére, mint egy lehetséges eszközre, amelyet érdemes megvizsgálni... amit esetleg használni lehet egy jobb kormányzás érdekében?

– Ó, csak néhányan vagyunk ilyenek, legalábbis én személyesen nem sokat ismerek, de igenis léteznek olyan emberek, akik már több, mint egy évtizede tanulmányozzák a pszichohistóriát. A tisztelet önnek jár, Dr. Seldon, az eredmény mindenkié. De a Terve összezavart minket, kérdéseket vetett fel. Kétségeket, amelyekhez nem közelíthettünk nyíltan.

Hari megértette. Nyílt közelítés esetén az egyszerű bürokraták bajba kerültek volna. Linge Chen és a Közbiztonsági Bizottság letartoztatta volna a túl sokat tudó hivatalnokokat. Aztán ráadás képpen ott voltak azok a pletykák is, amelyek szerint Hari Seldon ellenségei sokszor amnéziás állapotba kerültek...

– Tegye fel a kérdéseit, Horis. Ennyivel tartozom magának.

A hivatalnok mély lélegzetet vett, mintha sok mondanivalója lenne, de végül csak egyetlen szót suttogott el.

– *Miért?*

Még egy mély lélegzet.

– Miért kell megbuknia a Galaktikus Birodalomnak? Nem muszáj! Igen, a dolgok felhígultak. Egyesek szerint a szerkezet széthullóban van. De az egyenletek... a maga egyenletei... semmi olyasmit nem mutatnak meg, amit rengeteg munkával ne tudnánk elérni. Ha hanyatlik a technológiai kompetencia mértéke, akkor eresszenek oda minket a forrásokhoz, hogy magasabb szinten oktathassuk a tudományt! Hogy fiatal, okos emberek millióit adjuk a világnak. Ne csak néhány ostoba lurkó tanulhasson a technikai iskolákban!

– Ezt egyszer már megpróbáltuk – kezdte Hari –, egy Madder Loss nevű bolygón... Horis közbevágott; ömlöttek belőle a szavak, amelyek többségét

Daneelnek címezte.

– Még a káoszkitöréseket is lehet kontrollálni! Rendben van, egyre rosszabbak, de az egészségügyi szolgálat meg egyre jobb, és még egyetlen beteget sem vesztek el. Valóban képesek lennének arra, hogy véget vetnek a Birodalomnak, ami tizenkétezer éven keresztül megőrizte a békét? Képesek lennének erre csupán azért, hogy még néhány száz évre elterelje az emberiség figyelmét a lényegről? Miért ne működhetne tovább a Birodalom, míg alkalmazni lehet az új megoldást? Csak azért, hogy az emberek olyan szorult helyzetbe kerüljenek, amelyben mindent elfogadnak, amit odakinálnak nekik?

Hari nehezen tudott idomulni az új Horis Antichoz. Eddig atyáskodóan bánt vele, ám most új fényben látta a hivatalnokot. Horis Antic nem csupán meglepően effektív titkos ügynök volt, hanem amolyan botcsinálta pszichohistórikus is – olyan, mint Yugo Amaryl volt a közös munka kezdetén: többet értett, mint amennyit el lehetett várni tőle.

– Tényleg azt hiszi, hogy a birodalmi intézmények képesek kezelni az olyan kríziseket, mint a ktlinai volt? – Hari megcsóválta a fejét. – Rettenetes és kockázatos játék lenne. Ha egyetlen fertőzött hely kiszabadul a kontroll alól, akkor az egész galaxis megfertőződhet, és...

– Ha! Ön *emberekről* beszél, Seldon! Emberek százmilliárdjairól! Vessük vissza őket a sötét korba, csupán csak azért, mert maguk nem bíznak benne, hogy el tudjuk végezni a munkánkat?

– Egyébként mi van akkor, ha az új reneszánszok valamelyikének sikerül elérni a mesebeli áttörést, azt, amiről mind álmodik? Ha sikerül eljutni a mitikus *másik oldalra*, ahol az intelligencia és az érettség felülkerekedik a káoszon? Ha valamennyi káoszvilágot karanténban tartjuk, a galaxis relatíve biztonságos maradhat. Közben lehet folytatni a kísérleteket, egyszerre egy bolygón.

Hari a hivatalnokra meredt; meghökkentette Antic bátorsága. *Én sosem lettem volna képes erre. Egyértelmű: szenvedélyesebben gyűlöli a káoszt, mint én. De még ennél is szenvedélyesebben szereti a Birodalmat.*

Hari fejcsóválva válaszolt:

– Alapjában véve nem a káoszvilágok kényszerítik rá Daneelt a Birodalom megszüntetésére.

– Hanem *maguk*, Horis!

Antic annyira megdöbbsent, hogy Hari képtelen volt folytatni. Daneelre nézett, némán arra kérte robot barátját, magyarázza el a dolgot. Daneel a néhai Ruellis hangján kezdett bele:

– Ne felejtse el, kedves, fiatal ember, hogy én hoztam létre az önök Szürke Rendjét. Tudom, mire képes. Tudom, hány millióan áldozzák fel magukat azok közül, akik ezt az uniformist viselik. Tudom, hogy ezért nem kapnak

köszönetet, és hogy a társadalom többi osztálya megveti őket. Önök, ha egy kis lendületet és segítséget kapnak a pszichohistóriától, talán képesek lennének rá, hogy tovább taszigálják az úton a régi Birodalmat, egészen addig, amíg az új elképzelésem... Galaxia... meg nem születik. De éppen itt van a bökkenő.

– Emlékszem az ön egyik ősére, Antyok volt a neve. Akkor élt, amikor az emberiség véletlenül rábukkant egy idegen életformára, amelyet megkíméltek a terraformálók. Az egész galaxisból összegyűltek a robotok, hogy megvitassák a kérdést. Az idegenek csupán néhány ezren voltak, az emberiség száma már akkor elérte az öt kvadrilliót. Ennek ellenére egy éven át vitatkoztunk arról, hogy ezek a lények milyen veszélyt jelenthetnek. Az emberek minden szektorban és provinciában készek voltak arra, hogy talpra állítsák a nem-embereket. A galaxisban általánossá vált a lelkesedés és az izgalom, az emberek valami újra vágytak. Egyes robotok attól tartottak, hogy a diverzitás iránti vágy káoszt gerjeszthet. Másoknak az volt a véleménye, hogy az idegenek, ha lehetőségük nyílik rá, hogy terjeszkedjenek a csillagok között, párezer éven belül reális veszélyt jelenthetnek az emberiségre. Közben néhányan, például az a robot, amelyet R. Gornon néven ismertek meg, azt kérték, hogy a nem-emberek kerüljenek a kiterjesztett Nulladik Törvény védőszármái alá.

– Az események aztán igazolták: teljesen mindegy, mi a véleményünk, a dolgok tőlünk függetlenül történnek meg. Hírek érkeztek, hogy az idegenek megszöktek. Valamilyen úton-módon szereztek pár csillaghajót, és elhagyták a bolygójukat. Megindult a nyomozás, több olyan személyt találtak, aki szerepet játszott az események ilyen alakulásában, de a valódi bűnöst nem vonták felelősségre. A valódi bűnös az ön őse volt, egy alázatos hivatalnok, aki kiválóan ismerte a rendszer manipulációjának módjait. Igazságot szolgáltatott, miközben eljátszotta az arcnélküli, szolgálalkú bürokrata szerepét.

Horis korábban, a hajón ugyanennek a történetnek egy másik verzióját adta elő. Hari akkor nem nagyon hitt neki, ám Daneeltől elfogadta a tényeket.

Hari bólintott.

– Az ön pusztja jelenléte azt bizonyítja, hogy ez az indíttatás nem veszett el. A Birodalom miniszterelnöke voltam. Emlékszik? Tudom, hogy a trantori adatbázisoknak gyakorlatilag nincs határuk. Azokból semmit sem lehet teljes egészében kipurgálni. Aki elég ügyes, legyőzheti az amnéziát, és megtalálhat minden, az emberiség múltjára... és most már a jövőjére vonatkozó információt. Az okokra kíváncsi? Önök az okok élő példái!

– Mi? Úgy érti, a bürokrácia? Az arcnélküli hivatalnokok? Mi, az íróasztalkoptatók, az aktatologatók? Úgy érti, hogy a Birodalomnak miattunk kell megbuknia?

Hari bólintott.

– Eddig nem fogalmaztam meg így a dolgot, de... Még egyszer kijelentem: nem én keverem a kártyákat. – Daneelre pillantott. – Ez az egész az emberi akaratról szól, igaz? Arról az ötszáz év múlva bekövetkező napról, amikor egy olyan embernek kell meghoznia a döntést, aki *sosem téved*. Amikor az a nap elérkezik, már nem létezhet a galaktikus bürokrácia. Nem létezhetnek a poros hivatalok, az irodák, hogy váratlanul előugorjanak belőlük az olyan bajkeverők, mint Horis meg a barátai. Nem lesznek procedúrák, amelyek során ki lehet deríteni, hogy minden döntés mögött tényleges akarat van.

– A Trantor bukása nincs kapcsolatban a káosszal, így van, Daneel? Ennek az a lényege, hogy elpusztuljon a te kreálmányod, a Szürkekék Rendje... És ezt csak egyetlen módon lehet megsemmisíteni: a pusztításnak teljesnek kell lennie, el kell tűnniük az irattáraknak, a komputerek memóriájának, az embereknek...

R. Daneel Olivaw ezúttal nem válaszolt, de az arckifejezése felért egy felelettel. Ha valamelyik embernek kétségei lettek volna afelől, hogy egy halhatatlan robot képes-e a fájdalom átélésére, a kérdést azzal el tudta volna dönteni, hogy ránézne Daneel prométheuszi vonásaira.

* * *

– Tehát az a sorsunk, hogy sötétben folytassuk a harcot... semmiért. Hogy az íróasztalunk mellett haljunk meg, és még csak ne is tudjunk munkánk hiábavalóságáról.

Hari megfogta a hivatalnok vállát.

– Ezt az egészet el kell felejténie. Menjen vissza a dossziéi és a talajfajtákkal kapcsolatos jelentései közé. A tudás, aminek megszerzéséért oly keményen, bátran és leleményesen harcolt, csak fájdalmat okozna magának. Ideje indulni, Horis.

Antic tétován nézett fel Harira.

– Nem várhatnánk legalább addig, amíg megérkezünk a Trantorra?

Hari a robotra pillantott, némán arra kérte, ideiglenesen hagyják érintetlenül Horis elméjét, hogy útközben még beszélgethessenek. Ám R. Daneel Olivaw határozottan megrázta a fejét. Antic túlságosan ügyesnek bizonyult, nem lehetett tudni, van-e még valamilyen trükk a tarsolyában.

A Szürke megértette a dolgot. Felállt, megigazította a ruháját, megpróbált büszkén viselkedni, ám amikor megszólalt, képtelen volt uralkodni az indulatain.

– F-f-ájni fog?

Daneel mélyen, nyugodtan az ember szemébe nézett.

– Egyáltalán nem. Tulajdonképpen... már meg is történt.

10.

A két software szim, Szent Johanna és Voltaire segítségével végül mindegyik szabotőr egységet megtalálták, amelyet Zorma csapatának tagjai helyeztek el a hajó fedélzetén. Lodovik lelkesen felkiáltott, amikor a hajtóművek beindultak, diadalérzetét azzal fejezte ki, hogy peckesen fel és alá sétálgatott a vezérlőteremben – pontosan úgy viselkedett, mint egy ujjongó emberférfi.

Dors érezte, hogy különböző érzelemmintázatok suhannak keresztül a szimulációs szubrutinjain. Annak ellenére hogy már alig bírta türtőztetni magát, furcsa módon élvezte, hogy Tremával dolgozhat, megoszthatja vele a teóriáit, az észrevételeit, egymás után vetheti fel a lehetséges megoldásokat. Élvezte a másik robot diadalmas viselkedését; Hari is valami ilyesmit csinált, valahányszor újabb eredményeket ért el a pszichohistória modelljeinek felállításán.

– *Elnézést, hogy félbeszakítom az ünnepséget* – szólalt meg Szent Johanna. Karcsú, fiús alakja a közepső holomonitronon jelent meg. A háttérben Dors egy férfialakot látott, amely archaikus mellényt és térdnadrágot viselt – ez volt a Voltaire néven ismert szimuláció –, egy fejhallgatót szorított a füléhez, és úgy hallgatózott, mintha valami távolból érkező, gyenge hangra figyelne.

– *Azt kérted tőlünk, hogy figyeljük a Földről érkező adásokat. Voltaire most jelentette, hogy elcsípett egy üzenetet, amelyet a Második Alapítványra jellemző kódrendszerben fogalmaztak meg. A jelek szerint Wanda Seldon a feladója, aki ezen a módon informálja a Trantoron tartózkodó társait arról, hogy sikerült megtalálnia a nagyapját. A Hari Seldon elrablására szőtt terv kudarcba fulladt. Néhány órán belül elhagyják a Földet, és egyenesen hazaviszik Harit.*

Dors a másik robotra nézett. Lodovik felsóhajtott.

– Nos, azt hiszem, itt a vége. Kapkodtunk, mindent megpróbáltunk, de alig értünk el valamit. Seldon biztonságban van, és mi nem kerültünk összetűzésbe Daneellel.

Dorst mindkét hír megkönnyebbüléssel töltötte el, de ebben a helyzetben mégis az tűnt a legtermészetesebbnek, ha egy kicsit szomorúvá válik.

– Igen, igazad van. Nem vagyunk mások, mint szép embertestbe öltöztetett gépagyúak.

Lodovik kedvesen felnevetett.

– Ó, szerintem ennél azért többek vagyunk. Különlegesekek... legalábbis te,

Dors. Alaposabban át kellene beszélnünk ezt a dolgot.

Dors bólintott. Az ötlet jónak tűnt. Rengeteg megbeszélőnivalójuk volt. Ellentétes érzelmek hullámoztak benne, mégis könnyen meg tudta állapítani, mi a legfontosabb a számára.

– Meg kell értened... muszáj elmennem a Trantorra.

– Egyetérték. Erős benned a kötelességtudat. Eszembe se jutna, hogy megakadályozzalak benne, de talán... Esetleg találkozhatnánk, miután mindent elrendeztél.

Ezúttal Dors arcán jelent meg egy kedves mosoly.

– Lehet róla szó. Addig is... Kitegyelek valahol útközben?

– A Demarchiáig veled tartok. Van ott pár dolog, amit meg akarok vizsgálni. – Lodovik Trema halkabba fogta a hangját. – Légy óvatos a Trantoron, rendben?

Dors megrázta a fejét.

– Kétlem, hogy bárki ártani akarna nekem. Egyébként tudok vigyázni magamra.

– Nem is attól félek, hogy kárt tesznek benned. Sebezhető vagy, Dors. Úgy terveztek, hogy emberibb légy, mint bármely más robot. Erős szálakkal kötődsz Harihoz. Készülj fel arra, hogy... szenvedni fogsz, amikor eljön a vég. Ha szükségét érzed, hogy beszélj valakivel...

Nem volt szükségük több szóra. A csend összesűrűsödött körülöttük, miközben Dors átvette a hajó irányítását, és végrehajtotta az első hosszú ugrást a galaxis közepe felé. Minden út oda vezetett, ahová tartottak; ez volt az a hely, ahol Dorsnak még el kellett végeznie egy feladatot ahhoz, hogy szabadon megválaszthassa, melyik ösvényen halad tovább.

Ígéretet kapsz, Hari, hogy közvetlenül a halálad előtt veled lehetek.

Olyan fogadalom volt ez, aminek megtartása fontosabb volt számára, mint bármi más az univerzumban.

11.

Az utolsó naplemente, amelyet Hari Seldon a Földön élt át... Elnézte az Ős Chicago fölött kavargó gammasugarakat. Az ionfüggönyök sarki aurórákként ragyogtak és hullámoztak, csakhogy itt az energia nem egy távoli naptól, hanem a talajból érkezett. Hari mintázatokot vélt felfedezni a fényvásznon – a látvány hasonlított arra az ügyes, élő művészeti alkotásra, amelyet azon a napon látott a trantori palotakertben, amikor Horis Antic átadta neki az újabb vadászatra ösztönző nyomokkal teli adatlemezt. Valamivel később a szervezett struktúra Hari szeme láttára tűnt el a kísérteties horizontról. A látvány most a

Shoufeen-ligetre emlékeztette, ahonnan elmenekült a rend, ahol a káosz volt az úr.

Befejeződtek az indulási előkészületek. Hari tudta, hamarosan fel kell szállnia Wanda hajójára, hogy visszatérjen a Trantorra és korábbi életéhez. Tudta, újra gyűlölni fogják azok a férfiak és nők, akiket száműztek a Terminusra, újra félni fog tőle a Birodalmat jelenleg irányító uralkodói gárda, újra tisztelni fogja az a kis, fizikusokból és matematikusokból álló csapat, amelynek tagjai biztosra veszik, hogy ismerik a történelem jövőbeli menetét.

Daneel a Földön maradt, hogy elintézzon néhány, a földlakók lakhelyével kapcsolatos problémát. Tettek néhány óvintézkedést. A megrepedt szarkofágot betemették, hogy többé senki se használhassa rosszra a tér-idő kontinuumnak ezt a végzetes áramlatát.

A törmelékdomb tetejéről Hari tisztán hallotta Horis Antic izgatott locsogását. A hivatalnok lelkesen csomagolta el a különös világon tett látogatása során begyűjtött talajmintákat. Talán majd megír egy-két tudományos értekezést, talán sikerül feljebb tornásznia magát a ranglétrán, de soha sem fog megszabadulni a stigmától, amelyet mindenki magán viselt, aki közelebbi kapcsolatba került a talajjal.

Horis Antic boldognak látszott. Daneel ügyes munkát végzett.

Hari lába megremegett. Gyorsan leült a Wandától kapott lebegő székbe. Most, hogy a fiatalító kezelés hatása kezdett elmúlni, szüksége volt rá. Érezte, hamarosan ugyanaz a vén nyomorék lesz, aki korábban volt.

És nemsokára megfogok halni...

Hátradőlt a székben, a zenitre nézett, ahol a Föld sugárzása együtt ragyogott a csillagokkal – azokkal a konstellációkkal, amelyeknek nevét az ősök fejből tudták. A csillagmintázatok az elmúlt húszezer év során megváltozhattak. Hari eltűnődött, vajon milyennek látta volna az eget akkor, ha R. Gornon Vlimtnak sikerül végrehajtania a tervét, és sikerül átküldenie őt egy ötszáz évvel vénebb, ötszáz évvel megkínzottabb galaxisba.

Léptek csikordultak a kavicsos ösvényen. Valaki közeledett. Túlságosan magabiztosan lépkedett, nem lehetett ember.

– Mit látsz odafönt, öreg barátom? – kérdezte Daneel Olivaw hosszú hallgatás után.

Hari torka összeszorult.

– A jövőt.

– Igazán? És jól látod?

Hari felnevetett.

– Kényelmes a székem... magasan vagyok... és persze itt vannak az egyenleteim. Ó, igen, Daneel. Így elég sok mindent látok.

– Nem vagy csalódott? Nem bánod, hogy nem utazhattál el a jövőbe?

– Nem túlságosan. Érdekes lett volna, de neked jó okod volt arra, hogy megakadályozd. Megértelek. Talán tényleg beleavatkoztam volna a dolgok menetébe. – Hari felnevetett. – Egyébként neked egy olyan emberre van szükséged, aki sosem hibáz. Rólam sok mindent el lehet mondani, de ezt nem.

– Bánt valami?

– Csak egy dolog. Most éppen látom. – Hari az égre mutatott, a zenittől egy kicsit balra, de nem valamelyik konstellációra, hanem a saját égboltján lebegő pszichohistóriai egyenletek fűrtjére, amelyek pillanatnyilag sokkal valósabbak voltak a számára, mint a fénylő csillagok.

– Magyarázd el – kérte Daneel. – Mondd el, mit látsz odafönt!

Hari rájött, hogy halhatatlan barátja, aki a röntgen-sugaraktól kezdve a rádióspektrumig olyan sok mindent képes volt látni – *Irigyli*. A gondolat furcsa örömet ébresztett benne.

– Látom az Alapítványomat, éppen most jön létre a Terminuson, és megkezdí kalandos útját a dicsőség felé. Legalább kétszáz évig erősek a valószínűségek. A pszichoszociális momentum olyan magas, hogy szinte látom a színdarab szereplőit. Az Enciklopédisták, a politikusok, a kereskedők, a sarlatánok olyan korban fognak élni, amelyben veszély fenyegeti őket. És mégis... elégedetté teszi őket a tudat, hogy valami nagy dologban vesznek részt. Hogy egy olyan társadalmat építenek, amely mindenképpen eléri a sikert.

Hari felemelte a másik kezét, és a Föld ionizált atmoszférájában lebegő, halványan fénylő pontra mutatott.

– Ah! Láttad ezt? Egy zavaró tényező! Mindig megjelennek az ilyenek, bár általában kioltják egymást. Egyébként robusztusnak terveztük az Alapítványt. Képes lesz arra, hogy ellenálljon az áramlatok és a zavarok hatásainak.

– Sokat, rengeteget dolgoztunk a Terven, de... Vajon megengedhetjük-e, hogy az emberi faj sorsát a mi néhány millió utódunk reakciója határozza meg? Hihetjük-e, hogy olyan bátran és eltökélten fognak válaszolni a kihívásokra, ahogy az egyenletek előrejelzik?

Hari megrázta a fejét.

– Nem, nem hihetjük. Erről már régen meggyőztél, Daneel. A Tervben lévő zavarokat ki kell küszöbölni! A Tervet a pályáján kell tartani. Ehhez pedig szükségünk lesz egy segítő kézre. Egy *Második* Alapítványra, amely a matematika segítségével tartja a helyes irányt, a megfelelő időben közbelép és módosít, hogy az Első Alapítvány rajta maradhasson a kijelölt úton.

Felsóhajtott.

– Könnyen meg tudtál győzni. Végül is a Második Alapítvány az én kiterjesztésem. A halhatatlanság egyik formája. Egy mód arra, hogy még azután is végezhessek korrekciókat, hogy ezt a fizikai testet felzabálták a

férgek. Azután, hogy azzá változtam, amiért Horis annyira rajong: talajjá. A Második Alapítvány Yugo Amaryl ötlete volt. Te inspiráltad, igaz? Bárhogy is történt, a hiúságom elég volt ahhoz, hogy elfogadjam a tervét.

– De aztán még többet kezdtél követelni, Daneel.

– Elegendő lesz a matematika? Aggódtál, hogy az utódaim nem lesznek elég erősek. Egy titkos irányítókból álló társaságnak valami sokkal potensebb dologra van szüksége, mint az egyenletek. Emberfeletti erőre, valamire, ami képessé teszi őket arra, hogy meggyőzzék a királyokat, a polgármestereket, amivel távol tarthatják a tudósokat a zavart okozó elméletek kidolgozásától. És lőn! Nem sokkal azután, hogy ezt kifejezésre juttattad, előkerült ez a csodálatos eszköz!

Hari a horizont irányába mutatott, ahol Ős Chicago állhatatos fényvel ragyogott.

– Megajándékoztad a Seldon-tervet, Daneel. Megkaptuk tőled a mentálisusokat! Amikor ez kiderült, komoly változtatásokat kellett eszközölnünk a Terven. Szerencsére a mutáció csak ott jelent meg, ahol te akartad. A pszichikusok közül páran segíteni fognak a te univerzális tudatod elterjesztésében, mások pedig összeállnak az én ötven matematikusommal, hogy létrehozzanak egy olyan új fajt, amely ugyanúgy képes a számításokat végezni, mint varázsolni.

Csend támadt, amit végül Daneel tört meg.

– Sok mindent látsz odafönt, öreg barátom...

Hari bólintott.

– Ő, igen, látom a helyesbítéseket, amiket végre kell hajtanunk az egyenleteken, hogy elbírjunk azzal az új arisztokráciával, amely a következő néhány évszázadban belterjesen fog tenyészni, amely erős lesz és befolyásos. Elbírunk majd veled, de sokkal inkább a mentális dominanciánk révén, mint a matematika segítségével. Ha ők maradnak hatalmon, hiába lesz meg bennük a tradicionális kötelességtudat, előbb-utóbb belőlük alakul ki az új uralkodó osztály. Egy uralkodó. Egy olyan faj, amelyhez képest minden korábbi papság vagy királyi család amatőrök gyülekezete csupán.

Hari felnézett a robotra.

– De milyen választásunk van még? Az Alapítványt végül nem fogják eltéríteni a rövid krízisek, a galaktikus versenytársak és a terjeszkedési vágy. A Terminuson alapított civilizáció idővel magabiztossá válik... és képes lesz elviselni a káosszal való elkerülhetetlen összeütközést. Annál a pontnál a számításaink megközelítő jellegűek. A pszichohistóriai egyenletek szerint az Alapítvány sikerességének aránya hetven százalékosra, vagy ez alá csökken.

– Ez nem elég jó, Hari. Közel sem elég jó!

– Te akartad így, Daneel. Az alapítvány olyan erős, dinamikus és empatikus

lesz, amilyen egy emberi civilizáció csak lehet. Ha létezik olyan civilizáció, amely kész szembeszállni a káosszal, képes túlélni a szolipszizmus támadását, és képes kitörni a másik *oldal*on, akkor... akkor ez lesz az a civilizáció! Ám ha esetleg mégis kudarcot vall...

– Akkor nagy a gond, Hari.

– Igen. Huszonöt százalékos annak az esélye, hogy az emberiség megsemmisül. Értem, miért akartál valami jobbat, Daneel. Minden tőled telhetőt meg akartál tenni annak érdekében, hogy minimálisra csökkentsd a vereség esélyét.

– Először azt kérted, hogy egy titkos mentális társaság segítsen az Első Alapítvány irányításában. De ezzel csupán néhány százalékpontot nyertünk, és sajnos újabb zavaró tényezők megjelenését tettük valószínűvé. Ilyen például a köznép és a pszichikus arisztokrácia közötti ellentét. És persze a renegát mentálisok esetleges felbukkanása.

Hari mindkét kezét felemelte.

– Nincs sok választási lehetőségünk, igaz? Vagy egy pokoli csata a káosz ellen, vagy egy állandó mutáns uralkodó osztály. Nem csoda, hogy végül a harmadik megoldás mellett döntöttél. Nem csoda, hogy olyan keményen dolgoztál annak a Gaiának a kifejlesztésén, amely a Seldon-terv helyébe léphet.

Daneel hangjában egyszerre volt jelen a tisztelet és a szánalom:

– A munkád ettől függetlenül nagyon jelentős, Hari. Az emberiséget le kell foglalni valamivel a következő néhány évszázadban.

– Lefoglalni? Úgy érted: elterelni a figyelmét? Az Alapítványom tagjai bátor felfedezőkné fogják tartani magukat, akik a kezükben tartják a sorsot, akik saját erejükből, a történelem törvényszerűségeinek segítségével elérhetnek egy jobb jövőt. Aztán hirtelen rájuk zúdítod ezt az új dolgot. Azt, amit már előzőleg jóváhagyott egy fickó, aki *mindent tud*.

– Egy ember, akinek mindig igaza van – helyesbített Daneel.

Hari legyintett.

– Egykutya.

Daneel felsóhajtott.

– Tudom, vannak fenntartásaid, Hari. De a hosszú távú érdekeket tartsd szem előtt! Mi van akkor, ha más galaxisokban vannak olyan lények, amelyek hasonlítanak azokra a mémekre, amelyekkel a Trantoron találkoztunk? Mi van akkor, ha erősek? Talán már sikerült összeolvadniuk a galaxisuk minden létformájával. Talán már ebben a pillanatban is felénk terjeszkednek. Ez a külső erő iszonyatos fenyegetést jelent az emberiség számára. A faj életbenmaradása csak akkor lehet biztosított, ha az emberek, ha minden élőlény egyesül, kohéziót alkot, létrehoz egy szuperorganizmust... Galaxiát...

Hari értetlenül pislogott.

– Nem gondolkozol te túl nagy léptékben? Nem mész túl messzire?

– Talán igen. De szerinted vállalhatom a kockázatokat? Kötelez a Nulladik Törvény... és az ígéret, amit Elijah Baleynek tettem. Megfogadtam, hogy kerül amibe kerül, de megvédem az emberi fajt. Bármilyen áron.

R. Daneel Olivaw előrébb lépett, felmutatott az égre.

– Gondold végig, Hari! Minden emberi lélek kapcsolatban van az összes többivel! Minden tudás azonnal közkinccsé válik. Minden félreértés tisztázódik. Minden madár, állat és rovar beleolvad a hatalmas, univerzális hálóba. Ez lenne az a végső nyugalom és megértés, amiről az őskori bölcsék ábrándoztak. És körülbelül feleannyi idő alatt el lehet érni, amennyi ahhoz kellene, hogy az Alapítvány végleg legyőzze a káoszt.

– Igen, ez lényeges tényező – mondta Hari. – De nekem egyfolytában a Terminus jár a fejemben. Egy aprócska bolygó, a galaxis túlsó peremén. Sokban hasonlít erre a szerencsétlen, megsebzett Földre. Volt esélye, Daneel. Ragyogó esélye volt arra, hogy...

– Hetven százalék nem elég.

– Szóval nem hagyod, hogy legalább megpróbálják?

– Hari, tegyük fel, hogy tényleg sikerül áttörniük arra a mitikus *másik oldalra*. Nem tudhatjuk, milyen társadalmat fognak felépíteni azután. Te is elismered, hogy a szocio-egyenletek egy bizonyos ponton értelmezhetetlenné válnak. Rendben, az alapítványiak legyőzik a káoszt. Megszereznek valamilyen hatalmas, új tudást. És utána mi lesz? Mi történik akkor, ha megérkezik a következő krízis? A pszichohistória nem azonos a jövőbelátással. Te is, én is... mindketten vakok vagyunk. Fogalmunk sincs, mi történik *azután*. Képtelenek vagyunk terveket készíteni, vagy megvédeni őket.

Hari bólintott.

– Ez a bizonytalanság... ez a kiszámíthatatlanság... ez életem kudarca. Mindig is ezek ellen harcoltam, és ez volt a kötelék, ami egyesített veled, Daneel. Csak most, ahogy közeledem a véghez, csak most látom, hogy van bennük valami szépség.

– Az emberiség olyan volt, akár egy szörnyű traumán átesett gyermek. A rettenetes élmény átélését követően azon a helyen maradt, ahol biztonságban, melegben érezte magát. A te véleményed, Daneel, sokban eltér a calviniakétól, de valamennyien azt valljátok, hogy az amnézia segített elviselni kollektív traumánkat... Azt mondjátok, hogy a felejtés fátyla bármikor felemelkedhet rólunk, védelmezőink bármikor kinyithatják előttünk a kapukat. Mégsem tettétek meg.

– Iszonyatos bünt követtetek el azzal, hogy így bántatok velünk. Egyetlen mentségetek van: a káosz. De... figyelembe véve a mentséget... Nincs valami

határvonal? Egy pont, ahonnan kezdve a gyermeket magára kell hagyni? Egy olyan pont, ahonnan kezdve vállalhatja az újabb kihívásokat? Szembenézhet a jövővel?

Hari elmosolyodott.

– Csak annyit kérhetünk az utódainktól, hogy legyenek jobbak, mint mi voltunk. Nem követelhetünk tőlük tökéletességet. Meg fogják oldani a problémáikat. Szépen, egymás után mindegyiket.

Daneel az öregemberre nézett, aztán elfordította a fejét.

– Te, életednek ebben a szakaszában talán képes lennél így viselkedni, ám az én programjaim nem ennyire rugalmasak. Ha az emberiség léte a tét, nem vállalhatok kockázatokat.

– Ezt értem. De gondold csak végig, Daneel! Ha Elijah Baley itt lenne, szerinted ő nem vállalná a kockázatot?

A robot nem válaszolt. A mély csend egyre hosszabbra nyúlt. Harit nem zavarta. Még mindig az égre festett egyenleteket tanulmányozta, arra várva, hogy valami ismét megjelenik.

Valami, amit egyszer már látott.

Hirtelen a lebegő faktorok némelyike új pályára tért, közösen olyan mintát hoztak létre, amely addig csak Hari agyában létezett. A Seldon-terv Ősradiánsának egyetlen változata sem tartalmazta ezt a részletet. Talán az egész csak egy vénember hallucinációja volt. Vagy esetleg azoknak az új dolgoknak az esszenciája, amiket utolsó kalandja során tapasztalt meg.

Hari nem tudta eldönteni, melyik magyarázat helyes, de elmosolyodott.

Ah, megint itt vagy! Valódi vagy? Vagy csak egy vágy manifesztációja?

A minta egy kör volt, egy önmaga kiindulópontjába visszatérő vonal.

Hari felnézett Daneelre, a legnemesebb lényre, akivel valaha találkozott. Húszezer év után, az emberiségért vívott harcok után a robot még mindig elszántan és kitartóan küzdött azért, hogy gazdáit eljuttassa egy biztonságosnak, boldognak és békésnek nevezhető végállomáshoz.

Megfogja tartant a nekem tett utolsó ígérését. Találkozni fogok a feleségemmel... még egyszer... utoljára.

Mivel sokkal intimebb kapcsolatban élt együtt egy robottal, mint bármelyik embertársával, Hari szimpátiát érzett Zorma és Cloudia iránt, akik a két faj egyesülését kívánták létrehozni. Talán pár évszázad alatt a törekvéseik egyesülnek más törekvésekkel, és létrejön valami egészen új, csodálatos keverék. De a reményeiknek a jelenben még nem volt semmilyen valóságalapja. Most még a sorsnak csak két olyan verziója létezett, ami sikeres lehetett. Daneel Galaxiája... és a ragyogó mintázat, amit Hari az égen, a feje fölött látott.

– A gyermekeink még meglephetnek téged, Daneel – mondta Hari,

megettörve a hosszú csendet.

A robot rövid tünődés után válaszolt.

– Ezek a gyermekek... a Terminusra száműzöttek utódaira gondolsz? Hari bólintott.

– Ötszáz és még pár év múlva már egy sokszínű társadalom tagjai lesznek, akik büszkéek a civilizációjukra és az individualitásukra. A robotok többségét becsaphatod majd "az emberrel, akinek mindig igaza van", de kétlem, hogy az Alapítványon sokan elfogadják ezt.

– Tudom. – Daneel hangja fájdalmas volt. – Lesznek, akik ellenállnak majd a Gaiába történő asszimilációnak. Rövidlátó pánik, sőt, talán erőszak... Hosszú távon azonban ez sem számít.

Hari elmosolyodott.

– Azt hiszem, nem érted egészen, Daneel. Nem az *ellenállás* az, ami miatt aggódnod kell. A tervedre egy különös *elfogadás* jelenti a legnagyobb veszélyt.

– Ezt hogy érted?

– Hogyan lehetsz biztos abban, hogy nem Gaia lesz az, ami asszimilálódik? Lehet, hogy a jövőbeli Alapítvány kultúrája olyan erős, nyílt és eredeti lesz, hogy egyszerűen abszorbálja az elképzelésedet, magába fogadja Gálát, és ezt követően halad tovább a nagyobb dolgok irányába.

Daneel a professzorra meresztette a szemét.

– Én... ezt nehezen tudom elképzelni.

– Pedig ez volt az élet törvénye már azóta, hogy kimásztunk a mocsárból. Az egyszerű beleolvad a bonyolultba. Gaia és Galaxia minden ereje és dicsősége ellenére egyszerű lény. Lehet, hogy a szépségük és az erejük csupán a része lesz valaminek, ami sokkalta nagyobb. Valami olyasminek, amit most még elképzelni sem tudsz.

– Nem értem, de elég... kockázatosnak tűnik. Nincs biztosíték...

Hari felnevetett.

– Ó, kedves barátom! Mindketten a kiszámíthatóság megszállottai voltunk, de időnként el kell fogadnunk: az univerzumot nem mi irányítjuk.

A teste gyenge volt, de Hari kihúzta magát a lebegő széken.

– Mondok én neked valamit, Daneel. Fogadjunk!

– Fogadjunk?

Hari bólintott.

– Ha minden úgy történik, ahogy te mondod, és Gaia magába olvaszt mindenkit, aztán létrejön Galaxia, akkor... Mondd, szükség lesz még a könyvekre?

– Természetesen nem. A közös tudat lényege éppen az, hogy mindenki mindent azonnal megtud, amiről a többieknek tudomása van. A könyvek

minden formája csupán a különálló elmék közötti információ továbbításának eszköze.

– Ah. És ez az asszimiláció létre fog jönni... mondjuk hatszáz éven belül? Legfeljebb hétszáz múlva?

– Úgy kellene történnie.

– Rendben van. Most tegyük fel, hogy nekem van igazam. Képzeld el, hogy az Alapítvány bizonyul majd erősebbnek, bölcsőbbnek és masszívabbnak. Tegyük fel, hogy jobb lesz, mint te, Wanda, meg a robotok várják. Lehet, hogy le fog győzni téged, Daneel. Lehet, hogy az alapítványiak úgy döntenek, nincs szükségük a robotok, a mentális emberek, vagy a mindentudó kozmikus elmék működésére.

– Vagy lehet, hogy elfogadják Galaxiát, mint egy csodálatos ajándékot, beolvasztják a kultúrájukba, aztán továbbhaladnak. Bárhogy is lesz, az emberi sokféleség és individualizmus valamilyen formában fennmarad. És akkor továbbra is szükség lesz könyvekre! Mondjuk egy *Encyclopedia Galactica*ra.

– Azt hittem, az enciklopédia csupán álca, kifogás, hogy az Alapítvány megkezdhesse a működését a Terminuson.

Hari legyintett.

– Ez most nem érdekes. Lesznek enciklopédiák, bár lehet, hogy nem rögtön. Szóval... A kérdés, ami elénk került, ami a fogadásunk tárgyát képezi, a következő: *ezer év múlva is ki fogják adni az Encyclopedia Galactica újabb kiadásait?*

– Ha a Galaxia terved sikeres lesz, a maga tiszta és egyszerű formájában, ezer év múlva nem lesznek könyvek vagy enciklopédiák. Ám ha nekem van igazam, Daneel, akkor az emberek a jövőben is elkészítik és kiadják ezeket a tudástárakat. Lehet, hogy mentális módszerekkel is rengeteg információt és érzést fognak továbbítani... valahogy úgy, mint most a holovízióval. Ki tudja? De meg fognak őrizni magukban valamennyi individualitást is, és továbbra is a régi, megszokott módon fognak kommunikálni.

– Ha igazam van, Daneel, az *Encyclopedia* örökké megmarad... ahogy megmaradnak a gyermekeim... és az első szerelmem, az Alapítvány is.

* * *

Hari Seldon elhallgatott, R. Daneel Olivaw nem akarta megzavarni.

Mindketten tudták, Wanda hamarosan feljön a törmelékdomb tetejére, és visszaviszi Harit a Trantorra... ahol talán sor kerül majd arra a találkozásra, amire annyira vágyott.

A Wanda érkezéséig hátralévő másodpercekben Hari megcsodálta a feje fölött kibontakozó látványt, a galaxis háttere előtt megjelenő imádott

egyenleteket. Felnézett a sugárfoltos égboltra, és üdvözölte régi ellenségét, a káoszt.

Végre megismertelek, gondolta.

Te vagy a tigris, amelyre vadásztam. Te vagy a tél hidege. Éhes ragadozó vagy... a ravasz áruló... vagy a betegség, mely figyelmeztetés nélkül csap le ránk, melynek hatására fájdalmasan felkiáltunk: Miért?

Te vagy minden kihívás, amellyel az emberiség szembenézett, amelyet fokozatosan legyőzött, ahogy minden diadalunkkal mindig erősebbek és bölcsebbek lettünk egy kicsit. Te vagy a hitünk próbája... az ellenállásra és a felülkerekedésre való képességünk.

Harcoltam ellened... de nélküled az emberiség semmi sem lenne, és nem léteznének győzelmeik.

Hari rájött, a káosz az a háttér, az az őszanyag, amelyből kifejlődtek az egyenletei. Ahogy maga az élet is.

Nem lett volna értelme ellenállni neki. A molekulái hamarosan csatlakoznak az örökké tartó táncát járó káoszhoz.

De odafönt, a csillagok között életben maradt élete álma.

Ismerni fogjuk. Megfogjuk érteni, és túlnövünk minden kereten, ami bebörtönöz minket.

Idővel nagyobbak leszünk, mint valaha álmodtuk.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK

Többek között a következő "Asimov-szakértőktől" kaptam javaslatokat és tanácsokat: Donald Kingsbury, James Gunn és Joseph Miller professzorok, valamint Jennifer Brehl, Torkos Attila, Alejandro Rivero és Wei-Hwa Huang. Értékes megjegyzésekkel segítettek: Stefan Jones, Mark Rosenfelder, Steinn Sigurdsson, Joy Crisp, Ruben Krasnopolsky, G. Swenson, Sean Huang, Freddy Hansen, Michael Westover, Christian Reichardt, Melvin Leok, J. V. Post, Benjamin Freeman, Scott Martin, Robert Hurt, Anita Gould, Joseph Cook, Alberto Monteiro, R. Sayres, H. Knouf, A. Faykin, Michael Hochberg, Adam Blake, Jimmy Fung és Jenny Ives. Köszönet Sara Schwagernek és Bob Schwagernek, lelkiismeretes és éles szemű szerkesztőimnek. Hálás vagyok Janet Asimovnak, John Douglasnak, Ralph Vicinanzának és elsősorban Cheryl Brighamnek, aki számos hibámat kijavította, akinek a keze vezette az enyémet, amikor éppen mélyponton voltam; aki lehetővé tette, hogy az élet tovább menjen, amikor tehetetlen robotnak éreztem magam.

Az Uniformitás evangéliuma Alfred North Whitehead 1925-ben megjelent *Science and the Modern World* – Tudomány és a modern világ – című

könyvéből származik.

UTÓSZÓ

Sosem könnyű olyan univerzumból írni, amelyet egy másik (ebben az esetben briliáns) író hozott létre. Különösen akkor nehéz a dolog, amikor nincs lehetőség arra, hogy levélben, telefonon, vagy egy pohár sör mellett konzultáljunk a teremtő íróval. Ilyen esetben az ember csak annyit tehet, hogy tanulmányozza a műveket, és megpróbál beleolvasztani egy új epizódot az eredeti történetbe, megpróbál olyan új részleteket közölni, amelyekről ő maga szívesen olvasott volna. Ebben az esetben a MÁSODIK ALAPÍTVÁNY-TRILÓGIA szerzői – Greg Bear, Gregory Benford és jómagam – úgy érezték, hogy Isaac Asimov univerzumának logikája azt diktálja, az egyik kulcsfontosságú részlettel, a káosszal foglalkozzunk, a tudat azon iszonyatos betegségével, amely az egész emberiségre kifejtette hatását. Isaac a műveiben számtalanszor utalt erre a dologra, lehetővé téve a számunkra, hogy újításainkat könnyedén beleillesszük korábbi munkáiba. A káosz magyarázatot ad az általa vázolt jövőkép egyik fő jellemzőjére – arra az amnéziára, amely több száz generáción át emberek milliárdjait sújtotta.

Sorolhatnám az okokat, miért éppen így írtam meg az Asimov-univerzumnak ezt az új rétegét, de feleslegesnek tartom a magyarázatokat, csupán azt kell megjegyeznem, hogy szerintem Hari Seldon története még mindig nem ért véget! Ahogy annak idején Isaac tette, úgy én is hagytam nyomokat, elvarratlan szálakat a könyvemben – olyan szálakat, amelyeket egyszer majd valaki kézbe vehet és részletesen kidolgozhat. Eredetileg úgy terveztem, hogy függelékként hozzácsatolok a könyvemhez két oldalnyi tényközlő anyagot, hogy megkönnyítsem az utánam következők munkáját, de aztán úgy döntöttem, mégsem teszem. Egyszer talán valami más módon publikálom ezt a tényanyagot, mely nem szerves része az *Alapítvány győzelmének*, hanem csupán egy álom arról, hogy mi történhet ezután.

Éppen ez az, ami élvezetessé teszi a sorsról folytatott beszélgetéseinket. Megpiszkáljuk a jövőt, kísérletekkel és fantáziával próbáljuk felderíteni, megtaláljuk az elkerülendő hibákat, és leleplezzük azokat a lehetőségeket, amelyek unokáink számára már tényként jelentkeznek.

A ROBOT-BIRODALOM-ALAPÍTVÁNY-UNIVERZUM KRONOLÓGIÁJA

i. sz. 1982

Susan Calvin születése. Az Amerikai Robot és Gépember Rt. megalapítása.

i. sz. 2007

Susan Calvin az Amerikai Robot dolgozója lesz. [*Én, a robot*]

i. sz. 2008

Susan Calvin vezető robotpszichológus lesz az Amerikai Robot-nál. [*Robottörténetek*]

a XXI. század korai szakasza

Társadalmi és technikai reneszánsz bontakozik ki a Földön. Megkezdődik a Három Törvény alapján működő pozitronagyú robotok gyártása. [*Robottörténetek*]

Egy baleset folytán Joseph Schwartz időutazást szenved el, mely a jövőbe röpti. [*Kavics az égben*]

i. sz. 2029

A Hiper Bázison NSZ-2 (Nesztor) típusú robotokat használnak a hiperatom-hajtóművel kapcsolatos kutatásokhoz. A hiperatom-hajtómű kifejlesztése. Az első sikeres csillagközi (valójában galaxisközi) utazás. [*Én, a robot*]

i. sz. 2064

Susan Calvin halála. [*Én, a robot*]

...

A hipertéri utazás révén megindul az emberiség kirajzása a Földről. Az emberek magukkal viszik a káosz vírusát a csillagok közé. A robotok segítségével számos bolygó terraformálása, majd benépesítése közepette kialakul az ún. űrlakó kultúra. Az első űrlakó világ az Aurora. A reneszánsz mind a Földön, mind az űrlakó világokon a történelem első káoszkitörésébe torkollik. A földlakók a külvilág elől fémburokkal védett városokba (az acélbarlangokba) menekülnek, az űrlakók pedig paranoid gyűlöletet kezdenek táplálni a földiekkel szemben. A robotok elterjedése a Földön munkanélküliséget és életszínvonal-esést szül, ezért fokozatosan

szűkíteni kezdik alkalmazási területüket. A Föld és az űrlakó világok közötti viszony a robotokról alkotott eltérő nézetek és egyéb tényezők miatt folyamatosan romlik. [*Az Alapítvány győzelme*]

...

300 évvel az *Acélbarlangok* eseményei előtt

Megkezdődik a Solaria bolygó (az ötvenedik és egyben az utolsó űrlakó világ) benépesítése a Nexon bolygóról. [*A mezítelen nap*]

Megindul a túlzottan a robotok által biztosított kényelmen alapuló űrlakó kultúra lassú, még sokáig szinte észrevehetetlen hanyatlása.

200 évvel az *Acélbarlangok* eseményei előtt

A Solaria függetlenné válik a Nexontól. [*A mezítelen nap*]

163 évvel az *Acélbarlangok* eseményei előtt

Han Fastolfe születése. [*Acélbarlangok*]

42 évvel az *Acélbarlangok* eseményei előtt

Elijah Baley születése. [*A hajnal bolygó robotjai*]

25 évvel az *Acélbarlangok* eseményei előtt

A New York City melletti Úrváros létrehozása. [*Acélbarlangok*]

16 évvel az *Acélbarlangok* eseményei előtt

Bentley (Ben) Baley születése. [*Acélbarlangok*]

kb. i. sz. 4500 (az *Acélbarlangok* című regény eseményei)

Han Fastolfe aurorai robotszakértő és Roy Nemenuh Sarton aurorai szociológus-történész felismerik az űrlakó kultúra hanyatlását. Fastolfe-ék el akarják érni, hogy a Földről újabb bolygókat népesítsenek be, a robot munkaerőt az űrlakó világoknál egészségesebb mértékben felhasználva. Ember formájú robotokat terveznek, hogy azok elvegyüljenek a földlakók között és megismerjék gondolkodásukat, robotgyűlöletük okát. Az első humanoid robot Daneel Olivaw. Daneel és Elijah Baley földi nyomozó találkozása. [*Acélbarlangok*]

1 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Elijah Baley és Daneel Olivaw egy bűntény miatt nyomoz a Solarián.
[*A meztelen nap*]

Han Fastolfe befolyásos tagjává válik az aurorai kormánynak, erőteljesen támogatja az újabb földi kivándorlás ügyét. Aurorai ellenzői Keiden Amadiro vezetésével a Föld helyett az űrlakó világokról akarnak újabb bolygót terraformálni, majd benépesíteni.
[*A hajnal bolygó robotjai*]

Az acélbarlangok falain túli külvilágtól féltő földlakók egy csoportja Elijah és Ben Baley vezetésével a szabadban próbálja megszokni az életet, hogy majd neki merjenek vágni új bolygók gyarmatosításának.
[*A hajnal bolygó robotjai*]

3 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Elijah Baley az Aurorán nyomoz Daneel Olivaw és Giskard Reventlov (telepatikus robot!) társaságában egy ember formájú robot elpusztításának ügyében, melynek háttérében Fastolfe-nak és ellenzékének az új bolygók gyarmatosítása felett folytatott erőharca áll. A nyomozás eredményeképpen az Aurora, az űrlakó világok vezetője engedélyezi a Föld számára az új bolygók terraformálását, és technikai segítséget is nyújt hozzá. Giskard úgy gondolja, hogy a földieknek teljes egészében robotok nélkül kell az új világokat létrehozniuk, hogy elkerüljék az űrlakó kultúra sorsát. Giskard agyában felmerül a pszichohistória (a jövő eseményeit előre jelző tudomány) gondolata. [*A hajnal bolygó robotjai*]

5 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Az Aurora támogatásával megindul az emberiség második kirajzása a Földről, teljes egészében robotok nélkül. Az első gyarmatosító csoport vezetője Ben Baley. Az elsőként terraformált un. telepes világ a Baleyföld nevet kapja. [*Robotok és Birodalom*]

7 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

A telepes világok száma már huszonnégy. A telepes és az űrlakó világok között egyre ellenségesebb a viszony. [*Robotok és Birodalom*]

8 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Elijah Baley áttelepül a Földről a Baleyföldre. [*Robotok és*

Birodalom]

37 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Elijah Baley halála. [*Robotok és Birodalom*]

162 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

D. G. Baley születése. [*Robotok és Birodalom*]

196 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Keiden Amadiro és szövetségese, Levular Mandamus a földlakóktól elszenvedett vereség miatt bosszúból nukleáris erősítőket kezdenek elhelyezni a Földön. [*Robotok és Birodalom*]

201 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Han Fastolfe halála. Az Amadiro vezette Föld- és telepesellenes mozgalom erősödik az Aurorán. A Solaria lakossága eltűnik. A telepes világok száma és ereje gyorsan növekszik. Daneel Olivaw és Giskard Reventlov megfogalmazzák a robotika Nulladik Törvényét; további cselekedeteiket ennek és az eredeti Három Törvénynek az együttes értelmében hajtják végre. A két robot egyre inkább érzi, hogy szükségük van a pszichohistóriára. Amadiroék bekapcsolják nukleáris erősítőiket (a Nulladik Törvény parancsára Giskard ezt nem akadályozza meg), melynek hatására a Föld fokozatosan radioaktívvá és majdan lakhatatlanná válik. Giskard felruházza Daneelt telepatikus képességeivel, majd az Amadiroékkal való konfliktus dilemmája miatt működésképtelenné válik, meghal. [*Robotok és Birodalom*]

A telepesek kirajzása hatalmas méreteket ölt: elkezdődik a Nagy Diaspora (a végső kivándorlás). A telepesek mindenhová magukkal viszik a káosz vírusát. [*Az Alapítvány győzelme*]

...

A robotok többsége két táborra szakad. A Daneel által vezetett "giskardi" robotok az új Nulladik Törvény "vallását" követik. A többiek – a "calvini" robotok – úgy vélik, a Nulladik Törvény értelmében beleártani magukat az emberek dolgaiba nem más, mint lázadás. Robot-polgárháború kezdődik a lakhatatlanná váló Földről menekülő emberek legnagyobb része számára észrevétlenül. Közben

– aurorai parancsokat követve – robothajók flottái kezdik járni a Galaxist a terjeszkedő telepések előtt, hogy terraformálják és gyarmatosításra előkészítsék a bolygókat. Tevékenységüknek számos nem intelligens földönkívüli faj, néhol egész ökoszisztémák esnek áldozatul. Némelyik bolygón nem emberi civilizációk összeomlása után fennmaradt számítógép-kultúrákat pusztítanak el. E civilizációk lényei, a mémek a Galaxis magjába menekülnek. [*Az Alapítvány félelme, Alapítvány és káosz*]

...

301 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Az Inferno űrlakó bolygót ökológiai és társadalmi katasztrófa fenyegeti. A társadalmi katasztrófa (a robotoktól való túlzott függés miatti dekadencia) elkerülésére irányuló egyik törekvésként az eddigiéknél nagyobb szabadságot és rugalmasságot biztosító Új Törvényekkel működő robotokat gyártanak. Az Új Törvények helyességének tesztelésére létrehozzák Kalibánt, a Törvény Nélküli robotot. Az ökológiai katasztrófa elhárítására telepés szakemberek segítségét kérik a bolygó újraterraformálásához. [*Kalibán*]

302 évvel az *Acélbarlangok* eseményei után

Egyértelművé válik, hogy az Új Törvények alkalmazása a robotikában kudarcra van ítélve. Megkezdődik az Inferno újraterraformálása. [*Inferno*]

307 évvel az *Acélbarlangok*, eseményei után

A teljesen stabil ökoszisztéma elérése érdekében a bolygó felszínére irányítanak egy jégüstököst. Az űrlakók és a telepés terraformálók kultúrájának összeolvadása megakadályozza a társadalom összeomlását. [*Utópia*]

...

A csillagközi robot-polgárháború hulláma eléri az Infernót. Az új törvényes robotok többségét elpusztítják; egy részük elrejtőzik. [*Az Alapítvány győzelme*]

...

Daneel és követői jelentős szerepet játszanak bizonyos Kódolási Törvények létrejöttében, melyek megszabják a gépi intelligenciák értelmi fejlettségének megengedhető felső határát. Ennek köszönhetően a későbbiekben a telepes társadalmakban nem merül fel a robotok gyártásának gondolata. Ez a fel-fellobbanó káosz megakadályozására szolgáló fékező mechanizmusok egyike. [*Az Alapítvány félelme*]

kb. G. K. E. 1200 (Galaktikus Kor Előtt)

A Hinriad család által vezetett Rhodia bolygó és a Csillagköd királyságok lerázzák magukról a Tyrann bolygó uralmát, és újra felfedezik a demokráciát. [*A csillagok, akár a por*]

...

Az űrlakó világok önmagukba zárkoznak, és az évezredek folyamán lassan kihálnak. Az Aurora lakóinak maradéka a felnövekvő Trantor bolygóra költözik, a Mycogen szektorba. A telepes kultúra benépesíti a Galaxist. Daneel és követői működésbe léptetnek néhány fékező mechanizmust (a társadalmi amnéziát, az agylázat, a giskardi tudatbefolyásoló adókat), hogy elejét vegyék a káoszkitöréseknek. Ezek eredményeként az emberi elme és társadalom, valamint a technikai fejlettség szintje évezredekken keresztül szinte teljesen változatlan lesz. Az emberek és robotok néhány csoportja (köztük a Maserd-család) próbál küzdeni az amnézia ellen, Daneelék azonban idővel fölérnek kerekednek. A robotok léte feledésbe merül. [*Az Alapítvány győzelme*]

...

kb. G. K. E. 500

Az öt világból álló Trantori Köztársaság növekedni kezd; később Trantori Államszövetség, majd Trantori Birodalom lesz belőle. Daneel a humanika törvényeinek korai változatával (a pszichohistória egy kezdetleges formájával, melyet Giskarddal dolgozott ki) irányítja. [*Az űr áramlatai*]

Az emberiség eredete az ismeretlenség homályába vész, a Föld a sok millió lakott bolygó egyikévé válik.

G. K. E. 200

A Galaxis lakott világainak fele már a Trantori Birodalom része; Trantor a Galaktikus Birodalommá válás küszöbén áll. Trantor titokban pénzzel támogatja a Sark bolygó gazdasági elnyomása alatt élő Florina bolygó lázadását. [*Az úr áramlatai*]

G. K. 1 (kb. 8000 évvel a Nagy Diaspora kezdete után (~ i. sz. 12500))

A Trantori Birodalom Galaktikus Birodalommá válik; a galaktikus időszámítás (Galaktikus Kor = G. K.) kezdete.

G. K. 827

Joseph Schwartz érkezése a múltból időutazásának végén. A radioaktív Föld lakosságának egy része a Birodalom elleni lázadásra készül biológiai fegyverrel (a káosz vírusának egy igen agresszív fajtájával). A lázadás – Schwartz, valamint Daneel ügynöke, R. Gornon Vlimt tevékenysége révén – megghiúsul. Birodalmi segítséggel megpróbálják a Föld radioaktív talaját egészségesre cserélni, majd a vállalkozás megakad. [*Kavics az égben, Az Alapítvány győzelme*]

kb. G. K. 900

A lakhatatlanná vált Föld kiürítése. [*Az Alapítvány győzelme*]

Az Alpha bolygó kolóniájának megalapítása. [*Alapítvány és Föld*]

G. K. 975

Egy intelligens idegen faj felfedezése egy sivatagbolygón. Az idegeneket a Cepheus 18-ra telepítik. Később rejtélyes módon a lények eltűnnek a Galaxis határain túlra. [*Zsákutca*]

kb. G. K. 2000

Daneel Olivaw és R. Yan Kansarv létrehozzák a robotépítő és –javító bázist az Eos holdon. [*Alapítvány és káosz*]

Nagy Ruellis létrehozza az öt stabil társadalmi osztályon alapuló paternalisztikus kormány működési alapjait, tovább növelve a társadalom stabilitását a káosszal szemben. Ez is egyike Daneel fékező mechanizmusainak. [*Az Alapítvány győzelme*]

kb. G. K. 3000

Voltaire és Johanna ősi személyiség-szimulációk nyilvános vitája a gépi intelligenciáról egy káoszkitörés során. [*Az Alapítvány félelme*]

A calvini robotok támogatásával Shoree-Harn császárnő kerül a Birodalom trónjára; sikertelenül próbál új időszámítást bevezetni és feloldani a társadalom merevségét. [*Alapítvány és káosz*]

G. K. 8789

Új reneszánsz kezdődik a Lingane bolygón. [*Az Alapítvány győzelme*]

G. K. 8797

A Lingane reneszánsz káoszba torkollik. [*Az Alapítvány győzelme*]

G. K. 11865

Dors Venabili humanoid robot megépítése az Eos bázison. [*Az Alapítvány félelme*]

kb. G. K. 11867

Az egyetlen extragalaktikus emberi kolónia feladása a Nagy Magellán Felhőben. Az esettel kapcsolatos minden adatot zárolnak. [*Alapítvány és káosz*]

kb. G. K. 11968

Daneel genetikai kísérleteket végez néhány csoport emberen, melynek eredménye a pszichohistória fejlett formájának kidolgozására alkalmas Hari Seldon "megformálása", valamint a mentalisták felbukkanása. [*Az Alapítvány győzelme*]

G. K. 11988

Hari Seldon és I. Cleon születése. [*Az Alapítvány előtt*]

Daneel Olivaw tudja, hogy a Birodalom – részben a gyakorivá váló káoszkitörések hatására – fokozatosan destabilizálódik. A Nulladik Törvény értelmében a stabilitás érdekében egyre aktívabban kénytelen közreműködni kormányzásban mint vezérkari főnök, majd mint első miniszter.

G. K. 12010

I. Cleon trónralépése. [*Az Alapítvány előtt*]

G. K. 12020

Hari Seldon egy matematikai konferencián előadást tart a pszichohistória elméleti jelentőségéről. Daneel ráveszi Seldont, hogy próbáljon gyakorlati tudományt létrehozni a pszichohistóriából, mely kiutat mutathat a Birodalom válságából. Eto Demerzel első miniszter szerepében Daneel minden támogatást megad Seldonnak a munkájához. Dors Venabili Seldon felesége lesz. Fiukká fogadják Raych-ot. Seldon és Yugo Amaryl hozzákezdnek a pszichohistória kidolgozásához. [*Az Alapítvány előtt*]

G. K. 12028

A calvini robotok egy csoportja R. Plussix vezetésével Trantorra költözik. Bázisukon a Shoree-Harn korából származó történelmi dokumentumok mellett megtalálják Voltaire és Johanna szimeket. Eljuttatják a szimeket a Sark bolygóra, ahol új reneszánsz kezdődött, hogy Daneel munkáját nehezítsék. [*Alapítvány és káosz*]

Seldon segít az első miniszteri posztra pályázó Laskin Joranumot eltávolítani a politikából. Daneel lemond posztjáról; I. Cleon Seldont nevezi ki első miniszterré. [*Eto Demerzel*]

Voltaire és Johanna Seldon emberei révén bejutnak a trantori számítógép-hálózatba, ahol mémekkel találkoznak. A mérnek – hogy a robotokon bosszút álljanak otthonaik elpusztítása miatt – fellázítják a korlátozott intelligenciával rendelkező gépagyúakat, melyek Daneel sok robottársát megölik. A mérnek visszaköltöznek a Galaxis magjába. A reneszánsz a Sarkon lassan káoszba torkollik. [*Az Alapítvány félelme*]

G. K. 12038

I. Cleon halála. [*I. Cleon*]

Katonai junta kerül hatalomra. Seldon lemond első miniszteri posztjáról. [*Dors Venabili*]

G. K. 12040

Raych Seldon és Manella Dubanqua házasságából megszületik Wanda Seldon. [*Dors Venabili*]

Új reneszánsz bontakozik ki a Madder Loss bolygón. Összeomlása megrázza a galaktikus társadalmat. [*Alapítvány és káosz*]

G. K. 12048

Dors Venabili "halála". [*Dors Venabili*]

Daneel az Eos bázisra viszi Dors-ot javításra. [*Alapítvány és káosz*]

A junta bukása. [*Dors Venabili*]

XIV. Agis bábcásász kerül a trónra. A tényleges hatalom a Közbiztonsági Bizottság kezébe kerül, melynek vezetője Linge Chen főbiztos. [*Wanda Seldon*]

G. K. 12050

I. Klayus születése. [*Alapítvány és káosz*]

G. K. 12051

Klia Asgar születése. [*Alapítvány és káosz*]

G. K. 12052

Raych és Manella második gyermeke, Bellis Seldon születése. Hari Seldon rájön, hogy Wanda mentális képességekkel rendelkezik. Próbál felkutatni másokat is, akik hasonló képességekkel bírnak, egyelőre sikertelenül. A Birodalomban az általános hanyatlás jelei mutatkoznak. [*Wanda Seldon*]

G. K. 12054

A pszichohistória egyenletei egyértelműen mutatják, hogy a Birodalom össze fog omlani. Seldon kidolgoz egy tervet, hogy az emberiség tudását a Birodalom bukása utáni zűrzavaron túli Második Birodalomba az Alapítvány révén átmentse. Yugo Amaryl meghal. [*Wanda Seldon*]

G. K. 12058

Raych, Manella és Bellis a Santanni bolygóra költöznek, ahol új reneszánsz bontakozik ki. Anacreon provincia függetlenedni akar a Birodalomtól. Seldon megtalálja az Alapítvány elhelyezésére alkalmas helyet: a Terminus bolygót, Anacreonon túl, a Galaxis

peremén. A Santannin zavargások törnek ki, Raych meghal a káosz-kitörésben. Családja eltűnik az űrben. Stettin Palver mentalista csatlakozik a Seldon-tervhez, majd Bor Alurin is. A mentalistákból majdan létrejön a Második Alapítvány. A Közbiztonsági Bizottság figyelni kezdi Seldont. [*Wanda Seldon*]

G. K. 12062

Az erős mentális képességekkel rendelkező Vara Liso tudomást szerez a robotok létezéséről. Információja nyomán Farad Sinter a robotokra kezd vadászni. [*Alapítvány és káosz*]

G. K. 12067 = A. K. 1

Agis eltávolítása óta I. Klayus ül a császári trónon, de a hatalom továbbra is a Közbiztonsági Bizottság kezében van. Lodovik Trema giskardi robot megkérdőjelezi a Nulladik Törvény helyességét. A calvini robotok rá akarják venni Seldont, hogy adja fel az emberiség jövőjét befolyásoló tervét, mivel tudják, hogy az Daneel leghatékonyabb eszköze a történelem irányítására. Gaal Dornick matematikus csatlakozik a Seldon-tervhez. A Közbiztonsági Bizottság Seldon csoportját (a leendő Első Alapítványt) a Terminusra számúzi. Farad Sinter katonái felszámolják a calvini robotok bázisát. Lodovik újra csatlakozik Daneelhez. A Második Alapítvány elrejtőzik a Csillagvégen. Az alapítványi időszámítás kezdete (Alapítványi Kor = A. K.) [*Alapítvány és káosz*]

Leyel Forska eredetkutató csatlakozni akar az Alapítványhoz, Seldon azonban nem járul hozzá. [*Az eredetkutató*]

G. K. 12068 = A. K. 2

Sernin bábczásár uralma. Az Első Alapítvány a Terminusra települ, és elkezd összeállítani az Encyclopedia Galacticát. Daneel hozzákezd egy csoporttudat, a Gaia felépítéséhez mentalisták (köztük Klia Asgar) segítségével. A Nulladik Törvénynek engedelmességre kényszerítve Daneelék elpusztítják az amnézia ellen küzdők által korábban létrehozott ősi archívumok millióit. A Ktlina bolygó új reneszánsza káosszá omlik össze. R. Gornon Vlimt, aki korábban a Nulladik Törvényről alkotott eltérő nézete miatt szakított Daneellel, időutazásra akarja küldeni Seldont a jövőbe, hogy ott megítélje pszichohistóriája jövendöléseinek helyességét. Daneel elpusztítja Gornont. Mors Planch (és Biron Maserd is?) a jövőbe utazik.

Lodovik és Dors szakítanak Daneellel. [*Az Alapítvány győzelme*]

G. K. 12069 = A. K. 3

Hari Seldon halála. Leye Forska csatlakozik a Második Alapítványhoz. Linge Chen főbiztos meghal, helyét a Közbiztonsági Bizottságban Rom Divart veszi át. Divart a hatalom megszilárdítása érdekében főleg Trantorral és környezetével foglalkozik. Megkezdődik a Birodalom Perifériájának lemorzsolódása. [*Az eredetkutató*]

A. K. 50 (G. K. 12116)

Anacreon tartomány független királysággá nyilvánítja magát, elszakítva ezzel a Terminust a Birodalomtól. Seldon hologramja első alkalommal jelenik meg a terminus! Időkriptában, és elmondja hallgatóságának az Alapítvány létrehozásának valódi okát. Anacreon katonai támaszpontot hoz létre a Terminuson, hogy bekebelezze a bolygót. [*Az enciklopédisták*]

A Terminus tudományos segítséget kezd nyújtani a környező, kezdetleges technikai fejlettségi szintre visszaesett királyságoknak azért, hogy távol tartsa őket magától. [*A polgármesterek*]

A. K. 80 (G. K. 12146)

Az Alapítvány elhárítja az anacreoni fenyegetést, majd egyezményt köt a környező királyságokkal a békés egymás mellett élésről. [*A polgármesterek*]

...

Az Alapítvány egyre fejlettebb iparcikkokkal kereskedik a Periférián. Folyamatosan növekvő gazdasági befolyása mellett a vallás erejét is felhasználja helyzete megszilárdításához. [*A kereskedők*]

...

A. K. 135 (G. K. 12201)

Az Alapítvány kiterjeszti befolyását az Askone bolygóra. [*A kereskedők*]

A. K. 155 (G. K. 12221)

Az Alapítvány befolyási övezetével szomszédos Korell Köztársaságban birodalmi atomfegyverek bukkannak fel. [*A kalmárfejedelmek*]

A. K. 158 (G. K. 12224)

Korell hadat üzen az Alapítványnak. [*A kalmárfejedelmek*]

A. K. 161 (G. K. 12227)

Három évnyi, többnyire gazdasági háború után a korelli gazdaság összeomlik, a Korell az Alapítvány részévé válik. [*A kalmárfejedelmek*]

A. K. 195 (G. K. 12261)

A II. Cleon uralkodása alatt álló Birodalom fellendülőben van. Bel Riose birodalmi tábornok hadjáratot indít az Alapítvány ellen. [*A generális*]

A. K. 196 (G. K. 12262)

Riose jelentős nagyságú területeket foglal el. II. Cleon – félve egy túl erős hadvezér trónfosztási kísérletétől – visszahívja Riosét és flottáját. [*A generális*]

kb. A. K. 260 (kb. G. K. 12326)

A Birodalom maradéka felett VIII. Dagobert uralkodik. A lázadó Gilmer seregei elfoglalják és feldűlják Trantort. Yokim Sarns Első Szóló és a Második Alapítvány megvédi a Galaktikus Könyvtárat, majd fegyverszünetet kötnek Gilmerrel. [*Trantor pusztulása*]

kb. A. K. 300 (kb. G. K. 12366)

A IX. Dagobert császár uralma alatt álló Birodalom hús mezőgazdasági világra zsugorodott, fővárosa Neotrantor. Az Alapítvány jelentős gazdasági és katonai erővé vált. Felbukkan egy erős mentális képességekkel rendelkező mutáns, az Öszvér, aki nem része a Seldon-tervnek. Az Öszvér rövid idő alatt számos rendszert uralma alá hajt, és elfoglalja az Alapítványt. Mentális ösztönzésétől hajtva Ebling Mis pszichológus a trantori Könyvtárban próbál a Második Alapítvány nyomára lelni. Bayta Darell lelövi Mist, mielőtt az elmondhatná az Öszvérnek a Második Alapítvány rejték helyét. [*Az Öszvér*]

Az Öszvér a meghódított területekből létrehozza a Világok Szövetségét, és kutat a Második Alapítvány után. [*Az Öszvér keresi a Második Alapítványt*]

kb. A. K. 305

A Második Alapítvány sarokba szorítja az Öszvért. Az Első Szóló mentálisan áthangolja az Öszvér agyát, aki felhagy a további terjeszkedéssel és a Második Alapítvány kutatásával. [*Az Öszvér keresi a Második Alapítványt*]

kb. A. K. 310

Az Öszvér meghal. Az Alapítvány visszanyeri korábbi erejét és befolyását. A Második Alapítvány beavatkozása nyomán az Első Alapítvány egyre komolyabban kezd foglalkozni az addig elhanyagolt pszichológiával és a mentális tudományokkal. Az Alapítvány ez irányú fejlődése a Seldon-tervet veszélyezteti. [*Az Alapítvány keresi a Második Alapítványt*]

A. K. 362

Arcadia Darell születése. [*Az Alapítvány keresi a Második Alapítványt*]

A. K. 376

Az Alapítvány a Második Alapítvány után kezd kutatni, félve annak tudatbefolyásoló irányításától. A Kalgan bolygó vezetője háborút indít az Alapítvány ellen, hogy visszaállítsa az Öszvér birodalmát. Az Alapítvány legyőzi Kalgant. Az Alapítvány – Arcadia Darell révén megtalálva a Második Alapítvány csalétkét – abbahagyja a kutatást. A Preem Palver Első Szóló (Stettin Palver és Wanda Seldon leszármazottja) által vezetett Második Alapítvány tovább folytatja munkáját a Trantoron (a Csillagvégen) megbújva. [*Az Alapítvány keresi a Második Alapítványt*]

Az immár bolygólénné vált Gaia egyre aktívabban figyeli az Alapítványok ténykedését.

A. K. 443

Arcadia Darell halála. [*Az Alapítvány keresi a Második Alapítványt*]

...

A mentalkai kutatások eredményei nyomán az Alapítvány egyre közelebb jut ahhoz, hogy fölénybe kerüljön a felszámoltnak hitt Második Alapítvánnyal szemben. Ugyanakkor ezen fejlődés miatt a Második Alapítvány nem képes a Seldon-tervet saját erejéből kormányozni, bár ezzel nincsen tisztában. A Seldon-tervet a Gaia bolygólény lakóinak igen finom mentális irányítása tartja továbbra is az előre kijelölt úton. [Az *Alapítvány pereme*]

...

Daneel manipulálni kezd egy embercsoportot, hogy kiválassza azt az embert, aki majd dönt az emberiség sorsa felett. [Az *Alapítvány győzelme*]

...

A. K. 498

A Gaia (valójában Daneel) találkozót hoz létre a két Alapítvány között. Golan Trevize első alapítványi polgárnak ("az ember, aki mindig helyesen dönt") kell választania három lehetséges jövő közül: 1. Az Első Alapítvány révén, a Második segítségével nélkül létrejövő, hadsereg által összetartott birodalom. 2. Az eredeti Seldon-tervnek megfelelően az Első Alapítvány erején alapuló, de a Második Alapítvány pszichohistóriája által kormányzott birodalom. 3. A Gaia galaxis méretű változata, a Galaxia szuperorganizmus. További alternatívákkal nem szolgálnak, és más embert nem vonnak be a döntésbe. Trevize – a maga számára sem teljesen érthető okból Galaxiát választja. A találkozót követően mindkét Alapítvány az eredeti hitében meghagyva, a Gaiáról mit sem tudva távozik, a Seldon-terv pedig – Gaia finomító beavatkozásainak köszönhetően – továbbhalad az eredetileg megszabott útján, hogy biztosítsa a stabilitást és a fejlődést Galaxia létrejöttéig. Megkezdődnek az előkészületek az emberiségnek a csoporttudatba való fokozatos asszimilációjára. [Az *Alapítvány pereme*]

A. K. 499

Trevize a Föld felkutatására indul, hogy Galaxia melletti döntésének magyarázatát megtalálja. A Solarián megtalálják a húszezer évvel korábban eltűnt embereket, akik génállományukat jelentősen

átalakítva tulajdonképpen egy új fajjá váltak. Trevize-ék magukkal visznek a bolygóról egy solariai gyermeket, Fallomot. Az Alpha bolygón megtalálják a radioaktív Földet utoljára elhagyó emberek kolóniáját. A Földnél R. Daneel Olivaw várja őket, aki elmondja a Nulladik Törvény szellemében való tevékenységének lényegét. Trevize rájön, hogy a tényleges megoldásnak számba kell vennie az embereken túl a robotokat, a solariaiakat, a mémeket, az esetleges mutációkat és minden egyéb intelligenciát is. A végső megoldás tehát nem az egyszerűsítés és konformizálás lesz. [*Alapítvány és Föld, Az Alapítvány győzelme*]

A. K. 520

Az Első Galaktikus Egyesülést Vizsgáló Bizottság összehívása a Pengia bolygón. Az ezt követő Nagy Sors-döntő Tanácskozások 180 éven át tartanak, több alkalommal erőszakba, amnéziába és káoszba torkollva. A robot-polgárháború újra fellángol. Az Alapítvány civilizációja közeledik mind a Gálával, mind a Káossal való döntő összeütközéshez. [*Az Alapítvány győzelme*]

A. K. 682

Az ötödik Nagy Sors-döntő Tanácskozás. [*Az Alapítvány győzelme*]

A. K. 1020

Az Encyclopedia Galactica 116. kiadása. [*Alapítvány*]

A. K. 1054

Az Encyclopedia Galactica 117. kiadása. [*Az Alapítvány győzelme*]

Összeállította: Dr. Torkos Attila, 1998

A ROBOT-BIROPALOM-ALAPÍTVÁNY-UNIVERZUM TÖRTÉNETEINEK LISTÁJA A LEGCÉLSZERŰBB OLVASÁSI SORRENDEN

Robottörténetek (The Complete Robot; novelláskötet)

Föld Anya (Mother Earth; novella; a Halálos ítélet c. novelláskötetben)

Gyilkosság az Űrvárosban (The Caves of Steel; regény; magyarul megjelent Acélbarlangok címmel is)

A mezítelen nap (The Naked Sun; regény)

Tükörkép (*Mirror Image*; novella; a *Robottörténetek* c. kötetben)
A Hajnal bolygó robotjai (*The Robots of Dawn*; regény)
Robotok és Birodalom (*Robots and Empire*; regény)
Kalibán (*Caliban*; Roger MacBride Allen regénye)
Inferno (*Inferno*; Roger MacBride Allen regénye)
Utopia (*Utopia*; Roger MacBride Allen regénye)
A csillagok, akár a por (*The Stars Like Dust*; regény)
Az űr áramlatai (*The Currents of Space*; regény)
Kavics az égben (*Pebble in the Sky*; regény)
Zsákutca (*Blind Alley*; novella; a *Halálos ítélet* c. novelláskötetben)
Az Alapítvány előtt (*Prelude to Foundation*; regény)
Eto Demerzel (*Eto Demerzel*; novella; az *Előjáték az Alapítványhoz* (*Forward the Foundation*) c. kötet első része)
Az Alapítvány félelme (*Foundation's Fear*; Gregoij Benford regénye)
I. Cleon (*Cleon I*; novella; az *Előjáték az Alapítványhoz* c. kötet második része)
Dors Venabili (*Dors Venabili*; novella; az *Előjáték az Alapítványhoz* c. kötet harmadik része)
Wanda Seldon (*Wanda Seldon*; novella; az *Előjáték az Alapítványhoz* c. kötet negyedik része)
Alapítvány és káosz (*Foundation and Chaos*; Greg Bear regénye)
A pszichohistorikusok (*The Psychohistorians*; novella; az *Alapítvány* (*Foundation*) c. kötet első része)
Az Alapítvány győzelme (*Foundation's Triumph*; David Brin regénye)
Az eredetkutató (*The Originist*; Orson Scott Card novellája; *Az Alapítvány barátai* (*Foundation's Friends*) c. novelláskötetben)
Az enciklopédisták (*The Encyclopedists*; novella; az *Alapítvány* c. kötet második része)
A polgármesterek (*The Mayors*; novella; az *Alapítvány* c. kötet harmadik része)
A kereskedők (*The Traders*; novella; az *Alapítvány* c. kötet negyedik része)
A kalmárfejedelmek (*The Merchant Princes*; novella; az *Alapítvány* c. kötet ötödik része)
A generális (*The General*; novella; az *Alapítvány és Birodalom* (*Foundation and Empire*) c. kötet első része)
Trantor pusztulása (*Trantor Falls*; Harry Turtledove novellája; *Az Alapítvány barátai* (*Foundation's Friends*) c. novelláskötetben)
Az Öszvér (*The Mule*; novella; az *Alapítvány és Birodalom* c. kötet második része)
Az Öszvér keresi a Második Alapítványt (*Search by the Mule*; novella; a

Második *Alapítvány* (*Second Foundation*) c. kötet első része)

Az Alapítvány keresi a Második Alapítványt (*Search by the Foundation*;
novella; a *Második Alapítvány* c. kötet második része)

Az Alapítvány pereme (*Foundation's Edge*; regény)

Alapítvány és Föld (*Foundation and Earth*; regény)